

Μ. ΕΛ. ΒΟΛΟΝΑΚΗ

ΡΗΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Επίτομο

- ✓ ΛΥΣΙΑ υπέρ Μαντιθέου
- ✓ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας
- ✓ ΙΣΟΚΡΑΤΗ περί Ειρήνης

Β' Ενιαίου Λυκείου
Θεωρητικής κατεύθυνσης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Β Ο Λ Ο Ν Α Κ Η

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει τη σφραγίδα των εκδόσεων ΒΟΛΟΝΑΚΗ

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
Β Ο Λ Ο Ν Α Κ Η

© COPYRIGHT: ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΒΟΛΟΝΑΚΗ»
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 41 & ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ
ΤΗΛ.: 210.36.08.065-210.36.08.197, FAX: 210.36.08.197
ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ: «γραφή» Σοφία Γούλα-Λένη – Τηλ. 210 3616596

Απαγορεύεται η ολική ή η μερική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς τη σχετική άδεια του εκδότη

ISBN: 960-381-256-0

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	7

ΛΥΣΙΑ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΣΙΑ.....	15
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2	17
ΚΕΙΜΕΝΟ § 3.....	31
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 4-5	44
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 6-7	56
ΚΕΙΜΕΝΟ § 8.....	71
ΚΕΙΜΕΝΟ § 9.....	86
ΚΕΙΜΕΝΟ § 10.....	95
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 11-12	104
ΚΕΙΜΕΝΟ § 13.....	118
ΚΕΙΜΕΝΟ § 14.....	132
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 15-16	141
ΚΕΙΜΕΝΟ § 17.....	157
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 18-19	170
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 20-21	184

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΨΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	
ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ.....	203
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2	205
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 3-4	223
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 17-18	237
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 19-20	252

ΚΕΙΜΕΝΟ § 21.....	269
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 22-23	278
ΚΕΙΜΕΝΟ § 24.....	296
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 34-35	314

ΙΣΟΚΡΑΤΗ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΣΟΚΡΑΤΗ	335
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2	337
ΚΕΙΜΕΝΟ § 14.....	350
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 15-16	360
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 63-64	379
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 65-68	395
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 69-70	417
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 133-135	433
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 136-138	451
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 139-141	465
ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 142-144	483
ΚΕΙΜΕΝΟ § 145.....	504

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ	521
----------------------------------	-----

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Το βιβλίο αυτό περιέχει και τους τρεις ρητορικούς λόγους που διδάσκονται στη Β΄ τάξη του ενιαίου Λυκείου [: **ὑπέρ Μαντιθέου** του Λυσία, **ὑπέρ τῆς Ῥοδίων Ἐλευθερίας** του Δημοσθένη και **Περί Ειρήνης** του Ισοκράτη]. Γράφτηκε με ιδιαίτερη προσοχή από τη συγγραφέα του, σύμφωνα με το νέο σύστημα διδασκαλίας και αξιολόγησης.

Η **μετάφραση** των κειμένων είναι απόλυτα προσαρμοσμένη στα σχόλια του σχολικού βιβλίου, ώστε ο μαθητής να μην ελέγχεται για τυχόν απαιτήσεις που δεν είναι σύμφωνες με τα σχόλια αυτά.

Τα σχόλια, **Γλωσσικά**, **Συντακτικά** [λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση των δύσκολων συντακτικών φαινομένων], **Ερμηνευτικά**, **Αισθητικά** και τα **Ομόρριζα** στη Νεοελληνική Γλώσσα καλύπτουν πλήρως το μαθητή.

Περιέχει επίσης το βοήθημα αυτό και τις **απαντήσεις** σε όλες τις **ερωτήσεις** του σχολικού βιβλίου.

Σε κάθε κείμενο υπάρχουν ακόμα **πρόσθετες ερωτήσεις** με τις **απαντήσεις** τους, σχετικές με όλα τα σχόλια που προαναφέραμε, για την καλύτερη κατανόηση των κειμένων.

Στο τέλος του βιβλίου η συγγραφέας έχει δώσει **υποδείγματα αξιολόγησης** με ερωτήσεις και τις απαντήσεις τους.

Πιστεύουμε ότι το βιβλίο μας αυτό είναι ένα πολύ σωστό βοήθημα για το μαθητή της Β΄ Ενιαίου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΟΛΟΝΑΚΗ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Α΄ Η ΦΥΣΙΚΗ ΡΗΤΟΡΕΙΑ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τους ομηρικούς αγορητές;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 9, παράγραφος 2 («Ο Όμηρος θεωρεί την ευγλωττία... στο Β της Ιλιάδος στ. 212-277»).

Ερώτηση 2η: Τι γνωρίζετε για τους φυσικούς ρήτορες μετά τον Όμηρο;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 9-10 («Στοιχεία φυσικής ρητορείας... δεν έχει διασωθεί όπως ακριβώς εκφωνήθηκε»).

Β΄ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΡΗΤΟΡΕΙΑΣ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τη γέννηση της συστηματικής ρητορείας;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 10 («Υπάρχει βεβαίως... η αυστηρή πλατωνική κριτική»).

Γ΄ ΡΗΤΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ

Ερώτηση 1η: Ποιες προϋποθέσεις υπήρχαν στην αρχαία Αθήνα ώστε να γίνει η πόλη αυτή επίκεντρο της συστηματικής ρητορικής;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 12 παράγραφος 1 («Αν και η Σικελία... κάποια στοιχεία Γραμματικής και τεχνικής του λόγου»).

Ερώτηση 2η: Ποια η επίδραση του Γοργία του Λεοντίνου στην εξέλιξη της ρητορικής;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 12 παράγραφοι 2-4 («Εκείνος όμως που άσκησε... και επομένως αντικειμενική αλήθεια και ηθική»).

Ερώτηση 3η: Πώς αντιμετώπισε ο Πλάτωνας τη ρητορική και για ποιους λόγους;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 12-13 («Αυτή όμως η σύνδεση με τη σοφιστική... για το θέμα με το οποίο τυχόν ασχολείται»).

Ερώτηση 4η: Ποια απάντηση δίνει ο Ισοκράτης στην κριτική της ρητορικής που κάνει ο Πλάτωνας;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 13 («Στην οξυδερκή όσο και οξεία κριτική... την ονομάζει «φιλοσοφία»).

Δ΄ ΟΙ ΑΤΤΙΚΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τον «κανόνα» που συνέταξαν οι Αλεξανδρινοί φιλόλογοι;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 12-14. («Οι σημαντικότεροι ρήτορες... Δημοσθένης και Δείναρχος»).

Ερώτηση 2η: Τι ήταν η κίνηση του «Αττικισμού» και για ποιους λόγους δημιουργήθηκε;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 15 («Η αντίδραση στο στόμφο και την επιτήδευση... γλωσσική παράδοση που έφτασε μέχρι στις ημέρες μας (δημοτική - καθαρεύουσα)»).

Ερώτηση 3η: Ποιοι πατέρες της Εκκλησίας χρησιμοποίησαν τη ρητορική και για ποιους λόγους;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 15 («Τη ρητορική χρησιμοποίησαν επίσης οι χριστιανοί... Αθήνα δηλαδή της Συρίας»).

Ε΄ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΡΗΤΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τους συμβουλευτικούς λόγους που εκφωνούνταν στην Εκκλησία του Δήμου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 15-17 («Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι πολιτικοί... θεωρείται ο Δημοσθένης»).

Ερώτηση 2η: Ποιοι λόγοι ονομάζονται δικανικοί και ποια ήταν τα σημαντικότερα δικαστήρια της αρχαίας Αθήνας; Τι γνωρίζετε για καθένα από αυτά;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 17 («Δικανικοί λόγοι είναι... Η ψηφοφορία ήταν μυστική»).

Ερώτηση 3η: Τι ήταν οι λογογράφοι στην αρχαία Αθήνα;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 17-18 («Επειδή νόμος όριζε ότι οι διάδικοι... θεωρείται ο Λυσίας»).

Ερώτηση 4η: Τι γνωρίζετε για τους επιδεικτικούς λόγους;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18 («Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι... του επιδεικτικού γένους»).

ΣΤ΄ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Τι ονομάζεται προίμιον ενός ρητορικού λόγου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19 («α΄ προίμιον είναι η αρχή... σύντομη δηλαδή έκθεση του θέματος»).

Ερώτηση 2η: Τι ονομάζεται διήγησις ενός ρητορικού λόγου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19 («β΄ Διήγησις. Στο μέρος αυτό... παράλληλα με τις σχετικές αποδείξεις»).

Ερώτηση 3η: Τι ονομάζεται πίστις ενός ρητορικού λόγου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19 («γ΄ Πίστις (απόδειξη) είναι το ουσιαστικότερο... Έντεχνες αποδείξεις είναι εκείνες που ο ίδιος ο ρήτορας επινοεί»).

Ερώτηση 4η: Ποιες είναι οι έντεχνες αποδείξεις;

Απάντηση:

Οι έντεχνες αποδείξεις είναι εκείνες που ο ίδιος ο ρήτορας επινοεί, δηλαδή: 1. Τα ενθυμήματα, 2. τα παραδείγματα, 3. οι γνώμες, 4. τα ήθη, 5. τα πάθη.

Ερώτηση 5η: Τι γνωρίζετε για τα ενθυμήματα που χρησιμοποιεί ο ρήτορας ως έντεχνες αποδείξεις;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20 («1. Τα ενθυμήματα, βραχυλογικοί συνήθως... «κοινοί τόποι» [κοινόχρηστα επιχειρήματα].

Ερώτηση 6η: Τι γνωρίζετε για τα παραδείγματα και τις γνώμες που χρησιμοποιεί ο ρήτορας ως έντεχνες αποδείξεις;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20 («2. Τα παραδείγματα. Είναι ιστορικά... ή από το κύρος αυτού που τις έχει διατυπώσει»).

Ερώτηση 7η: Τι γνωρίζετε για τα ήθη ως έντεχνες αποδείξεις ενός ρητορικού λόγου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20 («4. Τα ήθη. Η πειστικότητα του ρήτορα... απαντάται σε όλα τα μέρη του ρητορικού λόγου»).

Ερώτηση 8η: Τι γνωρίζετε για τα πάθη που χρησιμοποιούνται ως έντεχνες αποδείξεις ενός ρητορικού λόγου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20 («5. Τα πάθη. Επίσης σε όλη τη διάρκεια... [παθοποιία]»).

Ερώτηση 9η: Ποιους σκοπούς επιδιώκει ο ρήτορας με τον επίλογο;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20 (δ΄. Επίλογος. Με τον επίλογο συνήθως... δεν είναι απαραίτητος»).

Ζ' ΤΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΑ

Ερώτηση 1η: Να αναφέρετε τις φυσικές ικανότητες, γνώσεις και δεξιότητες που έπρεπε να έχει ένας καλός ρήτορας.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22 («Όπως είναι φανερό... οθόνη τοποθετημένη απέναντί του»).

Η' Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τη διδασκαλία της ρητορικής στο Βυζάντιο και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22 («Στο Βυζάντιο μέχρι την Άλωση... και την αντίκρουσή του!»).

Ερώτηση 2η: Πώς έχει επιβιώσει η ρητορική στη σημερινή εποχή;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 23 («Στις ημέρες μας... από τον αρχαίο μηχανισμό της κλεψύδρας»).

Θ' ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

Ερώτηση 1η: Ποιοι είναι οι γενικοί και οι ειδικότεροι στόχοι της διδασκαλίας των αρχαίων ρητορικών κειμένων σήμερα;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25 («Η διδασκαλία όχι πλέον... που αρομόζει στην κάθε περίπτωση»).

Ερώτηση 2η: Ποιες είναι οι βασικές προϋποθέσεις για τη μελέτη του αρχαίου ρητορικού λόγου στην εποχή μας;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25 («[Βέβαια] πρέπει να μη λησμονούμε... όπως τον έβλεπε π.χ. ο Ισοκράτης»).

Ερώτηση 3η: Ποια η αξία της μελέτης της αρχαίας ρητορικής;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25-26 («Η μελέτη όμως των τρόπων... “μετά λόγου γνώσεως”»).

Ερωτήσεις κλειστού τύπου

Ερώτηση 1η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. Θεμιστοκλής και Περικλής	α. ο επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων
2. Κόραξ και Τεισίας	β. ο επιφανέστερος λογογράφος του επιδεικτικού γένους
3. Νέστωρ	γ. άσκησε σφοδρή κριτική στη ρητορική την οποία αρνήθηκε να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη
4. Πλάτων	δ. σπουδαίοι φυσικοί ρήτορες
5. Λυσίας	ε. δημιουργοί της συστηματικής ρητορικής
6. Ισοκράτης	στ. «λιγύς άγορητής»

Απάντηση:

1 → δ, 2 → ε, 3 → στ, 4 → γ, 5 → α, 6 → β.

Ερώτηση 2η: Αφού ελέγξετε την ορθότητα των παρακάτω προτάσεων, να σημειώσετε Χ στο κατάλληλο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) Η συστηματική ρητορική γεννήθηκε στην Αθήνα τον 5ο αι. π.Χ. επειδή εκεί υπήρχαν όλες οι προϋποθέσεις για να ευδοκιμήσει (η δημοκρατία, οι συνελεύσεις και τα δικαστήρια, το μέγεθος της πόλης, οι πολυλόγοι και φιλόλογοι Αθηναίοι, οι σοφιστές)	☐	☐
β) Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η ρητορική είναι απλώς μια εμπειρία, ένα όργανο απάτης στον χωρίς ηθικούς φραγμούς αγώνα του δημόσιου βίου	☐	☐
γ) Η Βουλή και η Εκκλησία του δήμου, εκτός από τις βασικές αρμοδιότητές τους, εκδίκασαν και ορισμένες σοβαρές υποθέσεις	☐	☐

Απάντηση:

Σωστό: β, γ, Λάθος: α.

Ερώτηση 3η: Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

I. Η Εκκλησία του δήμου στην αρχαία Αθήνα:

α. ήταν το αρχαιότερο δικαστήριο όπου εκδικάζονταν φόννοι εκ προμελέτης και μερικές άλλες μικρότερης σημασίας υποθέσεις.

β. αποτελούνταν από 6.000 δικαστές από τους οποίους οι 1000 ήταν αναπληρωματικοί

γ. αποφάσιζε για τα σημαντικότερα θέματα του κράτους, όπως για κήρυξη πολέμου, υπογραφή ειρήνης, σύναψη και διάλυση συμμαχιών κ.λπ.

II. Οι συνεδριάσεις της Εκκλησίας του δήμου κυρίως γίνονταν:

α. στην Πνύκα

β. στην Ηλιαία

γ. στο Άρειο Πάγο

III. Το κυριότερο δικαστήριο του Αθηναϊκού κράτους ήταν:

α. η Ηλιαία

β. η Αγορά

γ. ο Άρειος Πάγος

Απάντηση:

II → γ, Π → α, III → α.

Ερώτηση 4η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

A	B
1. προίμιον	α. σύντομη έκθεση του θέματος
2. διήγησις	β. περιλαμβάνει την έκθεση των σχετικών με το θέμα γεγονότων που είναι άγνωστα ή ανεπαρκώς γνωστά στο θεατή
3. πίστις	γ. ενημερώνει για το θέμα και προσπαθεί να εξασφαλίσει την εύνοια και την προσοχή του θεατή
4. επίλογος	δ. συνήθως περιλαμβάνει ανακεφαλαίωση των βασικών θέσεων του λόγου
5. πρόθεσις	ε. περιλαμβάνει τις έντεχνες και άτεχνες αποδείξεις

Απάντηση:

1 → γ, 2 → β, 3 → ε, 4 → δ, 5 → α

Ερώτηση 5η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

A	B
1. ενθυμήματα	α. ο ρήτορας προσπαθεί να διεγείρει τα συναισθήματα των ακροατών που τον συμφέρουν ή να τους μεταδώσει τα δικά του συναισθήματα
2. παραδείγματα	β. αποφθέγματα για ζητήματα γενικού χαρακτήρα
3. γνώμες	γ. η εντύπωση που θα προξενήσει ο ρήτορας στο ακροατήριο, ως προσωπικότητα
4. ηθοποιία	δ. διακρίνονται σε ιστορικά (πραγματικά) και πλαστά (παραβολές)
5. παθοποιία	ε. βραχυλογικοί συλλογισμοί που καταλήγουν σε πιθανά συμπεράσματα

Απάντηση:

1 → ε, 2 → δ, 3 → β, 4 → γ, 5 → α.

Λ Υ Σ Ι Α
ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΣΙΑ

ΟΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ

Ερώτηση 1η: Ποιοι ήταν οι λογογράφοι, πού γεννήθηκε το επάγγελμά τους, σε ποια πόλη άνθησε και γιατί;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 29 («Στην αρχαία Αθήνα ο νόμος... αναφέρεται ο Αντιφώντας»).

Ερώτηση 2η: Ποιες ήταν οι προϋποθέσεις για να ασκήσει κανείς το επάγγελμα του λογογράφου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 29 («Το έργο του λογογράφου... για τη θεωρητική κατάρτιση των μαθητών του»).

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΛΥΣΙΑ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τα πρώτα χρόνια της ζωής του Λυσία, για την παρμονή του στη Σικελία και έπειτα στην Αθήνα μέχρι το 404 π.Χ.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 31 («Ο Λυσίας γεννήθηκε... είτε γράφοντας λόγους είτε διδάσκοντας»).

Ερώτηση 2η: Τι γνωρίζετε για τη ζωή του Λυσία από το 404 π.Χ. έως το θάνατό του το 380 π.Χ.;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 31-32 («Το 404 π.Χ. με την εγκαθίδρυση... τη φήμη του διασημότερου λογογράφου»).

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΥΣΙΑ

Ερώτηση 1η: Τι περιλαμβάνει το έργο του Λυσία; Τι γνωρίζετε για τους σωζόμενους λόγους του;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 32 («Ο Λυσίας υπήρξε πολυγραφότατος... υποθέσεις δημόσιες ή ιδιωτικές»).

Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Πόσο σημαντικό είναι το έργο του Λυσία ως ιστορική πηγή;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 32 («Το έργο του Λυσία έχει... της αττικής δικονομίας και του δικαίου γενικότερα»).

Ερώτηση 2η: Γιατί το έργο του Λυσία έχει μεγάλη αισθητική αξία;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 32-33 («Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία... χαρακτηριστικό και άλλων ρητόρων»).

**ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΤΟΥ «Υπέρ Μαντιθέου» ΛΟΓΟΥ**

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για το θεσμο της δοκιμασίας στην αρχαία Αθήνα;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 79 («Βασικό θεσμό για τη θεμελίωση... και ασκούσαν έφεση [Αριστ. Αθην. Πολ. 55, 2 και 45, 3 Δημ. κατά Λεπτ. 90].

Ερώτηση 2η: Ποιες οι κατηγορίες κατά του Μαντιθέου και ποια τα επιχειρήματα που αυτός χρησιμοποιεί για να τις αναιρέσει;

Απάντηση:

Βλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 79 («Ο Μαντίθεος από το Θορικό... την εποχή των Τριάκοντα»).

Ερώτηση 3η: Ποια στοιχεία του «Υπέρ Μαντιθέου» λόγου μάς βοηθούν να υπολογίσουμε το χρόνο εκφώνησής του;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 79-80 («Ο χρόνος της απαγγελίας... μεταξύ των ετών 392-389 π.Χ.»).

Ερώτηση 4η: Από ποια μέρη αποτελείται ο λόγος «Υπέρ Μαντιθέου»;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 80 («Ο λόγος “Υπέρ Μαντιθέου” αποτελείται από τα εξής μέρη... λειτουργεί ως απόδειξη»).

Ερώτηση 5η: Να γράψετε αναλυτικά τη διάρθρωση του «Υπέρ Μαντιθέου» λόγου.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 80 («Α. ΠΡΟΟΙΜΙΟ §§ 1-3... του Μαντιθέου με τα κοινά»).

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2

Ο Μαντίθεος ελπίζει στην έγκριση της βουλευτικής του εκλογής.

ΚΕΙΜΕΝΟ

1. ὦ Βουλή, εἰ μὴ συνήδη,
τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις
ἐκ παντός τρόπου
κακῶς ποιεῖν ἐμέ,
ἂν εἶχον
αὐτοῖς πολλήν χάριν
τῆς κατηγορίας ταύτης·
ἠγοῦμαι γάρ τούτους εἶναι
αἰτίους μεγίστων ἀγαθῶν,
τοῖς διαβεβλημένοις ἀδίκως,
οἵτινες ἂν ἀναγκάζωσιν
αὐτούς καταστῆναι εἰς ἔλεγχον
τῶν βεβιωμένων αὐτοῖς.
2. Ἐγὼ γάρ πιστεύω ἐμαυτῷ
οὕτω σφόδρα,
ὥστε ἐλπίζω
μεταμελήσειν αὐτῷ
καὶ ἠγήσεσθαί με
πολύ βελτίω
εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον,
καὶ εἴ τις τυγχάνει
διακείμενος ἀηδῶς [ἢ κακῶς]
πρὸς με,
ἐπειδὴν ἀκούσῃ ἐμοῦ
λέγοντος περὶ τῶν πεπραγμένων.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Βουλευτές, αν δε γνώριζα καλά,
ὅτι οἱ κατήγοροι θέλουν
με κάθε τρόπο
να με βλάπτουν,
θα χρωστούσα
σ' αὐτούς μεγάλη ευγνωμοσύνη
ἐξαιτίας τῆς κατηγορίας αὐτῆς·
γιατί νομίζω ὅτι αὐτοὶ εἶναι
αἰτίοι πολὺ μεγάλων καλῶν
σε ὅσους ἔχουν συκοφαντηθεῖ ἀδίκως,
αὐτοὶ που τυχόν ἀναγκάζουν
αὐτούς να λογοδοτήσουν
για τὶς πράξεις τους.
Γιατί ἐγὼ ἔχω ἐμπιστοσύνη στον εαυτό μου
τόσο πολὺ,
ὥστε ἐλπίζω
ὅτι θα μετανιώσει αὐτός
καὶ ὅτι θα με θεωρήσει
πολὺ καλύτερο [πολίτη]
στα υπόλοιπα χρόνια [τῆς ζωῆς μου],
κι αν κάποιος συμβεῖ
να φέρεται ἐχθρικά [ἢ ἀσχημα]
σε μένα,
ὅταν με ἀκούσει
να μιλῶ για τὶς πράξεις μου.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ *Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα*

εἶ [: σύνδεσμος υποθετικός] = αν.

συνήδη: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **σύνοιδα** = γνωρίζω καλά. **ΧΡΟΝΟΙ:** ενεστ. **σύνοιδα**, παρτ. **συνήδη** και **συνήδην**, μέσ. μέλ. ως ενεργ. **συνείσομαι** και **συνειδήσω**, αόρ. β' **συνέγνω**, παρκ. **συνέγνωκα**, υπερσ. **συνεγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἶδησις, εἰδήμων, εἰδημόνως, ἱστορία, συνειδήσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, γινώσκω, γνωρίζω, ἐπαῖω, ἐπίσταμαι, μανθάνω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄγνωθ.

βουλή: κλητ. ενικ. α' κλίσης, θηλ. γένους του ονόμ. βουλή - βουλῆς = βουλή, η βουλή των πεντακοσίων.

κατηγόρους: δοτ. πληθ. αρσ. γένους β' κλίσης του ονομ. **κατήγορος** - **κατηγόρου** = κατήγορος, ενάγων.

βουλομένοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **βούλομαι** = θέλω, προτιμῶ, επιθυμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην** και **ἠβουλόμην**, μέσ. μέλ. **βουλήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐβουλήθην** και **ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΝΩΝΥΜΑ:** ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐρῶ, ὀρέγομαι, γλίχομαι.

παντός: γεν. ενικ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** χρησιμοποιείται και ως επιμεριστική αντωνυμία.

κακῶς: επιρ. τρόπου = κακά, ἄσχημα. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **κάκιον / χείρον**, υπεθρ. **κάκιστα / χείριστα**.

ἐμέ: αιτ. ενικ. της προσ. αντωνυμίας α' προσ. αρσ. γένους: **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ, εσύ [αυτού].

ΠΡΟΣΕΞΕ: δεν απαντά η ονομαστ. του γ' προσώπου.

ποιεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ποιέω-ῶ** = κάνω, κατασκευάζω, πραγματοποιῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιοῦν**, μέλ. **ποιήσω** αόρ. **ἐποίησα**, παρκ. **πεποίηκα** και **πεποικῶς εἶμι**, υπερσ. **ἐπεποίηκεν** και **πεποικῶς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποίησις, ποιητός, εἰσποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, κατασκευάζω, πράττω.

κακῶς ποιῶ: βλάπτω, κακοποιῶ.

πολλήν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολύ. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἤ πλέων** και **πλείων, τό πλεον** και το **πλεῖον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

ἄν: δυνητικό μόριο· συνοδεύει **α)** τους ιστορικούς χρόνους της οριστικής, για να σχηματιστεί η δυνητική οριστική και **β)** όλους τους χρόνους της ευκτικής, εκτός από το μέλλοντα, για να σχηματιστεί η δυνητική ευκτική· επίσης συνοδεύει μετοχές και απαρέμφατα [: δυνητικές μετοχές και δυνητικά απαρέμφατα] που ισοδυναμούν άλλοτε με δυνητική οριστική και άλλοτε με δυνητική ευκτική και μεταφράζονται ανάλογα.

αὐτοῖς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναληπτικής αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός, αυτή, αυτό.

χάριν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του οδοντικόληκτου ονομ. ἡ **χάρις** = χάρι, εύνοια, ευγνωμοσύνη. **ΚΛΙΣΗ:** της χάριτος, χάριτι, χάριν, ᾧ χάρι — χάριτες, χαρίτων, χάρισι, χάριτας, χάριτες.

εἶχον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = έχω, κρατώ, κατέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. ἔξω και **σχήσω**, αόρ. β' ἔσχον, παρκ. ἔσχηκα.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν η ευκτική του αορ. β' είναι απλή σχηματίζεται: **σχοίην, σχοίης** κλπ. Όταν όμως είναι σύνθετη: **μετάσχοιμι, -οις, -οι** κ.λπ.

• Όταν το β' ενικό της προστακτικής του μέσου αορ. β': **σχοῦ** είναι σύνθετο με δυσύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: **παρά-σχου**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς ἥνιοχος, σχεδόν, σχῆμα, σχολεῖον, σχολῆ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

χάριν ἔχω = χρωστώ ευγνωμοσύνη.

ταύτης: γεν. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Αντίθετα με τον κανόνα, υπάρχει κλητ. ενικ. στο αρσ. και θηλ. γένους: ᾧ οὗτος — ᾧ αὕτη.

ἠγοῦμαι: ενεστ. οριστ. με ενεργ. διάθεση του ἠγέομαι **-ομαι** = οδηγώ, νομίζω, έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠγούμην, μέσ. μέλ. ἠγήσομαι, μέσ. αόρ. ἠγησάμην και παθ. ἠγήθην, παρκ. ἠγημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εἰσηγητής, ἠγήτωρ, ἠγεμών, ἠγημα, ἠγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀδηγῶ, βασιλεύω, δεσπάζω, γινώσκω.

γάρ: σύνδεσμος αιτιολογικός = επειδή.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο **γάρ** χρησιμοποιείται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν τίθεται ποτέ ως πρώτη λέξη στην πρόταση.

διαβεβλημένοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. μέσης φωνής του **διαβάλλομαι** = κατηγορούμαι, συκοφαντούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διεβαλλόμεν**, μέσ. μέλ. **διαβαλοῦμαι** και παθ. μέλ. **διαβληθήσομαι**, αόρ. β' **διεβαλόμην**, παρκ. **διαβέβλημαι**, υπερσ. **διεβεβλήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** διάβολος, ἀπόβλητος, ἀδιάβλητος, βέλος, βλήμα, βλητός, ἐμβολή, μεταβλητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἴημι, ρίπτω, παίω, πατάσσω, τύπτω.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθητικού ρήματος **εἶμι** = είμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:**

παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγόνειν [χωρίς αύξηση].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αορ. παρκ. και υπερσ. αναπληρώνονται από το γίγνομαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄπειμι, ἔνειμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

μεγίστων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθ.: μέγας = μέγας. **ΒΑΘΜΟΙ:** μέγας, μεγάλη, μέγα, συγκρ. ὁ, ἡ μείζων, τό μείζον, υπερθ. μέγιστος, -η, -ον.

ἀγαθῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. ἀγαθός, -η, -ον = καλός, χρήσιμος. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἀμεινον / ὁ ἡ βελτίων, τό βέλτιον / ὁ ἡ κρείττων, τό κρεῖττον / ὁ, ἡ λῶφον, τό λῶφον, υπερθ. ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον.

αἰτίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. αἴτιος, αἰτία, αἴτιον = αἴτιος, υπαίτιος, υπεύθυνος.

οἵτινες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. ὅστις, ἧτις, ὅ,τι = ο οποίος, ο οποιοσδήποτε.

ἄν: σύνδεσμος υποθετικός = αν.

ἀναγκάζωσιν: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του ἀναγκάζω = αναγκάζομαι, εξαναγκάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠνάγκαζον, μέλ. ἀναγκάσω, αόρ. ἠνάγκασα, παρκ. ἠνάγκακα, υπερσ. ἠναγκάκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀναγκαστήρ, ἀναγκασμός, ἀναγκαστός, ἀναγκαστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βιάζομαι, ἐπείγω, πιέζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** πείθω.

εἰς: πρόθεση = σε, προς, μέσα σε.

ἐλεγχον: αιτ. ενικ. β' κλίσης αρσ. γένους του ουσ. ἔλεγχος, -ου = έλεγχος.

βεβιωμένον: γεν. πληθ. ουδ. γένους μετοχής παρκ. παθητικής διάθεσης του βίωω -ῶ = ζω, περνάω τη ζωή μου.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η μετοχή βεβιωμένον ανήκει στους λίγους μέσους τύπους του ρήματος που έχουν σωθεί.

καταστήναι: απαρέμφ. αορ. β' [ενεργητικός ως μέσος και παθητικός] του καθίσταμαι = βρίσκομαι, διορίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. καθιστάμην, μέσ. μέλ. καταστήσομαι και παθ. κατασταθήσομαι, μέσ. αόρ. μετβ. κατεστησάμην, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. κατέστην, παθ. αόρ. κατεστάθην, παρκ. καθέστηκα, υπερσ. καθεστήκειν και καθειστήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ιστίον, ιστός, στάδιον, σταθμός, στάσις, στήθος, στήλη, σταθερός, κατάστασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγγίρω, ίδρύω, ὀρθῶ, πήγνυμι, τάπτω.

ἐγώ: ονομαστ. ενικ. της προσ. αντων. α' προσ. αρσ. γένους: ἐγώ, σύ, [οὔ] = εγώ, εσύ [αυτού].

οὕτω: επίρρ. τρόπου = κατ' αυτόν τον τρόπο, ἔτσι.

σφόδρα: επίρρ. τρόπου = πολύ, ισχυρά, δυνατά.

ἐμαυτῷ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους, α΄ προσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἐμαυτοῦ - ἐμαυτῆς** [α΄ προσ.], **σεαυτοῦ - σεαυτῆς** [β΄ προσ.], **ἐαυτοῦ - ἐαυτῆς** [γ΄ προσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αυτοπαθής αντωνυμία έχει μόνο πλάγιες πτώσεις.

πιστεύω: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **πιστεύω** = πιστεύω, έχω εμπιστοσύνη.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐπίστευον**, μέλ. **πιστεύσω**, αόρ. **ἐπίστευσα**, παρκ. **πεπίστευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πίστευμα, πίστευσις, πιστευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: πέπεισμαι, πέποιθα. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπιστῶ.

ὥστ΄ [: **ὥστε**]: σύνδεσμος συμπερασματικός = ὥστε.

ἐλπίζω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἐλπίζω** = ἐλπίζω, προσδοκῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**:

παρτ. **ἤλπιζον**, αόρ. **ἤλπισα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνέλπιστος, δυσέλπιστος, ἐλπιστός, ἐλπιστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: πιστεύω, προσδέχομαι, προσδοκῶ.

ΑΝΤΩΝΥΜΑ: δέδοικα, φοβοῦμαι.

τίς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αορ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.

πρός: πρόθεση = σε, προς το μέρος, προς.

με: αιτ. ενικ. [β΄ τύπος] της προσ. αντων. α΄ προσ. αρσ. γένους **ἐγώ, σύ** [οὔ].

τυγχάνει: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = πετυχαίνω, βρίσκω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐτύγγανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β΄ **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τυχαῖος, τύχη, τυχηρός, ἐπίτευγμα, τεῦγμα, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐφικνοῦμαι τινός, ἀπαντῶ τινί. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀμαρτάνω, διαμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.

ἀηδῶς: επίρρ. τρόπου = εχθρικά, δυσάρεστα.

ἦ: σύνδεσμος διαζευκτικός = ἦ.

διακείμενος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής μέσης φωνής του **διάκειμαι** = φέρομαι, διατίθεμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διεκείμην**, μέλ. **διακείσομαι**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **διάκειμαι** είναι ενεστ. με σημασία παρκ. του διατίθεμαι και το **διεκείμην** παρτ. με σημασία υπερσ. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κοιτών, διακειτέον, παρράκειμαι, πρόσκειμαι.

ἐπειδάν: σύνδεσμος χρονικοῦποθετικός = όταν, κάθε φορά που.

λέγοντος: γεν. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεργ. φωνής του **λέγω** = λέγω, μιλάω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω** και **ἔρῶ**, αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** [απαντά μόνο στην οριστική] και αορ. β΄ **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερσ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, ἄρρητος, ῥητός, ῥήτρα, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί, φωνῶ.

ἀκούση: υποτ. αορ. ενεργ. φωνής του **ἀκούω** = ακούω, προσέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ.

ἤκουον, μέλ. **ἀκούσομαι**, αόρ. **ἤκουσα**, παρκ. **ἀκήκοα**, υπερσ. **ἀκηκόειν**, **ἠκηκόειν** και **ἀκηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀκοή, ἀκουσμα, ἀκουστός, εὐήκοος, ὑπήκοος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: αἰσθάνομαι, ἀκροῶμαι, πυνθάνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀνηκουστῶ.

περί: πρόθεση = για.

πεπραγμένων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους μετοχής παρκ. μέσης φωνής του **πράττωμαι**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπραττόμην**, μέσ. μέλ. **πράξομαι** και παθ. μέλ. **πραχθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπραξάμην** και παθ. αόρ. **ἐπράχθην**, παρκ. **πέπραγμα**, υπερσ. **ἐπεπράγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πράγμα, πράκτωρ, πράξις, ἄπρακτος, πρακτικός, ἀπράγμων. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐργάζομαι, ἐπιτελώ, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι. **τά πεπραγμένα:** οι πράξεις.

μεταμελήσειν: απαρέμφ. μέλ. ενεργ. φωνής του απρόσωπου **μεταμέλει** = ἐρχεται μετάνοια, μεταμέλεια. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **μετέμελε**, μέλ. **μεταμελήσει**, αόρ. **μεταμέλησε**, παρκ. **μεταμεμέληκε**, υπερσ. **μετεμεμελήκει**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μεταμέλεια, μελέτη, ἐπιμελής, ἀμεταμέλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιμέλομαι, κήδομαι, προνοῶ, φροντίζω, μετανοῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκηδῶ, ἀμελῶ, ὀλιγορῶ.

πολύ: επίρρ. ποσού = πολύ· **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **πλέον**, υπερθ. **πλείστα**.

βελτίω: αιτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους συγκρ. του επιθ. **ἀγαθός**. Βλέπε πιο πάνω. **ΒΑΘΜΟΙ:** **ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον** = [ο καλύτερος, -η, -ο] του δευτερόκλιτου επιθ.· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀγαθός, -ή, -όν**, υπερθ. **βέλτιστος, -η, -ον**.

πολύ βελτίω = πολύ καλύτερος· το **πολύ** επιτείνει την έννοια του συγκριτικού βαθμού **βελτίω**.

λοιπόν: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **λοιπός, -ή, -όν** = υπόλοιπος.

χρόνος: αιτ. ενικ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **χρόνος - χρόνου** = χρόνος, έτος, χρονικό διάστημα.

ἠγήσασθαι: απαρέμφ. μέλ. του μέσ. αποθ. με ενεργ. διάθεση **ἠγέομαι -οῦμαι** = θεωρῶ. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Κατήγορος: κατηγορία, κατηγορῶ, κατηγορούμενος, κατηγορούμενο, κατηγορητήριο. **Βουλή:** βουλευτής, βουλευτήριο, βουλευτικός, βούλευμα, συμβουλή. **Ποιεῖν:** ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος, προσποιητός, προσποίηση, περιποίηση. **Πολύς:** πολλή, πολύ, πολυαγάπητος, πολύξερος, πολυμαθής, πολυμάθεια, πολυάσχολος, πολύχρωμος, πολυκοσμία, πολυδάπανος, πολυέλαιος, πολυέξοδος, πολυετής, πολυζήτητος, πολυλογία. **Χάρις:** χάρη, χαρίζω, χάρισμα, χαριτολόγος, χαριτολογώ, χαριτολόγημα. ***Έχω:** αντοχή, αποχή, ενοχή, εξοχή, παροχή, προσοχή, κατάσχεση, συνοχή, κάτοχος, αντέχω, απέχω, εξέχω, παρέχω, προσέχω, υπερέχω,. **διαβάλλομαι:** διαβάλλω, υπερβάλλω, εισβάλλω, υπερβολή, υπερβολικός, βολή, συμβολή, συμβόλαιο, βέλος, βελόνα, βολίδα, βλήμα, έμβλημα, δισκοβόλος. **Καθίσταμαι:** κατάσταση, στάση, παράσταση, διάσταση, εγκατάσταση, συμπα-

ράσταση, επανάσταση, παρίσταμαι, εγκαθίσταμαι, διάστημα. **τυγγάνω**: πετυχαίνω, τύχη, τυχερός, τυχοδιώκτης, τυχαίος, επιτυχία, αποτυχία, δυστυχία, ατύχημα, άτυχος. **Λέγω**: λέω, προλέγω, ξαναλέω, λόγος, λόγια, ρήτορας, ρήμα, πολυλογία, φιλολογία, φιλόλογος, ψυχολογία, ψυχολόγος. **Άκούω**: υπακούω, υπακοή, υπάκουος, ακοή, κρυφακούω, υπήκοος, άκουσμα, ακουστικό, παρακούω.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

σύννοια: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνήδην / συνήδη, μέλ. συνείσομαι / συνειδήσω, άόρ. β' συνέγνων, πρκ. συνέγνωκα, υπερσ. συνεγνώκειν.

βουλομένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βουλησομένοις, άόρ. βουληθείσι, πρκ. βεβουλημένοις,

ποιείν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσειν, άόρ. ποιήσαι, πρκ. πεποιρήναι.

έχω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. είχον, μέλ. έξω / σχήσω, άόρ. β' έσχον, πρκ. έσχηκα.

ήγοῦμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήγούμην, μέλ. ήγήσομαι, άόρ. ήγησάμην / ήγήθην, πρκ. ήγημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ήγοῦμαι, υποτ. ήγῶμαι, ευκτ. ήγοίμην, προστ. -, απαρ. ήγεισθαι, μτχ. ήγούμενος, -η, -ον.

διαβαλλομένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διαβαλουμένοις / διαβληθησομένοις, άόρ. β' διαβαλομένοις / διαβληθείσι, πρκ. διαβεβλημένοις.

άναγκάζουσιν: [ΧΡΟΝ.] άόρ. άναγκάσωσιν, πρκ. ήναγκακότες ὄσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. άναγκάζουσιν, υποτ. άναγκάζουσιν, ευκτ. άναγκάζοιεν, προστ. άναγκαζόντων / άναγκαζέτωσαν, απαρ. άναγκάζειν, μτχ. άναγκάζων, -ουσα, -ον.

καταστήναι: [ΧΡΟΝ.] ενεστ. καθίστασθαι, μέλ. καταστήσεσθαι / κατασταθήσεσθαι, άόρ. καταστήσασθαι και καταστήναι / κατασταθήναι, καθεστηκέναι, άόρ. β' καθεσάναι.

πιστεύω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. είπίστευον, μέλ. πιστεύσω, άόρ. είπίστευσα, πρκ. πεπίστευκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. πιστεύω, υποτ. πιστεύω, ευκτ. πιστεύοιμι, -, απαρ. πιστεύειν, μτχ. πιστεύων, -ουσα, -ον.

έλπίζω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήλπίζον, άόρ. ήλπισα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έλπίζω, υποτ. έλπίζω, ευκτ. έλπίζοιμι, προστ. -, απαρ. έλπίζειν, μτχ. έλπίζων, -ουσα, -ον.

τυγγάνει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έτύγγανε[ν], μέλ. τεύξεται, άόρ. β' έτυχε[ν], πρκ. τετύχηκε[ν], υπερσ. τετυχηκώς ήν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγγάνει, υποτ. τυγγάνη, ευκτ. τυγγάνοι, προστ. τυγγανέτω, απαρ. τυγγάνειν, μτχ. τυγγάνων, -ουσα, -ον.

διακείμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διακεισόμενος.

λέγοντος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξοντος / έροῦντος, άόρ. λέξαντος, άόρ. β' είπόντος, είρηκότος.

άκούση [: υποτ.]: [ΧΡΟΝ.] ενεστ. άκούη, άόρ. άκούση, πρκ. άκηκή / άκηκώς ή. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ήκουσε[ν], υποτ. άκούση, ευκτ. άκούσαι / άκούσειε[ν], προστ. άκουσάτω, απαρ. άκούσαι μτχ. άκούσας, -σασα, -σαν.

πραττομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πραξομένων /πραχθησομένων, άόρ. πραξαμένων /πραχθέντων, πρκ. πεπραγμένων.

μεταμέλειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεταμελήσειν, άόρ. μεταμελήσαι, πρκ. μεταμεληκέναι.

ήγεισθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ήγήσεσθαι, άόρ. ήγήσασθαι / ήγηθηναι, πρκ. ήγήσθαι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

σύνουδα [: σύν + οίδα], **κατήγορος** [: κατά + άγορεύω], **κακώς** [:κακός], **χάρις** [: χάρω], **άδίκως** [: άδικος], **διαβάλλομαι** [: διά + βάλλομαι], **αίτιος** [: αιτία], **αναγκάζω** [: άνάγκη], **καθίσταμαι** [: κατά + ίσταμαι], **οὔτως** [: οὔτος], **σφόδρα** [: σφοδρός], **πιστεύω** [: πίστις], **έλπίζω** [: έλπις], **αήδως** [: αηδής], **διάκειμαι**[: διά + κείμαι], **έπειδάν** [: έπειδή + άν], **μεταμέλει** [: μετά + μέλει], **πολύ** [: πολύς], **λοιπόν** [: λέλοιπα: παρκ. του ρ. λείπω → λέ-λοιπ-α → θ. λοιπ.].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

- Ει μή συνήδη, ὃ βουλή, τοῖς κατηγόροις βουλομένοις ἐκ παντός τρόπου κακῶς ἐμέ ποιεῖν:** δευτ. υποθ. πρότ. [έγώ: ενν.] υποκ. στο μή συνήδη. **τοῖς κατηγόροις:** αντικ. στο μή συνήδη και υποκ. στη μτχ. **βουλομένοις:** κατηγ. μτχ. από το μή συνήδη. **ποιεῖν:** τελικό απαρφ. αντικ. στη μτχ. βουλομένοις. [**τούς κατηγόρους:** ενν.]: υποκ. στο ποιεῖν [: ετεροπροσωπία]. **κακῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **ἐμέ:** αντικ. στο ποιεῖν. **ἐκ τρόπου:** εμπρόσθ. προσδ. τρόπου. **παντός:** κατηγ. προσδ. στο τρόπον. **ὃ βουλή:** κλητική προσφώνηση.
- πολλήν ἄν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας:** κύρ. πρότ. [έγώ: ενν.]: υποκ. στο ἄν εἶχον [: το ρήμα της πρότασης]. **πολλήν:** επιθ. προσδ. στο **χάριν:** αντικ. στο ἄν εἶχον. **τῆς κατηγορίας:** γενική της αιτίας. **ταύτης:** επιθ. προσδ. στο τῆς κατηγορίας. **αὐτοῖς:** δοτ. αντικ. στο χάριν και αντικ. στην φράση ἄν εἶχον χάριν.
- εἰ μή συνήδη** [: υπόθ.] - **ἄν εἶχον** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **μη πραγματικό**.
- Ἡγοῦμαι γάρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους:** κυρ. πρότ. [έγώ: ενν.]: υποκ. στο **ήγοῦμαι**. **εἶναι:** ειδικό απαρφ. αντικ. στο ήγοῦμαι. **τούτους:** υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπία]. **αἰτίους:** κατηγ. στο τούτους. **ἀγαθῶν:** γενική αντικ. [κατά τα σχόλια του σχολικού γενική της αιτίας] από το αἰτίους. **μεγίστων:** επιθ. προσδ. στο ἀγαθῶν. **τοῖς διαβεβλημένοις** [: **ἐκείνοις οἱ διαβεβλημένοι εἰσὶ**]: επιθ. μτχ. δοτ. προσωπική χαριστική. **τοῖς:** υποκ. στη μτχ. διαβεβλημένοις. **ἀδίκως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

- 4. οἷτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστήναι:** δευτ. αναφορική υποθετική πρότ. που εκφέρεται με το αοριστολογικό ἂν και υποτακτική [ἀναγκάζωσιν]. **οἷτινες:** υποκ. στο ἀναγκάζωσιν [: το ρήμα της πρότασης]. **αὐτοὺς:** αντικ. στο ἀναγκάζωσιν. **καταστήναι:** τελ. απαρφ. αντικ. στο ἀναγκάζωσιν. **αὐτοὺς:** υποκ. **καταστήναι** [: ετεροπροσωπία]. **εἰς ἔλεγχον:** εμπρόθ. προσδ. κατάστασης. **τῶν βεβιωμένων:** επιθ. μτχ. γεν. αντικ. στο ἔλεγχον. **τῶν:** υποκ. στη μτχ. βεβιωμένων. **αὐτοῖς:** δοτ. του ποιητικού αἰτίου από τη μτχ. βεβιωμένων [: τύπος παθητικός].
- **οἷτινες ἂν ἀναγκάζωσιν** [: ἂν τινες ἀναγκάζωσιν]: υπόθ. - **εἶναι** [: ἀπὸδ.]: λανθάνων και ταυτόχρονα εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το δοξαστικό ἡγοῦμαι· δηλώνει την αόριστη **επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον.**
- 5. Ἐγὼ γάρ οὕτω σφόδρα ἐμαντῶ πιστεύω:** κύρ. πρότ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο πιστεύω. **ἐμαντῶ:** αντικ. στο πιστεύω. **οὕτω:** επιρρ. προσδ. ποσού. **σφόδρα:** επιρρ. προσδ. ποσού.
- 6. ὥστ' ἐλπίζω μεταμελήσειν αὐτῷ καί πολύ βελτίω με εἰς τόν λοιπόν χρόνον ἡγήσεσθαι:** δευτ. συμπερ. πρότ. Εκφέρεται με οριστική [ἐλπίζω], γιατί δηλώνει το αποτέλεσμα **ὡς πραγματικό.** [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο ἐλπίζω. **μεταμελήσειν** και **ἡγήσεσθαι:** ειδικά απαρφ. αντικ. στο ἐλπίζω. [μεταμέλειαν: εννοείται]: υποκ. **κατά συστοίχίαν** στο απρόσωπο μεταμελήσειν. **αὐτῷ:** δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου στο μεταμελήσειν. **βελτίω [πολίτην]:** κατηγ. στο υποκ. **με** αντικ. στο ἡγήσεσθαι. **πολύ:** επιρρ. προσδ. ποσού. **εἰς τόν χρόνον:** εμπρόσθ. προσδ. χρονικής διάρκειας. **τόν λοιπόν:** επιθ. προσδ. στο χρόνο.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Το μεταμέλει και τα μέλει, μέτεστι, δεῖ είναι ρήματα απρόσωπα, αλλά πολλές φορές έχουν υποκείμενο το αφηρημένο ουσιαστικό που παράγεται απ' αυτά [: ἔνδεια = ἔλλειψη, μέλησις = φροντίδα, μεταμέλεια = μετάνιωμα, μετουσία = συμμετοχή] που πάντα εννοείται.
- Τα ρήματα αυτά, αν και δέχονται αντικείμενο, παραμένουν απρόσωπα και συνοδεύονται και από **δοτική** προσωπική [το **δεῖ** πολύ σπάνια συνοδεύεται από δοτική προσωπική], η οποία είναι **δοτική του ενεργούντος προσώπου.**
 - Τα ρήματα μεταφράζουμε με το ρήμα **υπάρχει + το υποκείμενό τους.**
- 7. καί εἴ τις πρός με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος:** δευτ. εναντιωματική πρότ. **τις:** υποκ. στο **τυγχάνει** και στη μτχ. **διακείμενος:** κατηγ. μτχ. από το τυγχάνει. **πρός με:** εμπρόθ. προσδ. εχθρικής διάθεσης. **ἀηδῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου και ταυτόχρονα α' ὅρος σύγκρισης. [ἢ κακῶς]: επιρρ. προσδ. τρόπου και ταυτόχρονα β' ὅρος σύγκρισης.

ΠΡΟΣΕΞΕ: [Ο πρώτος και ο δεύτερος ὅρος της σύγκρισης έχουν στην πρόταση και ἄλλη συντακτική θέση, είναι δηλ. ταυτόχρονα υποκείμενο, αντικείμενο κ.λπ].

- 8. ἐπειδάν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση περί τῶν πεπραγμένων:** δευτ. χρονικοῦποθετική πρότ. που δηλώνει το προσδοκώμενο. [τις: ενν.]: υποκ. στο ἀκούση [: το ρήμα της πρότασης]. ἐμοῦ: αντικ. στο ἀκούση και υποκ. στη μτχ. λέγοντος: κατηγ. μτχ. από το ἀκούση [: ρήμα αισθητικό]. περί τῶν πεπραγμένων: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. τῶν: υποκ. της επιθ. μτχ. πεπραγμένων. [μοί: ενν.]: ποιητικό αίτιο στο πεπραγμένων.
- **ἐπειδάν ἀκούση:** [: υπόθ.] — **μεταμελίσειν** — **ἠγήσεσθαι** [: απόδ.]: εξαρτημένος χρονικοῦποθετικός λόγος από το ἐλπίζω με απόδοση τα απαρέμφατα: δηλώνει το προσδοκώμενο.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Λυσίας:** Διάσημος Έλληνας ρήτορας. Γεννήθηκε στα μέσα του 5ου αι. π.Χ. στην Αθήνα, είχε όμως Σικελική καταγωγή. Πατέρας του ήταν ο πλούσιος Συράκουσιος Κέφαλος. Διδάχτηκε ρητορική από τον Τεισία. Μαζί με τα αδέρφια του Πολέμαρχο και Ευθύδημο στον Πειραιά, όπου κατοικούσαν, απέκτησαν μεγάλη περιουσία, η οποία δημεύτηκε από τους Τριάκοντα τυράννους. Έτσι ο Λυσίας αναγκάστηκε να εργαστεί· στράφηκε προς την επαγγελματική ρητορική και διακρίθηκε ως λογογράφος. Οι λόγοι του πειθαρχούν στους κανόνες της ρητορικής τέχνης και διακρίνονται για τη λιτότητα της γλώσσας, την απλότητα, τη φυσικότητα και την ειλικρίνεια.
- 2. Μαντίθεος:** Αθηναίος αριστοκράτης που διετέλεσε στρατηγός και βουλευτής. Καταγόταν από το Θορικό της Ακαμαντίδας φυλής. Όταν κληρώθηκε βουλευτής, κατηγορήθηκε ότι υπηρέτησε τους Τριάκοντα τυράννους. Απολογούμενος εκφωνεί στο δικαστήριο το λόγο που του έγραψε ο Λυσίας, το λεγόμενο «ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ».
- 3. Δοκιμαζομένω:** Πρόκειται για τη «δοκιμασία» που ως πολιτικός όρος στην αρχαία Αθήνα σήμαινε τον έλεγχο, την εξέταση κάποιου, προκειμένου αυτός να θεωρηθεί κατάλληλος για δημόσιο αξίωμα. Στην προκειμένη περίπτωση ο Μαντίθεος «δοκιμάζεται», δηλαδή κρίνεται από τη Βουλή των πεντακοσίων ως προς τις πράξεις και το ήθος του προκειμένου να επικυρωθεί η εκλογή του ως βουλευτή, καθώς είχε κατηγορηθεί ότι στο παρελθόν υπηρέτησε τους Τριάκοντα τυράννους.
- 4. Ἀπολογία:** Πρόκειται για λόγο υπεράσπισης που εκφωνείται από τον κατηγορούμενο σε μία δίκη. Στην προκειμένη περίπτωση εκφωνείται από το Μαντίθεο μπροστά στους Αθηναίους βουλευτές.
- 5. Προοίμιο:** Προοίμιο είναι ο πρόλογος, η εισαγωγή του ρητορικού λόγου. Με το προοίμιο ο ρήτορας θέτει το θέμα του λόγου, ώστε να είναι εύκολο στον

ακροατή να τον παρακολουθήσει. Αυτό πρέπει να είναι σύντομο, λιτό και κατανοητό χωρίς περιττολογίες. Το προοίμιο του απολογητικού κειμένου που εκφωνεί ο Μαντίθεος εκτείνεται σε τρεις παραγράφους [§ 1-3].

- 6. Ὡ βουλή:** Πρόκειται για τη συνήθη προσφώνηση των βουλευτών. Η αναφορά γίνεται για τη Βουλή των Πεντακοσίων, το κύριο όργανο του δημοκρατικού πολιτεύματος, τα μέλη της οποίας προέρχονταν με κλήρωση. Η Βουλή των Πεντακοσίων πήρε το όνομά της από τον αριθμό των βουλευτών που την αποτελούσαν 500 βουλευτές, 50 από κάθε μία από τις 10 φυλές. Οι βουλευτές ήταν άνδρες που είχαν περάσει το 30ό έτος της ηλικίας τους, ανήκαν τουλάχιστον στην τάξη των ζευγιτών, είχαν ετήσια θητεία και δεν μπορούσαν να επανεκλεγούν. Η βουλή ασκούσε έλεγχο στους νέους βουλευτές τόσο για τον μέχρι τότε ιδιωτικό και δημόσιο βίος τους, όσο και καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους. Κατηγορίες για παραπτώματα βουλευτών οδηγούσαν στην αποβολή τους από τη βουλή. Η βουλή συνεδρίαζε κάθε μέρα, εκτός από τις γιορτές. Σε έκτακτες περιπτώσεις συνεδρίαζε και τη νύχτα. Οι τακτικές συνελεύσεις γίνονταν στο βουλευτήριο, ενώ οι έκτακτες στην Ακρόπολη, στα νεώρια του Πειραιά και στο Ελευσίνο. Οι βουλευτές έπαιρναν ημερήσια αποζημίωση από το δημόσιο ταμείο, που στο τέλος του 4ου αι. π.Χ. αναρχόταν σε 5 οβολούς. Κύριο έργο της βουλής ήταν η κατάρτιση των «προβουλευμάτων» δηλ. η επεξεργασία των νόμων και των θεμάτων που επρόκειτο να συζητηθούν στην εκκλησία του δήμου.
- 7. Τοῖς κατηγοροῖς:** Κατήγορος ήταν και είναι ο ενάγων, αυτός που οδηγεί κάποιον στο δικαστήριο και καταθέτει εναντίον του αγωγή, κατηγορώντας τον την ημέρα της «δοκιμασίας» ως ανάξιον, για να ασκεί κάποιο κρατικό λειτουργήμα. Τα ονόματα των κατηγορών του Μαντίθεου δεν είναι γνωστά, καθώς δεν αναφέρονται πουθενά μέσα στο λόγο.
- 8. Πολλήν ἄν αὐτοῖς χάριν εἶχον:** Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι χρωστά ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς, καθώς του δίνεται η ευκαιρία να μιλήσει για τον εαυτό του δημόσια. Πρόκειται για ένα εκφραστικό τέχνασμα που από την αρχή του λόγου προϋδεάζει θετικά τους ακροατές - βουλευτές, καθώς έμμεσα ο Μαντίθεος δηλώνει πως δεν έχει να κρύψει ή να φοβηθεί τίποτα. Τονίζεται έτσι ως προσόν η ειλικρίνειά του.
- 9. Ταύτης τῆς κατηγορίας:** Η κατηγορία αναφέρεται στην § 3 και είναι η εξής: «πρῶτον δέ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον, οὐδ' ἐπεδήμιον ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδέ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας».
- 10. Ἦγοῦμαι γάρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους οἵτινες ἄν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστήναι:** Εδώ ο Μαντίθεος επεξηγεί την προηγούμενη άποψη του για την

ευγνωμοσύνη που πρέπει να χρωστά στους κατηγορούς, καθώς αυτοί ευθύνονται για το ότι ο ίδιος θα μιλήσει δημόσια για τη ζωή του, ώστε να το γνωρίσουν καλύτερα οι βουλευτές. Παράλληλα όμως οι κατηγοροί θα φανούν συκοφάντες και θα εκτεθούν δημόσια.

11. **Σφόδρα έμαντῶ πιστεύω:** Η αυτοπεποίθηση του Μαντίθεου είναι παραδειγματική, αφού παρουσιάζεται ως το βασικό όπλο κατά των κατηγορών του.
12. **Ἀηδῶς [ἤ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδάν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση περί τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῶ καί πολύ βελτίω με εἰς τόν λοιπόν χρόνον ἡγήσεται:** Η άσχημη εξωτερική εμφάνιση του Μαντίθεου αντιπαραβάλλεται με τον εσωτερικό του πλούτο, ο οποίος παίζει το βασικό ρόλο στην προκειμένη περίπτωση. Με το να τονίζει ο Μαντίθεος την άμεμπτη συμπεριφορά του έναντι της εξωτερικής του δυσμορφίας οδηγεί:
 - α) στο συμπέρασμα ότι δεν κατηγορήθηκε για τις πράξεις του αλλά για την εξωτερική του εμφάνιση.
 - β) στο να προΐδεαστούν θετικά οι βουλευτές γι' αυτά που πρόκειται να ακούσουν από το Μαντίθεο στη συνέχεια.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή, αντί ὦ βουλευταί.
2. **Έμφαση:** Ἐμέ.
3. **Περίφραση:** Κακῶς ποιεῖν, αντί κακοποιεῖν.
4. **Σχήμα απροσδόκητο:** Πολλήν ἄν αὐτοῖς εἶχον. Ο Μαντίθεος δηλώνει έμμεσα ότι χρωστά ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς του καθώς μέσα από τη δίκη αυτή θα του δοθεί η ευκαιρία να μιλήσει για τον εαυτό του.
5. **Σχήμα υπερβατό:** Πολλήν ἄν αὐτοῖς χάριν. Ανάμεσα στο **πολλήν** και το **χάριν** που συνδέονται νοηματικά, παρεμβάλλονται οι λέξεις **ἄν αὐτοῖς**.
6. **Περίφραση:** Εἰς ἔλεγχον καταστήναι, αντί ἐλεγχθῆναι.
7. **Έμφαση:** Ἐγώ.
8. **Έμφαση:** Μέ.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: *Εἰ μή συνήδη... τῆς κατηγορίας. Γιατί ο ρήτορας στήν αρχή του λόγου βάζει τον κατηγορούμενο να εκφράζει ευγνωμοσύνη προς τους κατηγορούς του;*

Ερώτηση 2η: *Τι γνωρίζετε για τη βουλή στην αρχαία Αθήνα;*

Ερώτηση 3η: *ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση περί τῶν πεπραγμένων:* **Να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση και να κάνετε συντακτική ανάλυση.**

Ερώτηση 4η: **Να σημειώσετε X στο κατάλληλο τετράγωνο:**

	Σωστό	Λάθος
α) τοῖς κατηγοροῖς: αντικείμενο του ρήματος «μὴ συνήδη» και υποκείμενο της μετοχής «βουλομένοις»	☐	☐
β) τῶν βεβιωμένων: χρονική μετοχή	☐	☐
γ) σφόδρα: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου	☐	☐
δ) διακείμενος: κατηγορηματική μετοχή	☐	☐

Ερώτηση 5η: *καθίστασθαι:* **Να γίνει χρονική αντικατάσταση.**

Ερώτηση 6η: **Να σημειώσετε X στο κατάλληλο τετράγωνο:**

	Σωστό	Λάθος
α) συνήδη: οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρ. <i>σύνοιδα</i>	☐	☐
β) ἐμέ: αιτιατική ενικού της δεικτικής αντωνυμίας <i>ἐγώ, σύ</i>	☐	☐
γ) αὐτοῖς: δοτική πληθυντικού αρσενικού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας, <i>αὐτός, -ή, -ό</i>	☐	☐
δ) βεβιωμένων: μετοχή ενεστώτα του ρ. <i>βιώω-ῶ</i>	☐	☐

Ερώτηση 7η: *συνήδη, διαβεβλημένοις, ἦγοῦμαι:* **Να δώσετε δύο ομόρριζα για κάθε λέξη στη νέα ελληνική.**

Ερώτηση 8η: **Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα συνώνυμά τους στη Β στήλη.**

Α	Β
1. ἦγοῦμαι	α. ἐθέλω
2. σύνοιδα	β. φημί
3. βούλομαι	γ. ἐπίσταμαι
4. δέομαι	δ. δοκῶ
5. λέγω	ε. κελεύω

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος αρχίζοντας την απολογία του τονίζει ότι αισθάνεται ευγνωμοσύνη γι' αυτούς που τον κατηγορούν, γιατί μ' αυτήν την ευκαιρία θα μπορούσε να μιλήσει για τον τρόπο της ζωής του και τις πράξεις του. Έτσι θα πετύχει δύο πράγματα: την απόδειξη της δικής του αθωότητας και την κατάδειξη των κακών προθέσεων και του άσχημου χαρακτήρα των κατηγορών του.

Πιστεύει ότι η αιτιολογία του μπροστά στους βουλευτές θα τον βοηθήσει να κερδίσει τη συμπάθειά τους και να ανατρέψει την κάθε κατηγορία εναντίον του ξεχωριστά.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Λυσίας από την αρχή του λόγου του επιδιώκει να κερδίσει την προσοχή και την εύνοια του ακροατηρίου του. Γι' αυτό το λόγο ο κατηγορούμενος εκφράζει ευγνωμοσύνη προς τους κατηγορούς του, οι οποίοι τον αναγκάζουν να μιλήσει δημόσια για τη ζωή του. Πρόκειται για ένα πρωτότυπο και εντυπωσιακό ξεκίνημα με το οποίο ο ομιλητής κατορθώνει να κεντρίσει το ενδιαφέρον των βουλευτών χρησιμοποιώντας το ρητορικό σχήμα του *απροσδόκητου*.

2η: Η *βουλή* της αρχαίας Αθήνας αποτελούνταν από 500 μέλη (50 μέλη από καθεμία από τις 10 φυλές). Οι βουλευτές ήταν άντρες άνω των 30 ετών με κάποια πολιτική εμπειρία από τις συνελεύσεις των δήμων τους. Πριν αναλάβουν καθήκοντα, υποβάλλονταν σε αυστηρή δοκιμασία, ώστε να διαπιστωθεί αν πληρούσαν όλες τις προϋποθέσεις για να αναλάβουν το αξίωμα αυτό. Έργο της βουλής ήταν η έκδοση προβουλευμάτων (προτομιασία των προτάσεων που θα υποβάλλονταν στην εκκλησία του δήμου), ο έλεγχος των αρχόντων, και η άσκηση ορισμένων δικαστικών αρμοδιοτήτων. Οι βουλευτές έπαιρναν ένα μισθό, ο οποίος στον 4ο αιώνα έφτανε τους 5 οβολούς.

3η: Δευτερεύουσα χρονικοϋποθετική πρόταση που δηλώνει το προσδοκώμενο. **ἀκούση:** ρήμα, **τις** (ενν.): υποκ. στο ρ. ἀκούση, **ἐμοῦ:** αντικ. στο ρ. ἀκούση και υποκ. στην μτχ. λέγοντος. **λέγοντος:** κατηγορηματική μτχ. από το ρ. ἀκούση (αισθήσεως σημαντικό), **περί τῶν πεπραγμένων:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς, **τῶν:** υποκ. της επιθετικής μτχ. **πεπραγμένων.**

4η: **Σωστό:** α, δ, **Λάθος:** β.

5η: **ενεστ.** καθίστασθαι, **μέλ.** καταστήσεσθαι, **παθ. μέλλ.** κατασταθήσεσθαι, **αόρ.** καταστήσασθαι, **αόρ. β'** καταστήναι, **παθ. αόρ.** κατασταθήναι, **πρκ.** καθεστηκέναι και καθεστάναι.

6η: **Σωστό:** α, γ, **Λάθος:** β.

7η: **συνήδη:** ειδικός, είδηση, **διαβεβλημένοις:** διάβολος, βέλος, **ήγουμαι:** ηγεσία, ηγήτης.

8η: 1 → δ, 2 → γ, 3 → α, 4 → ε, 5 → β.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 3

Το κατηγορητήριο

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Ἄξιῶ δέ, ὦ βουλή,
ἐάν μὲν ἐπιδείξω ὑμῖν
μόνον τοῦτο, ὡς εὖνους εἰμί
τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι
καί ὡς ἠνάγκασμαι
μετέχειν ὑμῖν
τῶν αὐτῶν κινδύνων,
μηδέν εἶναι μοι
πλέον πω·
ἐάν δέ φαίνωμαι
βεβιωκῶς μετρίως
καί περὶ τὰ ἄλλα
καί [βεβιωκῶς]
πολύ παρά τὴν δόξαν
καί παρά τοὺς λόγους
τοὺς τῶν ἐχθρῶν,
δέομαι ὑμῶν
δοκιμάζειν μὲν ἐμέ, ἡγεῖσθαι δέ
τούτους εἶναι χειρόους.
Πρῶτον δέ ἀποδείξω
ὡς ἐπὶ τῶν τριάκοντα
οὐχ ἵππευον
οὐδ' ἐπεδήμουν
οὐδέ μετέσχον
τῆς τότε πολιτείας.

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Και ἔχω την αξίωση, βουλευτές,
αν σας αποδείξω
μόνο αυτό, ότι δηλ. διάκειμαι φιλικά
προς το παρόν πολίτευμα
και ότι ἔχω αναγκασθῆί
να συμμετέχω με σας
στους ἴδιους κινδύνους,
να μην υπάρχει καμιά ωφέλεια σε μένα
επιπλέον·
αν ὅμως αποδεικνύομαι [αποδειχτεί]
ὅτι ἔχω ζήσει κόσμια [ἢ τίμια]
και σχετικά με τα ἄλλα
και [ὅτι ἔχω ζήσει]
πολύ αντίθετα με τη γνώμη
και με τα λόγια
των ἐχθρῶν μου,
σας παρακαλῶ
να με εγκρίνετε και να θεωρεῖτε
ὅτι αυτοί εἶναι χειρότεροι [πολίτες].
Και πρώτα-πρώτα θα αποδείξω
ὅτι στην εποχή των τριάντα
δεν υπηρετούσα στο ἱππικό
οὔτε ἤμουν στην πατρίδα
οὔτε πήρα μέρος
στο τότε πολίτευμα [δηλ. το ολιγαρχικό].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ἀξιῶ: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀξιόω** -ῶ = ἔχω την αξίωση, κρίνω ἀξιο.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἤξιουν**, μέλ. **ἀξιόσω**, αόρ. **ἤξιωσα**, παρκ. **ἤξιωκα**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἀξίωμα, ἀξιοματικός, ἀξιώσις, ἀξιωτέον, ἀπαξιῶ, ἀνταξιῶ.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: νομίζω, συναινῶ.

ἐάν: υποθετικός σύνδεσμος· συντάσσεται πάντα με υποτακτική.

μόνον: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **μόνος, -η, -ον** = μόνος.

ἑμῖν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους, β' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ = γενική] =** ἐγώ, ἐσύ [αυτού]. Βλ. και παραπάνω § 1 και 2.

ἐπιδείξω: αόρ. υποτακτ. ενεργ. φωνής του **ἐπιδείκνυμι** και **ἐπιδεικνύω** = ἀποδεικνύω, παρουσιάζω, φανερώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεδείκνυν** και **ἐπεδείκνυον**, μέλ. **ἐπιδείξω**, αόρ. **ἐπέδειξα**, παρκ. **ἐπιδέδειχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιδειξις, ἀπόδειξις, δεῖξις, ἔνδειξις, δεῖγμα, δείκτης, δεικτέος, παράδειγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δηλῶ, φαίνω, ἀποφαίνω.

ὥς: σύνδεσμος ειδικό = ὅτι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: ο **ὥς** απαντά και ως σύνδεσμος αιτιολογικός, τελικός, χρονικός και ως αναφορικό επίρρημα.

εὔνους: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου συνηρημένου επιθ. **ὄ, ἥ εὔνους, τό εὔνουν** = φιλικός, ευμενής. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **εὐνούστερος, -ρα, -ον**, υπερθ. **εὐνούστατος, -η, -ον**.

καθεστηρόσι: δοτ. πληθ. ουδεν. γένους μετοχής παρκ. μέσης φωνής του **καθίσταμαι**. Βλ. παραπάνω § 1.

πράγμασι: δοτ. πληθ. ουδεν. γένους, γ' κλίσης του ουσ. **πράγμα - πράγματος** = πράγμα, υπόθεση. **Τά καθεστηρότα πράγματα** = το παρόν πολίτευμα.

ἠνάγκασμαι: παρκ. οριστ. μέσης φωνής του **ἀναγκάζομαι** = αναγκάζομαι, εξαναγκάζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠναγκαζόμεην**, παθ. μέλ. **ἀναγκασθήσομαι**, παθ. αόρ. **ἠναγκάσθην**, παρκ. **ἠνάγκασμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀναγκαστήρ, ἀναγκασμός, ἀναγκαστός, ἀναγκαστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βιάζομαι, ἐπείγομαι, πιέζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** πείθομαι.

μετέχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **μετέχω** = συμμετέχω, λαμβάνω μέρος.

ΧΡΟΝΟΙ παρτ. **μετείχον**, μέλ. **μεθέξω** και **μετασχίσω**, αόρ. β' **μετέσχον** παρκ.

μετέσχηκα [υπερσ. μετεσχίκειν: μετγν.]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μέθεξις, μετοχή, μέτοχος.

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **μηδείς, μηδεμία, μηδέν** = κανένας, ασήμαντος, τιποτένιος.

πω: [: χρονικό επίρρημα] = ακόμα, μέχρι τώρα.

πλέον: αιτ. εικ. ουδετ. γένους του συγκρ. βαθμού, του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολύς. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἢ πλείων και πλέων, τό πλέον και πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

φαίνομαι: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του **φαίνομαι** = αποδεικνύομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφαινόμην**, μέσ. μέλ. **φανούμαι και παθ. μέλ. φανήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐφηνάμην και παθ. αόρ. β' ἐφάνην**, παρκ. **πέφασμαι και πέφηνα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀναφαίνομαι, ἀποφαίνομαι, ἀπόφασις, ἀφανής, φάσις, φάσμα, ἐπιφανής, ἄφαντος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀποδείκνυμαι, καταγγέλλομαι, νομίζομαι, δοκῶ.

μετρίως: επίρρ. τρόπου = κόσμια, τίμια.

βεβιωκός: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. ενεργ. φωνής του **ζήω-ζῶ**, παρτ. **ἔζων**, μέλ. **βιώσομαι**, αόρ. β' **ἐβίον**, παρκ. **βεβίωκα**.

δόξαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **δόξα - δόξης** = γνώμη, πίστη.

ἐχθρῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἐχθρός** = εχθρός, αντίπαλος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἐχθρός, -ά, -όν**, συγκρ. **ὄ, ἢ ἐχθίων, τό ἐχθιον**, υπερθ. **ἐχθιστος, -η, -ον**.

δέομαι: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **δέομαι** = καλώ, ζητώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδεόμην**, μέσ. μέλ. **δεήσομαι**, παθ. αόρ. **ἔδεήθην** [με σημασία μέσου], παρκ. **δεδέημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδέητος, δέησις, δέημα, ἐνδεής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀντιβολῶ, ἱκετεύω, κελεύω.

δοκιμάζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **δοκιμάζω** = εγκρίνω, επικυρώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδοκίμαζον**, μέλ. **δοκιμάσω**, αόρ. **ἔδοκίμασα**, παρκ. [ἀπό] **δεδοκίμακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδοκίμαστος, δοκιμασία, δοκιμαστήριον, δοκιμαστικός, δοκιμαστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βασανίζω, ἐξετάζω, ἐρευνῶ, πειρῶμαι.

τούτους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Αντίθετα με τον κανόνα, υπάρχει κλητ. ενικ. στο αρσ. και θηλ. γένος. **ἠγείσθαι:** απαρέμφ. ενεστ. του μέσ. αποθ. με ενέργ. διάθεση **ἠγέομαι -ομαι** = οδηγώ, νομίζω, ἔχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠγούμην**, μέσ. μέλ. **ἠγήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἠγησάμην και παθ. ἠγήθην**, παρκ. **ἠγημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εἰσηγητής, ἠγήτωρ, ἠγεμών, ἠγημα, ἠγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀδηγῶ, βασιλεύω, δεσπόζω, γινώσκω.

χείρους: αιτ. πληθ. [: β' τύπος· α' τυπος: **χείρονας**] αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **κακός**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **κακός, -η, -όν**, συγκρ. **ὄ, ἢ χείρων, τό χείρον**, υπερθ. **χείριστος, -η, -ον**.

ἀποδείξω: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀποδείκνυμι και ἀποδεικνύω** = αποδεικνύω, φανερώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπεδείκνυν και ἀπεδείκνυον**, μέλ. **ἀποδεί-**

ξω, αόρ. **ἀπέδειξα**, παρκ. **ἀποδέδειχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐπίδειξις, δεΐξις, ἔνδειξις, δεῖγμα, δείκτης, δεικτέος, παράδειγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δηλῶ, φαίνω, ἀποφαίνω.

ΠΡΟΣΞΕΕ: **οὐχ**: μόριο αρνητικό = δεν. [απαντά και: **οὐ**, όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από σύμφωνο· **οὐκ**: όταν ακολουθεί λέξη που παίρνει ψιλή· **οὐχ**: όταν ακολουθεί λέξη που παίρνει δασεία· **οὐχί**: όταν διατυπώνεται ἔμφαση.

ἵππευον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἵππεύω** = υπηρετώ στο ιππικό. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἵππευον**, μέλ. **ἵππεύσω**, αόρ. **ἵππευσα**, παρκ. **ἵππευκα** [συνηθέστερη η μετοχή **ἵππευκώς**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἵππευτήρ, ἵππευμα, ἵππευτής, ἵππευτικός, ἵππευσις.

οὐδ' [: **οὐδέ**]: σύνδεσμος συμπλεκτικός = οὔτε.

ἐπεδήμουν: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐπιδημέω -ῶ** = βρίσκομαι στην πατρίδα μου. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπεδήμουν**, μέλ. **ἐπιδημήσω**, αόρ. **ἐπεδήμησα**, παρκ. **ἐπιδεδήμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐπιδήμησις, ἐπιδημητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαμένω, διατρίβω, ἐνδημῶ, μένω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπέρχομαι, ἀποδημῶ, ἐκδημῶ.

τριακοντα: ἀκλιτο ἀπόλυτο αριθμητικό επίθετο = τριάντα.

μετέσχον: αορ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του **μετέχω**. Βλέπε πιο πάνω.

τότε: επίρρ. χρόνου = τότε.

πολιτείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **πολιτεία - πολιτείας** = πολιτεύμα.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἄξιῶ: ἀξίωμα, ἀξιοματικός, ἀξίωση, καταξίωση, καταξιώνω, ἀπαξία. **ἐπιδείκνυμι**: ἀποδεικνύω, υποδεικνύω, ἐπιδεικνύω, ἀναδεικνύω, δείχνω, ἀπόδειξη, ὑπόδειξη, ἐπίδειξη, δείξη, ἀνάδειξη, ὑπόδειγμα, παράδειγμα. **Πλέον**: πλεονασμός, πλεονάζω, πλεόνασμα, πλεονέκτης, πλεονέκτημα, πλεονεκτώ, πλεοξενία, πλεονεγκτικός. **εἶμι**: ουσία, ουσιαστικό, οντότητα, παρών, απών, παρουσία, παρουσία, παρουσία. **φαίνομαι**: φαίνομαι, φάση, διαφαίνομαι, διαφάνεια, διαφανής, ἔμφαση, φανερός, εμφανής, εμφανίζω, επιφανής, αφανής. **ἵππεύω**: ἵππασία, ἵππότης, ἵππικός, ἵππευση, ἵππόδρομος, ἵππος ἐφιππος, ἵπποδρομία, ἵπποκόμος. **Πολιτεία**: πολίτης, συμπολίτης, πολίτευμα, πολιτεύομαι, πολιτικός, πολιτευτής, πολιτική, πολιτικολογώ, πολιτικός, πολιτισμός, πολυτογραφώ.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ἄξιῶ: [**ΧΡΟΝ.**] παρτ. ἤξιουν, μέλ. ἀξιώσω, αόρ. ἤξιωσα, παρκ. ἤξιωκα, υπερσ. ἤξιώκειν· [**ΕΓΚΛ.**] οριστ. ἀξιῶ, υποτ. ἀξιῶ, ευκτ. ἀξιοῖμι/ἀξιοίην, προστ. -, ἀπαρ. ἀξιοῦν, μτχ. ἀξιῶν, -οῦσα, -οῦν.

ἐπιδείκνυμι / ἐπιδεικνύω: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. ἐπιδείξω, πρκ. ἐπιδεδειχώς ὦ. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπέδειξα, υποτ. ἐπιδείξω, ευκτ. ἐπιδέξαιμι, προστ. -, απαο. ἐπιδείξαι, μτχ. ἐπιδείξας, -ασα, -αν.

καθισταμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστησομένοις / κατασταθησομένοις, ἄορ. καταστησαμένοις, ἀορ. β' καταστᾶσι / κατασταθεῖσι, πρκ. καθεστηρόσι / καθεστῶσι.

ἀναγκάζομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἠναγκάζομην, μέλ. ἀναγκασθήσομαι, ἄορ. ἠναγκάσθην, πρκ. ἠνάγκασμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠνάγκασμαι, υποτ. ἠναγκασμένος ὦ, ευκτ. ἠναγκασμένος εἶην, προστ. -, απαο. ἠναγκάσθαι, μτχ. ἠναγκασμένος, -η, -ον.

μετέχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεθέξειν / μετασχῆσιν, ἄορ. β' μετασχεῖν, πρκ. μετασχηκέναι.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσσεσθαι, ἄορ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.

φαίνωμαι: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. φήνωμαι, ἀορ. β' φανῶ, ἀορ. α' φανθῶ, πρκ. πεφηνώς ὦ / πεφασμένος ὦ. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φαίνομαι, υποτ. φαίνωμαι, ευκτ. φαινόμην, προστ. -, απαο. φαίνεσθαι, μτχ. φαινόμενος -η, -ον.

ζῶν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βιωσόμενος, ἄορ. β' βιούς, πρκ. βεβιωκώς.

δέομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐδεόμην, μέλ. δεήσομαι, ἄορ. ἐδεήθην, πρκ. δεδήμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δέομαι, υποτ. δέωμαι, ευκτ. δεοίμην προστ. -, απαο. δεῖσθαι, μτχ. δεόμενος, -η, -ον.

δοκιμάζω: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δοκιμάσειν, ἄορ. δοκιμάσαι, πρκ. δεδοκιμακέναι.

ἠγείσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἠγήσασθαι, ἄορ. ἠγήσασθαι / ἠγηθῆναι, πρκ. ἠγήσθαι.

ἀποδείκνυμι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἀπεδείκνυν / ἀπεδείκνυον, μέλ. ἀποδείξω, ἄορ. ἀπέδειξα, πρκ. ἀποδέδειχα. [ΕΓΚΛ.] [μέλ. οριστ.]: ἀποδείξω, υποτ. -, ευκτ. ἀποδείξοιμι, προστ. -, απαο. ἀποδείξειν, μτχ. ἀποδείξων, -ουσα, -ον.

ἵππεύω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἵππευον, μέλ. ἵππεύσω, ἄορ. ἵππευσα, πρκ. ἵππευκα.

ἐπιδημῶ: [ΧΡΟΝ.] ενεστ. ἐπιδημῶ, δήμησα, πρκ. ἐπιδεδήμηκα.

μετέχω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. μετείχον, μέλ. μεθέξω / μετασχῆσω, ἄορ. β' μετέσχον, πρκ. μετέσχηκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. μετέσχον, υποτ. μετάσχω, ευκτ. μετέσχοιμι, προστ. -, απαο. μετασχεῖν, μτχ. μετασχών, -οῦσα, -όν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἄξιῶ [: ἄξιος], Ἐπιδείκνυμι [: ἐπί + δείκνυμι], Εὔνοος [: εὖ + νοῦς], Καθίσταμαι [: κατά + ἵσταμαι], Πρᾶγμα [: πράττω], Ἀναγκάζομαι [: ἀνάγκη], Μετέχω[: μετά + ἔχω], Μηδέν [: μηδέ + ἔν], Μετρίως [: μέτριος], Δόξα [: δοκέω -ῶ], Λόγος [: λέγω], Ἐχθρός [: ἔχθος, -ους], Δοκιμάζω [: δόκιμος], Πρῶτον [: πρῶτος], Ἀποδείκνυμι [: ἀπό + δείκνυμι], Ἰππεύω[: ἵππεύς], Ἐπιδημέω -ῶ [: ἐπίδημος: ἐπί + δημός], Πολιτεία [: πολιτεύω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση**

1. Ἄξιῳ δέ, ᾧ βουλή, μηδέν πώ μοι πλέον εἶναι: κύρ. πρότ. [ἔγώ: ενν.] υποκ. στο ἄξιῳ [: το ρήμα της πρότασης]. εἶναι: τελ. απαρφ. αντικ. στο ἄξιῳ. μηδέν [: αιτιατική]: υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπία]. πλέον: επιθ. προσδ. στο μηδέν. μοι: δοτική προσωπική κτητική από το εἶναι. ᾧ βουλή: κλητική προσφώνηση. πω: [εγγλιτικό χρονικό μόριο] επιρρ. προσδ. χρόνου.
2. ἔάν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω: δευτ. υποθ. πρότ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο ἐπιδείξω [: το ρήμα της πρότασης]. ὑμῖν [: ἔμμεσο αντικ.] - τοῦτο [: ἄμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο ἐπιδείξω. μόνον [: ως επίθετο] κατηγ. προσδ. στο τοῦτο.
- ἔάν ἐπιδείξω [: υπόθ.] - εἶναι [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το ἄξιῳ της κύριας πρότασης με απόδοση το τελικό απαρέμφατο εἶναι· δηλώνει το προσδοκώμενο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Εξαρτημένος [ή πλάγιος] λέγεται ο υποθετικός λόγος, ο οποίος εξαρτάται από ρήματα **αισθητικά, γνωστικά, λεκτικά, δοξαστικά, βουλευτικά** [= επιθυμίας], **κελευστικά, προτρεπτικά, αποτρεπτικά, ερωτηματικά** ή από άλλα ρήματα ή και φράσεις συγγενικής σημασίας μ' αυτά. Τα ρήματα, από τα οποία εξαρτώνται οι υποθετικοί αυτοί λόγοι, δεν είναι οι αποδόσεις τους· αποδόσεις τους είναι ή η **πρόταση** [ειδική ή πλάγια ερωτηματική] ή **το απαρέμφατο** ή η **κατηγορηματική μετοχή**, που εξαρτώνται απ' αυτά. Βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 385].

3. ὡς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι: δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο **τοῦτο** της υποθ. πρότασης. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **εἰμί** [: το ρήμα της πρότασης]. **εὖνους:** κατηγ. στο ἐγώ. **τοῖς πράγμασι:** δοτ. αντικ. στο εὖνους και αντικ. στη φράση **εὖνους εἰμί. τοῖς καθεστηκόσι:** επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο πράγμασι.
4. καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν: δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο **τοῦτο**, ὅπως και η προηγούμενη ειδική. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἠνάγκασμαι** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **μετέχειν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρφ. αντικ. στο ἠνάγκασμαι. **τῶν αὐτῶν:** επιθ. προσδ. στο κινδύνων. **κινδύνων - ὑμῖν:** αντικείμενα στο μετέχειν. [η δοτική ὑμῖν κατ' ἄλλη ἀποψη είναι δοτική αντικειμενική από τη γενική **τῶν αὐτῶν**].
5. ἔάν δέ φαίνομαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν: δευτ. υποθ. πρότ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **φαίνομαι** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **βεβιωκῶς:** κατηγ. μτχ. από

το φαίνωμαι. **περί τά ἄλλα**: εμπρόσθ. προσδ. αναφοράς. **μετρίως**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **πολύ**: επιρρ. προσδ. ποσού. **παρά τήν δόξαν - παρά τούς λόγους**: εμπρόθετοι προσδ. εναντίωσης. [**τοῦ πλήθους**: ενν.]: γεν. υποκ. στο δόξαν. **τούς τῶν ἐχθρῶν**: επιθ. προσδσ. στο λόγους. **τῶν ἐχθρῶν** [χωρίς το **τούς**]: γεν. υποκ. στο λόγους [**οἱ ἐχθροί λέγουσι**].

6. δέομαι ὑμῶν ἐμέ μέν δοκιμάζειν, τούτους δέ ἠγείσθαι χείρους εἶναι: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **δέομαι** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑμῶν - δοκιμάζειν** [: τελ. απαρφ.]: αντικείμενα στο δέομαι. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο δοκιμάζειν [: ετεροπροσωπία]. **ἐμέ**: αντικ. στο δοκιμάζειν. **ἠγείσθαι**: τελ. απαρέμφ. αντικ. κι αυτό στο δέομαι. [**ὑμᾶς**: ενν. υποκ.] στο ἠγείσθαι [: ετεροπροσωπία]. **εἶναι**: ειδικό απαρφ. αντικ. στο ἠγείσθαι. **τούτους**: υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπίας]. **χείρους**: κατηγ. στο τούτους μέσω του συνδετικού εἶναι.

• **Ἐάν φαίνωμαι** [: υπόθ.] - **δοκιμάζειν - ἠγείσθαι** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το **δέομαι** με απόδοση τα τελικά απαρέμματα **δοκιμάζειν** και **ἠγείσθαι**: δηλώνει το **προσδοκώμενο** και τα απαρέμματα ισοδυναμουν με προστακτική [: **δοκιμάζετε - ἠγείσθε**].

7. Πρῶτον δέ ἀποδείξω: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **ἀποδείξω** [: το ρήμα της πρότασης]. **πρῶτον**: επιρρ. προσδ. χρόνου ή τάξης.

8. ὡς οὐχ ἴππευον [ἐπί τῶν τριάκοντα]: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο **ἀποδείξω** της κύριας πρότασης. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **οὐχ ἴππευον** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἐπί τῶν τριάκοντα**: εμπρόθ. προσδ. χρονικής διάρκειας.

9. [ὡς] οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπί τῶν τριάκοντα [τυράνων]: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. κι αυτή στο ἀποδείξω, γιατί συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη ειδική με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **οὔτε**. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **οὐδ' ἐπεδήμουν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἐπί τῶν τριάκοντα**: εμπρόθ. προσδ. χρονικής διάρκειας.

10. [ὡς] οὐδέ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. κι αυτή στο αποδείξω. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **οὐδέ μετέσχον** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῆς πολιτείας**: αντικ. στο οὐδέ μετέσχον. **τῆς τότε**: επιθ. προσδ. στο πολιτείας. **τότε** [χωρίς το **τῆς**]: επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Κάθε επίρρημα, όπως εδώ το **τότε**, όταν έχει μπροστά του το άρθρο του προσδιοριζόμενου απ' αυτό ουσιαστικού, είναι επιθετικός προσδιορισμός στο ουσιαστικό.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. Τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι: Στο σημείο αυτό ο Μαντίθεος κάνει αναφορά στο καθεστώς που ίσχυε την εποχή εκείνη και δεν ήταν άλλο από το δημοκρατικό πολίτευμα. Πρόκειται για τη διακυβέρνηση της πόλης- κράτους από όργανα

εκλεγμένα από το λαό, όπως η Βουλή των Πεντακοσίων και η εκκλησία του δήμου. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για την αθηναϊκή δημοκρατία που επιβλήθηκε μετά την κατάλυση του καθεστώτος των Τριάκοντα τυράννων.

2. **Τὸν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν:** Ο Μαντίθεος τάσσειται με σαφήνεια υπέρ της δημοκρατίας, καθώς δηλώνει στους βουλευτές ότι είναι με το μέρος τους και θα αγωνιστεί μαζί τους σε περίπτωση απειλής του πολιτεύματος. Ίσως αυτό αποτελεί ένα τέχνασμα προκειμένου να κριθεί αθωωτικά.
3. **Παρά τοὺς λόγους τοὺς τῶν εχθρῶν:** Ο Μαντίθεος αναφέρεται στις κατηγορίες και τους κατηγορούς, τους οποίους ονομάζει εχθρούς, αφού σύμφωνα μ' αυτά που θα εκθέσει, οι κατηγορίες είναι συκοφαντικές και αβάσιμες.
4. **Δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι:** Ο Μαντίθεος ζητά από τους βουλευτές να επικυρώσουν το αξίωμά του ως βουλευτή και να κατανοήσουν τη μοχθηρία των κατηγορών. Φέρνει έτσι για άλλη μία φορά σε αντιπαράθεση το ήθος του, που τον καθιστά ικανό βουλευτή, με το ήθος των κατηγορών.
5. **Οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας:** Ο Μαντίθεος αναφέρει το κατηγορητήριο, το οποίο θα προσπαθήσει να αντικρούσει και ήταν το εξής: ότι υπηρέτησε στην τάξη των ιππέων κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα τυράννων, ότι βρισκόταν στην Αθήνα και έλαβε μέρος στο καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων.
6. **Οὐχ ἵππευον:** Αναφορά του Μαντίθεου στην τάξη των ιππέων, μία από τις τέσσερις τάξεις στις οποίες χωρίζονταν οι Αθηναίοι με βάση το εισόδημά τους. Κατά τον Πλούταρχο ιππεῖς ήταν αυτοί που είχαν τη δυνατότητα να τρέφουν άλογο, για να υπηρετήσουν στον ιππικό με ετήσιο εισόδημα 300 μεδίμνους σιτηρῶν.
7. **Οὐτ' ἐπεδήμουν:** Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι όταν επιβλήθηκαν οι Τριάκοντα τυράννοι ο ίδιος δε βρισκόταν στην Αθήνα.
8. **Ἐπὶ τῶν τριάκοντα:** Αναφορά στο καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων. Πρόκειται για 30 Αθηναίους άρχοντες που ανέλαβαν την διακυβέρνηση της Αθήνας μετά την παράδοσή της στους Λακεδαιμονίους.

Ανέλαβαν την εξουσία τον Απρίλιο του 404 π.Χ. κυβερνώντας αυταρχικά, άδικα κι απάνθρωπα, επιβάλλοντας τον τρόμο, διώκοντας πολίτες και μετοίκους και δημεύοντας περιουσίες. Το καθεστώς αυτό καταλύθηκε στα τέλη του καλοκαιριού του 403 π.Χ. οπότε αποκαταστάθηκε η δημοκρατία. Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα οι Τριάκοντα τυράννοι ήταν οι: Πολυχάρης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ιππόλοχος, Ευκλείδης, Ιέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, Αρεσίας, Διοκλής, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, Αναίτιος, Πείσων, Σοφοκλής, Εραποσθένης, Χαρικλής, Ονομακλής, Θεόγνις, Αισχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης,

Ερασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Ευμάθης, Αριστοτέλης, Ιπτόμαχος, Μνησθείδης.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή αντί ὃ βουλευταί.
2. **Σχήμα πολυσύνδετο:** Ἐάν δέ φαίνωμαι <καί> περί τά ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καί πολύ παρά τήν δόξαν καί [παρά] τούς λόγους. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο καί.
3. **Έμφαση:** Ἐμέ.
4. **Αντίθεση συνδέσμων που επιτείνεται με τους αντιθετικούς μέν - δέ:** Ἐμέ μέν δοκιμάζειν, τούτους δέ ἠγείσθαι χείρους εἶναι.
5. **Επανάληψη της άρνησης οὐχ- οὐδ' - οὐδέ:** Ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμιον ἐπί τριάκοντα, οὐδέ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος έχει σκοπό, σύμφωνα με τα όσα λέει στους βουλευτές, να αποδείξει ότι διάκειται ευνοϊκά με το πολίτευμα της Δημοκρατίας και ότι έχει συμμετάσχει σε πολλούς αγώνες μ' αυτούς. Επίσης στη συνέχεια θα αποδείξει ότι ο δημόσιος και ο ιδιωτικός του βίος είναι άμειπτοι αντίθετα με την εικόνα που θέλουν να δημιουργήσουν οι κατηγοροί του. Πιστεύει ότι, αν καταφέρει να αποδείξει αυτά, οι βουλευτές πρέπει να εγκρίνουν τη βουλευτική του ιδιότητα και να θεωρήσουν τους κατηγορούς του κακούς πολίτες. Το πρωταρχικό του λοιπόν μέλημα είναι να αποδείξει ότι δεν υπηρέτησε ως ιππέας, ούτε ζούσε στην πόλη κατά την εξουσία των Τριάκοντα τυράννων.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να σημειώσετε χ στο κατάλληλο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) ὥς εἴνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι»: Ο Μαντίθεος εκφράζει την αφοσίωσή του στο δημοκρατικό πολίτευμα	☐	☐
β) Στην αρχαία Αθήνα, για την ανάληψη ενός δημόσιου αξιώματος αρκούσε μόνο η δημοκρατική διαγωγή του δοκιμαζόμενου	☐	☐

γ) «πρῶτο δέ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐτ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδέ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας»: Ο Μαντίθεος εκθέτει το εις βάρος του κατηγορητήριο. □ □

Ερώτηση 2 η: *δέομαι ὑμῶν ἐμέ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δέ ἠγεῖσθαι χείρους εἶναι.*
Να γίνει συντακτική ανάλυση της πρότασης.

Ερώτηση 3 η: **Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:**

I. Η δευτερεύουσα ειδική πρόταση ὡς εὐνοῦς εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι εἶναι:

α) αντικείμενο στο ρ *ἐπιδείξω* της υποθ. πρότ. «ἐάν... ἐπιδείξω».

β) επεξηγήση στο «τούτο» της υποθετικής πρότασης «ἐάν... ἐπιδείξω».

γ) αντικείμενο στο ρ. *ἄξιῶ* της κύριας πρότασης «Ἀξιῶ... μοι πλέον εἶναι».

II. *δέομαι ὑμῶν ἐμέ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δέ ἠγεῖσθαι χείρους εἶναι:* το ἐμέ, εἶναι:

α) αντικείμενο του ρ. *δέομαι*.

β) αντικείμενο του ρ. *δέομαι* και υποκείμενο του απρομφ. *δοκιμάζειν*.

γ) αντικείμενο του απρομφ. *δοκιμάζειν*.

Ερώτηση 4 η: Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλο αριθμό: *ὑμῖν, εὐνοῦς, πράγματα, βεβιωκῶς, χείρους.*

Ερώτηση 5 η: *χείρους:* Να κλιθεῖ και στους δύο αριθμούς.

Ερώτηση 6 η: **Να γράψετε δύο ομορριζα, ένα απλό και ένα σύνθετο, στη νέα ελληνική, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:** *ἀξιῶ, φαίνομαι, δοκιμάζω, ἵππεύω.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1 η: Έργο του προοιμίου είναι η **εὐνοια**, η **πρόσεξις** [προσοχή] και η **ευμάθεια** [κατανόηση]. Πραγματώνεται το έργο αυτό στο συγκεκριμένο προοίμιο;

Απάντηση:

Στο προίμιο ή πρόλογο, που είναι η αρχή του ρητορικού λόγου, ο ρήτορας κατατοπίζει τον ακροατή ως προς το θέμα και προσπαθεί να του αποσπάσει την προσοχή. Ο σκοπός του προοιμίου πραγματώνεται απόλυτα στο συγκεκριμένο αυτό ρητορικό λόγο του Λυσία. Ο ρήτορας θέλει να κερδίσει την προσοχή και την εὐνοια των βουλευτών και, για να πετύχει αυτόν το σκοπό, αρχίζει το λόγο του με μια πρωτοτυπία που εντυπωσιάζει, ευγνωμονώντας τους κατηγορούς του για τις εις βάρος του κατηγορίες και αφήνοντας υπονοούμενα για τις προθέσεις και την ποιοτική τους υπόσταση. Προβάλλει ιδιαίτερα το γεγονός ότι οι κατηγοροί χωρίς τη θέλησή τους του έδωσαν την ευκαιρία να μιλήσει για τη δημόσια και την ιδιωτική του ζωή, να αποδείξει το ότι ήταν αθώος και να φανερώσει τη φαυλότητά τους. Εντύπωση προκαλεί η αυτοπεποίθηση από την οποία διακατέχεται ο Μαντίθεος, καθώς και η ελπίδα του ότι θα καταφέρει με την απολογία του να αναστρέψει τη δυσμενή εις βάρος του εικόνα και την κακή φήμη που του απέδωσαν οι κατηγοροί του. Επιπλέον, είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο Μαντίθεος αναφέρεται στα δημοκρατικά ιδεώδη, στο ήθος και στους αγώνες για δημοκρατία σε δυσμενείς για την Αθήνα καιρούς. Τέλος, κάνει συνοπτική αναφορά στο κατηγορητήριο και εκφράζει την επιθυμία να εγκριθεί

η εκλογή του ως βουλευτής, εφόσον οι εναντίον του κατηγορίες δεν έχουν υπόσταση και ο ίδιος έχει την ικανότητα να τις ανασκευάσει.

Ερώτηση 2η: Τι γνωρίζετε για τη «δοκιμασία»;

Απάντηση:

Δοκιμασία ονομαζόταν ο αυστηρός έλεγχος στον οποίο υποβάλλονταν όσοι εκλέγονταν βουλευτές με κλήρο ή όσοι προοριζόνταν να καταλάβουν ανώτερα αξιώματα στην αρχαία Αθήνα.

Οι μελλοντικοί άρχοντες εξετάζονταν, όπως όριζε το αρχαίο αττικό δίκαιο, αν ήταν γνήσιοι Αθηναίοι πολίτες, αν είχαν τη νόμιμη ηλικία, αν είχαν εκπληρώσει τις στρατιωτικές και φορολογικές τους υποχρεώσεις, αν είχαν εκτελέσει τα καθήκοντά τους απέναντι στους γονείς τους και στους θεούς, και γενικότερα αν το ήθος και ο τρόπος ζωής τους ήταν χρηστός και ενάρετος.

Οι νέοι βουλευτές υποβάλλονταν σε αυτήν τη δοκιμασία ενώπιον της βουλής του προηγούμενου έτους. Εάν η δοκιμασία είχε ευνοϊκό αποτέλεσμα για το δοκιμαζόμενο βουλευτή, τότε η εκλογή του ως βουλευτής επικυρωνόταν. Στην αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή το αποτέλεσμα ήταν αρνητικό για τον κατηγορούμενο βουλευτή, ακυρωνόταν η εκλογή του. Είχε όμως τη δυνατότητα να προσφύγει στο δικαστήριο της Ηλιαίας και να ζητήσει να επαναληφθεί η δίκη.

Ερώτηση 3η: *ὡς οὐχ ἴππευον οὐδ' ἐπεδήμιον ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδέ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Να αντικατασταθούν οι δευτερεύουσες προτάσεις με ισοδύναμες συντακτικές εκφράσεις.*

Απάντηση:

Ισοδύναμες εκφράσεις με τις ειδικές προτάσεις είναι το **ειδικό απαρέμφατο** [Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 196] και η **κατηγορηματική μετοχή**. Εδώ η ισοδύναμη έκφραση με την ειδική πρόταση είναι κατηγορηματική μετοχή γιατί το **ἀποδείξω** από το οποίο εξαρτάται η ειδική πρόταση συντάσσεται με κατηγορηματική μετοχή [Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 232].

Ἐποδείξω ἑμαυτὸν οὐχ ἴππεύοντα οὐδ' ἐπιδημοῦντα ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδέ μετασχόντα τῆς τότε πολιτείας.

Ερώτηση 4η: Να αναγνωριστούν οι φανεροί και κρυφοί υποθετικοί λόγοι του κειμένου.

Απάντηση:

- α) Εἰ μὴ συνήδη** [: υπόθ.] - **ἂν εἶχον** [: απόδ.]: Υποθετικός λόγος που δηλώνει το μη πραγματικό.
- β) οἵτινες ἂν ἀναγκάζωσιν** [: ἂν τινες ἀναγκάζωσιν]: υπόθ. - **εἶναι** [: απόδ.]: λανθάνων [κρυφός] και ταυτόχρονα εξαρτημένος υποθετικός λόγος· δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον. Λανθάνων, γιατί η υπόθεσή του είναι κρυμμένη σε αναφορική πρόταση και εξαρτημένος γιατί εξαρτάται από το δοξαστικό **ἠγοῦμαι** και δεν έχει απόδοση το ρήμα αυτό, αλλά το απαρέμφατο, το οποίο εξαρτάται από το **ἠγοῦμαι**. [Βλέπε περιγραφή λανθάνοντα και εξαρτημένου στις Συντακτικές Παρατηρήσεις του κειμένου §§ 1-2].
- γ) Ἐάν ἐπιδείξω** [: υπόθ.] - **εἶναι** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το **ἀξιῶ** της κύριας πρότασης με απόδοση το τελικό απαρέμφατο **εἶναι**· δηλώνει το προσδοκώμενο. [Για τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο βλέπε Συντακτικές Παρατηρήσεις του κειμένου §§ 1-2 του βιβλίου αυτού και λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 385].

δ) **Ἐάν φαίνομαι** [: υπόθ.] - **δοκιμάζειν** - **ἠγεῖσθαι** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το δέομαι με απόδοση τα τελικά απαρέμματα **δοκιμάζειν** και **ἠγεῖσθαι** δηλώνει το **προσδοκώμενο** και τα απαρέμματα ισοδυναμούν με προστακτική [: **δοκιμάζετε** - **ἠγεῖσθε**].

ΠΡΟΣΕΞΕ Δε θεωρήσαμε ως υποθετικούς λόγους αυτούς που άλλοι θεωρούν υποθετικούς και έχουν ως υπόθεση δευτερεύουσα χρονικοὑποθετική πρόταση ή εναντιωματική [παραχωρητική].

Εκτός από τη δική μας αυτή θέση και το σχολικό Συντακτικό δεν αναφέρει ότι οι χρονικοὑποθετικές και οι παραχωρητικές προτάσεις μπορεί να αποτελούν υποθέσεις υποθετικών λόγων.

Ερώτηση 5η: Να υπογραμμίσετε τη σωστή απάντηση αιτιολογώντας την: Η μετοχή λέγοντος είναι: α) συνημμένη, β) απόλυτη.

Απάντηση:

Η μετοχή *λέγοντος* είναι συνημμένη στο αντικείμενο *ἐμοῦ* του αισθητικού ἀκούση. Όταν το υποκείμενο μιας μετοχής έχει κι άλλη συνταντική θέση στην πρόταση, όπως εδώ που το *ἐμοῦ* είναι ταυτόχρονα αντικείμενο στο ρήμα και υποκείμενο στη μετοχή, η μετοχή αυτή είναι συνημμένη [Βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 236].

Ερώτηση 6η: Τα επίθετα του κειμένου να αντικατασταθούν στους άλλους βαθμούς.

Απάντηση:

Τα επίθετα που συναντάμε στο προοίμιο είναι τα εξής: πολλήν, μεγίστων, αἰτίους, βελτίω, λοιπόν, εὔνους, πλέον, χείρους.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
πολλήν	πλείονα - πλείω	πλείστην
μεγάλων	μειζόνων	μεγίστων
αἰτίους	αἰτιωτέρους	αἰτιωτάτους
ἀγαθόν	βελτίονα-βελτίω	βέλτιστον
λοιπόν	—	—
εὔνους	εὔνούστερος	εὔνούστατος
πολύ	πλέον	πλείστον/πλείστα
κακούς	χείρους-χείρονας	χειρόιστους

Παρατήρηση:

α) Άλλα παραθετικά για το βελτίω:
ἀμείνω και ἀμείνονα - ἄριστον
κρείττω και κρείττονα - κράτιστον,
λῦφονα και λῦφω - λῦφιστον

β) Άλλα παραθετικά για το χείρους:
κακίους και κακίονας - κακίστους.

Ερώτηση 7η: συνήδη, μετέσχον: α) Το πρώτο να κλιθεί και το δεύτερο να αντικατασταθεί εγκλιτικά στο β' ενικό και γ' πληθυντικό πρόσωπο· β) να γραφούν τα ομόρριζά τους στη ν.ε.

Απάντηση:

α) συνήδην και συνήδη, συνήδεις και συνήδησθα, συνήδει και συνήδην - συνήδεμεν και συνήσημεν, συνήδετε και συνήστε, συνήδεσαν και συνήσαν.

β) [β' εν. προσ.] μετέσχες, μετάσχης, μετάσχοις, μετάσχες. [γ' πληθ. προσ.] μετέσχον, μετάσχωσι, μετάσχοιεν, μετασχόντων και μετασχέτωσαν.

γ) Ομόρριζα στην ν.ε. του ρ. **σύννοια** [και του απλού ρ. οΐδα]: ειδήμων, είδηση, συνείδηση.

Ομόρριζα στη ν.ε. του ρ. **μετέχω** [και του απλού ρ. ἔχω]: μέθεξη, μέτοχος, μετοχή, μετοχικός, ἔξη, ἐξής, σχετικός σχέση, σχήμα, σχέδιο, σχολή, σχεδόν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Σωστό: α, γ, Λάθος: β.

2 η: **δέομαι:** ρήμα, **ἐγώ** (ενν.): υποκ. του ρ. **δέομαι**, **ὑμῶν:** αντικείμενο του ρ. **δέομαι**, **δοκιμάζειν:** τελικό απρμφ. αντικείμενο του ρ. **δέομαι**, **ὑμᾶς:** (ενν): υποκείμενο του απρμφ. **δοκιμάζειν** (ετεροπροσωπία), **ἐμέ:** αντικείμενο του απρέμφ. **δοκιμάζειν**, **ἠγείσθαι:** τελικό απρμφ. αντικείμενο του ρ. **δέομαι**, **ὑμᾶς** (ενν.): υποκείμενο του απρμφ. **ἠγείσθαι** (ετεροπροσωπία), **εἶναι:** ειδικό απρμφ. αντικείμενο του **ἠγείσθαι**, **τούτους:** υποκείμενο στο **εἶναι**, **χείρους:** κατηγορούμενο στο **τούτους**.

3 η: I) Σωστή είναι η β επιλογή, II) Σωστή είναι η γ επιλογή.

4 η: **ὑμῖν:** σοι, **εὐνους:** εὐνοι, **πράγμασι:** πράγματι, **βεβιωκός:** βεβιωκότες, **χείρους:** χείρονα ή χείρω.

5 η: **Ενικός:** χείρων, χείρονος, χείρονη, χείρονα, ή χείρω, χείρον. **Πληθυντικός:** χείρονες ή χείρους, χειρόνων, χείροσι, χείρονας ή χείρους, χείρονες ή χείρους.

6 η: **ἀξιῶ:** αξίωση, αξιόλογος, **φαίνομαι:** φάσμα, επιφανής, **δοκιμάζω:** δοκιμή, αποδοκιμασία, **ἰππεύω:** ιππασία, ἑφιππος.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 4-5

Αναίρεση της κατηγορίας

ΚΕΙΜΕΝΟ

4. Ὁ γάρ πατήρ
πρό τῆς συμφορᾶς

ἐν Ἑλλησπόντῳ,
ἐξέπεμψεν ἡμᾶς
ὡς Σάτυρον
τόν ἐν τῷ Πόντῳ [βασιλέα]
δαιτησομένους,
καί οὔτε <ἐπεδημοῦμεν>
καθαίρουμένων τῶν τειχῶν
οὔτε μεθισταμένης
τῆς πολιτείας,
ἀλλ' ἤλθομεν
πένθ' ἡμέραις πρότερον
πρὶν κατελθεῖν
εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀπὸ Φυλῆς
τούς [ἐν τῇ Φυλῇ ὄντας
μετὰ τοῦ Θρασυβούλου].

5. Καίτοι οὔτε εἰκός ἦν
ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς μετέχειν
τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων
ἀφιγμένους
εἰς τοιοῦτον καιρόν,
οὔτ' ἐκεῖνοι
φαίνονται ἔχοντες

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ο πατέρας [μου] λοιπόν
πριν από την καταστροφή [μας] δηλ. των
Αθηναίων
στον Ελλήσποντο,
μας έστειλε [εμένα και τον αδελφό μου]
στο Σάτυρο,
το βασιλιά του Πόντου
για να ζήσουμε [κοντά του],
και ούτε βρισκόμαστε στην πατρίδα,
όταν γκρεμίζονταν τα μακρά τείχη
ούτε όταν άλλαζε
το πολίτευμα [το δημοκρατικό],
αλλά επιστρέψαμε [στην Αθήνα]
πέντε μέρες πρωτύτερα,
προτού κατέβουν
στον Πειραιά από τη Φυλή
αυτοί που [ήταν με το Θρασύβουλο στη
Φυλή].

Και πράγματι ούτε ήταν φυσικό
να επιθυμούμε εμείς να μετέχουμε
σε ξένους κινδύνους,
γιατί είχαμε έρθει [στην Αθήνα]
σε τέτοια [κρίσιμη πολιτική] κατάσταση,
ούτε εκείνοι [δηλ. οι τριάντα τύραννοι]
φανερὰ είχαν

τοιαύτην γνώμην	τέτοια γνώμη,
ὥστε μεταδιδόναι	ὥστε να παρέχουν αξιώματα
τῆς πολιτείας	στη διοίκηση της πολιτείας
καί τοῖς ἀποδημοῦσι	και σ' αὐτούς που ήταν μακριά από την πατρίδα
και τοῖς ἑξαμαρτάνουσι	και σ' αυτούς που δε διέπραξαν
μηδέν,	κανένα αἰδίκημα,
ἀλλά ἠτίμαζον	ἀλλά στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα
μᾶλλον	περισσότερο
καί τούς συγκαταλύσαντας	και απ' αυτούς που κατάργησαν μαζί [με τους τριάντα τυράννους]
τόν δήμον.	το δημοκρατικό πολίτευμα.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ἡμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. ἐγώ, σύ [οὔ] = εγώ, εσύ, [αυτοῦ]· δεν απαντά η ονομαστ. του γ' προσώπου.

γάρο [: σύνδεσμος διηγηματικός] = λοιπόν, δηλαδή.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο **γάρο** χρησιμοποιείται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν τίθεται ποτέ ως πρώτη λέξη στην πρόταση.

πατήρ: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους γ' κλίσης του υγρόληκτου συγκοπόμενου ουσ. **πατήρ** = πατέρας. **ΚΛΙΣΗ:** πατήρ, πατρός, πατρί, πατέρα, πάτερ· πατέρες, πατέρων, πατράσι[ν], πατέρας, πατέρες.

πρό: πρόθεση = μπροστά [από], συντάσσεται με γενική.

ὥς: πρόθεση καταχρηστική = σε.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο **ὥς** συντάσσεται με αιτ. προσώπου και σχηματίζεται εμπρόθετος προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο.

Σάτυρον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **Σάτυρος - Σατύρου** = Σάτυρος.

Πόντος: δοτ. ενικ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **Πόντος - Πόντου** = Εύξεινος Πόντος.

δαιτησομένοις: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής μέλ. μέσης φωνής του **δαιτιάωμαι - ὦμαι** = ζω, διατρέφομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διητώμην**, μέσ. μέλ. **δαιτιήσομαι**, μέσ. αόρ. **[κατ]εδιητησάμην**, παθ. αόρ. **διητήθην**, παρκ. **δεδιήτημαι**, υπερσ.

- [εξ]εδεδίητο [γ' ενικό πρόσ.]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διαιτητής, διαίτημα, διαιτησία, διαιτητικός, διαιτητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ζῶ, τρέφομαι, δίαιταν ποιούμαι.
- ἐξέπεμψε**: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐκπέμπω** = στέλνω, απομακρύνω.
- ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐξέπεμπον**, μέλ. **ἐκπέμπω**, αόρ. **ἐξέπεμψα**, παρκ. **ἐκπέπομψα**, υπερσ. **ἐξεπεπόμψειν και ἐκπεπομψώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πέμψις, πομπή, πομπός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: στέλλω, ἔξαποστέλλω.
- τειχῶν**: γεν πληθ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του σιγμόληκτου ουσ. **τείχος - τείχους** = το τείχος.
- καθαιρουμένων**: γεν. πληθ. ουδετ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **καθαίρομαι -οῦμαι** = κατεδαφίζομαι, γκρεμίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **καθηρούμην**, μέσ. μέλ. **καθαίρομαι**, παθ. μέλ. **καθαίροθήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **καθειλόμην**, **καθηρέθην**, παρκ. **καθήρημαι**, υπερσ. **καθηρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: καθαίρεισις, καθαίρειτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: καταστρέφομαι, καταβάλλομαι.
- ἐπεδημοῦμεν**: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐπιδημέω-ῶ** =βρίσκομαι στην πατρίδα μου. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπεδήμουν**, μέλ. **ἐπιδημήσω**, αόρ. **ἐπεδήμησα**, παρκ. **ἐπιδεδήμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐπιδήμησις, ἐπιδημητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαμμένο, διατρίβω, ἐνδημῶ, μένω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπέρχομαι, ἀποδημῶ.
- μεθισταμένης**: γεν. ενικ. θηλ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **μεθίσταμαι** = αλλάζω, μεταβάλλομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **μεθιστάμην**, μέσ. μέλ. **μεταστήσομαι** και παθ. **μετασταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **μετεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. **μετέστην**, παθ. αόρ. **μετεστάθην**, παρκ. **μεθέστηκα**, υπερσ. **μεθηστήκειν και μεθιστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μετάστασις, ιστίον, ιστός, στάδιον, σταθμός, στάσις, στήθος, στήλη, σταθερός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐγείρω, ἰδρῶ, ὀρθῶ.
- πολιτείας**: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **πολιτεία - πολιτείας** = πολιτεύμα, πολιτικό σύστημα, δημοκρατία.
- ἀλλ'** [: **ἀλλά**]: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά.
- ἦλθομεν**: αόρ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔρχομαι** = ἔρχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦα** και **ἦειν** και **ἦρχόμην**, μέλ. **εἶμι**, αόρ. β' **ἦλθον**, παρκ. **ἐλήλυθα**, υπερσ. **ἐληλύθειν** και **ἐληλυθώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἔλευσις, ἰταμότης, ἰταμός, ἰσθμός, ἰτέος, ἰτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀφικνοῦμαι, βαδίζω, βαίνω, ἦκω.
- πρίν**: σύνδεσμος χρονικός = πριν, προτού.
- Φυλῆς**: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **Φυλή - Φυλῆς** =Φυλή.
- Πειραιᾶ**: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **Πειραιεύς**
ΚΛΙΣΗ: **Πειραιεύς, Πειραιεύς και Πειραιῶς, Πειραιεῖ, Πειραιᾶ, Πειραιεῦ**.
- κατελθεῖν**: απαρέμφ. αόρ. β' του **κατέρχομαι** [**κατά** + **ἔρχομαι**] = κατεβαίνω, επιστρέφω. [Βλέπε παραπάνω το **ἔρχομαι**].
- πρότερον**: επίρρ. χρόνου, συγκρ. βαθμού = προωύτερα: **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. [**πρό**], υπερθ. **πρώτον**.

πενθ' [: **πέντε**]: άκλιτο απόλυτο αριθμ. επίθετο = πέντε.

ήμεραις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ήμερα - ήμέρας** = ημέρα.

καίτοι: σύνδεσμος αντιθετικός = και όμως, και πραγματικά, αν και.

εϊκός: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους μετοχής παρκ. ενεργ. φωνής του **εϊκω' εϊκός έστι** = είναι φυσικό. **ΧΡΟΝΟΙ**: [παρκ. με σημασία ενεστώτα]: **εϊοικα**, [υπερσ. με σημασία παρτ.]: **εϊοικειν**.

τοιούτων: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, της δεικτ. αντων. **τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο**[ν] = τέτοιου είδους, τέτοιος.

καιρόν: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **καιρός - καιρου** = περίσταση, κατάσταση.

άφιγμένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής μέσης φωνής του **άφικνέομαι -οῦμαι** = έρχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **άφικνούμην**, μέσ. μέλ. **άφιζομαι**, αόρ. β' **άφικόμην**, παρκ. **άφιγμαι**, υπερσ. **άφιγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άφιξεις, ίκέτης, ίχνος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: έρχομαι, ήκω, φθάνω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άναχωρω.

έπιθυμείν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **έπιθυμέω -ω** = θέλω, έπιθυμω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έπεθύμουν**, μέλ. **έπιθυμήσω**, αόρ. **έπεθύμησα**, παρκ. **έπιτεθύμῃκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: έπιθυμητής, έπιθυμητικός, άνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βούλομαι, γλίχομαι, έρω, όρέγομαι, ποθω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: μισω, άποστρέφομαι.

μετέχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **μετέχω** = μετέχω, συμμετέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **μετείχον**, μέλ. **μεθέξω** και **μετασχίσω**, αόρ. β' **μετέσχον**, παρκ. **μετέσχῃκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μέθεξις, μετοχή, μέτοχος.

άλλοτριών: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **άλλότριος, -α, -ον** = ξένος.

φαίνονται: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **φαίνομαι** = φαίνομαι, φανερόνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έφαινόμην**, μέσ. μέλ. **φانوῦμαι** και **φανήσομαι**, μέσ. αόρ. **έφηνάμην** και παθ. αόρ. β' **έφάνην**, παρκ. **πέφασμαι** και **πέφῃνα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άποφαίνομαι, άπόφασις, άφανής, φάσις, φάσμα, έπιφανής, άφαντος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άποδείκνυμαι, δηλωμαι, νομιζομαι, δοκω.

τοιαύτην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. [βλ. πιο πάνω **τοιούτος**].

έχοντες: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **έχω** = έχω, κρατώ, κατέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **είχον**, μέλ. **έξω** και **σχίσω**, αόρ. β' **έσχον**, παρκ. **έσχῃκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: έξιης, έξις, εύεξία, έφεξις, ήνιοχος, σχεδόν, σχήμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άγω, δύναμαι, κρατώ, φέρω.

ώστε: σύνδεσμος συμπερισματικός = ώστε.

άποδημούσι: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεργ. φωνής του **άποδημέω -ω** = είμαι μακριά από την πατρίδα. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **άπεδήμουν**, μέλ. **άποδημήσω**, αόρ. **άπεδήμησα**, παρκ. **άποδεδήμῃκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άποδημητής, άποδημητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άπέροχομαι, έκδημω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ένδημω, έπιδημω

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της επιμερ. αντων. **μηδείς, μηδεμία, μηδέν** = κανένας.

ἔξαμαρτάνουσι: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἔξαμαρτάνω** = διαπράττω αδικήμα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔξημαρτανον**, μέλ. **ἔξαμαρτήσομαι**, αόρ. β' **ἔξημαρτον**, παρκ. **ἔξημαρτηκα**, υπερσ. **ἔξημαρτήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἁμαρτία, ἁμάρτημα, ἀναμάρτητος, ἔξαμαρτητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀποτυγχάνω, ἀστοχῶ, σφάλλομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** βάλλω, εὐστοχῶ, τυγχάνω.

μεταδιδόναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **μεταδίδωμι** = παρέχω αξιώματα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **μετεδίδουν**, μέλ. **μεταδώσω**, αόρ. β' **μετέδωκα** παρκ. **μεταδέδωκα**, υπερσ. **μετεδεδώκειν και μεταδεδωκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, μεταδόσις, μεταδοτέον, δοτός, δότης, δῶρον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

μᾶλλον: επίρρ. ποσού συγκρ. βαθμού = περισσότερο· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μᾶλα**, υπερθ. **μάλιστα**.

ἠτίμαζον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀτιμάζω** = στερώ τα πολιτικά δικαιώματα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠτίμαζον**, μέλ. **ἀτιμάσω**, αόρ. **ἠτίμασα**, παρκ. **ἠτίμακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀτιμασμός, ἀτιμαστήρ, ἀτιμαστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταφρονῶ, ὀνειδίζω, προπηλακίζω, ὑβρίζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** τιμῶ.

συγκαταλύσαντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής αορ. ενεργ. φωνής του **συγκαταλύω** = καταργῶ μαζί με κάποιον. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συγκατέλυον**, μέλ. **συγκαταλύσω**, αόρ. **συγκατέλυσα**, παρκ. **συγκατατέλυκα** υπερσ. **συγκατετελεύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** συγκατάλυσις, συγκαταλυτικός, συγκαταλυτέον, διάλυσις, λύσις, λυτήρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐλευθερῶ, λυτρῶ.

δῆμον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **δῆμος - δήμου** = δημοκρατικό πολίτευμα.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

συμφορά: διαφορά, προσφορά, μεταφορά, εισφορά, ενδιαφέρον, συμφέρον, διαφέρω, εισφέρω, προσφέρω, μεταφέρω, ενδιαφέρομαι, φορολογία, φόρος. **ἐκπέμπω:** πομπός, εκπομπή, αποπομπή, παραπομπή, ραδιοπομπός, αποπέμπω, παραπέμπω. **καθαίρω-ῶ:** αφαίρεση, διαίρεση, εξαίρεση, υπεξαίρεση, αναίρεση, εξαίρετος, αφαιρώ, διαιρώ, εξαιρώ, υπεξαιρώ. **ἔρχομαι:** ερχομός, προσέλευση, συνέλευση, προσέρχομαι, ἀπέρχομαι, διέρχομαι, κατέρχομαι, ἀνέρχομαι, ανιούσα, κατιούσα, εισιτήριο, ισθμός, προσιτός, απρόσιτος. **γνώμη:** γνώση, ανάγνωση, διάγνωση, αναγνώστης, επίγνωση, πρόγνωση, απόγνωση, γνωστός, άγνωστος. **ἔξαμαρτάνω:** αμαρτάνω, αμαρτία, αμάρτημα, αμαρτωλός, ἀναμάρτητος. **μεταδίδωμι:** δόση, μετάδοση, διάδοση, απόδοση, επίδοση, παράδοση, έκδοση, ἀνέκδο-

τος, δώρο, προδότης, προδοσία, αιμοδότης, καταδότης, δόσιμο, εκδοτικός. **συγκατάλυω**: κατάλυση, λύση, λύνω, διαλύω, διάλυση, λύσιμο, διάλυμα, διαλυτής, διαλυτικός, διαλυτικά.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

δαιτιωμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δαιτιωσόμενους / δαιτιωθησόμενους, άόρ. δαιτιωσαμένους / δαιτιωθέντας, πρκ. δεδιητημένους.

ἐκπέμπει: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἐξέπεμπε, μέλ. ἐκπέμψει, άόρ. ἐξέπεμψε, πρκ. ἐκπέπομφε, υπερσ. ἐξεπεπόμφει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐξέπεμψε, υποτ. ἐκπέμψη, ευκτ. ἐκπέμψαι / -ειεν, προστ. ἐκπεμφάτω, απαρ. ἐκπέμψαι, μτχ. ἐκπέμψας -ασα, -αν.

καθαιρουμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καθαιρωσόμενων / καθαιρωθησόμενων, άόρ. β' καθελομένων / καθαιρωθέντων, πρκ. καθηρημένων.

ἐπιδημοῦμεν: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἐπεδημοῦμεν, μέλ. ἐπιδημήσομεν, άόρ. ἐπεδημήσαμεν, πρκ. ἐπιδεδημήκαμεν.

μεθισταμένης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεταστησομένης / μετασταθησομένης, άόρ. μεταστησαμένης, άόρ. β' μεταστάσης / μετασταθείσης, πρκ. μεθεστηκυίας / μεθεστώσης.

ἴμεν: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἴμεν, μέλ. ἴμεν, άόρ. β' ἤλθομεν, πρκ. ἐληλύθαμεν, υπερσ. ἐηλύθεμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἤλθομεν, υποτ. ἔλθωμεν, ευκτ. ἔλθοιμεν, προστ. -, απαρ. ἐλθεῖν, μτχ. ἐλθών, -ούσα, -όν.

κατιέναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κατιέναι, άόρ. β' κατελθεῖν, πρκ. κατεληλυθέναι.

ἔστί[ν]: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, άόρ. ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει.

ἀφιχνουμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀφιξομένους, άόρ. β' ἀφικομένους, πρκ. ἀφιγμένοις.

ἐπιθυμῶν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπιθυμήσειν, άόρ. ἐπιθυμήσαι, πρκ. ἐπιτεθυμηκέναι.

μετέχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεθέξειν / μετασχίσειν, άόρ. β' μετασχεῖν, πρκ. μετεσχηκέναι.

φαίνονται: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἐφάινοντο, μέλ. φανοῦνται / φανήσονται, άόρ. ἐφάνηντο, άόρ. β' ἐφάνησαν / ἐφάνθησαν, πρκ. πεφασμένοι εἰσί[ν] / πεφήνασι[ν], υπερσ. πεφασμένοι ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φαίνονται, υποτ. φαίνωνται, ευκτ. φαίνονται, προστ. φαινέσθων και φαινέσθωσαν, απαρ. φαίνεσθαι, μτχ. φαινόμενος, -η, -ον.

ἔχοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔξοντες / σχήσοντες, άόρ. β' σχόντες, πρκ. ἐσχηκότες.

ἀποδημοῦσι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποδημήσουσι, άόρ. ἀποδημήσασι, πρκ. ἀποδεδημηκόσι.

ἐξαμαρτάνουσι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐξαμαρτησόμενοις, άόρ. β' ἐξαμαρτοῦσι, πρκ. ἐξημαρτηκόσι.

μεταδιδόναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεταδώσειν, άόρ. β' μεταδοῦναι, πρκ. μεταδεδωκέναι.

ἀτιμάζουσι[ν]: [ΧΡΟΝ.] πρτ. ἠτίμαζον, μέλ. ἀτιμάσουσι[ν] άόρ. ἠτίμασαν, πρκ. ἠτιμάκασιν.

συγκαταλύοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συγκαταλύσοντας, άόρ. συγκαταλύσαντας, προκ. συγκαταλελυκότας.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Έλλησποντος [: Ἑλλη + πόντος], **Συμφορά** [: συμφέρω: σύν + φέρω], **Διαιτάομαι -ῶμαι** [: δίαιτα], **Έκπέμπω** [: ἐκ + πέμπω], **Καθαιρέομαι -οῦμαι** [: κατά + αἰρέομαι -οῦμαι], **Έπιδημέω -ῶ** [: ἐπίδημος: ἐπί + δημος], **Μεθίσταμαι** [: μετά + ἵσταμαι], **Πολιτεία** [: πολιτεύω], **Κατέρχομαι** [: κατά + ἔρχομαι], **Καίτοι** [: καί + τοι], **Εἰκός** [: ἔοικα], **Άφικνέομαι -οῦμαι** [: ἀπό + ἴκνέομαι -οῦμαι], **Έπιθυμέω -ῶ** [: ἐπί + θυμός], **Μετέχω** [: μετά + ἔχω], **Άλλότριος** [: ἄλλος], **Γνώμη** [: γνῶναι [απαρέμφ. αορ. β΄ του γινώσκω], **Άποδημέων -ῶ** [: ἀπόδημος: ἀπό + δημος], **Μηδέν** [: μηδέ + ἔν], **Έξαμαρτάνω** [: ἐκ + ἄμαρτάνω], **Μεταδίδωμι** [: μετά + δίδωμι], **Ατιμάζω** [: ἄ στερ. + τιμάω -ῶ], **Συγκαταλύω** [σύν + κατά + λύω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. **Ήμᾶς γάρ ὁ πατήρ πρό τῆς ἐν Έλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τόν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε:** κύρ. πρότ. **ὁ πατήρ:** υποκ. στο ἐξέπεμψε [: το ρήμα της πρότασης]. **ἡμᾶς:** αντικ. στο ἐξέπεμψε και υποκ. στη μητ. **διαιτησομένους:** τελ. μητ. από το ἐξέπεμψε. **ὡς Σάτυρον:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο. **τόν ἐν τῷ Πόντῳ:** παράθεση στο Σάτυρον. **ἐν τῷ Πόντῳ:** εμπρόσθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **πρό τῆς συμφορᾶς:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **ἐν Έλλησπόντῳ:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **τῆς ἐν Έλλησπόντῳ** [με το άρθρο **τῆς**]: επιθ. προσδ. στο συμφορᾶς.

ΠΡΟΣΕΞΕ Η τελική μετοχή συντάσσεται με πολλών ειδών ρήματα και κυρίως με ρήματα **κίνησης** [: πέμπω, ἔρχομαι, εἶμι, βαδίζω, πλέω κ.λπ.], όπως στην πρόταση αυτή η μετοχή **διαιτησομένους** από το ἐξέπεμπε.

Η άποψη ότι η τελική μετοχή δε συνοδεύεται από **ὡς**, όταν εξαρτάται από ρήμα κίνησης, δεν είναι σωστή: Κλέαρχος **ἐξέπλει ὡς πολεμῆσων** τοῖς Θοράξι = ο Κλέαρχος αναχώρησε με πλοία, για να πολεμήσει τους Θοράκες.

2. **καί οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων [ἐπεδημοῦμεν], οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας:** κύρια πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἐπεδημοῦμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **καθαιρουμένων:** γενική απόλυτη, χρονική μητ. **τῶν τειχῶν:** υποκ. στη μητ. καθαιρουμένων. **τῆς πολιτείας:** υποκ. στη μητ. **μεθισταμένης:** γενική απόλυτη, χρονική μητ.

3. **ἀλλ' ἤλθομεν πρότερον πένθ' ἡμέραις:** κύρ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἤλθομεν [: το ρήμα της πρότασης]. **πρότερον:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **πέντε:** επιθ. προσδ. στο ἡμέραις: δοτ. του μέτρου από το πρότερον.
4. **πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν:** δευτ. χρόν. πρότ.: εκφέρεται με απαρέμφατο [: **κατελθεῖν**], γιατί η κύρια πρόταση [**ἀλλ' ἤλθομεν**] δεν ἔχει ἄρνηση [εἶναι καταφατική]. **τοὺς ἀπὸ Φυλῆς:** υποκ. στο **κατελθεῖν:** τελ. απαρέμφατο σε θέση ρήματος. **ἀπὸ Φυλῆς** [χωρίς το ἄρθρο **τοὺς**]: εμπρόθ. προσδ. κίνησης ἀπὸ τόπο. **εἰς τὸν Πειραιᾶ:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο.
5. **Καίτοι οὐτὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων:** κύρ. πρότ. **ἐπιθυμεῖν:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στην ἀπρόσωπη ἔκφραση **εἰκὸς ἦν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἡμᾶς:** υποκ. στο ἐπιθυμεῖν [: ετεροπροσωπία] και στο **μετέχειν:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἐπιθυμεῖν. **τῶν ἀλλοτριῶν:** επιθ. προσδ. στο **κινδύνων:** αντικ. στο μετέχειν. **ἀφιγμένους:** αιτιολ. μτχ. [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στη μτχ. ἀφιγμένους. **εἰς καιρὸν:** εμπρόθ. προσδ. του χρόνου. **τοιοῦτον:** επιθ. προσδ. στο καιρὸν.
6. **οὐτ' ἐκείνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες:** κύρ. πρότ. **ἐκείνοι:** υποκ. στο **φαίνονται** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **ἔχοντες:** κατηγ. μτχ. ἀπὸ το φαίνονται. **γνώμην:** αντικ. στη μτχ. ἔχοντες. **τοιαύτην:** επιθ. προσδ. στο γνώμην.
7. **ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας:** δευτ. συμπερ. πρότ. που εκφέρεται με το τελ. απαρέμφ. **μεταδιδόναι**, γιατί δηλώνει το ἀποτέλεσμα ως **ενδεχόμενο** και **δυνατό** κατὰ τη γνώμη του υποκειμένου του ρήματος της κύριας πρότασης. [**ἐκείνοι:** ενν.]: υποκ. στο **μεταδιδόναι:** τελ. απαρέμφ. σε θέση ρήματος. **τοῖς ἀποδημοῦσι - τοῖς ἔξαμαρτάνουσι:** επιθετικές μτχ. ἔμμεσα αντικ. στο μεταδιδόναι. **τῆς πολιτείας:** ἄμεσο αντικ. στο μεταδιδόναι. **τοῖς:** υποκ. των επιθετικών μτχ. **μηδὲν** [: μηδὲν ἔξαμαρτήμα]: σύστοιχο αντικ. στη μτχ. τοῖς ἔξαμαρτάνουσι.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Οι συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με **απαρέμφατο τελικό** (απλό ή δυνητικό) σε θέση ρήματος, όταν δηλώνουν το ἀποτέλεσμα ως **ενδεχόμενο** και **δυνατό** ή ως **ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ** ή όταν δηλώνουν **ὄρο** ή **συμφωνία** ή **προϋπόθεση**. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 347.
8. **ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον:** κύρ. πρότ.: συνδέεται παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλὰ** με την προηγούμενη κύρια πρόταση: [**οὐτ' ἐκείνοι...**]. [**ἐκείνοι:** ενν.]: υποκ. στο **ἠτίμαζον** [: το ρήμα της πρότασης]. **μᾶλλον:** επιρρ. προσδ. του ποσού. **τοὺς συγκαταλύσαντας:** επιθ. μτχ. αντικ. στο ἠτίμαζον. **τοὺς:** υποκ. στη μτχ. **τὸν δῆμον:** αντικ. στη μτχ.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Διήγηση:** Η περιγραφή από το Μαντίθεο γεγονότων και καταστάσεων του παρελθόντος που αγνοούν οι ακροατές, για την απόδειξη της αθωότητάς του.
- 2. Απόδειξη:** Το μέρος εκείνο του λόγου στο οποίο ο Μαντίθεος αποδεικνύει μέσω μαρτύρων την αθωότητά του.
- 3. Ἡμᾶς:** Ο Μαντίθεος αναφέρεται στον εαυτό του και στον αδελφό του.
- 4. Πρό τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφροῶς:** Πρόκειται για την ήττα του αθηναϊκού στόλου από το σπαρτιατικό στους Αιγός Ποταμούς της Θρακικής χερσονήσου, το Φθινόπωρο του 405 π.Χ. Οι Αθηναίοι εκτός από τη στρατιωτική ήττα, έχασαν όλους σχεδόν τους συμμάχους τους που αποστάτησαν, ενώ αργότερα είδαν την πόλη τους να πολιορκείται, ώστε να οδηγηθεί στη συνθηκολόγηση με τους Σπαρτιάτες.
- 5. Σάτυρον:** Ο Σάτυρος ήταν βασιλιάς της χώρας του Πόντου και φίλος του πατέρα του Μαντίθεου.
- 6. Πόντῳ:** Πρόκειται για την παράλια περιοχή της Καππαδοκίας στη βόρεια ακτή της Μικράς Ασίας. Τον 6ο αι. π.Χ. κυρίως Μιλήσιοι ίδρυσαν εκεί αποικίες, όπως Σινώπη, Αμισσό, Κοτύωρα, Κερασούντα, Τραπεζούντα και το Παντικάπαιον. Το Παντικάπαιον έγινε πρωτεύουσα του Πόντου το 115 π.Χ.
- 7. Διαιτησομένους:** Ο πατέρας του Μαντίθεου έστειλε αυτόν και τον αδελφό του κοντά στο Σάτυρο, όπως άλλωστε και άλλοι επιφανείς Αθηναίοι, προκειμένου να τους απομακρύνει από την Αθήνα την εποχή που εξουσίαζαν οι Τριάκοντα τύραννοι. Εκεί οι δύο αδερφοί ασχολούνταν με το εμπόριο σίτου. Πρόκειται για την άρση της κατηγορίας ότι ο Μαντίθεος βρισκόταν εκείνο τον καιρό στην Αθήνα. [Βλ. § 3 οὐτ' ἐπεδήμουν].
- 8. Τῶν τειχῶν καθαιρουμένων:** Πρόκειται για τα μακρά τείχη που ένωναν την Αθήνα και τον Πειραιά. Είχαν μήκος 7.000 μέτρα περίπου και αποτελούνταν από ένα δειπλό τείχος με δύο σκέλη που απείχαν 184 μέτρα μεταξύ τους. Στο τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου [404 π.Χ.] με διαταγή του Λύσανδρου κατεδαφίστηκαν, αλλά το 393 π.Χ. ένα μέρος τους ανοικοδομήθηκε από τον Κόνωνα.
- 9. Μεθισταμένης τῆς πολιτείας:** Πρόκειται για τη μεταβολή της δημοκρατίας σε καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων τον Απρίλιο του 404 π.Χ.
- 10. Φυλῆς:** Δήμος της Αττικής στις δυτικές υπώρειες της Πάρνηθας. Εκεί είχε οικοδομηθεί φρούριο με σκοπό τον έλεγχο του δρόμου από την Αθήνα στη Θήβα. Το 403 π.Χ. ο δημοκρατικός Αθηναίος Θρασύβουλος κατέλαβε το φρούριο αυτό και χρησιμοποιώντας το ως ορμητήριο μαζί με δικούς του άντρες, που

είχαν καταφύγει στη Θήβα κατά τους διωγμούς των Τριάκοντα τυράννων, κατέλαβε τον Πειραιά καταλύοντας το καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων.

- 11. Πειραιά:** Πρόκειται για το κύριο επίνειο του αθηναϊκού κράτους. Βρισκόταν όπου και σήμερα δηλ. στη βραχώδη χερσόνησο του Σαρωνικού κόλπου. Περιελάμβανε τη Μουνιχία και την Ακτή, ως εδαφικά εξαρτήματα, και τρία λιμάνια, το Μεγάλο Λιμένα ή Κάνθαρο, τη Ζέα ή Ζεία κι ένα μικρό λιμάνι που περικλειόταν από την Ακτή και τη Μουνιχία. Κατά τους προϊστορικούς χρόνους ο Πειραιάς ήταν νησί, ενώ έως τον 5ο αι. π.Χ. συνδεόταν με την υπόλοιπη Αττική με μια στενή λωρίδα γής. Το 458/ 457 π.Χ. το αθηναϊκό Άστυ ενώθηκε με τον Πειραιά με τα λεγόμενα Μακρά Τείχη.
- 12. Πρώτερον πένθ' ἡμέραις:** Ο Μαντίθεος τοποθετεί χρονικά την επιστροφή αυτού και του αδελφού του στην Αθήνα πέντε μέρες πριν ο Θρασύβουλος και οι άντρες που ήταν μαζί του, εξορμήσουν από τη Φυλή στον Πειραιά. Άλλη μια αναφορά στο ότι ο Μαντίθεος άδικα κατηγορήθηκε ότι βρισκόταν στην Αθήνα υπηρετώντας τους Τριάκοντα τυράννους. [Βλ. § 3 οὗτ' ἐπεδήμιον].
- 13. Εἰς τοιοῦτον καιρόν:** Πρόκειται για την εποχή της σύγκρουσης του Θρασύβουλου και των αντρών του με τους Τριάκοντα τυράννους, εποχή εξαιρετικά δύσκολη για το Μαντίθεο και την οικογένειά του.
- 14. Τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων:** Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι δεν πήρε μέρος στην ενίσχυση των Τριάκοντα τυράννων κατά τη διαμάχη τους με τους δημοκρατικούς, όπως έκαναν οι ιππείς, καθώς αυτός και ο αδερφός του ανέκαθεν ήταν υποστηρικτές της δημοκρατίας και βρισκόνταν στον Πόντο κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα τυράννων. Δεν είχε συμφέρον λοιπόν ο Μαντίθεος να συμμετέχει σε «ξένους κινδύνους» αφού το καθεστώς των Τριάκοντα ήταν «ξένο» από τη δική του ιδεολογία.
- 15. Οὗτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδέν ἔξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας:** Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των Τριάκοντα τυράννων, όσοι εγκατέλειψαν την Αθήνα κατά τη διακυβέρνησή τους και δεν τους υπηρέτησαν στην κατάλυση της δημοκρατίας, δε λάμβαναν κανένα αξίωμα στην πόλη.
- 16. Ἄλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τόν δήμον:** Οι Τριάκοντα τύραννοι όχι μόνο δεν έδιναν αξιώματα στους αμέτοχους, αλλά δε δίσταζαν να απομακρύνουν ή και να θανατώσουν και όσους δικούς τους δε συμφωνούσαν με κάποια σημεία της πολιτικής τους. Προφανώς στο σημείο αυτό γίνεται λόγος για το Θηραμένη, έναν από τους Τριάκοντα, ο οποίος διαφωνούσε με τις δημεύσεις περιουσιών των πλουσίων και γι' αυτό οδηγήθηκε σε δίκη για προδοσία από το φίλο του Κριτία, επίσης μέλος των Τριάκοντα. Αποτέλεσμα ήταν η θανατική καταδίκη του Θηραμένη, που ήπια το δηλητήριο κώνειο στη φυλακή.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Πολυσύνδετο:** Καί οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πόλεως. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο οὔτε.
2. **Βραχυλογία:** Τούς ἀπό Φυλῆς. Παραλείπεται η φράση ἐν Φυλῇ [τούς ἐν Φυλῇ ἀπό Φυλῆς].
3. **Πολυσύνδετο:** Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκός ἦν εἰς τοιοῦτον καιρόν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο οὔτε.
4. **Πολυσύνδετο:** Καί τοῖς ἀποδημοῦσι καί τοῖς μηδέν ἐξαμαρτάνουσι. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο καί.
5. **Αντίθεση** που δίνεται με τις λέξεις **ἀλλά μᾶλλον**: Μεταδιδόναί τῆς πολιτείας, ἀλλά μᾶλλον ἠτίμαζον καί τούς συγκαταλύσαντας τόν δῆμον.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. Η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς τον Απρίλιο του 404 π.Χ. ...	α. έγινε με διαταγή του Λύσανδρου
2. Η μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα...	β. έγινε το Σεπτέμβριο του 403 π.Χ
3. Η καθάιρεση των μακρῶν τειχῶν που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά...	γ. κατέληξε σε καταστροφή του αθηναϊκού στόλου.
4. Η κατάλυση του τυραννικού καθεστώτος στην Αθήνα...	δ. έγινε με την εγκαθίδρυση των τριάκοντα τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο του 404 π.Χ.

Ερώτηση 2η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: *δαιτησομένους, καθαιρουμένων, κινδύνων, τῆς πολιτείας, τούς συγκαταλύσαντας.*

Ερώτηση 3η: Η πρόταση *πρὶν τούς ἀπό φυγῆς... ἡμέραις* είναι: α) χρονική, β) αιτιολογική, γ) ενδοιαστική.

Ερώτηση 4η: *φαίνονται:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: Ποιες από τις παρακάτω γραμματικές παρατηρήσεις είναι σωστές;

- α) πατή: ονομ. ενικ. ουδετέρου γένους, γ' κλίσης.
- β) ἀποδημοῦσι: γ' πληθ. οριστικής ενεστ. του ρ. ἀποδημέω -ῶ.
- γ) καθαιρουμένων: μετοχή αορ. μέσης φωνής.
- δ) κατελθεῖν: απρμφ. αορ. β' του ρ. κατέρχομαι.

Ερώτηση 6η: Να γράψετε από τρία ομόρριζα στη νέα ελληνική για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: *δαιτησομένους, ἐξέπεμψε, μετέχειν, κατελθεῖν.*

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στην προηγούμενη ενότητα ο Μαντίθεος είχε θέσει ως στόχο του να αποδείξει ότι, όχι μόνο δεν υπηρέτησε ως ιππέας κατά την περίοδο των Τριάκοντα, αλλά ούτε καν βρισκόταν στην πόλη εκείνη την εποχή. Έτσι αναφέρει ότι, πριν από την καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, εκείνος και ο αδελφός του στάλθηκαν από τον πατέρα τους στο Σάτυρο, που ήταν βασιλιάς στον Πόντο. Έμειναν κοντά του αρκετό καιρό και έτσι απουσίαζαν από την πόλη και όταν γκρεμίζονταν τα μακρά τείχη και όταν εγκαθιδρύνονταν το ολιγαρχικό πολίτευμα των Τριάκοντα Τυράννων. Πέντε μέρες πριν οι Δημοκρατικοί με αρχηγό τον Θρασύβουλο κατέβουν στην Αθήνα, γύρισαν στην πόλη τους. Επομένως δε θα ήταν δυνατό να έχουν κάποια συμμετοχή στους κινδύνους των Τριάκοντα Τυράννων, αφού η απουσία τους δεν τους είχε επιτρέψει να έχουν κάποια σχέση μ' αυτούς. Αλλά και οι ίδιοι οι Τριάκοντα, όπως ήταν φυσικό, δεν έδιναν αξιώματα και αρμοδιότητες σ' αυτούς που έλειπαν από την πόλη ή δεν τους βοηθούσαν στον αντιδημοκρατικό τους αγώνα, καθώς μάλιστα είχαν φτάσει σε σημείο να στερούν τα πολιτικά δικαιώματα και από αυτούς που τους είχαν βοηθήσει να καταλύσουν τη Δημοκρατία.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: 1 → γ, 2 → δ, 3 → α, 4 → β.

2 η: **διαιτησομένους:** τελική μτχ. από το ρ. *ἐξέπεμψε*, **καθαιρουμένων:** χρονική μτχ. γενική απόλυτη, **κινδύνων:** αντικείμενο στο απρομφ. *μετέχειν*, **τῆς πολιτείας:** άμεσο αντικείμενο στο απρομφ. *μεταδιδόναι*, **τούς συγκαταλύσαντας:** επιθετική μτχ. αντικείμενο στο ρ. *ἠτίμαζον*.

3 η: Σωστή είναι η α επιλογή.

4 η: **ενεστ.** φαίνονται, **παρτ.** εφάινοντο, **μελ.** φανούνται, **παθ. μέλ. β'** φανήσονται, **παθ. μέλ.** φανθήσονται, **αόρ.** εφάναντο, **παθ. αόρ. β'** εφάνησαν, **παθ. αόρ.** εφάνθησαν, **πρκ.** πεφάνασι(ν) και πεφασμένοι εισί(ν).

5 η: **Σωστό:** δ, **Λάθος:** α, β, γ..

6 η: **διαιτησομένους:** διαίτα, διαιτητής, διαιτησία, **ἐξέπεμψε:** πομπή, εκπομπή, πομπός, **μετέχειν:** σχέση, αντοχή, σχήμα, **κατελθείν:** ισθμός, εισιτήριο, ερχομός.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 6-7

Αναίρεση της κατηγορίας

ΚΕΙΜΕΝΟ

6. Ἐπειτα δέ εὐηθές ἐστιν μὲν
σκοπεῖν ἐκ τοῦ σανιδίου
τούς ἱππεύσαντας·
ἐν τούτῳ γάρ
οὐκ ἔνεισιν μὲν πολλοί
τῶν ὁμολογούντων
ἱππεύειν,
ἐγγεγραμμένοι δέ εἰσιν ἔνιοι
τῶν ἀποδημούντων.

Ἐκεῖνος δ'
ἐστιν μέγιστος ἔλεγχος·
ἐπειδὴ γάρ κατήλθετε,

ἐψημίσασθε
ἀπενεγκεῖν τούς φυλάρχους
τούς ἱππεύσαντας,
ἵνα ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν
τάς καταστάσεις.

7. Οὐδεὶς τοίνυν ἂν ἀποδείξειαν
ἐμέ οὔτ' ἀπενεχθέντα
ὑπὸ τῶν φυλάρχων [ὑμῖν]
οὔτε παραδοθέντα
τοῖς συνδίοις
οὔτε καταβαλόντα κατάστασιν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ἐπειτα εἶναι ἀνόητο βέβαια
να ερευνά [κανεῖς] ἀπὸ τὴν πινακίδα
αυτοὺς που υπηρέτησαν στο ἱππικό·
γιατί σ' αὐτὴν [δηλ. τὴν πινακίδα]
δεν υπάρχουν πολλοί
ἀπ' αὐτοὺς που παραδέχονται
ὅτι υπηρέτησαν στο ἱππικό,
εἶναι ὅμως γραμμένοι μερικοὶ
ἀπ' αὐτοὺς που ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὴν
πατρίδα.

Και ἐκεῖνος [δηλ. ὁ κατάλογος]
εἶναι πολὺ μεγάλη ἀπόδειξη·
ὅταν δηλαδὴ ἐπιστρέψατε
στὴν πατρίδα ἀπὸ τὴν ἐξορία,
αποφασίσατε
να παραδώσουν [σε σας] οἱ φύλαρχοι
τὸν κατάλογο αὐτῶν που ἦταν ἱππεῖς,
για να εἰσπράξτε πίσω ἀπ' αὐτοὺς
τὸ ἐπίδομα [τα χρήματα].

Κανεῖς λοιπὸν δεν μπορεῖ να ἀποδείξει
ὅτι ἐγὼ οὔτε ἀναφέρθηκα
ἀπὸ τους φυλάρχους [σε σας],
οὔτε ὅτι παραδόθηκα
στους συνηγόρους του δημοσίου
οὔτε ὅτι ἐπέστρεψα τὸ ἐπίδομα.

<p>Καίτοι ῥάδιόν [ἐστι] πᾶσι γνῶναι τοῦτο, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς τοῖς φυλάρχοις ζημιοῦσθαι εἰ μὴ ἀποδείξειαν τούς ἔχοντας τὰς καταστάσεις.</p> <p>Ὡστε ἂν πιστεύοιτε ἐκείνοις τοῖς γράμμασι</p> <p>πολύ δικαιότερον ἢ τούτοις·</p> <p>ἐκ μὲν γάρ τούτων ῥάδιον ἦν τῷ βουλομένῳ ἐξαληφθῆναι ἐν ἐκείνοις δέ</p> <p>ἀναγκαῖον ἦν ἀπενεχθῆναι ὑπὸ τῶν φυλάρχων τούς ἰππεύσαντας.</p>	<p>Κι ὁμως [εἶναι] εὐκόλο σε ὅλους να κατανοήσουν αυτό, ὅτι δηλαδή ἦταν ἀνάγκη σ' αὐτούς τους φυλάρχους να τιμωροῦνται με πρόστιμο, αν δε φανέρωναν αὐτούς που εἶχαν πάρει το ἐπίδομα [τὴν ἐποχὴ τῶν τριάντα τυράνων]. Μπορεῖτε λοιπὸν να ἔχετε ἐμπιστοσύνη σε κείνους τους καταλόγους [τῶν φυλάρχων] πολὺ πιο δίκαια παρὰ σ' αὐτές τις πινακίδες [δηλ. στους καταλόγους τῶν πινακίδων]. γιατί ἀπ' αὐτούς ἦταν εὐκόλο σε κείνον που ἠθέλε να διαγραφεῖ, μέσα σ' ἐκείνους ὁμως [δηλ. τῶν φυλάρχων] τους καταλόγους ἦταν υποχρεωτικό να ἀναγραφοῦν ἀπὸ τους φυλάρχους αὐτοὶ που υπηρέτησαν στο ἱππικό.</p>
---	---

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἔπειτα: ἐπίρρ. χρόνου = ἔπειτα.

σανιδίου: γεν. ενικ. ουδετ. γένους β' κλίσης του ουσ. **σανίδιον** = πινακίδα, πίνακας ξύλινος για γραφή.

ἰππεύσαντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, μετοχής αόρ. ενεργ. φωνής του **ἰππεύω** = υπηρετώ στο ἱππικό. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἴππευον**, μέλ. **ἰππεύσω**, αόρ. **ἴππευσα**, παρκ. **ἴππευκα** [συνηθέστερη ἢ μετοχή **ἰππευκώς**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἰππευτήρ, ἰππευμα, ἰππευτής, ἰππευτικός, ἰππευσις.

σκοπεῖν: ἀπαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **σκοπέω** -ῶ = ἐξετάζω, ἐρευνῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἐσκόπουν, μέλ. σκέψομαι, αόρ. ἐσκεψάμην, παρκ. ἔσκεμμαι, υπερσ. ἐσκέμμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** σκοπός, σκόπιμος, ἀνασκόπησις, ἐπισκόπησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βουλευομαι, βλέπω, ἐνθυμοῦμαι, θεῶμαι, θεωρῶ, λογίζομαι, φρονῶ.

ΠΡΟΣΞΕΕ: Ὅσους χρόνους δεν ἔχει το ενεργητικό **σκοπῶ**, τους αναπληρώνει από το **σκέπτομαι**.

εὐηθες: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους του τριτόκλιτου σιγμόκλητου επιθ., ὁ, ἡ εὐήθης, τό εὐηθες = ηθικός, αγαθός, ἀνόητος.

τούτω: δοτ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. οὗτος, αὕτη, τοῦτο = αυτός.

πολλοί: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους του ἀνώμαλου επιθ. **πολύς** = πολὺς·

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. ὁ, ἡ **πλέον** και **πλείων**, τό **πλέον** και **πλείον**· υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

ὁμολογούντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεργ. φωνής του ὁμολογέω -ῶ = παραδέχομαι, συμφωνῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ὠμολόγουν, μέλ. ὁμολογήσω, αόρ. ὠμολόγησα, παρκ. ὠμολόγηκα, υπερσ. ὠμολογήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὁμολογία, ὁμολόγημα, ὁμολογητέον, ὁμολογουμένως, ὁμολόγησις, ὁμολογητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὁμονοῶ, ὁμοφρονῶ, συμφωνῶ, σύμφημι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπόφημι, ἀρνοῦμαι, διαφωνῶ.

ἵππευει: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ἵππευω. Βλ. παραπάνω § 6.

ἔνεισιν: ενεστ. οριστ. του ἔνειμι = υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐνήν και ἐνή, μέλ. ἐνέσομαι, αόρ. β' ἐνεγενόμην, παρκ. ἐγγέγονα, υπερσ. ἐνεγενόνειν και ἐγγεγόνειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄπειμι, εἰμί, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ἔνιοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αορ. αντων. ἔνιοι, -αι, -α [μόνο στον πληθ.] = κάποιοι, μερικοί.

ἀποδημούντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεργ. φωνής του ἐπιδημέω -ῶ = βρίσκομαι στην πατρίδα μου. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐπεδήμουν, μέλ. ἐπιδημήσω, αόρ. ἐπεδήμησα, παρκ. ἐπιδεδήμηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιδήμησις, ἐπιδημητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαμένω, διατρίβω, ἐνδημῶ, μένω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπέροχομαι, ἀποδημῶ.

ἐγγεγραμμένοι εἰσίν: παρκ. περιφραστικός οριστ. μέσης φωνής του ἐγγράφομαι = εἶμαι γραμμένος στον κατάλογο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐνεγραφόμην, μέσ. μέλ. ἐγγράφομαι και παθ. μέλ. ἐγγραφήσομαι, μέσ. αόρ. ἐνεγραψάμην και παθ. αόρ. β' ἐνεγράψην, παρκ. ἐγγέγραμμαι, υπερσ. ἐνεγεγράμμην και ἐγγεγραμμένος ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γράφω, διαγράφω, γραφή, γραφικός, περιγραφικός, γραφεύς, γραφεῖον, γραμμή, γραπτός, ἀπερίγραφτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** χαράσσω, ἐγκαλῶ, κατηγορῶ.

ἐκεῖνος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

ἔστιν: ενεστ. οριστ. του βοηθ. **εἰμί** = εἶμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγενόνην και γεγόνην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄπειμι, ἔνειμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ΠΡΟΣΞΕ: Οι αόρ., παρκ., και υπερσ. αναπληρώνονται από το γίγνομαι.

ἔλεγχος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. ἔλεγχος = απόδειξη.

μέγιστος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθέτου μέγας = μεγάλος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. μέγας, μεγάλη, μέγαν, συγκρ. ὁ, ἡ μείζων, τό μείζον, υπερθ. μέγιστος, -η, -ον.

ἐπειδή [εδώ]: σύνδεσμος χρονικός = όταν.

γάρ: σύνδεσμος επεξηγηματικός = λοιπόν, δηλαδή.

κατήλθετε: αόρ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του κατέρχομαι [κατά + ἔρχομαι] = κατεβαίνω, επιστρέφω.

ἐψηφίσασθε: αόρ. οριστ. μέσης φωνής του ψηφίζομαι = αποφασίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐψηφίζομην, μέσ. μέλ. ψηφιοῦμαι και παθ. μέλ. ψηφισθήσομαι, μέσ. αόρ. ἐψηφισάμην και παθ. αόρ. ἐψηφίσθην, παρκ. ἐψηφισαίμαι, υπερσ. ἐψηφισαίμην και ἐψηφισαίμενος ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ψήφισμα, ψήφισις, ψηφιστέον, ψηφιστής, ἐπιψηφίζω, καταψηφίζω, ὑπερψηφίζω. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιχειροτονώ, φέρω τήν ψήφον, τίθεμαι τήν ψήφον.

φυλάρχους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. φύλαρχος = φύλαρχος, αρχηγός φυλής.

ἀπενεγκεῖν: απαρέμφ. αόρ. β' ενεργ. φωνής του ἀποφέρω = φέρνω πίσω, παραδίδω τον κατάλογο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπέφερον, μέλ. ἀποίσω, αόρ. α' ἀπήνεγκα και αόρ. β' ἀπήνεγκον, παρκ. ἀπενήνοχα, υπερσ. ἀπενηνόχην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** διαφέρω, φέρω, φαρέτρα, φορά, φόρος, φορεύς, ἀμφορεύς, φερέγγυος, συμφορά, διένεξις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, ἔχω, κομίζω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ὑφίσταμαι.

ἰπεύσαντας: Βλ. παραπάνω, § 6.

ἵνα: σύνδεσμος τελικός = για να.

καταστάσεις: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, γ' κλίσης του ουσ. κατάστασις - καταστάσεως = επίδομα που ἔπαιρναν οι ιππεῖς.

ἀναπράξτε: αόρ. υποτ. ενεργ. φωνής του ἀναπράττω = εισπράττω πίσω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀνέπραττον, μέλ. ἀναπράξω, αόρ. ἀνέπραξα, παρκ. ἀναπέπραχα [μετβ.] και ἀναπέπραγα [αμετβ.], υπερσ. ἀνεπεπράχην [μετβ.] και ἀνεπεπράχην [αμετβ.]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πράττω, διαπράττω, πράγμα, πράκτωρ, πράξις, ἄπρακτος, πρακτικός, εὔπρακτος, ἀπράξιμων. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.

αὐτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της επαναληπτικής αντων. αὐτός, -ή, -ό.

ἐμέ: αιτ. ενικ. αρσ. γένους α΄ προσ. της προσ. αντων. ἐγώ, σύ, [οὔ] = ἐγώ.

ΠΡΟΣΞΕΞΕ: Δεν απαντά η ονομαστική του γ΄ προσώπου.

τοῖνυν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, επομένως, γι' αυτό.

οὐδείς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν = ούτε ένας, κανένας.

ἄν: δυνητικό μόριο = θα μπορούσα να..., θα + παρατατικός.

ἀποδείξειεν: αόρ. α΄ ευκτ. ενεργ. φωνής γ΄ πληθ. του ἀποδείκνυμι και ἀποδεικνύω = αποδεικνύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπεδείκνυν και ἀπεδείκνυον, μέλ. ἀποδείξω, αόρ. α΄ ἀπέδειξα, παρκ. ἀποδέδειχα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπίδειξις, ἀπόδειξις, δεῖξις, ἔνδειξις, δεῖγμα, δείκτης, δεικτέος, παράδειγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δηλῶ, φαίνω, ἀποφαίνω.

ἀπενεχθέντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αορ. μέσης φωνής του ἀποφέρομαι = παραδίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπεφερόμην, μέσ. μέλ. ἀποίσομαι και παθ. μέλ. ἀποισθήσομαι και ἀπενεχθήσομαι, μέσ. αόρ. α΄ ἀπηνεγκάμην και παθ. αόρ. ἀπηνέχθην και αόρ. β΄ ἀπηνεγκόμην, παρκ. ἀπηνέγγυμαι, υπερσ. ἀπηνεγγύμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** κ.λπ. βλεπε πιο πάνω το ἀποφέρω.

ὑπό: πρόθεση = από. Συντάσσεται με γενική, δοτική, αιτιατική.

παραδοθέντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αορ. μέσης φωνής του παραδίδομαι = παραδίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. παρεδίδομην, μέσ. μέλ. παραδώσομαι και παθ. μέλ. παραδοθήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ παρεδόμην και παθ. αόρ. παρεδόθην, παρκ. παρεδέδομαι, υπερσ. παρεδεδόμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παραδοτός, παράδοσις, δόσις, δοτός, δότης, δῶρον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

σύνδικος: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. ὁ, ἡ σύνδικος, τό σύνδικον = αυτός που βοηθά κάποιον στο δικαστήριο· ως ουσιασ. σύνδικος - συνδίκου = συνήγορος του δημοσίου.

καταβαλόντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αόρ. β΄ ενεργ. φωνής του καταβάλλω = επιστρέφω το επίδομα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. κατέβαλλον, μέλ. καταβαλῶ, αόρ. β΄ κατέβαλον, παρκ. καταβέβληκα, υπερσ. κατεβεβλήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** καταβολή, ἀπόβλητος, ἀδιάβλητος, βέλος, βλητός, ἐμβολή, μεταβλητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἵημι, ῥίπτω, παίω, πατάσσω, τύπτω.

καίτοι: σύνδεσμος αντιθετικός = και όμως, και βέβαια, και πραγματικά, αν και.

πᾶσι: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. πᾶς, πᾶσα, πᾶν = ὅλος. Το πᾶς, πᾶσα, πᾶν χρησιμοποιείται και ως αόριστη επιμεριστική αντωνυμία.

ῥάδιον: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτεροκλιτου επιθ. ῥάδιος, ἰα, ἰον = εύκολος. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. ὁ, ἡ ῥᾶων, τό ῥᾶον, υπερθ. ῥᾶστος, -η, -ον.

τοῦτο: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους της δεικτ. αντων. οὗτος, αὕτη, τοῦτο = αυτός.

γνώμαι: απαρέμφ. αόρ. β' ενεργ. φωνής του **γιγνώσκω** = κατανοώ, καταλαβαίνω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐγίγνωσκον**, μέλ. **γνώσομαι**, αόρ. β' **ἔγνω**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἔγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γνώμη, συγγνώμη, γνώσις, γνωστός, γνώμων, ἀγνώμων. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, γνωρίζω, ἐπαίω, ἐπίσταμαι, καταμανθάνω, οἶδα. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ

ὄτι: σύνδεσμος ειδικός = ὅτι. Εισάγει ειδικές προτάσεις.

ἀναγκαῖον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀναγκαῖος, -α, -ον** = αναγκαιος. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **ἀναγκαιότερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἀναγκαιότατος, -η, -ον**.

ἦν: παρτ. οριστ. του βοηθ. **εἰμί**. Βλέπε πιο πάνω § 6.

φυλάχοις: Βλέπε πιο πάνω § 6, 7.

εἰ: σύνδεσμος υποθετικός = αν. Εισάγει δευτερεύουσες υποθετικές προτάσεις.

ἀποδείξειαν: αορ. ευκτ. ενεργ. φωνής του **ἀποδείκνυμι**. Βλέπε πιο πάνω, § 7.

ἔχοντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω, κρατώ, κατέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω** και **σχίσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

αὐτοῖς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, -ή, -ό** = αυτός.

ζημιούσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ζημιόομαι -οῦμαι** = τιμωροῦμαι με πρόστιμο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐζημιούμην**, μέσ. μέλ. **ζημιώσομαι** παθ. μέλ. **ζημιώθῃσομαι**, παθ. αόρ. **ἐζημιώθην**, παρκ. **ἐζημιώομαι**, υπερσ. **ἐζημιώμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀζημιώτος, ζημιώμα, ζημιώσεις, ζημιωτής, ζημία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βλάπτω, κακουργῶ, φθείρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** κερδαίνω, λυσιτελῶ, ὀνίνημι, ὀφελῶ.

ὥστε: σύνδεσμος συμπερασματικός = ὥστε. Εισάγει συμπερασματικές προτάσεις.

πολύ: επίρρ. ποσού = πολύ. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **πλέον** και **πλεῖον**, υπερθ. **πλεῖστα**.

δικαιότερον: επίρρ. τρόπου συγκρ. βαθμού = πιο δίκαια. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δικαίως**, υπερθ. **δικαιότατα**. **Πολύ δικαιότερον** = πολύ πιο δίκαια: το **πολύ** επιτείνει την έννοια του συγκρ. βαθμού **δικαιότερον**.

ἐκεῖνοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, -η, -ο** = εκείνος.

γράμμασιν: δοτ. πληθ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του ουσ. **γράμμα - γράμματος** = γράμμα, επιστολή. πληθ. ουδετ. **τά γράμματα** = οι κατάλογοι [των Φυλάρχων].

τούτοις: δοτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

πιστεύετε: ενεστ. ευκτ. ενεργ. φωνής του **πιστεύω** = ἔχω εμπιστοσύνη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπίστευον**, μέλ. **πιστεύσω**, αόρ. **ἐπίστευσα**, παρκ. **πεπίστευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πιστευτέον, πιστευτικός, πιστευτικῶς. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πέπεισμαι, πέπειθα. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπιστῶ.

ῥάδιον: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτεροκλίτου επιθ. **ῥάδιος**, βλέπε πιο πάνω §§ 6-7.

ἦν: παρτ. οριστ. του βοηθ. **εἰμί**. Βλ. πιο πάνω § 6, 7.

ἔξαλειφθῆναι: απαρέμφ. αορ. παθ. φωνής του **ἔξαλείφομαι** = διαγράφομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἔξηλειφόμην**, μέσ. μέλ. **ἔξαλείφομαι** και παθ. μέλ. **ἔξαλειφθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἔξηλειψάμην**, παθ. αόρ. **ἔξηλείφθην**, παρκ. [με αττικό αναδιπλασιασμό] **ἔξαλήλιμμα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀνεξάλειπτος, ἔξαλειπτρον, ἔξαλειψις, ἔξαλειπτέον, εὐεξάλειπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιχρίω, χρίομαι.

βουλομένω: δοτ. ενικ. ασ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **βούλομαι** = θελω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔβουλόμην** και **ἠβουλόμην**, μέσ. μέλ. **βουλήσομαι**, παθ. αόρ. **ἔβουλήθην** και **ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀβούλητος, βούλημα, βούλησις, βουλητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐφίεμαι, ὀρέγομαι, γλίχομαι.

ἀναγκαῖον ἦν: απροσ. εκφρ. = ἦταν ἀνάγκη. Βλ. παραπάνω, § 7.

ἀπενεχθῆναι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **ἀποφέρομαι** βλ. πιο πάνω § 7.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Γράφω: αναγράφω, αντιγράφω, συγγράφω, απογράφω, υπογράφω, γραφή, γραφείο, γράψιμο, γραμμή, γράμμα, έγγραφο, αντιγραφέας, διάγραμμα, παράγραφος, γραπτός, άγραφος, αγράμματος. **Καταβάλλω:** βολή, υπερβολή, συμβολή, υπερβολικός, συμβόλαιο, βόλος, βέλος, εμβόλιο, βλήμα, έμβλημα, υπερβάλλω, συμβάλλω, διαβάλλω, εισβάλλω. **Ζημιούμαι:** ζημία, ζημιώνω, ζημιογόνος, αζημίωτος, αποζημίωση, επιζήμιος. **Πιστεύω:** πίστη, έμπιστος, εμπιστοσύνη, πιστευτός, πίστωση, πιστοδότης, πιστοδότηση, εμπιστεύομαι, εμπιστευτικός. **Ῥάδιος:** ραδιουργία, ραδιούργος, ραδιουργώ, ραδιουργικός. **Ἐξαλείφομαι:** αλείφω, εξαλείφω, απαλείφω, αλοιφή, εξαλείψη, επάλειψη.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἰππεύοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἰππεύσοντας, αόρ. ἰππεύσαντας, παρκ. ἰππευκότης.

σκοπεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. σκέψεσθαι, αόρ. σκέψασθαι, παρκ. ἐσκέφθαι.

ἐστίν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, αόρ. β' ἐγένετο, παρκ. γέγονε, υπερασ. ἐγγόνει.

[ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐστίν, υποτ. ἦ, ενκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απαρ. εἶναι, μη. ὦν, οὔσα, ὄν.

ὁμολογούντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὁμολογησόντων, αόρ. ὁμολογησάντων, παρκ. ὠμολογηκόντων.

ἰππεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἰππεύσειν, αόρ. ἰππεῦσαι, παρκ. ἰππευκέναι.

ἔνεισιν: [XPON.] πρτ. ἐνήσαν, μέλ. ἐνέσονται, ἀόρ. β' ἐνεγένοντο, πρκ. ἐγγεγόνασι[ν], υπερσ. ἐνεγεγόνεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔνεισιν, υποτ. ἐνώσι, ευκτ. ἐνείησαν / ἐνείεν, προστ. ἐνότων / ἐνέστων / ἐνέστωσαν, απαρ. ἐνείναι, μτχ. ἐνών, -οῦσα, -όν.

ἀποδημούντων: [XPON.] μέλ. ἀποδημησόντων, ἀόρ. ἀποδημησάντων, πρκ. ἀποδημηκότων.

ἐγγράφονται: [XPON.] πρτ. ἐνεγράφοντο, μέλ. ἐγγράφονται / ἐγγραφήσονται, ἀόρ. ἐνεγράψαντο, παθ. ἀόρ. β' ἐνεγράφησαν, πρκ. ἐγγεγραμμένοι εἰσί[ν], υπερσ. ἐγγεγραμμένοι ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐγγεγραμμένοι εἰσίν, υποτ. ἐγγεγραμμένοι ὄσι[ν], ευκτ. ἐγγεγραμμένοι εἶησαν και εἶεν, προστ. ἐγγεγράφθων, απαρ. ἐγγεγράφθαι, μτχ. ἐγγεγραμμένος, -μένη, -μένον.

κάτιτε και κατέρχεσθε: [XPON.] πρτ. κατήτε, μέλ. κάτιτε, ἀόρ. β' κατήθητε, πρκ. κατεληλύθατε, υπερσ. κατεληλύθητε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κατήθητε, υποτ. κατέλθητε, ευκτ. κατέλθοιτε, προστ. κατέλθετε, απαρ. κατελθεῖν, μτχ. κατελθών, -οῦσα, -όν.

ψηφίξεσθε: [XPON.] πρτ. ἐψηφίξεσθε, μέλ. ψηφιεῖσθε, παθ. μέλ. ψηφισθήσεσθε, ἀόρ. ἐψηφίσασθε, παθ. ἀόρ. ἐψηφίσθητε, πρκ. ἐψήφισθε, υπερσ. ἐψήφισθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐψηφίσασθε, υποτ. ψηφίσησθε, ευκτ. ψηφίσαισθε, προστ. ψηφίσασθε, απαρ. ψηφίσασθαι, μτχ. ψηφισάμενος, -η, -ον.

ἀποφέρειν [XPON.] μέλ. ἀποίσειν, ἀόρ. ἀπενεγκεῖν, πρκ. ἀπενηνοχένοι

ἀναπράττει: [XPON.] ἀόρ. ἀναπράξητε, πρκ. ἀναπεπραχότες ἦτε / ἀναπεπράχητε, ἀναπεπραγότες ἦτε και ἀναπεπράγητε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀνεπράξατε, υποτ. ἀναπράξητε, ευκτ. ἀναπράξαιτε, προστ. ἀναπράξατε, απαρ. ἀναπράξαι, μτχ. ἀναπράξας, -ξασα, -ξαν.

ἀποδεικνύει: [XPON.] μέλ. ἀποδείξει, ἀόρ. ἀποδείξει και ἀποδείξειεν, πρκ. ἀποδειχώς εἶη / ἀποδεδείχοι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπέδειξε, υποτ. ἀποδείξει, ευκτ. ἀποδείξει και ἀποδείξειεν, προστ. ἀποδειξάτω, απαρ. ἀποδείξει, μτχ. ἀποδείξας, -ασα, -εῖξαν.

ἀποφερόμενον: [XPON.] μέλ. ἀποισόμενον / ἀποισθησόμενον / ἀπενεχθησόμενον, ἀόρ. α' ἀπενεγκάμενον / ἀπενεχθέντα, πρκ. ἀπενηνεγμένον.

παραδιδόμενον: [XPON.] μέλ. παραδωσόμενον / παραδοθησόμενον, ἀόρ. β' παραδόμενον / παραδοθέντα, πρκ. παραδεδομένον.

καταβάλλοντα: [XPON.] μέλ. καταβαλοῦντα, ἀόρ. β' καταβαλόντα, πρκ. καταβεβληκόντα.

γινώσκειν: [XPON.] μέλ. γνώσεσθαι ἀόρ. β' γνῶναι, πρκ. ἐγνωκένοι.

ἔστι: [XPON.] πρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει.

ἀποδεικνύειν: [XPON.] μέλ. ἀποδείξοιεν, ἀόρ. ἀποδείξαιεν / ἀποδείξειαν, πρκ. ἀποδεδειχότες εἶησαν ἢ εἶεν / ἀποδεδείχοιεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπέδειξαν, υποτ. ἀποδείξωσ[ν], ευκτ. ἀποδείξαιεν / ἀποδείξειαν, προστ. ἀποδείξάντων και -

άτωσαν, απαρ. αποδείξει, μτχ. αποδείξας, -ασα, -δείξαν.

ἔχοντας: [XPON.] μέλ. ἔξοντας / σχήσοντας, άόρ. β' σχόντας, πρκ. ἔσχηκόςτας.

ζημιώσθαι: [XPON.] μέλ. ζημιώσεσθαι / ζημιωθήσεσθαι, άόρ. ζημιωθῆναι, πρκ. ἔζημιώσθαι.

πιστεύετε: [XPON.] μέλ. πιστεύσοιτε, άόρ. πιστεύσαίτε, πρκ. πεπιστευκότες εἴητε ἢ εἴτε / πεπιστεύκοιτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. πιστεύετε, υποτ. πιστεύητε, ευκτ. πιστεύοιτε, προστ. πιστεύετε, απαρ. πιστεύειν, μτχ. πιστεύων, -ουσα, -ον.

ἔξαλείφεσθαι: [XPON.] μέλ. ἔξαλείψεσθαι / ἔξαλειφθήσεσθαι, άόρ. ἔξαλείψασθαι / ἔξαλειφθῆναι, πρκ. ἔξαληλίφθαι.

βουλομένω: [XPON.] μέλ. βουλευσομένω, άόρ. βουληθέντι, πρκ. βεβουλημένω.

ἰππεύοντας: [XPON.] μέλ. ἰππεύσοντας, άόρ. ἰππεύσαντας, πρκ. ἰππευκόςτας.

ἀποφέρεσθαι: [XPON.] μέλ. ἀποίσεσθαι / ἀποισθήσεσθαι / ἀπενεχθήσεσθαι, άόρ. ἀ' ἀπενέγκασθαι / ἀπενεχθῆναι, πρκ. ἀπενηγέχθαι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Σανίδιον [: σανίς], **Ἰππεύω** [: ἰππεύς], **Εὐθής** [: εὐ + ἦθος], **᾽Ομολογέω -ῶ** [: ὁμολογος: ὁμοῦ + λόγος], **᾽Ενεμι** [: ἐν + εἰμί], **᾽Ενιοι** [: ἐνι + οἶ], **᾽Αποδημέω -ῶ** [: ἀπόδημος: ἀπό + δῆμος], **᾽Εγγράφομαι** [: ἐν + γράφομαι], **᾽Ελεγχος** [: ἐλέγχω], **᾽Επειδή** [: ἐπει + δῆ], **Κατέρχομαι** [: κατά + ἔρχομαι], **Ψηφίζομαι** [: ψηφος], **Φύλαρχος** [: φυλή + ἄρχω], **᾽Αποφέρω** [: ἀπό + φέρω], **Κατάστασις** [: καθίστημι: κατά + ἴστημι], **᾽Αναπράττω** [: ἀνά + πράττω], **Τοίνυν** [: τοι + νῦν], **Οὐδείς** [: οὐδέ + εἷς], **᾽Αποδείκνυμι** [: ἀπό + δείκνυμι], **Παραδίδωμι** [: παρά + δίδωμι], **Σύνδικος** [: σύν + δίκη], **Καταβάλλω** [: κατά + βάλλω], **Καίτοι** [: καί + τοι], **᾽Αναγκαῖον** [: ἀνάγκη], **Ζημιόμαι -οῦμαι** [: ζημία], **Πολύ** [: πολύς], **Δικαιότερον** [: δίκαιος], **Γράμμα** [: γράφω], **Πιστεύω** [: πίστις], **᾽Εξαλείφομαι** [: ἐκ- ἔξ + ἀλείφομαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. ᾽Επειτα δέ ἐκ μέν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐθής ἐστιν: κύρ. πρότ. σκοπεῖν: τελ. απαρφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση εὐθής ἐστιν [: το ρῆμα της πρότασης]. [τινά: ενν.]: υποκ. στο σκοπεῖν [: ετεροπροσωπία]. ἐκ τοῦ σανιδίου: εμπρόσθ. προσδ. προέλευσης. ἔπειτα: επιρρ. προσδ. του χρόνου. τοὺς ἰππεύσαντας: επιθ. μτχ. αντικ. στο σκοπεῖν. τοὺς: υποκ. στη μτχ. ἰππεύσαντας.

2. ἐν τούτῳ γάρ [τῷ σανιδίῳ] πολλοί μέν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνει-

σιν: κύρ. πρότ. **πολλοί:** υποκ. στο **οὐκ ἔνεισιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν ὁμολογούντων:** επιθ. μτχ. γενική διαιρετική στο πολλοί. **τῶν:** υποκ. στη μτχ. ὁμολογούντων και στο **ἰππεύειν** [: ταυτοπροσωπία] ειδ. απαρφ. αντικ. στη μτχ. τῶν ὁμολογούντων. **ἐν τούτῳ:** ἐμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν το απαρέμφατο δεν εξαρτάται από ἔγκλιση [οριστική, υποτακτική κ.λπ], αλλά από **μετοχή**, ὅπως στην παραπάνω πρόταση το **ἰππεύειν** από τη μετοχή **ὁμολογούντων**, τότε κανονικά στην ταυτοπροσωπία το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι σε πτώση **γενική** ἢ **δοτική** ἢ **αιτιατική** [αν το απαρέμφατο εξαρτάται από μετοχή που ἔχει ως υποκείμενο της γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική].

3. ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν: κύρ. πρότ. **ἔνιοι:** υποκ. στο **ἐγγεγραμμένοι εἰσίν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν ἀποδημούντων:** επιθ. μτχ. γενική διαιρετική από το ἔνιοι. **τῶν:** υποκ. στη μτχ. ἀποδημούντων.

4. ἐκεῖνος δ' ἐστίν ἔλεγχος μέγιστος: κύρ. πρότ. **ἐκεῖνος:** υποκ. στο **ἐστίν** [: το ρήμα της πρότασης]. **μέγιστος:** επιθ. προσδ. στο **ἔλεγχος:** κατηγ. στο ἐκεῖνος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: [Το υποκείμενο **ἐκεῖνος** της πιο πάνω πρότασης ἔχει θεθεῖ σε αρσενικό γένος, ἀντί να θεθεῖ σε ουδέτερο γένος **ἐκεῖνο** [: **ἐκεῖνο τό σανίδιον**], ὅπως απαιτεῖ η σύνταξη. Εἰδώ ἔχουμε **ἔλξη** το γένος του υποκειμένου ἔλκεται από το γένος του κατηγορουμένου **ἔλεγχος**. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 428.

5. ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε: δευτ. χρον. πρότ. που εκφέρεται με οριστική [: **κατήλθετε**], γιατί δηλώνει **πραγματικό** γεγονός σε **καθορισμένο χρόνο**. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **κατήλθετε** [: το ρήμα της πρότασης].

6. ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας: κύρ. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἐψηφίσασθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἀπενεγκεῖν:** τελ. απαρφ. αντικ. στο ἐψηφίσασθε. **τοὺς φυλάρχους:** υποκ. στο ἀπενεγκεῖν [: ετεροπροσωπία]. **τοὺς ἰππεύσαντας** [: επιθ. μτχ. ἄμεσο αντικ.] - [ὑμῖν: ενν.: ἐμμ. αντικ.]: αντικείμενα στο ἀπενεγκεῖν.

7. ἴνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν: δευτ. τελ. πρότ. Αν και εξαρτάται από ιστορικό χρόνο [: **ἐψηφίσασθε**], εκφέρεται με υποτακτική, [: **ἀναπράξητε**] ἀντί ευκτικής του πλάγιου λόγου. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἀναπράξητε** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὰς καταστάσεις:** αντικ. στο ἀναπράξητε. **παρ' αὐτῶν:** ἐμπρόθ. προσδ. προέλευσης.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι τελικές προτάσεις, όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο, εκφέρονται με **υποτακτική**, ἀντί της ευκτικής του πλάγιου λόγου, για να δηλώσουν ὅτι ο σκοπός της πράξης του παρελθόντος επεκτείνεται και διαρκεῖ **στο παρόν** ἢ **στο μέλλον** με βεβαιότητα (ως πραγματικός σκοπός). Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Βολονάκη σελ. 343.

8. Ἐμέ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκους οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα: κύρ. πρότ. οὐδεὶς: υποκ. στο ἂν ἀποδείξειεν [: το ρήμα της πρότασης δυν. ευκτική]. ἐμέ: αντικ. στο ἂν ἀποδείξειεν και υποκ. στις μτχ. οὐτ' ἀπενεχθέντα - οὔτε παραδοθέντα - οὔτε καταλαβόντα: κατηγορηματικές μτχ. από το ἂν ἀποδείξειεν και αναφέρονται στο αντικείμενό του ὑπὸ τῶν φυλάρχων: ποιητικό αίτιο στη μτχ. ἀπενεχθέντα. τοῖς συνδίκους: αντικ. στη μτχ. παραδοθέντα. κατάστασιν: αντικ. στη μτχ. καταβαλόντα.
9. Καίτοι πᾶσι ῥάδιόν [ἔστι] τοῦτο γνῶναι: κύρ. πρότ. γνῶναι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση ῥάδιόν [ἔστι]: το ρήμα της πρότασης. πᾶσι: δοτ. προσ. στο ῥάδιόν ἔστι. [πάντας]: υποκ. στο γνῶναι. τοῦτο [: γνῶσιν ταύτην]: σύστοιχο αντικ. στο γνῶναι.
10. ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις αὐτοῖς ζημιουῖσθαι: δευτ. ειδ. πρότ. επεξηγήση στο τοῦτο της κύριας πρότασης. ζημιουῖσθαι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση ἀναγκαῖον ἦν [: το ρήμα της πρότασης]. [τούς φυλάρχους: ενν.]: υποκ. στο ζημιουῖσθαι [: ετεροπροσωπία]. τοῖς φυλάρχοις: δοτ. προσωπική στην απρόσωπη έκφραση ἀναγκαῖον ἦν. αὐτοῖς: κατηγ. προσδ. στο τοῖς φυλάρχοις.
11. εἰ μὴ ἀποδείξειαν τούς ἔχοντας τὰς καταστάσεις: δευτ. υποθ. πρότ. [οἱ φύλαρχοι: ενν. υποκ.]: στο μὴ ἀποδείξειαν [: το ρήμα της πρότασης]. τούς ἔχοντας: επιθ. μτχ. αντικ. στο μὴ ἀποδείξειαν. τούς: υποκ. στη μτχ. ἔχοντας. τὰς καταστάσεις: αντικ. στο μὴ ἀποδείξειαν.
- εἰ μὴ ἀποδείξειαν [: υπόθ.] - ζημιωῖσθαι [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετ. λόγος, από το ἀναγκαῖον ἦν με απόδοση το ζημιουῖσθαι δηλώνει το προσδοκώμενο. Ο ανεξάρτητος υποθετικός λόγος είναι: ἔάν μὴ ἀποδείξωσι [: υπόθ.] - ζημιουῖσθων [: απόδοση].
- ΠΡΟΣΕΞΕ: Η υποτακτική του ανεξάρτητου υποθ. λόγου έγινε ευκτική του πλάγιου λόγου, επειδή εξαρτάται από τον ιστορικό χρόνο ἀναγκαῖον ἦν.
12. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύετε: κύρ. συμπερασματική πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἂν πιστεύετε [: το ρήμα της πρότασης, δυν. ευκτική]. ἐκείνοις: επιθ. προσδ. στο τοῖς γράμμασιν - ἢ τούτοις: αντικείμενα στο ἂν πιστεύετε και ταυτόχρονα α' και β' ὅρος σύγκρισης αντίστοιχα από το δικαιότερον: επιρρ. προσδ. τρόπου. πολὺ: επιρρ. προσδ. του ποσού. [Το πολὺ συνοδεύει το συγκριτικό δικαιότερον και επιτείνει [ενισχύει] τη σημασία του].
- ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι σύνδεσμοι ὥστε και ὥς, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο ή την ημιπερίοδο αυτήν, εισάγουν κύριες προτάσεις, όπως στην προηγούμενη πρόταση ο

σύνδεσμος **ὥστε**. Στις περιπτώσεις αυτές οι συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με **οποιαδήποτε ἐγκλιση**, κρίσης ή επιθυμίας, και οι σύνδεσμοι μεταφράζονται με τα: **επομένως, λοιπόν, γι' αυτό**.

- 13. ἐκ μὲν γάρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ:** κύρ. πρότ. κρίσης. **ἐξαλειφθῆναι:** τελ. απαρφ. υποκ. στην απρόσωπη ἔκφραση **ῥάδιον ἦν** [: το ρήμα της πρότασης]. [**τόν βουλόμενον:** ενν.]: υποκ. στο ἐξαλειφθῆναι [: ετεροπροσωπία]. **τῷ βουλομένῳ:** επιθ. μτχ. δοτ. προσ. στην απρόσωπη ἔκφραση [κατά τα σχόλια του σχολικού βιβλίου δοτική χαριστική]. **ἐκ τούτων:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης από τόπο.
- 14. ἐν ἐκείνοις δέ τοὺς ἰπεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι:** κύρ. πρό. **ἀπενεχθῆναι:** τελ. απαρφ. υποκ. στην απρόσωπη ἔκφραση **ἀναγκαῖον ἦν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τοὺς ἰπεύσαντας:** επιθ. μτχ. υποκ. στο ἀπενεχθῆναι [: ετεροπροσωπία]. **ὑπὸ τῶν φυλάρχων:** ποιητικό αίτιο από το ἀπενεχθῆναι. **ἐν ἐκείνοις:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Τοῦ σανιδίου:** Το σανίδιο ήταν μικρός σανιδένιος πίνακας συνήθως αλειμμένος με γύψο, γι' αυτό λεγόταν και λεύκωμα, που εχρησιμοποιεῖτο για επιγραφές. Πάνω σ' ένα τέτοιο πίνακα οι κατήγοροι είχαν δει γραμμένο το όνομα του Μαντίθεου ως ιππέα, πράγμα που στάθηκε αφορμή για την παραπομπή του σε δίκη. Ήταν όμως πολύ εύκολο κάποιος να σβήσει ή να γράψει κάτι στο σανίδιο γι' αυτό και δεν εθεωρεῖτο ἔγκυρο αποδεικτικό στοιχείο.
- 2. Ἐν τούτῳ γάρ πολλοί μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰπεύειν οὐκ ἔνευσιν, ἔνιοι δέ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν:** Ο Μαντίθεος επιχειρηματολογεῖ κατά της εγκυρότητας του σανιδίου.
- 3. Τοὺς φυλάρχους:** Πρόκειται για αρχηγούς του στρατού. Ο στρατός υποδιαιρούταν σε 10 τμήματα, τις «φυλές», καθένα από τα οποία διοικούσε ένας φύλαρχος. Στην προκειμένη περίπτωση οι φύλαρχοι διοικούσαν τους ιππείς και οι ίδιοι εκτελούσαν διαταγές των 2 υπάρχων, ανώτερων αξιωματούχων, που διοικούσαν ολόκληρο το ιππικό.
- 4. Τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰπεύσαντας:** Εδώ ο Μαντίθεος αναφέρεται σ' ένα από τα καθήκοντα των φυλάρχων, που ήταν να συντάσσουν και να υποβάλλουν στη βουλή ονομαστικούς καταλόγους αυτών, που υπηρετούσαν στο ιππικό.
- 5. Ἴνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε:** Η «κατάστασις» ήταν χρηματικό επίδομα που ἔπαιρναν οι ιππείς από το δημόσιο ταμείο μέσω των φυλάρχων και το οποίο είχαν την υποχρέωση να επιστρέψουν στο δημόσιο, αν αντικαθίσταντο

από άλλους. Όσοι ιππείς πήραν το μέρος των Τριάκοντα τυράννων και τους βοήθησαν, έπρεπε σύμφωνα με ρύθμιση της βουλής να επιστρέψουν το επίδομα, ως εχθροί της δημοκρατίας.

- 6. Έμέ τοίνυν οὔδεις ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκους οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα:** Ο Μαντίθεος είναι σίγουρος για την αθωότητά του και προκαλεί έμμεσα τους βουλευτές να ερευνήσουν αν πράγματι ήταν ιππέας και αν οι σύνδικοι έλαβαν πίσω απ' αυτόν το χρηματικό ποσό. Πρόκειται για άρση του κατηγορητηρίου.
- 7. Τοῖς συνδίκους:** Σύνδικος ήταν αυτός που βοηθούσε κάποιον στο δικαστήριο, ο συνήγορος. Στην προκειμένη περίπτωση οι σύνδικοι ήταν συνήγοροι του δημοσίου, για να προασπίζουν τα συμφέροντα της πόλης. Επίσης συνηγορούσαν υπέρ της πόλης σε ξένα δικαστήρια. Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, αφού καταλύθηκε η ολιγαρχία των Τριάκοντα τυράννων, οι σύνδικοι ήταν δικαστές που διορίζονταν, για να αποφασίζουν για τα προβλήματα που δημιουργήσε η δήμευση των περιουσιών. Ένα από τα καθήκοντά τους ήταν η είσπραξη προστίμων από όσους τιμωρούνταν.
- 8. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε:** Πρόκειται για ένα λογικό επιχείρημα του Μαντίθεου, σύμφωνα με το οποίο οι κατάλογοι των φυλάρχων ήταν πιο αξιόπιστοι από τα σανίδια, που μπορούσε ο καθένας να σβήσει ή να γράψει ο,τιδήποτε.
- 9. Τοῖς γράμμασι:** Γράμματα ήταν οι ονομαστικοί κατάλογοι που συνέτασσαν οι φύλαρχοι με τα ονόματα των ιππέων, που υπηρετούσαν τους Τριάκοντα τυράννους και υποχρεούνταν να καταβάλουν πίσω στο δημόσιο το χρηματικό επίδομα που έλαβαν. Αν οι φύλαρχοι παρέλειπαν ονόματα καλούνταν να πληρώσουν οι ίδιοι το ποσό. Γι' αυτό η σύνταξη των καταλόγων τους ήταν υπεύθυνη καθώς οι κατάλογοι αυτοί θεωρούνταν δημόσια έγγραφα.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις** που επιτείνεται με τους αντιθ. συνδέσμους **μέν, δέ:** • Πολλοί **μέν** όμολογούντων ίππεύειν ένεσιν — ένιοι **δέ** τῶν ἀποδημούντων έγγεγραμμένοι εἰσίν. • Τούς έχοντας τάς καταστάσεις — αυτοῖς ζημιούσθαι. • Ἐκείνοις τοῖς γράμμασι ή τούτοις. • Ἐκ **μέν** γάρ τούτων ῥάδιον ἦν — έν ἐκείνοις **δέ** ἀναγκαῖον.
- 2. Σχήμα έλέξης:** Ἐκεῖνος δ' ἐστίν έλεγχος μέγιστος. Η λέξη **ἐκεῖνος** [αρσ. γένος] έλκεται από τη λέξη **έλεγχος** [αρσ. γένος], ενώ κανονικά θα έπρεπε να είναι **ἐκεῖνο** [ουδ. γένος].
- 3. Έμφαση:** Ἐμέ.

4. Πολυσύνδετο: Οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκους οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο οὔτε.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά της στήλης Β.

Α	Β
1. Οι ξύλινες πινακίδες στις οποίες έγραφαν τα ονόματα των ιππέων ονομάζονταν...	α. γράμματα
2. Οι αρχηγοί του ιππικού κάθε φυλής ονομάζονταν...	β. σανίδια ή λευκώματα
3. Αρχηγοί όλου του ιππικού ήταν δύο...	γ. ίππαρχοι
4. Οι κατάλογοι στους οποίους αναγράφονταν τα ονόματα των ιππέων από τους οποίους είχαν εισπραχθεί τα δοθέντα επιδόματα ονομάζονταν...	δ. φύλαρχοι

Ερώτηση 2η: Να κάνετε συντακτική ανάλυση της πρότασης: *ἐν τούτῳ γάρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν.*

Ερώτηση 3η: Ποιες από τις παρακάτω συντακτικές παρατηρήσεις είναι σωστές;

- α) *ἐν τούτῳ*: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού.
- β) *τούς φυλάρχους*: υποκείμενο στο *ἀπενεγκεῖν*.
- γ) *ῥάδιον*: αντικείμενο στο *γνώναι*.
- δ) *ἐκεῖνοις*: επιθετικός προσδιορισμός στο *τοῖς γράμμασιν*.
- ε) *πολύ*: επιθετικός προσδιορισμός στο *δικαιότερον*.

Ερώτηση 4η: *εὐηθες*: Να κλιθεῖ και στους δύο αριθμούς.

Ερώτηση 5η: *ἐστίν, ἐπέδειξαν*: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφούν τα απαρέμματα και οι μετοχές του χρόνου στον οποίο βρίσκονται οι τύποι.

Ερώτηση 6η: *σκοπεῖν, ἀπενεγκεῖν, καταβαλόντα, ἐξαλειφθῆναι*: Να γράψετε ομόρριζα, απλά ή σύνθετα, στη νέα ελληνική.

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα συνώνυμά τους στη στήλη Β.

Α	Β
1. ὁμολογῶ	α. φέρω τήν ψήφον
2. ἔνειμι	β. κομίζω
3. ψηφίζομαι	γ. συνάδω
4. ἀποφέρω	δ. βλάπτομαι
5. ζημιούμαι	ε. ὑπάρχω.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος αντικρούει το πρώτο επιχείρημα που προβάλλουν οι αντίπαλοί του και σύμφωνα μ' αυτό ισχυρίζονται ότι υπηρέτησε ως ιππέας την περίοδο των Τριάκοντα Τυράννων, επειδή το όνομά του είχε αναγραφεί στην ξύλινη πινακίδα. Το επιχείρημα με το οποίο ο Μαντίθεος αντικρούει τους κατηγορούς είναι ότι οι ξύλινες πινακίδες δε διακρίνονταν για την αξιοπιστία τους καθώς δε βρισκόνταν σ' αυτές τα ονόματα κάποιων που είχαν παραδεχτεί ότι ήταν ιππείς, ενώ αντίθετα βρισκόνταν εκεί γραμμένα τα ονόματα κάποιων οι οποίοι εκείνη την περίοδο έλειπαν από την πόλη. Αντίθετα, σύμφωνα με το Μαντίθεο, πλήρης αξιοπιστία υπήρχε στον κατάλογο που συνέτασσαν οι φύλαρχοι και εκεί καταγράφονταν προσεκτικά τα ονόματα όλων εκείνων που υπηρέτησαν ως ιππείς, για να γνωρίζουν αναλυτικά τα επιδόματα που χρωστούσαν αυτοί. Η σύνταξη αυτών των καταλόγων ήταν λοιπόν υπεύθυνη και προσεκτική, γιατί σε περίπτωση παράλειψης κάποιου ονόματος ο φύλαρχος θα πλήρωνε ο ίδιος το επίδομα που έπρεπε να πληρώσει ο ιππέας. Κι ενώ από τις ξύλινες πινακίδες ήταν εύκολο για κάποιον να σβήσει το όνομά του, δεν ήταν το ίδιο και από τους καταλόγους, που ήταν επίσημοι και υποχρεωτικοί. Το γεγονός λοιπόν ότι ο Μαντίθεος δεν αναφερόταν σ' αυτούς τους καταλόγους, ούτε παραδόθηκε στους συνηγορούς του δημοσίου, ούτε επέστρεψε την επιχορήγηση αποδεικνύουν ότι δεν υπηρέτησε ως ιππέας σ' εκείνη την περίοδο.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: 1 → β, 2 → δ, 3 → γ, 4 → α.

2η: οὐκ ἔνεισιν: ρήμα, πολλοί: υποκ. στο ρ. οὐκ ἔνεισιν, τῶν ὁμολογούντων: επιθετική μτχ. γενική διααιρετική στο πολλοί, τῶν: υποκ. στη μτχ. ὁμολογούντων, ἰππεύειν: ειδικό απρμφ.,αντικ. στη μτχ. τῶν ὁμολογούντων, τοὺς (ενν.: ὁμολογούντας): επιθ. μτχ., υποκ. στο ἰππεύειν, ἐν τούτῳ: εμπρόθετος προσδ. στάσης σε τόπο.

3η: Σωστό: β, δ. Λάθος: α, γ, ε.

4η: Ενικός: τό εὐήθες, τοῦ εὐήθους, τῷ εὐήθει, τό εὐήθες, ᾧ εὐήθες. Πληθυντικός: τά εὐήθη, τῶν εὐήθων, τοῖς εὐήθεσι, τά εὐήθη, ᾧ εὐήθη.

5η: Οριστ. ἔστιν, υποτ. ἦ, ευκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απρμφ. εἶναι, μτχ. ὦν, οὔσα, ὄν. Οριστ. ἀπέδειξαν, υποτ. ἀποδείξωσι(ν), ευκτ. ἀποδείξαιεν και ἀποδείξειαν, προστ. ἀποδείξάντων και ἀποδείξάτωσαν, απρμφ. ἀποδείξα, μτχ. ἀποδείξας, -σασα, -σαν.

6η: σκοπεῖν: σκοπία, σκοπός, επισκόπηση, ἀπενεργεῖν: διαφορά, φόρος, διένεξη, καταβολόντα: ἀπόβλητος, βλήμα, ἔμβολο, ἐξάλειφθῆναι: ἐξάλειψη, ἀλειμμα, αλοιφή.

7η: 1 → γ, 2 → ε, 3 → α, 4 → β, 5 → δ.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 8

Αναίρεση της κατηγορίας

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Ἔτι δέ, ὦ βουλή,
εἵπερ ἵππευσα,
οὐκ ἄν ἦν ἕξαρονος
ὡς πεποικώς τι δεινόν,
ἀλλ' ἤξιον [ἄν]
δοκιμάζεσθαι
ἀποδείξας
ὡς οὐδεὶς τῶν πολιτῶν
κακῶς πέπονθε ὑπ' ἐμοῦ.
Ὅρω δέ καὶ ὑμᾶς χρωμένους
ταύτη τῇ γνώμῃ
καὶ [ὄρω] πολλοὺς μὲν
τῶν τότε ἵππευσάντων
βουλεύοντας,
πολλοὺς δ' αὐτῶν
κεχειροτονημένους
στρατηγούς καὶ ἱπάρχους.
Ὡστε ἠγγείσθε
μηδέν δι' ἄλλο
ποιεῖσθαι με τὴν ἀπολογίαν ταύτην
ἢ ὅτι ἐτόλμησαν
περιφανῶς καταφύεσθαι μου.
Ἀνάβηθι δέ μοι
καὶ μαρτύρησον.

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ακόμη όμως, βουλευτές,
αν βέβαια υπηρέτησα στο ιππικό,
δε θα [το] αρνιόμουν
σαν να είχα κάνει κάποια φοβερή πράξη,
αλλά θα είχα την αξίωση
να εγκρίνεται η εκλογή μου ως βουλευτή,
αν θα αποδείκνυα
ὅτι κανένας από τους συμπολίτες [μου]
δεν έχει κακοποιηθεί από μένα.
Και βλέπω ὅτι και σεις ἔχετε
την ἴδια γνώμη,
και γι' αυτό [βλέπω] ὅτι πολλοί
απ' αυτούς που υπηρέτησαν στο ιππικό
εἶναι βουλευτές,
και ὅτι πολλοί απ' αυτούς
ἔχουν εκλεγεί με ἀνάταση των χειρῶν
στρατηγοὶ και ἱππαρχοὶ.
Επομένως να ἔχετε υπόψη σας ὅτι
για κανέναν ἄλλο λόγο,
δεν κάνω τὴν ἀπολογία αὐτή,
παρὰ γιατί τόλμησαν [οὶ κατηγοροὶ μου]
ολοφάνερα να πουν ψέματα ἐναντίον μου.
Ανέβα [στο βῆμα] για μένα
και κατάρθεσε ως μάρτυρας.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ἔτι επίρρ. ποσού = ακόμη, επιπλέον.

εἶπερ: σύνδεσμος υποθετικός = αν βέβαια· το **πέρ** [: βεβαιωτικό μόριο] επιτείνει την έννοια του **εἰ**.

ἵππευσα: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἵππεύω** = υπηρετώ στο ιππικό. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἵππευον**, μέλ. **ἵππεύσω**, αόρ. **ἵππευσα**, παρκ. **ἵππευκα** [συνηθέστερη η μετοχή **ἵππευκώς**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἵππευτήρ, ἵππευμα, ἵππευτής, ἵππευτικός, ἵππευσις.

ἦ: παρτ. οριστ. [β' τύπος] του βοηθ. **εἰμί**.

ἔξαρκος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους του επιθέτου β' κλίσης **ὁ, ἡ ἔξαρκος**, **τό ἔξάρκον** = αυτός που αρνείται.

ὡς [: μόριο υποκειμενικής αιτιολογίας] = επειδή τάχα· συντάσσεται με την αιτιολ. μετοχή **πεποιηκώς**.

δεινόν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δεινός, -ή, -όν** = φοβερός.

τι: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αορ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.

πεποιηκώς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. ενεργ. φωνής του **ποιέω -ῶ** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποίουν**, μέλ. **ποιήσω**, αόρ. **ἐποίησα**, παρκ. **πεποίηκα**, υπερσ. **ἐπεποιήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ποιήμα, ποιήσις, ποιητός, εἰσποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐπιτελῶ, πράττω.

ἀλλ' [: **ἀλλά**]: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά.

ἡξιούν: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀξιόω -ῶ** = έχω την αξίωση. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἡξιούν**, μέλ. **ἀξιώσω**, αόρ. **ἡξίωσα**, παρκ. **ἡξίωκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀξίωμα, ἀξιωματικός, ἀξιωσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: νομίζω, συναινῶ.

ἀποδείξας: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αορ. ενεργ. φωνής του **ἀποδείκνυμι** και **ἀποδεικνύω**. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀπεδείκνυν** και **ἀπεδείκνυον**, μέλ. **ἀποδείξω**, αόρ. **ἀπέδειξα**, παρκ. **ἀποδέδειχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐπίδειξις, ἀπόδειξις, δείξις, ἔνδειξις, δείγμα, δείκτης, δεικτέος, παράδειγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δηλῶ, φαίνω, ἀποφαίνω.

οὐδείς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** = ούτε ένας, κανένας.

πολιτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του ονόμ. **πολίτης** [κλιτ. **ὃ πολίτα**] = πολίτης.

κακῶς [: επίρρ. τροπικό από το επίθετο **κακός**] = κακά, άσχημα· **ΒΑΘΜΟΙ**: συγρ. **κάκιον** / **χειρόν**, υπερθ. **κάκιστα** / **χείριστα**.

πέπονθε: παρκ. οριστ. ενεργ. φωνής του **πάσχω** = κακοποιοῦμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔπασχον**, μέλ. **πείσομαι**, αόρ. β' **ἔπαθον**, παρκ. **πέπονθα**, υπερσ. **ἐπεπόνθειν** και **πεπονθώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πάθημα, πάθησις, πάθος, πολυπαθής, παθητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: συμβαίνει μοί τι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δρω, πράττω, ποιῶ.

δοκιμάζεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **δοκιμάζομαι** = εγκρίνεται η εκλογή μου ως βουλευτή. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔδοκιμαζόμεν**, παθ. μέλ. **δοκιμασθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἔδοκιμασάμην**, παθ. αόρ. **ἔδοκιμάσθην**, παρκ. **δεδοκιμασμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άδοκίμαστος, δοκιμασία, δοκιμαστήριον, δοκιμαστικός, δοκιμαστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βασανίζομαι, εξετάζομαι.

όρω: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **όρω** -**ω** = βλέπω, προσέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έώραων**, μέλ. **όψομαι**, αόρ. β' **είδον**, παρκ. **έώρακα** και **έόρακα** και **όπωπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: όραμα, όραματιστής, άόρατος, όρατός, αυτόπτης, έπόπτης, είδος, ιδέα, όμμα, όπή, όρασις, όφθαλμός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, βλέπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άβλεπῶ, τυφλώνω.

ύμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, β' προσ. της προσ. αντων. **έγώ, σύ, [οὔ: γενική]** = εγώ, εσύ, [αυτού]: δεν απαντά η ονομαστ. του γ' προσώπου.

ταύτη: δοτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὔτος, αύτη, τοὔτο** = αυτός.

γνώμη: δοτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ή γνώμη** = γνώμη, άποψη.

χρωμένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. του αποθετικού **χρήομαι - ὦμαι** = χρησιμοποιῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έχρώμην**, μέλ. **χρήσομαι**, μέσ. αόρ. **έχρησάμην**, παθ. αόρ. **έχρήσθην**, παρκ. **κέχρημαι**, υπερσ. **έκεχρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: χρεία, χρέος, χρῆμα, χρῆσις, χρησμός, χρήσιμος, χρηστός, χρηστήριος, καταχραστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: μεταχειρίζομαι, έχω, κτῶμαι.

πολλούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ** = πολύς. **ΒΑΘΜΟΙ**: συγρ. **ό, ή πλέον** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

τότε [: επίρρημα χρονικό] = τότε.

ίππευσάντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής αορ. ενεργ. φωνής του **ίππεύω**. Βλέπε πιο πάνω.

βουλεύοντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **βουλεύω** = είμαι βουλευτής. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έβούλευον**, μέλ. **βουλεύσω**, αόρ. **έβούλευσα**, παρκ. **βεβούλευκα**, υπερσ. **έβεβουλεύειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: βούλευμα, βουλευτής, βουλευτέον, βούλευσις, συμβουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαλογίζομαι, νουθετῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, έννοῶ

πολλούς: Βλέπε πιο πάνω.

αὐτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό** = αυτός.

στρατηγός: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **στρατηγός** = στρατηγός.
ἰππάρχους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ἰππαρχος** = ἵππαρχος, διοικητής του ἱππικού.

κεχειροτονημένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. μέσης φωνής του **χειροτονόομαι -οῦμαι** = ἐκλέγομαι με ἀνάσταση των χειριών. **ΧΡΟΝΟΙ:** [παρτ. ἐχειροτονούμην, μέλ. μέλ. χειροτονήσομαι, παθ. μέλ. χειροτονθήσομαι, μέσ. αόρ. ἐχειροτονησάμην], παθ. αόρ. **ἐχειροτονήθην**, παρκ. **κεχειροτόνημαι**, υπερσ. **ἐκεχειροτονήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀχειροτόνητος, χειροτονητός, χειροτονητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰροῦμαι, ἐκλέγω, ψηφίζομαι.

ὥστε: σύνδεσμος συμπερασματικός = ὥστε.

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της ἀόριστης επιμερ. αντων. **μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν** = κανένας.

δι' [: διά]: πρόθεση = για.

ἄλλο: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της ἀόριστης επιμερ. αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.

με: αιτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ: γενική] = ἐγώ, ἐσύ, [αυτοῦ]· δεν ἀπαντᾷ η ονομαστική του γ' προσώπου.

ἡγεῖσθε: ενεστ. προστακτικής **ἡγέομαι -οῦμαι** = ἔχω υπόψη μου. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἡγούμην**, μέσ. μέλ. **ἡγήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἡγησάμην** και παθ. **ἡγήθην**, παρκ. **ἡγήμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εἰσηγητής, ἡγήτωρ, ἡγεμών, ἡγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀδηγῶ, βασιλεύω, γινώσκω.

ταύτην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αὐτός.

ποιεῖσθαι: ἀπαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. [μετα]ποιηθήσομαι, μέσ. αόρ. **ἐποιησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποιήμαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποίησις, ποιητός, εἰσποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, κατασκευάζω, πράττω.

ἀπολογία: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ἀπολογία - ἀπολογίας** = ἀπολογία.

ἦ: σύνδεσμος διαζευκτικός = ἦ.

ὅτι: σύνδεσμος αιτιολογικός = επειδή, γιατί.

περιφανῶς: επίρρημα τροπικό = ολοφάνερα, ξεκάθαρα.

ἐτόλμησαν: αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τολμάω -ῶ** = τολμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτόλμων**, μέλ. **τολμήσω**, αόρ. **ἐτόλμησα**, παρκ. **τετόλμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τόλμησις, τολμητής τολμηρός, τολμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνέχομαι, καρτερῶ, περιορῶ, ὑπομένω, φέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ὀκνῶ, ὀρρωδῶ, τρέμω.

μου: γεν. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ**, [οὔ: γενική] = ἐγώ, ἐσύ [αυτοῦ].

καταψεύσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **καταψεύδομαι** = λέω ψέματα, συκοφαντώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐψευδόμην**, μέσ. μέλ. **ψεύσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐψευσάμην** και παθ. **ἐψεύσθην**, παρκ. **ἔψευσμαι**, υπερσ. **ἐψεύσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀψευδής, ψευδής, διαψεύδω, ἀδιάψευστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἔξαπατῶ, ψευδολογῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀληθεύω, ἀψευδῶ.

ἀνάβηθι: β' ενικό αόρ. β' προστ. ενεργ. φωνής του **ἀναβαίνω** = ανεβαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀνέβαινον**, μέλ. **ἀναβήσομαι**, αόρ. β' **ἀνέβην**, παρκ. **ἀναβέβηκα**, υπερσ. **ἀνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διάβασις, ἀνάβασις, βάσις, ἄβατος, βάδην, βατήρ, βακτηρία, βέβαιος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βαδίζω, ὁδεύω, ὁδοιποροῦ, ἔρχομαι, πορεύομαι.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους α' προστ. της προσ. αντων. **ἐγώ**.

μαρτύρησον: β' ενικό αόρ. α' προστ. ενεργ. φωνής του **μαρτυρέω -ῶ** = καταθέτω ως μάρτυρας, δίνω μαρτυρία. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔμαρτύρουον**, μέλ. **μαρτυρήσω**, αόρ. **ἔμαρτύρησα**, παρκ. **μεμαρτύρηκα**, υπερσ. **ἔμεμαρτυρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μαρτυρία, μαρτύριον, μαρτυρητέον, καταμαρτυρῶ, συμμαρτυροῦ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βεβαιῶ, ὁμολογῶ, εἰσαγγέλλω, καταγγέλλω, μηνύω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἄξιόω-ῶ: αξιώνω, αξίωση, αξίωμα, αξιωματικός. **Ἀποδείκνυμι**: αποδεικνύω, υποδεικνύω, επιδεικνύω, αναδεικνύω, δείχνω, απόδειξη, υπόδειξη, επίδειξη, ανάδειξη, δείξη, υπόδειγμα, παράδειγμα, δείγμα. **Πάσχω**: πάσχω, παθαίνω, συμπαθῶ, πάθημα, πάθος, πάθηση, παθός, παθολόγος, συμπαθής, συμπάθιο, απάθεια, παθητικός, ευπαθής, παθογόνος. **Ὄρω**: ὄραμα, ὄραση, ορατός, ὄψη, πρόσοψη, οπή, αόρατος, εἶδωλο, ιδέα, ὑποπτος, αντόπτης, περίοπτος, οραματίζομαι. **Βουλευῶ**: βουλευτής, βουλευτικός, βουλευτήριο, βούλευμα, συμβουλεύω, συμβουλή, συμβούλιο, σύμβουλος, συμβουλευτικός, συμβουλάτορας. **Τολμάω-ῶ**: τολμῶ, αποτολμῶ, τόλμημα, τολμηρός, τολμηρότητα, ἀτολμος, παράτολμος, τόλμη. **Ἀνεβαίνω**: βάση, ἀνάβαση, κατάβαση, διάβαση, πρόσβαση, βήμα, βαθμός, βάθρο, βέβαιος, βατός, ἄβατος, βάδην, διαβήτης.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἵππεύω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἵππευον, μέλ. ἵππεύσω, αόρ. ἵππευσα, πρκ. ἵππευκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἵππευσα, υποτ. ἵππεύσω, ενκτ. ἵππεύσαιμι, προστ. -, απαρ. ἵππεῦσαι, μτχ. ἵππεύσας, -σασα, -σαν.

εἰμί: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦ / ἦν, μέλ. ἔσομαι, αόρ.β' ἐγενόμην, πρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν.

- ἀξιῶ:** [XPON.] παρτ. ἡξιῶν, μέλ. ἀξιῶσω, ἀόρ. ἡξιῶσα, πρκ. ἡξιῶκα.
- ἀποδεικνύς:** [XPON.] μέλ. ἀποδείξων, ἀόρ. ἀποδείξας, πρκ. ἀποδεδειχώς.
- ποιῶν:** [XPON.] μέλ. ποιήσων, ἀόρ. ποιήσας, πρκ. πεποιηκώς.
- πάσχει:** [XPON.] παρτ. ἔπασχε, μέλ. πείσεται, ἀόρ. β' ἔπαθε, πρκ. πέπονθε, υπερσ. ἐπεπόνθει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. πέπονθε, υποτ. πεπονθώς ἦ, ευκτ. πεπονθώς εἶη, προστ. πεπονθώς ἔστω, απαρ. πεπονθέναι, μτχ. πεπονθώς, -υῖα, -ός.
- δοκιμάζεσθαι:** [XPON.] μέλ. δοκιμασθήσεσθαι, ἀόρ. δοκιμάσασθαι / δοκιμασθῆναι, πρκ. δεδοκιμάσθαι.
- ὄρῳ:** [XPON.] παρτ. ἐώρων, μέλ. ὄψομαι, ἀόρ. β' εἶδον, πρκ. ἐώρακα / ἐόρακα / ὄπωπα, υπερσ. ἐωράκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὄρῳ, υποτ. ὄρῳ, ευκτ. ὄρῳμι και ὄρῳην, προστ. -, απαρ. ὄρᾶν, μτχ. ὄρῶν, -ῶσα, -ῶν.
- χρωμένους:** [XPON.] μέλ. χρησιμοποιένους, ἀόρ. χρησιμοποιένους / χρησιμοποιέντας, πρκ. κεχρημένους.
- ἰππευόντων:** [XPON.] μέλ. ἰππευσόντων, ἀόρ. ἰππευσάντων, πρκ. ἰππευκότων.
- βουλευόντας:** [XPON.] μέλ. βουλευόντας, ἀόρ. βουλευσάντας, πρκ. βεβουλευκότας.
- χειροτονούμενους:** [XPON.] μέλ. [χειροτονησομένους] / [χειροτονηθησομένους], ἀόρ. [χειροτονησάμενους] / χειροτονηθέντας, παρκ. κεχειροτομημένους
- ἡγείσθε** [: Προστακτική] [XPON.] ἀόρ. ἡγήσασθε / ἡγήθητε, πρκ. ἡγήσθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἡγείσθε, υποτ. ἡγήσθε, ευκτ. ἡγοῖσθε, προστ. ἡγείσθε, απαρ. ἡγείσθαι, μτχ. ἡγούμενος, -μένη, -μενον.
- ποιεῖσθαι:** [XPON.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, ἀόρ. ποιήσασθαι / ποιηθῆναι, πρκ. πεποιῆσθαι.
- τολμῶσι[ν]:** [XPON.] παρτ. ἐτόλμων, μέλ. τολμήσουσι, ἀόρ. ἐτόλμησαν, πρκ. τετολμήκασι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐτόλμησαν, υποτ. τολμήσωσι, ευκτ. τολμήσαιεν / -ειαν, προστ. τολμησάντων / -άτωσαν, απαρ. τολμήσαι, μτχ. τολμήσας, -σασα, -ῆσαν.
- καταψεύδεσθαι:** [XPON.] μέλ. καταψεύσεσθαι / καταψευσθήσεσθαι, ἀόρ. καταψεύσασθαι / καταψευσθῆναι, πρκ. κατεψεύσθαι.
- ἀνάβαινε:** [XPON.] ἀόρ. ἀνάβηθι, πρκ. ἀναβεβηκώς ἴσθι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀνέβης, υποτ. ἀναβῆς, ευκτ. ἀναβαίης, προστ. ἀνάβηθι, απαρ. ἀναβῆναι, μτχ. ἀναβάς, -ᾶσα, -άν.
- μαρτύρει** [: Προστακτική] [XPON.] ἀόρ. μαρτύρησον, πρκ. μεμαρτυρηκώς ἴσθι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐμαρτύρησας, υποτ. μαρτυρήσης, ευκτ. μαρτυρήσεις, και -ειας, προστ. μαρτύρησον, απαρ. μαρτυρήσαι, μτχ. μαρτυρήσας, -σασα, -σαν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Εἵπερ [: εἰ + πέρ], Ἰππεύω [: ἰππεύς], Ἐξαρκος [: ἐξαρκονοῦμαι: ἐκ (ἐξ) + ἄρκονοῦμαι],

Δεινόν [: δέος], **Ἄξιόω -ῶ** [: ἄξιος], **Ἀποδείννυμι** [: ἀπό + δείννυμι], **Οὐδείς** [: οὐδέ + εἷς], **Πολίτης** [: πόλις], **Κακῶς** [: κακός], **Δοκιμάζομαι** [: δόκιμος], **Γνώμη** [: γνῶναι (απαρ. αορ. β' του γινώσκω)], **Βουλεύω** [: βουλή], **Στρατηγός** [: στρατός + ἄγω], **Ἴππαρχος** [: ἵππος + ἄρχω], **Χειροτονέομαι -οῦμαι** [: χειροτόνος: χεῖρ + τείνω], **Μηδέν** [: μηδέ + ἔν], **Ἀπολογία** [: ἀπολογοῦμαι: ἀπόλογος: ἀπό + λόγος], **Περιφανῶς** [: περιφανής], **Καταψεύδομαι** [: κατά + ψεύδομαι], **Ἀναβαίνο** [: ἀνά + βαίνω], **Μαρτυρέω -ῶ** [: μάρτυς, μάρτυρος].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. **Ἔτι δέ, ὃ βουλή, οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος [τό ἵππευσαι], ὡς δεινόν τι πεποηκώς:** κύρ. πρόθ. **ἔξαρκος:** κατηγ. στο [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο οὐκ ἂν ἦν [: το ρήμα της πρότασης, δυν. οριστική] και στη μτχ. **ὡς πεποηκώς:** αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς, ἔτι:** επιρρ. προσδ. του χρόνου. **ὃ βουλή:** κλητική προσφώνηση. [τοῦτο: ενν.]: αντικ. στην περιφραση **οὐκ ἂν ἦ ἔξαρκος. δεινόν:** επιθ. προσδ. στο **τι: [ποίημα]:** σύστουχο αντικ. στη μτχ. ὡς πεποηκώς.
 2. **ἀλλ' ἠξίουں [ἂν], ἀποδείξας δοκιμάζεσθαι:** κύρ. πρόθ. που συνδέεται με την προηγούμενη κύρια πρόταση παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλά.** [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἠξίουں ἂν** [: το ρήμα της πρότασης, δυν. οριστική] και στο **δοκιμάζεσθαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρφ. αντικ. στο ἠξίουں ἂν και στη μτχ. **ἀποδείξας:** υποθετική μτχ.
- **Ἀποδείξας** [: εἰ ἀπέδειξα]: υποθ. - **ἠξίουں [ἂν]:** ἀπόδ.: λανθάνων υποθετικός λόγος που δηλώνει το **μη πραγματικό.**
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Όταν μια μετοχή συνοδεύεται από **δυνητική οριστική** και είναι επιρρηματική, τότε σχεδόν πάντα είναι **υποθετική** και σχηματίζει με τη δυνητική οριστική ένα υποθετικό λόγο του **μη πραγματικού** με απόδοση τη δυνητική οριστική.
3. **ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε:** δευτ. ειδ. πρόθ. αντικ. στη μτχ. **ἀποδείξας** της προηγούμενης πρότασης. **οὐδείς:** υποκ. στο **πέπονθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν πολιτῶν:** γεν. διαιω. από το οὐδείς. **κακῶς:** επιρρ. προσδ. του τρόπου. **ὑπ' ἐμοῦ:** ποιητικό αίτιο στο πέπονθε [: ρήμα παθητικής διάθεσης].
 4. **εἶπερ ἵππευσα:** δευτ. υποθ. πρόθ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἵππευσα** [: το ρήμα της πρότασης].
- **Εἶπερ ἵππευσα** [: υπόθ.] - **οὐκ ἂν ἔξαρκος ἦν** [: ἀπόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **μη πραγματικό.**

5. Ὁρῶ δέ καί ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους: κύρ. πρότ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο ὀρῶ [: το ρῆμα της πρότασης]. ὑμᾶς: αντικ. στο ὀρῶ και στη μτχ. χρωμένους: κατηγ. μτχ. από το ὀρῶ. τῇ γνώμῃ: αντικ. στη μτχ. χρωμένους. ταύτη: επιθ. προσδ. στο τῇ γνώμῃ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το χρωμαι πολλές φορές συντάσσεται με δύο δοτικές που η μία είναι αντικείμενο και η άλλη συνήθως κατηγορούμενο στο αντικείμενο· μπορεί όμως να είναι και επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός στο αντικείμενο. Στην παραπάνω πρόταση το ταύτη είναι επιθετικός προσδιορισμός.

6. καί πολλούς [ὀρῶ] μὲν τῶν τότε ἰππευσάντων βουλευόντας: κύρ. πρότ. που συνδέεται με την προηγούμενη κύρια πρόταση παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο δέ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο ὀρῶ [: εννοείται το ρῆμα της πρότασης]. πολλούς: αντικ. στο ὀρῶ και υποκ. στη μτχ. βουλευόντας: κατηγ. μτχ. από το ὀρῶ. τῶν ἰππευσάντων: επιθ. μτχ. γεν. διαιρ. από το πολλούς. τῶν: υποκ. στο ἰππευσάντων. τῶν τότε: επιθ. προσδ. στο ἰππευσάντων, τότε [χωρίς το άρθρο τῶν]: επιρρ. προσδ. του χρόνου.

7. πολλούς δ' αὐτῶν [ὀρῶ] στρατηγούς καὶ ἰπάρχους χειροτονημένους: κύρ. πρότ. που συνδέεται με την προηγούμενη κύρια παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο δέ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο ὀρῶ [: εννοείται το ρῆμα της πρότασης]. πολλούς: αντικ. στο ὀρῶ και υποκ. στη μτχ. χειροτονημένους: κατηγ. μτχ. από το ὀρῶ. αὐτῶν: γεν. διαιρ. από το πολλούς. στρατηγούς - ἰπάρχους: κατηγορούμενα στο υποκείμενο της μτχ. πολλούς μέσω του συνδετικού τύπου χειροτονημένους.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Κατ' άλλη άποψη οι προτάσεις 5, 6, 7 αποτελούν μια κύρια πρόταση.

8. Ὡστε μηδέν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιείσθαι τὴν ἀπολογία: κύρ. συμπερασματική πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο μή ἠγείσθε [: το ρῆμα της πρότασης]. ποιείσθαι: ειδ. απαρφ. αντικ. στο μή ἠγείσθε. με: υποκ. στο ποιείσθαι [: ερετοπροσωπία]. ταύτην: επιθ. προσδ. στο τὴν ἀπολογία: αντικ. στο ποιείσθαι. δι' ἄλλο: εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. μηδέν: επιθ. προσδ. στο ἄλλο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι συμπερασματικές προτάσεις, όπως αναφέρουμε και στις §§ 6-7, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην ίδια περίοδο ή την ημιπερίοδο είναι κύριες προτάσεις.

• Κύριες προτάσεις, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην ίδια περίοδο ή ημιπερίοδο, είναι επίσης και οι αιτιολογικές [όταν εισάγονται με τους συνδέσμους ἐπεὶ και ὥς] και οι αναφορικές [όταν εισάγονται με την αναφορική αντωνυμία ὅς, ἥ, ὃ ή μετά αναφορικά επιρρήματα ὅθεν, ὀπόθεν, ἔθεν, οὗ, ὅπου]. Βλέπε ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 349, 362, 407.

9. ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι: δευτ. αιτιολ. πρότ. ως β'

όρος σύγκρισης από το συγκριτικό στοιχείο **ἄλλο** της κύριας πρότασης. [**οἱ κατήγοροι**: ενν.]: υποκ. στο **ἐτόλμησαν** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **καταψεύσασθαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρφ. αντικ. στο ἐτόλμησαν. **μου**: αντικ. στο καταψεύσασθαι. **περιφανῶς**: επιρρ. προσδ. του τρόπου.

- 10. Ἄνάβηθι δέ μοι**: κύρ. πρότ. [**σύ**: ενν.]: υποκ. στο **ἀνάβηθι** [: το ρήμα της πρότασης]. **μοι**: δοτ. προσωπική χαριστική.
- 11. καί μαρτύρησον**: κύρ. πρότ. [**σύ**: ενν.]: υποκ. στο **μαρτύρησον** [: το ρήμα της πρότασης].

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Ἔτι δέ, ὃ βουλή, εἶπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι:** Ο Μαντίθεος στο σημείο αυτό υποστηρίζει πως, κι αν ακόμα ήταν με το μέρος των Τριάκοντα τυράννων, δε θα βρεθεί κάποιος που να ισχυριστεί ότι τον κακοποίησε. Το υποθετικό αυτό επιχείρημα αποδεικνύεται αμέσως άτοπο. Τονίζεται παράλληλα η ειλικρίνεια του Μαντίθεου, ο οποίος, όπως λέει, δε θα αρνείτο ότι υπηρέτησε τους Τριάκοντα, με σκοπό να κάνει καλή εντύπωση στους βουλευτές και να πετύχει αθωωτική απόφαση.
- 2. Πολλούς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας:** Το να ανήκε κάποιος στην τάξη των ἵππέων δεν αποτελούσε εμπόδιο στην εκλογή του ως βουλευτή, αρκεί να μην έβλαπτε τους πολίτες και το δημόσιο συμφέρον.
- 3. Στρατηγούς:** Στρατηγός ήταν ο αρχηγός, διοικητής του στρατού, του πεζικού, σε αντίθεση με το ναύαρχο που ήταν αρχηγός του στόλου. Στρατηγοί ονομάζονταν 10 ἄρχοντες που εκλέγονταν στην Αθήνα ετησίως για τη διοίκηση και επίβλεψη στρατιωτικών υποθέσεων. Οι 10 στρατηγοί [ένας από κάθε φυλή της Αθήνας] εκλέγονταν [όχι με κλήρωση αλλά με χειροτονία] με βάση το ήθος, τις ικανότητες και το ζήλο τους για την υπεράσπιση της πατρίδας. Ανάμεσα στα καθήκοντά τους ήταν η σύγκληση της Βουλής, όταν έκριναν ότι ήταν αναγκαίο. Το να είναι κάποιος στρατηγός αποτελούσε τιμητική διάκριση για τον ίδιο και κοινωνική αναγνώριση για τους απογόνους του.
- 4. Ἴππαρχος:** Ἴππαρχος ονομαζόταν ο διοικητής του ιππικού. Οι ἵππαρχοι μπορούσαν να είναι μέλη της ομάδας των 10 στρατηγῶν [Βλ. παραπάνω, § 8, στρατηγούς]. Οι ἵππαρχοι, όπως άλλωστε και οι στρατηγοί, εκλέγονταν με χειροτονία κι όχι με κλήρωση.
- 5. Ὅποτε μηδέν δι' ἄλλο με ἠγεισθε ταύτην ποιῆσθαι τήν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι:** Ο Μαντίθεος με την απολογία του δε θα προσπαθήσει να αποδείξει το αυταπόδεικτο, ότι δηλαδή δεν ήταν ένας από

τους ιππείς που υπηρέτησαν τους Τριάκοντα· αλλά θα προσπαθήσει να αποδείξει το ήθος των κατηγορών που τον έχουν συκοφαντήσει. Χτυπώντας τους κατηγορούς και φέρνοντάς τους στη θέση του κατηγορούμενου μπορεί ο ίδιος να αθωωθεί.

6. **Ἀνάβηθι δέ μοι καί μαρτύρησον:** Ο Μαντίθεος απευθύνεται σ' έναν από τους μάρτυρες υπεράσπισης ζητώντας του να τον επιβεβαιώσει.
7. **Ἀνάβηθι:** Οι μάρτυρες ανέβαιναν στο «πόδιον» σ' ένα μικρό βάθρο κοντά στο βήμα αυτού που αγόρευε για να τους βλέπουν και να τους ακούνε καλύτερα οι δικαστές, στην προκειμένη περίπτωση οι βουλευτές.
8. **Μαρτύρησον:** Ο Μαντίθεος προτρέπει το μάρτυρα υπεράσπισης να επιβεβαιώσει ότι εκείνος επέστρεψε στην Αθήνα πέντε μέρες πριν τη σύγκρουση δημοκρατικών- Τριάκοντα τυράννων [Βλ. και § 4, πρότερον πένθ' ἡμέρας].

ΔΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή αντί ὦ βουλευταί.
2. **Πλεονασμός [περίφραση]:** Ἡ ἕξαρονν αντί ἕξαρονούμην.
3. **Αντίθεση** που δίνεται από το σύνδεσμο **ἀλλ'** [: ἀλλά]: Οὐκ ἄν ἦν ἕξαρονν ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, **ἀλλ'** ἡξιούν.
4. **Υπερβατό:** Ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν. Ανάμεσα στο **οὐδείς** και το **τῶν πολιτῶν** που συνδέονται νοηματικά παρεμβάλλονται οι λέξεις **ὑπ' ἐμοῦ**.
5. **Πλεονασμός [περίφραση]:** Κακῶς πέπονθε αντί **ἐκακοποιεῖτο**.
6. **Επανάληψη του επιθέτου πολλούς:** Καί πολλούς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, **πολλούς** δ' αὐτῶν.
7. **Πλεονασμός [περίφραση]:** Ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαὶν αντί **ἀπολογεῖσθαι**.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στην παράγραφο αυτή ο Μαντίθεος δηλώνει ότι, κι αν ακόμη είχε υπηρετήσει ως ιππέας, δε θα δίσταζε να το ομολογήσει· κι αν μάλιστα δεν είχε κάνει κακό σε κάποιον συμπολίτη του, θα ζητούσε και πάλι την έγκριση της βουλευτικής του ιδιότητας. Αναφέρει μάλιστα ότι πολλοί από τους σημερινούς βουλευτές, στρατηγούς και ἵππαρχους, είχαν υπηρετήσει ιππείς την εποχή των Τριάκοντα· αυτό όμως δεν τους στέρησε τα αξιώματα καθώς από μόνη της η ιδιότητα του ιππέα δεν είναι επικριτέα, εάν δε συνοδεύεται από επιλήψιμες πράξεις. Στο τέλος της ενότητας αυτής ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι στόχος της απολογίας του δεν είναι μόνο η ανασκευή της κατηγορίας αλλά

και η κατάδειξη του ψεύδους των κατηγορών του. Γι' αυτό ζητά από ένα μάρτυρα να ανέβει στο βήμα και να βεβαιώσει αυτά που είπε ο ίδιος.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τους στρατηγούς στην αρχαία Αθήνα;

Ερώτηση 2η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της Α στήλης με αυτά στη Β στήλη.

Α	Β
1. ως πεποικώς	α. υποθετική μετοχή
2. αποδείξας	β. ποιητικό αίτιο
3. χρωμένους	γ. επιρρημ. προσδ. του τρόπου
4. ὑπ' ἐμοῦ	δ. αιτιολογική μετοχή
5. περιφανώς	ε. δοτική προσ. χαριστική
6. (ἀνάβηθι δε) μοι	στ. κατηγορηματική μετοχή

Ερώτηση 3η: Τι είναι συντακτικά η λέξη *ἔξαρονος* στην πρώτη περίοδο της παραγράφου;

- α. επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου
- β. κατηγορούμενο στο υποκείμενο *ἐγώ* (ενν.)
- γ. αντικείμενο στη μετοχή *πεποικώς*.

Ερώτηση 4η: *ἐτόλμησαν*. Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά της στήλης Β.

Α	Β
1. ἠξίου	α. μετοχή ενεστώτα
2. πέπονθε	β. απαρέμφατο αορίστου
3. βουλεύοντας	γ. οριστική παρατατικού
4. κεχειροτονημένους	δ. οριστική παρακειμένου
5. ἐτόλμησαν	ε. οριστική αορίστου
6. καταψεύσασθαι	στ. μετοχή παρακειμένου.

Ερώτηση 6η: Η λέξη *πολίτης* παράγεται από τη λέξη: α. πόλις, β. πολίτευμα, γ. πολιτεία.

Ερώτηση 7η: Να βρείτε με ποιες λέξεις του κειμένου είναι ετυμολογικά συγγενείς οι παρακάτω όροι: *ἐπιδείνωση*, *ἀξιωματικός*, *παθητικός*, *οφθαλμός*, *καταχραστής*, *διηγούμαι*.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Ποιο είναι το βαθύτερο αίτιο της κατηγορίας κατά τον Μαντιθέου;

Απάντηση:

Το βαθύτερο αίτιο της κατηγορίας κατά τον Μαντιθέου ήταν η απέχθεια και το μίσος των Αθηναίων για τους τριάκοντα τυράννους και τους οπαδούς τους. Όταν καταλύθηκε το τυραννικό καθεστώς στην Αθήνα, πολλοί δημοκράτες Αθηναίοι επεδίωξαν να πάρουν εκδίκηση για όλα όσα είχαν υποφέρει από τους τυράννους. Στην περίπτωση που εξετάζουμε,

ένας Αθηναίος κατηγορεί το Μαντίθεο, που ήταν αριστοκράτης, ότι υπηρέτησε στην τάξη των ιππέων κατά την περίοδο των τριάκοντα. Την κατηγορία του αυτήν τη στηρίζει στο γεγονός ότι το όνομα του Μαντιθέου ήταν γραμμένο στις ξύλινες πινακίδες, στις οποίες ήταν αναγεγραμμένα τα ονόματα όλων εκείνων που χρημάτισαν ως ιππείς κατά τη διάρκεια της τυραννίας των τριάκοντα. Είναι αξιοσημείωτο ότι η τάξη των ιππέων αποτελούσε κύριο στήριγμα για την εξουσία των τριάκοντα τυράννων. Η στάση τους αυτή αποτέλεσε έναυσμα για να θεωρηθούν και χαρακτηριστούν εχθρικοί και αντίθετοι προς το δημοκρατικό πολίτευμα.

Ερώτηση 2η: Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Μαντίθεος να αναιρέσει την κατηγορία; Ποιο κατά τη γνώμη σας έχει τη μεγαλύτερη αποδεικτική ισχύ; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Απάντηση:

Η κατηγορία εναντίον του Μαντιθέου από τον άγνωστο Αθηναίο ήταν ότι κατά την περίοδο που βρίσκονταν στην εξουσία οι τριάκοντα τύραννοι υπηρέτησε ως ιππέας και ότι συμμετείχε στο ολιγαρχικό τους καθεστώς. Ο κατηγορός στηριζόμενος στο μίσος των δημοκρατικών κατά των ολιγαρχικών ελπίζει να πετύχει την καταδίκη του Μαντιθέου και την ακύρωση της εκλογής του, παρότι πέρασαν αρκετά χρόνια από τότε. Αδιαμφισβήτητα οι ιππείς υπήρξαν υποστηρικτές του τυραννικού πολιτεύματος των τριάκοντα και θεωρούνταν εχθροί του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ο Μαντίθεος με έντονα επιχειρήματα προσπαθεί να αναιρέσει τις εναντίον του κατηγορίες. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί στις παραγράφους 4-8 είναι τα εξής:

α) Ο πατέρας του τον έστειλε μαζί με τον αδελφό του στον βασιλιά του Πόντου Σάτυρο προτού συμβεί η πανωλεθρία των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς. Στην Αθήνα επέστρεψε μαζί με τον αδελφό του πέντε μέρες πριν κατεβούν στον Πειραιά από το φρούριο της Φυλής οι δημοκρατικοί του Θρασύβουλου. Επομένως, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα όταν οι τριάκοντα τύραννοι γκρέμιζαν τα μακρά τείχη και εγκαθίδρυναν το ολιγαρχικό πολίτευμα, αυτός βρισκόταν μακριά από την πατρίδα του.

β) Στους δυσοίωνους και δύσκολους αυτούς καιρούς ήταν λογικό να μην επιθυμεί κανείς να συμμετέχει στη διακυβέρνηση του ολιγαρχικού εκείνου πολιτεύματος και στους κινδύνους που δικαιολογημένα διέτρεχαν οι τριάκοντα.

γ) Οι τριάκοντα απέκλειαν από τα αξιώματα όσους είχαν αποδημήσει και δε συμμετείχαν σε αντιδημοκρατικές ενέργειες. Επομένως, δεν υπήρχε η δυνατότητα τις κρίσιμες εκείνες στιγμές να αναμειχθεί στη διακυβέρνηση των τριάκοντα.

δ) Οι τριάκοντα μεταχειρίζονταν προσβλητικά και καταδίδωκαν ακόμα κι εκείνους που τους βοήθησαν να καταλύσουν το δημοκρατικό πολίτευμα.

ε) Η αναγραφή του ονόματος του Μαντιθέου στις ξύλινες πινακίδες δεν αποτελεί ισχυρή απόδειξη ότι υπηρέτησε ως ιππέας την εποχή των τριάκοντα. Τον ισχυρισμό αυτό των κατηγορών του τον αντικρούει με το επιχείρημα ότι στις πινακίδες αυτές δεν έχουν καταχωρηθεί πολλοί απ' αυτούς που παραδέχονται ότι ήταν ιππείς, ενώ έχουν περιληφθεί μερικοί από εκείνους που το διάστημα αυτό είχαν φύγει από την πατρίδα.

στ) Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι ο κατάλογος των φυλάρχων είναι πιο αξιόπιστος από τις πινακίδες γιατί σ' αυτόν αναγράφονταν υποχρεωτικά όλοι όσοι είχαν υπηρετήσει ως ιππείς, για να γίνει η εισπραξη της προκαταβολής που τους είχε δοθεί. Οι κατάλογοι των φυλάρχων παραδίδονταν στη βουλή κι έτσι αποκλειόταν κάθε είδος αλλοίωσής τους. Η σύνταξή τους γινόταν με πολλή επιμέλεια και υπευθυνότητα, γιατί υπήρχε περίπτωση να πληρώσουν οι ίδιοι οι φύλαρχοι με δικά τους χρήματα τις επιστροφές των επιχορηγήσεων των ιππέων που τα ονόματά τους δε συμπεριλαμβάνονταν στους καταλόγους.

ξ) Το γεγονός να είχε υπηρετήσει πράγματι ως ιππέας την εποχή των τριάκοντα δεν το θεωρεί κάτι αρνητικό ούτε εμπόδιο για την απόρριψη της εκλογής τους ως βουλευτή, εφόσον δεν έκανε κακό σε κανέναν από τους συμπολίτες του. Παρατηρεί μάλιστα χωρίς κανέναν δισταγμό ότι πολλοί από τους βουλευτές που ήταν παρόντες, όπως και πολλοί στρατηγοί και ίππαρχοι, είχαν χρηματίσει ιππείς κατά την περίοδο των τριάκοντα.

Από όλα τα επιχειρήματα που προηγήθηκαν με τα οποία προσπάθησε ο Μαντίθεος να αναιρέσει τις εναντίον του κατηγορίες, τη μεγαλύτερη αποδεικτική ισχύ έχει το γεγονός ότι κατά την κρίσιμη περίοδο της διακυβέρνησης της Αθήνας από τους τριάκοντα αυτός μαζί με τον αδελφό του ήταν στο βασιλιά του Πόντου Σάτυρο. Επομένως, ήταν μακριά απ' όσα συνέβησαν στην Αθήνα την εποχή εκείνη και απείχε από κάθε συμμετοχή στη διακυβέρνηση των τριάκοντα. Ο χρόνος επιστροφής του στην Αθήνα επιβεβαιώνεται από τον μάρτυρα που τον καλεί ο ίδιος ο Μαντίθεος ν' ανέβει στο μικρό βάθρο για τους μάρτυρες.

Ερώτηση 3η: μεθισταμένης τῆς πολιτείας: Πότε άλλοτε την εποχή εκείνη κατελύθη το δημοκρατικό πολίτευμα των Αθηναίων και πότε στην πρόσφατη ιστορία μας;

Απάντηση:

α) Μετά την καταστροφή των Αθηναίων στη Σικελία (415-413 π.Χ.) ενισχύονται οι ολιγαρχικοί στην Αθήνα. Την Άνοιξη του 411 π.Χ. γίνεται πραξικόπημα των ολιγαρχικών, που καταλύουν το δημοκρατικό πολίτευμα. Έτσι η βουλή των 500 μετατράπηκε σε βουλή με 400 βουλευτές που συγκέντρωσαν στα χέρια τους όλες τις εξουσίες. Πρωταγωνιστής όλης αυτής της αλλαγής υπήρξε ο Θηραμένης. Τα ναυτικά πληρώματα όμως των Αθηναίων που βρίσκονταν στη Σάμο δε δέχτηκαν αυτή τη μεταβολή. Κάνουν λοιπόν επανάσταση και αποκαθιστούν τη δημοκρατία στην Αθήνα. Πρωτεργάτες στην αποκατάσταση της δημοκρατίας ήταν οι στρατηγοί Θρασύβουλος και Θράσυλλος, με υποκινητή τον μεταμεληθέντα Αλκιβιάδη, ο οποίος είχε επανέλθει ως αρχηγός του αθηναϊκού στόλου.

β) Στη σύγχρονη νεοελληνική μας ιστορία ως ανάλογο παράδειγμα έχουμε τη δικτατορία των συνταγματαρχών (1967-1974). Οι συνταγματάρχες Παπαδόπουλος, Παττακός και Μακαρέζος κατέργησαν το σύνταγμα και τη βουλή και κυβέρνησαν απολυταρχικά για μια επταετία.

Ερώτηση 4η: διαιτησομένους, καθαιρουμένων, χρωμένους: Να αναλυθούν οι μετοχές.

Απάντηση:

διαιτησομένους: τελική μετοχή που αναλύεται σε δευτερεύουσα τελική πρόταση, η οποία εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ίνα** και εκφέρεται με υποτακτική ή ευκτική του πλάγιου λόγου [όταν το ρήμα της πρότασης στην οποία ανήκει η μετοχή είναι ιστορικού χρόνου όπως εδώ όπου η μετχ. διαιτησομένους ανήκει σε πρόταση που υπάρχει ο ιστορικός χρόνος εξέπεμψε].

Ανάλυση της μετοχής: διαιτησομένους: ίνα διαιτησαίμεθα.

ΠΡΟΣΕΞΕ Για την ανάλυση της τελικής μετοχής σε δευτερεύουσα τελική πρόταση βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 257.

καθαιρουμένων: χρονική μετοχή. Αναλύεται σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

Ανάλυση της μετοχής: έπει τά τείχη καθηρέϊτο (απτική σύνταξη)

ΠΡΟΣΕΞΕ Για την ανάλυση της χρονικής μετοχής σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 257.

χρωμένους: Κατηγορηματική μετοχή που αναλύεται σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση.

Ανάλυση της μετοχής: ότι χρῆσθε.

ΠΡΟΣΕΞΕ Για την ανάλυση της κατηγορηματικής μετοχής σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 256.

Ερώτηση 5η: *ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἑμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε:* **α) Να αντικατασταθεῖ ἡ εἰδική πρόταση ἀπὸ ἰσοδύναμη συντακτικὰ ἔκφραση και β) να τραπεῖ ἡ σύνταξη σε ενεργητικὴ.**

Απάντηση:

α) Ἡ δευτερεύουσα εἰδικὴ πρόταση ἰσοδυναμεῖ με κατηγορηματικὴ μετοχή, γιατί ἐξαο-
τάται ἀπὸ τὴ μετχ. **ἀποδείξας** [τὸ **ἀποδείκνυμι** ὡς ῥῆμα δήλωσης συντάσσεται με κατηγορη-
ματικὴ μετοχή].

ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἑμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε: [ἀποδείξας] οὐδένα ὑπ' ἑμοῦ τῶν πο-
λιτῶν κακῶς πεπονθότα.

β) ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἑμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε [ἡ παθητικὴ σύνταξη].

Ενεργητικὴ σύνταξη: ὡς οὐδένα ἐγὼ τῶν πολιτῶν κακῶς πεποίηκα.

ΠΡΟΣΕΞΕ Για τὴ μετατροπὴ τῆς παθητικῆς σύνταξης σε ενεργητικὴ βλέπε
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 182.

Ερώτηση 6η: **Να μεταφέρετε στὴν α.ε. τὴν ἀκόλουθη ἔκφραση:** *Εἶναι φυσικὸ να μετέ-
χουμε στους κινδύνους τῆς πόλεως, ἀλλὰ εἶναι ἀνόητο να συμπάσχουμε
με τους εχθρούς τῆς.*

Απάντηση:

Ἡ μεταφορὰ τῆς ἔκφρασης στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ εἶναι: **εἰκὸς μὲν ἐστὶ μετέχειν ἡμᾶς
τῶν κινδύνων τῆς πόλεως, εὐήθης δ' ἐστὶ συμπάσχειν ἡμᾶς τοῖς πολεμίοις αὐτῆς.**

Ερώτηση 7η: **Να γραφοῦν στὴν ν.ε. λέξεις ετυμολογικὰ συγγενεῖς με τὶς ἀκόλουθες λέ-
ξεις:** *ἐξέπειψε, καθαιρουμένων, ἐπεδημοῦμεν, μεθισταμένης, ἀφιγμένους,
μετέχειν, ἡτίμαζον, χρωμένους.*

Απάντηση:

α) **ἐξέπειψε:** ἐκπομπή, πομπός, διαπόμπευση, νηοπομπή, παραπομπή

β) **καθαιρουμένων:** καθάρωση, ἐξαίρετος, συναίρεση, προαιρετικός

γ) **ἐπεδημοῦμεν:** ἐπιδημητικός, ἐπιδημία, δημότης, δημοσιογράφος

δ) **μεθισταμένης:** μετάσταση, προϊστάμενος

ε) **ἀφιγμένους:** ἀφιξη, ἀνέφικτος, ἐφικτός, ικανός, ἀνίκανος, ικέτης

στ) **μετέχειν:** μετοχή, μέτοχος, μετοχικός, μέθεξη, σχέση, σχολή

ζ) **ἡτίμαζον:** ἀτιμασμός, ἀτίμος, ἀτίμωση

η) **χρωμένους:** χροῖμα, χρῆσιμος, χρῆστος, χρῆστικός, χρῆμα, ἀχρηστος, εὐχρηστος, δύσ-
χρηστος, καταχρηστικός.

Ερώτηση 8η: *μεθισταμένης, μεταδιδόναι:* **α) Να γίνεῖ χρονικὴ ἀντικατάσταση και β)
να γραφεῖ τὸ β' ἐνικὸ πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα και ἀορίστου β' σε ὅλες τὶς
εγκλίσεις.**

Απάντηση:

α) μεθισταμένης, μετασθησομένης, μετασθησομένης, μετασθησομένης, μεταστάσης, με-
θεσθηκνίας.

μεταδιδόναι, μεταδώσειν, μεταδοῦναι, μεταδεδοκέναι.

β) [ἐνεστώτας]: μεθίστασαι, μεθιστῆ, μεθισταῖο, μεθιστατο, μεταδίδως, μεταδιδῶς, μετα-
διδοίης, μεταδίδου.

[ἀορίστος β'] : μετέστης, μεταστῆς, μετασταίης, μετάστηθι, μετέδωκας, μεταδῶς, μετα-
δοίης, μετάδος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Στην αρχαία Αθήνα **στρατηγοί** ονομάζονταν δέκα άρχοντες οι οποίοι εκλέγονταν και είχαν ως έργο τη διοίκηση και την επίβλεψη των στρατιωτικών λειτουργιών. Οι στρατηγοί, ένας από κάθε φυλή, επιλέγονταν με βάση το ήθος, τις ικανότητες, την περιουσία και την οικογενειακή κατάσταση (προτιμούσαν τους παντρεμένους, με νόμιμα τέκνα και γαιοκτησία). Είχαν δικαίωμα να συγκαλούν τη βουλή αν το έκριναν αναγκαίο, ενώ στις ναυτικές εκστρατείες ήταν συγχρόνως και ναύαρχοι. Το αξιωματά τους θεωρούνταν ιδιαίτερος τιμητικό και καταξίωνε κοινωνικά τόσο τους ίδιους όσο και τους απογόνους τους.

2 η: 1 → δ, 2 → α, 3 → στ, 4 → β, σ → γ, 6 → ε.

3 η: Σωστή η β επιλογή.

4 η: **ενεστ.** τολμῶσι, **παρ.ατ.** ἐτόλμων, **μελλ.** τολμήσουσι, **αόρ.** ἐτόλμησαν, **παρ.κ.** τετολήμασι.

5 η: 1 → γ, 2 → δ, 3 → α, 4 → στ, 5 → ε, 6 → β.

6 η: Σωστή είναι η α επιλογή.

7 η: επιδείνωση → **δεινόν**, αξιωματικός → **ήξιουν**, παθητικός → **πέπονθε**, οφθαλμός → **όρω**, καταχραστής → **χρωμένους**, διηγούμαι → **ήγεισθε**.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 9

*Ο Μαντίθεος θα απολογηθεί σύντομα
για όλη τη ζωή του*

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

*Περί μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας
οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
λέγειν πλείω·
δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή,
προσῆκειν ἀπολογεῖσθαι
ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι
περὶ αὐτῶν μόνων τῶν
κατηγορημένων,
ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις*

*[δοκεῖ μοι] δίκαιον εἶναι
διδόναι λόγον
παντός τοῦ βίου.
Δέομαι οὖν ὑμῶν
ἀκροάσασθαι μου μετ' εὐνοίας.
Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογία
ὡς ἂν δύνωμαι
διὰ βραχυτάτων.*

Γι αυτή λοιπόν την κατηγορία
δε γνωρίζω για ποιο λόγο πρέπει
να λέω περισσότερα·
μου φαίνεται, βουλευτές,
ὅτι πρέπει να απολογείται [κανείς]
στις άλλες δίκες
γι' αυτές μόνες τις κατηγορίες,

στις δοκιμασίες όμως [στις δίκες για
επικύρωση εκλογής]

[μου φαίνεται] ὅτι είναι δίκαιο
να δίνει λόγο [κανείς]
για ὅλη τη ζωή [του].

Σας παρακαλῶ λοιπόν
να με ακούσετε με συμπάθεια.

Θα κάνω ἄλλωστε την ἀπολογία [μου]
ὅσο μπορῶ
πιο σύντομα.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

περί: πρόθεση = για.

τοίνυν [: σύνδεσμος συμπερασματικός, που συνδέει κατά παράταξη περιόδους και ημιπεριόδους] = λοιπόν, επομένως, γι' αυτό.

αὐτῆς: γεν. ενικ θηλ. γένους της οριστικής αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

αἰτίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **αἰτία** = κατηγορία.

οἶδ' [: οἶδα]: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **οἶδα** = γνωρίζω, ξέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἤδη και ἤδειν, μέσ. μέλ. ως ενεργ. εἶσομαι και εἰδήσω, αόρ. β' ἔγνων, παρκ. ἔγνωκα, υπερασ. ἐγνώκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰδήσις, εἰδήμων, εἰδημόνως, ἰστέον, ἰστορία, συνείδησις. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνωῶ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο αόριστος β' ἔγνων, ο παρακείμενος ἔγνωκα και ο υπερσυντέλικος ἐγνώκειν αναπληρώνονται από το γινώσκω.

ὅτι [ή ὅ,τι]: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αναφ. αντων. **ὅστις, ἣτις, ὅ,τι** = όποιος.

δεῖ: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρόσ. **δεῖ** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔδει, μέλ. **δεήσει**, αόρ. **ἐδέησε**, παρκ. **δεδέηκε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδέητος, δέησις, ἀνενδεής, ἐνδεής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πρέπει, προσήκει, χρή.

πλείω: αιτ. ενικ. [β' τύπος] ουδετ. γένους συγκρ. βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **πολύς**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του λέγω = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔλεγον, μέλ. λέξω και ἐρῶ, αόρ. ἔλεξα και εἶπα [απαντά μόνο στην οριστική] και αόρ. β' εἶπον, παρκ. εἶρηκα, υπερασ. εἰρήκειν και εἰρηκώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, ἀπολογουμαι, ἄρρητος, ῥήτος, ῥήμα, ῥῆσις, ῥήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, λαλῶ, φάσκω, φημί, φωνῶ.

δοκεῖ: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρόσ. **δοκεῖ** [μοι] = μου φαίνεται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδόκει, μέλ. δόξει, αόρ. ἔδοξε, παρκ. **δέδοκται**, υπερασ. **ἐδέδοκτο**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόξα, ἄδοξος, δοξάζω, δόκησις, ἀδόκητος, δόκιμος, δοκίμως, δοκιμάζω, δοκιμή, δοκίμιον, δόκημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** φαίνομαι, νομίζω, ὑπολαμβάνω, ἠγοῦμαι, οἶμαι, φρονῶ, γινώσκω, διαγινώσκω.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος], αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ:** γενική] = εγώ, εσύ, [αυτοῦ].

ἄλλοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = άλλος.

ἀγῶσι: δοτ. πληθ. αρσ. γένους γ' κλίσης του ενρινόληκτου ουσ. **ἀγών - ἀγῶνος** = δίκη.

αὐτῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της οριστικής αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

μόνων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **μόνος, -η, -ον** = μόνος.

κατηγορημένων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους μετοχής παρκ. μέσης φωνής του **κατηγορούμαι -οὔμαι** = κατηγορούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατηγορούμην**, παθ. μέλ. **κατηγορηθήσομαι**, παθ. αόρ. **κατηγορήθην**, παρκ. **κατηγόρημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κατηγόρημα, κατηγορητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰτιῶμαι, ἔγκαλῶ, λοιδορῶ, μέμφομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εὐλογῶ, ἐπαινῶ.

τά κατηγορημένα = οι κατηγορίες.

προσῆκιν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του απρὸς. **προσῆκει και προσῆκόν ἐστι** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προσῆκε και προσῆκον ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** προσηκόντως, καθηκόντως, ἐπανήκω.

ἀπολογεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ἀπολογέομαι -οὔμαι** = απολογούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπελογοῦμην**, μέσ. μέλ. **ἀπολογίσομαι**, μέσ. αόρ. **ἀπελογησάμην** παθ. αόρ. **ἀπελογήθην**, παρκ. **ἀπολελόγημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀπολογητέον, ἀπολογητής, ἀπολογητικός, ἀναπολόγητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δικαιολογοῦμαι, ἀπολογία ποιοῦμαι, ἀπολογίας τυγχάνω παρά τινος. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** αἰτιῶμαι, κατηγορῶ, μέμφομαι, ψέγω.

δοκιμασίαι: δοτ. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **δοκιμασία** = δοκιμασία, δίκη για επικύρωση εκλογής.

δίκαιον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος, -α, -ον** = δίκαιος.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **εἶμι** = είμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν και ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν και γεγόνειν**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αόρ., παρκ. και υπερσ. αναπληρώνονται από το **γίγνομαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄπειμι, ἔνεμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

δίκαιον εἶναι: απρσ. ἔκφρ. = είναι δίκαιο.

παντός: γεν. ενικ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** απαντά και ως αόριστη επιμεριστική ανωνυμία και τότε σημαίνει κανονικά ο **καθένας**.

βίου: γεν. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **βίος** =ζωή.

λόγου: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **λόγος** = λόγος.

διδόναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **δίδωμι** = δίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδιδουν**, μέλ. **δώσω**, αόρ. β' **ἔδωκα**, παρκ. **δέδωκα και δεδωκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, δοτός, δότης, δῶρον, προδότης, ἔκδοσις, μεταδοτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

δέομαι: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του αποθετικού **δέομαι** = παρακαλώ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **έδεόμην**, μέσ. μέλ. **δεήσομαι**, παθ. αόρ. **έδεήθην** [με σημασία μέσου], παρκ. **δεδέημα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** άδέητος, δέησις, άνενδεής, ένδεής.

ΑΝΤΩΝΥΜΑ: άντιβολώ, ίκετεύω, κελεύω, λιπαρῶ.

οὔν: σύνδεσμος συμπερασματικός παρατακτικός = λοιπόν.

ὕμῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους β΄ προσ. της προσ. αντων. **έγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ, εσύ, [αυτού].

μετ΄ [μετά]: πρόθεση που συντάσσεται με **γενική** ή **αιτιατική**: εδώ με γενική = με.

άκροάσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του αποθετικού **άκροάομαι -ῶμαι** = ακούω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ήκροόμην**, μέσ. μέλ. **άκροάσομαι**, μέσ. αόρ. **ήκροασάμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** άκροαματικός, άκροάσις, άκροατής, άκροατέον, άκροατήριον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** άκούω, άκροατής γίγνομαι.

μου: γεν. ενικ. [β΄ τύπος] αρσ. γένους, α΄ προσ. της προσ. αντων. **έγώ, σύ, [οὔ]**.

ποιήσομαι: μέλ. οριστ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οὔμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **έποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. [**μετα**] **ποιηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **έποιησάμην**, παθ. αόρ. **έποιήθην**, παρκ. **πεποιήμαι**, υπερσ. **έπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποίησις, ποιητός, είσποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, εργάζομαι, έπιτελῶ, κατασκευάζω, πράττω.

ὥς: επίρρημα αναφορικό = όσο.

δύνομαι: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **έδυνάμην** και **ήδυνάμην**, μέσ. μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **έδυνήθην** και **ήδυνήθην** και **έδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** άδυναμία, άδύνατος, δυνατός, δυνάστης, δύναμις, δυναμικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** οἶός τ΄ είμί, δυνατός είμι, δύναμιν έχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** άδυνατῶ, άσθενῶ.

διά [: πρόθεση που συντάσσεται με **γενική** ή **αιτιατική**: **διά βραχυτάτων** = πιο σύντομα.

βραχυτάτων [εν. λόγων]: γεν. πληθ. αρσ. γένους του υπερθ. βαθμού του επιθέτου **βραχύς** = σύντομος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **βραχύς, -εία, -ύ**, συγκρ. **βραχύτερος, -α, -ον**, υπερθ. **βραχύτατος, -η, -ον**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Άγών: αγώνας, αγωνιστής, αγωνίζομαι, διαγωνίζομαι, συναγωνίζομαι, ανταγωνίζομαι, αγώνισμα, αγωνιστικός, αγωνιστικότητα, διαγωνισμός, ανταγωνισμός, συναγωνισμός. **Είμι:** ουσία, ον, ουσιαστικό, οντότητα, παρών, απών, εξουσία, παρουσία. **Δοκιμασία:** δοκιμάζω, δοκιμασία, δοκιμασμένος, δοκιμαστήριο, δοκιμή, δοκιμαστικός, αδοκίμαστος. **Μόνος:** μονώνω, απομονώνω, μονάχος, μόνωση, απομόνωση, μοναδικός, μονάδα, μονομερής, μονοκόμματος, μονολογώ, μονό-

πλευρος, μονοκατοικία. **Ποιῶ**: ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος, προσποίηση, προσποιούμαι, περιποίηση, περιποιούμαι, εκποιώ, εκποίηση. **Βραχύς**: βραχύτητα, βραχυκύκλωμα, βραχύβιος, βραχυλογία, βραχυπρόθεσμος, βραχυλογικός, βραχυκύκλωση.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

οἶδα: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἤδη / ἤδην, μέλ. εἴσομαι / εἰδήσω, ἀόρ. β' ἔγνω, πρκ. ἔγνωκα, υπερσ. ἐγνώκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶδα, υποτ.εἰδῶ, ευκτ. εἰδείην, προστ. -, απαρ. εἰδέναι, μτχ. εἰδῶς, εἰδυῖα, εἰδός.

δεῖ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔδει, μέλ. δεήσει, ἀόρ. ἐδέησε, πρκ.δεδέηκε, υπερσ. ἐδεδέηκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δεῖ, υποτ. δέη, ευκτ. δέοι, προστ. -, απαρ. δεῖν, μτχ. δέον.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξιν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, πρκ. εἰρηκέμαι.

δοκεῖ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐδόκει, μέλ. δόξει, ἀόρ. ἔδοξε, πρκ. δέδοκται, υπερσ. ἐδέδοκτο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δοκεῖ, υποτ. δοκῆ, ευκτ. δοκοῖ / δοκοίη, προστ. δοκεῖτω, απαρ. δοκεῖν, μτχ. δοκῶν, -οῦσα, -οῦν.

κατηγορουμένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κατηγορηθησομένων, ἀόρ. κατηγορηθέντων, παρκ. κατηγορημένων.

προσῆκιν: [ΧΡΟΝ.] δεν απαντά σε άλλους χρόνους.

ἀπολογεῖσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀπολογήσεσθαι, ἀόρ. ἀπολογήσασθαι / ἀπολογηθῆναι, πρκ. ἀπολελογῆσθαι.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέμαι.

διδόναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δώσειν, ἀόρ. β' δοῦναι, πρκ. δεδωκέμαι.

δέομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐδεόμην, μέλ. δεήσομαι, ἀόρ. ἐδεήθην, πρκ. δεδέημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δέομαι, υποτ. δέωμαι, ευκτ. δεοίμην, προστ. -, απαρ. δεῖσθαι, μτχ. δεόμενος, -η, -ον.

ἀκροᾶσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀκροάσεσθαι, ἀόρ. ἀκροάσασθαι.

ποιούμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐποιούμην, μέλ. ποιήσομαι / ποιηθήσομαι, ἀόρ. ἐποιήσαμην / ἐποιήθην, πρκ. πεποίημαι, υπερσ. ἐπεποιήμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ποιήσομαι, υποτ. -, ευκτ. ποιησοίμην, προστ. -, απαρ. ποιήσεσθαι, μτχ. ποιησόμενος, -η, -ον.

δύνωμαι: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. δυνηθῶ / δυνασθῶ, πρκ. δεδυνημένος ῶ. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δύναμαι, υποτ. δύνωμαι, ευκτ. δυναίμην, προστ. -, απαρ. δύνασθαι, μτχ. δυνάμενος, -η, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Τοίνυν [: τοι + νῦν], **Κατηγορέομαι -οῦμαι** [: κατήγορος: κατά + ἄγορεύω], **Προ-**

σῆμει [: πρὸς + ἦκει], **Ἀπολογέομαι -οὔμαι** [: ἀπόλογος: ἀπό + λόγος], **Δοκιμασία** [: δοκιμάζω: δόκιμος], **Δίκαιον** [: δίκη], **Λόγος** [: λέγω], **Εὔνοια** [: εὖ + νοῦς], **Ἀναγκάζω** [: ἀνάγκη], **καθίσταμαι** [: κατά + ἵσταμαι], **Ἀπολογία** [: ἀπολογοῦμαι: ἀπόλογος: ἀπό + λόγος].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερῆς συντακτικὴ ἀνάλυση καὶ αιτιολόγηση*

- 1. Περί μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδα:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.] υποκ. στο μὴ οὐκ οἶδα [: το ρῆμα τῆς πρότασης]. **περί τῆς αἰτίας:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **αὐτῆς:** κατηγ. προσδ. στο τῆς αἰτίας.
 - 2. ὅ,τι δεῖ πλείω λέγειν:** δευτ. πλάγια ερωτημ. πρόταση, μερικῆς ἀγνοίας, αντικ. στο οὐκ οἶδα: τῆς προηγούμενης κύριας πρότασης. **λέγειν:** τελ. απαρφ. υποκ. στο ἀπρόσωπο δεῖ [: το ρῆμα τῆς πρότασης]. [με: ενν.]: υποκ. στο λέγειν [: ετεροπροσωπία]. **πλείω** [: **πλείονας λόγου**]: σύστ. αντικ. στο λέγειν. **ὅ,τι** [: **τί**]: αιτιατικὴ τῆς αἰτίας.
 - 3. δοκεῖ μοι, ὃ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι:** κύρ. πρότ. **μοι:** δοτ. προσ. στο ἀπρόσωπο **δοκεῖ** [: το ρῆμα τῆς πρότασης]. **προσῆκειν:** ειδ. απαρφ. υποκ. στο **δοκεῖ**. **ἀπολογεῖσθαι:** τελ. απαρφ. υποκ. στο ἀπρόσωπο απαρφ. προσήκειν. [**τινά:** ενν.]: υποκ. στο ἀπολογεῖσθαι [: ετεροπροσωπία]. **περὶ τῶν κατηγορημένων:** εμπρόσθ. προσδ. αναφοράς. **αὐτῶν - μόνων:** κατηγ. προσδιορισμοὶ στην μετ. τῶν κατηγορημένων. **ἐν τοῖς ἀγῶσι:** εμπρόθ. προσδ. κατάστασης ἢ χρόνου. **τοῖς ἄλλοις:** επιθ. προσδ. στο τοῖς ἀγῶσι. **ὃ βουλή:** κλητικὴ προσφώνηση.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Ἡ δοτικὴ με το ἀπρόσωπο **δοκεῖ** εἶναι ἀπλή δοτικὴ προσωπικὴ, ἐνὼ με το προσωπικὸ **δοκεῖ** εἶναι δοτικὴ του **κρίνοντος προσώπου** [: **δοκεῖ δέ μοι** τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τό μέγεθος ὁ κατήγορος ἂν ἐπιδείξαι = **μου φαίνεται** ἢ **κατὰ τὴν κρίση μου** ὁ κατήγορος μπορεῖ νὰ ἀποδείξει το μέγεθος τῆς φτώχειας μου: ἡ δοτικὴ **μοι** στο παράδειγμα αὐτό εἶναι του **κρίνοντος** προσώπου, γιὰ τὸ **δοκεῖ** εἶναι προσωπικὸ. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 98.
- 4. ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις [δοκεῖ μοι] δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι:** κύρ. πρότ. [**δοκεῖ:** ενν.]: ἀπρόσωπο ρῆμα. [**μοι:** ενν.]: δοτ. προσωπικὴ στο **δοκεῖ**. **δίκαιον εἶναι:** ειδ. απαρφ. [: ἀπρόσωπη ἔκφραση] υποκ. στο **δοκεῖ**. **διδόναι:** τελ. απαρφ. υποκ. στην ἀπρόσωπη ἔκφραση **δίκαιον εἶναι**. **ἐν ταῖς δοκιμασίαις:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου ἢ καταστάσεως. [**τινά:** ενν.]: υποκ. στο **διδόναι** [ετεροπροσωπία]. **λόγον:** αντικ. στο **διδόναι**. **παντός:** κατηγ. προσδ. στο **τοῦ βίου:** γεν. αντικειμενικὴ στο **λόγον**.

5. **Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **δέομαι** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑμῶν** [άμεσο αντικ.] - **ἀκροάσασθαι** [: τελ. απαρφ. έμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο **δέομαι**. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο **ἀκροάσασθαι** [: ετεροπροσωπία]. **μετ' εὐνοίας:** εμπρόθ. προσδ. τρόπου. **μου:** αντικ. στο **ἀκροάσασθαι**.
6. **Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογία:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **ποιήσομαι** [: το ρήμα της πρότασης] . **τὴν ἀπολογία:** αντικ. στο ποιήσομαι.
7. **ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων:** δευτ. αναφ. παραβολική πρότ. που δηλώνει ποσό. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **δύνωμαι** [: το ρήμα της πρότασης]. **διὰ βραχυτάτων:** εμπρόθ. προσδ. του τρόπου.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Περί μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας:** Οι λόγοι για τους οποίους κατηγόρησαν το Μαντίθεο ήταν ότι την εποχή των Τριάκοντα τυράννων υπηρέτησε ως ιππέας και μ' αυτήν την ιδιότητα πολέμησε τους δημοκρατικούς στη μάχη του Πειραιά και ότι έλαβε μέρος στη διοίκηση, όταν είχαν την εξουσία οι Τριάκοντα Τύραννοι.
2. **Ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσιν:** Εδώ εννοούνται και κάποιοι άλλοι δικαστικοί αγώνες που υπήρχαν εκτός από τη δοκιμασία.
3. **Ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι:** Εδώ ο ρήτορας αναφέρεται στο θεσμό της δοκιμασίας των αρχόντων, αιρετών και κληρωτών. Ήταν ένας θεσμός που στόχευε στην ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος με το να εξετάζει υποχρεωτικά οποιοδήποτε Αθηναίο πολίτη ήθελε να ασκήσει κάποιο αξίωμα. Στην αρχή τον Αθηναίο πολίτη εξέταζε μόνο η Βουλή των Πεντακοσίων, αργότερα όμως, αν εκείνη τον αποδοκίμαζε, ο πολίτης είχε δικαίωμα να προσφύγει στο δικαστήριο της Ηλιαίας και να ασκήσει έφεση εναντίον της απόφασης.

Ο βασικός πυρήνας γύρω από τον οποίο εξελισσόταν η δοκιμασία ήταν η ανίχνευση της προσωπικότητας του δοκιμαζόμενου και η διαπίστωση της καταλληλότητάς του για το δημόσιο αξίωμα που επρόκειτο να καταλάβει. Έτσι εξεταζόταν: **α)** Σχετικά με την καταγωγή του, αν δηλ. ήταν Αθηναίος πολίτης. **β)** Σχετικά με τις υποχρεώσεις του απέναντι στους γονείς του, στο κράτος [στρατιωτικές ή φορολογικές υποχρεώσεις], στους θεούς [τήρηση λατρευτικών εθίμων]. **γ)** Αν ο τρόπος ζωής του ήταν άμεμπτος και ταιριαστός σε δημόσιο λειτουργό.

Ο δοκιμαζόμενος έπρεπε να παρουσιάζει και μάρτυρες οι οποίοι θα επιβεβαίωναν, όλα όσα ειπώθηκαν από τον ίδιο σχετικά με την τήρηση των υπο-

χρεώσεών του. Επίσης οποιοσδήποτε είχε το δικαίωμα κατά τη διάρκεια της δοκιμασίας να κατηγορήσει τον εξεταζόμενο. Εκείνος έπρεπε να αντικρούσει αυτή την κατηγορία με πειστικά επιχειρήματα και να πείσει τη Βουλή για την καταλληλότητά του. Η βουλή λαμβάνοντας υπόψη της όλα τα στοιχεία έκρινε τελικά, αν ο εξεταζόμενος είναι κατάλληλος για το αξίωμά του. Πρέπει βέβαια να επισημάνουμε ότι πολλές φορές αυτή η δοκιμασία ήταν μακροχρόνια και λεπτομερειακή σχετικά με την ανίχνευση του χαρακτήρα του πολίτη που δοκιμαζόταν.

- 4. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ’ εὐνοίας ακροάσασθαι μου:** Μ’ αυτό τον τρόπο ο Μαντίθεος παρουσιάζεται ως άδικο κατηγορούμενος, καθώς παρακαλεί τους βουλευτές να τον ακούσουν με συμπάθεια και κατά κάποιο τρόπο να του συμπαρασταθούν στην αδικία που του γίνεται από τον κατηγορο.
- 5. Ποίησομαι δέ τήν ἀπολογίαν ὡς ἄν δύνωμαι διά βραχυτάτων:** Η φράση αυτή σχετίζεται άμεσα με την προηγούμενη, καθώς μ’ αυτήν ο Μαντίθεος προσπαθεί να κερδίσει την εύνοια των βουλευτών με το να τονίζει ότι θα προσπαθήσει να μην τους κουράσει με την ομιλία του.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Πλεονασμός [περίφραση]:** Λόγον διδόναι: αντί ἀπολογεῖσθαι.
- 2. Πλεονασμός [περίφραση]:** Ποίησομαι τήν ἀπολογίαν: αντί ἀπολογήσομαι.
- 3. Προδιόρθωση ή προθεραπεία:** Διά βραχυτάτων – Ο Μαντίθεος προσπαθεί να προλάβει τη δυσάρεστη εντύπωση που πιθανότατα θα δημιουργηθεί, αν ο λόγος του είναι μεγάλος και κουράσει τους βουλευτές.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τη διαδικασία της δοκιμασίας στην αρχαία Αθήνα;

Ερώτηση 2η: Η πρόταση *ὄ,τι δεῖ πλείω λέγειν είναι:*

- α. αναφορική
- β. ειδική
- γ. πλάγια ερωτηματική

Ερώτηση 3η: *Να αναγνωριστούν συντακτικά οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί: περί τῆς αἰτίας, ἐν τοῖς ἀγῶσι, μετ’ εὐνοίας, διά βραχυτάτων.*

Ερώτηση 4η: *Να αναγνωριστούν γραμματικά οι παραπάνω λέξεις: πλείω, βουλή, ἄλλοις, διδόναι, ἀκροάσασθαι, βραχυτάτων.*

Ερώτηση 5η: *δέομαι. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφεί το απαρέμφατο και η μετοχή.*

Ερώτηση 6 η: Η λέξη *ἀγών* παράγεται από τη λέξη:

- α. ἀγωνία
- β. ἀγωγή
- γ. ἄγω

**Ερώτηση 7 η: Να γράψετε ομόρριζα των παρακάτω λέξεων: οἶδα, πλείω, δοκεῖ, δίδω-
ναι, ἀκροάσασθαι, δύνομαι.**

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος σ' αυτή την παράγραφο αναφέρει ότι δε θα ασχοληθεί άλλο με την κατηγορία, αλλά θα μιλήσει για τη ζωή του, γιατί αυτό πιστεύει ότι είναι αναγκαίο στις δοκιμασίες σε αντίθεση με τις άλλες δίκες, στις οποίες αρκεί κάποιος να αντικρούσει μόνο την κατηγορία. Προσπαθώντας μάλιστα να προδιαθέσει ευνοϊκά τους βουλευτές τούς τονίζει ότι δεν πρόκειται να τους κουράσει μακροηγοώντας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Στην αρχή της **δοκιμασίας** ο υποψήφιος που δοκιμαζόταν έπρεπε να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις ώστε να εξακριβωθεί αν ήταν Αθηναίος πολίτης. Συγκεκριμένα τον ρωτούσαν τα ονόματα του πατέρα, της μητέρας, των δύο παππούδων και τους δήμους από τους οποίους κατάγονταν. Στη συνέχεια εξετάζοταν σχετικά με τις υποχρεώσεις του απέναντι στους γονείς του (αν τους σεβόταν και αν απέδιδε τιμές στους τάφους τους), στο κράτος (στρατιωτικές και φορολογικές υποχρεώσεις) και στους θεούς (αν τηρούσε τα λατρευτικά έθιμα).

Ο δοκιμαζόμενος έπρεπε να παρουσιάσει και μάρτυρες που επιβεβαίωναν τις δηλώσεις του ενώ, αν κάποιος απήλυθε κατηγορία εναντίον του, μπορούσε ο ίδιος να την αντικρούσει με επιχειρήματα. Συχνά η διαδικασία αυτή ήταν λεπτομερής και χρονοβόρα, κυρίως σε περιπτώσεις που γινόταν εξονυχιστικός έλεγχος της προσωπικότητας του δοκιμαζόμενου, για να διαπιστωθεί αν ήταν κατάλληλος για το αξίωμα που επρόκειτο να αναλάβει.

2 η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

3 η: **περί τής αιτίας:** εμπρ. προσδ. αναφοράς, **έν τοῖς ἀγῶσι:** εμπρθθ. προσδ. χρόνου, **μετ' εὐνοίας:** εμπρθθ. προσδ. τρόπου, **διά βραχυτάτων:** εμπρθθ. προσδ. τρόπου.

4 η: **πλείω:** αιτιατική ενικού, ουδ. γένους, συγκρ. βαθμού του επιθ. **πολύς - πολλή, - πολύ, βουλή:** κλητική ενικού, θηλ. γένους, α' κλίσης, του ονόμ. **βουλή, ἄλλοις:** δοτική πληθ. αρσ. γένους, της επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, -η, -ο. δίδοναι:** απρμφ. ενεργ. φωνής, του ρ. **δίδωμι, ἀκροάσασθαι:** απρμφ. αορ. μέσης φωνής, του ρ. **ἀκροάομαι -ῶμαι, βραχυτάτων:** γενική πληθ. αρσ. γένους υπερθ. βαθμού του επιθ. **βραχύς, -εῖα, -ύ.**

5 η: **οριστ.** δέομαι, **υποτ.** δέωμαι, **ευκτ.** δεοίμην, **απαρμφ.** δέισθαι, **μτχ.** δεόμενος, -η, -ο.

6 η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

7 η: **οἶδα:** είδηση, ιστορία, **πλείω:** πλεονασμός, πλεονέκτης, **δοκεῖ:** δόξα, δόκιμος, **δίδοναι:** δόση, δώρο, **ἀκροάσασθαι:** ακροατής, ακροαματικός, **δύνομαι:** αδύνατος, δύναμη.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 10

*Η συμπεριφορά του Μαντιθέου
στην ιδιωτική ζωή του*

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Ἐγὼ γάρ πρῶτον μὲν
οὐ καταλειφθείσης μοι
πολλῆς οὐσίας
διὰ τὰς συμφορὰς
καὶ τὰς τοῦ πατρὸς
καὶ τὰς τῆς πόλεως,
ἔξεδωκα δύο μὲν ἀδελφάς
ἐπιδούς ἑκατέρᾳ
τριακοντα μνᾶς,
ἐνειμάμην δὲ πρὸς τὸν ἀδελφόν
[τὰ πατρῶα] οὕτως
ὥστ' ὁμολογεῖν ἐκείνον
ἔχειν πλεον ἐμοῦ
τῶν πατρῶων,
καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἄλλους
οὕτως βεβίωκα
ὥστε μηδεπώποτε
μηδὲν ἔγκλημα
γενέσθαι μοι
μηδὲ πρὸς ἓνα [τῶν πολιτῶν].

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Εγώ δηλαδή πρώτα,
αν και δε μου απέμεινε
μεγάλη περιουσία
εξαιτίας των συμφορών
και του πατέρα [μου]
και της πόλης [μας],
πάντρεψα δύο αδελφές,
αφού έδωσα προίκα στην καθεμία
τριαντα μνες,
μοιράστηκα με τον αδελφό μου
[την πατρική περιουσία] έτσι,
ώστε να παραδέχεται εκείνος
ότι έχει περισσότερα από μένα
από την πατρική μας περιουσία,
και σε όλους τους άλλους
έτσι έχω συμπεριφερθεί στη ζωή [μου],
ώστε ποτέ μέχρι τώρα
καμιά αφορμή παραπόνου
να μην δώσω
ούτε σε ένα [από τους συμπολίτες μου].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ἐγώ: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α΄ προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ: γενική]**
= εγώ.

γάρ: σύνδεσμος διηγηματικός = λοιπόν, δηλαδή.

πρῶτον: επίρρ. χρόνου υπερθ. βαθμού = πρώτα· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πρό** [: πρόθεση],
συγκρ. **πρότερον**, υπερθ. **πρῶτον**.

οὐσία: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **οὐσία, οὐσίας** = περιουσία.

μοι: δοτ. ενικ. [β΄ τύπος] αρσ. γένους α΄ προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ].**

πολλή: γεν. ενικ. θηλ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολὺς· **ΒΑΘΜΟΙ:** συ-
γκρ. **ὁ, ἡ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείων**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

καταλειφθείσης: γεν. ενικ. θηλ. γένους μετοχής αόρ. μέσης φωνής του **καταλεί-**
πομαι = μου απομένει ως κληρονομιά. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατελειπόμην**, μέσ.
μέλ. **καταλείψομαι**, παθ. μέλ. **καταλειφθήσομαι**, μέσ. αόρ. β΄ **κατελιπόμην**,
παθ. αόρ. **κατελείφθην**, παρκ. **καταλέλειμμαι**, υπερσ. **κατελελείμμην**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐκλείπω, παραλείπω, λείμμα, διάλειμμα, ἔλλειμμα, λοιπός,
ἀδιάλειπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὑστεροῦμαι, ἠττώμαι, ἐλαττοῦμαι.

συμφορᾶ: αιτ. πληθ. θηλ. γένους α΄ κλίσης του ουσ. **συμφορά** = συμφορά, κα-
ταστροφή.

πατρός: γεν. ενικ. αρσ. γένους γ΄ κλίσης του συγκοπτόμενου υγρολήκτου ουσ. **ὁ**
πατήρ. **ΚΛΙΣΗ:** ὁ πατήρ, τοῦ πατρός, τῷ πατρί, τόν πατέρα, ὃ πάτερ – οἱ πα-
τέρες, τῶν πατέρων, τοῖς πατράσι, τοὺς πατέρας, ὧ πατέρες.

πόλεως: γεν. ενικ. θηλ. γένους γ΄ κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **ἡ πόλις**.

δύο: αιτιατ. δυϊκοῦ, θηλ. γένους του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου **δύο**.
ΚΛΙΣΗ: ον. **δύο**, γεν. **δυοῖν**, δοτ. **δυοῖν**, αιτιατ. **δύο**. Βλέπε και
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ αρχαίας Ελλην. γλώσσας Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 137.

ἐξέδωκα: αόρ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐκδίδωμι** = παντρεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ.
ἐξεδίδουν, μέλ. **ἐκδώσω**, αόρ. β΄ **ἐξέδωκα**, παρκ. **ἐκδέδωκα**, υπερσ. **ἐξεδεδώ-**
κειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, δότης, δότης, δῶρον, προδότης, ἔκδοσις, μεταδοτι-
κός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι,
λαμβάνω, κρατῶ.

ἐπιδούς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής, αόρ. β΄ ενεργ. φωνής του **ἐπιδίδω-**
μι = δίνω ως προίκα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεδίδουν**, μέλ. **ἐπιδώσω**, αόρ. β΄ **ἐπέ-**

δωκα, παρκ. **ἐπιδέδωκα**, υπερσ. **ἐπεδεδώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κλπ. βλέπε το παραπάνω **ἐκδίδωμι**.

τριάκοντα: άκλιτο απόλυτο αριθμ. επιθ. = τριάντα.

μνᾶς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του συνηρημένου ουσ. **ἡ μνᾶ** = μνα, [ποσό ίσο με 100 αττικές δραχμές]. **ΚΛΙΣΗ**: ἡ μνᾶ, τῆς μνᾶς, τῆ μνᾶ, τὴν μνᾶν, ὧ μνᾶ – αἱ μναῖ, τῶν μνῶν, ταῖς μναῖς, τὰς μνᾶς, ὧ μναῖ.

ἐκατέρω: δοτ. ενικ. θηλ. γένους της άόριστης επιμερ. αντων. **ἐκάτερος, -α, -ον** = ο καθένας από τους δύο.

οὕτως: επίρρ. τρόπου = έτσι· ως ποσοτικό = τόσο.

ἐνειμάμην: άόρ. οριστ. μέσης φωνής του **νέμομαι** = μοιράζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐνεμόμην**, μέλ. **νεμοῦμαι**, μέσ. άόρ. **ἐνειμάμην**, παθ. άόρ. **ἐνεμήθην**, παρκ. **νε-νέμημαι**, υπερσ. **ἐνενεμήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: νεμητής, διανομεύς, νομεύς, νομάς, νομή, νόμος, νομός, νόμιμος, νεμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαδίδωμι, διαμερίζω, μερίζω, παρέχω, βόσκω, νομεύω.

ὥστ' [ὥστε]: σύνδεσμος συμπερασματικός = ώστε.

ἐκείνον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, -η, -ο** = εκείνος.

πλέον: αιτ. ενικ. ουδ. γένους συγκρ. βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **πολύς**.

ΒΑΘΜΟΙ: Βλέπε πιο πάνω.

ὁμολογεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ὁμολογέω -ῶ** = παραδέχομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ὁμολόγουν**, μέλ. **ὁμολογήσω**, άόρ. **ὁμολόγησα**, παρκ. **ὁμολόγηκα**, υπερσ. **ὁμολογήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ὁμολογία, ὁμολογητέον, ὁμολογουμένως, ὁμολόγησις, ὁμολογητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ὁμογνωμῶ, ὁμονοῶ, ὁμοφρονῶ, ὁμοδοξῶ, σύμφημι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπόφημι, ἀρονοῦμαι, διαφωνῶ.

ἔχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = έχω, κρατῶ, κατέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω** και **σχήσω**, άόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἔξηξ, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄγω, κρατῶ, φέρω.

ἐμοῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ: γενική]** = εγώ.

πατρῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πατρῶς, -α, -ον** = πατριικός. **Τά πατρῶα** [ως ουσιαστικό] = πατρική περιουσία.

ἄλλους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της άόριστης επιμερ. αντων. **ἄλλος, -η, -ο** = άλλος

ἅπαντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.

βεβίωκα: παρκ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ζήω -ῶ** = ζω, συμπεριφέρομαι στη ζωή μου. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔζων**, μέλ. **ζήσω, ζήσομαι** και **βιώσομαι**, άόρ. β' **ἐβίω**ν, παρκ. **βεβίωκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διαβιῶ, ἐπιβιῶ, ἀναβίωμα, ἀβίωτος, βίωμα, βιώσις, βιωτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαιτῶμαι, ζῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀποθνήσκω.

μηδewόποτε: επίρρ. χρόνου = ποτέ μέχρι τώρα.

μοι: Βλ. παραπάνω § 10.

ἕνα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του απόλυτου αριθμ. επιθ. **εἷς, μία, ἓν** = ένας. **ΚΛΙΣΗ:**
αρσενικού: εἷς, ἑνός, ἑνί, ἕνα· **θηλυκού:** μία, μιᾶς, μιᾶ, μίαν· **ουδετέρου:** ἓν, ἑνός, ἑνί, ἕνα.

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. **μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν** = κανένας.

ἔγκλημα: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους γ' κλίσης του ουσ. **ἔγκλημα - ἐγκλήματος** = κατηγορία, αφορμή παραπόνου.

γενέσθαι: απαρέμφ. αρσ. β' μέσης φωνής του αποθετικού **γίγνομαι** = γίνομαι.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέσ. μέλ. **γενήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **ἔγενόμην**, παρτ. **γέγονα** και **γεγένημαι** και **γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἔγεγόνειν** και **ἔγεγενήμην** και **γεγενημένος ἦν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, ἀγενής, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπίγονος, ἀγένητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννώμαι, ποιούμαι, φύομαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Καταλαμβάνομαι: λαβή, υπόληψη, ανάληψη, σύλληψη, αντίληψη, περίληψη, πρόσληψη, κατάληψη, ανάληψη, συλλαμβάνω, αντιλαμβάνομαι, περιλαμβάνω, προσλαμβάνω, καταλαμβάνω, αναλαμβάνω. **Συμφορά:** συμφορά, εισφορά, μεταφορά, προφορά, διαφορά, προσφορά, συμφέρον, μεταφέρω, προσφέρω, εισφέρω, ενδιαφέρομαι, διαφέρω, φόρος, φοροδιαφυγή. **Ἔχω:** αντοχή, αποχή, ενοχή, εξοχή, παροχή, προσοχή, κατοχή, συνοχή, υπεροχή, κατάσχεση, κάτοχος, αντέχω, απέχω, εξέχω, παρέχω, προσέχω, κατέχω, υπερέχω. **Ἔγκλημα:** καλώ, κλήση, εγκληματικός, εγκληματίας, ἔγκλημα, εγκληματολόγος, εγκληματικότητα. **Γίγνομαι:** γενέτειρα, γενιά, γόνος, απόγονος, γονιός, γονέας, γονή, γονίδιο, γονικός, γονιμοποίηση, γονιμότητα, πρόγονος.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

καταλειπομένης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταλειφομένης / καταλειφθησομένης, αόρ. β' καταλειπομένης / καταλειφθείσης, παρτ. καταλειμμένης.

ἐκδίδωμι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐξεδίδουν, μέλ. ἐκδώσω, αόρ. β' ἐξέδωκα, παρτ. ἐκδέδωκα, υπερσ. ἐξεδεδώκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐξέδωκα, υποτ. ἐκδῶ, ευκτ. ἐκδοίην, προστ. -, απαο. ἐκδοῦναι, μτχ. ἐκδούς, -οῦσα, -όν.

ἐπιδιδούς: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπιδώσων, αόρ. ἐπιδούς, παρτ. ἐπιδεδωκώς.

νέμομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐνεμόμην, μέλ. νεμοῦμαι, αόρ. ἐνειμάμην / ἐνεμήθην, παρτ. νενέμημαι, υπερσ. ἐνενεμήμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐνειμάμην, υποτ. νείμω-

μαι, ευκτ. νειμαίμην, προστ. -, απαρ. νείμασθαι, μτχ. νειμάμενος, -η, -ον.
ὁμολογείν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὁμολογήσειν, ἀόρ. ὁμολογήσαι, πρκ. ὁμολογηκέαι.
ἔχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔξειν / σχήσειν, ἀόρ. β' σχεῖν, πρκ. ἐσχηκέαι.
ζῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔζων, μέλ. ζήσω / ζήσομαι / βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίων, πρκ. βεβίωκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. βεβίωκα, υποτ. βεβιωκώς ᾶ, ευκτ. βεβιωκώς εἶην, προστ. -, απαρ. βεβιωκέαι, μτχ. βεβιωκώς, -κυῖα, -κός.
γίγνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέαι / γεννηῖσθαι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Πρῶτον [: πρῶτος], **Οὐσία** [: εἰμί], **Καταλείπομαι** [: κατά + λείπομαι], **Συμφορά** [: συμφέρω: συν + φέρω], **Ἐκδίδομαι** [: ἐκ + δίδωμι], **Ἐπιδίδωμι** [: ἐπί + δίδωμι], **Ἵομολογέω -ᾶ** [: ὁμολόγος: ὁμοῦ + λόγος], **Πατρώα** [: πατήρ], **Μηδεπόποτε** [: μηδέ + πῶ + ποτέ], **Μηδέ** [: μή + δέ], **Μηδέν** [: μηδέ + ἔν], **Ἐγκλημα** [: ἐγκαλέω -ᾶ: ἐν + καλέω -ᾶ].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἐγὼ γάρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω: κύρ. πρότ. ἐγώ: υποκ. στο ἐξέδωκα [: το ρῆμα της πρότασης]. και στη μτχ. ἐπιδούς: χρον. μτχ. ἀδελφὰς: αντικ. στο ἐξέδωκα. δύο: επιθ. προσδ. στο ἀδελφὰς. μνᾶς [: ἄμεσο αντικ.] - ἑκατέρω [: ἔμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στη μτχ. ἐπιδούς. δύο: επιθ. προσδ. στο ἀδελφὰς. οὐσίας: υποκ. στη μτχ. καταλειφθείσης: γεν. ἀπόλυτη εναντιωμ. μτχ. πολλῆς: επιθ. προσδ. στο οὐσίας. μοι: αντικ. στη μτχ. καταλειφθείσης. διὰ τὰς συμφορὰς: εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. πρῶτον: επιρρ. προσδ. χρόνου. τὰς τοῦ πατρὸς - τὰς τῆς πόλεως: επιθετικοί προσδ. στο τὰς συμφορὰς. τοῦ πατρὸς - τῆς πόλεως [χωρὶς το ἄρθρο τὰς]: γενικὲς κτητικὲς στο τὰς συμφορὰς.

ΠΡΟΣΕΞΕ Απόλυτη εἶναι ἡ επιρρηματικὴ μετοχή, της οποίας το υποκείμενο δεν ἔχει ἄλλη συντακτικὴ θέση στην πρόταση, δηλ. δεν εἶναι υποκείμενο ἢ αντικείμενο ἢ κάποιος προσδιορισμὸς [δοτικὴ προσωπικὴ, δοτικὴ του χρόνου κ.λπ.] στο ρῆμα της πρότασης ἢ σε ἄλλο ρηματικὸ τύπο που ἔχει συντακτικὴ σχέση με το ρῆμα της πρότασης.

2. πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνεμίμην: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο ἐνεμί-

- μην: το ρήμα της πρότασης.[*τὴν οὐσίαν*: ενν.]: αντικ. στο ἐνειμάμην. *πρὸς τὸν ἀδελφόν*: εμπρόθ. προσδ. φιλικῆς ἐνέργειας. *οὕτως*: επιρρ. προσδ. του τρόπου.
3. *ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων*: δευτ. συμπερ. πρότ. που εκφέρεται με απαρέμφατο τελικό [: *ὁμολογεῖν*] και δηλώνει το αποτέλεσμα ως *ἐνδεχόμενο* και *δυνατό*. *ὁμολογεῖν*: τελ. απαρέμφ. σε θέση ρήματος. *ἐκεῖνον*: υποκ. στο ὁμολογεῖν και στο *ἔχειν* [: ταυτοπροσωπία]: ειδ. απαρμφ. αντικ. στο ὁμολογεῖν. *πλέον*: αντικ. στο *ἔχειν*. *ἐμοῦ*: γεν. συγκρ. [: β' ὀρος σύγκρισης] από το πλέον [με α' ὀρο σύγκρισης το *ἐκεῖνον*] και ταυτόχρονα αντικ. στη φράση *πλέον ἔχει*. *τῶν πατρῶων*: γεν. διαιρ.
4. *καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα*: κύρ. πρότ. [*ἐγώ*: ενν.]: υποκ. στο *βεβίωκα* [: το ρήμα της πρότασης]. *πρὸς τοὺς ἄλλους*: εμπρόθ. προσδ. φιλικῆς ἐνέργειας. *ἅπαντας*: κατηγ. προσδ. στο τοὺς ἄλλους. *οὕτως*: επιρρ. προσδ. τρόπον.
5. *ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι*: δευτ. συμπερασμ. πρότ. που εκφέρεται με τελ. απαρέμφατο [: *γενέσθαι*] και δηλώνει το αποτέλεσμα ως *ενδεχόμενο* και *δυνατό*. [*μή*] *γενέσθαι*: τελικό απαρέμφατο σε θέση ρήματος. *μηδὲν*: επιθ. προσδ. στο *ἔγκλημα*: υποκ. στο γενέσθαι. *μοι*: δοτ. προσ. κτητική από το γενέσθαι. *μηδεπώποτε*: επιρρ. προσδ. χρόνου. *πρὸς ἓνα*: εμπρόθ. προσδ. εχθρικής διάθεσης.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Η δοτική προσωπική κτητική συνοδεύει τα ρήματα *εἰμί*, *γίγνομαι* και *ὑπάρχω* [και ὅσα ἔχουν ὅμοια σημασία μ' αυτά], *μόνο*, ὅταν εἶναι *υπαρκτικά*. Αν τα ρήματα αυτά εἶναι *συνδεδετικά* τότε η δοτική δεν εἶναι κτητική, ἀλλὰ ἄλλο εἶδος δοτικῆς προσωπικῆς. Ἐτσι και η δοτική *μοι* από το *γενέσθαι* [που δεν εἶναι συνδεδετικό] εἶναι *κτητική*.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως**: Εἶναι φυσικό ὅτι ο μακροχρόνιος Πελοποννησιακός πόλεμος και ιδιαίτερα η καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς, είχαν πολύ ἄσχημες επιπτώσεις στην οικονομική ζωή της Αθήνας και στην οικονομική ζωή των πολιτών.

Οι Αθηναῖοι ἔγιναν φτωχότεροι, καθὼς αντιμετώπιζαν ατομικές καταστροφές και επιπλέον εξαιτίας των εαστρατειῶν αναγκάζονταν να εγκαταλείπουν τις εργασίες τους. Επομένως σε μια τέτοια κατάσταση δε θα μπορούσαν να ευδοκιμήσουν οι εμπορικές επιχειρήσεις του πατέρα του Μαντίθεου, ο οποίος σκοτώθηκε κατά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς, ὁπότε σίγουρα επιδεινώθηκε η οικονομική κατάσταση της οικογένειας.

Ὅμως οι συμφορές που αναφέρει ο Μαντίθεος δεν ἦταν μόνο οικονομικής

φύσεως, αλλά και πολιτικής. Ο πατέρας του ήταν αριστοκρατικών αντιλήψεων με αποτέλεσμα οι δημοκρατικοί να είναι αρνητικά διτεθειμένοι απέναντί του και ο λαός να τον αντιμετωπίζει με δυσμένεια.

2. **Δύο μὲν ἀδελφάς ἐξέδωκα:** Η πατρική περιουσία δινόταν μόνο στα αρσενικά παιδιά. Τα παιδιά αυτά όμως, και ιδιαίτερα ο μεγαλύτερος αδερφός, είχε την υποχρέωση να παντρεύει τις αδελφές του δίνοντάς τους προίκα, ανάλογη με το μέγεθος της πατρικής περιουσίας. Η προίκα, αν και δεν ήταν νομικά θεσμοθετημένη, έπαιξε σημαντικό ρόλο στο γάμο, καθώς σπανιότατα γίνονταν γάμοι χωρίς να δοθεί προίκα.
3. **Ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω:** Στο συγκεκριμένο χωρίο βλέπουμε ότι ο Μαντίθεος παρά τις οικονομικές συμφορές της οικογένειας, που ανέφερε παραπάνω με τη μείωση της πατρικής περιουσίας, προίκισε τις αδελφές του ικανοποιητικά [30 με 40 μνές ήταν μια ικανοποιητική προίκα]. Αυτό το στοιχείο ενισχύει την καλή του εικόνα, καθώς τον παρουσιάζει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του με τον καλύτερο τρόπο, ακόμη και σε δύσκολες συνθήκες.
4. **Πρὸς τὸν ἀδελφόν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστε ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων:** Ὅπως αναφέραμε και προηγουμένως την πατρική περιουσία την κληρονομούσαν μόνο οι γιοί της οικογένειας και μάλιστα μόνο, όταν ήταν γνήσιοι γιοί. Σ' αυτούς η πατρική περιουσία μοιραζόταν ισόποσα χωρίς να δικαιούται κάποιος περισσότερα. Το γεγονός ότι ο Μαντίθεος παραχώρησε το μεγαλύτερο μέρος στο μικρότερο αδερφό του, δείχνει πόσο αφιλοκερδής και τίμιος ήταν.
5. **Ὡστε μηδεπώποτε μοι μηδέ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι:** Το γεγονός ότι ποτέ δεν έχει ενοχλήσει κάποιον έτσι, ώστε να εγείρει κατηγορία σε βάρος του, δείχνει ότι και στην κοινωνική του ζωή είναι άμεμπτος και η σχέση του με τους συμπολίτες του στηρίζεται στο σεβασμό και στην αλληλοεκτίμηση.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Ἐμφαση:** Ἐγώ.
2. **Λιτότητα:** Οὐ πολλῆς ἀντί ὀλίγης.
3. **Πολυσύνδετο:** Καί τᾶς τοῦ πατρὸς καί τᾶς τῆς πόλεως. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο καί.
4. **Ἐμφαση:** Ἐκεῖνον. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στον αδερφό του.
5. **Υπερβατό:** Πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν. Ανάμεσα στο πλέον και τό ἔχειν που συνδέονται νοηματικά παρεμβάλλεται η λέξη ὁμολογεῖν.
6. **Επανάληψη** της ἄρνησης **μηδεπώποτε μηδέ- μηδέ:** Μηδεπώποτε μοι μηδέ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

- Ερώτηση 1η:** Για ποιο λόγο ο Μαντίθεος μιλάει για την οικογένειά του;
- Ερώτηση 2η:** Να βρείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις της παραγράφου 10, να τις αναγνωρίσετε συντακτικά και να γράψετε πώς εκφέρονται.
- Ερώτηση 3η:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: καταλειφθείσης, τας τής πόλεως, προς τόν αδελφόν, μηδεπώποτε.
- Ερώτηση 4η:** *ἐξέδωκα, ἐπιδούς:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.
- Ερώτηση 5η:** *α. πατρός, β. πόλεως, γ. αδελφάς, δ. ἔγκλημα:* Να γράψετε τη δοτική ενικού και πληθυντικού.
- Ερώτηση 6η:** Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.

A	B
1. ὁμολογῶ	α. περιουσία
2. οὐσία	β. περισσότερα
3. πλέον	γ. ούτε σε ένα
4. μηδεπώποτε	δ. μοιράζω
5. μηδέ προς ἕνα	ε. ποτέ ως τώρα
6. νέμομαι	στ. παραδέχομαι

- Ερώτηση 7η:** Να γράψετε δύο ομόρριζα, ένα απλό και ένα σύνθετο, στη νέα ελληνική για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: ουσία, ἐκδίδομι, ὁμολογῶ, ἔχω, γίνομαι.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Αρχίζοντας ο Μαντίθεος να μιλάει για τη ζωή του κάνει αναφορά στην ιδιωτική του ζωή, λέγοντας ότι παρότι κληρονόμησε από τον πατέρα του μικρή περιουσία, εξαιτίας του πολέμου και των συμφυρών της Αθήνας, που ζημίωσαν την πατρική του επιχείρηση, εκείνος κατάφερε να παντρέψει τις δύο του αδελφές προικίζοντάς τες με τριάντα μνες την καθεμιά και να μοιράσει την πατρική περιουσία κατά τέτοιον τρόπο, ώστε όχι μόνο να μην αδικηθεί ο μικρότερος αδελφός του, αλλά και ο ίδιος να ομολογήσει ότι δέχτηκε περισσότερα από το Μαντίθεο.

Αλλά και πέρα από τις οικογενειακές του σχέσεις και οι σχέσεις του με τους συμπολίτες του ήταν άφογες καθώς ούτε κατηγορήθηκε ποτέ από κανένα, ούτε κατηγορήσε ποτέ κάποιον αυτός.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Ο Μαντίθεος μιλάει για την οικογένειά του επειδή θέλει να δείξει στο ακροατήριο την ακεραιότητα του χαρακτήρα του όπως αυτή προκύπτει από τη συμπεριφορά που επέδειξε προς τα αδέρφια του. Τονίζει ότι ο πατέρας τους δεν τους κληροδότησε μεγάλη περιουσία, για να δώσει περισσότερη έμφαση στο ικανοποιητικό ποσό με το οποίο προίκισε τις αδελφές του. Ακόμη, το γεγονός ότι παραχώρησε μεγαλύτερο μερίδιο της κληρονομιάς στο μικρότερο αδερφό του δείχνει την αφιλοκέρδεια του Μαντίθεου και τον ηθικό του χαρακτήρα, προσόντα που θα μπορούσαν να συγκινήσουν τους βουλευτές.

2 η: • **ὥστ' ἔκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων:** δευτ. συμπερασματική προτ. που εκφέρεται με τελικό απαρέμφατο (*ὁμολογεῖν*) και δηλώνει το αποτέλεσμα ως ενδεχόμενο και δυνατό.

• **ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδέ πρὸς ἓνα μηδέν ἔγκλημα γενέσθαι:** δευτ. συμπερασματική προτ. που εκφέρεται με τελικό απαρέμφατο (*γενέσθαι*) και δηλώνει το αποτέλεσμα ως ενδεχόμενο και δυνατό.

3 η: **καταλειφθείσης:** εναντιωματική μετοχή, γενική απόλυτη, **τάς τῆς πόλεως:** επιθετικός προσδ. στο *τάς συμφοράς*, **πρὸς τόν ἀδελφόν:** εμπρόθετος προσδ. φιλικής ενέργειας, **μηδεπώποτε:** επιρρηματικός προσδ. του χρόνου.

4 η: **ενεστ.** ἐκδίδωμι, **πρτ.** ἐξεδίδουν, **μέλλ.** ἐκδώσω, **αόρ.** ἐξέδωκα, **πρκ.** ἐκδέδωκα, **υπερσ.** ἐξεδεδώκειν ή ἐκδεδωκώς ή / **ενεστ.** ἐπιδίδους, **μελ.** ἐπιδώσων, **αόρ.** ἐπιδούς, **παρκ.** ἐπιδεδωκώς.

5 η: α. πατρί - πατρῶσι, β. πόλει - πόλεσι, γ. ἀδελφῆ - ἀδελφαῖς, δ. ἐγκλήματι - ἐγκλήμασι.

6 η: 1 → στ, 2 → α, 3 → β, 4 → ε, 5 → γ, 6 → δ.

7 η: **οὐσία:** ουσιαώδης, περιουσία, **ἐκδίδωμι:** δότης, έκδοση, **ὁμολογῶ:** ομολογουμένως, απολογία, **ἔχω:** ἔξη, ανάσχεση, **γίγνομαι:** γένεση, επίγονος.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 11-12

*Η συμπεριφορά του Μαντιθέου
στη δημόσια ζωή του*

ΚΕΙΜΕΝΟ

11. Καί τά μέν ἴδια
οὕτως διώκηκα·
περί δέ τῶν κοινῶν
ἡγοῦμαί μοι
μέγιστον τεκμήριον
τῆς ἐμῆς ἐπεικειίας,
εἶναι [τοῦτο]
ὅτι ὅσοι τῶν νεωτέρων
τυχάνουσι ποιούμενοι τάς διατριβάς
περί κύβους ἢ πότους
ἢ [περί] τάς τοιαύτας ἀκολασίας,
ᾔψεσθε πάντας αὐτούς
ὄντας διαφόρους μοι,
καί [ᾔψεσθε] τούτους
λογοποιοῦντας [πλεῖστα]
περί ἐμοῦ
καί ψευδομένους πλεῖστα.

Καίτοι δῆλόν [ἐστίν]
ὅτι οὐκ ἄν εἶχον περί ἐμοῦ
τοιαύτην γνώμην,
εἰ ἐπεθυμοῦμεν τῶν αὐτῶν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Και τις μεν ιδιωτικές μου υποθέσεις
έτσι έχω διευθύνει·
σχετικά με τη δημόσια ζωή [μου]
νομίζω ότι για μένα
πολύ μεγάλη απόδειξη
της δικής μου τιμιότητας
είναι [αυτό],
ότι δηλ. όσοι από τους νεότερους
συμβαίνει χάνουν τον καιρό τους
στα ζάρια ή στα συμπόσια [γλέντια]
ή σε άλλες τέτοιου είδους ασωτίες,
θα δείτε ότι όλοι αυτοί
είναι εχθροί μου,
κι ακόμα [θα δείτε] ότι αυτοί
διαδίδουν ψευδείς φήμες [πάρα πολλές]
για μένα
και ότι λένε πάρα πολλά ψέματα [για
μένα].

Κι όμως είναι φανερό
ότι δε θα είχαν για μένα
τέτοια γνώμη,
αν επιθυμούσαμε τα ίδια [πράγματα].

12. Ἔτι δ', ὧ βουλή,
οὐδεὶς ἂν δύναίτο
ἀποδείξει γεγεννημένην
περὶ ἐμοῦ
οὔτε αἰσχρὰν δίκην
οὔτε γραφήν

οὔτε εἰσαγγελίαν·
καίτοι ὁρᾶτε ἐτέρους
καθεστηκότας πολλάκις
εἰς τοιούτους ἀγῶνας.
Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας
καὶ τοὺς κινδύνους
τούς πρὸς πολεμίους
σκέψασθε
οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

Ακόμα, βουλευτές,
κανείς δε θα μπορούσε
να αποδείξει ότι έχει γίνει
για μένα
ούτε αἰσχρή [ή απρεπής] ιδιωτική δίκη
ούτε έγγραφη καταγγελία για δημόσιο
αδίκημα
ούτε μήνυση για δημόσιο αδίκημα·
και βέβαια βλέπετε ότι άλλοι
έχουν περιπλακεί πολλές φορές
σε τέτοιου είδους δίκες.
Σχετικά λοιπόν με τις εκστρατείες
και τους κινδύνους
κοντά στους εχθρούς
εξετάσετε
πώς συμπεριφέρομαι στην πόλη.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἴδια: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἴδιος, -α, -ον** = ιδιωτικός· ουδετ. πληθ. **τά ἴδια** = οι ιδιωτικές μου υποθέσεις.

οὔτως και **οὔτω:** επίρρ. τρόπου = έτσι.

διώκηκα: παρκ. οριστ. ενεργ. φωνής του **διοικέω -ῶ** = διευθύνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρκ. **διώκουν**, μέλ. **διοικήσω**, αόρ. **διώκησα**, παρκ. **διώκηκα**, **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδιοίκητος, διοικητής, διοικητήριο. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄρχω, διαχειρίζομαι, κυβερνῶ.

περὶ [: πρόθεση] =σχετικά με, για.

κοινῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **κοινός, -ή, -όν** = κοινός, δημόσιος· ουδετ. πληθ. **τά κοινά** = ο δημόσιος βίος.

μέγιστον: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθ. **μέγας** = μεγάλος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὄ, ἢ μείζων, τό μείζον**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.

ἠγοῦμαι: ενεστ. οριστ. του μέσ. αποθ. με ενεργ. διάθεση **ἠγέομαι - οὔμαι** = νομίζω, έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρκ. **ἠγούμην**, μέσ. μέλ. **ἠγήσομαι**, μέσ. αόρ.

ήγησάμην και παθ. **ήγήθην**, παρκ. **ήγημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εισηγητής, ήγήτωρ, ήγεμών, ήγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: όδηγῶ, βασιλεύω, δεσπόζω, γινώσκω.

τεκμήριον: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους β΄ κλίσης του ουσ. **τεκμήριον** = απόδειξη.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **εἶμι** = είμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β΄ **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγόνειν**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αόριστος, παρακειμενος και υπερσυντέλικος αναπληρώνονται από το **γίγνομαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἄπειμι, ἔνειμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γίγνομαι, ζῶ, υπάρχω.

ἐμῆς: γεν. ενικ. θηλ. γένους α΄ προσ. της κτητ. αντων. **ἐμός**, **ἐμή**, **ἐμόν** = δικός μου.

ἐπιεικείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ἐπιεικεία** = τιμιότητα.

ὅτι: σύνδεσμος ειδικός = ότι.

νεωτέρων: γεν. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **νέος**.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **νέος**, **-α**, **-ον**, συγκρ. **νεώτερος**, **-α**, **-ον**, υπερθ. **νεώτατος**, **-η**, **-ον**.

ὅσοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αναφ. αντων. **ὅσος**, **-η**, **-ον** = όσος.

κύβους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β΄ κλίσης του ουσ. **κύβος** = ζάρι.

πότους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β΄ κλίσης του ουσ. **ὁ πότος** = συμπόσιο, γλέντι.

ἀκολασίας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ἀκολασία** = ασωτία.

τυγχάνουσι: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = πετυχαίνω [με κατηγ. μηχ. = συμβαίνει]. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐτύγχανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β΄ **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τύχη, επίτευγμα, τεῦγμα, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐφικνοῦμαι τινος, ἀπαντώ τινι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, πταίω, σφάλλομαι.

διατριβάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **διατριβή** = ασχολία, χάσιμο χρόνου.

ποιούμενοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι**. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. [μετα]ποιηθήσομαι, μέσ. αόρ. **ἐποιησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποίημαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ποίημα, ποίησις, ποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, πράττω.

διατριβάς ποιοῦμαι: χάνω τον καιρό μου.

πάντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας **πᾶς**, **πᾶσα**, **πᾶν** = ο καθένας: **πάντες** = όλοι [στον πληθυντικό].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αντωνυμία **πᾶς**, **πᾶσα**, **πᾶν** χρησιμοποιείται και ως επίθετο [: όλος].

αὐτούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός**, **αὐτή**, **αὐτό** = αυτός.

ᾔψεσθε: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ὄραω -ῶ** = βλέπω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἑώρων**, μέλ. **ᾔφομαι**, αόρ. β΄ **εἶδον**, παρκ. **ἑώρακα** και **ἑώρακα** και **ᾔποπα**, υπερσ. **ἑω-**

- ράκειν. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὄραμα, ὄραματιστής, ἄορατος, ὄρατός, αὐτόπτης, ἐπόπτης, εἶδος, ἰδέα, ὄμμα, ὄφθαλμός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, βλέπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀβλεπτῶ, τυφλώνω.
- διαφόρους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **διάφορος, -η, -ον** = εχθρός.
- ὄντας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής του βοηθ. **εἰμί.** Βλέπε πιο πάνω.
- πλεῖστα:** αιτ. πληθ. ουδ. γένους, υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **πολύς** = πολύς. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ,** συγκρ. **ὄ, ἡ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείον,** υπερθ. **πλείστος, -η, -ον.**
- τούτους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.
- λογοποιούντας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **λογοποιέω -ῶ** = διαδίδω ψευδεῖς φήμες. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐλογοποιοῦν,** μέλ. **λογοποιήσω,** αόρ. **ἐλογοποίησα. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λογοποίημα.
- ψευδομένους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **ψεύδομαι** = λέω ψέματα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐψευδόμην,** μέσ. μέλ. **ψεύσομαι,** μέσ. αόρ. **ἐψευσάμην** και παθ. **ἐψεύσθην,** παρκ. **ἔψευσμαι,** υπερσ. **ἐψεύσμην. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀψευδής, ψευδής, διαψεύδω, ἀδιάψευστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἔξαπατῶ, ψευδολογῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀληθεύω, ἀψευδῶ.
- καίτοι** [: σύνδεσμος αντιθετικός] = και ὁμως, και βέβαια, αν και.
- δῆλον:** ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δῆλος, -η, -ον** = φανερός.
- εἰ** [: σύνδεσμος υποθετικός] = αν. Συντάσσεται με **οριστική** ἢ **ευκτική.**
- αὐτῶν:** γεν. πληθ. ουδετ. γένους της οριστ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.
- ἐπιθυμοῦμεν:** παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐπιθυμέω -ῶ** = θέλω, επιθυμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεθύμουν,** μέλ. **ἐπιθυμήσω,** αόρ. **ἐπεθύμησα,** παρκ. **ἐπιτεθύμηκα. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιθυμητής, ἐπιθυμητικός, ἀνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, γλιχόμαι, ὀρέγομαι, ποθῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** μισῶ, ἀποστρέφομαι.
- τοιαύτην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο[ν]** = τέτοιος, τέτοιου είδους.
- γνώμην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους α' κλίσης του ουσ. **γνώμη** = γνώμη.
- εἶχον:** παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω. ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον,** μέλ. **ἔξω** και **σχήσω,** αόρ. β' **ἔσχον,** παρκ. **ἔσχηκα. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, εὐξία, ἐφεξής, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, κρατῶ, φέρω.
- ἔτι:** επίρρ. ποσού = ἀκόμα, επιπλέον.
- οὐδεῖς:** ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της ἀόριστης επιμερ. αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.
- ἀποδειξαι:** απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **ἀποδείκνυμι** και **ἀποδεικνύω** = ἀποδεικνύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπεδείκνυν** και **ἀπεδείκνυον,** μέλ. **ἀποδείξω,** αόρ.

ἀπέδειξα, παρκ. **ἀποδέδειχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀπόδειξις, δεΐξις, ἔνδειξις, δεΐγμα, δείκτης, παράδειγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δηλῶ, φαίνω, ἀποφαίνω.

δύναίτο: αορ. ενκτ. μέσης φωνῆς του **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐδυνάμην** και **ἠδυνάμην**, μέσ. μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐδυνήθην** και **ἠδυνήθην** και **ἐδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀδύνατος, δυνατός, δυνάστης, δύναμις, δυναμικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: οἶός τ' εἰμί, δυνατός εἰμι, δύναμιν ἔχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀδυνατῶ, ἀσθενῶ.

οὔτε: σύνδεσμος συμπλεκτικός = οὔτε.

δίκη: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **δίκη** = δίκη, δικαστικός αγώνας. **γραφή**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **γραφή** = έγγραφη καταγγελία για δημόσιο αδίκημα.

εἰσαγγελίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ονόμ. **εἰσαγγελία** = καταγγελία που κατατίθεται στη Βουλή ή την Εκκλησία του Δήμου για δημόσιο αδίκημα.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Για τη διαφορά μεταξύ των λέξεων: **γραφή**, **δίκη**, **εἰσαγγελία** βλέπε ερμηνευτικά σχόλια των παραγράφων **11-12**.

γεγεννημένη: αιτ. ενικ. θηλ. γένους μετοχής παρκ. του **γίνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐγινόμην**, μέσ. μέλ. **γενήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γένονα** και **γενένημαι** και **γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **ἐγεγενήμην** και **γεγενημένος ἦν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, ἀγενής, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπίγονος, ἀγέννητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εἰμί, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

καίτοι: σύνδεσμος αντιθετικός = και όμως, και βέβαια, αν και.

ἑτέρους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της επιμεριστικής αντων. **ἕτερος**, **ἑτέρα**, **ἕτερον** = ἄλλος [για δύο].

ὄρᾳτε: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνῆς του ὄράω -ῶ. Βλέπε πιο πάνω § **11**.

πολλάκις: επίρρ. ποσοτικό = πολλές φορές. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολλάκις**, συγκρ. **πλεονάκις**, υπερθ. **πλειστάκις**.

τοιούτους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιούτος**, **τοιαύτη**, **τοιούτο[v]** = τέτοιος, τέτοιου είδους.

ἀγώνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **ἀγών** = δίκη.

καθεστηκότας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. ενεργ. φωνῆς, αλλά με **μέση** ή **παθητική** σημασία του **καθίσταμαι** = περιπλέκομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **καθίστάμην**, μέσ. μέλ. **καταστήσομαι** και παθ. **κατασταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **κατεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. **κατέστην**, παθ. αόρ. **κατεστάθην**, παρκ. **καθέστηκα**, υπερσ. **καθεστήκειν** και **καθειστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἰστίον, ἰστός, στάδιον, σταθμός, στάσις, στήλη, σταθερός, κατάστασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐγείρω, ἰδρύω, ὀρθῶ, τάττω.

πρός: πρόθεση = κοντά.

τοίνυν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, επομένως.

στρατείας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **στρατεία** = εκστρατεία.

κινδύνους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **κίνδυνος** = κίνδυνος.

πολεμίου: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πολέμιος, -α, -ον** = εχθρός.

σκέψασθε: αόρ. προστ. μέσης φωνής του **σκοπέω** ᾠ και **σκοπέομαι** -οῦμαι = εξετάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐσκόπουν** και **ἐσκοπούμην**, μέσ. μέλ. **σκέψομαι**, μέσ. αόρ. **ἐσκεψάμην**, παρκ. **ἔσκεμμαι**, υπερσ. **ἐσκέμμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** σκοπιά, σκοπός, σκόπιμος, ἐπισκόπησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βουλευομαι, θεῶμαι, λογίζομαι, φρονῶ.

οἷον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. **οἶος, οἶα, οἶον** = τέτοιος που.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αναφορικές αντωνυμίες, όταν εισάγουν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, μεταφράζονται με **ερωτηματικές** αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα με **ερωτηματικά** επιρρήματα. Έτσι και το πιο πάνω **οἷον** μεταφράζεται με το ερωτηματικό **πώς**, αφού εισάγει πλάγια ερωτηματική πρόταση. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Βολονάκη σελ. 368.

ἐμαυτόν: αιτ. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς** [: α' πρόσ.], **σεαυτοῦ - σεαυτῆς** [: β' πρόσ.], **ἐαυτοῦ - ἐαυτῆς** [: γ' πρόσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αντωνυμία αυτή έχει μόνο πλάγιες πτώσεις.

παρέχω: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **παρέχω** = παρέχω, δίνω· **παρέχω ἐμαυτόν** = συμπεριφέρομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρεῖχον**, μέλ. **παρέξω** και **παρασχήσω**, αόρ. β' **παρέσχον**, παρκ. **παρέσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐξῆς, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, κρατῶ, φέρω.

πόλει: δοτ. ενικ. θηλ. γένους, γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ίδιος: ιδιωτικός, ιδιότητα, ίδιος, ιδιαίτερος, ιδιαιτερότητα, ιδιοκτήτης, ιδιοκτησία, ιδιόκτητος, ιδιοκατοίκηση, ιδιόρρυθμος, ιδιορρυθμία, ιδιόμορφος, ιδιομορφία, ιδιόχειρος, ιδιοσυγκρασία. **Ψεύδομαι:** ψέμα, ψεύτης, ψεύτικος, ψευτιά, ψευδής, ψευδώς. **Ἐπιθυμέω -ῶ:** επιθυμία, επιθυμῶ, επιθυμητός, ανεπιθύμητος, θυμός. **Δῆλον** [= φανερό] δηλώνω, εκδηλώνω, δήλωση, εκδήλωση, διαδηλώνω, διαδήλωση, δηλωτικό, εκδηλωτικός. **Δύναμαι:** δύναμη, δυνατός, αδύνατος, παντοδύναμος, δυνάμωμα, δυναμώνω, δυναμωτικό, δυναμόμετρο. **Εἰσαγγελία** [= μήνυση για δημόσιο αδίκημα]: καταγγελία, καταγγέλλω, αγγελία, εισαγγελέας, αναγγελία, αναγγέλλω, ἄγγελμα, αγγελιοφόρος, διάγγελμα. **Πολέμιος:** πόλεμος,

πολέμαρχος, πολεμικός, πολεμιστής, πολεμίστρα, πολεμοκάπηλος, πολεμοπαθής, πολεμοφόδια, πολεμοχαρής, πολεμώ, συμπολεμώ, συμπολεμιστής.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΗΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

διοικῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. διώκουν, μέλ. διοικήσω, ἄορ. διώκησα, προκ. διώκηκα, υπερσ. διωκήκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διώκηκα, υποτ. διωκηκώς ᾧ / διωκήκω, ευκτ. διωκηκώς εἶην / διωκήκοιμι, προστ. -, απαρ. διωκηκέναι, μηχ. διωκηκώς, -κυῖα, -κός.

ἡγοῦμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἡγούμεν, μέλ. ἡγήσομαι, ἄορ. ἡγησάμην / ἡγήθην, προκ. ἡγημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἡγοῦμαι, υποτ. ἡγῶμαι, ευκτ. ἡγοίμην, προστ. -, απαρ. ἡγεῖσθαι, μηχ. ἡγούμενος, -η, -ον.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσσεσθαι, ἄορ. β' γενέσθαι, προκ. γεγονέναι.

τυγχάνουσι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐτύχανον, μέλ. τεύξονται, ἄορ. β' ἔτυχον, προκ. τετυχήκασι, υπερσ. τετυχηκότες ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνουσι, υποτ. τυγχάνωσιν, ευκτ. τυγχάνοιεν, προστ. τυχανόντων / τυχανέτωσαν, απαρ. τυχάνειν, μηχ. τυχάνων, -ουσα, -ον.

ποιούμενοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιησόμενοι / ποιηθόμενοι, ἄορ. ποιησάμενοι / ποιηθέντες, προκ. πεποιημένοι.

ὄρατε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἑωράτε, μέλ. ὄψεσθε, ἄορ. β' εἶδετε, προκ. ἑωράκατε / ἑοράκατε, ὀπώπατε, υπερσ. ἑωράκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὄψεσθε, υποτ. -, ευκτ. ὄψοισθε, προστ. -, απαρ. ὄψεσθαι, μηχ. ὄψόμενος, -η, -ον.

ὄντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσομένους, ἄορ. β' γενομένους, προκ. γεγονότας.

λογοποιούντας: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. λογοποιήσαντας.

ψευδομένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ψευσομένους, ἄορ. ψευσαμένους / ψευσθέντας, προκ. ἔψευσμένους.

ἐπιθυμοῦμεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐπεθυμοῦμεν, μέλ. ἐπιθυμήσομεν, ἄορ. ἐπεθυμήσαμεν, προκ. ἐπιτεθυμήκαμεν, υπερσ. ἐπετεθυμήκαμεν.

ἔχουσι[ν]: [ΧΡΟΝ.] παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξουσι[ν], ἄορ. β' ἔσχον, προκ. ἐσχήκασι[ν].

ἀποδεικνύναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποδείξειν, ἄορ. ἀποδείξαι, προκ. ἀποδεδειχέναι.

δύναιτο: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δυνήσοιτο, ἄορ. δυνηθείη / δυνασθείη, προκ. δεδυνημένος εἶη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δύναται, υποτ. δύνηται, ευκτ. δύναιτο, προστ. δυνάσθω, απαρ. δύνασθαι, μηχ. δυνάμενος, -η, -ον.

γίγνομένην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενησομένην, ἄορ. β' γενομένην, προκ. γεγενημένην / γεγονυῖαν.

ὄρατε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἑωράτε, μέλ. ὄψεσθε, ἄορ. β' εἶδετε, προκ. ἑωράκατε / ἑοράκατε, ὀπώπατε, υπερσ. ἑωράκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὄρατε, υποτ. ὄρατε, ευκτ. ὄρατε, προστ. ὄρατε, απαρ. ὄραν, μηχ. ὄρων, -ῶσα, -ῶν.

καθισταμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστησομένους / κατασταθησομένους, άόρ. καταστησαμένους, άόρ. β' καταστάντας / κατασταθέντας, πρκ. καθεστηκότας / καθεστῶτας

σκοπεῖσθε και σκοπεῖτε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. σκέψασθε, πρκ. ἔσκεψθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔσκέψασθε, υποτ. σκέψησθε, ευκτ. σκέψαισθε, προστ. σκέψασθε, απαρ. σκέψασθαι, μτχ. σκεψάμενος, -η, -ον.

παρέχω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. παρῆχον, μέλ. παρέξω / παρασχίσω, άόρ. β' παρέσχον, πρκ. παρέσχηκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρέχω, υποτ. παρέχω, ευκτ. παρέχομι, προστ. -, απαρ. παρέχειν, μτχ. παρέχων, -ουσα, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Διοικῶ [: διά + οἰκέω -ῶ], **Τεκμήριον** [: τεκμαίρομαι], **Πότος** [: πίνω], **Ἄκολασία** [: ἀκόλαστος: ἄ στερ. + κολάζω], **διατριβή** [: διατρίβω: διά + τρίβω], **Διάφορος** [: διαφέρω: διά + φέρω], **Πλεῖστα** [: πολὺς], **Λογοποιῶ** [: λογοποιός: λόγος + ποιέω -ῶ], **Καίτοι** [: καί + τοι], **Ἐπιθυμῶ** [: ἐπί + θυμός], **Γνώμη** [: γνῶναι: απαρέμφ. αορ. β' του γινώσκω], **Οὐδείς** [: οὐδέ + εἷς], **Ἀποδείκνυμι** [: ἀπό + δείκνυμι / δεικνύω], **Γραφή** [: γράφω], **Εἰσαγγελία** [: εἰσαγγέλλω: εἰς + ἀγγέλλω], **Πολλάκις** [: πολὺς], **Καθίστημαι** [: κατά + ἵσταμαι], **Τοῖνυν** [: τοι + νῦν], **Στρατεία** [: στρατεύω], **Παρέχω** [: παρά + ἔχω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Καί τά μέν ἴδια οὕτως διώκηκα: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.] υποκ. στο διώκηκα [: το ρήμα της πρότασης]. **τά ἴδια:** αντικ. στο διώκηκα. **οὕτως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

2. Περί δέ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειίας: κύρ. πρό. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο ἠγοῦμαι [: το ρήμα της πρότασης]. **εἶναι:** ειδ. απαρφ. αντικ. στο ἠγοῦμαι. **[τοῦτο: ενν.]:** υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπία]. **τεκμήριον:** κατηγ. στο [τοῦτο]. **μέγιστον:** επιθ. προσδ. στο τεκμήριον. **μοι:** δοτ. προσωπ. του κρίνοντος προσώπου στο εἶναι. **τῆς ἐμῆς:** επιθ. προσδ. στο ἐπεικειίας: γεν. αντικ. από το τεκμήριον. **περί τῶν κοινῶν:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.

ΠΡΟΣΕΞΕ Η δοτική του κρίνοντος προσώπου συντάσσεται με οποιοδήποτε ρήμα, αλλά συνήθως με **δοξαστικά** ρήματα και κυρίως με το δοκῶ.

• Η δοτική **μοι** της παραπάνω πρότασης δεν μπορεί να είναι δοτική προσωπι-

κή κτητική, γιατί το απαρέμφατο **εἶναι** δεν είναι υπαρκτικό, αλλά συνδυετικό. Βλέπε και **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 95.

- 3. ὅτι πάντας αὐτούς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας:** δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο εννοούμενο **[τοῦτο]** της προηγούμενης κύριας πρότασης. **[ὕμεις:** ενν.]: υποκ. στο **ὄψεσθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **πάντας:** κατηγ. προσδρ. στο **αὐτούς:** αντικ. στο ὄψεσθε και υποκ. στη μτχ. **ὄντας:** κατηγ. μτχ. από το αισθητικό ὄψεσθε. **διαφόρους:** κατηγ. στο αὐτούς [: υποκ. της μτχ. ὄντας]. **μοι:** δοτ. αντικ. στο διαφόρους.
- 4. και [ὅτι ὄψεσθε] πλείστα τούτους περί ἐμοῦ λογοποιοῦντας καί ψευδομένους:** δευτ. ειδ. πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη ειδική: οι δύο προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. **[ὕμεις:** ενν.]: υποκ. στο **[ὄψεσθε:** το ρήμα της πρότασης ενν.]. **τούτους:** αντικ. στο ὄψεσθε και στις μτχ. **λογοποιοῦντας - ψευδομένους:** κατηγορηματικές μτχ. από το ὄψεσθε [: ρήμα αισθηματικό]. **πλείστα:** σύστ. αντικ. στις μτχ. λογοποιοῦντας - ψευδομένους. **περί ἐμοῦ:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.
- 5. ὅσοι τῶν νεωτέρων περί κύβους ἢ πότους ἢ [περί] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιοῦμενοι:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση στο **[ὕμεις:** εννοούμενο υποκείμενο] του **ὄψεσθε** της προηγούμενης πρότασης. **ὅσοι:** υποκ. στο **τυγχάνουσι** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **ποιοῦμενοι:** κατηγ. μτχ. από το τυγχάνουσι. **τὰς διατριβὰς:** αντικ. στη μτχ. ποιοῦμενοι. **περί κύβους - [περί] πότους - [περί] τὰς ἀκολασίας:** εμπρόθετοι προσδ. αναφοράς. **τὰς τοιαύτας:** επιθ. προσδ. στο ἀκολασίας. **τῶν νεωτέρων:** γεν. διαιρ. από το ὅσοι και προηγείται από το **ὅσοι** για ἔμφαση, ενώ θα ἔπρεπε κανονικά να ακολουθεί.
- 6. Καίτοι δῆλόν [ἔστι]:** κύρ. πρότ. **δῆλόν ἐστι:** απρόσωπη ἔκφραση.
- 7. ὅτι οὐκ ἄν τοιαύτην γνώμην εἶχον περί ἐμοῦ:** δευτ. ειδ. πρότ. υποκ. στην απρόσωπη ἔκφραση **δῆλόν ἐστι** τῆς προηγούμενης κύριας πρότασης. **[οὔτοι:** ενν.]: υποκ. στο **οὐκ ἄν εἶχον** [: το ρήμα της πρότασης, δυν. οριστική]. **τοιαύτην:** επιθ. προσδ. στο **γνώμην:** αντικ. στο οὐκ ἄν εἶχον. **περί ἐμοῦ:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.
- 8. εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν:** δευτ. υποθ. πρότ. **[ἡμεῖς:** ενν.]: υποκ. στο **ἐπεθυμοῦμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν αὐτῶν:** αντικ. στο ἐπεθυμοῦμεν.
- **Εἰ ἐπεθυμοῦμεν** [: υπόθ.] - **ὅτι οὐκ ἄν εἶχον** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το **δῆλόν ἐστι** με απόδοση την ειδική πρόταση: δηλώνει το **μη πραγματικό**.
- 9. Ἐτι δ', ὃ βουλή, οὐδεὶς ἄν ἀποδείξαι περί ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχράν οὔτε γραφήν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην:** κύρ. πρότ. **οὐδεὶς:** υποκ. στο **ἄν δύναίτο** [: το ρήμα της πρότασης, δυν. ευκτική] και στο **ἀποδείξαι** [: ταυτο-

προσωπία]: τελ. απαρφ. αντικ. στο ἄν δύναιτο. **δίκην - γραφήν - εἰσαγγελίαν**: αντικείμενα στο ἀποδείξει και υποκείμενα στη μτχ. **γεγεννημένην**. κατηγ. μτχ. από το ἀποδείξει. **αἰσχράν**: επιθ. προσδ. στο δίκην. **περὶ ἑμοῦ**: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **ὦ βουλή**: κλητική προσφώνηση.

10. καίτοι ἑτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας: κύρ. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ὄρατε** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἑτέρους**: αντικ. στο ὄρατε και υποκ. στη μτχ. **καθεστηκότας**: κατηγ. μτχ. από το ὄρατε [: ρήμα αἰσθητικό]. **εἰς ἀγῶνας**: εμπρόσθ. προσδ. ως κατηγορούμενο στο υποκ. ἑτέρους της μτχ. καθεστηκότας [το καθίσταμαι εἶναι ρήμα συνδετικό]· **κατ' ἄλλη ἀποψη** εμπρόθετος προσδιορ. κατάστασης. **τοιούτους**: επιθ. προσδ. στο ἀγῶνας. **πολλάκις**: επιρρ. προσδ. του ποσοῦ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Σε λίγες περιπτώσεις και κάθε είδους εμπρόσθετος προσδιορισμός μπορεί να τεθεί ως κατηγορούμενο, όπως **εἰς ἀγῶνας** της προηγούμενης πρότασης.

11. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε: κύρια πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **σκέψασθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **πρὸς τὰς στρατείας - [πρὸς] τοὺς κινδύνους**: εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς. **τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους**: επιθ. προσδ. στο τοὺς κινδύνους. **πρὸς τοὺς πολεμίους** [χωρὶς το ἄρθρο **τοὺς**]: εμπρόθ. προσδ. εχθρικής ενέργειας.

12. οἷον ἑμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει: δευτ. πλάγια ερωτημ. πρότ. μερικής ἀγνοιας, αντικ. στο **σκέψασθε** της κύριας πρότασης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **παρέχω** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἑμαυτὸν** [: ἄμεσο αντικ.] - **τῇ πόλει** [: ἔμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο παρέχω. **οἷον**: κατηγ. στο ἑμαυτὸν μέσω του **παρέχω**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Συνδέουν το αντικείμενο με το κατηγορούμενο τα ρήματα που σημαίνουν **εκλογή** στην ενεργητική τους σημασία, όπως: **αἰροῦμαι** [= εκλέγω], **χειροτονῶ** [= εκλέγω κάποιον με χειροτονία, δηλ. ψηφοφορία με ἀνάταση των χειρῶν], **λαμβάνω**, **ἔχω**, **κτῶμαι**, **παρέχω**, **δίδωμι**, **ἀπονέμω** κ.λπ. Ἐτσι και στην παραπάνω πρόταση το **παρέχω** συνδέει το **οἷον** με το **ἑμαυτὸν**.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. Περί δέ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἑμῆς ἐπεικειίας: Ἄμεση σχέση με την προηγούμενη αναφορά του ἔχει και η δήλωσή του ότι στις κοινωνικές του σχέσεις ἔχει ευπρεπή συμπεριφορά που αποτελεί βέβαια εγγύηση ότι την ίδια ευπρεπή και ηθική συμπεριφορά θα επιδείξει και στο δημόσιο βίο του.

2. Περί κύβους ἢ πότους ἢ περὶ τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι: Η δική του ηθική ιδιωτική ζωή ἔρχεται σε ἀντίθεση με τις ἀκό-

λαστες συνήθειες πολλών νέων της εποχής, οι οποίοι, αν και κατάγονταν από καλές οικογένειες, σύχναζαν σε κυβευτήρια παίζοντας ζάρια ή σε καπηλειά πίνοντας και κάνοντας παρέα με κοινές γυναίκες. Αυτοί οι χώροι, θεωρούνταν χώροι διαφθοράς και τα άτομα που βρίσκονταν εκεί επιδίδονταν συχνά σε ανέντιμες πράξεις.

3. **Περί ἐμοῦ λογοποιοῦντας και ψευδομένους:** Μία λοιπόν από τις ανέντιμες πράξεις των ανθρώπων που σύχναζαν σ' αυτά τα μέρη ήταν να κακολογούν και να συκοφαντούν τους έντιμους πολίτες. Στο συγκεκριμένο μάλιστα σημείο φαίνεται ότι ο Μαντίθεος ήταν θύμα αυτών των συκοφαντιών.
4. **Εἰ αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ:** Στην προηγούμενη διαπίστωσή του [ότι δηλ. πέφτει θύμα συκοφαντιῶν απ' αυτούς που συχναίνουν στα καπηλειά και επιδίδονται σε ακολασίες], στηρίζεται και αυτό το επιχείρημα που είναι εύστοχο με έντονη ψυχολογική διάσταση. Εάν ο Μαντίθεος ήταν όμοιος μ' αυτούς τους νέους στο χαρακτήρα και στη συμπεριφορά, τότε σίγουρα δε θα τον κατηγορούσαν. Γιατί ο όμοιος πάντα υποστηρίζει τον όμοιό του. Επειδή όμως είναι καλύτερος απ' αυτούς, γι' αυτό αντιμετωπίζει το φθόνο τους που εκφράζεται με συκοφαντίες εναντίον του.
5. **Δίκην αἰσχράν:** Ο όρος **δίκη** στην Αθήνα δήλωνε δίκη **ιδιωτικής φύσης**. Δηλ. μία δίκη που στηριζόταν σε κατηγορία σχετική με ιδιωτικές υποθέσεις, όπως ο σφετερισμός της περιουσίας από τον αδερφό, η εγκατάληψη ανύπαντρης αδερφής κ.λπ. Για να μπορεί κάποιος να ξεκινήσει μια δίκη εναντίον κάποιου, θα έπρεπε να είναι άντρας, ενήλικας, ελεύθερος πολίτης και με πολιτικά δικαιώματα.
6. **Γραφήν:** Ο όρος **γραφή** στην Αθήνα δήλωνε κάθε δίκη **δημόσιας φύσης**, που σχετιζόταν δηλ. με υποθέσεις δημοσίου συμφέροντος, όπως χρημάτων, προδοσίας, λιποταξίας, κατάχρησης δημοσίων [δίκην ασεβείας, δωροδοκίας, δειλίας, αστρατείας, ύβρεως, τραύματος, φαρμακείας, μοιχείας κ.λπ.]. Ονόμαζαν αυτή τη δίκη «γραφή» γιατί ο κατηγορός θα έπρεπε να υποβάλει γραπτώς τη μήνυσή του. Οπωσδήποτε και σ' αυτή την περίπτωση ο κατηγορός θα έπρεπε να είναι γνήσιος Αθηναίος πολίτης.
7. **Εισαγγελίαν:** Ο όρος **εισαγγελία** στην Αθήνα δήλωνε κάθε καταγγελία για σοβαρό δημόσιο αδίκημα, όπως ήταν η προδοσία ή η προσπάθεια κατάλυσης της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Επιπλέον όμως εισαγγελία γινόταν και για τα λεγόμενα **ἀγγραφα** αδικήματα δηλ. αυτά που δε συμπεριλαμβάνονταν στη νομοθεσία της πολιτείας και γίνονταν από άτομα που ήταν φρουροί ή προστάτες άλλων αδύναμων ατόμων [π.χ. ορφανών]. Η μήνυση αυτή γινόταν στη Βουλή και εκδικαζόταν από αυτήν. Το ανώτατο πρόστιμο που μπορούσε να επιβάλει η Βουλή στον ένοχο ήταν 500 δραχμές.

Εάν το αδίκημα ήταν σοβαρότερο και έπρεπε να επιβληθεί μεγαλύτερη ποινή, τότε αναλάμβανε την υπόθεση η Εκκλησία του Δήμου ή η Ηλιαία. Όταν ο απλός πολίτης έκανε με την εισαγγελία απλή καταγγελία στο δήμο για κάποιο αδίκημα, τότε ο δήμος αναλάμβανε το δικαστικό αγώνα εναντίον του πολίτη που αδίχησε.

- 8. Οὐδείς ἄν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφήν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην:** Οι Αθηναίοι την περίοδο αυτή ήταν έντονα φιλόδοικοι με αποτέλεσμα ακόμη και με την παραμικρή αφορμή να κινούν δίκες. Έτσι πολύ συχνά κάποιος βρισκόταν στο δικαστήριο είτε ως κατηγορος είτε ως κατηγορούμενος. Αν κάποιος λοιπόν δεν είχε βρεθεί στο δικαστήριο με κάποια από τις δυο αυτές ιδιότητες, ήταν άξιος επαίνου. Η αποχή επομένως από τα δικαστήρια ήταν ένα δυνατό επιχείρημα για την ηθική σκιαγράφηση του προσώπου που μιλάει. Γι' αυτό το λόγο το χρησιμοποιούν συχνά και άλλοι ρήτορες, όπως ο Υπερείδης, ο Δημοσθένης, ο Ισοκράτης κ.ά.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση** που επιτείνεται από τους αντιθετικούς συνδέσμους **μέν- δέ**: Καί τά μέν ἴδια- περὶ δέ τῶν κοινῶν.
- 2. Πολυσύνδετο**: Περί κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας. Ο λόγος συμπλέκεται με το διαζευτικό σύνδεσμο **ἢ**.
- 3. Πλεονασμός [περίφραση]**: Τὰς διατριβάς ποιούμεν ἀντί **διατριβόμενοι**.
- 4. Συνωνυμία**: Λογοποιούντας καί ψευδομένους. Οι δύο αυτές λέξεις έχουν περίπου την ίδια σημασία.
- 5. Αντίθεση**: Δίκην- γραφήν. **Δίκη** = ιδιωτική δίκη ενώ **γραφή** = δημόσια δίκη.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις:

- πολλοί νεαροί Αθηναίοι περνούσαν τον καιρό τους παίζοντας ζάρια σε μέρη που ονομάζονταν ἢ
- Η είναι έννοια συνώνυμη με την ψευδολογία.
- Η ήταν ο πιο σνηθισμένος τύπος δημόσιας δίκης και αφορούσε σε αδικήματα που έθιγαν το σύνολο της κοινότητας, όπως π.χ. προδοσία.

Ερώτηση 2η: Τι γνωρίζετε για τη φιλοδοξία των αρχαίων Αθηναίων;

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις της στήλης Α με τη συντακτική τους λειτουργία της στη στήλη Β.

Α	Β
1. ὅτι πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας	α. πλάγια ερωτηματική πρότ. αντικείμενο στο ρ. <i>σκέψασθαι</i> .
2. ὅσοι τῶν νεωτέρων περὶ κύβους ἢ πότους ἢ τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι.	β. ειδική πρόταση, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «δήλον ἔστι».
3. ὅτι οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ	γ. ειδική πρόταση, ἐπεξήγηση στο εννοούμενο <i>τοῦτο</i> της προηγούμενης κύριας πρότ.
4. οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει	δ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο «ὕμεις» (υποκ. της προηγούμενης).

Ερώτηση 4 η: Ποιες από τις παρακάτω συντακτικές παρατηρήσεις είναι σωστές;

- α. **τεκμήριον:** κατηγορούμενο στο (ενν.) *τοῦτο*
- β. **πάντας:** επιθετικός προσδ. στο *αὐτοὺς*
- γ. **ὅσοι:** επιθετικός προσδ. στο *ποιούμενοι*
- δ. **γνώμη:** αντικείμενο στο *οὐκ ἂν εἶχον*
- ε. **τῶν αὐτῶν:** γενική διαιρετική από το (ενν.) *τι*
- στ. **περὶ ἐμοῦ:** εμπρόθετος προσδ. της αναφοράς

Ερώτηση 5 η: *μέγιστον, νεωτέρων, πλείστα, αἰσχράν:* **Να γραφοῦν τα παραθετικά τους.**

Ερώτηση 6 η: *τυγχάνουσι, σκέψασθε:* **Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφοῦν το απαρέμφατο και η μετοχή του ίδιου χρόνου.**

Ερώτηση 7 η: **Με ποιες λέξεις του κειμένου ἔχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω ὅροι;** *διοικητικός, εισηγητής, επίτευγμα, εἶδος, ἀδιάφυστος, παράδειγμα.*

Άσκηση 8 η: **Να δώσετε την ετυμολογία των λέξεων:** *τεκμήριο, ἀκολασία, διάφορος, ἐπιθυμῶ, δίκη, εἰσαγγελία.*

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος στην προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκε σε στοιχεία της ιδιωτικής του ζωής. Σ' αυτή την ενότητα θα μιλήσει για την εικόνα του στη δημόσια ζωή. Ισχυρίζεται λοιπόν ότι δεν περνάει τον καιρό του με ζάρια, ποτά και άλλες ακολασίες σε ύποπτα μέρη, όπου συνηθίζουν να συχάζουν πολλοί νέοι της εποχής οι οποίοι ασχολούνται με τη διάδοση συκοφαντιών δυσφημίζοντας έντιμους πολίτες. Αυτή η συμπεριφορά του είναι κατά το Μαντίθεο απτή απόδειξη της αξιοπρέπειάς του και δείχνει ότι, αν είχε σχέση με αυτούς τους νέους και με την ανέντιμη συμπεριφορά τους, εκείνοι δε θα τον κατηγορούσαν, γιατί θα ήταν ένας από αυτούς.

Επίσης η έντιμη δημόσια ζωή του αποδεικνύεται από το γεγονός ότι δεν έχει συρθεί στα δικαστήρια, παρόλο που πολλοί μπλέκονταν εκείνη την εποχή σε δίκες. Τέλος, προτρέπει τους βουλευτές να εξετάσουν την πρόθυμη συμμετοχή του σ' όλες τις υποχρεώσεις που προϋποθέτει η ζωή του ως πολίτη.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: α. σκιαραφεία, κυβευτήρια, β. λογοποιία, γ. γραφή.

2 η: Οι Αθηναίοι την περίοδο που εξετάζουμε ήταν έντονα φιλόδοικοι. Κινούσαν δίκες με την παραμικρή αφορμή, με αποτέλεσμα πολύ συχνά οι πολίτες να βρίσκονται στο δικαστήριο είτε ως κατηγοροί είτε ως κατηγορούμενοι. Αν κάποιος Αθηναίος δεν είχε παρουσιαστεί ποτέ σε δικαστήριο με κάποια από τις δύο αυτές ιδιότητες, θεωρούνταν άξιος επαίνου. Η αποχή λοιπόν από δίκες χρησιμοποιήθηκε ως επιχείρημα από πολλούς ρήτορες όπως το Λυσία, τον Υπερείδη, το Δημοσθένη, Ισοκράτη κ.λπ.

3 η: 1 → γ, 2 → δ, 3 → β, 4 → α.

4 η: Σωστές είναι οι συντακτικές παρατηρήσεις α, δ, στ.

5 η: μέγα - μειζον - **μέγιστον**, νέων - **νεωτέρων** - νεωάτων, πολύ - πλέον - **πλείστα**, **αίσχρόν** - αίσχίονα και αίσχίω - αίσχίστην.

6 η: **οριστ.** τυγχάνουσι, **υποτ.** τυγχάνωσι, **ευκτ.** τυγχάνοιεν, **προστ.** τυγχανόντων και τυγχανέτωσαν, **απρμφ.** τυγχάνειν, **μτχ** τυγχάνων - ουσά, -ον.
οριστ. έσκέψασθε, **υποτ.** σκέψησθε, **ευκτ.** σκέψαισθε, **προστ.** σκέψασθε, **απρμφ.** σκέψασθαι, **μτχ.** σκεψάμενος, -η, -ο.

7 η: **διοικητικός** → διόκηκα, **εισηγητής** → ήγοῦμαι, **επίτευγμα** → τυγχάνουσι, **είδος** → ὄψεσθαι, ὄρατε, **αδιάψευστος** → ψευδομένους, **παράδειγμα** → ἀποδειξαι.

8 η: **τεκμήριο** [: τεκμαίρομαι], **ἀκολασία** [: ἀκόλαστος: ἀ στερ. + κολάζω], **διάφορος** [: διαφέρω, διά + φέρω], **ἐπιθυμῶ** [: ἐπί + θυμός], **δίκη** [: δείκνυμι]. **εἰσαγγελία** [: εἰσαγγέλλω, εἰς + ἀγγέλλω].

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 13

*Η πρόταση του Μαντιθέου να
πολεμήσει ως οπλίτης*

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Πρῶτον μὲν γάρ,
ὅτε ἐποιήσασθε τὴν συμμαχίαν
πρὸς [τούς] Βοιωτούς
καὶ ἔδει
βοηθεῖν εἰς Ἀλίαρτον,
κατελεγμένους
ὑπὸ Ὁρθοβούλου
ἱππεύειν,
ἐπειδὴ ἐώρων
πάντας νομίζοντας
δεῖν εἶναι ἀσφάλειαν
τοῖς ἱππεύουσιν μὲν,
ἡγουμένους [εἶναι ἄν] κίνδυνον
τοῖς δ' ὀπλίτας,
ἐτέρων ἀναβάντων
ἐπὶ τοὺς ἵππους
παρὰ τὸν νόμον
ἀδοκιμάστων
ἐγὼ προσελθὼν
ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ
ἔξαλειψαί με
ἐκ τοῦ καταλόγου,
ἡγούμενος αἰσχρόν εἶναι
στρατεύεσθαι

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Πρώτα πρώτα δηλαδή,
ὅταν κάνατε τη συμμαχία
με τους Βοιωτούς
κι [ὅταν] ἔπρεπε
να σπεύσετε σε βοήθεια στην Αλίαρτο,
αν και εἶχα γραφεί στον κατάλογο
ἀπὸ τον Ορθόβουλο
για να υπηρετῶ στο ἱππικό,
ἐπειδὴ ἐβλεπα
πως ὅλοι εἶχαν τη γνώμη
ὅτι ἔπρεπε να υπάρχει ασφάλεια
στους ἱππεῖς ἀπὸ τη μια,
και πως νόμιζαν ὅτι [θα υπήρχε] κίνδυνος
στους οπλίτες ἀπὸ την ἄλλη,
μολονότι ἄλλοι κατατάχθηκαν
στο ἱππικό
παράνομα
χωρὶς να υποβληθῶν σε δοκιμασία,
ἐγὼ, ἀφοῦ παρουσιάστηκα,
παρακάλεσα τον Ορθόβουλο
να με διαγράψει
ἀπὸ τον κατάλογο [των ἱππέων],
ἐπειδὴ εἶχα τη γνώμη ὅτι ἦταν ντροπὴ
να ἐκστρατεύω,

παρασκευάσαντα ἑμαυτῶ ἄδειαν αφού παρασκευάσω στον εαυτό μου
 ασφάλεια,
μέλλοντος τοῦ πλήθους ενώ επρόκειτο οι πολλοί
κινδυνεύειν. να διακινδυνεύσουν.
Καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε. Και για μένα ανέβα, Ορθόβουλε
 [και πες την αλήθεια].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα*

πρώτον: επίρρ. χρόνου υπερθ. βαθμού = πρώτα· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [πρό], συγκρ. **πρότερον**, υπερθ. **πρώτον**.

ὄτε: σύνδεσμος χρονικός = όταν.

ἐποιήσαθε: αόρ. οριστ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. [μετα]ποιηθήσομαι, μέσ. αόρ. **ἐποιήσαμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποίημα**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποιήσις, ποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐργάζομαι, ἐπιτελώ, πράττω.

Βοιωτούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β΄ κλίσης του ουσ. **Βοιωτός** = κάτοικος της Βοιωτίας, Βοιωτός.

Ἀλίαρτον: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, β΄ κλίσης του ουσ. **Ἀλίαρτος** = Αλίαρτος· [πόλη της Βοιωτίας].

ἔδει: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του απροσ. **δεῖ** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδει**, μέλ. **δεήσει**, αόρ. **ἐδέησε**, παρκ. **δεδέηκε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδέητος, δέησις, δήμα, ἀνενδεής, ἐνδεής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πρέπει, προσήκει, χροή.

βοηθῆν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **βοηθέω -ῶ** = βοηθώ, σπεύδω σε βοήθεια. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβοήθουν**, μέλ. **βοηθήσω**, αόρ. **ἐβοήθησα**, παρκ. **βεβοήθηκα**, υπερσ. **ἐβεβοηθήκειν και βεβοηθηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀβοήθητος, βοηθητέον, βοηθητικός, βοήθημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀλέξω, ἀμύνω, ἀρήγω, ἐπικουρῶ, λυσιτελώ, ὑπηρετῶ.

ὑπό: πρόθεση = κάτω από.

Ὁρθοβούλου: γεν. ενικ. αρσ. γένους, β΄ κλίσης του ουσ. **Ὁρθόβουλος - Ὁρθοβούλου** = Ορθόβουλος· [φύλαρχος της Ακαμαντίδας φυλής].

κατειλεγμένοι: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. του **καταλέγομαι** =

γράφομαι στους καταλόγους. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **κατελεγόμεν**, μέσ. μέλ. **καταλέξομαι**, παθ. μέλ. **καταλεγήσομαι**, μέσ. αόρ. **κατελεξάμην**, παθ. αόρ. ως μέσ. **κατελέχθην**, παθ. αόρ. β' **κατελέγην**, παρκ. **κατείλεγμαι**, υπερσ. **κατειλεγμένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κατάλογος, λογάς, λογάδην. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγείρω, ἀθροίζω, συνάγω.

ἵππεύειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἵππεύω** = υπηρετώ στο ιππικό.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἵππευον**, μέλ. **ἵππεύσω**, αόρ. **ἵππευσα**, παρκ. **ἵππευκα** [συνηθέστερη η μετοχή **ἵππευκός**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἵππευτήρ, ἵππευμα, ἵππευτής, ἵππευτικός, ἵππευσις.

ἐπειδή: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, επειδή.

πάντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = καθένας. [Στον πληθυντικό **πάντες** = όλοι].

έώρων: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **όρώω -ω** = βλέπω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έώρων**, μέλ. **όψομαι**, αόρ. β' **είδον**, παρκ. **έώρακα** και **έώρακα** και **όπωπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: όραμα, όραματιστής, άόρατος, όρατός, αὐτόπτης, έπόπτης, είδος, ιδέα, όμμα, όφθαλμός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: θεώμαι, θεωρώ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, βλέπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άβλεπτῶ, τυφλώνω.

ἵππεύουσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἵππεύω**. Βλ. παραπάνω.

είναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **είμι** = είμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **έσομαι**, αόρ. β' **έγενόμην**, παρκ. **γένονα**, υπερσ. **έγενόνειν** και **γεγόνειν**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αορ. β', πρκ. και υπερσ. αναπληρώνονται από το **γίγνομαι**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ένεμι, οὐσία, όντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γίγνομαι, ζῶ, υπάρχω.

δειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του απροσ. **δει**. Βλέπε πιο πάνω § 13.

νομίζοντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **νομίζω** = νομίζω, έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ένόμιζον**, μέλ. **νομιῶ**, αόρ. **ένόμισα**, παρκ. **νενόμικα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: νόμισμα, νόμησις, νομιστέον, νομιστός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δοκῶ, δοκεῖ μοι, ἠγοῦμαι, κρίνω, οἶομαι/οἶμαι, ὑπολαμβάνω.

όπλίταις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **όπλίτης - όπλίτου** [κλητ. ενικ. **όπλίτα**] = οπλίτης.

ἠγουμένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **ἠγέομαι - οὔμαι** = νομίζω, έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἠγούμην**, μέσ. μέλ. **ἠγήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἠγησάμην** και παθ. **ἠγήθην**, παρκ. **ἠγημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εισηγητής, ἠγήτωρ, ἠγεμών, ἠγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: όδηγῶ, βασιλεύω, δεσπόζω, γιγνώσκω.

έτέρων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **έτερος, έτέρα, έτερον** = άλλος.

άναβάντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής αόρ. β' ενεργ. φωνής του **άναβαίνω**

= ἀνεβαίνω, κατατάσσομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀνέβαινον**, μέλ. **ἀναβήσομαι**, αόρ. β' **ἀνέβην**, παρκ. **ἀναβέβηκα**, υπερσ. **ἀνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διάβασις, ἀνάβασις, βάσις, ἄβατος, βάδην, βακτηρία, βέβαιος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βιβάζω, βαδίζω, ὀδεύω, ὀδοιπορῶ, ἔρχομαι, πορεύομαι.

ἵππους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **ἵππος** = ἄλογο.

ἀδοκιμάστων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ ἀδοκίμος, -ον**, = αὐτός που δεν υποβάλλεται σε δοκιμασία.

παρά [: πρόθεση] **παρά τόν νόμον** = παράνομα.

ἐγώ: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = ἐγώ.

προσελθών: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αόρ. β' ενεργ. φωνής του **προσέρχομαι** = παρουσιάζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **προσῆα** και **προσῆειν**, μέλ. **προσείμι**, αόρ. β' **προσῆλθον**, παρκ. **προσελήλυθα**, υπερσ. **προσεληλύθειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: προσήλυτος, ἔλευσις, ἰταμός, ἰσθμός, ἰτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀφικνοῦμαι, βαδίζω, βαίνω, ἦκω.

ἔφην: παρτ. οριστ. του **φημί** = παρακαλώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔφην**, μέλ. **φήσω**, αόρ. **ἔφησα**, [αντί του **ἔφησα** συνήθως ο παρτ. **ἔφην**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φήμη, φημίζω, φωνή, φατέος, φατός, ἄφατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἰσχυρίζομαι, λέγω, φάσκω, φράζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπόφημι, ἀρνοῦμαι.

Ὅρθοβούλω: δοτ. ενικ. Βλ. παραπάνω, § 13.

ἐξαλείψαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **ἐξαλείφω** = διαγράφω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐξήλειπον**, μέλ. **ἐξαλείψω**, αόρ. **ἐξήλειψα**, παρκ. **ἐξαλήλιψα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνεξάλειπτος, ἐξάλειψις, ἐξαλειπτέον, εὐεξάλειπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐπιχρίω, χρίομαι.

ἠγούμενος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **ἠγέομαι -οῦμαι**. Βλέπε πιο πάνω.

αἰσχρόν: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **αἰσχρός** = αἰσχρός. **αἰσχρόν ἐστί** = εἶναι ντροπή. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **αἰσχρός, -ά, -όν**, συγκρ. **ὁ, ἡ αἰσχίον, τό αἷσχιον**, υπερθ. **αἷσχιστος, -σχίστη, -σχιστον**.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **εἶμί**. Βλ. παραπάνω, § 13.

πλήθους: γεν. πληθ. ουδετ. γένους γ' κλίσης του σιγμολόγητου ουσ. **πλήθος - πλήθους** = πλήθος, πολλοί.

μέλλοντος: γεν. ενικ. ουδετ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **μέλλω** = σκοπεύω, πρόκειται. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔμμελον** και **ἤμελλον**, μέλ. **μελλήσω**, αόρ. **ἐμέλλησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μέλλησις, μελλητής, μελλητικός, ἀμέλλητος, ἀμελλήτως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διατρίβω, ὀκνῶ, ὕστερῶ, χρονίζω.

κινδυνεύειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κινδυνεύω** = διακινδυνεύω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐκινδύνευον**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **ἐκινδύνευσα**, παρκ. **κεκινδύνευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κινδύνευμα, κινδυνευτής, κινδυνευτέον, διακινδυνεύω.

νευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν κινδύνῳ εἰμι, εἰς κίνδυνον ἔρχομαι, εἰς κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκινδύνως ἢ ἀσφαλῶς ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἰμί.

ἄδεια: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ἄδεια** = ασφάλεια.

ἐμαυτῷ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους α΄ προσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς** [α΄ προσ.], **σεαυτοῦ - σεαυτῆς** [β΄ προσ.], **ἐαυτοῦ - ἐαυτῆς** [γ΄ προσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αντωνυμία αυτή έχει μόνο πλάγιες πτώσεις.

παρασκευάσαντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής αορ. ενεργ. φωνής του **παρασκευάζω** = παρασκευάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρεσκευάζον**, μέλ. **παρεσκευάσω**, αόρ. **παρασκευάσα**, παρκ. **παρεσκευάκα**, υπερσ. **παρεσκευάκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παρασκευάσμα, παρασκευάσις, παρασκευαστής, παρασκευαστός, παρασκευαστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐτοιμάζω, παρασκευαστής εἰμί τινος, ἐν παρσκευῇ εἰμι.

παρασκευάζω ἐμαυτῷ ἄδειαν: προετοιμάζω για τον εαυτό μου ασφάλεια.

στρατεύεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **στρατεύομαι** = εκστρατεύω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐστρατεύομην**, μέσ. μέλ. **στρατεύομαι**, μέσ. αόρ. **ἐστρατεύομαι**, παρκ. **ἐστράτευμαι**, υπερσ. **ἐστρατεύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** στράτευσις, στράτευμα, στρατεία, στρατεύσιμος, ἀστράτευτος, ἐκστρατεύτέον.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἀποδημῶ, στρατείαν ἄγω, στρατείαν ποιοῦμαι, ἐπὶ στρατείας εἰμί. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐπιδημῶ.

μοι: δοτ. ενικ. [β΄ τύπος] αρσ. γένους α΄ προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ].**

ἀνάβηθι: β΄ ενικῶ αορ. β΄ προστ. ενεργ. φωνής του **ἀναβαίνο**. Βλ. παραπάνω, § 13.

᾽Ορθόβουλε: κλητ. ενικ. Βλ. παραπάνω, § 13.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Πρῶτος: πρώτα, πρωτεύω, πρωτεύουσα, πρωταγωνιστώ, πρωταγωνιστής, πρωταθλητής, πρωτάθλημα, πρωτεργάτης, πρωτοβουλία, πρωτόγονος, πρωθυπουργός. **Ἴππεύω:** ἵππευση, ἱππική, ἱππεντική, ἱππικό, ἱππικός, ἱππεύω, ἱπποδρόμο, ἱππόδρομος, ἱπποδύναμη, ἱπποειδής. **᾽Οπλίτης:** οπλίζω, εξοπλίζω, αφοπλίζω, οπλισμός, ἀφόπλιση, εξοπλισμός, οπλιταγωγό, ὄπλο, οπλίτης, οπλοβομβίδα, οπλοδιδάσκαλος, οπλοθήκη, οπλοπολυβόλο, οπλοστάσιο. **Αἰσχρός:** αἰσχρογράφημα, αἰσχρογραφία, αἰσχροκέρδεια, αἰσχροκερδής, αἰσχροκερδῶ, αἰσχρολογία, αἰσχρόλογο, αἰσχρολόγος, αἰσχρολογῶ, αἰσχρός, αἰσχροτήτα. **Κινδυνεύω:** διακινδυνεύω, συγκινδυνεύω, κινδυνεύω, κίνδυνος. **Στρατεύομαι:** στρατάρχης, στράτευμα, στρατευμένος, επιστράτευση, στρατεύσιμος, στρατηγείο, στρατήγημα, στρατηγική, στρατηγία, στρατηγικός, στρατηγός, στρατηλάτης, στρατιώτης, στρατιωτικός, στρατολογία, στρατός.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ποιείσθε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐποιείσθε, μέλ. ποιήσεσθε / ποιηθήσεσθε, ἀόρ. ἐποιήσασθε / ἐποιήθητε, πρκ. πεποιήσθε, υπερσ. ἐπεποιήσθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐποιήσασθε, υποτ. ποιήσθησθε, ευκτ. ποιήσαισθε, προστ. ποιήσασθε, απαρ. ποιήσασθαι, μτχ. ποιησάμενος, -η, -ον.

δει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔδει, μέλ. δεήσει, ἀόρ. ἐδέησε, πρκ. δεδέηκε.

βοηθεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βοηθήσιν, ἀόρ. βοηθήσαι, πρκ. βεβοηθήκηναι.

καταλεγόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταλεξόμενος / καταλεγησόμενος, ἀόρ. καταλεξάμενος / καταλεχθείς, ἀόρ. β' καταλεγείς, πρκ. κατειλεγμένος.

ἰππεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἰππεύσιν, ἀόρ. ἰππεῦσαι, πρκ. ἰππευκέναι.

ὄρω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐώρων, μέλ. ὄψομαι, ἀόρ. β' εἶδον, πρκ. ἐώρακα / ἐώρακα / ὄπωπα, υπερσ. ἐωράκειν.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγενέσθαι.

δεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δεήσιν, ἀόρ. δεῆσαι, πρκ. δεδεηκέναι.

νομίζοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. νομοῦντας, ἀόρ. νομίσαντας, πρκ. νενομικότες.

ἠγουμένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἠγυσομένους, ἀόρ. ἠγυσαμένους / ἠγυθέντας, πρκ. ἠγυμένους.

ἀναβαινόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀναβησομένων, ἀόρ. ἀναβάντων, πρκ. ἀναβεβηκόντων.

προσιών: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προσιών, ἀόρ. β' προσελθών, πρκ. προσεληλυθώς.

φημί: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔφην, μέλ. φήσω, ἀόρ. ἔφησα.

ἐξαλείφειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐξαλείψειν, ἀόρ. ἐξαλείψαι, πρκ. ἐξαληλιφέναι.

ἠγούμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἠγυσοόμενος, ἀόρ. ἠγυσάμενος / ἠγυθείς, πρκ. ἠγυμένος.

μέλλοντος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μελλήσοντος, ἀόρ. μελλήσαντος.

κινδυνεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύσιν, ἀόρ. κινδυνεύσαι, πρκ. κενδυνευκέναι.

παρασκευάζοντα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρασκευάσοντα, ἀόρ. παρασκευάσαντα, πρκ. παρασκευασκόντα.

στρατεύεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. στρατεύσεσθαι, ἀόρ. στρατεύσασθαι [στρατευθῆναι], πρκ. ἐστρατευθῆναι.

ἀνάβαινε: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. β' ἀνάβηθι, πρκ. ἀναβεβηκώς ἴσθι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀνάβηθς, υποτ. ἀναβῆς, ευκτ. ἀναβαίης, προστ. ἀνάβηθι, απαρ. ἀναβῆναι, μτχ. ἀναβάς, -ᾶσα, -άν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Πρώτον [: πρώτος], **Συμμαχία** [: σύμμαχος: σύν + μάχη], **Βοηθ-ῶ** [: βοηθός: βοή + θέω], **καταλέγομαι** [: κατά + λέγομαι], **Ίππεύω** [: ἵππεύς], **Ἐπειδή** [: ἐπεὶ + δὴ], **Ἀσφάλεια** [: ἀσφαλής], **Ὀπλίτης** [: ὄπλον], **Ἀναβαίνω** [: ἀνά + βαίνω], **Νόμος** [: νέμω], **Προσέρχομαι** [: πρὸς + ἔρχομαι], **Ἐξαλείφω** [: ἐκ (ἐξ) + ἀλείφω], **Κατάλογος** [: καταλέγω: κατά + λέγω], **Αἰσχρόν** [: αἴσχος], **Πλήθος** [: πίμπλημι], **Κινδυνεύω** [: κίνδυνος], **Ἄδεια** [: ἀδεής], **Παρασκευάζω** [: παρασκευή: παρά + σκευή], **Στρατεύομαι** [: στρατός].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. **Πρώτον μὲν γάρ ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρά τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλείψαι με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρόν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι.** κύρ. πρὸτ. ἐγώ: υποκ. στο ἔφην [: το ρῆμα της πρότασης] και στις μτχ. **προσελθὼν** [: χρον. μτχ.] - **ἡγούμενος** [: αιτιολ. μτχ.] - **κατειλεγμένος** [: εναντιωμ. μτχ.] και στο **ἵππεύειν** [: ταυτοπροσωπία]: απαρέμφ. του σκοπού από τη μτχ. κατειλεγμένος [το **καταλέγομαι** είναι ρῆμα σκοπίμης ενέργειας - εκλογής]. **τῷ Ὁρθοβούλῳ** - **ἐξαλείψαι** [: τελ. απαρμφ. ἔμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο ἔφην. [**τὸν Ὁρθόβουλον**: ενν]: υποκ. στο ἐξαλείψαι [: ετεροπροσωπία]. **με**: αντικ. στο ἐξαλείψαι. **ἐκ τοῦ καταλόγου**: εμπρόθ. προσδ. απομάκρυνσης ἢ κίνησης από τόπο [με μεταφορική σημασία]. [**τῶν ἵππεων**: ενν.]: γεν. κτητική στο τοῦ καταλόγου. **αἰσχρόν εἶναι**: ειδ. απαρμφ. [: απρόσωπη έκφραση]: αντικ. στη μτχ. ἡγούμενος. **στρατεύεσθαι**: τελ. απαρμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση αἰσχρόν εἶναι. [**ἐμέ**: ενν.]: υποκ. στο στρατεύεσθαι [: ετεροπροσωπία] και στη μτχ. **παρασκευάσαντα**: χρονική μτχ. **ἄδειαν** [: ἄμεσο αντικ.] - **ἐμαυτῷ** [: ἔμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στη μτχ. παρασκευάσαντα. **τοῦ πλήθους**: υποκ. στη μτχ. **μέλλοντος** γενική απόλυτη, χρον. μτχ. **κινδυνεύειν**: τελ. απαρμφ. αντικ. στη μτχ. μέλλοντος. [**το πλήθος**: ενν.]: υποκ. στο κινδυνεύειν [: ετεροπροσωπία]. **ὑπὸ Ὁρθοβούλου**: ποιητικό αίτιο στη μτχ. κατειλεγμένος. **ἐτέρων**: υποκ. στη μτχ. **ἀναβάντων**: γεν. απόλυτη, εναντιωμ. μτχ. **ἀδοκιμάστων**: επιρρ. κατηγ. τρόπου στο ἐτέρων από τη μτχ. ἀναβάντων. **ἐπὶ τοὺς ἵππους**: εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **παρά τὸν νόμον**: εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης. **πρώτον**: επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το επιρρηματικό κατηγορούμενο συντάσσεται με **όλα τα ρήματα** και κυρίως με ρήματα που σημαίνουν **κίνηση**, όπως **εἶμι, ἔρχομαι, ἀφικνοῦμαι, πορεύομαι, ἴκω, πλέω** κλπ.

Το επιρρηματικό κατηγορούμενο δηλώνει συνήθως **τάξη, τόπο, τρόπο, σκοπό** και **χρόνο**.

2. **ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τούς] Βοιωτούς:** δευτ. χρον. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἐποιήσασθε [: το ρήμα της πρότασης]. **τὴν συμμαχίαν:** αντικ. στο ἐποιήσασθε. **πρὸς [τούς] Βοιωτούς:** εμπρόθ. προσδ. φιλικῆς ἐνέργειας.
3. **καὶ [ὅτε] εἰς Ἄλῖαρον ἔδει βοηθεῖν:** δευτ. χρον. που ἐκφέρεται με οριστική [: ἐποιήσασθε], γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός σε καθορισμένο χρόνο, συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη χρονική με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καὶ. βοηθεῖν:** τελ. απαρμφ. υποκ. στο ἀπρόσωπο **ἔδει** [: το ρήμα της πρότασης]. [ὑμᾶς: ενν.]: υποκ. στο βοηθεῖν [: ετεροπροσωπία]. **[τοῖς Βοιωτοῖς, ενν.]:** αντικ. στο βοηθεῖν. **εἰς Ἄλῖαρον:** εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο.
4. **ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἰπέυουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίτας κίνδυνον ἠγουμένους:** δευτ. αιτιολ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο ἐώρων [: το ρήμα της πρότασης]. **πάντας:** αντικ. στο ἐώρων και υποκ. στις μτχ. **νομίζοντας** και **ἠγουμένους:** κατηγορηματικές μτχ. από το ἐώρων [: ρήμα αισθητικό]. **δεῖν:** ειδ. απαρμφ. αντικ. στη μτχ. **νομίζοντας** και **ἠγουμένους.** **εἶναι:** τελικό απαρμφ. υποκ. στο ἀπρόσωπο **δεῖν.** **ἀσφάλειαν:** υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπία]. **τοῖς ἰπέυουσιν** [: επιθ. μτχ.] – **τοῖς ὀπλίταις:** δοτ. προσωπικές κτητικές στο εἶναι. [**εἶναι ἄν:** ενν.]: ειδικό δυνητικό απαρμφ. αντικ. στη μτχ. **ἠγουμένους.** **κίνδυνον:** υποκ. στο [εἶναι ἄν]: ετεροπροσωπία.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το δυνητικό ἀπαρέμφατο, όπως το [**εἶναι ἄν**] της προηγούμενης πρότασης, συνοδεύεται από το δυνητικό μόριο **ἄν** και ισοδυναμεῖ ἄλλοτε με **δυνητική οριστική** και ἄλλοτε με **δυνητική ευκτική**, ἀνάλογα με τα συμφραζόμενα, και μεταφράζεται ως δυνητική οριστική ή ως δυνητική ευκτική. Το δυνητικό ἀπαρέμφατο ἀπαντᾷ σ' όλους τους χρόνους **εκτός ἀπό μέλλοντα** και εἶναι κυρίως **ειδικό** και σπάνια **τελικό**.

5. **Καὶ μοι ἀνάβηθι Ὀρθόβουλε:** κύρ. πρότ. ἐπιθυμίας, που ἐκφέρεται με προστακτική: **ἀνάβηθι** [το ρήμα της πρότασης] [**σύ:** ενν.] υποκ. στο ἀνάβηθι. **μοί:** δοτ. προσ. ηθική. **Ὀρθόβουλε:** κλητική προσφώνηση.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δοτική προσωπική **ηθική**, όπως το **μοι** της προηγούμενης πρότασης, δηλώνει το πρόσωπο που για **χαρά του** [ηθική ικανοποίηση] ή για **λύπη του** [ηθική του βλάβη] γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα.

Μεταξύ της δοτικής ηθικής και της δοτικής χαριστικής ή αντιχαριστικής υπάρχει στενή σχέση.

Η ηθική ἀπαντᾷ, όταν πρόκειται να δηλωθεῖ **ηθική ικανοποίηση** ή **ηθική**

βλάβη, ενώ η **χαριστική** και **αντιχαριστική** κυρίως, όταν δηλώνεται **ωφέλεια** υλική ή **βλάβη υλική** [βλέπε και **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 97].

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **“Ότε τήν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρός Βοιωτούς:** Η συμμαχία αυτή έγινε το 395 π.Χ. μεταξύ των Αθηναίων και των Βοιωτών ενάντια στους Λακεδαιμόνιους. Ο Θρασύβουλος ο Στειριέας συνέταξε το ψήφισμα και το διάβασε στους Θηβαίους πρόεσβεις.
2. **Εἰς Ἄλιάρτον:** Η Αλίαρτος ήταν πόλη της Βοιωτίας κοντά στην Κωπαΐδα. Εκεί το 395 π.Χ. συγκρούστηκαν οι Λακεδαιμόνιοι με τους Βοιωτούς. Οι Αθηναίοι, που, όπως αναφέραμε πιο πάνω, είχαν συμμαχήσει με τους Βοιωτούς, βοήθησαν τους Θηβαίους στέλνοντας στρατό με αρχηγό το Θρασύβουλο. Οι Βοιωτοί νίκησαν τους Λακεδαιμόνιους οι οποίοι ηττήθηκαν με σημαντικές απώλειες [1.000 νεκρούς μέσα στους οποίους ήταν και ο αρχηγός τους, ο Λύσανδρος].
3. **Ὑπό Ὀρθοβούλου:** Ο Ορθόβουλος ήταν ο φύλαρχος της Ακαμαντίδας φυλής στην οποία ανήκε ο Μαντίθεος. Ως φύλαρχος είχε τον κατάλογο με τα ονόματα όλων, όσοι είχαν πάρει μέρος σ’ αυτόν τον πόλεμο.
4. **Τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ’ ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους:** Οι Λακεδαιμόνιοι, ως γνωστόν, είχαν ισχυρότατο πεζικό στράτευμα το οποίο προβλημάτιζε τους εκάστοτε αντιπάλους τους. Ήταν φυσικό λοιπόν όποιος αντίπαλος [εδώ Αθηναίος] ερχόταν σε σύγκρουση με το πεζικό να διέτρεχε σοβαρό κίνδυνο. Αντίθετα το ιππικό τους δεν ήταν άξιο λόγου· επομένως οι ιππείς των αντιπάλων ήταν πιο ασφαλείς απέναντι στους ιππείς των Λακεδαιμονίων.
5. **ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρά τόν νόμον:** Οι ιππείς δοκιμάζονταν και όταν ακόμη ήταν υποψήφιοι για τη θέση αλλά και κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Όταν ήταν υποψήφιοι, εξετάζονταν αν είχαν τα προσόντα να γίνουν ιππείς δηλ. αν ήταν αρτιμελείς και είχαν ασκηθεί στη χρήση του ίππου. Κατά τη διάρκεια όμως της θητείας τους στην αρχή κάθε χρόνου δοκιμάζονταν από τη Βουλή, αν βρίσκονταν σε καλή κατάσταση και οι ίδιοι και οι ίπποι τους. Όσοι περνούσαν επιτυχώς τη δοκιμασία από τη Βουλή, έμεναν στους ιππείς και κανείς ούτε οι στρατηγοί δεν μπορούσαν να τους τοποθετήσουν στο πεζικό. Οι αδοκίμαστοι όμως όχι μόνο δεν είχαν το δικαίωμα να παραταχθούν με τους ιππείς, αλλά αν, ίππευαν παράνομα, τιμωρούνταν με στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και δημευόταν η περιουσία τους.

6. Ἐφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλειψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἑμαντῶ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι: Στο συγκεκριμένο σημείο βλέπουμε μια πετυχημένη σύγκριση συμπεριφοράς του Μαντίθεου με την συμπεριφορά των άλλων, οι οποίοι προσπαθούσαν με οποιοδήποτε τρόπο να καταταγούν στο ασφαλές σώμα των ιππέων. Αντίθετα ο Μαντίθεος ζητάει τη διαγραφή του από το σώμα αυτό και την κατάταξή του στο επικίνδυνο πεζικό σώμα, γιατί η συνείδησή του, όπως λέει, δεν του επέτρεπε να είναι εκείνος ασφαλής, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των στρατιωτών θα κινδύνευε στο πεζικό. Ο στόχος της πετυχημένης αυτής σύγκρισης είναι βέβαια η προβολή του καλού χαρακτήρα του και της σωστής συμπεριφοράς του στις υποχρεώσεις του απέναντι στην πόλη.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση:** Πρώτον μὲν - μετά ταῦτα τοίνυν. Ο Μαντίθεος αναφέρεται σε δύο χρονικές περιόδους τα γεγονότα των οποίων αντιδιαστέλλονται.
- 2. Πλεονασμός [περίφραση]:** Συμμαχίαν ἐποιήσασθε ἀντί **συνεμαχήσατε**.
- 3. Συνωνυμία:** Νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγούμενους. Οι λέξεις **νομίζοντας** και **ἡγούμενους** έχουν την ίδια σημασία.
- 4. Αντίθεση:** Τοῖς μὲν ἰππεύσουσι- τοῖς δ' ὀπλίταις. **Ἰππεύσουσι** = αυτοί που υπηρετούν στο ιππικό ενώ **ὀπλίταις** = αυτοί που υπηρετούν στο πεζικό. Η αντίθεση επιτείνεται με τους αντιθ. συνδέσμους **μὲν - δέ**.
- 5. Ἐμφαση:** Ἐγώ.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Κλείνοντας την προηγούμενη ενότητα ο Μαντίθεος είχε προτρέψει τους βουλευτές να εξετάσουν την πρόθυμη συμμετοχή του σ' όλες τις υποχρεώσεις της πόλης. Σ' αυτή την ενότητα ξεκινάει από την τήρηση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων. Υπογραμμίζει λοιπόν ότι παρότι είχε γραφτεί από τον αρχηγό της Φυλής, τον Ορθόβουλο, να πολεμήσει με τους ιππείς, που θεωρείτο πιο ασφαλές σώμα λόγω της ανεπάρκειας των Σπαρτιατών σ' αυτό, εκείνος ζήτησε να μεταγραφεί στο πεζικό που ήταν, η πλέον επικίνδυνη θέση, λόγω της ανωτερότητας των αντιπάλων εκεί, γιατί δεν μπορούσε να αισθάνεται ότι είναι ασφαλής αυτός, ενώ τόσο συμπολίτες του κινδύνευαν έντονα.

Μέσα από αυτή τη συμπεριφορά του φαίνεται και η έντονη αντίθεσή του με τους άλλους, οι οποίοι επιδίωκαν με κάθε τρόπο να υπηρετήσουν

στο ιππικό και χωρίς ακόμη να έχουν δοκιμαστεί, για να αποφύγουν τον κίνδυνο. Σ' αυτό το σημείο ο Μαντίθεος καλεί στο βήμα τον Ορθόβουλο για να επιβεβαιώσει τα λεγόμενά του.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις:

- α. Ο ήταν φύλαρχος της Ακαμαντίδας φυλής και κρατούσε τον κατάλογο των ιππέων.
 β. Οι Αθηναίων και Βοιωτών θα είχαν ευκολότερο έργο ενώ οι θα αντιμετώπιζαν σοβαρούς κινδύνους λόγω της υπεροχής του σπαρτιατικού πεζικού.
 γ. Στην αρχή κάθε χρόνου η δοκίμαζε τους ιππείς και τους ίππους.

Ερώτηση 2η: Τι είναι συντακτικά το απαρέμφατο *ίππεύειν*;

- α. υποκειμενο στο ρ. *ἔφην*
 β. αντικείμενο στο ρ. *ἔφην*
 γ. απαρέμφατο της αναφοράς
 δ. απαρέμφατο του σκοπού

Ερώτηση 3η: Να αντικαταστήσετε τις προτάσεις: *ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἄλιάρτον ἔδει βοηθεῖν με μετοχές.*

Ερώτηση 4η: *ἀναβάντων, προσελθόν:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: *ίππεύουσιν, ἀναβάντων, προσελθόν, παρασκευάσαντα:* Να μεταφέρετε τις μετοχές στον πρκ. στην πτώση και τον αριθμό που βοισκονται.

Ερώτηση 6η: Να γράψετε ομόρριζα των παρακάτω λέξεων στη νέα ελληνική: *καταλέγομαι, ἑώρων, ἀναβάντων, νόμον.*

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις συνώνυμές τους στη Β στήλη.

A	B
1. βοηθῶ	α. ζῶ
2. εἰμί	β. ἦκω
3. ἀναβαίνω	γ. ἐτοιμάζω
4. προσέρχομαι	δ. ἐπικουρῶ
5. παρασκευάζω	ε. βιβάζω

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Σε τι διαφέρει μια τυπική δίκη από τη δοκιμασία;

Απάντηση:

Σε μια τυπική δίκη ο κατηγορούμενος απολογείται μόνο για τις κατηγορίες που του αποδίδονται, ενώ στη δοκιμασία ο δοκιμαζόμενος ελέγχεται με λεπτομέρεια και λογοδο-

τεί για όλη του τη ζωή. Επομένως, η δοκιμασία είναι μια περισσότερο χρονοβόρα, λεπτομερής και εξονυχιστική διαδικασία σε σύγκριση με μια τυπική δίκη και έχει ως κύριο σκοπό να διαπιστωθεί αν ο δοκιμαζόμενος είναι άξιος και ικανός για το λειτουργήμα στο οποίο έχει εκλεγεί.

Ερώτηση 2η: Τι υπόσχεται ο Μαντίθεος στους βουλευτές και ποια η αιτία και ο σκοπός της υπόσχεσης;

Απάντηση:

Ο Μαντίθεος υπόσχεται στους βουλευτές ότι δε θα τους κουράσει, αλλά θα είναι πολύ σύντομος στην απολογία του. Με την υπόσχεση αυτή επιδιώκει να κερδίσει την ευνοιά τους και να προκαταλάβει πιθανή δυσανασχέτησή τους από ενδεχόμενη μακροηγορία του. Όλοι γνώριζαν ότι οι βουλευτές ή οι δικαστές δυσφορούσαν με τους ρήτορες που μακροηγορούσαν και δεν τους άκουγαν με προσοχή. Ο Μαντίθεος όμως στοχεύει στο να τον ακούσουν οι βουλευτές με την αριμόζουσα προσοχή, γιατί τα περιστατικά από τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο του που θα τους διηγηθεί αποτελούν ισχυρά επιχειρήματα για την ενάρετη, έντιμη, φιλική, αφιλοκερδή και γενναία συμπεριφορά του τόσο προς τα μέλη της οικογένειάς του όσο και προς όλους γενικά τους συμπολίτες του.

Ερώτηση 3η: Το ήθος του Μαντιθέου αναδεικνύεται μέσα από αντιθέσεις. Να τις επισημάνετε.

Απάντηση:

Το ήθος του Μαντιθέου αναδεικνύεται μέσα από τις ακόλουθες αντιθέσεις:

α) Έδωσε ως προίκα τριάντα μνες σε καθεμιά από τις δύο αδελφές του, παρά το γεγονός ότι κληρονόμησε πολύ μικρή περιουσία από τον πατέρα του. Με την πράξη του αυτή έδειξε την αγάπη και το ενδιαφέρον του για τις αδελφές του, μολονότι δεν ήταν νομικά υποχρεωμένος να δώσει προίκα.

β) Μοίρασε την περιουσία του πατέρα του κατά τέτοιο τρόπο με τον αδελφό του, ώστε ο ίδιος ο νεότερος αδελφός του να ομολογεί ότι πήρε μεγαλύτερο μερίδιο από το Μαντίθεο. Η παραχώρηση μεγαλύτερου μεριδίου στο μικρότερο αδελφό αποτελεί ισχυρό δείγμα της αδελφικής αγάπης και της αφιλοκέρδειας του Μαντιθέου.

γ) Η συμπεριφορά του ήταν φιλική, ευγενική και συνεπής προς όλους γενικά τους συμπολίτες του και ποτέ δε βρέθηκε στη δύσκολη θέση του κατηγορουμένου ή του κατηγορού. Επομένως, η στάση του απέναντι στους συμπολίτες υπήρξε άψογη και ουδέποτε φιλόδικη.

δ) Σε αντίθεση με πολλούς νέους της εποχής του, που σπαταλούσαν το χρόνο τους σε κρυψώνα, καπηλειά και καταγώγια, η ηθικότητά του, η αξιοπρεπής συμπεριφορά και η ανωτερότητά του δημιούργησαν το φθόνο στους ανθρώπους αυτούς, που διέδιδαν εις βάρος του ψευδείς ιστορίες και τον συκοφαντούσαν. Αν όμως περνούσε τη ζωή του κατά τον τρόπο αυτών των νέων της εποχής του και δε διέφερε απ' αυτούς, τότε καμιά συκοφαντία δε θα του απέδιδαν.

ε) Αντίθετα με άλλα μέλη της αθηναϊκής κοινωνίας, κανένας δεν μπορεί να αποδείξει ότι έχει υποβληθεί εναντίον του Μαντιθέου δίκη ή γραφή ή εισαγγελία. Με αυτό τον τρόπο αποδεικνύει ότι δεν είναι φιλόδικος. Ο Μαντίθεος χρησιμοποιεί ιδιαίτερα το επιχείρημα γιατί γνωρίζει καλά ότι οι Αθηναίοι επαινούσαν αυτόν που δεν πήγαινε στα δικαστήρια ούτε ως κατηγορός ούτε ως κατηγορούμενος.

στ) Ισχυρό είναι το επιχείρημα που αφορά στην εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων. Όταν οι Αθηναίοι με τους συμμάχους τους Βοιωτούς ετοιμάζονταν να πολεμήσουν εναντίον των Λακεδαιμονίων, που δε διέθεταν αξιόμαχο ιππικό, ο ίδιος ο Μα-

ντίθεος ζήτησε από το φύλαρχο της φυλής του Ορθόβουλο να μεταταγεί από το ιππικό, όπου διέτρεχε λιγότερους κινδύνους, στο πεζικό, που θα είχε να αντιμετωπίσει το ισχυρό πεζικό των Σπαρτιατών. Η πρότασή του αυτή μάλιστα στο φύλαρχο της φυλής έγινε τη στιγμή που ορισμένοι συμπολίτες του από δειλία κατατάχτηκαν παράνομα στο ιππικό για να σωθούν, χωρίς να έχουν προηγουμένως περάσει την απαιτούμενη δοκιμασία γι' αυτό. Η πρόταση λοιπόν αυτή του Μαντιθέου αποτελεί ισχυρότατο επιχείρημα για τη σωστή και άμεμπτη στάση και συμπεριφορά του προς την πόλη.

Ερώτηση 4η: Να χαρακτηριστούν συντακτικά τα απαρέμφατα του κειμένου και να γραφεί το υποκείμενό τους.

Απάντηση:

- α) λέγειν:** τελικό απαρέμφατο ως υποκ. στο απρόσωπο **δεῖ** με υποκ. το ενν. **ἐμέ** [: ετεροπροσωπία].
- β) προσήκειν:** ειδικό απαρέμφ. ως υποκ. στο απρόσωπο **δοκεῖ** με υποκ. το τελικό απαρέμφ. **ἀπολογεῖσθαι**.
- γ) ἀπολογεῖσθαι:** τελικό απαρέμφ. ως υποκ. στο απρόσωπο **προσήκειν** με υποκ. το ενν. **τινά** [: ετεροπροσωπία].
- δ) δίκαιον εἶναι:** ειδικό απαρέμφ. ως υποκ. στο ενν. απρόσωπο **δοκεῖ** με υποκ. το τελικό απαρέμφ. **διδόναι**.
- ε) διδόναι:** τελικό απαρέμφ. ως υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **δίκαιον εἶναι** με υποκ. το ενν. **τινά**.
- στ) ἀκροάσθαι:** τελικό απαρέμφ. ως έμμεσο αντικ. στο **δέομαι** με υποκ. το ενν. **ὑμᾶς**.
- ζ) ὁμολογεῖν:** τελικό απαρέμφ. σε θέση ρήματος στη δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση που εισάγεται με το **ὥστε** με υποκ. το **ἐκείνον**.
- η) ἔχειν:** ειδικό απαρέμφ. ως αντικ. στο **ὁμολογεῖν** με υποκ. το ενν. **ἐκείνον**.
- θ) γενέσθαι:** τελικό απαρέμφ. σε θέση ρήματος στη δευτερεύουσα συμπερασματική που εισάγεται με το **ὥστε** με υποκ. το ενν. **ἔγκλημα**.
- ι) εἶναι:** ειδικό απαρέμφ. ως αντικ. στο **ἠγοῦμαι** με το υποκ. το ενν. **τοῦτο**.
- ια) ἀποδείξει:** τελικό απαρέμφ. ως αντικ. στο **δύναίτο ἄν** με υποκ. το ενν. **οὐδείς** [: ταυτοπροσωπία].
- ιβ) βοηθεῖν:** τελικό απαρέμφ. ως υποκ. στο απρόσωπο **ἔδει** με υποκ. το ενν. **ὑμᾶς** [ετεροπροσωπία]
- ιγ) ἰππεύειν:** απαρέμφ. του σκοπού [του αποτελέσματος] με υποκ. το ενν. **ἐγώ** [: ταυτοπροσωπία].
- ιδ) εἶναι:** τελικό απαρέμφ. ως υποκ. στο απρόσωπο **δεῖν** με υποκ. το **ἀσφάλειαν** [: ετεροπροσωπία].
- ιε) δεῖν:** ειδικό απαρέμφ. ως αντικ. στο **νομίζοντας** και **ἠγουμένους** με το υποκ. το **εἶναι**.
- ιστ) ἐξαλεῖψαι:** τελικό απαρέμφ. ως έμμεσο αντικ. στο **ἔφην** με υποκ. το ενν. **τόν Ὀρθόβουλον** [: ετεροπροσωπία]
- ιζ) αἰσχροῦν εἶναι:** ειδικό απαρέμφ. ως αντικ. στη μητ. **ἠγουμένος** με υποκ. το **στρατεύεσθαι** [: ετεροπροσωπία]
- ιη) κινδυνεύειν:** τελικό απαρέμφ. ως αντικ. στη μητ. **μέλλοντος** με υποκ. το ενν. **τό πλήθος** [: ετεροπροσωπία].
- ιθ) στρατεύεσθαι:** τελικό απαρέμφ. ως υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **αἰσχροῦν εἶναι** με υποκ. το ενν. **ἐμέ** [: ταυτοπροσωπία].

Ερώτηση 5η: ἔφην τῷ Ὀρθοδόξῳ ἐξαλεῖψαι με ἐκ τοῦ καταλόγου: Να τραπέι ο πλάγιος λόγος σε ευθύ.

Απάντηση:

Ο ευθύς λόγος: [Ὁρθόβουλε], ἐξάλειψόν με ἐκ τοῦ καταλόγου.

Ερώτηση 6η: μοι Ποιες είναι οι συντακτικές του ιδιότητες στο κείμενο;

Απάντηση:

- α) δοκεῖ μοι: δοτ. προσωπική στο απόρσωπο **δοκεῖ**.
- β) οὐσίας μοι... καταλειφθείσης: αντικ. στη μτχ. **καταλειφθείσης**.
- γ) μηδεπώποτε μοι... γενέσθαι: δοτ. αντικειμενική από το **ἔγλημα**.
- δ) περὶ τῶν κοινῶν μοι: δοτ. προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο **εἶναι**.
- ε) ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας: δοτ. αντικειμενική στο **διαφόρους**.
- στ) και μοι ἀνάβηθι: δοτ. προσωπική χαριστική.

Ερώτηση 7η: ὁ,τι πλείω, ἐμαυτῶ: Να κλιθούν στο θηλυκό γένος.

Απάντηση:

Ενικός αριθμός			
Όνομ.	ἦτις	πλείων	–
Γεν.	ἦστινος	πλείονος	ἐμαυτῆς
Δοτ.	ἦτινι	πλείονι	ἐμαυτῇ
Αιτ.	ἦστινα	πλείονα και πλείω	ἐμαυτήν
Κλητ.	–	ὦ πλέον	–
Πληθυντικός αριθμός			
Όνομ.	αἴτινες	πλείονες και πλείους	–
Γεν.	ἄστων	πλείωνων	ἡμῶν αὐτῶν
Δοτ.	αἴσισι[ν]	πλείοσι[ν]	ἡμῖν αὐταῖς
Αιτ.	ἄστινας	πλείονας και πλείους	ἡμᾶς αὐτάς
Κλητ.	–	ὦ πλείονες και πλείους	–

Ερώτηση 8η: σκέψασθε, ἀνάβηθι: Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλητικά:

Απάντηση:

- α) σκέψασθε: σκοπεῖτε, σκέψασθαι, ἔσκερθε - ἐσκέψασθε, σκέψησθε, σκέψασθε, σκέψασθε, σκέψασθε.
- β) ἀνάβηθι: ἀνάβαινε, ἀνάβηθι, ἀναβεβηκῶς ἴσθι - ἀνέβης, ἀναβῆς, ἀναβαίης, ἀνάβηθι.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: α. Ορθόβουλος, β. ιππείς, οπλίτες, γ. βουλή.

2 η: Σωστή είναι η δ επιλογή.

3 η: Την συμμαχίαν ὑμῶν ποιησαμένων πρὸς Βοιωτούς καί εἰς Ἄλιάρτον δέον βοηθεῖν.

4 η: • ενεστ. ἀναβαινόντων, μελ. ἀναβησομένων, αόρ. ἀναβάντων, πρκ. ἀναβεβηκῶτων.
• ενεστ. προσιών, μελ. προσιών, αόρ. προσελθών, πρκ. προσεληλυθῶς.

5 η: ἰππεύουσιν → ἰππευκόσι, ἀναβάντων → ἀναβεβηκῶτων, προσελθών → προσεληλυθῶς, παρασκευάσαντα → παρασκευακότα.

6 η: καταλέγομαι: κατάλογος, συγκαταλέγομαι, ἑώρων: ὄψη, διορατικότητα, ἀναβάντων: βωμός, διάβαση, νόμον: διανομέας, κατανομή.

7 η: 1 → δ, 2 → α, 3 → ε, 4 → β, 5 → γ.

ΚΕΙΜΕΝΟ § 14

Πρόταση του Μαντιθέου για οικονομική ενίσχυση των στρατευμένων συνδημοτών του

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

14. Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν Ὅταν λοιπόν συγκεντρώθηκαν
οἱ συνδημότες
πρό τῆς ἐξόδου,
εἰδῶς ἐνίουσ αὐτῶν
ὄντας μὲν χρηστούς πολίτας
καί προθύμους [πολεμείν]

ἀποροῦντας δέ
ἐφοδίω,
εἶπον ὅτι χρή τούς ἔχοντας
παρέχειν τοῖς διακειμένοις ἀπόρως
τα ἐπιτήδεια.
Καί οὐ συνεβούλευον τοῦτο
μόνον τοῖς ἄλλοις,
ἀλλά καί αὐτός ἔδωκα
δυσὶν ἀνδροῖν
τριακοντα δραχμάς ἑκατέρω,
οὐχ ὡς κεκτημένος πολλά,
ἀλλ' ἵνα γένηται τοῦτο
παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.
Καί μοι ἀνάβητε.

Όταν λοιπόν συγκεντρώθηκαν
οἱ συνδημότες
πριν ἀπό τὴν ἐκστρατεία,
ἐπειδὴ γνόριζα ὅτι μερικοὶ ἀπ' αὐτοῦς
ἦταν τίμιοι πολίτες
καὶ πρόθυμοι [στον πόλεμο ἢ να
πολεμήσουν],
ἀλλὰ ὅτι εἶχαν ἔλλειψη
ἀπὸ ἐφόδια [για τὴν ἐκστρατεία],
εἶπα ὅτι πρέπει οἱ εὐπόροι
να παρέχουν στους φτωχοὺς
τα ἀπαραίτητα.
Καὶ δὲν ἔδινα αὐτὴ τὴ συμβουλή
μόνο στους ἄλλους,
ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔδωσα
σε δύο ἀνδρες
τριακοντα δραχμὲς στον καθένα,
ὄχι γιατί εἶχα ἀποκτήσει πολλά,
ἀλλὰ για να γίνεῖ αὐτό
παράδειγμα στους ἄλλους.
Καὶ για μένα ἀνεβείτε στο βῆμα
[καὶ πείτε τὴν ἀλήθεια].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

συλλεγόντων: γεν. πληθ.αρσ. γένους μετοχής αόρ. μέσης φωνής του **συλλέγομαι** = συγκεντρώνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνελεγόμην**, μέσ. μέλ. **συλλέξομαι**, παθ. μέλ. **συλλεγήσομαι**, μέσ. αόρ. **συνελεξάμην**, παθ. αόρ. με σημασία μέσου **συνελέχθην**, παθ. αόρ. β' **συνελέγην**, παρκ. **συνείλεγμα**, υπερσ. **συνελεγμένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** συλλογή, σύλλογος, συλλεκτέος, συλλογεύς. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγείρω, ἀθροίζω, συνάγω, συναυλίζω.

τοίνυν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, επομένως, γι' αυτό.

δημοτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **δημότης** [κλητ. ενικ. **δημότα**] = συνδημότης.

ἐξόδου: γεν. ενικ. θηλ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ἔξοδος** - **ἐξόδου** =εκστρατεία.

εἰδώς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **οἶδα** = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤδη** και **ἤδην**, μέσ. μέλ. ως ενεργ. **εἶσομαι** και **εἰδήσω**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἔγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἶδησις, εἰδήμων, εἰδημόνως, ἱστορία, συνείδησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, γινώσκω, γνωρίζω, ἐπαῖω, ἐπίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ.

αὐτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

ἐνίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **ἐνιοι, ἐνιοι, ἐνια** [μόνο στον πληθ.] = μερικοί.

χρηστούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **χρηστός, -ή, -όν** = τίμιος, καλός.

ὄντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. του βοηθ. **εἰμί** = είμαι, υπάρχω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἔγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγόνειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔνεμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αόρ., παρκ. και υπερσ. αναπληρώνονται από το **γίγνομαι**.

προθύμους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πρόθυμος** = πρόθυμος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὁ, ἡ πρόθυμος, τό πρόθυμον**, συγκρ. **προθυμότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **προθυμότητας, -η, -ον**.

ἐφοδίων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του ουσ. β' κλίσης **τό ἐφόδιον**· συνήθως απαντά στον πληθυντικό **τά ἐφόδια** = τα εφόδια, τα απαραίτητα [από το επίθετο **ἐφόδιος**].

ἀποροῦντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του ἀπορέω -ῶ = ἔχω ἔλλειψη, στερούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠπόρουν, μέλ. ἀπορήσω, αόρ. ἠπόρησα, παρκ. ἠπόρηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀπόρημα, ἀπόρησις, ἀπορησία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμηχανῶ, πένομαι, πτωχεύω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εὐπορῶ, πλουτῶ.

εἶπον: αόρ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του λέγω = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔλεγον, μέλ. λέξω και ἐρῶ, αόρ. ἔλεξα και εἶπα [απαντά μόνο στην οριστ.] και αορ. β' εἶπον, παρκ. εἶρηκα, υπερσ. εἰρήκειν και εἰρηκώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, ἀπολογοῦμαι, ῥητός, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, λαλῶ, φάσκω, φημί.

ὅτι: σύνδεσμος ειδικός = ὅτι.

χρή: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απροσ. **χρή** = πρέπει, είναι ανάγκη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐχορῆν και χορῆν, μέλ. χρήσει, αόρ. ἔχορησε. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χρώω, χροῖομαι, ἀπόχρη ή ἀποχορῆ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει, καθήκει.

ἔχοντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = ἔχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω και σχήσω, αόρ. β' ἔσχον, παρκ. ἔσχηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, ἐφεξις ἠνίοχος, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

παρέχειν: απαρέμφ. ενεστ. του παρέχω = παρέχω, δίνω. Βλέπε πιο πάνω ἔχω.

ἐπιτήδεια: αιτ. πληθ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **τά ἐπιτήδεια** = τα απαραίτητα, [από το ἐπίθ. ἐπιτήδειος = αναγκαίος]. Δεν απαντά στον ενικό, μόνο στον πληθυντικό.

ἀπόρως: επίρρ. τρόπου = στερημένα: **οἱ ἀπόρως διακειμένοι** = φτωχοί.

διακειμένοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής μέσης φωνής του διάκειμαι = βρίσκομαι σε κάποια κατάσταση. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. διεκείμην, μέλ. διακείσομαι.

οὐ μόνον - ἀλλά και ζεύγος συνδέσμων συμπλεκτικών επιδοτικής σύνδεσης = όχι μόνο - αλλά και.

τοῦτο: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους της δεικτ. αντων. οὗτος, αὕτη, τοῦτο = αυτός.

συνεβούλευον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του συμβουλεύω = δίνω συμβουλές, συμβουλεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. συνεβούλευον, μέλ. συμβουλεύσω, αόρ. συνεβούλευσα, παρκ. συμβεβούλευκα, υπερσ. συνεβεβουλεύκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλευμα, βουλευτήριο, βουλευτής, συμβουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διδάσκω, νουθετῶ, σκοπῶ.

***ἄλλοις:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο = ἄλλος.

ἀλλά: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά.

αὐτός: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της οριστ. αντων. αὐτός, αὕτη, αὐτό = οἶδιος.

ἔδωκα: αόρ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του δίδωμι = δίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδίδουν, μέλ. δώσω, αόρ. β' ἔδωκα, παρκ. δέδωκα, υπερσ. ἐδεδώκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πα-

ραδοτός, παράδοσις, δόσις, δοτός, δότης, δῶρον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

δυοῖν: δοτική δυϊκού αρσ. γένους του απόλυτου αριθμ. επιθ. **δύο** = δύο.

ἀνδροῖν: δοτική δυϊκού αρσ. γένους γ' κλίσης του υγρόληκτου συγκοπτόμενου ουσ. **ἀνήρ - ανδρός** = άντρας.

δυοῖν ἀνδροῖν = σε δύο άντρες.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Κατά το σχολικό βιβλίο **δυοῖν** και **ἀνδροῖν** είναι πτώσεις γενικές.

τριακόντα: άκλιτο απόλυτο αριθμ. επιθ. = τριάντα.

δραχμάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **δραχμή** = δραχμή.

ἐκατέρω: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. **ἐκάτερος, -α, -ον** = ο καθένας από τους δύο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: **ἐκάτερος** = ο καθένας από τους δύο. **ἐκαστος** = ο καθένας από τους πολλούς.

πολλά: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολύς· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἤ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείων**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

κεκτημένος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής παρκ. μέσης φωνής του αποθ.

κτάομαι -ῶμαι = αποκτώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐκτώμην**, μέσ. μέλ. **κτήσομαι**, μέσ.

αόρ. **ἐκτησάμην**, παθ. αόρ. **ἐκτήθην**, παρκ. **κέκτημαι** και **ἔκτημαι**, υπερσ. **ἐκε-**

κτήμην και **κεκτημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κτήμα, κτήσις, κτητός, κτήρω.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: κερδαίνω, λαμβάνω, πορίζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: αποβάλλω,

ἀπόλλυμι.

ἵνα: σύνδεσμος τελικός = για να.

παράδειγμα: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του ονόμ. **παράδειγμα - παραδείματος** = παράδειγμα, υπόδειγμα.

τοῦτο: Βλ. παραπάνω, § 14.

ἄλλοις: Βλ. παραπάνω, § 14.

γένηται: αόρ. β' υποτ. μέσης φωνής του αποθετικού **γίγνομαι** = γίνομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέσ. μέλ. **γεννήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **ἐγενόμην**,

παρκ. **γένεγονα** και **γεγένημαι** και **γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **ἐγεγενή-**

μην και **γεγενήμην** και **γεγενημένος ἦν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γενεά,

γένεσις, γένος, γόνος, γονή, γονεύς, γενετήρ, ἀγενής, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπί-

γονος, γενητός, ἀγένητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εἰμί, γεννώμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους, α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]**.

ἀνάβητε: αόρ. β' προστ. ενεργ. φωνής του **ἀναβαίνω** = ανεβαίνω στο βήμα.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἀνέβαινον**, μέλ. **ἀναβήσομαι**, αόρ. β' **ἀνέβην**, παρκ. **ἀναβέ-**

βηκα, υπερσ. **ἀνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνάβασις, βάσις, ἄβατος, βάδην.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: βιβάζω, βαδίζω, ὀδεύω, ὀδοιπορῶ, ἔρχομαι, πορεύομαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Συλλέγομαι: συλλέκτης, συλλεκτικός, συλλέγω, επιλέγω, επιλογή, συλλογή, διαλέγω, διαλογή, εκλέγω, εκλογή. **Ἐξοδος:** οδός, οδοποιία, οδόσημο, οδόστρωμα, οδοστρωτήρας, οδόφραγμα, οδοιοπορώ, οδοιπόρος, οδοκαθαριστής, οδόμετρο. **Ἄπορῶ:** άπορος, απορία, εύπορος, άπόρημα. **Κτάομαι-ῶμαι:** κτήση, κτήμα, άπόκτημα, άπόκτηση, ιδιοκτησία, κτηματίας, κτηματολόγιο, κτηματομεσίτης, ακτήμονας, αγρόκτημα. **Παράδειγμα:** υπόδειγμα, παράδειγμα, δείξη, άπόδειξη, υπόδειξη, επίδειξη, ανάδειξη, δείχνω, αναδεικνύω, επιδεικνύω, υποδεικνύω, αποδεικνύω.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

συλλεγομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συλλεξομένων / συλλεχθησομένων / συλλεγησομένων, άόρ. συλλεξαμένων / συλλεγέντων, πρκ. συνειλεγμένων.

ειδώς: [ΧΡΟΝ.] μέλ. εισόμενος / ειδήσων, άόρ.β' γνούς, πρκ. έγνωκώς.

όντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έσομένους, άόρ. β' γενομένους, πρκ. γεγονότας.

άποροῦντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άπορήσοντας, άόρ. άπορήσαντας, πρκ. ήπορηκότας.

λέγω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έλεγον, μέλ. λέξω / έρω, άόρ. β' είπον / είπα/ έλεξα, πρκ. είρηκα, υπερσ. είρήκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. είπον, υποτ. είπω, ευκτ. είποιμι, προστ. -, απαρ. είπειν, μτχ. είπών, -ούσα, -όν.

χρή και χρεών έστι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έχρην / χρην, μέλ. χρήσει, άόρ. έχρησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρή / χρεών έστι, υποτ. χρην / χρεών ή, ευκτ. χρεών είη, προστ. χρεών έστω, απαρ. χρηναι / χρεών είναι, μτχ. χρεών.

έχοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έξοντας / σχήσοντας, άόρ. β' σχόντας, πρκ. έσχηκότας.

παρέχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρέξειν / παρασχίσειν, άόρ. β' παρασχίειν, πρκ. παρασχηκέναι.

διακειμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διακεισομένοις.

συμβουλευώ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνεβούλευον, μέλ. συμβουλεύσω, άόρ. συνεβούλευσα, πρκ. συμβεβούλευκα, υπερσ. συνεβεβουλεύκειν.

δίδωμι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έδίδουν, μέλ. δώσω, άόρ. β' έδωκα, πρκ. δέδωκα, υπερσ. έδεδώκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έδωκα, υποτ. δώ, ευκτ. δοίην, προστ. -, απαρ. δοῦναι, μτχ. δούς, δοῦσα, δόν.

κτώμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κτησόμενος, άόρ. κτησάμενος / κτηθείς, πρκ. κεκτημένος / έκτημένος.

γίγνηται: [ΧΡΟΝ.] άόρ. β' γένηται, πρκ. γεγονός ή / γεγεννημένον ή / γεγονός ή [ου μετοχές είναι ουδετέρου γένους]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έγένετο, υποτ. γένηται, ευκτ. γένοιτο, προστ. γενέσθω, απαρ. γενέσθαι, μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

ἀναβαίνετε [: προστακτική] [**ΧΡΟΝ.**] ἄορ. β' ἀνάβητε, προκ. ἀναβεβηκότες ἔστε. [**ΕΓΚΛ.**] οριστ. ἀνέβητε, υποκ. ἀναβῆτε, ευκτ. ἀναβαίητε / ἀναβαῖτε, προστ. ἀνάβητε, απαο. ἀναβῆναι, μτχ. ἀναβάς, -βᾶσα, -βάν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Συλλέγομαι [: σύν + λέγομαι], **Δημότης** [: δήμος], **Ἐξόδος** [: ἐκ (ἐξ) + ὁδός: ἔξιμι], **Ἐνιοί** [: ἐνι + οἶ], **Πολίτης** [: πόλις], **Χρηστός** [: χροῖομαι -ῶμαι], **Προθύμος** [: πρό + θυμός], **Ἐφοδία** [: ἐφοδῖος: ἐπί + ὁδός], **Ἀπορῶ** [: ἄπορος: ἄ στερ. + πόρος], **Παρέχω** [: παρὰ + ἔχω], **Ἐπιτήδεια** [: ἐπιτήδειος: ἐπιτήδες, ἐπιτηδές], **Ἀπόρως** [: ἄπορος: ἄ στερ. + πόρος], **Διάκειμαι** [: διά + κείμαι], **Συμβουλευώ** [: συν + βουλεύω], **Δραχμή** [: δρασσ[ττ]ομαι], **Παράδειγμα** [: παραδείκνυμι: παρὰ + δείκνυμι], **Ἀναβαίω** [: ἀνά + βαίω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

- 1. Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρό τῆς ἐξόδου, εἰδὼς αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστούς ὄντας καὶ προθύμους [πολεμεῖν], ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον:** κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο εἶπον [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. εἰδὼς: αιτιολ. μτχ. τῶν δημοτῶν: υποκ. στη μτχ. συλλεγέντων: γεν. ἀπόλυτη, χρον. μτχ. πρό τῆς ἐξόδου: εμπρόθ. προσδ. χρόνου. ἐνίους: αντικ. στη μτχ. εἰδὼς και υποκ. στις μτχ. ὄντας - ἀποροῦντας: κατηγορηματικές μτχ. από τη μτχ. εἰδὼς. αὐτῶν: γεν. διαιρ. από το ἐνίους μέσω του συνδετικού ὄντας. χρηστούς - προθύμους: επιθετικοί προσδ. στο πολίτας: κατηγ. στο ἐνίους μέσω του συνδετικού ὄντας. [πολεμεῖν: ενν.]: απαορφ. της αναφοράς στο προθύμους και αντικ. στη φράση ὄντας προθύμους. ἐφοδίων: αντικ. στη μτχ. ἀποροῦντας [δηλώνει στέρηση].
- 2. ὅτι χρῆ τοὺς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο εἶπον της κύριας πρότασης. παρέχειν: τελ. απαορφ. υποκ. στο απρόσωπο χρῆ [: το ρήμα της πρότασης]. τοὺς ἔχοντας: επιθ. μτχ. υποκ. στο παρέχειν [: ετεροπροσωπία]. τὰ ἐπιτήδεια [: άμεσο αντικ.] - τοῖς διακειμένοις [: επιθ. μτχ. έμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο παρέχειν. τοῖς: υποκ. στην μτχ. διακειμένοις. ἀπόρως: επιρρ. προσδ. τρόπου. τοῖς ἀπόρως [με το άρθρο τοῖς]: επιθ. προσδ. στο διακειμένοις.
- 3. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις:** κύρ. πρό. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο οὐ συνεβούλευον [: το ρήμα της πρότασης]. τοῦτο [: σύστοιχο αντικ.] - τοῖς

ἄλλοις [: αντικ.]: αντικείμενα στο οὐ συνεβούλευον. **μόνον**: επιρρ. προσδ. του ποσού.

4. **ἀλλά καί αὐτός ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμάς ἑκατέρω, οὐχ ὡς πολλά κεκτημένος**: κύρ. πρότ. **αὐτός**: υποκ. στο **ἔδωκα** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **κεκτημένος**: αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς**. **δραχμάς** [: άμεσο αντικ.] - **ἀνδροῖν** [: έμμεσο αντικ.]: αντικείμενα στο ἔδωκα. **τριάκοντα**: έπιθ. προσδ. στο δραχμάς. **δυοῖν**: επιθ. προσδ. στο ἀνδροῖν: **ἑκατέρω**: επιμεριστική παράθεση στο ἀνδροῖν. **πολλά**: σύστ. αντικ. στη μτχ. ὡς κεκτημένος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Κατά το σχολικό βιβλίο το **ἀνδροῖν** είναι γενική διαιρετική.

5. **ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται**: δευτ. τελική πρότ. η οποία, αν και εξαρτάται από ιστορικό χρόνο [: **ἔδωκα**], δεν εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου, αλλά με **υποτακτική**. Ο σύνδεσμος **ἀλλά** έχει τεθεί μπροστά από τον **ἵνα**, για να συνδέση την αιτιολ. μτχ. **ὡς κεκτημένος** της κυρίας πρότασης, με την τελ. πρόταση έτσι συνδέονται τα δύο αίτια: το **αναγκαστικό** και το **τελικό**. **Παράδειγμα**: κατηγ. στο **τοῦτο**: υποκ. στο **γένηται** [: το ρήμα της πρότασης είναι συνδετικό]. **τοῖς ἄλλοις**: δοτ. αντικ. από το παράδειγμα.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι τελικές προτάσεις, όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο, εκφέρονται με **υποτακτική**, όπως στην παραπάνω πρόταση με το **γένηται**, αντί της **ευκτικής** του πλάγιου λόγου, για να δηλώσουν ότι ο σκοπός της πράξης του παρελθόντος επεκτείνεται και διαρκεί **στο παρόν** ή **στο μέλλον** με βεβαιότητα [ως πραγματικός σκοπός].

6. **Καί μοι ἀνάβητε**: κύρ. πρότ. [**ὑμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **ἀνάβητε** [: το ρήμα της πρότασης]. **μοι**: δοτ. προσωπική χαριστική στο ἀνάβητε.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Συλλεγέντων τῶν δημοτῶν**: Ο ρήτορας εδώ χρησιμοποιεί τη λέξη δημότες δηλ. συνδημότες και όχι συμπολίτες, γιατί εννοεί τους πολίτες του δήμου Θεορικού στον οποίο ανήκε ο Μαντίθεος. Τους καταλόγους των στρατευσίμων πολιτῶν συνέτασσαν οι δήμαρχοι.
2. **Πρός τῆς ἐξόδου**: Εδώ εννοεί την εκστρατεία στην Αλίαρτο, για την οποία μιλήσαμε διεξοδικά στα σχόλια της παραγρ. 13.
3. **Ἐφοδίον δ' ἀποροῦντας**: Στην Αθήνα δίνονταν στους στρατιώτες ως μισθός δύο οβολοί και δύο οβολοί για την διατροφή τους. Οι στρατιώτες όμως είχαν υποχρέωση να φροντίζουν για τον οπλισμό τους. Όπως ήταν φυσικό οι άποροι στρατιώτες δεν είχαν την δυνατότητα αυτή· γι' αυτό οι πλούσιοι αναλάμβαναν να τους ενισχύουν οικονομικά.

- 4. Καί οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτός ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμάς ἑκατέρω, οὐχ ὡς πολλά κεκτημένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται:** Βλέπουμε ὅτι ὁ Μαντίθεος ὄχι μόνον συμβουλεύει τους πλούσιους νὰ ἐνισχύσουν τους ἄπορους στρατιώτες, ἀλλὰ δίνει καὶ ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα προσφέροντας σὲ δύο στρατιώτες στὸν καθένα ἀπὸ 30 δρχ. Ἄλλη μὴ ἐνέργεια ποὺ ἀποτελεῖ ἰσχυρότατο ἐπιχείρημα γιὰ τὸν πατριωτισμὸ καὶ τὴν ἀφογή συμπεριφορὰ τοῦ ἀπέναντι στὴν πολιτεία.
- 5. Καί μοι ἀνάβητε:** Ὅπως ἤδη ἔχουμε ἀναφέρει, ὁ ἐξεταζόμενος ἔπρεπε νὰ ἀποδείξει τὰ λεγόμενά του μὲ μάρτυρες. Ἐτσι, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Μαντίθεος καλεῖ δύο μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι λογικὰ πρέπει νὰ ἦταν οἱ δύο συνδημότες του, ποὺ εἶχαν λάβει τὴν ἐνίσχυση αὐτή.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Μετωνυμία:** Πρὸ τῆς ἐξόδου ἀντὶ **πρὸ τῆς ἐκστρατείας.**
- 2. Αντίθεση:** Τούς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια — τοῖς ἀπόρως διακειμένοις
- 3. Πλεονασμὸς [περίφραση]:** Τοῖς ἀπόρως διακειμένοις ἀντὶ **τοῖς ἀποροῦσι.**
- 4. Αντίθεση:** Ἐδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμάς ἑκατέρω, οὐχ ὡς πολλά κεκτημένος. Ὁ Μαντίθεος **παρ' ὅλο που δεν εἶχε** πολλὰ χρήματα **έδωσε** ἀπὸ 30 δραχμὲς σὲ δύο ἄντρες.
- 5. Λιτότητα:** Οὐχ ὡς πολλὰ κεκτημένος ἀντὶ **ὀλίγα.**

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για τὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ κειμένου

- Ερώτηση 1 η:** Τι γνωρίζετε γιὰ τὴ μισθοδοσία τῶν στρατιωτῶν στὴν ἀρχαία Αθῆνα;
- Ερώτηση 2 η:** *ὅτι χρή τούς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις:* **Να συμπληρώσετε τὴν πρόταση, νὰ βρεῖτε τὴ συντακτικὴ τῆς λειτουργία καὶ νὰ κάνετε λεπτομερῆ συντακτικὴ ἀνάλυση.**
- Ερώτηση 3 η:** **Το πολλὰ συντακτικὰ εἶναι:**
 α. ἀντικείμενο στὸ ρ. *ἔδωκα*
 β. ἐπιρρηματικός προσδ. τοῦ ποσοῦ
 γ. σύστοιχο ἀντικείμενο στὴ *μηχ. ὡς κεκτημένος*
- Ερώτηση 4 η:** **Να γράψετε καὶ νὰ ἀναγνωρίσετε γραμματικὰ ὅλες τὶς ἀντωνυμίες τῆς παραγράφου 14.**
- Ερώτηση 5 η:** *χρή:* **Να γίνῃ ἐγκλιτικὴ ἀντικατάσταση.**
- Ερώτηση 6 η:** **Να βρεῖτε τὴν ἐτυμολογία τῶν λέξεων:** *ἐξοδος, ἔνιοι, χρηστός, ἐφόδια, δραχμή.*

Άσκηση 7η: *χρηστός, πρόθυμος, άπόρωος: Να γράψετε τα αντώνυμά τους στην αρχαία ελληνική.*

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Η σωστή συμπεριφορά του προς την πόλη συνεχίζεται και σ' αυτή την ενότητα, καθώς ο Μαντίθεος αναφέρει δείγματα του πατριωτισμού του. Όταν λοιπόν διαπίστωσε, πριν από τη μάχη στην Αλίαρτο ότι πολλοί άποροι συνδημότες του παρά την επιθυμία τους για συμμετοχή στον αγώνα δεν είχαν χρήματα για να πληρώσουν τον οπλισμό τους, παρότρυνε τους πλούσιους συνδημότες του να τους δώσουν εκείνοι τα χρήματα, και ο ίδιος δίνοντας το παράδειγμα έδωσε σε δύο άπορους συμπολεμιστές του από τριάντα δραχμές.

Αυτούς καλεί και ως μάρτυρες για να επιβεβαιώσουν όσα λέει.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Η αθηναϊκή πολιτεία έδινε σε κάθε στρατιώτη ως ημερήσιο μισθό δύο οβολούς και άλλους δύο για τη διατροφή τους. Οι στρατιώτες είχαν την υποχρέωση να φροντίζουν οι ίδιοι για τον οπλισμό τους, πράγμα που δεν ήταν δυνατό για τους άπορους. Για το λόγο αυτό εύποροι φιλόανθρωποι Αθηναίοι αναλάμβαναν να τους ενισχύσουν οικονομικά, δίνοντας πρόσθετη εισφορά για τον οπλισμό.

2η: Δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικείμενο στο ρ. *είπον* *χρή*: ρήμα, *παρέχουν*: τελικό απροφ., υποκείμενο στο απρόσ. ρήμα *χρή*, *τούς έχοντας*: επιθετική *μτχ.*, υποκείμενο στο *παρέχουν* (ετεροπροσωπία), *τά επιτήδεια*: άμεσο αντικείμενο στο *παρέχουν*, *τοίς διακειμένοις*: επιθετική *μτχ.*, έμμεσο αντικείμενο στο *παρέχουν*, *άπόρωος*: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου (*τοίς άπόροις*: επιθετικός προσδ. στο *διακειμένοις*).

3η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

4η: *αυτῶν*: γενική πληθ. αρσ. γένους, της επαναληπτικής αντων. *αυτός, -ή, -ό, ένιους*: αιτιατική πληθ. αρσ. γένους, της άοριστης αντων. *ένιοι, ένιοι, ένια* (μόνο στον πληθ.), *τοῦτο*: αιτιατική ενικού ουδετ. γένους, της δεικτικής αντων. *οὔτος, αύτη, τοῦτο, άλλοις*: δοτική πληθ. αρσ. γένους της επιμεριστικής αντων. *άλλος, άλλη, άλλο*. *αυτός*: ονομαστική ενικού, αρσ. γένους, της οριστικής αντων. *αυτός, αυτή, αυτό, έκατέρω*: δοτική πληθ. αρσ. γένους της επιμεριστικής αντων. *έκατέρω, έκατέρα, έκατέρον, μοι*: δοτική ενικού (αδύνατος τύπος), αρσ. γένους, α' προσώπου της προσωπικής αντων. *έγώ, σύ*.

5η: *οριστ.* *χρή* και *χρεών* έστί, *υποτ.* *χρή* και *χρεών* ή, *ευκτ.* *χρεία* και *χρεών* είη, *προστ.* *χρεών* έστω, *αομφ.* *χρήναι* και *χρεών* είναι, *μτχ.* *χρεών*.

6η: *έξοδος* [: *έκ + όδος*], *ένιοι* [: *ένι (ένεστι) + οί*], *χρηστός* [: *χρῶμαι*], *έφόδια* [: *έπί + όδος*], *δραχμή* [: *δράττομαι*].

7η: *χρηστός* ≠ *άχρηστος*, *πρόθυμος* ≠ *άθυμος*, *άπόρωος* ≠ *ευπόρωος*.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 15-16

Ο ηρωισμός του Μαντιθέου

ΚΕΙΜΕΝΟ

15. Μετά ταῦτα τοίνυν, ὦ βουλή,
γενομένης ἐξόδου εἰς Κόρινθον
καί προειδῶτων πάντων
ὅτι δεήσει
κινδυνεύειν,
ἀναδυομένων ἐτέρων
ἐγὼ διεπραξάμην
ὥστε μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις
τεταγμένος τῆς πρώτης·
καί μάλιστα δυστυχησάσης
τῆς ἡμετέρας φυλῆς,
καί ἐναποθανόντων πλείστων,
ἀνεχώρησα ὕστερος
τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς
τοῦ ὠνειδικότος δειλίαν
πᾶσιν ἀνθρώποις.

16. Καί οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον
μετά ταῦτα
κατειλημμένων
ἰσχυρῶν χωρίων ἐν Κορίνθῳ,
ὥστε μή δύνασθαι τοὺς πολεμίους
[τοὺς Λακεδαιμονίους]
παριέναι [τόν Ἴσθμόν]
ἐμβαλόντος δ' Ἀγησίλαου
εἰς τήν Βοιωτίαν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Μετά λοιπόν απ' αυτά, βουλευτές,
όταν έγινε εκστρατεία στην Κόρινθο
και γνωρίζαμε από πριν καλά όλοι
ότι θα χρειαστεί
να διακινδυνεύσουμε,
ενώ άλλοι οπισθοχωρούσαν
εγώ κατόρθωσα
ώστε να πολεμώ εναντίον των εχθρών
παραταγμένος στην πρώτη γραμμή·
και μάλιστα, αν και νικήθηκε
η δική μας φυλή
και σκοτώθηκαν πάρα πολλοί,
αποχώρησα από τη μάχη ύστερα
από τον αλαζόνα Στειριέα
που έχει κατηγορήσει για δειλία
όλους τους ανθρώπους.
Και μετά από λίγες μέρες
ύστερα απ' αυτά,
όταν είχαν καταληφθεί
οχυρές θέσεις στην Κόρινθο,
ώστε να μην μπορούν οι εχθροί
[δηλ. οι Λακεδαιμόνιοι]
να περάσουν [τον Ισθμό]
και ενώ εισέβαλε ο Αγησίλαος
στη Βοιωτία,

ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων
ἀποχωρίσαι τάξεις

αἴτινες βοηθήσουσι,
φοβουμένων ἀπάντων
[εἰκότως, ὦ βουλή·
δεινόν γάρ ἦν ἰέναι
ἐφ' ἕτερον κίνδυνον
σεσωσμένους ὀλίγῳ πρότερον
ἀγαπητῶς]
προσελθῶν ἐγώ
ἐκέλευον τόν ταξίαρχον
πέμπειν τήν ἡμετέραν τάξιν

ἀκληρωτί.

ὅταν αποφάσισαν οι ἄρχοντες
να ξεχωρίσουν μερικά στρατιωτικά
τμήματα,
για να σπεύσουν αυτά σε βοήθεια,
αν και ὅλοι φοβούνταν
[με το δίκιο τους, βουλευτές·
γιατί ἦταν φοβερό να μπουν
σε ἄλλο κίνδυνο,
ενώ εἶχαν σωθεῖ λίγο πρωύτερα
μόλις και μετά βίας],
αφού παρουσιάστηκα ἐγώ [προσωπικά]
παρακαλοῦσα ἐπίμονα τον ταξίαρχο
να στείλει το δικό μου στρατιωτικό
τμήμα
[σε επικίνδυνες επιχειρήσεις]
χωρίς κλήρωση.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

μετά: πρόθεση = στο μεταξύ, στο μέσο.

ταῦτα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

τοίνυν : σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, επομένως, γι' αυτό.

ἐξόδου: γεν. ενικ. θηλ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ἐξοδος, -ου** = εκστρατεία.

γενομένης: γεν. ενικ. θηλ. γένους, μετοχής αορ. β' του αποθ. **γίγνομαι. ΧΡΟΝΟΙ:**

παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέσ. μέλ. **γενήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**
και **γεγένημαι** και **γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **ἐγεγενήμην** και **γεγε-
νήμην. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, γεγενής, ἀπόγονος,
ἔγγονος, ἐπίγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

πάντων: γεν. πληθ. αορ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας **πᾶς,
πᾶσα, πᾶν** = ο καθένας· **πάντες** = ὅλοι [στον πληθυντικό].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αντωνυμία **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** [ὅλος] χρησιμοποιεῖται και ως επίθετο.

προειδῶτων: γεν. πληθ. αορ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **προοίδα** =
γνωρίζω από πριν. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προήδη** και **προήδειν**, μέσ. μέλ. ως ενεργ.

- προείσομαι** και **προειδήσω**, αόρ. β' **προέγγων**, παρκ. **προέγγωνα**, υπερσ. **προεγγώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: είδησις, είδήμων, ίστορία, συνείδησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: αίσθάνομαι, γινώσκω, γνωρίζω, έπαίω, έπίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άγνωω.
- δεήσει**: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του απροσ. **δει** χρειάζεται. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ξει**, μέλ. **δεήσει**, αόρ. β' **εδέησε**, παρκ. **δεδέηκε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δέσις, δέημα, άνενδεής, ένδεής **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: πρόπει, προσήκει, χρή.
- κινδυνεύειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κινδυνεύω** = διακινδυνεύω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έκινδύνεον**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **έκινδύνεσσα**, παρκ. **κεκινδύνεκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κινδυνευτής, κινδυνευτέον, διακινδυνευτέον **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: έν κινδύνω είμί, εις κίνδυνον έρχομαι, έμβαίνω εις κίνδυνον, εις κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άδειαν έμαυτώ κατασκευάζω, άκινδύνως ή άσφαλώς έχω.
- έτέρων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **έτερος, -α, -ον** = άλλος.
- άναδυομένων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **άναδύομαι** = οπισθοχωρώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **άνεδυόμην**, μέσ. μέλ. **άναδύσομαι**, αόρ. β' **άνέδυν**, παρκ. **άναδέδυνκα**, υπερσ. **άνεδεδύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άνάδυσις, δύσις, άδυτος, άποδυτήριο, δύτης, ένδυμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βαπτίζω, βάπτω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: αίρω, έγείρω, ύψω.
- έγώ**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **έγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ.
- διεπραξάμην**: αόρ. οριστ. μέσης φωνής του **διαπράττομαι** = κατορθώνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διεπραττόμην**, μέσ. μέλ. **διαπράξομαι**, παθ. μέλ. **διαπραχθήσομαι**, μέσ. αόρ. **διεπραξάμην**, παθ. αόρ. **διεπράχθην**, παρκ. **διαπέπραγμα**, υπερσ. **διεπεπράγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πράττω, πράγμα, πράξις, άπρακτος, πρακτικός, εύπρακτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρω, έργάζομαι, έπιτελώ, ποιω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άπρακτώ, άργω, κάθημαι.
- τεταγμένος**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής παρ. μέσης φωνής του **τάττομαι** και **τάσσομαι** = παρατάσσομαι για μάχη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έταττόμην**, μέσ. μέλ. **τάξομαι**, παθ. μέλ. **ταχθήσομαι**, μέσ. αόρ. **έταξάμην**, παθ. αόρ. **έτάχθην**, παρκ. **τέταγμα**, υπερσ. **έτετάγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τάγμα, τάξις, τακτός, τακτικός, άτακτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: έχω την τάξιν, παράταξιν ποιούμαι, συνταξιν ποιούμαι.
- μάχεσθαι**: απαρέμφ. ενεστ. του μέσ. αποθ. με ενεργ. διάθεση **μάχομαι** = πολεμώ, αγωνίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έμαχόμην**, μέλ. **μαχοῦμαι**, μέσ. αόρ. **έμαχεσάμην**, παρκ. **μεμάχημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μάχη, μαχητής, μαχητός, μάχιμος, μαχητικός, Τηλέμαχος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: αγωνίζομαι, πολεμω.
- πολεμίοις**: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πολέμιος** = εχθρός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολέμιος, -ία, -ον**, συγκρ. **πολεμιώτερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **πολεμιώτατος, -τάτη, -τατον** [= πολύς].

μάλιστα: επίρρ. ποσού υπερθ. βαθμού· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μάλα** [= πολύ], συγκρ. **μᾶλλον**, υπερθ. **μάλιστα**.

ἡμετέρας: γεν. ενικ. θηλ. γένους α΄ προσ. της κτητ. αντων. **ἡμέτερος, -α, -ον** = δικός μας.

δυστυχησάσης: γεν. ενικ. θηλ. γένους, μετοχής αόρ. ενεργ. φωνής του **δυστυχέω** - ὦ = νικιέμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδυστύχουν**, μέλ. **δυστυχήσω**, αόρ. **ἔδυστύχησα**, παρκ. **δεδυστύχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δυστύχημα, προδυστυχῶ, συνδυστυχῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀτυχῶ, κακοδαιμονῶ, κακοπραγῶ, κακοτυχῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εὐδαιμονῶ, εὐτυχῶ, εὖ ἢ καλῶς φέρομαι.

πλείστον: γεν. πληθ. αρσ. γένους του υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθ. **πολύς** =πολύς· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἢ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

ἐναποθανόντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής αόρ. β΄ ενεργ. φωνής του **ἐναποθνήσκω** = σκοτόνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐναπέθνησκον**, μέλ. **ἐναποθανοῦμαι**, αόρ. β΄ **ἐναπέθανον**, παρκ. **ἐναποτέθνηκα**, υπερσ. **ἐναπετεθνήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀθάνατος, θανατικός, θνητός, ἀρτιθανής, θνησιγενής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀποίχομαι, θανατοῦμαι, τελευτῶ, φονεῦμαι.

ὔστερος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του επιθέτου β΄ κλίσης **ὔστερος, -α, -ον** = κατοπινός, ο μετέπειτα· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [: δεν απαντά], υπερθ. **ὔστατος, ὔστεροτέρα, ὔστερότερον**.

ἀνεχώρησα: αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀναχωρέω** -ὦ = αποχωρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνεχώρουν**, μέλ. **ἀναχωρήσομαι** και **ἀναχωρήσω** [σπάνια], αόρ. **ἀνεχώρησα**, παρκ. **ἀνακεχώρηκα**, υπερσ. **ἀνεκεχωρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀναχωρησις, ἀναχωρητέον, ἀναχωρητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βαδίζω.

σεμνοῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **σεμνός** = ἀλαζόνας· **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **σεμνός, -ή, -όν**, συγκρ. **σεμνότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **σεμνότατος, -τάτη, -τατον**.

στειριῶς: γεν. ενικ. αρσ. γένους γ΄ κλίσης του ουσ. **Στειριεύς - Στειριῶς** = Στειριέας: προσηγορία του Θρασύβουλου, που καταγόταν από το δήμο Στειριά.

πᾶσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = Βλέπε πιο πάνω.

ὠνειδικότος: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. ενεργ. φωνής του **ὠνειδίζω** = κατηγορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὠνειδίζον**, μέλ. **ὠνειδιῶ**, αόρ. **ὠνειδισα**, παρκ. **ὠνειδικα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὠνειδιστής, ὠνειδισις, ὠνειδισμός, ἐπονειδιστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰτιῶμαι, ἐγκαλῶ, ἐπιτιμῶ, κατηγορῶ, λοιδορῶ, μέμφομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, ἐπαινῶ, εὐλογῶ.

ὠνειδίζω δειλίαν πᾶσιν ἀνθρώποις = κατηγορώ για δειλία όλους τους ανθρώπους.

πολλαῖς: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολύς. Βλέπε παραπάνω.

ὔστερον: επιρρ. χρονικό, συγκρ. βαθμού = ύστερα, μετά: **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. δεν απαντά, συγκρ. **ὔστερον**, υπερθ. **ὔστατα**.

ταῦτα: αιτ. πληθ. ουδεν. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

χωρίων: γεν. πληθ. ουδεν. γένους, β' κλίσης του ουσ. **χωρίον** = θέση.

ἰσχυρῶν: γεν. πληθ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἰσχυρός** = ισχυρός, οχυρός: **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **ἰσχυρότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **ἰσχυρότατος, -η, ον**.

κατειλημμένων: γεν. πληθ. ουδεν. γένους, μετοχης παρκ. μέσης φωνής του **καταλαμβάνομαι** = καταλαμβάνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατελαμβάνομην**, παθ. μέλ. **καταληφθήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **κατελαβόμεν**, παθ. αόρ. **κατελήφθην**, παρκ. **κατείλημμαι**, υπερσ. **κατειλήμμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κατάληψις, λήμμα, λήψις, λαβίς, λαβή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰρῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δίδωμι, χορηγῶ, παρέχω.

πολεμίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πολέμιος**. Βλέπε πιο πάνω.

δύνασθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του αποθετικού **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδυνάμην** και **ἠδυνάμην**, μεσ. μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐδυνήθην** και **ἠδυνήθην** και **ἐδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδυναμία, ἀδύνατος, δυνατός, δυνάστης, δύναμις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** οἶός τ' εἰμί, δυνατός εἰμι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀδυνατῶ, ἀσθενῶ.

παριέναι: απαρέμφ. μέλ. μέσης φωνής του **παρέρχομαι** = περνῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρήα** και **παρήειν**, μέλ. **πάρειμι**, αόρ. β' **παρήλθον**, παρκ. **παρελήλυθα**, υπερσ. **παρεληλύθειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παρέλευσις, ἔλευσις, ἰταμότης, ἰταμός, ἰσθμός, ἰτέος, ἰτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφικνοῦμαι, βαδίζω, βαίνω, ἦκω.

Βοιωτίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **Βοιωτία - Βοιωτίας** = Βοιωτία.

ἐμβάλοντος: γεν. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής αορ. β' ενεργ. φωνής του **ἐμβάλλω** = εισβάλλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνέβαλλον**, μέλ. **ἐμβάλω**, αόρ. β' **ἐνέβαλον**, παρκ. **ἐμβέβληκα**, υπερσ. **ἐνεβεβλήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐμβολή, ἐμβλημα, βέλος, μεταβλητός, ἀπόβλητος, ἀδιάβλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἴημι, οἶπτω, παίω, τύπτω.

ψηφισαμένων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μετοχής αορ. μέσης φωνής του **ψηφίζομαι** = αποφασίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐψηφίζομην** μέσ. μέλ. **ψηφιοῦμαι**, παθ. μέλ. **ψηφισθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐψηφισάμην**, παθ. αόρ. **ἐψηφίσθην**, παρκ. **ἐψηφισμαι**, υπερσ. **ἐψηφίσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ψήφισμα, ψήφισις, ἐπιψηφίζω, καταψηφίζω. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιχειροτονῶ, φέρω τήν ψήφον.

ἀρχόντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **ὁ ἄρχων**, γεν. **τοῦ ἄρχοντος** = ἀρχοντας, αρχηγός. [: από τη μετοχή του **ἄρχω: ἄρχων, -ουσα, -ον**].

ἀποχωρίζαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **ἀποχωρίζω** = ξεχωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπεχώριζον**, αόρ. **ἀπεχώρισα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χωρισμός, ἀχώριστος, ἀποχωρισμός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαιρῶ, διαλέγω, μερίζω.

τάξεις: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **τάξις - τάξεως** = στρατιωτικό τμήμα.

αἵτινες: ονομαστ. πληθ. θηλ. γένους της αναφορ. αντων. **ὅστις, ἧτις, ὅ,τι** = ο οποίος.

βοηθήσουσι: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **βοηθέω -ῶ** = σπεύδω σε βοήθεια. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβοήθουν**, μέλ. **βοηθήσω**, αόρ. **ἐβοήθησα**, παρκ. **βεβοήθηκα**, υπερσ. **ἐβεβοήθηκαίν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀβοήθητος, βοητητέον, βοηθητικός, βοήθημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμύνω, ἀρῆγω, ἐπικουρῶ, λυσιτελῶ, ὑπουργῶ.

φοβούμενον: γεν. πληθ. μέσης φωνής, μετοχής ενεστ. του **φοβέομαι -οῦμαι** = φοβάμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφοβούμην**, μέσ. μέλ. **φοβήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐφοβήθην**, παρκ. **πεφόβημαι**, υπερσ. **ἐπεφοβήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φοβητέον, φόβημα, ἐκφόβησις, φοβητικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δέδουκα, ὄκνω, ὀρρωδῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** θαρρῶ, τολμῶ.

ἀπάντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.

εἰκότως: επιρρ. τροπικό = με το δίκιο.

δεινόν: ονομ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δεινός, -ή, -όν** = φοβερός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δεινός, -ή, -ον**, συγκρ. **δεινότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **δυνότατος, -τάτη, -τατον**.

γάρ: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, επειδή.

ἦν: παρτ. οριστ. του βοθ. **εἰμί** = είμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγόνειν**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αόρ., παρκ. και υπερσ. αναπληρώνονται από το **γίγνομαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄπειμι, ἔνειμι, οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ἀγαπητῶς: επίρρ. τροπικό = μόλις και μετά βίας.

ὀλίγῳ: δοτ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὀλίγος** = λίγος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀλίγος, -η, -ον**, συγκρ. **ὁ, ἡ μείων, τό μείον**, υπερθ. **ὀλίγιστος, -η, -ον**.

πρότερον: επίρρ. χρονικό = πρωτύτερα, στην αρχή, πρώτα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [**πρό**], συγκρ. **πρότερον**, υπερθ. **πρωτόν**.

σεσωσμένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής παρκ. του **σώζομαι**: σώζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔσωζόμην**, μέσ. μέλ. **σώσομαι** και παθ. μέλ. **σωθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἔσωσάμην** και παθ. αόρ. **ἔσώθην**, παρκ. **σέσωμαι** και **σέσωσμαι**, υπερσ. **ἔσεσώμην** και **ἔσεσώσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** σῶος, σωτήρ, σωτήριος, σωστός, σω-

στέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** απαλλάττω, διαφυλάττω, ἐλευθερῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀναιρῶ, ἀπόλλυμι.

ἐφ [: ἐπί]: πρόθεση = πάνω, πάνω σε, σε.

ἕτερον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. **ἕτερος, -τέρα, -τετον** = ἄλλος.

ἴενοι: απαρέμφ. μέλ. του αποθετικού **ἔρχομαι** = ἐρχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦα και ἦειν**, μέλ. **εἶμι**, αόρ. β' **ἦλθον**, παρκ. **ἐλήλυθα**, υπερσ. **ἐλελύθειν και ἐληλυθώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔλευσις, ἰταμότης, ἰταμός, ἰσθμός, ἰτέος, ἰτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφικνοῦμαι, βαδίζω, βαίνω, ἦκω .

προσελθών: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. του **προσέρχομαι** = παροουσιάζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προσῆα και προσῆειν**, μέλ. **πρόσειμι**, αόρ. β' **προσῆλθον**, παρκ. **προσελήλυθα**, υπερσ. **προσεληλύθειν και προσεληλυθώς ἦν**. Βλέπε πιο πάνω το **ἔρχομαι**.

ἐγώ: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ.

ταξίαρχον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ταξίαρχος** = ταξίαρχος.

ἐκέλευον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **κελεύω** = παρακαλώ επίμονα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐκέλευον**, μέλ. **κελεύσω**, αόρ. **ἐκέλευσα**, παρκ. **κεκέλευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κελουστής, κελουσις, κελουστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** παραγγέλλω, παραινώ, ἀντιβολῶ, ἱκετεύω.

ἀκληρωτί: επιρρ. τροπικό = χωρίς κλήρωση.

ἡμετέραν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους α' πρόσ. της κτητ. αντων. **ἡμέτερος, -α, -ον** = δικός μας.

τάξιν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, γ' κλίσης του φωνηεντόκλητου ουσ. **τάξις - τάξεως** = παράταξη, στρατιωτικό τάγμα.

πέμπειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **πέμπω** = στέλνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπεμπον**, μέλ. **πέμψω**, αόρ. **ἔπεμψα**, παρκ. **πέπομψα**, υπερσ. **ἐπεπόμψειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πέμψις, πομπή, πομπός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** στέλλω, ἔξαποστέλλω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Μάχομαι: μάχη, διαμάχη, μάχομαι, μαχητής, μάχιμος, μαχητικός, ακαταμάχητος, μαχητός. **Τάττομαι:** τάξη, τάγμα, τακτικός, άτακτος, σύνταξη, διαταγή, συνταγή, υποταγή, προσταγή, υποτάσσω, συντάσσω, διατάσσω. **Δυστυχέω-ῶ:** δυστύχημα, δυστυχής, δύστυχος, κακότυχος, δυστυχία, κακοτυχία, δυστυχισμένος, δυστυχῶ, ατυχῶ, άτυχος. **Ἀναχωρέω-ῶ:** αναχώρηση, αναχωρῶ, αποχώρηση, αποχωρῶ, αναχωτηρής, εισχωρῶ, εκχωρῶ, εκχώρηση, εκχωρητήριο, εκχωρητής. **Σεμνός:** σεμνότητα, σεμνός, άσεμνος, σεμνοπρεπής, σεμνοπρέπεια, σεμνοτυφία, σεμνότυφος. **Ἰσχυρός:** ισχυρίζομαι, ισχυρισμός, ισχυρογνώμονας, ισχυρογνώμοσῦνη,

ισχυροποίηση, ισχυροποιώ, ισχυρός, ισχύς, ισχύω. **Φοβέομαι-οὔμαι**: φοβερίζω, φοβάμαι, φοβέρα, φοβέρισμα, φοβερός, φόβητρο, φοβητσιάρης, φοβία, άφοβος, φοβίζω, φόβος.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

γίγνομένης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενησομένης, άόρ. β' γενομένης, πρκ. γεγενημένης / γεγονυίας.

προειδότην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προεισομένων / προειδησόντων, άόρ. β' προγονόντων, πρκ. προεγνωκότων.

δει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. **ἔδει**, μέλ. δεήσει, άόρ. ἐδέησε, πρκ. δεδέηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δεήσει, υποτ. -, ευκτ. δεήσοι, προστ. -, απαρ. δεήσιν, μτχ. δεήσον [μόνο στο ουδέτερο, γιατί είναι απρόσωπο].

κινδυνεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύειν, άόρ. κινδυνεύσαι, πρκ. κεικινδυνευκέ-
ναι.

άναδυομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άναδυσομένων, άόρ. β' άναδύντων, πρκ. άναδεδυ-
μένων .

διαπράττομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. διεπραττόμην, μέλ. διαπράξομαι / διαπραχθήσο-
μαι, άόρ. διεπραξάμην / διεπράχθην, πρκ. διαπέπραγμα, υπερσ. διεπεπραγά-
μην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διεπραξάμην, υποτ. διαπράξομαι, ευκτ. διαπραξαίμην,
προστ. -, απαρ. διαπράξασθαι, μτχ. διαπραξάμενος -η -ον.

ταττόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ταξόμενος / ταχθησόμενος, άόρ. ταξάμενος / ταχθείς,
πρκ. τεταγμένος.

μαχεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μαχεσθαι, άόρ. μαχέσασθαι, πρκ. μεμαχησθαι.

δυστυχεύσης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δυστυχησούσης, άόρ. δυστυχησάσης, πρκ. δεδυστυ-
χηκυίας.

έναποθησκότων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έναποθανουμένων, άόρ. β' έναποθανόντων,
πρκ. έντεθνηκότων / έντεθνεώτων.

άναχωρῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. άνεχώρουν, μέλ. άναχωρήσομαι και άναχωρήσω, άόρ.
άνεχώρησα, πρκ. άνακεχώρηκα, υπερσ. άνακεχωρήκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. άνε-
χώρησα, υποτ. άναχωρήσω, ευκτ. άναχωρήσαιμι, προστ. -, απαρ. άνα-
χωρήσαι, μτχ. άναχωρήσας -σασα, -σαν.

όνειδίζοντος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. όνειδιοῦντος, άόρ. όνειδίσαντος, πρκ. ώνειδικότος.

καταλαμβανομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταληφθησομένων, άόρ. β' καταλαβομένων
/ καταληφθέντων, πρκ. κατειλημμένων.

δύνασθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δυνήσεσθαι, άόρ. δυνηθῆναι / δυνασθῆναι, πρκ. δε-
δυνῆσθαι.

παριέναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παριέναι, άόρ. β' παρελθεῖν, πρκ. παρεληλυθέναι.

ἐμβάλλοντος: [XPON.] μέλ. ἐμβαλοῦντος, ἀόρ. β' ἐμβάλοντος, πρκ. ἐμβεληκός.
ψηφιζομένων: [XPON.] μέλ. ψηφιουμένων / ψηφισθησομένων, ἀόρ. ψηφισαμέ-
 νων / ψηφισθέντων, παρκ. ἐψηφισμένων.

ἀποχωρίζειν: [XPON.] ἀόρ. ἀποχωρίζαι [απαντούν μόνο ο ενεστώτας και ο αό-
 ριστος]..

βοηθοῦσι[ν]: [XPON.] παρτ. ἐβοήθουν, μέλ. βοηθήσουσι, ἀόρ. ἐβοήθησαν, πρκ. βε-
 βοηθήκασι[ν], υπερσ. ἐβεβοηθήκασαν. [ΕΓΚΑ.] οριστ. βοηθήσουσι[ν], υποτ. -,
 ευκτ. βοηθήσοιεν, πρσοτ. -, απαρ. βοηθήσειν, μτχ. βοηθήσων, -ουσα, -ον.

φοβουμένων: [XPON.] μέλ. φοβησομένων, ἀόρ. φοβηθέντων, πρκ. πεφοβημένων.

ἔστι: [XPON.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγγόνει.

σωζομένους: [XPON.] μέλ. σωσομένους / σωθησομένους, ἀόρ. σωσαμένους / σω-
 θέντας, πρκ. σεσωσμένους και σεσωμένους.

ιέναι: [XPON.] μέλ. ιέναι, ἀόρ. β' ἔλθειν, πρκ. ἐλελυθέναι.

προσιών: [XPON.] μέλ. προσιών, ἀόρ. β' προσελθών, πρκ. προσεληλυθώς.

κελεύω: [XPON.] παρτ. ἐκέλευον, μέλ. κελεύσω, ἀόρ. ἐκέλευσα, πρκ. κεκέλευκα.

πέμπειν: [XPON.] μέλ. πέμπειν, ἀόρ. πέμψαι, πρκ. πεπομφέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Τοίνυν [: τοι + νῦν], **Ἐξόδος** [: ἐκ (ἐξ)+ ὁδός : ἔξιμι], **Πρόοιδα** [: προ + οἶδα],
Κινδυνεύω [: κίνδυνος], **Ἀναδύομαι** [: ἀνά + δύομαι], **Διαπράττομαι** [: διά +
 πράττομαι], **Μάχομαι** [: μάχη], **Πολέμιος** [: πόλεμος], **Δυστυχέω -ῶ** [: δυστυχής:
 δυσ- + τύχη], **Ἐναποθνήσκω** [: ἐν + ἀπό + θνήσκω], **Ἀναχωρέω -ῶ** [: ἀνά + χωρέω
 -ῶ], **Σεμνός** [: σέβομαι], **Δειλία** [: δειλός], **Ὀνειδίζω**[: ὄνειδος], **Ὑστερον** [: ὕστε-
 ρος], **Χωρίον** [: χῶρος / χώρα], **Ἰσχυρός** [: ἰσχύω], **Καταλαμβάνομαι** [:κατά +
 λαμβάνομαι], **Παρέρχομαι** [: παρά + ἔρχομαι], **Ἐμβάλλω** [: ἐν + βάλλω], **Ψηφίζο-
 μαι** [: ψῆφος], **Ἀποχωρίζω** [: ἀπό + χωρίζω: χωρίζ], **Τάξις** [: τάσσ(ττ)ω], **Αἵτινες**
 [: αἶ + τινές], **Βοηθέω -ῶ** [: βοηθός: βοή + θέω], **Εἰκότως** [: εἰκώς], **Δεινόν** [: δέος],
Ἀγαπητῶς [: ἀγαπητός], **Πρότερον** [: πρότερος], **Προσέρχομαι** [: πρὸς + ἔρχο-
 μαι], **Ταξίαρχος** [:τάξις + ἄρχω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερῆς συντακτικὴ ἀνάλυση και αιτιολόγηση*

**1. Μετά ταῦτα τοίνυν, ᾧ βουλή, εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενομένης καί πάντων προ-
 ειδότεων ἐτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην:** κυρ. πρότ. [ἐγὼ: ενν.] υποκ.
 στο διεπραξάμην [: το ρῆμα της πρότασης]. **μετά ταῦτα:** εμπρόθ. πρσοδ. χρό-

νου. **εις Κόρινθον**: εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο. **ἐξόδου**: υποκ. της μτχ. **γενομένης**: γεν. απόλ. χρόν. μτχ. **πάντων**: υποκ. στη μτχ. **προειδόντων**: γεν. απόλ. χρόν. μτχ. **ἀναδυομένων**: γεν. απόλ. εναντ. μτχ. **ἑτέρων**: υποκ. στη μτχ. ἀναδυομένων. **ᾧ βουλή**: κλητική προσφώνηση.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Μετοχή απόλυτη είναι η επιρρηματική μετοχή της οποίας το υποκείμενο δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση, δηλ. δεν είναι υποκείμενο ή αντικείμενο ή κάποιος προσδιορισμός [δοτική προσωπική, δοτική χρόνου κ.λπ.] στο ρήμα της πρότασης, στην οποία ανήκει η απόλυτη μετοχή, ούτε σε άλλο ρηματικό τύπο που εξαρτάται από το ρήμα της πρότασης. Η απόλυτη μετοχή των προσωπικών ρημάτων τίθεται σε πτώση **γενική** και πολύ **σπάνια** σε **δοτική** ή σε **ονομαστική**. Η απόλυτη μετοχή των απροσώπων ρημάτων και απροσώπων εκφράσεων τίθεται σε **αιτιατική**.

2. ὅτι δεήσει κινδυνεύειν: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **προειδόντων** [γνωστικό] της προηγούμενης κύριας πρότασης. **κινδυνεύειν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **δεήσει**. [**ἡμᾶς**: εννοείται]: υποκ. στο κινδυνεύειν.

3. ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις: δευτ. συμπερ. απαρεμφατική πρότ. που δηλώνει αποτέλεσμα πραγματικό. [**ἐγώ**: εννοείται]: υποκ. στο **μάχεσθαι** [: απαρέμφατο τελικό σε θέση ρήματος] και στη μτχ. **τεταγμένος**: τροπ. μτχ. **τῆς πρώτης**: αντικ. στη μτχ. **τεταγμένος**. **τοῖς πολεμίοις**: αντικ. στο μάχεσθαι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι δευτερεύουσες συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με **ἀπαρέμφατο**: **α)** Όταν δηλώνουν το αποτέλεσμα ως **ενδεχόμενο** και **δυνατό** κατά τη γνώμη του υποκειμένου του ρηματικού τύπου στον οποίο αναφέρεται η συμπερασματική πρόταση. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα μπορεί να είναι και **πραγματικό**, όπως στην παραπάνω συμπερασματική πρόταση. **β)** Όταν δηλώνουν **επιδιωκόμενο σκοπό** και **γ)** Όταν δηλώνουν **όρο** ή **συμφωνία** ή **προϋπόθεση**. Βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 359.

4. καί μάλιστα τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης, καί πλείστων ἑναποθανόντων, ὕστερος ἀνεχώρησα τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὠνειδικότος: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: εννοείται]: υποκ. στο **ἀνεχώρησα** [: το ρήμα της πρότασης]. **μάλιστα**: επιρρ. προσδ. ποσού. **τῆς ἡμετέρας**: επιθ. προσδ. στο **φυλῆς**: υποκ. της μτχ. **δυστυχησάσης**: εναντ. μτχ. γεν. απόλυτη. **πλείστων**: υποκ. στη μτχ. **ἑναποθανόντων**: εναντ. μτχ. γεν. απόλ. **ὕστερος**: επιρρ. κατηγ. που δηλώνει χρόνο. **τοῦ σεμνοῦ**: επιθ. προσδ. στο **Στειριῶς**: γεν. συγκρ. από το ὕστερος. **ἀνθρώποις** [: ἔμμεσο αντικ.] - **δειλίαν** [: ἄμεσο αντικ.]: αντικείμενα στη μτχ. **ὠνειδικότος**: επιθ. μτχ. παράθεση στο Στειριῶς. **πᾶσιν**: κατηγ. προσδ. στο ἀνθρώποις.

5. Καί οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετά ταῦτα ἐν Κορίνθῳ χωρίων ἰσχυρῶν κα-

τειλημμένον, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρίσαι τάξεις φοβουμένων ἀπάντων προσελθῶν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν: κύρ. πρότ. ἐγώ: υποκ. στο ἐκέλευον [: το ρῆμα της πρότασης] και στη μτχ. προσελθῶν: χρον. μτχ. πολλαῖς: επιθ. προσδ. στο ἡμέραις: δοτ. του χρόνου [κατ' ἄλλη ἀποψη δοτική του ποσού ή του μέτρου]. ὕστερον: επιρρ. προσδ. χρόνου. μετὰ ταῦτα: εμπρόθ. προσδ. χρόνου. ἐν Κορίνθῳ: εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. χωρίων: υποκ. στη μτχ. κατειλημμένον: γεν. ἀπόλ. χρον. μτχ. ἰσχυρῶν: επιθ. προσδ. στο χωρίων. Ἀγησιλάου: υποκ. στη μτχ. ἐμβαλόντος: γεν. ἀπόλ. χρον. μτχ. [κατ' ἄλλη ἀποψη αιτιολογική]. εἰς τὴν Βοιωτίαν: εμπρόθ. προσδ. εναντιώσης. τῶν ἀρχόντων: υποκ. στη μτχ. ψηφισαμένων [: χρον. μτχ. γεν. ἀπόλυτη] και στο ἀποχωρίσαι: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. φοβουμένων: γεν. ἀπόλ. εναντιωμ. μτχ. τὸν ταξίαρχον: αντικ. στο ἐκέλευον και υποκ. στο πέμπειν: τελ. απαρέμφ. αντικ. ἔμμεσο στο ἐκέλευον, ἀκληρωτὶ: επιρρ. προσδ. τρόπου. τάξιν: αντικ. στο απαρέμφ. πέμπειν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Συνήθεις δοτικές του χρόνου είναι: **α)** τα μέρη του **εικοσιτετραώρου** [μεσημβρία, ἡμέρα, νυκτί], **β)** **οι εποχές του ἔτους** (ἔαρι, θέρει, ὀπώρα, χειμῶν) και **γ)** οι λέξεις **χρόνω**, **ἐνιαυτῶ** και **ἔτει**. Οι δοτικές του χρόνου συνοδεύονται σχεδόν πάντα ἀπό επιθετικό προσδιορισμό, ὅπως η δοτιή **ἡμέραις** της προηγούμενης πρότασης ἀπό τον επιθετικό προσδιορισμό **πολλαῖς**.

6. **ὥστε τούς πολεμίους μὴ δύνασθαι προσιέναι:** δευτ. συμπερ. απαρεμφατική πρότ. **τούς πολεμίους:** υποκ. [: ταυτοπροσωπία] στο **μὴ δύνασθαι** [: τελ. απαρέμφατο που ἔχει θέση ρήματος στην πρόταση] και στο **προσιέναι:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στο μὴ δύνασθαι.
7. **αἵτινες βοηθήσουσι:** δευτ. αναφορική τελική πρόταση και γι' αὐτό εκφέρεται με οριστική μέλλοντα. **αἵτινες:** υποκ. στο **βοηθήσουσι** [: το ρῆμα της πρότασης].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι τελικές αναφορικές προτάσεις συνήθως βρίσκονται ὕστερα ἀπό ρηματικούς τύπους που σημαίνουν **κίνηση** ή **σκόπιμη ἐνέργεια** και εκφέρονται κυρίως με **μέλλοντα οριστικής** και σπάνια με μέλλοντα ευκτικής του πλάδιου λόγου, ὅταν εξαρτώνται ἀπό χρόνο ιστορικό. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 399.

8. **εἰκότως, ὃ βουλή [ἄπαντες ἐφοβοῦντο]:** κύρ. πρότ. [παρενθετική]. **εἰκότως:** επιρρ. προσδ. τρόπου. [ἄπαντες: εννοείται]: υποκ. στο [ἐφοβοῦντο: εννοείται το ρῆμα της πρότασης]. **ὃ βουλή:** κλητική προσφώνηση.
9. **δεινόν γάρ ἦν ἀγαπητῶς, ὀλίγω πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἰέναι:** κύρ. πρότ. [παρενθετική]. **ὀλίγω:** δοτ. του ποσού. **σεσωσμένους:** εναντιωμ. μτχ. **ἐπὶ κίνδυνον:** εμπρόθ. προσδ. κατάστασης. **ἕτερον:** επιθ. προσδ.

στο κίνδυνον. **Ιέναι:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσ. έκφραση. **δεινόν ἦν** [**ἅπαντας:** εννοείται]: υποκ. στο Ιέναι και στη μτχ. σεσωσμένους.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενομένης:** Εδώ ο ρήτορας αναφέρεται στην εκστρατεία που έγινε ο καλοκαίρι του 394 π.Χ. Η εκστρατεία αυτή έγινε στα πλαίσια του Κορινθιακού πολέμου στον οποίο αντιμαχόμενοι στρατοί ήταν από τη μια μεριά οι Λακεδαιμόνιοι κι από την άλλη οι Αθηναίοι, οι Κορίνθιοι, οι Θηβαίοι και οι Αργεῖοι συνασπισμένοι. Η αποφασιστική μάχη δόθηκε στη Νεμέα το 394 π.Χ. Παρόλο που οι συνασπισμένοι στρατοί των Κορινθίων, των Θηβαίων και των Αργείων είχαν ενισχυθεί από τους Αθηναίους [λόγω της συναπτόμενης συμμαχίας] με 6.000 οπλίτες και 600 ιππείς και με αρχηγό το Θρασύβουλο, κατατροπώθηκαν από τους Λακεδαιμόνιους οι οποίοι με αρχηγό τον Αρίσταρχο προκάλεσαν σοβαρότατες καταστροφές, ιδίως στους Αθηναίους. Σ' αυτή τη μάχη πολέμησε και ο Μαντίθεος σταλμένος με τις ενισχύσεις των Αθηναίων.
2. **Πάντων εἰδότην ὅτι δέησει κινδυνεύειν:** Όπως φαίνεται οι Αθηναίοι καταλάβαιναν ότι θα είναι δύσκολη η σύγκρουσή τους με τους Λακεδαιμόνιους, γιατί ήταν γνωστή η υπεροχή τους στην ξηρά. Οι Λακεδαιμόνιοι θεωρούνταν αήττητοι εκείνη την εποχή λόγω της άρτιας κατάστασης του στρατού τους.
3. **Ἐτέρων ἀναδύομενων ἐγὼ διεπραξάμην ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις:** Για άλλη μια φορά ο Μαντίθεος τονίζει έντεχνα την αντίθεσή του με τους άλλους στρατιώτες. Ενώ ὅλοι προσπαθούσαν να αποφύγουν την έκθεση στον κίνδυνο, εκείνος επιδίωξε να πάρει θέση η παράταξή του στην πρώτη γραμμή της μάχης. Έτσι μέσα από την αντίθεση εξαιρείται ο πατριωτισμός του και η γενναιότητά του.
4. **Τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστον θανόντων:** Η Ακαμαντίδα φυλή, η οποία εννοείται εδώ, μαζί με άλλες πέντε, υπέστη σημαντικότερες απώλειες από τους Λακεδαιμόνιους. Πρόκειται για τη μάχη της Νεμέας, όπου ηττήθηκαν οι Αθηναίοι και οι σύμμαχοί τους με 2.800 νεκρούς. Οι νικητές Λακεδαιμόνιοι έχασαν μόνο 8 άνδρες και οι σύμμαχοί τους 1.100 άντρες. Το γεγονός ότι ο ρήτορας δε χρησιμοποιεί την αναμενόμενη μετοχή **ἠττηθείσης** αλλά την πολύ ηπιότερη **δυστυχησάσης** δείχνει την προσπάθειά του να απαλύνει τον πόνο και το μέγεθος της καταστροφής.
5. **Τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς:** Πρόκειται για το Θρασύβουλο το Στειριέα, που λεγόταν έτσι, επειδή καταγόταν από το δήμο της Στειριάς που ανήκε στην Πανδιονίδα φυλή. Είναι γνωστός για την κατάλυση της αρχής των Τριάκοντα και της απο-

κατάστασης της δημοκρατίας στην Αθήνα. Όπως είδαμε και σε προηγούμενη παρατήρηση ήταν αρχηγός της δύναμης που στάλθηκε από τους Αθηναίους για να ενισχύσει τους στρατούς των Κορινθίων, των Θηβαίων και των Αργείων εναντίον των Λακεδαιμονίων. Εδώ είναι φανερή η ειρωνική διάθεση που διακατέχει το Μαντίθεο απέναντι στο Θρασύβουλο χαρακτηρίζοντάς το σεμνό, υπονοώντας αλαζόνα, γιατί κατηγορήσε όλους τους άντρες του δειλούς. Παράλληλα όμως η σύγκριση μαζί του· ο Μαντίθεος αποχώρησε από το πεδίο της μάχης ακόμη και μετά απ' αυτόν· η πράξη του αυτή ενισχύει τη γενναιότητα του Μαντίθεου.

- 6. Χωρίων ισχυρῶν κατειλημμένων:** Παρά τη νίκη των Σπαρτιατῶν και των συμμάχων τους στη Νεμέα ο αντίπαλος συνασπισμός [: Αθηναῖοι, Κορινθιοί, Θηβαῖοι, Αργεῖοι] εξακολουθούσε να έχει στην κατοχή του την Κόρινθο και να ελέγχει τον Ισθμό. Στόχος τους ήταν, μέσω των οχυρῶν θέσεων «χωρίων ισχυρῶν», να εμποδίσουν τον Αγησίλαο, ο οποίος είχε ανακληθεῖ από την Μ. Ασία, να ενωθῆ με το στρατό του Αριστόδημου. Τελικά μόνο μια μοῖρα στρατού [600 ἄνδρες] κατάφερε να περάσει τον Ισθμό και να φτάσει στον Αγησίλαο που ἔδρευε στη Βοιωτία.
- 7. Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος:** Ο Αγησίλαος, βασιλιάς της Σπάρτης, εἶχε εκστρατεύσει στη Μ. Ασία με το πρόσχημα να ελευθερώσει τις Ελληνικές πόλεις από τους Πέρσες. Το σχέδιό του ὅμως ήταν να καταλύσει το κράτος των Περσῶν και πιθανόν να το πετύχαινε, αν δεν τον ανακαλούσαν οι ἔφοροι στην Ελλάδα, για να αντιμετωπίσει τον αντισπαρτιατικό συνασπισμό των Αθηναίων, Κορινθίων, Θηβαίων και Αργείων που εἶχε συγκροτηθεῖ με περσικά χρήματα. Το συνασπισμό αυτό νίκησε στη μάχη της Κορώνειας το 394 π.Χ.
- 8. Ἀποχωρίσαι τάξεις αἵτινες βοηθήσουσι:** Ο συνασπισμός Αθηναίων, Κορινθίων, Θηβαίων και Αργείων, επειδή κατείχαν τις οχυρές θέσεις στον Ισθμό, εύκολα μπορούσαν να αποσπάσουν μερικά τμήματα του στρατού και να τα στείλουν στη Βοιωτία εναντίον του Αγησιλάου. Η αποστολή των τμημάτων αυτῶν δε θα εἶχε επιπτώσεις ἔνεκα των οχυρῶν θέσεων που κατείχε ο αντισπαρτιατικός συνασπισμός.
- 9. Φοβουμένων ἀπάντων [εἰκότως, ὃ βουλή· δεινόν γάρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγω πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἰέναι] προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμέτεραν τάξιν πέμπειν:** Με μεγάλη επιτυχία ο ρήτορας αντιπαράθετε τον καθολικό και δικαιολογημένο φόβο των στρατιωτῶν προς την τολμηρή και θαρραλέα στάση του Μαντίθεου.
- 10. Εἰκότως, ὃ βουλή· δεινόν γάρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγω πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἰέναι:** Ρεαλιστικό και πειστικό το ψυχολογικό αυτό επιχεί-

ρημα. Πράγματι, είναι μεγάλη δοκιμασία για ένα στρατιώτη που μόλις σώθηκε να ρίχνεται, με πεσμένο ηθικό, σε μια μάχη με αντίπαλο τον Αγησίλαο του οποίου η φήμη είχε εξαπλωθεί από τις μεγάλες του επιτυχίες στην Ασία.

11. **Τόν ταξίαρχον:** Στην Αττική κάθε φυλή ήταν χωρισμένη σε τάξεις για στρατιωτικούς λόγους. Ο ταξίαρχος ήταν ο διοικητής της τάξης του πεζικού σώματος, ο οποίος εκλεγόταν με χειροτονία και όχι με κλήρωση για ένα χρόνο. Επομένως εκλέγονταν δέκα ταξίαρχοι, όσες και οι φυλές.
12. **Ἀκληρωτί:** Στις επικίνδυνες επιχειρήσεις τα εκστρατευτικά σώματα ορίζονταν με κλήρο. Αντίθετα με την τακτική αυτή, ο Μαντίθεος προθυμοποιήθηκε να λάβει μέρος στην εκστρατεία εναντίον του Αγησιλάου στη Βοιωτία χωρίς κλήρωση. Όμως το αίτημα αυτό του Μαντίθεου φαίνεται να μην έγινε αποδεκτό, γιατί δεν πήρε μέρος στη μάχη της Κορώνειας.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντίθεση:** Μετά ταῦτα τοίνυν. [Βλ. §13]
2. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή αντί ὃ βουλευταί.
3. **Μετωνυμία:** Ἐξόδου γενομένης αντί ἐκστρατείας.
4. **Αντίθεση:** Ἐτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένης μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στο ότι τη στιγμή που οι άλλοι ἤθελαν να βγούν απ' τη μάχη, ο ίδιος επιθυμούσε να πολεμήσει στην πρώτη γραμμή.
5. **Έμφαση:** Ἐγώ.
6. **Μεταφορά:** Δυστυχησάσης αντί ἠττηθείσης.
7. **Λιτότητας:** Οὐ πολλαῖς αντί ὀλίγαις.
8. **Πλεονασμός [ἔν διά δυοῖν]:** Ὑστερον μετά ταῦτα.
9. **Σχήμα ασύνδετο:** Ἀγησιλάου πέμπειν.
10. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή αντί ὃ βουλευταί.
11. **Αντίθεση:** Ὀλίγω πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἵεναί. Ο Μαντίθεος θεωρεῖ φοβερό, ἐνὼ σώθηκαν να ξαναριχτούν στον κίνδυνο.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

- Ερώτηση 1 η:** Στειριεύς ονομαζόταν:
- α. ο Αγησίλαος
 - β. Ο Θρασύβουλος
 - γ. Ο Αριστόδημος

Ερώτηση 2 η: Ποιες αντιθέσεις υπάρχουν στις παραγράφους 15-16 και για ποιο σκοπό τις χρησιμοποιεί ο ρήτορας;

Ερώτηση 3 η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. οὐ πολλαῖς	α. μετωνυμία
2. ὕστερον μετά ταῦτα	β. πλεονασμός
3. Ἀγησίλαου ... πέμπειν	γ. σχῆμα λιτότητας
4. ὦ Βουλῆ	δ. ασύνδετο σχῆμα.

Ερώτηση 4η: Να βρείτε και να γράψετε τα υποκείμενα των μετοχών: *γενομένης, προειδόντων, ἀναδυομένων, τεταγμένος, κατειλημμένων, σεσωσμένων.*

Ερώτηση 5 η: *προειδόντων, ἀναδυομένων, ἐναποθανόντων, ὠνειδικότος:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 6 η: *σεμνοῦ Στειριῶς:* Να κλιθεῖ σε ενικό και πληθυντικό.

Ερώτηση 7 η: Να γράψετε τρία ομόρριζα στη νέα ελληνική για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: *ἀναδύομαι, μάχομαι, καταλαμβάνω.*

Ερώτηση 8 η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. ἔξοδος	α. στρατιωτικό τμήμα
2. ἀναχωρῶ	β. εκστρατεία
3. τάξις	γ. παρακαλώ
4. ἀναδύομαι	δ. περνῶ
5. κελεύω	ε. αποχωρῶ
6. προσέρχομαι	στ. οπισθοχωρῶ

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος συνεχίζει την ομιλία του με δύο ακόμη παραδείγματα που δείχνουν την ανδρεία, τη γενναιότητα και τον ηρωισμό του.

Το πρώτο αναφέρεται πριν από την εκστρατεία στην Κόρινθο, όταν όλοι βλέποντας το μεγάλο κίνδυνο να πλησιάζει έψαχναν τρόπο να ξεφύγουν. Αντίθετα ο Μαντίθεος όχι μόνο δεν απέφυγε τον κίνδυνο, αλλά και πολέμησε στην πρώτη γραμμή της μάχης και έφυγε τελευταίος από το πεδίο μετά την πανωλεθρία των Αθηναίων από τους Λακεδαιμόνιους. Έφυγε μάλιστα μετά και από τον αλάζονα στρατηγό Θρασύβουλο, που επέπληξε τους στρατιώτες του αποκαλώντας τους δειλούς.

Το δεύτερο επεισόδιο εκτυλίχθηκε αμέσως μετά, όταν οι Αθηναίοι άρχοντες αποφάσισαν να ενισχύσουν τους συμμάχους τους στη Βοιωτία με μερικά τάγματα, καθώς στη Βοιωτία είχε φτάσει ο Σπαρτιάτης βασιλιάς Αγησίλαος και οι Σπαρτιάτες της Πελοποννήσου προσπαθούσαν να ενω-

θούν με το στρατό του, περνώντας στον Ισθμό που τον κατείχαν όμως ακόμη οι Αθηναίοι. Ήταν φυσικό λοιπόν οι Αθηναίοι στρατιώτες να έχουν καταληφθεί από φόβο για τον επικείμενο κίνδυνο που ενισχυόταν μάλιστα και από την προηγούμενη ήττα τους. Ο Μαντίθεος αντίθετα με τη συμπεριφορά των άλλων ζήτησε από τον Ταξίαρχο της Φυλής του να σταλεί το δικό του τάγμα στη Βοιωτία χωρίς κλήρωση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Σωστή είναι η β επιλογή.

2 η: Στις παραγράφους 15-16 υπάρχουν οι εξής αντιθέσεις:

α) «*έτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην... τοῖς πολέμοις*». Η αντίθεση εξαιρεί τη γενναιότητα του Μαντίθεου, καθώς ο ίδιος πολέμησε ως οπλίτης τη στιγμή που άλλοι στρατιώτες προσπάθησαν να αποφύγουν τη συμμετοχή τους στην εκστρατεία.

β) «*τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης ... Στειριῶς*». Ο Μαντίθεος προβάλλει την υπευθυνότητα και το θάρρος του λέγοντας ότι αποχώρησε τελευταίος από τη μάχη, έπειτα και από το Θρασύβουλο ο οποίος ήταν ο αρχηγός της παράταξής του.

γ) «*φοβουμένων ἀπάντων ... προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον... πέμπειν*»: Και σε αυτό το σημείο ο ρήτορας αντιπαραθέτει τον καθολικό και αιτιολογημένο φόβο των στρατιωτών με την τολμηρή στάση του Μαντίθεου με σκοπό να υπογραμμίσει το θάρρος του τελευταίου.

3 η: 1 → γ, 2 → β, 3 → δ, 4 → α.

4 η: γενομένης: ἔξοδου, **προειδόντων:** πάντων, **ἀναδυομένων:** ἑτέρων, **τεταγμένος:** ἐγὼ (ενν.), **κατελιημμένων:** χωρίων, **σεσωσμένους:** ἡμᾶς (ενν.).

5 η: • **ενεστ.** προειδόντων, **μελ.** προεισομένων και προειδησόντων, **αόρ.** προγονόντων (β'), **πρκ.** προεγνωκότων.

• **ενεστ.** ἀναδυομένων, **μελ.** ἀναδυσομένων, **παθ. μέλ.** ἀναδυθησομένων, **αόρ.** ἀναδυσαμένων, ἀναδύντων (β'), **παθ. αόρ.** ἀναδυθέντων, **πρκ.** ἀναδεδυμένων.

• **ενεστ.** ἐναποθνησκόντων, **μελ.** ἐναποθανουμένων, **αόρ.** ἐναποθανόντων (β'), **πρκ.** ἐντεθνηκότων και ἐντεθνεώτων (η πρόθεση ἀπό δεν συντίθεται με τον πρκ. του ρ. *θνήσκω*)

• **ενεστ.** ὄνειδιζόντος, **μελ.** ὄνειδιοῦντος, **αόρ.** ὄνειδίσαντος, **πρκ.** ὄνειδικότος.

6 η: Ο σεμνός Στειριεύς | τοῦ σεμνοῦ Στειριέως και *Στειριῶς* | τῷ σεμνῷ Στειριεῖ, τὸν σεμνόν Στειριέα και *Στειριᾶ* | ὃ σεμνέ Στειριεῦ || οἱ σεμνοὶ Στειριεῖς | τῶν σεμνῶν Στειριέων και *Στειριῶν* | τοῖς σεμνοῖς Στειριεῦσι(ν) | τοὺς σεμνοὺς Στειριέας και *Στειριᾶς* | ὃ σεμνοὶ Στειριεῖς.

7 η: ἀναδύομαι: δύση, δύτης, αποδυτήριο, **μάχομαι:** μάχιμος, ἀμαχητί, Τηλέμαχος, **καταλαμβάνω:** λήψη, λάφυρο, λαβίδα.

8 η: 1 → β, 2 → ε, 3 → α, 4 → στ, 5 → γ, 6 → δ.

ΚΕΙΜΕΝΟ § 17

Ο ηρωισμός του Μαντιθέου

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅσπ' εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται
τοῖς ἀξιούσι
πράττειν τά μὲν τῆς πόλεως,
ἀποδιδράσκουσιν ἐκ δὲ τῶν κινδύνων,
δικαίως οὐκ ἂν ἔχοιεν
περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην·
οὐ γὰρ μόνον ἐποίουν προθύμως
τά προσταττόμενα,
ἀλλὰ ἐτόλμων καὶ κινδυνεύειν.

Καὶ ἐποίουν ταῦτα
οὐχ ὡς ἠγούμενος
οὐ δεινόν εἶναι
μάχεσθαι Λακεδαιμονίοις,
ἀλλ' ἵνα τυγχάνοιμι
ἀπάντων τῶν δικαίων
νομιζόμενος ὑφ' ὑμῶν διὰ ταῦτα
βελτίων,
εἴ ποτε καθισταίμην
ἀδίκως εἰς κίνδυνον.
Καὶ μοι ἀνάβητε
μάρτυρες τούτων.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Επομένως, αν μερικοί από σας οργίζονται
εναντίον εκείνων που έχουν την αξίωση
να ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα,
αλλά δραπετεύουν από τους κινδύνους,
δίκαια δε θα είχα
για μένα τη γνώμη αυτή·
γιατί όχι μόνο δεν εκτελούσα με
προθυμία
τις διαταγές [των αρχόντων],
αλλά είχα την τόλμη και να μπαίνω σε
κινδύνους.
Καί έκανα αυτά
όχι γιατί νόμιζα
ότι δεν ήταν φοβερό
να πολεμώ εναντίον των Λακεδαιμονίων,
αλλά για να βρίσκω
όλο το δίκιο μου
θεωρούμενος από σας γι' αυτά
πολύ καλός [πολίτης],
αν κάποτε περιπλεκόμενος
άδικα σε δίκη.
Και για μένα άνεβείτε στο βήμα
ως μάρτυρες αυτών.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ὥστ' [: **ὥστε**] = σύνδεσμος συμπερασματικός = επομένως, ὥστε.

εἰ = σύνδεσμος υποθετικός = αν.

τινές: ονομ. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς** [αρσ. και θηλ.] **τί** = κάποιος.

ἴμων: γεν. πληθ. αρσ. γένους, β' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αντωνυμία δεν απαντά στην ονομαστική του γ' προσώπου.

ὀργίζονται: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **ὀργίζομαι** = οργίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**:

παρτ. **ὀργιζόμεν**, μέσ. μέλ. **ὀργιοῦμαι**, παθ. μέλ. **ὀργισθήσομαι**, αόρ. παθ.

ὀργισθην, παρκ. **ὄργισμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ὀργιστέον, ὀργιστός, ὀργιστικός.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἀγανακτῶ, δυσφορῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: πραῖνον.

πόλεως: γεν. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

ἀξιοῦσι: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀξιώω -ῶ** =έχω την αξίωση. **ΧΡΟΝΟΙ**:

παρτ. **ἠξίουσιν**, μέλ. **ἀξιώσω**, αόρ. **ἠξιώσα**, παρκ. **ἠξιώκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀξίωμα, ἀξίωματικός, ἀξίωσις, ἀπαξιῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: νομίζω, συναινῶ.

πράττειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **πράττω** = ασχολούμαι με κάτι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἔπραττον**, μέλ. **πράξω**, αόρ. **ἔπραξα**, παρκ. **πέπραχα** [μετβ] και **πέπραγα** [αμετβ,] υπερσ. **ἐπεπράχην** [μετβ.] και **ἐπεπράγειν** [αμετβ,].

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: διαπράττω, πράγμα, πράξις, ἄπρακτος, πρακτικός, εὔπρακτος, ἀπράγμων. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**:

ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.

ἀποδιδράσκουσι: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀποδιδράσκω** = δραπετεύω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἀπεδίδρασκον**, μέλ. **ἀποδράσομαι**, αόρ. β' **ἀπέδραν**, παρκ. **ἀποδέδρακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀπόδρασις, ἀναπόδραστος, δραπέτης, δραπέτευσις, ἄδραστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαφεύγω, δραπετεύω, ὑπεκφεύγω.

δικαίως: επίρρ. τρόπον = δίκαια· βαθμοί: συγκρ. **δικαιότερον**, υπερθ. **δικαιότατα**.

ἐμοῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους, β' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ]** = εγώ.

ταύτην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ἔχοιεν: ενεστ. ευκτ. ενεργ. φωνής του **έχω** = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω**

και **σχίσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἔξις, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

οὐ μόνον - ἀλλά και: ζεύγος συνδέσμων συμπλεκτικών επιδοτικής σύνδεσης = όχι μόνο - αλλά και.

- προσταττόμενα** [=διαταγές]: αιτ. ενικ. μετοχής μέσης φωνής του **προστάττομαι**
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **προσεταττόμην**, μέλ. **προστάξομαι** και παθ. μέλ. **προσταχθήσομαι**, μέσ. αόρ. **προσεταξάμην** και παθ. **προσετάχθην**, παρκ. **προστέταγμα**, υπερσ. **προσετετάγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: προστακτέον, πρόσταγμα, προστακτικός, πρόσταξις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: τήν πρόσταξιν ποιούμαι.
- ἐποίουν**: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ποιέω** -ῶ = εκτελώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποίουν**, μέλ. **ποιήσω**, αόρ. **ἐποίησα**, παρκ. **πεποίηκα**, υπεσ. **ἐπεποιήκειν** και **πεποιηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ποίημα, ποιήσις, ποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐργάζομαι, πράττω.
- προθύμως**: επιρρ. τροπικό = με προθυμία· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **προθύμως**, συγκρ. **προθυμότερον**, υπερθ. **προθυμότατα**.
- κινδυνεύειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κινδυνεύω** = διακινδυνεύω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐκινδύνεον**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **ἐκινδύνευσα**, παρκ. **κεκινδύνευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κινδυνευτής, κινδυνευτέον, διακινδυνευτέον
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἐν κινδύνῳ εἰμί, εἰς κίνδυνον ἔρχομαι, ἐμβαίνω εἰς κίνδυνον, εἰς κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἄδειαν ἐμαυτῷ κατασκευάζω, ἀκινδύνως ἢ ἀσφαλῶς ἔχω.
- ἐτόλμων**: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τολμάω** -ῶ = ἔχω την τόλμη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐτόλμων** μέλ. **τολμήσω**, αόρ. **ἐτόλμησα**, παρκ. **τετόλμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τόλμημα, τολμηρός, τολμητέον, τολμητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀνέχομαι, ὑπομένω, φέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δέδοικα, ὀκνῶ, ὀρρωδῶ, φοβοῦμαι.
- ταῦτ' [: ταῦτα]**: αιτ. πληθ. ουδ. γέν. της δεικτ. αντων. **οὔτοι, αὐτή, τοῦτο** = αυτός.
- δεινόν**: ονομ. ενικ. ουδ. γέν. του επιθ. β' κλίσης **δεινός** = φοβερός· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **δεινός, -ή, -όν**, συγκρ. **δεινότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **δεινότατος, -τάτη, -τατον**.
- ἡγούμενος**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. του μέσ. αποθ. με ενεργ. διάθεση **ἡγέομαι -οῦμαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἡγούμην**, μέσ. μέλ. **ἡγήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἡγησάμην** και παθ. **ἡγήθην**, παρκ. **ἡγήμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, ἡγήτωρ, ἡγεμών, ἡγεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ὀδηγῶ, βασιλεύω, γιγνώσκω.
- εἶναι**: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **εἰμί** = εἶμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγόνειν**.
- δεινόν εἶναι**: απρὸσ. ἔμφρ. = εἶναι φοβερό.
- μάχεσθαι**: απαρέμφ. ενεστ. του μέσ. αποθετικού με ενεργ. διάθεση **μάχομαι** = πολεμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐμαχόμην**, μέλ. **μαχοῦμαι**, μέσ. αόρ. **ἐμαχεσάμην**, παρκ. **μεμάχημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μάχη, μαχητής, μαχητός, μάχιμος, μαχητικός, Τηλέμαχος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγωνίζομαι, ἐρίζω, πολεμῶ.
- ποτέ**: χρονικό επίρρημα = κάποτε.

ἀδίκως: επίρρ. τροπικό = άδικα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀδίκως**, συγκρ. **ἀδικώτερον**, υπερθ. **ἀδικώτατα**.

κίνδυνον: αιτ. ενικού. Βλ. παραπάνω, § 17.

καθισταίμην: ευκτ. ενεστ. μέσης φωνής του **καθίσταμαι** = περιπλέκομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **καθιστάμην**, μέσ. μέλ. **καταστήσομαι**, παθ. μέλ. **κατασταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **κατεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. **κατέστην**, παθ. αόρ. **κατεστάθην**, παρκ. **καθέστηκα**, υπερσ. **καθεστήκειν και καθειστήκειν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ιστός, στάσις, στήλη, σταθερός, κατάστασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγείρω, ίδρύω, όρθώ, πήγνυμι, τάττω.

βελτίων: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀγαθός, -ή, -όν**, συγκρ. **ό, ή βελτίων, τό βέλτιον**, υπερθ. **βέλτιστος, -η, -ον**.

ύμῶν: Βλ. παραπάνω, § 17.

νομιζόμενος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. μέσης φωνής του **νομίζομαι:** θεωρούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνομιζόμην**, παθ. μέλ. **νομισθήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐνομίσθην**, παρκ. **νενόμισμαι** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** νόμισμα, νόμησις, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, δοξάζω, ήγοῦμαι, οἶομαι, φρονῶ.

δικαίων: γεν. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος** = δίκαιος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δίκαιος, -αία, -αιον**, συγκρ. **δικαιότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **δικαιότατος, -τάτη, -τατον**.

τυγχάνοιμι: ενεστ. ευκτ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = βρίσκω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτύγχανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ήν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τύχη, επίτευγμα, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀπαντῶ τινί. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** άμαρτάνω, άποτυγχάνω, σφάλλω.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ: γενική] = εγώ**

ἀνάβητε: προστ. αορ. β' ενεργ. φωνής του **ἀναβαίνο** = ανεβαίνω στο βήμα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνέβαινον**, μέλ. **ἀναβήσομαι**, αόρ. β' **ἀνέβην**, παρκ. **ἀναβέβηκα**, υπερσ. **ἀνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀνάβασις, βάσις, ἄβατος, βάδην, βέβαιος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βιβάζω, βαδίζω, όδεύω, ἔρχομαι, πορεύομαι.

τούτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὔτος, αὔτη, τοὔτο** = αυτός.

μάρτυρες: κλητ. πληθ. αρσ. γένους γ' κλίσης του μεταπλαστού ουσ. **ό, ή μάρτυς**. **ΚΛΙΣΗ:** ενικ. **μάρτυς, μάρτυρος, μάρτυρι, μάρτυρα**, ὃ μάρτυς, **πληθ.** **μάρτυρες, μαρτύρων, μάρτυσι, μάρτυρας, ὃ μάρτυρες**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: **Μεταπλαστά** λέγονται, όσα ουσιαστικά κλίνονται σύμφωνα με μια κλίση σε όλες τις πτώσεις τους, αλλά το θέμα τους σε μερικές πτώσεις μεταβάλλεται [θ. **μάρτυ-μάρτυρ**].

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Γνώμη: γνώση, ανάγνωση, διάγνωση, επίγνωση, πρόγνωση, απόγνωση, αναγνώστης, άγνωστος, γνωστός. **Έχω:** αντοχή, αποχή, ενοχή, εξοχή, παροχή, προσοχή, κατοχή, συνοχή, κατάσχεση, άτοχος, αντέχω, απέχω, εξέχω, παρέχω, προσέχω, κατέχω, υπερέχω. **Καθίσταμαι:** στάση, ανάσταση, κατάσταση, διάσταση, παράσταση, απόσταση, περίσταση, αποστάτης, αποστασία, επιστάτης, επιστασία, επαναστάτης, παρίσταμαι, εγκαθίσταμαι, συμπαρίσταμαι. **Δίκαιος:** δικαιοσύνη, δικαίωμα, δικαιώνω, δικαιοπραξία, δικαιοπραγώ, δικαιολογώ, δικαιολογία, δικαιολογητικός, δικαιολόγηση.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

δργίζονται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ώργίζοντο, μέλ. δργιούνται / δργισθήσονται, άόρ. ώργισθησαν, πρκ. ώργισμένοι εισί. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δργίζονται, υποτ. δργίζονται, ευκτ. δργίζοιντο, προστ. δργιζέσθων / δργιζέσθωσαν, απαρ. δργιζεσθαι, μτχ. δργιζόμενος, -η, -ον.

άξιούσι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άξιώσουσι, άόρ. άξιώσασι, πρκ. ήξιωκόσι.

πράττειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πράξιν, άόρ. πράξι, πρκ. πεπραχέναι και πεπραγέναι.

άποδιδράσκουσι[ν]: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άποδρασομένοις, άόρ. άποδρασι[ν], πρκ. άποδεδρακόσι[ν].

έχουσιν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έξιειν / σχήσειεν, άόρ. β' σχοίεν, πρκ. έσχηκότες ειησαν και ειεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έχουσι[ν], υποτ. έχωσι[ν], ευκτ. έχουσιν, προστ. έχοντων / έχέτωσαν, απαρ. έχειν, μτχ. έχων, -ουσα, -ον.

προσταττόμενα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προσταξόμενα / προσταχθησόμενα, άόρ. προσταξάμενα / προσταχθέντα, πρκ. προστεταγμένα.

ποιώ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έποιουν, μέλ. ποιήσω, άόρ. έποίησα, πρκ. πεποίηκα, υπερσ. έπεποιήκειν.

κινδυνεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύσειν, άόρ. κινδυνεύσαι, πρκ. κεικινδυνευκέναι.

τολμώ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έτόλμων, μέλ. τολμήσω, άόρ. έτόλμησα, πρκ. τετόλμηκα.

ήγούμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ήγησόμενος, άόρ. ήγησάμενος / ήγηθείς, πρκ. ήγημένος.

είναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έσεσθαι, άόρ.β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.

μάχεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μαχείσθαι, άόρ. μαχέσασθαι, πρκ. μεμαχησθαι.

καθισταίμην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστησοίμην / κατασταθησοίμην, άόρ. καταστησαιίμην, άόρ. β' κατασταίην / κατασταθείην, πρκ. καθεστηκώς ή καθεστώς

εἶην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. καθίσταμαι, υποτ. καθιστώμαι, ευκτ. καθισταίμην, προστ. -, απαρ. καθίστασθαι, μτχ. καθιστάμενος, -η, -ον.

νομιζόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. νομισθησόμενος, ἄορ. νομισθείς, πρκ. νενομισμένος.

τυγχάνοιμι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. τευξοίμην, ἄορ. β' τύχοιμι, πρκ. τετυχηκώς εἶην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνω, υποτ. τυγχάνω, ευκτ. τυγχάνοιμι, προστ. -, απαρ. τυγχάνειν, μτχ. τυγχάνων, -ουσα, -ον.

ἀναβαίνετε: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. ἀνάβητε, πρκ. ἀναβεβηκότες ἔστε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀνάβητε, υποτ. ἀναβῆτε, ευκτ. ἀναβαίητε και ἀναβαίτε, προστ. ἀνάβητε, απαρ. ἀναβῆναι, μτχ. ἀναβάς, -ᾶσα, -άν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἄξιῶ [: ἄξιος], Ἀποδιδράσκω [: ἀπό + διδράσκω], Δικαίως [: δίκαιος], Γνώμη [: γνῶναι: απαρέμφ. αορ. β' του γινώσκω], Προσάττ[σ]ομαι [:πρό + τάττ[σ]ομαι], Προθύμως [: πρόθυμος], Κινδυνεύω [: κίνδυνος], Τολμῶ [: τόλμη], Δεινόν [: δέος], Μάχομαι [: μάχη], Ἄδικως [: ἄδικος: ἄ στερ. + δίκη], Καθίσταμαι [: κατά + ἵσταμαι], Δίκαιος [: δίκη], Ἀναβαίνω [: ἀνά + βαίνω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ὡστ' οὐκ ἂν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν: κύρ. πρότ. [τινές: ενν.] υποκ. στο οὐκ ἂν ἔχοιεν [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **ταύτην:** επιθ. προσδ. στο **τὴν γνώμην:** αντικ. στο οὐκ ἂν ἔχοιεν. **περὶ ἐμοῦ:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **δικαίως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
2. εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀξιοῦσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν: δευτ. υποθ. πρότ. **τινές:** υποκ. στο ὀργίζονται [: το ρήμα της πρότασης δηλώνει **ἐχθρα**]. **ὑμῶν:** γεν. διαιρ. ἀπὸ το τινές. **τοῖς ἀξιοῦσι - [τοῖς] ἀποδιδράσκουσιν:** επιθετικές μτχ. αντικείμενο στο ὀργίζονται. **τοῖς:** υποκ. στις επιθετικές μτχ. **πράττειν:** τελικό απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. τοῖς ἀξιοῦσι. **τὰ τῆς πόλεως:** αντικ. στο πράττειν. **ἐκ τῶν κινδύνων:** εμπρόθ. προσδ. απομάκρυνσης.
- **εἰ ὀργίζονται** [: υπόθ.] - **οὐκ ἂν ἔχοιεν** [: ἀπόδ.]: υποθ. λόγος που δηλώνει το **πραγματικό**.
3. οὐ γὰρ μόνον τὰ προσταττόμενα ἐποιοῦν προθύμως: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]:

υποκ. στο **οὐκ ἐποίουν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τά προσταττόμενα**: επιθ. μτχ. αντικ. στο οὐκ ἐποίουν. **προθύμως**: επιρρ. προσδ. του τρόπου. **μόνον**: επιρρ. προσδ. ποσού.

4. **ἀλλά καί κινδυνεύειν ἐτόλμων**: κύρ. πρότ. που συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλά**. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἐτόλμων** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **κινδυνεύειν** [: ταυτοπροσωπία]: τελικό απαρέμφ. αντικ. στο ἐτόλμων [: ρήμα δυνητικό].
5. **Καί ταῦθ' ἐποίουν οὐχ ὡς οὐ δεινόν ἠγούμενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι**: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἐποίουν** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **οὐχ ὡς ἠγούμενος**: αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς ταῦτα**: σύστ. αντικ. στο ἐποίουν. **οὐ δεινόν εἶναι**: ειδ. απαρέμφ. [: απρόσωπη έκφραση]: αντικ. στη μτχ. **ὡς ἠγούμενος**. **μάχεσθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση οὐ δεινόν εἶναι [με: ενν.]: υποκ. στο μάχεσθαι [: ετεροπροσωπία]. **Λακεδαιμονίοις**: αντικ. στο μάχεσθαι.
6. **ἀλλ' ἵνα διὰ ταῦτα βελτίων ὑφ' ὑμῶν νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι**: δευτ. τελ. πρότ. που εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου **τυγχάνοιμι**, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο [ἐποίουν]. [Εδώ ο **ἀλλά** συνδέει δύο αίτια: **το αναγκαστικό** κύριας πρότασης [οὐχ ὡς ἠγούμενος] με το **τελικό** αίτιο, που είναι η **τελική αυτή πρόταση**]. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **τυγχάνοιμι** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **νομιζόμενος**: τροπ. μτχ. [ή αιτιολογική κατ' ἄλλη ἄποψη] **τῶν δικαίων**: αντικ. στο τυγχάνοιμι. **ἀπάντων**: κατηγ. προσδ. στο τῶν δικαίων. **βελτίων**: κατηγ. στο υποκ. [ἐγώ] της μτχ. νομιζόμενος. **ὑφ' ὑμῶν**: ποιητικό αίτιο από τη μτχ. νομιζόμενος. **διὰ ταῦτα**: εμπρόθ. προσδ. αιτίας.
7. **εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταίμην**: δευτ. υποθ. πρό. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **καθισταίμην** [: το ρήμα της πρότασης]. **εἰς κίνδυνον**: εμπρόθ. προσδ. κατάστασις. **ἀδίκως**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **ποτε**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
- **εἰ καθισταίμην** [: υπόθ.] - **ἵνα τυγχάνοιμι** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το [ἐποίουν] που δηλώνει το προσδοκώμενο· χωρίς εξάρτηση από ιστορικό χρόνο: **ἐάν καθιστώμαι** [υπόθ.] – **ἵνα τυγχάνω** = χωρίς εξάρτηση.
- ΠΡΟΣΕΞΕ**: Ένας υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο, πολλές φορές έχει απόδοση αντί μέλλοντα οριστικής **τελική** πρόταση, γιατί η πρόταση ισοδυναμεί με μέλλοντα οριστικής. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 376.
8. **Καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες**: κύρ. πρό. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἀνάβητε** [: το ρήμα της πρότασης]. **μοι**: δοτ. προσωπική χαριστική από το ἀνάβητε.

μάρτυρες: επιρρηματικό κατηγ. σκοπού στο ὑμεῖς. [Το επιρρηματικό κατηγορούμενο συνδέεται με το υποκείμενο κυρίως με τα ρήματα που δηλώνουν **κίνηση**, όπως το **ἀνάβητε** στην πρόταση αυτή]. **τούτων:** γεν. αντικ. στο μάρτυρες.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Ὡστ' εἴ τινες ὀργίζονται τοῖς τά μὲν τῆς πόλεως ἀξιούσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν:** Η αντίθεση έργων και λόγων προκαλεί την οργή του ρήτορα. Πράγματι, το να αποφεύγει κανείς τους πολεμικούς κινδύνους, να λιποταχτεί ή να δειλιάζει μπροστά στη μάχη, ήταν στοιχεία που εμπόδιζαν στον πολίτη να αναλάβει δημόσια αξιώματα ή ακόμη και να τον αποκλείουν από τα πολιτικά του δικαιώματα.
- 2. Οὐ γὰρ μόνον τά προσταττόμενα ἐποίουν προθύμως, ἀλλὰ καί κινδυνεύειν ἐτόλμων:** Είναι φανερή η διαφοροποίηση του Μαντίθεου από τους υπόλοιπους στρατιώτες, γιατί η υπερβολική του προθυμία σε συνδυασμό με την περιφρόνηση του κινδύνου τον καθιστούν στα μάτια των δικαστών ως ένα υπεύθυνο πολίτη που ξέρει καλά το ρόλο του σε μια κοινωνία δημοκρατική.
- 3. Τῶν δικαίων τυγχάνοιμι:** Ο Μαντίθεος υποστηρίζει πως όχι μόνο εξετέλεσε τα στρατιωτικά του καθήκοντα, αλλά ταυτόχρονα επέδειξε προθυμία και θάρρος που πρέπει τώρα, σ' αυτή του τη δικαστική δοκιμασία, να ληφθούν υπόψη. Εφόσον υπήρξε ένας πολύ καλός πολίτης στο παρελθόν εκτελώντας όχι μόνο το καθήκον του αλλά και αφηφώντας τη ζωή του παράλληλα, πρέπει δικαιολογημένα και τώρα να απολαύσει τα νόμιμα δικαιώματά του και να μην αδικηθεί σε τίποτα.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Πλεονασμός [περίφραση]:** Τά τῆς πόλεως πράττειν ἀντί **πολιτεύεσθαι**.
- 2. Αντίθεση** που επιτείνεται με τους αντιθ. συνδ. **μὲν- δέ:** Τά **μὲν** τῆς πόλεως ἀξιούσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσι.
- 3. Επανάληψη** του αρνητικού μορίου **οὐχ- οὐ:** Οὐχ ὡς οὐ δεινόν.
- 4. Πλεονασμός [περίφραση]:** Εἰς κίνδυνον καθισταίμην ἀντί **κινδυνεύοιμι**.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στην ενότητα αυτή ο Μαντίθεος κάνει σαφή διάκριση του ίδιου με τους υπόλοιπους οι οποίοι, χωρίς να συμμετέχουν στους κοινούς κινδύνους, θέλουν να ασχολούνται με τα κοινά. Ο ίδιος, αντίθετα, και εκτελεί πάντα τις διαταγές που του δίνονται, αλλά και με δική του πρωτοβουλία αναλαμβάνει και άλλους κινδύνους.

Η γενναία στάση του ενάντια στους Λακεδαιμόνιους δεν είναι επειδή δεν υπολογίζει τη δύναμή τους, αλλά για να φανεί άξιος πολίτης στους άρχοντες και να μπορέσει να τον οφελήσει η γενναιότητά του αυτή σ' όποιον δικαστικό αγώνα τυχόν εμπλακεί άδικα.

Τέλος καλεί και πάλι μάρτυρες να επιβεβαιώσουν αυτά που είπε.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η : Να βρείτε τις υποθετικές προτάσεις της παραγράφου 17, να γράψετε τις αποδόσεις τους και να προσδιορίσετε τι δηλώνει κάθε υποθετικός λόγος.

Ερώτηση 2η : Τι είναι συντακτικά η λέξη *ἕστερος*;

- α. επιθετικός προσδιορισμός στο υποκείμενο του ρήματος
- β. κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο του ρήματος
- γ. προληπτικό κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος
- δ. επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου στο υποκείμενο του ρήματος

Ερώτηση 3η : *ἔχοιεν, ἀνάβητε*: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφούν τα απαρέμφατα και οι μετοχές.

Ερώτηση 4η : *δικαίως, προθύμως, ἀδίκως, βελτίων*: Να γραφούν οι άλλοι δύο βαθμοί.

Ερώτηση 5η : *μάρτυρες*: Να κλιθεί σε ενικό και πληθυντικό.

Ερώτηση 6η : Να γράψετε σύνθετα ομόρριζα των παρακάτω λέξεων: *ἄξιόυσι, τυγχάνοιμι, ἀνάβητε*.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η : Πώς τεκμηριώνεται ο πατριωτισμός και η γενναιότητα του Μαντιθέου;
Απάντηση :

Ο πατριωτισμός και η γενναιότητα του Μαντιθέου τεκμηριώνονται και επιβεβαιώνονται με τις συγκεκριμένες στάσεις, ενέργειες και συμπεριφορές του κατά την εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα σημειώνουμε τα ακόλουθα τεκμήρια:

α) Πριν την εκστρατεία στην Αλίαρτο, συμβούλευσε τους εύπορους συμπολίτες του να ενισχύσουν οικονομικά τους άπορους στρατευμένους.

β) Έδωσε σε δυο άπορους στρατευμένους από τριάντα δραχμές στον καθένα, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος δεν ήταν αρκετά εύπορος. Με τη συμβολική του αυτή πράξη θέλησε να παραδειγματίσει κι άλλους να πράξουν παρόμοια.

γ) Σε αντίθεση με πολλούς συμπολίτες του που προσπαθούσαν ν' αποφύγουν τους πολεμικούς κινδύνους κατά την εκστρατεία των Αθηναίων στην Κόρινθο, ο ίδιος πολέμησε γενναία στην πρώτη γραμμή κατά των Λακεδαιμονίων στη μάχη της Νεμέας.

δ) Από το πεδίο της μάχης στη Νεμέα αποχώρησε αργότερα από τον υπερόπτη στρατηγό Θρασύβουλο, που κατηγορήσε τους στρατιώτες ως δειλούς.

ε) Όταν ο Αγησίλαος, ο περίφημος στρατηγός της Σπάρτης, είχε φτάσει στη Βοιωτία, οι άρχοντες των Αθηναίων πήραν απόφαση να στείλουν μερικά τάγματα για να βοηθήσουν τους συμμάχους τους Βοιωτούς. Όλους τους διακατείχε μεγάλος και δικαιολογημένος φόβος (γιατί μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα από την οδυνηρή ήττα στη Νεμέα ήταν υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουν ξανά τους Λακεδαιμονίους και μάλιστα με στρατηγό τον Αγησίλαο), ενώ σ' αυτές τις δύσκολες ώρες ο Μαντίθεος παρουσιάστηκε στον ταξίαρχο της φυλής του και τον παρακάλεσε να στείλει στη Βοιωτία το τάγμα στο οποίο ανήκε, χωρίς μάλιστα να γίνει κλήρωση.

Όλα τα προηγούμενα περιστατικά τεκμηριώνουν τη γενναιότητα και τον πατριωτισμό του Μαντιθέου.

στ) Ο Μαντίθεος στη στρατιωτική του ζωή γενικά, όχι μόνο εκτελούσε με προθυμία τις διαταγές των ανωτέρων του αλλά και τολμούσε να εκτίθεται σε κινδύνους πολεμώντας κατά των Λακεδαιμονίων.

Ερώτηση 2η: Να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Θρασυβούλου [του σεμνού Στειριώς] και του Μαντιθέου προς τους στρατιώτες.

Απάντηση:

Ουσιαστικά ήταν τελείως διαφορετική η συμπεριφορά του Θρασυβούλου, που ήταν επικεφαλής των Αθηναίων στη μάχη της Νεμέας, από τη συμπεριφορά του Μαντιθέου. Ο Μαντίθεος έδειχνε πάντα προθυμία στο να εκτελέσει τις διαταγές των ανωτέρων του και είχε το θάρρος να εκτίθεται σε κινδύνους πολεμώντας κατά των ισχυρών Λακεδαιμονίων. Απόδειξη αυτού είναι ότι στη μάχη της Νεμέας αποχώρησε αργότερα από τον αλαζόνα και καυχησιάρη στρατηγό Θρασύβουλο. Εγκατέλειπε πάντα τελευταίος το πεδίο της μάχης και βοηθούσε με κάθε τρόπο τους αδύναμους στρατιώτες.

Αντίθετα από τον Μαντίθεο, ο Θρασύβουλος εγκατέλειπε νωρίτερα από τους στρατιώτες του το πεδίο της μάχης στη Νεμέα, εφόσον ο Μαντίθεος αποχώρησε μετά απ' αυτόν. Η συμπεριφορά του Θρασύβουλου προς τους στρατιώτες του ήταν αλαζονική γιατί, ενώ είχε ο ίδιος αποχωρήσει νωρίτερα απ' αυτούς, τους κατηγορήσε ως δειλούς.

Συμπερασματικά, ο Μαντίθεος έδειξε μεγαλύτερο θάρρος και ανδρεία από τον αλαζόνα Θρασύβουλο και η στρατιωτική συμπεριφορά του αποτελούσε παράδειγμα για πολλούς.

Ερώτηση 3η: Πού απέβλεπε η παραδειγματική συμπεριφορά του Μαντιθέου;

Απάντηση:

Ο Μαντίθεος παρά το γεγονός ότι θεωρούσε φοβερό και επικίνδυνο να μάχεται κανείς κατά των αήτητων Λακεδαιμονίων, είχε το θάρρος να εκτίθεται σε κινδύνους πολεμώντας εναντίον τους. Είχε την πεποίθηση ότι με αυτό τον τρόπο οι άρχοντες θα τον θεωρούσαν ενάρετο και γενναίο πολίτη και έτσι θα μπορούσε να βρει πιο εύκολα το δίκιο του στα δικαστήρια, αν ποτέ τον κατηγορούσαν άδικα.

Ερώτηση 4η: Να γραφούν οι απόλυτες μετοχές και να χαρακτηριστούν.

Απάντηση:

- α) **συλλεγέντων** : γενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **τῶν δημοτῶν**.
- β) **γενομένης**: γενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **ἐξόδου**.
- γ) **προειδότην**: γενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **πάντων**.
- δ) **ἀναδυομένων**: γενική απόλυτη, εναντιωματική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **ἐτέρων**.
- ε) **δυστυχησάσης**: γενική απόλυτη, εναντιωματική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **τῆς φυλῆς**.
- στ) **ἐναποθανόντων**: γενική απόλυτη, εναντιωματική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **πλείστον**.
- ζ) **κατειλημμένων**: γενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **χωρίων**.
- η) **ἐμβαλόντος**: ενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **Ἀγησίλαου**.
- θ) **ψηφισαμένων** : γενική απόλυτη, χρονική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **τῶν ἀρχόντων**.
- ι) **ἀπάντων**: γενική απόλυτη, εναντιωματική μετοχή. Υποκείμενο της μετοχής είναι το **ἀπάντων**.

Ερώτηση 5η: αἵτινες βοηθήσουσι: Να αναγνωρίσετε την πρόταση και να την αντικαταστήσετε με άλλη ισοδύναμή της.

Απάντηση:

Είναι δευτερεύουσα αναφορική - τελική πρόταση και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα. Ισοδυναμεί με δευτερεύουσα τελική πρόταση που εισάγεται με το **ἵνα** και εκφέρεται με υποτακτική· θα μπορούσαμε να δώσουμε στην εκφορά της τελικής ευκτική του πλάγιου λόγου στην περίπτωση που και η αναφορική τελική εκφερόταν και αυτή με ευκτική του πλάγιου λόγου.

αἵτινες βοηθήσουσι = ἵνα αὐται βοηθήσωσι.

Ερώτηση 6η: κεκτημένος, ἠγούμενος: Να γράψετε τα ομόρριζα [απλά και σύνθετα] του πρώτου του τύπου στη ν.ε. και τα συνώνυμα του δεύτερου τύπου στην α.ε.

Απάντηση:

α) **κεκτημένος** [μετοχή παρακειμένου του ρ. κτάομαι -ῶμαι]: [ομόρριζα] κτήμα, κτήση, ανάκτηση, κατάκτηση, απόκτηση, πρόσκτηση, κτήνος, επίκτητος, αξιόπιστος, κτητικός, κτήτορας.

β) **ἠγούμενος** [μετοχή ενεστώτα του ρ. ἠγέομαι -οῦμαι]: [συνώνυμα] νομίζω, οἶμαι, ὑπολαμβάνω, δοκεῖ μοι, δοκῶ, γιγνώσκω, κρίνω, φρονῶ.

Ερώτηση 7η: Να γράψετε τα ρήματα και τους ρηματικούς τύπους με αναδιπλασιασμό και να χαρακτηρίσετε το είδος του.

Απάντηση:

α) **Αναδιπλασιασμός πρώτου είδους** [επανάληψη του αρχικού συμφώνου του θέματος μαζί με ένα ε] λαμβάνουν τα ακόλουθα ρήματα του κειμένου - συμβουλευώ [συμβεβού-

λευκα] - δίδωμι [δέδωκα], κτώμαι [κέκτημαι, αντίθετα με το γνωστό κανόνα της γραμματικής] - γίγνομαι [γεγένημαι] - αναβαίνω [ἀναβέβηκα] - δεῖ [δεδέηκε] - κινδυνεύω [κεκινδύνευκα] - ἀναδύομαι [ἀναδέδικα, ἀναδέδουμαι] - διαπράττομαι [διαπέπραγα] - τάττομαι [τέταγα] - μάχομαι [μεμάχημαι] - δυστυγχῶ [δεδυστύχηκα] - θνήσκω [τέθνηκα] - ἀναχωρῶ [ἀνακεχώρηκα] - δύναμαι [δεδύνημαι] - ἐμβάλλω [ἐμβέβληκα] - ἀποχωρίζω [ἀποκεχώρηκα] - βοηθῶ [βεβοήθηκα] - φοβοῦμαι [πεφόβημαι] - σώζομαι [σέσωσμαι] - κελεύω [κέλευκα] - πέμπω [πέπομφα] - πράττω [πέπραχα και πέπραγα] - ἀποδιδράσκω [ἀποδέδρακα, ἀπό αρχική ρίζα δρα- με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό δι-] - ποιῶ [πεποίηκα] - τολμῶ [τετόλμηκα] - νομίζομαι [νενόμισμαι] - τυγχάνω [τετύχηκα].

β) Αναδιπλασιασμό δευτέρου είδους όμοιο με τη συλλαβική αύξηση παίρνει το ρήμα ψηφίζομαι [ἔψηφισμαι].

γ) Αναδιπλασιασμό τρίτου είδους όμοιο με τη χρονική αύξηση λαμβάνουν τα παρακάτω ρήματα του κειμένου: ἀπορῶ [ἠπόρηκα] ὄνειδίζω [ὠνειδίκα], ὀργίζομαι [ὄργισμαι], ἀξιῶ [ἠξίωκα] ἠγοῦμαι [ἠγημαι].

δ) Το ρ. ἔρχομαι δέχεται αττικό αναδιπλασιασμό [ἐλήλυθα], τα ρ. καταλαμβάνω - συλλέγω και λέγω παίρνουν αναδιπλασιασμό **-ει** [κατείληφα, συνείλοχα, εἶρηκα] το ρ. ἔχω κάνει στον παρακείμενο ἔσχηκα και το ρ. ἴσταμαι ἔχει παρακείμενο ἔστηκα.

Αν οι συγγραφείς ενούν ρήματα και ρηματικούς τύπους που απαντούν με αναδιπλασιασμό στο κείμενο τότε η απάντηση έχει ως εξής:

Πρώτο είδος αναδιπλασιασμού: κερτημένος [κτώμαι - κέκτημαι], τεταγμένος [τάττομαι ή τάσσομαι - τέταγα], σωσωσμένους [σώζομαι - σέσω[σ]μαι].

Τρίτο είδος αναδιπλασιασμού: ὠνειδικός [ὄνειδίζω - ὠνειδίκα].

Ιδιαίτερη περίπτωση: κατελιμμένων [καταλαμβάνομαι - κατείλημμαι].

Ερώτηση 8η: ἀναδυομένων, ἀποδιδράσκουσιν: **α)** να αντικατασταθούν χρονικά και **β)** να γραφεί το β' ενικό και το γ' πληθυντικό πρόσωπο του αορίστου β' σε όλες τις εγκλίσεις.

Απάντηση:

α) ἀναδυομένων, ἀναδυσομένων, ἀναδυθησομένων, ἀναδύντων, ἀναδυθέντων, ἀναδεδυκῶτων, ἀναδεδυμένων.

ἀποδιδράσκουσιν, ἀποδρασόμενοις, ἀποδρᾶσιν, ἀποδεδρακόσιν.

β) [β' εν. πρόσ.] ἀνέδυσ, ἀναδύης - ἀνάδυθι.

[γ' πληθ. πρόσ.] ἀνέδυσαν, ἀναδύωσι - ἀναδύντων ή ἀναδύτωσαν.

[β' εν. πρόσ.] ἀπέδρας, ἀποδρᾶς, ἀποδραίης, ἀπόδραθι

[γ' πληθ. πρόσ.] ἀπέδρασαν, ἀποδρῶσι, ἀποδραίησαν ή ἀποδραῖεν, ἀποδράντων ή

ἀποδράτωσαν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: • εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τά μέν τῆς πόλεως ἀξιοῦσι πράττειν, ἐκ δέ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν. (υπόθεση) → οὐκ ἂν ἔχοιεν (απόδοση): Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το πραγματικό (εἰ + οριστική ενεστ. → δυνητική ευκτική).

• εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταίμην (υπόθεση) → ἵνα τυγχάνοιμι (απόδοση): Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο (η τελική πρόταση ισοδυναμεί με οριστική μελ.).

2 η: Σωστή είναι η δ επιλογή.

3 η: **οριστ.** ἔχουσι, **υποτ.** ἔχωσι, **ευκτ.** ἔχοιεν, **προστ.** ἔχόντων και ἐχέτωσαν, **απρμφ.** ἔχειν, **μτχ.** ἔχων -ουσα, -ον.

οριστ. ἀνέβητε, **υποτ.** ἀναβῆτε, **ευκτ.** ἀναβαίητε και ἀναβαῖτε, **προστ.** ἀνάβητε, **ἀπρμφ.** ἀναβῆναι, **μτχ.** ἀναβάς, -ᾶσα, -άν.

4 η: δικαίως - δικαιότερον - δικαιοτάτα
προθύμως - προθυμότερον - προθυμότητα
ἀδίκως - ἀδικότερον - ἀδικώτατα
ἀγαθός - βελτίων - βέλτιστος.

5 η: ὁ μάρτυς | τοῦ μάρτυρος | τῷ μάρτυρι | τόν μάρτυρα | (ῶ) μάρτυς|| οἱ μάρτυρες
| τῶν μαρτύρων | τοῖς μάρτυσι(ν) | τούς μάρτυρας | (ῶ) μάρτυρες.

6 η: **ἀξιοῦσι:** ἀνάξιος, ἀξιοπρέπεια, ἀξιομνημόνευτος, **τυγχάνοιμι:** κακοτυχία, επί-
τευξη, συνέντευξη, καλότυχος, **ἀνάβητε:** διάβαση, κατέβασμα, απόβαση.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 18-19

Το κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη

ΚΕΙΜΕΝΟ

18. Οὐδεμιᾶς τοίνυν τῶν ἄλλων
στρατειῶν καί φρουρῶν
ἀπελείφθην πώποτε,
ἀλλὰ διατετέλεκα
πάντα τόν χρόνον
ποιούμενος μέν τάς ἐξόδους
μετά τῶν πρώτων
ἀναχωρῶν δέ
μετά τῶν τελευταίων.
Καίτοι χρῆ
σκοπεῖν [ὑμᾶς]
τούς πολιτευομένους
φιλοτίμως και κοσμίως
ἐκ τῶν τοιούτων
ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ
μισεῖν [ὑμᾶς] διά τοῦτο·
τά μέν γάρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα
οὔτε βλέπτει τούς ιδιώτας
οὔτε τό κοινόν τῆς πόλεως,
ἐκ δέ τῶν ἐθελόντων
κινδυνεύειν πρός τούς πολεμίους
ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε.
19. Ὡστε οὐκ ἄξιόν [ἐστίν], ὦ βουλή,
οὔτε φιλεῖν
οὔτε μισεῖν οὐδένα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Από καμιά λοιπόν από τις άλλες
εκστρατείες και φρουρές
δεν έμεινα πίσω ποτέ μέχρι τώρα,
αλλά συνέχεια
όλο το καιρό
έχω εκστρατεύσει
με τους πρώτους
και αποχωρούσα
με τους τελευταίους.
Και βέβαια επιβάλλεται
να κρίνετε [εσείς]
αυτούς που ζουν στην πόλη
με φιλοτιμία και με τρόπο ευπρεπή
από τέτοιες [πράξεις]
αλλά όχι, αν κάποιος τρέφει μακριά κόμη
να το μισείτε γι' αυτό·
γιατί οι τέτοιου είδους συνήθειες
οὔτε βλέπουν τους απλούς πολίτες
οὔτε τις αρχές της πόλης,
αλλά από εκείνους που θέλουν
να διακινδυνεύουν εναντίον των εχθρών,
όλοι εσείς ωφελείσθε.
Επομένως δεν αξίζει, βουλευτές,
οὔτε να αγαπάτε κανένα
οὔτε να μισείτε κανένα

ἀπ' ὄψεως,	από την εξωτερική του εμφάνιση,
ἀλλά σκοπεῖν [ὕμᾱς]	ἀλλά να κρίνετε [εσείς]
ἐκ τῶν ἔργων·	[κάποιον] από τις πράξεις [του]·
πολλοί μὲν γάρ	γιατί πολλοί βέβαια,
διαλεγόμενοι μικρόν	αν και μιλοῦν χαμηλόφωνα
καὶ ἀμπεχόμενοι κοσμίως	και μολονότι ντύνονται με ευπρέπεια
γεγόνασιν	έχουν γίνει
αἴτιοι μεγάλων κακῶν,	αἴτιοι μεγάλων συμφορῶν,
ἔτεροι δέ	ἄλλοι ὅμως,
ἀμελοῦντες	αν και παραμελοῦν
τῶν τοιούτων	τα τέτοια [δηλ. την κάθε είδους εξωτερική επίδειξη],
εἰργασμένοι εἰσὶν ὑμᾶς	έχουν προσφέρει σε σας
πολλά κάγαθά.	πολλές και καλές υπηρεσίες.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά** **Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων** **Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

τοίνυν: σύνδεσμος συμπερασματικός =λοιπόν, επομένως, γι' αυτό.

ἄλλον: γεν. πληθ. θηλ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο = ἄλλος.

στρατειῶν: γεν. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **στρατεία** = εκστρατεία.

φρουρῶν: γεν. πληθ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **φρουρά** = φρουρά.

οὐδεμιᾶς: γεν. ενικ. θηλ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.

ἀπελείφθην: παθ. αόρ. οριστ. του ἀπαλείπομαι = μένω πίσω από κάτι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπελειπόμην, μέσ. μέλ. ἀπαλείψομαι, παθ. μέλ. ἀπαλειφθήσομαι, μέσ. αόρ. β' ἀπελιπόμην, παθ. αόρ. ἀπελείφθην παρκ. ἀπολέλειμμα, υπερσ. ἀπελελείμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐκλείπω, παραλείπω, διάλειμμα, ἔλλειμμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὑστεροῦμαι, ἠττώμαι, ἔλαττοῦμαι.

πώποτε: επιρρ. χρονικό = ποτέ μέχρι τώρα.

ἀλλά: σύνδεσμος αντιθετικός = ἀλλά.

πάντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του τρίτόκλιτου αφωνόλυκτου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος [το επίθετο χρησιμοποιείται και ως αόριστη επιμεριστική αντωνυμία: **πᾶς** = καθένας].

διατετέλεκα: παρκ. οριστ. ενεργ. φωνής του **διατελέω -ῶ** [με κατηγορηματική μτχ.] = συνέχεια, συνεχώς. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διετέλουν**, μέλ. **διατελώ**, αόρ. **διετέλεσα**, παρκ. **διατετέλεκα**, υπερσ. **διετετέλεκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀτέλεστος, τελεστής, τελετή, τελευτή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** κατορθῶ, περαίνω, τελῶ, τελευτῶ.

ἐξόδοι: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ἐξόδοι-ου** = εκστρατεία.

ποιούμενοι: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μεσης φωνής του **ποιέομαι - οὔμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. **[μετα]ποιηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐποιησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην** παρκ. **πεποίημαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποίησις, εισποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐργάζομαι, ἐπιτελώ, πράττω.

ἐξόδοι ποιούμενοι: εκστρατεύω.

τελευταίων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **τελευταῖος, -α, -ον** = τελευταῖος.

ἀναχωρῶν: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀναχωρέω -ῶ** = αποχωρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνεχώρουν**, μέλ. **ἀναχωρήσομαι** και **ἀναχωρήσω** [σπάνια], αόρ. **ἀνεχώρησα**, παρκ. **ἀνακεχώρηκα**, υπερσ. **ἀνεκεχωρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀναχώρησις, ἀναχωρητέον, ἀναχωτηρής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βαδίζω, [προ]πορεύομαι.

καίτοι: σύνδεσμος αντιθετικός = και βέβαια, και πραγματικά, αν και.

χρή: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απροσ. **χρή** = επιβάλλεται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐχρήν** και **χρήν**, μέλ. **χρήσει**, αόρ. **ἐχρησε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χρήομαι, ἀπόχρη ή ἀποχρη. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δεῖ, πρέπει, προσήκει.

φιλοτίμως: επίρρ. τρόπου = με φιλοτιμία. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **φιλοτιμότερον**, υπερθ. **φιλοτιμότητα**.

κοσμίως: επίρρ. τροπικό θετ. βαθμού = με τρόπο ευπρεπή. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **κοσμιώτερον**, υπερσ. **κοσμιώτατα**.

πολιτευομένοι: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. μεσης φωνής του **πολιτεύομαι** = ζω στην πόλη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπολιτευόμην**, μέσ. μέλ. **πολιτεύομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπολιταυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπολιτεύθην** παρκ. **πεπολίτευμαι**, υπερσ. **ἐπεπολιτεύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πολιτεία, πολίτευμα, πολιτευτέον, πολιτευτής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πράττω τα πολιτικά, πράττω τά της πόλεως. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ιδιωτεύω.

τοιούτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο[v]** = τέτοιος.

σκοπεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **σκοπέω -ῶ** και **σκοποῦμαι** = κρίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐσκόπουν** και **ἐσκοπούμην**, **σκέψομαι**, **ἐσκεψάμην**, **ἔσκεμμαι**, **ἐσκέμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** σκοπή, σκοπός, σκόπιμος, ἀνασκόπησις, ἐπισκόπησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βουλεύομαι, βλέπω, ἐνθυμοῦμαι, θεῶμαι, λογίζομαι, φρονῶ.

- τίς:** ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.
- κομᾶ:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **κομάω -ῶ** = τρέφω μακριά μαλλιά. **ΧΡΟΝΟΙ:** μέλ. **κομήσω**, αόρ. **ἐκόμησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κομήτης, κατακομῶ, ἐπικομῶ.
- οὔτο:** αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὔτος**, **αὕτη**, **τοὔτο** = αυτός.
- μισεῖν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **μισέω -ῶ** = μισώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐμίσουν**, μέλ. **μισήσω**, αόρ. **ἐμίσησα**, παρκ. **μεμίσηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μισητής, μισητέος, μισητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐχθραίρω τινά, ἀπεχθάνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγαπῶ, ἀσπάζομαι, ἐρῶ, φιλῶ.
- ἐπιτηδεύματα:** ονομαστ. πληθ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του οδοντικόληκτου ουσ. **ἐπιτηδεύμα** - **ἐπιτηδεύματος** = συνήθεια.
- ιδιώτας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του **ιδιώτης** - **ιδιώτου** [κλητ. ενικ. **ιδιωτα**] = απλός πολίτης.
- κοινόν:** αιτ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **κοινός**, **-ή**, **-όν** = κοινός.
- πόλεως:** γεν. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του φωνηεντόλυκτου ουσ. **πόλις** - **πόλλεως** = πόλη.
- τό κοινόν της πόλεως:** οι αρχές της πόλης.
- βλάπτει:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **βλάπτω** = βλάπτω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔβλαπτον**, μέλ. **βλάψω**, αόρ. **ἔβλαψα**, παρκ. **βέβλαφα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀβλαβής, βλάβη, ἐπιβλαβής, φρενοβλαβής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀδικῶ, κακουργῶ, λυμαίνομαι, φθείρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** λυσιτελῶ, ὠφελῶ.
- κινδυνεύειν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κινδυνεύω** = διακινδυνεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐκινδύνεον**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **ἐκινδύνεσα**, παρκ. **κεκινδύνεκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κινδύνευμα, κινδυνευτής, κινδυνευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν κινδύνῳ εἰμί, εἰς κίνδυνον ἔρχομαι, ἐμβαίνω εἰς κίνδυνον. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκινδύνως ἢ ἀσφαλῶς ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἰμί ἢ καθίσταμαι.
- ἐθελόντων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **θέλω** / **ἐθέλω** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔθελον** και **ἤθελον**, μέλ. **θελήσω** και **ἐθελήσω**, αόρ. **ἐθέλησα** και **ἠθέλησα**, παρκ. **ἠθέληκα**, υπερσ. **ἠθέληκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐθελοντής, ἐθελήμων, ἐθελοντικός, ἐθελούσιος, θέλημα, θέλησις, θεληματικός, θελητός, ἀθέλητος **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, γλίχομαι, ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι, ποθῶ.
- πολεμίους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **πολέμιος**, **-ία**, **-ιον** = εχθρός.
- ἅπαντες:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας**, **ἅπασα**, **ἅπαν** = ὅλος.
- ὑμεῖς:** ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους β' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ**, **σύ**, [**οὔ:** γενική] = ἐγώ. Στο γ' πρόσωπο δεν απαντά ονομαστική ενικού.
- ὠφελείσθε:** ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **ὠφελέομαι -οὔμαι** = ωφελοῦμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὠφελούμην** μέσ. μέλ. **ὠφελήσομαι** και παθ. μέλ. **ὠφελήθησο-**

- μαι** [σπάνια], παθ. αόρ. **ὠφελήθην**, παρκ. **ὠφέλημαι**, υπερσ. **ὠφελήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνωφέλητος, ὠφέλημα, ὠφέλιμος, ὠφελήσιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀμύνω, βοηθῶ, ἀρήγω, λυσιτελῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: βλάπτω, ζημιῶ, φθείρω.
- ἄξιον**: ονομαστ. ενικ. οὐδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἄξιος**. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **ἄξιος, -ία, -ιον**, συγκρ. **ἄξιότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **ἄξιότατος, -τάτη, -τατον**.
- ὄψεως**: γεν. πληθ. θηλ. γένους, γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **ὄψις - ὄψεως** = εξωτερική εμφάνιση.
- φιλεῖν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **φιλέω -ῶ** = αγαπῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐφίλου**, μέλ. **φιλήσω**, αόρ. **ἐφίλησα** παρκ. **πεφίληκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φιλητής, φιλήτωρ, φιλία, φίλημα, φιλητός, πολυφίλητος, προσφιλής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγαπῶ, ἀσπάζομαι, στέργω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: μισῶ, ἐχθαίρω.
- μισεῖν**: Βλ. παραπάνω, § 18.
- οὐδένα**: αιτ. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμερ. αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.
- σκοπεῖν**: Βλ. παραπάνω, § 18.
- πολλοί**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολὺς· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλέων και πλείων, τό πλέων και πλεῖον**, υπερθ. **πλεῖστος, -η, -ον**.
- γάρ**: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, επειδή.
- μικρόν**: επιρρ. τροπικό = λίγο· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μικρόν**, συγκρ. **μικρότερον / ἔλαττον / ἥττον**, υπερθ. **μικρότατα / ἐλάχιστα / ἥκιστα**.
- διαλεγόμενοι**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. του **διαλέγομαι** = μιλῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διελεγόμην**, μέσ. μέλ. **διαλέξομαι**, παθ. μέλ. **διαλεχθήσομαι**, μέσ. αόρ. **διελεξάμην**, παθ. αόρ. **διελέχθην**, παρκ. **διείλεγμα**, υπερσ. **διειλέγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διάλεξις, διάλεκτος, διαλεκτικός, διάλογος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: λέγω, φάσκω, φημί.
- κοσμίως**: Βλ. παραπάνω, § 18.
- ἀμπεχόμενοι**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής, ενεστ. μέσης φωνής του **ἀμπέχομαι και ἀμπίσχομαι** = ντύνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἡμπειχόμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀμπεχόνη, ἀμπέχονον, ἀμπεχόνιον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐμφιέννυμι, ἐνδύω, περιβάλλω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: γυμνῶ.
- μεγάλων**: γεν. πληθ. ουδεν. γένους του ανώμαλου επιθ. **μέγας, μεγάλη, μέγα** = μεγάλος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μέγας, μεγάλης, μέγα**, συγκρ. **ὁ, ἡ μείζων, τό μείζων**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.
- κακῶν**: γεν. πληθ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **κακός, τό κακόν** = κακός· **τό κακόν** = συμφορά· **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **κακός, -ή, -όν**, συγκρ. **ὁ, ἡ κακίων, τό κάκιον / ὁ, ἡ χείρων, τό χείρον**, υπερθ. **κάκιστος, -η, -ον / χείριστος, -η, -ον**.

αἷτιοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **αἷτιος, -ία, -ιον** = πρόξενος, αίτιος.

γεγόνασιν: παρκ. οριστ. του αποθετικού **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέσ. μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα** και **γεγένημαι** και **γεγονώς εἶμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **ἐγεγενήμην** και **γεγενήμην** και **γεγενημένος ἦν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπίγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννώμαι, ποιούμαι, φύομαι.

ἕτεροι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἕτερος, -α, -ον** = άλλος.

ἀμελοῦντες: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀμελέω -ῶ** = παραμελώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἡμέλουν**, μέλ. **ἀμελήσω**, αόρ. **ἡμέλησα**, παρκ. **ἡμέληκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀμέλημα, ἀμελητής, ἀμελητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀλιγορῶ, ἀμελής εἶμι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι, φροντίζω.

πολλά: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους. Βλ. παραπάνω, § 19.

καγαθά [καί αγαθά: κράση]: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός, -ή, -όν** = καλός: **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον / ὁ, ἡ κρείττων, τό κρεῖττον / ὁ, ἡ λῶφον, τό λῶφον**. υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον**.

ὑμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ]** = εγώ.

εἰσὶν εἰργασμένοι: παρκ. οριστ. μέσης φωνής του αποθ. **ἐργάζομαι** = εργάζομαι, προσφέρω υπηρεσίες. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠργαζόμην** και **εἰργαζόμην**, μέσ. μέλ. **ἐργάσομαι** και παθ. **ἐργασθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἠργασάμην** και **εἰργασάμην**, παθ. αόρ. **εἰργάσθην**, παρκ. **εἰργασμαι**, υπερσ. **εἰργάσμην** και **εἰργασμένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐργάτης, ἐργατικός, ἐργασία, ἐργαστήριον, ἐργαλεῖον, ἐργάσιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ποιῶ, πραγματεύομαι, πράττω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀργῶ, ἀδρανῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἀπολείπομαι: παραλείπω, παράλειψη, εγκαταλείπω, εγκατάλειψη, ἔλλειμμα, ἐλλιπής. **Πολιτεύομαι:** πολιτεία, πολίτευμα, πολιτειολογία, πολιτεύομαι, πολιτευτής, πολίτης, πολιτική, πολιτικολογώ, πολιτικοοικονομικός. **Φρουρά:** φρουρά, φρουρά, φρουραρχείο, φρούραρχος. **Φιλοτίμως:** φιλοτιμία, φιλότιμος, φιλότιμο, φιλοφροσύνη, φιλοχρηματία, φιλοχρήματος, φιλοτέχνημα. **Κοσμίως:** κόσμος, κοσμιότητα, κοσμικός, κοσμιότητα, κοσμογονικός, κοσμογραφία, κοσμογονισμένος, κοσμοξακουσμένος, κοσμήτορας. **Βλάπτω:** βλάβη, επιβλαβής, βλαβερός, βλαβερότητα, βλάβη, αβλαβής, φρενοβλαβής, βλάπτω. **᾽Οφελέομαι-οῦμαι:** ωφέλεια,

ωφελιμισμός, οφελιμιστής, ωφελιμιστικός, ωφέλιμο, ωφέλιμος, ωφελιμότητα, ωφελιμοκρατία, ωφελώ. ἄξιον: άξιός, άξιόπιστος, άξιόποινος, άξιοπρέπεια, άξιοπρεπής, άξιοπρόσεκτος, άξιοσέβαστος, άξιοτήτα, άξιοσύνη, άξιοτίμος.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΗΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

άπολείπομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. άπελειπόμην, μέλ. άπολείψομαι / άπολειφθήσομαι, άόρ. β' άπελιπόμην / άπελείφθην, πρκ. άπολέλειμμαι, υπερσ. άπελελείμμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. άπελειφθην, υποτ. άπολειφθῶ, ευκτ. άπολειφθείην, προστ. -, απαρ. άπολειφθῆναι, μτχ. άπολειφθείς, -είσα, -έν.

διατελῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. διετέλουν, μέλ. διατελῶ, άόρ. διετέλεσα, πρκ. διατετέλεκα, υπερσ. διετετελέειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διατετέλεκα, υποτ. διατετελεκῶς ὄ, ευκτ. διατετελεκῶς εἶην, προστ. -, απαρ. διατετελεκέναι, μτχ. διατετελεκῶς, -υῖα, -κός.

ποιούμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιησόμενος / ποιηθησόμενος, άόρ. ποιησάμενος / ποιηθείς, πρκ. πεποημένος.

άναχωρῶν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άναχωρησόμενος, άναχωρήσων, άόρ. άναχωρήσας, πρκ. άναχωρηκός.

χρή και χρεών ἔστι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔχρῆν / χρῆν, μέλ. χρήσει, άόρ. ἔχρησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρή / χρεών ἔστι, υποτ. χρῆ / χρεών ἦ, ευκτ. χρεῖη / χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρμφ. χρῆναι / χρεών εἶναι, μτχ. χρεών.

πολιτευόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πολιτευσόμενος, άόρ. πολιτευσάμενος / πολιτευθέντας, πρκ. πεπολιτευμένους.

σκοπεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. σκέψεσθαι, άόρ. σκέψασθαι, πρκ. ἔσκέφθαι.

κομᾶ: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κομήσει, άόρ. ἐκόμησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κομᾶ, υποτ. κομᾶ, ευκτ. κομῶ / κομήη, προστ. κομάτω, απαρ. κομᾶν, μτχ. κομῶν, -ῶσα, ὦν.

μισεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μισήσειν, άόρ. μισῆσαι πρκ. μεμισηκέναι.

βλάπτει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔβλαπτε, μέλ. βλάψει, άόρ. ἔβλαψε, πρκ. βέβλαψε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. βλάπτει, υποτ. βλάπτῃ, ευκτ. βλάπτει, προστ. βλαπτέτω, απαρ. βλάπτειν, μτχ. βλάπτων, -βλάπτουσα, -βλάπτον.

κινδυνεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύσειν, άόρ. κινδυνεύσαι, πρκ. κεινδυνευκέναι.

ἔθελόντων και θελόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔθελησόντων και θελησόντων, άόρ. ἔθελησάντων / θελησάντων, πρκ. ἠθέληκῶτων.

ώφελεισθε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ώφελεισθε, μέλ. ώφελήσεσθε / ώφεληθήσεσθε, άόρ. ώφελήθητε, πρκ. ώφέλησθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ώφελεισθε, υποτ. ώφελῆσθε, ευκτ. ώφελοῖσθε, προστ. ώφελεισθε, απαρ. ώφελεισθαι, μτχ. ώφελούμενος, -η, -ον.

φιλεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φιλήσειν, άόρ. φιλήσαι, πρκ. πεφιληκέναι.

μισεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μισήσειν, ἀόρ. μισῆσαι, προκ. μεμισηκέναι.

διαλεγόμενοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διαλεξόμενοι / διαλεχθόμενοι, ἀόρ. διαλεξάμενοι / διαλεχθέντες, προκ. διελεγμένοι.

ἀμπεχόμενοι: [ΧΡΟΝ.] [μέλ. ἀμφεξόμενοι].

γίνονται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐγίνοντο, μέλ. γενήσονται, ἀόρ. β' ἐγένοντο, προκ. γεγόνασιν / γεγένηται, υπερσ. ἐγεγόνεσαν / ἐγεγένητο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. γεγόνασι[ν], υποτ. γεγονότες ὄσι[ν], ευκτ. γεγονότες εἶσαν καὶ εἶεν, προστ. γεγονότες ἔστων / ἔστωσαν, απαρ. γεγονέναι, μτχ. γεγονώς, -υῖα, -ός.

ἀμελοῦντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀμελήσαντες, ἀόρ. ἀμελήσαντες, προκ. ἡμεληκότες.

ἐργάζονται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. εἰργάζοντο καὶ ἠργάζοντο, μέλ. ἐργάσονται / ἐργασθήσονται, ἀόρ. εἰργάσαντο καὶ ἠργάσαντο καὶ εἰργάσθησαν, προκ. εἰργασμένοι εἰσίν, υπερσ. εἰργασμένοι ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. εἰργασμένοι εἰσί[ν], υποτ. εἰργασμένοι ὄσι[ν], ευκτ. εἰργασμένοι εἶσαν καὶ εἶεν, προστ. εἰργάσθων καὶ εἰργάσθωσαν, απαρ. εἰργάσθαι, μτχ. εἰργασμένος, -η, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Τοῖνυν [: τοι + νῦν], **Στρατεία** [: στρατεύω], **Φρουρά** [: φρουρός], **Οὐδεμία** [: οὐδέ + μία], **Ἀπολείπμαι** [: ἀπό + λείπμαι], **Πόποτε** [: πω + ποτέ], **Διατελέω -ῶ** [: διά + τελέω -ῶ], **Ἐξόδος** [: ἐκ (ἐξ) + ὁδός: ἔξιμι], **Τελευταῖος** [: τελευτή], **Ἀναχωρέω -ῶ** [: ἀνά + χωρέω -ῶ], **Καίτοι** [: καί + τοι], **Φιλοτίμος** [: φιλότιμος: φίλος + τιμή], **Κοσμίως** [: κόσμος], **Πολιτεύομαι** [: πολίτης], **Κομῶ** [: κόμη], **Μισῶ** [: μῖσος], **Ἐπιτηδεύματα** [: ἐπιτηδεύω], **Ἰδιότης** [: ἴδιος], **Κινδυνεύω** [: κίνδυνος], **Πολέμιος** [: πόλεμος], **᾽Οφελέομαι -οῦμαι** [: ὄφελος], **᾽Οψις** [: ὄψομαι], **Φιλέω -ῶ** [: φίλος], **Οὐδέν** [: οὐδέ + ἔν], **Μικρόν** [: μικρός], **Διαλέγομαι** [: διά + λέγομαι], **᾽Αμπέχομαι** [: ἀμφί + ἔχομαι], **Αἴτιος** [: αἰτία], **᾽Αμελέω -ῶ** [: ἀμελής: ἄ στερο. + μέλει].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. **Τῶν τοῖνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πόποτε:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: εννοεῖται]: υποκ. του ἀπελείφθην [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν ἄλλων:** επιθ. προσδ. στα **στρατειῶν - φρουρῶν:** γενικές διαιρ. από το **οὐδεμιᾶς:** αντικ. στο ἀπελείφθην. **πόποτε:** επιρρ. προσδ. του χρόνου.
2. **ἀλλά πάντα τόν χρόνον διατετέλεκα μετά τῶν πρώτων μὲν τάς ἐξόδους ποιούμενος, μετά τῶν τελευταίων δέ ἀναχωρῶν:** κύρ. πρότ. που συνδέεται παρατα-

κτικά με την προηγούμενη κύρια πρόταση με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλά**. [**ἐγώ**: εννοείται]: υποκ. στο **διατετέλεκα** [: το ρήμα της πρότασης] και στις **μηχ. ποιούμενος - ἀναχωρῶν**: κατηγορηματικές **μηχ.** από το **διατετέλεκα**. **μετά τῶν πρώτων - μετά τῶν τελευταίων**: εμπρόθετοι προσδ. συνεργασίας. **πάντα**: κατηγ. προσδ. στο **τόν χρόνον**: αιτιατ. του χρόνου. **τάς ἐξόδους**: αντικ. στη **μηχ. ποιούμενος**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: [Από τα ρήματα **διάγω, διαγίνομαι, διατελῶ, διαβιῶ, λανθάνω, οἶχομαι, τυγχάνω, φθάνω, φαίνομαι, δῆλός εἰμι, φανερός εἰμί**, εξαρτώνται οι κατηγορηματικές μετοχές που αναφέρονται στο υποκείμενό τους.

Τα ρήματα αυτά, επειδή τις πιο πολλές φορές δηλώνουν το **δευτερεύον** νόημα και οι μετοχές το **κύριο**, συνήθως μεταφράζονται με επίρρημα ή με επιρρηματική φράση και οι μετοχές, με ρήμα της ίδιας ἐγκλίσης και του ίδιου χρόνου με το ρήμα από το οποίο εξαρτάται η μετοχή αυτή, όπου είναι δυνατό.

3. Καίτοι χρή τούς φιλοτίμως καί κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν ἀλλ' οὐ διά τοῦτο μισεῖν: κύρ. πρότ. [**ὑμᾶς ἢ τινά**: ενν.]: υποκ. του **σκοπεῖν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρή** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούς πολιτευομένους**: επιθ. **μηχ.** αντικ. του **σκοπεῖν**. **φιλοτίμως - κοσμίως**: επιρρηματικοί προσδ. του τρόπου. **ἐκ τῶν τοιούτων**: εμπρόθ. προσδ. συμφωνίας. **διά τοῦτο**: εμπρόθ. προσδ. της αιτίας [**αὐτόν**]: αντικ. στο **μισεῖν**.

4. εἴ τις κομᾶ: δευτ. αιτιολογική πρότ. υποτιθέμενης [αβέβαιης] αιτιολογίας από το ψυχικού πάθους **μισεῖν** και επεξήγηση στον εμπρόθετο προσδ. **διά τοῦτο** της κύριας πρότασης. **τίς**: υποκ. στο **κομᾶ** [: το ρήμα της πρότασης].

5. τά μὲν γάρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τους ιδιώτας οὔτε τό κοινόν τῆς πόλεως βλάπτει: κύρ. πρότ. **τά τοιαῦτα**: επιθ. προσδ. στο **ἐπιτηδεύματα**: υποκ. στο **βλάπτει** [: αττική σύνταξη]. **τούς ιδιώτας - τό κοινόν**: αντικείμενα στο **βλάπτει**. **τῆς πόλεως**: γεν. κτητ. στο **κοινόν**.

6. ἐκ δέ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τούς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε: κύρ. πρότ. συνδέονται αυτή και η προηγούμενη κύρια παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους **μὲν - δέ**. **ἅπαντες**: κατηγ. προσδ. στο **ὑμεῖς**: υποκ. στο **ὠφελείσθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἐκ τῶν ἐθελόντων**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης. **κινδυνεύειν**: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη **μηχ.** τῶν ἐθελόντων. **τῶν**: υποκ. της επιθ. **μηχ.** ἐθελόντων. **πρὸς τούς πολεμίους**: εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης.

7. Ὡστε οὐκ ἄξιόν [ἔστι] ἀπ' ὄψεως, ὃ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν: κύρ. συμπερασματική πρόταση. [**ὑμᾶς**: εννοείται]: υποκ. των **φιλεῖν - μισεῖν - σκοπεῖν**: τελικα απαρέμματα, υποκείμενα στην απρόσωπη ἔκφραση **οὐκ ἄξιόν [ἔστι]**: το ρήμα της πρότασης.

ΠΡΟΣΕΞΕ: [Εδώ ο **ἀλλά** συνδέει αντιθετικά τα απαρέμματα **μισεῖν και σκοπεῖν**].

οὐδένα: αντικ. στα απαρέμφ. φιλεῖν - μισεῖν. ἀπ' ὄψεως - ἐκ τῶν ἔργων: εμπρόθετοι προσδ. της αιτίας. ὧ βουλή: κλητική προσφώνηση.

8. **Πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν:** κύρ. πρότ. αἴτιοι: κατηγ. στο πολλοί: υποκ. στο γεγόνασιν [: το ρήμα της πρότασης, ρήμα συνδεδειγμένο] και στις εναντιωματικές μτχ. διαλεγόμενοι - ἀμπεχόμενοι. μικρόν: σύστοιχο αντικ. στη μτχ. διαλεγόμενοι. κοσμίως: επιρρ. προσδ. τρόπου, μεγάλων: επιθ. προσδ. στο κακῶν: γεν. της αιτίας από το αἴτιος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το αἴτιος συντάσσεται με γενική της αιτίας, αλλά και με γενική αντικειμενική. Με γενική της αιτίας συντάσσεται, όταν η γενική δηλώνει βλάβη και τότε το αἴτιος σημαίνει υπαίτιος, υπεύθυνος κ.λ. Όταν όμως η γενική δηλώνει ὄφελος, τότε είναι αντικειμενική και το αἴτιος σημαίνει πρόξενος, χορηγός, δημιουργός.

9. **ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθά ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι:** κύρ. πρότ. ἕτεροι: υποκ. στο εἰργασμένοι εἰσίν [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. ἀμελοῦντες: εναντιωμ. μτχ. τῶν τοιούτων: αντικ. στη μτχ. ἀμελοῦντες. ὑμᾶς: αντικ. στο εἰργασμένοι εἰσίν. πολλὰ - κάγαθά: συστοιχα αντικ. στο εἰργασμένοι εἰσίν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- Φρουρῶν:** Εδώ δεν εννοεί μόνο την περιφρούρηση των οχυρών θέσεων στην Αττική, τα οποία συνήθως φύλαγαν οι περίπολοι από νέους 18- 20 ετών αλλά γενικά, όπου υπήρχαν φυλακές οχυρών θέσεων.
- Τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα:** Υπήρχε τάση εκείνη την εποχή, πολλοὶ αριστοκρατικοὶ νέοι, ανάμεσά τους και ο Μαντίθεος να μιμούνται τους Σπαρτιάτες αφήνοντας μακριὰ μαλλιά και μακριὰ γενειάδα. Ἐτσι γίνονταν αντικείμενο μίσους από τους δημοκρατικούς, οι οποίοι είχαν ως χαρακτηριστικό του τρόπου ζωῆς τους την πολυτέλεια. Και σε πολλὰ ἄλλα μέρη της Ελλάδας και κυρίως στην Αθήνα πολλοὶ νέοι ἀντέγραφαν τον τρόπο ζωῆς των Λακωνῶν, τόσο στη διατροφή τους με το να τηροῦν αυστηρὴ δίαιτα, ὅσο και στην εμφάνισή τους με το να ντύνονται ἀπλὰ και να κρατοῦν ράβδο. Τους μιμούνται ἀκόμη και σε πιο ουσιαστικά πράγματα, ὅπως ἦταν η ἀσκηση του σώματος και τα σκληρὰ ἤθη. Πολλὲς φορές ο Αριστοφάνης τους διακωμωδοῦσε στα ἔργα του.
- Ἀπ' ὄψεως:** Επειδὴ ο Μαντίθεος ἀνῆκε σε κείνους που μιμούνταν τα ἤθη των Σπαρτιατῶν, ἐνῶ οι ἀντίπαλοί του δημοκρατικοὶ το μισοῦσαν γι' αὐτό, δικαιολογημένα υποστηρίζει πως δεν πρέπει οι ἄνθρωποι να κρίνονται ἀπὸ το παρουσιαστικό τους, ἀλλὰ ἀπὸ τις πράξεις τους που ἔχουν ὡς κύριο στόχο

την ευημερία της πατρίδας. Και είναι σωστή η άποψή του, γιατί αρκετοί πολίτες πίσω από μια επιμελημένη εμφάνιση κρύβουν τις ελλειπείς τους υποχρεώσεις απέναντι στην πατρίδα.

- 4. Μικρόν διαλεγόμενοι καί κοσμίως άμπεχόμενοι:** Δύο στοιχεία συμπεριφοράς που μαρτυρούν σωστή ανατροφή και ευγένεια είναι ο απαλός τόνος στην ομιλία και η σεμνή ενδυμασία. Τα παραπάνω στοιχεία υποδηλώνουν την ικανότητα του ανθρώπου να μην εξωτερικεύει τα πάθη που κρύβει η ψυχή του.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Έμφαση** που δίνεται μέσα από δύο αρνήσεις: **οὐδεμιᾶς- πώποτε:** Οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε.
2. **Πλεονασμός [περίφραση]:** Τάς ἐξόδους ποιούμενος ἀντί ἐκστρατεύων.
3. **Συνωνυμία:** Φιλοτίμως καί κοσμίως. Οι λέξεις αυτές έχουν σχεδόν την ίδια σημασία.
4. **Πολυσύνδετο: Οὔτε** τούς ιδιώτας **οὔτε** τό κοινόν τῆς πόλεως. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο **οὔτε**.
5. **Αντίθεση:** Τούς ιδιώτας- τό κοινόν τῆς πόλεως.
6. **Έμφαση:** Ἐπαντες ὑμεῖς. Τό ἄπαντες επιτείνει την έννοια του ὑμεῖς.
7. **Μετωνυμία:** Ὡ βουλή ἀντί ὧ βουλευταί.
8. **Πολυσύνδετο: Οὔτε** φιλεῖν **οὔτε** μισεῖν οὐδένα. Ο λόγος συμπλέκεται με το σύνδεσμο **οὔτε**.
9. **Αντίθεση:** Φιλεῖν- μισεῖν.
10. **Αντίθεση:** Κοσμίως ἀμπεχόμενοι- Ἄμελοῦντες.
11. **Αντίθεση:** Μεγάλων κακῶν- πολλά κάγαθά.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Μαντίθεος για άλλη μια φορά τονίζει την παρουσία του σ' όλους τους αγώνες της πόλης καθώς και τη γενναία συμπεριφορά του σ' αυτούς. Στις εκστρατείες ήταν από τους πρώτους και έφευγε τελευταίος από τη μάχη. Το συμπέρασμα είναι ότι όποιος τηρεί τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις τόσο καλά συμμετέχει με ιδιαίτερη εντιμότητα και στα δημόσια πράγματα.

Ένα άλλο θέμα που αναφέρει ο Μαντίθεος σ' αυτή την ενότητα είναι η σχέση εξωτερικής εμφάνισης με τη συμπεριφορά του ανθρώπου. Υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να κρίνεται ένας πολίτης από την εξωτερική του εμφάνιση, γιατί πολλές φορές πολίτες με προσεγμένη εμφάνιση έχουν βλάψει την πόλη, ενώ άλλοι με ατημέλητη εμφάνιση την έχουν ωφελήσει. Το θέμα βέβαια

αφορά άμεσα και στον ίδιο, γιατί ως αριστοκρατικός είχε μακριά μαλλιά.
Έτσι τονίζει ότι δε βλάπτουν τα μακριά μαλλιά αλλά η κακή συμπεριφορά.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: *τῶν στρατειῶν, τόν χρόνον, τοὺς πολιτευομένους, ἐπιτηδεύματα, ἐκ τῶν ἐθελόντων, ἀμπεχόμενοι.*

Ερώτηση 2η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. Ούτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τό κοινόν τῆς πόλεως	α. συνωνυμία
2. φιλοτίμως – κοσμίως	β. πολυσύνδετο σχήμα
3. μεγάλων κακῶν – πολλά κάγαθά	γ. παρήχηση του τ
4. πάντα τόν χρόνον διατετέλεκα	δ. αντίθεση.

Ερώτηση 3η: Οι λέξεις *πολλά κάγαθά* συντακτικά είναι:

- α. αντικείμενα στη μτχ. ἀμελοῦντες
- β. το *πολλά* είναι επιθετικός προσδιορισμός στο *κάγαθά*
- γ. σύστοιχα αντικείμενα στο ρ. *εἰργασμένοι εἰσίν.*

Ερώτηση 4η: *διατετέλεκα:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: Ποιες από τις παρακάτω γραμματικές παρατηρήσεις είναι σωστές;

- α. *ἀπελείφθη:* παθ. αόρ του ρ. ἀπολαμβάνομαι.
- β. *σκοπεῖν:* απαρέμφατο αορ. β΄
- γ. *μισεῖν:* απαρέμφατο ενεστ.
- δ. *φιλεῖν:* απαρέμφατο μελ.

Ερώτηση 6η: Να δώσετε την ετυμολογία των παρακάτω λέξεων: *τελευταῖος, κομῶ, ιδιώτης, ἀμπέχομαι.*

Ερώτηση 7η: Να συμπληρώσετε τα κενά με ομόρριζα των λέξεων *λείπω, τελῶ, σκοπῶ.*

- α. Δεν θεώρησα να σε ενημερώσω για τις αλλαγές στο πρόγραμμα.
- β. Οι διπλωματικές προσπάθειες της κυβέρνησης δεν
- γ. Μόνο με σκληρή δουλειά θα μπορέσουμε να καλύψουμε τα της επιχείρησης.
- δ. Τα ρήματα που δεν σχηματίζουν όλους τους χρόνους ονομάζονται
- ε. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς το κανάλι θα προβάλει μια πολιτική της χρονιάς που πέρασε.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Γιατί ο Μαντίθεος κάνει λόγο για την εξωτερική του εμφάνιση;

Απάντηση:

Ο Μαντίθεος, ως αριστοκρατικός που ήταν, έτρεφε μακριά κόμη. Οι δημοκρατικοί

αντιπαθούσαν αυτή τη συνήθεια των αριστοκρατικών επειδή αποτελούσε μίμηση των σπαρτιατικών συνθηθειών. Ο Μαντίθεος, θέλοντας να προλάβει τυχόν αρνητική κρίση των βουλευτών λόγω της εξωτερικής του εμφάνισης, τονίζει ότι ο πολίτης δεν πρέπει να κρίνεται και να χαρακτηρίζεται από την κόμη και την εξωτερική εμφάνιση αλλά από τις πράξεις και τις ενέργειές του.

Ερώτηση 2η: Πιστεύετε ότι η εξωτερική εμφάνιση ενός ανθρώπου πρέπει να επηρεάζει την κρίση μας γι' αυτόν;

Απάντηση:

Αναμφισβήτητα η καλή εξωτερική εμφάνιση των ανθρώπων παίζει καθοριστικό ρόλο στο να σχηματίζει κανείς καλή εντύπωση για τον άλλο και γενικά στο να είναι θετική η πρώτη εντύπωση. Τα φαινόμενα όμως συχνά μας απατούν.

Υπάρχουν πολλά άτομα που πίσω από μια κόσμια εμφάνιση κρύβουν έναν κακό και δύστροπο χαρακτήρα ενώ αντίθετα πολλοί με κακή εξωτερική εμφάνιση έχουν να επιδείξουν θαυμάσιες αρετές. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η εξωτερική εμφάνιση του κάθε ανθρώπου δεν πρέπει να επηρεάζει την κρίση μας γι' αυτόν.

Ερώτηση 3η: διαλεγόμενοι, ἀμελοῦντες: α) να χαρακτηριστούν συντακτικά οι μετοχές και να αναλυθούν· β) να γραφούν τα ομόρριζα της πρώτης μετοχής στην ν.ε. και να αντικατασταθεί η δεύτερη με το αντώνυμό της.

Απάντηση:

α) Διαλεγόμενοι: Εναντιωματική μτχ. συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος [πολλοί].

ἀμελοῦντες: Εναντιωματική μτχ. συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος [ἔτεροι]. Είναι και οι δύο εναντιωματικές μετοχές και θα αναλυθούν σε δευτερεύουσες εναντιωματικές προτάσεις. Θα εισαχθούν με το **εἰ καί** και θα εκφέρονται με οριστική.

Ανάλυση: διαλεγόμενοι: εἰ καί διαλέγονται

ἀμελοῦντες: εἰ καί ἀμελοῦσι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Για την ανάλυση εναντιωματικής μετοχής σε δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 257.

β) Διαλεγόμενοι:[ομόρριζα] διάλογος, διάλεξη, διάλεκτος, διαλεκτικός.

ἀμελοῦντες: [αντώνυμο] ἐπιμελούμενοι και ἐπιμελόμενοι.

Ερώτηση 4η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις γενικές του κειμένου.

Απάντηση:

α) στρατειῶν - φρουρῶν: γενικές διαιρετικές από το **οὐδεμιᾶς**.

β) τῶν ἄλλων: επιθ. προσδ. στα **στρατειῶν - φρουρῶν**.

γ) οὐδεμιᾶς: αντικ. στο **ἀπαλείφθην**.

δ) μετὰ τῶν πρώτων - μετὰ τῶν τελευταίων: εμπρόθ. προσδ. που δηλώνουν συνοδεία.

ε) ἐκ τῶν τοιούτων: εμπρόθ. προσδ. συμφωνίας.

στ) τῆς πόλεως: γενική κτητική στο **τό κοινόν**.

ζ) ἐκ τῶν ἐθελόντων: επιθετική μετοχή και εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.

η) ἀπ' ὄψεως: εμπρόθ. προσδ. αιτίας.

θ) ἐκ τῶν ἔργων: εμπρόθ. προσδ. αιτίας.

ι) κακῶν: γενική της αιτίας στο **αἴτιοι**.

ια) μεγάλων: επιθ. προσδ. στο **κακῶν**.

ιβ) τῶν τοιούτων: αντικ. στο **ἀμελοῦντες**.

Ερώτηση 5η: Να καλύψετε τα κενά με λέξεις του κειμένου.

- α) Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, τῷ κατηγορῶ.
 β) Οἱ Πέρσαι τοῖς Ἑλλήσι αἵτιοι γεγόνασι.
 γ) Ὁ δῆμος τοὺς κοσμίως
 δ) Πάντας χρῆ ἐκ τῶν ἔργων

Απάντηση:

- α) ᾧ βουλή, β) μεγάλων κακῶν, γ) φιλεῖ - πολιτευομένους, δ) σκοπεῖν.

Ερώτηση 6η: ἅπ' ὄψεως, κάγαθά: Να περιγράψετε το φθογγικό πάθος των λέξεων και να δημιουργήσετε ανάλογα πάθη στα ακόλουθα παραδείγματα

- α) Οὐδείς μετὰ ὀργῆς ἀσφαλῶς βουλευεται
 β) Πρὸς τὴν ἀνάγκην πάντα τὰ ἄλλα ἐστὶ ἀσθενή.
 γ) Ἐρα οὐ δικαία γλώσσα ἔχει κράτος μέγα;
 δ) Καὶ ἐγὼ πέμπω ὑμᾶς.

Απάντηση:

α) ἅπ' ὄψεως: το τελικό φωνήεν της πρόθεσης **ἀπό** εκθλίβεται μπροστά από το αρχικό φωνήεν της επόμενης λέξης, με την οποία αποτελεί μια φωνολογική ενότητα. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **ἐκθλιψη**.

β) **κάγαθά**: η τελική δίφθογγος της λέξης **καί** συγχωνεύτηκε με το αρχικό φωνήεν της επόμενης λέξης. Οι δύο λέξεις ενώθηκαν έτσι σε μία. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **κράση**. Πάνω στο φωνήεν που προκύπτει από την κράση τίθεται η λεγόμενη **κορωνίδα**, που μοιάζει σαν ψιλή.

Φθογγικά πάθη στα παραδείγματα που δόθηκαν:

- α) Οὐδείς **μετ'** ὀργῆς ἀσφαλῶς βουλευεται.
 β) Πρὸς τὴν ἀνάγκην πάντα **τ'** ἄλλα [ἤ **τᾶλλ'**] **ἔστ'** ἀσθενή.
 γ) Ἐ**ρα** οὐ δικαία **γλώσσ'** ἔχει κράτος μέγα;
 δ) **Κἀγὼ** πέμπω ὑμᾶς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: τῶν στρατειῶν: γενική διαρετική (από το οὐδεμιᾶς), **τόν χρόνον:** αιτιατική του χρόνου, **τούς πολιτευομένους:** επιθετική μτχ. αντικείμενο του σκοπεῖν, **ἐπιτηδεύματα:** υποκείμενο στο ρ. βλέπτει (αττική σύνταξη), **ἐκ τῶν ἐθελόντων:** εμπρόθ. προσδ. προέλευσης, **ἀμπεχόμενοι:** εναντιωματική μτχ.

2η: 1 → β, 2 → α, 3 → δ, 4 → γ.

3η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

4η: ενεστ. διατελῶ, **παρτ.** διετέλουν, **μέλ.** διατελῶ, **αόρ.** διετέλεσα, **πρκ.** διατετέλεκα, **υπερσ.** διετετελέκειν.

5η: Σωστή είναι μόνο η παρατήρηση γ.

6η: τελευταῖος > τελευτή, **κομῶ** > κόμη, **ιδιώτης** > ἴδιος, **ἀμπέχομαι** > ἀμφί + ἔχομαι.

7η: α. σκόπιμο, **β.** τελεσφόρησαν, **γ.** ελλείμματα, **δ.** ελλειπτικά, **ε.** ανασκόπηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 20-21

*Ο σκοπός της πρώτης δημηγορίας του Μαντιθέου
και το κίνητρο ενασχόλησής του με τα κοινά*

ΚΕΙΜΕΝΟ

20. Ἡσθόμην δέ ἤδη, ὦ βουλή,
τινων ἀχθομένων μοι
καί διὰ ταῦτα,
ὅτι ὢν νεώτερος
ἐπεχείρησα λέγειν
ἐν τῷ δήμῳ.
Ἐγὼ δέ τό μὲν πρῶτον
ἠγαγκάσθην δημηγορῆσαι
ὑπέρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων,
ἔπειτα μέντοι
καί δοκῶ ἐμαυτῷ
διατεθῆναι φιλοτιμότερον
τοῦ δέοντος,
ἅμα μὲν
ἐνθυμούμενος τῶν προγόνων,
ὅτι οὐδέν
πέπαινανται
21. πράττοντες τά τῆς πόλεως,
ἅμα δέ
ὄρων
[χρὴ γάρ λέγειν
τά ἀληθῆ]
ὕμᾱς νομίζοντας
μόνους τοιούτους

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Κατάλαβα πια, βουλευτές,
ὅτι μερικοί δυσαρρεστούνται εναντίον μου
ακόμα και γι' αυτό,
επειδή δηλαδή, αν και ήμουν νεότερος,
επιχείρησα να μιλήσω
στην εκκλησία του δήμου.
Εγώ όμως στην αρχή
εξαναγκάστηκα να μιλήσω δημόσια
για τις δικές μου υποθέσεις,
ύστερα όμως
κι εγώ ο ίδιος νομίζω
ὅτι ἔδειξα μεγαλύτερη φιλοδοξία
απ' ὅσο ἔπρεπε,
ἀπὸ τῆς μίας,
γιατί σκεφτόμουν τους προγόνους,
ὅτι [οἱ πρόγονοι] καθόλου
δεν εἶχαν σταματήσει
να ασχολοῦνται με τὰ δημόσια πράγματα,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,
επειδὴ ἔβλεπα
[γιατί πρέπει να λέω
τὴν ἀλήθεια]
ὅτι εσεῖς εἴχατε τὴ γνώμη
ὅτι μόνον οἱ τέτοιου εἶδους [ἄνθρωποι]
[που ασχολοῦνται με τὰ δημόσια]

εἶναι ἀξιόους [τινός]·	εἶναι ἄξιοι [γιατί κάτι]·
ὥστε τίς ὁρῶν	επομένως, ποιος, αν έβλεπε
ἔχοντας ὑμᾶς τήν γνώμην ταύτην	να έχετε εσείς τη γνώμη αυτή,
οὐκ ἄν ἐπαρθεῖη	δε θα παρακινιόταν
πράττειν καί λέγειν	να ενεργεί και να λέει
ὑπέρ τῆς πόλεως;	για την πόλη;
Ἔτι δέ	Ακόμα όμως
τί ἄν ἄχθοισθε	γιατί θα αγανακτούσατε
τοῖς τοιούτοις [ἀνθρώπων];	εναντίον τέτοιων [ανθρώπων];
Οὐ γάρ ἕτεροί εἰσιν κριταί	Γιατί δεν είναι ἄλλοι οι κριτές
περι αὐτῶν, ἀλλ' ὑμεῖς.	γι' αυτούς, αλλά εσείς.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἤδη: επίρρ. χρονικό = πια.

τινων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.

ἡσθόμην: αόρ. β', οριστ. του μέσ. αποθ. με ενεργ. σημασία **αἰσθάνομαι** = καταλαβαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἡσθανόμην**, μέσ. μέλ. **αἰσθήσομαι**, αόρ. β' **ἡσθόμην**, παρκ. **ἡσθημαι**, υπερσ. **ἡσθήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αἰσθησις, αἰσθητικός, ἀναίσθητος, εὐαίσθητος, αἰσθημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γιγνώσκω, ἔννοῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ, ἀναισθητῶ.

διά: πρόθεση [συντάσσεται με αιτ. ή γενική] = για.

ταῦτα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ἀχθομένων: γεν. πληθ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. του **ἄχθομαι** = δυσαρεστούμαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἠχθόμην**, μέσ. μέλ. **ἀχθέσομαι** και παθ. μέλ. **ἀχθεσθήσομαι**, παθ. αόρ. **ἠχθέσθην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀχθηδών. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγανακτῶ, ἄθυμῶ, θλίβομαι, λυποῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγάλλομαι, εὐφραίνομαι, τέρομαι, χαίρω.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος] αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ:** γενική] = εγώ.

ὄτι [: σύνδεσμος αιτιολογικός] = γιατί, επειδή.

νεώτερος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους του συγκρ. βαθμού του δευτεροκλιτου επιθ.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. νέος, -α, -ον, συγκρ. νεότερος, -τέρα, -τερον, υπερθ. νεότατος, -η, -ον.

ᾧν: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. του βοηθ. εἰμί = εἶμαι, υπάρχω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγόνειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐνεيمي, οὐσία, ὄντως.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ἐπεχείρησα: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἐπιχειρέω -ᾧ επιχειρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐπεχειροῦν, μέλ. ἐπιχειρήσω, αόρ. ἐπεχείρησα, παρκ. ἐπικεχείρηκα.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐπιχειρησις, ἐπιχειρημα, ἐπιχειρηματικός, ἐπιχειρηματίας.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἄπτομαι, ἐγχειρῶ.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του λέγω = μιλά. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔλεγον, μέλ. λέξω και ἐρῶ, αόρ. ἔλεξα και εἶπα [απαντά μόνο στην οριστ.] και αόρ. β' εἶπον, παρκ. εἶρηκα, υπερσ. εἰρήκειν . **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λόγος,

λογίζομαι, ἀπολογοῦμαι, ῥήτος, ῥήμα, ῥήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φάσκω, φημί.

δήμω: δοτ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. δήμος = δήμος. Ἐν τῷ δήμῳ = στην εκκλησία του δήμου.

πρῶτον [: επίρρ. χρονικό] = στην αρχή, πρώτα, πρωτότερα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [πρό], συγκρ. πρότερον, υπερθ. πρῶτον.

ἠναγκάστην: παθ. αόρ. οριστ. του ἀναγκάζομαι = εξαναγκάζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠναγκαζόμεν, παθ. μέλ. ἀναγκασθήσομαι, παθ. αόρ. ἠναγκάστην, παρκ. ἠνάγκασμαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἀναγκασμός, ἀναγκαστός, ἀναγκαστικός.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: βιάζομαι, ἐπείγομαι, πιέζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** πείθομαι.

ὑπέρ: πρόθεση [συντάσσεται με γεν. ή αιτιατ.] = πάνω από, για.

ἐμαυτοῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους α' πρόσ. της αυτοπαθ. αντων. ἐμαυτοῦ - ἐμαυτῆς [α' πρόσ.], σεαυτοῦ - σεαυτῆς [β' πρόσ.], ἑαυτοῦ - ἑαυτῆς [γ' πρόσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: η αντωνυμία αυτή έχει μόνο πλάγιες πτώσεις.

πραγμάτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του οδοντικὸλπηκτου ουσ. πράγμα, γεν. πράγματος = υπόθεση.

δημηγορήσαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του δημηγορέω -ᾧ = μιλά δημόσια.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἐδημηγόρουν, μέλ. δημηγορήσω, αόρ. ἐδημηγόρησα, παρκ. δεδημηγόρηκα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, ῥητορεύω.

ἔπειτα [: επίρρ. χρονικό] = ὕστερα, ἔπειτα.

μέντοι [: σύνδεσμος αντιθετικός] = ὅμως, βέβαια.

δοκῶ: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του δοκέω -ᾧ = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδόκουν, μέλ. δόξω. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόξα, δοξάζω, δόκησις, δόκιμος, δοκιμάζω, δοκιμή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** φαίνομαι, νομίζω, ἠγοῦμαι, οἶμαι, γινώσκω.

ἐμαυτῷ δοκῶ: ἐγώ ο ἴδιος νομίζω.

φιλοτιμότερον: επίρρ. τροπικό [= με μεγαλύτερη φιλοδοξία]: βαθμού συγκρ. του επίρρ. **φιλοτίμως**: υπερθ. **φιλοτιμότητα**.

διατεθῆναι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **διατίθεμαι**. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διατετιθέμην**, μέσ. μέλ. **διαθήσομαι** και παθ. μέλ. **διατεθήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **διεθέμην** και παθ. αόρ. **διετέθην**, παρκ. **διατέθειμαι** και **διάκειμαι**, υπερσ. **διεκείμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διαθήκη, διάθεσις, θεματικός, ἀθετῶ, θεσμός, ἀνάθημα, θεμέλιος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαθήκας ποιουῖμαι.

δέοντος: γεν. ενικ. ουδετ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **δέω** [εδῶ προσωπικό] = ἔχω ἀνάγκη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔδεον**, μέλ. **δεήσω**, αόρ. **ἐδέησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δέησις, δέημα, ἀνευδεής, ἐνδεής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀντιβολῶ, ἱκετεύω, κελεύω, λιπαρῶ.

ἅμα: επίρρ. χρονικό = ἀμέσως, συγχρόνως. [**ἅμα μὲν... ἅμα δέ** = ἀπό τη μια... ἀπό την ἄλλη].

προγόνων: γεν. πληθ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **πρόγονος** = πρόγονος.

ἐνθυμούμενος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. του **ἐνθυμέομαι -οῦμαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐνεθυμούμην**, μέσ. μέλ. **ἐνθυμήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐνεθυμήθην**, παρκ. **ἐντεθύμημαι**, υπερσ. **ἐνετεθύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐνθύμησις, ἐνθύμημα, ἐνθυμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διανοοῦμαι, θεωρῶ, λογίζομαι, μνημονεύω, σκοπῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἐπιλανθάνομαι.

ὅτι: σύνδεσμος ειδικός = ὅτι.

οὐδέν: επίρρ. ποσοτικό = καθόλου.

πέπαινται: παρκ. οριστ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπαυόμην**, μέσ. μέλ. **παύσομαι**, παθ. μέλ. **πανσθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπαυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπαύσθην**, παρκ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **ἐπεπαύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: παῦλα, ἄπαυστος, παυστέον, ἀνάπαυσις, κατάπαυσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: περαιίνω, λήγω, τελευτῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἄρχομαι.

πόλεως: γεν. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

πράττοντες: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **πράττω** = ασχολούμαι με κάτι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔπραττον**, μέλ. **πράξω**, αόρ. **ἔπραξα**, παρκ. **πέπραγα** [μετβ.] και **πέπραγα** [αμετβ.], υπερσ. **ἐπεπράχειν** [μετβ.] και **ἐπεπράγειν** [αμετβ.]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πράκτωρ, πράξις, ἄπρακτος, πρακτικός, εὔπρακτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐργάζομαι, ἐπιτελῶ, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.

ἅμα [: επίρρ. χρόνου] = ἀμέσως, συγχρόνως.

ὑμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = ἐγώ.

ὄρων: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **ὄρώω -ῶ** = βλέ-

- πω, προσέχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έωρων**, μέλ. **όψομαι**, αόρ. β' **είδον**, παρκ. **έώρακα** και **έώρακα** και **όποπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: όραμα, όραματιστής, άόρατος, είδος, ιδέα, όψις, όπή, όρασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: έξετάζω, θεώμαι, θεωρώ, σκοπώ, σκοποῦμαι, βλέπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άβλεπτώ, τυφλώνω.
- άληθῆ**: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου επιθ. **άληθής**. **ΒΑΘΜΟΙ**: =θετ. **ό, ή άληθής, τό άληθές**, συγκρ. **άληθέστερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **άληθέστατος, -τάτη, -τατον**.
- χρή**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρόσ. **χρή, χρεών έστι** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έχρηῖν** και **χρηῖν**, μέλ. **χρήσει**, αόρ. **έχρησε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: χρώω, χροῖομαι, άπόχρη ή άποχρηῖ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει.
- λέγειν**: Βλ. παραπάνω, § 20.
- τοιούτους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο[ν]** = τέτοιος.
- μόνους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **μόνος, -η, -ον** = μόνος.
- τινός**: γεν. ενικ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς** [αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.
- άξιους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επθ. **άξιος** = άξιος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **άξιος, -ια, -ον**, συγκρ. **άξιώτερος, -α, -ον**, υπερθ. **άξιώτατος, -η, -ον**.
- νομίζοντας**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχης ενεστ. ενεργ. φωνής του **νομίζω** = έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ένόμιζον**, μέλ. **νομιῶ**, αόρ. **ένόμισα**, παρκ. **νενόμικα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: νόμισμα, νόμησις, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δοκῶ, δοκεῖ μοι, ήγοῦμαι, οἶομαι, φρονῶ.
- είναι**: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. **εἰμί**. Βλ. παραπάνω, § 20.
- όρων**: Βλ. παραπάνω, § 21.
- ύμᾶς**: Βλ. παραπάνω, § 21.
- ταύτην**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **ούτος, αύτη, τοῦτο** = αυτός.
- έχοντας**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετοχής ενεστ. ενεργ. φωνής του **έχω** = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **είχον**, μέλ. **έξω** και **σχήσω**, αόρ. β' **έσχον**, παρκ. **έσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: έξῆς, έξις, έφεξῆς, ήνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.
- τίς**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος.
- έπαρθείη**: παθ. αόρ. ενκτ. του **έπαίρομαι** = παρακινούμαι, περηφανεύομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έπηρόμην**, μέσ. μέλ. **έπαροῦμαι**, μέσ. αόρ. **έπηράμην**, παθ. αόρ. **έπήρθην**, παρκ. **έπήρημαι**, υπερσ. **έπήρημην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: άρσις, άρδην, έπαρσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άνέχω, άνατείνω, άνίστημι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: έλαττώ, καθαιρώ, καθίστημι, καταβάλλω, ταπεινώ.
- πράττειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **πράττω**. Βλ. παραπάνω, δ§ 20.
- λέγειν**: Βλ. παραπάνω, § 20.
- έτι**: επίρρ. χρόνου = ακόμα.

τί: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος. **τοιούτοις:** δοτ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο[ν]** = τέτοιος.

ἄχθοισθε: ενεστ. ευκτ. του ἄχθομαι. Βλ. παραπάνω, § 20.

ἔτεροι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἔτερος, -α, -ον** = άλλος.

περί [: πρόθεση] = για.

αὐτῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

κριταί: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **κριτής - κριτοῦ** [κλητ. ενικ. **κριτά**] = κριτής, δικαστής.

εἰσίν: ενεστ. οριστ. του βοηθ. **εἰμί.** Βλ. παραπάνω, § 20.

ἀλλ' [: ἀλλά]: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά.

ἡμεῖς: ονομαστ. πληθ. β' προσ. της προσ. αντων **ἐγώ.** Βλ. παραπάνω, § 21.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αἰσθάνομαι: αίσθημα, αισθηματικός, αισθηματίας, ευαίσθητος, αισθηματικός, αισθηματικότητα, ευαισθησία, αίσθηση, αισθηματολογία, αναισθησία, αναίσθητος, αισθηματολόγος, προαισθάνομαι, διαισθάνομαι. **Διατίθεμαι:** διαθήκη, διάθεση, θέμα, θεματικός, αναθέτω, ανάθεση, εκθέτω, έκθεση, υποθέτω, υπόθεση, μεταθέτω, μετάθεση, θέτω, θέση, ανάθεμα. **Ἀναγκάζομαι:** αναγκάζω, εξαναγκάζω, αναγκαίος, ανάγκη, αναγκαιότητα, αναγκασμός, εξαναγκασμός, αναγκαστικός. **Παύομαι:** ανάπαυση, κατάπαυση, παύση, παύλα, ανάπαυλα, αναπαύομαι, άπαυστος, παύω. **Ἀληθής:** αλήθεια, αλήθευση, επαλήθευση, αληθής, αληθινός, αληθεύω, αληθοφανής, αληθοφάνεια, αληθοφοβία. **Ἐπαίρομαι:** έπαρση, άρση, αρτηρία, κάθαρση, καθαρός, ακάθατος, κάθασμα. **Κριτής:** κρίση, ανάκριση, κατάκριση, διάκριση, επίκριση, έγκριση, πρόκριση, κριτής, κριτήριο, προκριματικός, ανακρίνω, κατακρίνω, διακρίνω, εγκρίνω.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

αἰσθάνομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦσθάνομην, μέλ. αἰσθήσομαι, άόρ. β' ἦσθόμην, προκ. ἦσθημαι, υπερσ. ἦσθήμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἦσθόμην, υποτ. αἰσθώμαι, ευκτ. αἰσθοίμην, προστ. -, απαρ. αἰσθέσθαι, μη. αἰσθόμενος, -η, -ον.

ἄχθομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἄχθεσομένων / ἄχθεσθησομένων, άόρ. ἄχθεσθέντων.

ἐπιχειρῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐπεχείρουν, μέλ. ἐπιχειρήσω, άόρ. ἐπεχείρησα, προκ. ἐπικεχίρηκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπεχείρησα, υποτ. ἐπιχειρήσω, ευκτ. ἐπιχειρήσαιμι, προστ. -, απαρ. ἐπιχειρήσαι, μη. ἐπιχειρήσας, -σασα, -ῆσαν.

- ὄν:** [XPON.] μέλ. ἐσόμενος, ἀόρ. β' γενόμενος, πρκ. γεγονώς.
- λέγειν:** [XPON.] μέλ. λέξειν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, πρκ.ε ἰρηκέναι.
- ἀναγκάζομαι:** [XPON.] παρτ. ἠγαγκαζόμεν, μέλ. ἀναγκασθήσομαι, ἀόρ. ἠναγκάσθην, πρκ. ἠνάγκασμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠναγκάσθην, υποτ. ἀναγκασθῶ, ευκτ. ἀναγκασθείην, προστ. -, απαρ. ἀναγκασθῆναι, μτχ. ἀναγκασθείς, -θείσα, -έν.
- δημιγορεῖν:** [XPON.] μέλ. δημιγορήσειν, ἀόρ. δημιγορήσαι, πρκ. δεδημιγορηκέναι.
- δοκῶ:** [XPON.] παρτ. ἐδόκουν, μέλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δοκῶ, υποτ. δοκῶ, ευκτ. δοκοῖμι / δοκοῖην, προστ. -, απαρ. δοκεῖν, μτχ. δοκῶν, -οῦσα, -οῦν.
- διατίθεσθαι:** [XPON.] μέλ. διαθήσεσθαι / διατεθήσεσθαι, ἀόρ. β' διαθέσθαι / διατεθῆναι, πρκ. διατεθεῖσθαι.
- δέοντος:** [XPON.] μέλ. δεήσοντος, ἀόρ. δεήσαντος.
- ἐνθυμούμενος:** [XPON.] μέλ. ἐνθυμησόμενος / ἐνθυμηθησόμενος, ἀόρ. ἐνθυμηθείς, παρκ. ἐντεθυμημένος.
- παύονται:** [XPON.] παρτ. ἐπαύοντο, μέλ. παύσονται / παυσθήσονται, ἀόρ. ἐπαύσαντο / ἐπαύθησαν / ἐπαύσθησαν, πρκ. πέπανται, υπερσ. ἐπέπαντο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. πέπανται, υποτ. πεπαυμένοι ὄσι[ν], ευκτ. πεπαυμένοι εἶησαν / εἶεν, προστ. πεπαύσθων, -ωσαν, απαρ. πεπαῦσθαι, μτχ. πεπαυμένος, -η, -ον.
- πράττοντες:** [XPON.] μέλ. πράξοντες, ἀόρ. πράξαντες, πρκ. πεπραγότες / πεπραχότες.
- ὄρων:** [XPON.] μέλ. ὀψόμενος, ἀόρ. β' ἰδών, πρκ. ἐωρακώς και ἐορακώς.
- χρη:** [XPON.] παρτ. ἐχρῆν / χρῆν, μέλ. χρήσει, ἀόρ. ἐχρησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρη / χρεών ἐστι, υποτ. χρῆ / χρεών ἦ, ευκτ. χρεῖη / χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρ. χρῆναι / χρεών εἶναι, μτχ. χρεών.
- λέγειν:** [XPON.] μέλ. λέξειν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, πρκ.εἰρηκέναι
- νομίζοντας:** [XPON.] μέλ. νομιούντας, ἀόρ. νομίσαντας, πρκ. νενομικότας.
- εἶναι:** [XPON.] μέλ. ἔσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.
- ἔχοντας:** [XPON.] μέλ. ἔξοντας / σχήσοντας, ἀόρ. β' σχόντας, παρκ. ἐσχηκότας.
- ἐπαίροιο:** [XPON.] μέλ. ἐπαροῖτο, ἀόρ. ἐπάροιτο / ἐπαρθείη, πρκ. ἐπηρμένος εἶη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπήρθη, υποτ. ἐπαρθῆ, ευκτ. ἐπαρθείη, προστ. ἐπαρθήτω, απαρ. ἐπαρθῆναι μτχ. ἐπαρθείς, -είσα, -έν.
- πράττειν:** [XPON.] μέλ. πράξειν, ἀόρ. πράξαι, πρκ. πεπραχέναι / πεπραγέναι.
- ἄχθοισθε:** [XPON.] μέλ. ἀχθέσοισθε / ἀχθεσθήσοισθε, ἀόρ. ἀχθεσθεῖτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀχθεσθε, υποτ. ἀχθησθε, ευκτ. ἀχθοισθε, προστ. ἀχθεσθε, απαρ. ἀχθεσθαι, μτχ. ἀχθόμενος, -η, -ον.
- εἰσίν:** [XPON.] παρτ. ἦσαν, μέλ. ἔσονται, ἀόρ. β' ἐγένοντο, πρκ. γεγόνασι[ν], υπερσ. ἐγεγόνεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. εἰσί[ν], υποτ. ὄσι[ν], ευκτ. εἶησαν / εἶεν, προστ. ἔστων, ἔστωσαν / ὄντων, απαρ. εἶναι, μτχ. ὄν, -οῦσα, -ὄν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἄχθομαι [: ἄχθος], **Ἐπιχειρέω -ῶ** [: ἐπί + χεῖρ], **Πρῶτον** [: πρῶτος], **Ἀναγκάζομαι** [: ἀνάγκη], **Πρᾶγμα** [: πράττω], **Ἐπειτα** [: ἐπί + εἶτα], **Μέντοι** [: μέν + τοι], **Φιλοτιμότερος** [: φιλότιμος: φίλος + τιμή], **Διατίθεμαι** [: διά + τίθεμαι], **Πρόγονος** [: πρό + γόνος], **Ἐνθυμέομαι -οῦμαι** [: ἐν + θυμός], **Ἀληθές** [: ἄ στερ. + λήθη: λανθάνω], **Οὐδέν** [: οὐδέ + ἔν], **Ἄξιος** [: ἄγω], **Γνώμη** [: γνῶμαι : απαρεμφ. αορ. β' του γιγνώσκω], **Ἐπαίρομαι** [: ἐπί + αἶρομαι], **Κριτής** [: κρίνω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. **Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ᾧ βουλή, καί διά ταῦτα ἄχθομένων μοι:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.] υποκ. στο **ἡσθόμην** [: το ρήμα της πρότασης]. **τινων:** αντικ. στο ἡσθόμην και υποκ. της μτχ. **ἄχθομένων:** κατηγ. μτχ. από το ἡσθόμην. **μοι:** αντικ. στη μτχ. **ἄχθομένων. ἤδη:** επιρρ. προσδ. του χρόνου. **διά ταῦτα:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. **ᾧ βουλή:** κλητική προσφώνηση.
2. **ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ:** δευτ. αιτιολ. πρότ. επεξήγηση στο **διά ταῦτα** της κύριας πρότασης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἐπεχείρησα** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **λέγειν** [: ταυτοπροσωπία]: τελικό απαρέμφ. αντικ. στο επεχείρησα. **ἐν τῷ δήμῳ:** εμπρόθ. προσδ. του ενόπιον. **ὢν:** εναντιωμ. μτχ. που έχει κι αυτή υποκείμενο το [ἐγώ]. **νεώτερος:** κατηγ. στο υποκ. του συνδετικού ὢν.
3. **Ἐγὼ δέ τό μέν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπέρ τῶν ἐμαντοῦ πραγμάτων δημηγορήσαι:** κύρ. πρότ. **ἐγώ:** υποκ. στο **ἠναγκάσθην** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **δημηγορήσαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἠναγκάσθην. **ὑπέρ τῶν πραγμάτων:** εμπρόθ. προσδ. υπεράσπιστης. **τῶν ἐμαντοῦ:** επιθ. προσδ. στο πραγμάτων. **ἐμαντοῦ** [χωρίς το άρθρο **τῶν**]: γεν. κτητ. στο πραγμάτων. **τό πρῶτον:** επιρρ. προσδ. του χρόνου.
4. **Ἐπειτα μέντοι καί ἐμαντῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μέν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ἅμα δέ ὑμᾶς ὁρῶν τούς τοιούτους μόνους [τινός] ἀξίους νομίζοντας εἶναι:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **δοκῶ** [: το ρήμα της πρότασης] και στις μτχ. **ἐνθυμούμενος** και **ὁρῶν:** αιτιολογικές μετοχές. **ἐμαντῷ:** δοτ. προσ. του κρίνοντος προσώπου από το δοκῶ. **διατεθῆναι:** ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοκῶ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο διατεθῆναι [: ταυτοπροσωπία]. **φιλοτιμότερον:** επιρρ. προσδ. του τρόπου. **τοῦ δέοντος:** επιθ. μτχ. γεν.

- συγκριτική από το φιλοτιμότερον. **ἔπειτα**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **τῶν προγόνων**: αντικ. στη μτχ. ἐνθυμούμενος. **ἅμα**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **ὕμᾱς**: αντικ. στη μτχ. ὄρῶν και υποκ. στη μτχ. **νομίζοντας**: κατηγ. μτχ. από τη μτχ. ὄρῶν. **εἶναι**: ειδικό απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. **νομίζοντας**. **ἀξίους**: κατηγ. στο υποκ. του εἶναι **τούς τοιούτους** [: ετεροπτοσωπία]. **μόνους**: κατηγ. προσδ. στο ἀξίους. **τινός**: γεν. της αξίας στο ἀξίους.
5. **ὅτι οὐδέν πέπαινται τά τῆς πόλεως πράττοντες**: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **ἐνθυμούμενος** της προηγούμενης κύριας πρότασης. [**οἱ πρόγονοι**: ενν.]: υποκ. στο **πέπαινται** [: το ρῆμα της πρότασης] και στη μτχ. **πράττοντες**: κατηγ. μτχ. από το πέπαινται. **τά τῆς πόλεως**: αντικ. στη μτχ. **πράττοντες**. **οὐδέν**: επιρρ. προσδ. του ποσού.
6. **τά γάρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν**: κύρια παρενθετική πρόταση. **λέγειν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρῆ** [: το ρῆμα της πρότασης]. [**ἐμέ**: ενν.]: υποκ. στο λέγειν [: ἑτεροπροσωπία]. **τά ἀληθῆ** [: **τούς ἀληθεῖς λόγους**]: σύστ. αντικ. στο λέγειν.
7. **ὥστε ὄρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως**:: δευτ. συμπερασματική πρότ. **τίς**: υποκ. στο **οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη** [: το ρῆμα της πρότασης, δυν. ευκτική], στη μτχ. **ὄρῶν**: [υποθ. μτχ.] και στα **πράττειν και λέγειν**: τελικά απαρέμματα αντικ. στο οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη. **ὑπὲρ τῆς πόλεως**: εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης. **ὕμᾱς**: αντικ. στη μτχ. ὄρῶν και υποκ. στη μτχ. **ἔχοντας**: κατηγ. μτχ. από τη μτχ. ὄρῶν. **ταύτην**: επιθ. προσδ. στο **τὴν γνώμην**: αντικ. στη μτχ. ἔχοντας.
- **ὄρῶν** [: **εἰ ὄρῳ**]: υποθ. - **οὐκ ἐπαρθεῖη** [: απόδ.]: λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την υποθετική μετοχή **ὄρῶν** δηλώνει την **απλή σκέψη του λέγοντος**.
8. **Ἔτι δέ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε**:: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής ἀνγοιας, κύρ. πρότ. [**ὕμεις**: ενν.]: υποκ. στο **ἂν ἄχθοισθε** [: το ρῆμα της πρότασης, δυν. ευκτική]. **τοῖς τοιούτοις**: αντικ. στο **ἂν ἄχθοισθε**. **τί**: αιτιατική της αἰτίας. **ἔτι**: επιρρ. προσδ. του χρόνου.
9. **οὐ γάρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν**: κύρ. πρότ. **κριταί**: κατηγ. στο **ἕτεροι**: υποκ. στο **οὐκ εἰσιν** [: το ρῆμα της πρότασης συνδετικό]. **περὶ αὐτῶν**: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.
10. **ἀλλ' ὑμεῖς [ἔστε κριταὶ περὶ αὐτῶν]**: κύρ. πρότ. [**ἔστε**: ενν. το ρῆμα της πρότασης, ρῆμα συνδετικό]. [**κριταί**: ενν. κατηγ.] στο **ὕμεις**: υποκ. στο **ἔστε**. [**περὶ αὐτῶν**: ενν.]: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **“Οτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ:** Ο Μαντίθεος αναφέρεται στο παρελθόν, που χρειάστηκε να αγορεύσει στην εκκλησία του δήμου, αν και ήταν πολύ νέος. Σύμφωνα με τη νομοθετική ρύθμιση δεν επιτρεπόταν η αγόρευση στην εκκλησία του δήμου για άνδρες κάτω του 50ου έτους της ηλικίας τους, αργότερα κάτω του 30ου [νομοθεσία Σόλωνα] και έπειτα κάτω του 20ου. Οι νέοι αγορητές είχαν την υποχρέωση να αφήσουν τους μεγαλύτερους να μιλούν πρώτοι και, όταν ήταν αρκετά νέοι, παρ’ όλο που μπορούσαν να ανέβουν στο βήμα, το απέφευγαν.
2. **Ἦναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι:** Ο Μαντίθεος αναφέρεται στην εποχή που γίνονταν δημεύσεις περιουσιών και η περιουσία του πατέρα του διέτρεχε αυτόν τον κίνδυνο. Γι’ αυτό και εκείνος, αν και πολύ νέος- δεν ήταν ούτε 20 ετών- αναγκάστηκε να παρουσιαστεί στην εκκλησία του δήμου να αγορεύσει υπέρ του εαυτού του προασπίζοντας την πατρική του περιουσία.
3. **Δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος:** Ο Μαντίθεος εμφανίζεται ειλικρινής και κρίνει τον εαυτό του, θέλοντας ίσως για μια ακόμη φορά να προιδεάσει θετικά τους βουλευτές- δικαστές.
4. **“Ἄμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαννται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες:** Ο Μαντίθεος εδώ αναφέρεται στους προγόνους του που ωφέλησαν πολύ την πόλη, δηλώνοντας έμμεσα ότι και ο ίδιος συνεχίζοντας το έργο τους δεν έχει σκοπό να βλάψει την πόλη.
5. **“Ἄμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν [τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν] τοὺς τοιοῦτους μόνους <τινός>: ἀξίους νομίζοντας εἶναι:** Φαίνεται ότι υπήρχε αντίληψη ότι ικανός πολίτης ήταν αυτός που ασχολούνταν με τα κοινά. Σκοπός λοιπόν του Μαντίθεου ήταν να γίνει ένας ικανός πολίτης.
6. **“Ὡστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως;:** Ο Μαντίθεος συμφωνεί με την αντίληψη των βουλευτών να θεωρούν ικανό μόνο τον ενασχολούμενο με τα κοινά, καθώς αυτό οδηγεί τους πολίτες να κάνουν το καθήκον τους παρακινούμενοι από φιλοδοξία. Έμμεσα ίσως παραπέμπει στον εαυτό του, που σύμφωνα από τα παραπάνω λεγόμενα από πολύ νέος αναμείχθηκε με τα κοινά υπερασπιζόμενος την πατρική του περιουσία [Βλ. § 20].
7. **Ἔτι δὲ ἂν τοιοῦτοις ἄχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ’ ὑμεῖς:** Ο Μαντίθεος τελειώνοντας την απολογία του προτρέπει τους βουλευτές να μην κρίνουν αρνητικά όσους οι ίδιοι παρακίνησαν να ασχοληθούν με

τα κοινά. Μέσα σ' αυτούς τοποθετεί και τον εαυτό του. Πρόκειται λοιπόν για μια έμμεση προτροπή να μην τον καταδικάσουν, αλλά να φανούν επιεικείς μαζί του, πράγμα που τελικά γίνεται, αφού ο Μαντίθεος αθωώθηκε.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Μετωνυμία:** ὦ βουλή αντί ὦ βουλευταί.
2. **Αντίθεση:** Τό μὲν πρῶτον- ἔπειτα.
3. **Πλεονασμός [περίφραση]:** Τά τῆς πόλεως πράττοντες ἀντί πολιτευόμενοι.
4. **Έμφαση:** Τούς τοιούτους μόνους. Η λέξη **μόνους** επιτείνει την σημασία του **τοιούτους**.
5. **Ρητορική ερώτηση:** Τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καί λέγειν ὑπέρ τῆς πόλεως. Ο Μαντίθεος εκφράζει τη γνώμη του- που είναι και γνώμη των πολλών- με μια έντονη κατάφαση με τη μορφή ρητορικής ερώτησης. Οι ρητορικές ερωτήσεις δεν απαντώνται, αλλά είχαν σκοπό να δώσουν έμφαση. Η απάντησή τους ήταν αυτονόητη.
6. **Αντίθεση:** Ἔτεροι- ὑμεῖς.
7. **Βραχυλογία [σχῆμα ἐξ ἀναλόγου]:** Ἔμεῖς. Η λέξη **εἶσι** που παραλείπεται εννοείται, αλλά αλλαγμένη, δηλ. **ἔστε**.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στο τέλος της σύντομης απολογίας του ο Μαντίθεος μιλάει για το σκοπό της πρώτης δημηγορίας του. Αν και ήταν πολύ νέος τότε, αναγκάστηκε να αγορεύσει στην εκκλησία του δήμου, πράγμα για το οποίο δυσανασχετούσαν συνήθως οι Αθηναίοι, για να περισώσει την πατρική του περιουσία από τη δήμευση. Στη συνέχεια τονίζει ποιο ήταν το κίνητρο της ενασχόλησής του με τα κοινά. Ασχολήθηκε με αυτά από πολύ νέος, για να συνεχίσει την προγονική του παράδοση που έδινε στην ενασχόληση αυτή μεγάλη σημασία, αλλά και για να εναρμονιστεί με τη γνώμη των βουλευτών που θεωρούσαν ότι οι άνθρωποι αυτοί μόνο αξίζουν κάτι. Τέλος ο Μαντίθεος πιστεύει ότι οι βουλευτές δεν πρέπει να αγανακτούν μ' αυτούς που θέλουν να συμμετέχουν στα κοινά, γιατί οι ίδιοι τους κρίνουν με τη δοκιμασία και όχι άλλοι.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να σημειώσετε χ στο κατάλληλο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) Σύμφωνα με το νόμο του Σόλωνα, δικαίωμα αγόρευσης στην Εκκλησία του δήμου είχαν όλοι οι κάτοικοι της Αθήνας άνω των 50 ετών.	☐	☐
β) Ο Μαντίθεος σε νεαρή ηλικία αγόρευσε στην Εκκλησία του δήμου, για να σώσει την πατρική του περιουσία.	☐	☐
γ) Η φιλοδοξία του Μαντίθεου να ασχοληθεί με την πολιτική οφείλεται στο παράδειγμα των βουλευτών.	☐	☐

Ερώτηση 2η: *ἀχθομένων, ὄρων, φιλοτιμότερον, τοῦ δέοντος, τῶν προγόνων, μό-
νους:* **Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους ὀρους.**

Ερώτηση 3η: **Το ὢν συντακτικά είναι:**
 α. κατηγορηματική μετοχή
 β. χρονική μετοχή
 γ. εναντιωματική μετοχή

Ερώτηση 4η: **Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της Α στήλης με αυτά στη στήλη Β.**

Α	Β
1. ἡσθόμηνη	α. ονομαστική εν. μτχ. ενεστ.
2. ὢν	β. απαρέμφατο αορ.
3. δημηγορήσαι	γ. οριστική αορ. β΄
4. διατεθῆναι	δ. απαρέμφατο παθ. αορ.
5. δέοντος	ε. γενική εν., μτχ. ενεστ.

Ερώτηση 5η: *ἐπαρθείη:* **Να γίνει χρονική και εγκλιτική αντικατάσταση.**

Ερώτηση 6η: **Να γράψετε ομόρριζα στην νέα ελληνική των παρακάτω λέξεων: λέ-
γω, δοκῶ, διατίθεμαι.**

Ερώτηση 7η: **Να γράψετε από ποια ρήματα των §§ 20-21 παράγονται οι παρακά-
τω λέξεις: ἀκαλαίσθητος, επιχειρηματίας, πούλα, δόξα.**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Πού οφείλεται η επιθυμία του Μαντιθέου να ασχοληθεί με την πολιτι-
κή; Ισχύουν σήμερα για τους νέους οι ίδιοι λόγοι;

Απάντηση:

Ο Μαντίθεος επιδεικνύει υπέρμετρη φιλοδοξία να ασχοληθεί με την πολιτική. Ο βασι-

κός λόγος γι' αυτήν του την επιθυμία ήταν η συνέχιση της προγονικής παράδοσης. Είναι γνωστό το ότι οι αρχαίοι Αθηναίοι θεωρούσαν πολύ τιμητικό το να ασχολούνται με τα κοινά. Απόδειξη της πίστης τους αυτής αποτελεί το χωρίο του Θουκυδίδη [2, 40] όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Μόνοι γάρ τόν τε μηδέν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἄχρειον νομίζομεν».

Επιπλέον, άξιιοι πολίτες θεωρούνταν μόνο εκείνοι που ασχολούνταν με τα κοινά. Είναι λογικό λοιπόν και ο Μαντίθεος να επιθυμούσε να τον χαρακτηρίζουν οι συμπολίτες του άξιο και ικανό να διαχειρίζεται τις δημόσιες υποθέσεις.

Σήμερα οι παραπάνω λόγοι που ώθησαν το Μαντίθεο να ασχοληθεί με την πολιτική δεν φαίνεται να ισχύουν, αν και εξακολουθεί να υπάρχει φιλοδοξία και διαμαρτυρία για τα πολλά τρωτά της σημερινής πολιτικής κατάστασης.

Ερώτηση 2η: Ο Μαντίθεος στον επίλογο επαινεί τους βουλευτές και το θεσμό της δοκιμασίας. Σε τι συνίσταται ο έπαινος και πού αποσκοπεί;

Απάντηση η:

Ο Μαντίθεος στον επίλογο επαινεί και εγκωμιάζει τους βουλευτές, γιατί τους θεωρεί εκφραστές του πνεύματος της πολιτείας και προστάτες του κοινού συμφέροντος. Οι βουλευτές με την στάση τους κεντρίζουν τη φιλοδοξία των πολιτών να γίνουν άξιοι πολίτες, τους παρακινούν και τους δημιουργούν κίνητρα να ασχοληθούν με τα δημόσια πράγματα. Ο Μαντίθεος επαινεί και εξαιρεί το έργο των βουλευτών, γιατί επιδιώκει να κερδίσει την εύνοιά τους και τη δίκαιη και αντικειμενική κρίση τους.

Ερώτηση 3η: άχθομένων : α) να χαρακτηριστεί συντακτικά η μετοχή και να αναλυθεί· β) η μετοχή είναι συνημμένη ή απόλυτη; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Απάντηση η:

α) Η μετοχή *άχθομένων* είναι κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα ἤσθθμην [ρήμα αίσθησης] συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος [τινῶν].

Η μετοχή είναι κατηγορηματική άρα θα αναλυθεί σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση. Θα εισάγεται με το ότι και θα εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου [ἤσθθμην].

Ανάλυση: [ἤσθθμην] ὅτι τινές άχθοιντο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Για την ανάλυση της κατηγορηματικής μετοχής σε πρόταση βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 256.

β) Η μετοχή είναι συνημμένη, επειδή το υποκείμενό της [τινῶν] έχει κι άλλη συντακτική θέση μέσα στην πρόταση, είναι δηλ. και αντικείμενο στο ρήμα [ἤσθθμην].

Πρέπει να επισημάνουμε ότι η κατηγορηματική μετοχή είναι πάντα συνημμένη εκτός αν προέρχεται από απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση, οπότε τίθεται σε αιτιατική απόλυτη. [Βλέπε λεπτομερή περιγραφή **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 233].

Ερώτηση 4η: Να υπογραμμίσετε τη σωστή απάντηση αιτιολογώντας την επιλογή σας. Η πρόταση ὅτι νεώτερος ὢν έπεχείρησα λέγειν εν τῷ δήμῳ είναι:

- α) ειδική
- β) αιτιολογική
- γ) πλάγια ερώτηση
- δ) αναφορική

Απάντηση η:

Η πρόταση είναι **αιτιολογική** και λειτουργεί ως επεξήγηση στον εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας **διά ταύτα** της κύριας πρότασης.

Η πρόταση δεν μπορεί να είναι πλάγια ερωτηματική ή αναφορική γιατί το *ότι* δεν είναι αναφορικό, αλλά ούτε και ειδική, γιατί δεν εξαρτάται από ρήμα λεκτικό, γνωστικό, αισθητικό ή ρήμα δήλωσης. Επομένως είναι αιτιολογική. Αυτό το ενισχύει και το κόμμα που βρίσκεται μπροστά από το *ότι*: οι ειδικές κανονικά δεν έχουν μπροστά από το *ότι* κόμμα. Επιπλέον προσδιορίζει τον εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας *διά ταῦτα*.

Ερώτηση 5η: ἡσθόμην, ἐπαρθείη: α) να αντικατασταθούν χρονικά και β) να αντικατασταθούν εγκλιτικά στο β' ενικό και γ' πληθυντικό.

Απάντηση:

α) ἡσθόμην: αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην, αἰσθήσομαι, [αἰσθανθήσομαι], ἡσθόμην, [ἡσθάνθην], ἡσθημαι.

ἐπαρθείη: ἐπαίροιο, ἐπαροῖτο, ἐπαρθήσοιτο, ἐπάρατο, ἐπαρθείη, ἐπηρμένος εἶη

β) [β' εν. προσ.]: ἦσθου, αἴσθη, αἴσθιοιο, αἰσθοῦ

[γ' πληθ. προσ.]: ἦσθοντο, αἴσθωνται, αἴσθοντο, αἰσθέσθων ἢ αἰσθέσθωσαν.

[β' εν. προσ.]: ἐπήρθης, ἐπαρθῆς, ἐπαρθείης, ἐπάρθητι.

[γ' πληθ. προσ.]: ἐπήρθησαν, ἐπαρθῶσι, ἐπαρθείησαν ἢ ἐπαρθείεν, ἐπαρθέντων ἢ ἐπαρθήτωσαν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Σωστό: β, γ, Λάθος: α

2η: ἀχθομένον: κατηγορηματική *μτχ.* από το ρ. ἡσθόμην, ὄρων: αιτιολογική *μτχ.*, φιλοτιμότερον: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου, τοῦ δέοντος: επιθετική *μτχ.* γενική συγκριτική από το «φιλοτιμότερον», τῶν προγόνων: αντικείμενο στη *μτχ.* ἐνθυμούμενος, μόνους: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἀξίους.

3η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

4η: 1 → γ, 2 → α, 3 → β, 4 → δ, 5 → ε.

5η: Χρονική αντικατάσταση: ενεστ. ἐπαίροιο, μελ. ἐπαροῖτο, αορ. ἐπάρατο, παθ. ἀόρ. ἐπαρθείη, πρμ. ἐπηρμένος εἶη.

Εγκλιτική αντικατάσταση: οριστ. ἐπήρθη, υποτ. ἐπαρθῆ, ευκτ. ἐπαρθείη, προστ. ἐπαρθῆτω, απρμφ. ἐπαρθῆναι, *μτχ.* ἐπαρθεῖς, -θείσα, -θέν.

6η: λέγω: λέξι, λέσχη, λόγος, ρητός, ρήμα, ρήτορας., δοκῶ: ἀδοξος, ἀδόκητος, δόγμα, δόκιμος, δοκίμοιο, διατίθεμαι: διάθεση, διαθήκη, αδιάθετος, θέμα, θέση, θεμέλια.

7η: ἀκαλαίσθητος < αἰσθάνομαι, ἐπιχειρηματίας < ἐπιχειρῶ, παύλα < παύομαι, δόξα < δοκῶ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Η απολογία του Μαντιθέου χωρίζεται σε δύο μέρη. Ποιο είναι το θέμα του κάθε μέρους και ποιο, κατά τη γνώμη σας, είναι το σπουδαιότερο;

Απάντηση:

Η απολογία του Μαντιθέου χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος [§§ 1-8] κάνει αναφορά στη βασική εναντίον του κατηγορία, η οποία είναι ότι κατά την περίοδο των τριάκοντα τυράννων υπηρέτησε ως ιππέας. Οι ιππείς υπήρξαν ισχυροί υποστηρικτές του

τυραννικού καθεστώτος και γι' αυτόν τον λόγο θεωρήθηκαν εχθροί του δημοκρατικού πολιτεύματος. Την κατηγορία αυτή, ότι δηλαδή υπηρέτησε ως ιππέας στην περίοδο των τριάκοντα τυράννων και ότι μετείχε τότε στη διακυβέρνηση της πόλης των Αθηνών, προσπαθεί ο Μαντίθεος να την αναρρέσει προβάλλοντας ισχυρά επιχειρήματα.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι τα ακόλουθα:

α) Την περίοδο της εξουσίας των τριάκοντα τυράννων απουσίαζε από την Αθήνα, αφού ο πατέρας του τον είχε στείλει μαζί με τον αδελφό του στον Πόντο.

β) Επέστρεψε στην Αθήνα πέντε μόνο μέρες πριν κατέβουν στον Πειραιά οι δημοκρατικοί του Θρασυβούλου από το φρούρο της φυλής.

γ) Είναι λογικό και φυσικό να μην επιθυμεί να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της πόλης των Αθηνών κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο.

δ) Όχι μόνο ο ίδιος δεν επιθυμούσε συμμετοχή στη διακυβέρνηση της πόλης των Αθηνών, αλλά και οι τριάκοντα τύραννοι δεν ήθελαν να μετέχουν στο καθεστώς τους αυτοί που απουσίαζαν από την πόλη και δεν είχαν αναμειχθεί καθόλου στη διάπραξη αδικιών και ανομιών κατά των συμπολιτών τους. Είναι γεγονός, επίσης, ότι οι τύραννοι περιφρονούσαν και καταδίδωκαν ακόμα κι αυτούς μαζί με τους οποίους κατάργησαν το δημοκρατικό πολίτευμα.

ε) Είναι επισφαλές και επιπόλαιο να λάβει κανείς σοβαρά υπόψη τις πινακίδες στις οποίες αναγράφονται τα ονόματα εκείνων που υπηρέτησαν ως ιππείς. Σε αυτές υπάρχει η αντίφαση ότι δεν αναφέρονται εκείνοι που παραδέχονταν ότι ήταν τότε ιππείς, ενώ αντίθετα έχουν γραφεί ονόματα προσώπων που την περίοδο αυτή βρισκόνταν μακριά από την πατρίδα.

στ) Μεγαλύτερη βαρύτητα και αξιοπιστία πρέπει να δοθεί στον κατάλογο των φυλάρχων, οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να αναγράφουν τα ονόματα όλων εκείνων που είχαν χρηματίσει την περίοδο εκείνη ιππείς, προκειμένου να εισπράξουν τις σχετικές χρηματικές επιχορηγήσεις. Στον κατάλογο, όμως, των φυλάρχων δεν υπάρχει το όνομα του Μαντιθέου.

ζ) Δε θεωρεί αρνητικό και επιλήψιμο να έχει υπηρέτησει κανείς στην τάξη των ιππέων κατά την περίοδο των τριάκοντα τυράννων, με την προϋπόθεση βέβαια να μην έχει κάνει κακό και να μην έχει αδικήσει κανένα από τους συμπολίτες του. Σημειώνει μάλιστα ότι πολλοί από τους βουλευτές, τους στρατηγούς και τους ιπάρχους ήταν κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο ιππείς.

Στο δεύτερο μέρος [§§ 9-21] απολογείται με συντομία για όλη του τη ζωή, την ιδιωτική και τη δημόσια. Αναφέρει με ιδιαίτερη έμφαση τα εξής:

α) Προίκισε με τριάντα μνες την καθεμία από τις αδελφές του, αν και δεν ήταν υποχρεωμένος από το νόμο και μολονότι δεν του είχε απομείνει μεγάλη περιουσία. Μοίρασε επίσης την πατρική περιουσία με το μικρότερο αδελφό του κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο ίδιος να πάρει μικρότερο μερίδιο απ' αυτόν. Επομένως, υπήρξε αφιλοκερδής, δίκαιος και έντιμος προς τα μέλη της οικογένειάς του.

β) Ποτέ μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε παρουσιαστεί στο δικαστήριο είτε ως κατηγορούμενος είτε ως κατηγορούμενος. Αυτό αποδεικνύει ότι η συμπεριφορά του προς τους συνανθρώπους του υπήρξε φιλική, δίκαιη και αφεγάδιαστη.

γ) Σε αντίθεση με πολλούς νέους της εποχής του, ποτέ δε σπατάλησε τον καιρό του σε κυβευτήρια και ύποπτα καταγώγια, στα οποία όσοι σύχναζαν διηγούνταν ψεύτικες και συκοφαντικές ιστορίες για έντιμους πολίτες.

δ) Δεν είναι φιλόδικος και ποτέ δεν έχει υποβληθεί εναντίον του ούτε δίκη ούτε γραφή ούτε εισαγγελία.

ε) Ο ίδιος ζήτησε τη μετάταξή του από το ιππικό στο πεζικό, όταν υπήρχε γενική κατακραυγή και διαμαρτυρία κατά των ιππέων ότι διέτρεχαν λιγότερους κινδύνους από το πεζικό στις μάχες κατά των Σπαρτιατών. Με την πρότασή του αυτή ο Μαντίθεος έδειξε την αφοσίωσή του στην πόλη, σε αντίθεση με άλλους συμπολίτες του που επιδίωκαν να υπηρετήσουν ως ιππείς για να αποφύγουν τους κινδύνους επιδεικνύοντας έτσι τη δειλία τους.

στ) Ο Μαντίθεος προσέφερε ο ίδιος σε δυο φτωχούς στρατιώτες τριάντα δραχμές στον καθένα και παρότρυνε τους συμπολίτες του να ενισχύσουν κι αυτοί οικονομικά τους άπορους στρατευμένους. Ο ίδιος θεωρεί την πράξη του αυτή δείγμα της μεγάλης του αφοσίωσης στην πατρίδα.

ζ) Αντίθετα από πολλούς συμπολίτες του που προσπαθούσαν με κάθε τρόπο ν' αποφύγουν τους κινδύνους από τη μάχη που έλαβε χώρα στη Νεμέα ανάμεσα στους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες, ο ίδιος πολέμησε στην πρώτη γραμμή επιδεικνύοντας ανδρεία, θάρρος και ηρωισμό. Αποχώρησε μάλιστα από το πεδίο μάχης αργότερα από τον στρατηγό Θρασύβουλο, ο οποίος κατηγορήσε τους στρατιώτες του για δειλία.

η) Όταν ο ισχυρός και δυναμικός βασιλιάς της Σπάρτης Αγησίαλος είχε φτάσει στη Βοιωτία και όλοι οι Αθηναίοι διακατέχονταν από δικαιολογημένο φόβο, ο ίδιος παρουσιάστηκε στον ταξιαρχο της φυλής του και του εξέφρασε την επιθυμία να στείλει στη Βοιωτία το τάγμα στο οποίο ανήκε χωρίς κλήρωση. Η παράκλησή του αυτή αποδεικνύει την ανδρεία και τη γενναιότητά του.

θ) Υπογραμμίζει ιδιαίτερα το γεγονός ότι όχι μόνο εκτελούσε με προθυμία τις διαταγές των ανωτέρων του, αλλά έθετε τον εαυτό του σε κίνδυνο με δική του πρωτοβουλία. Στόχος αυτής του της επιλογής ήταν να θεωρηθεί από τους άρχοντες άριστος πολίτης. Η πειθαρχία λοιπόν στην εκτέλεση των διαταγών των ανωτέρων και η αφήφιση του κινδύνου διαφοροποιούν τον Μαντίθεο από πολλούς άλλους συμπολίτες του.

ι) Δεν απουσίαζε ποτέ από τις άλλες εκστρατείες και φρουρές. Εκστράτευε μεταξύ των πρώτων και αποχωρούσε από τις μάχες τελευταίος.

ια) Ως αριστοκρατικός, ο ίδιος έτρεφε μακριά κόμη και γι' αυτό τονίζει ιδιαίτερα ότι τα μακριά μαλλιά των πολιτών δεν είναι εκείνα που βλάπτουν την πόλη, αλλά οι κακές ενέργειες και συμπεριφορές τους. Επομένως, ο κάθε πολίτης δεν πρέπει να κρίνεται και να αξιολογείται από την εξωτερική του εμφάνιση αλλά από τις πράξεις και τις ενέργειές του.

ιβ) Τέλος, ο Μαντίθεος αναφέρει ότι σκοπός της πρώτης δημηγορίας του ήταν η επιθυμία του να σώσει την πατρική περιουσία από τη δήμευση και ότι κίνητρο για την ενασχόλησή του με τα κοινά ήταν η φιλοδοξία του να θεωρηθεί άξιος πολίτης, ικανός να διαχειρίζεται τις δημόσιες υποθέσεις και να συμμετέχει στα κοινά.

Από τα δυο παραπάνω μέρη του λόγου του Μαντιθέου σημαντικότερο είναι το πρώτο, αφού αυτό απαντά ευθέως και άμεσα στο κατηγορητήριο και το αναιρεί. Το δεύτερο μέρος συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση μιας γενικής και ολοκληρωμένης γνώμης για το χαρακτήρα και τη συμπεριφορά του Μαντιθέου σε κρίσιμα γεγονότα της ζωής του. Με το δεύτερο μέρος ο Μαντίθεος θέλει να δείξει ότι ο πολίτης που υπήρξε αφιλοκερδής και δίκαιος σε θέματα που αφορούν στην οικογένειά του και εκπλήρωσε υποδειγματικά τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, θα είναι επιμελής και συνεπής στη διαχείριση των πολιτικών πραγμάτων. Συμπερασματικά, το πρώτο μέρος είναι το σπουδαιότερο, ενισχύεται όμως σημαντικά από την όλη στάση και συμπεριφορά του Μαντιθέου στην ιδιωτική και δημόσια ζωή του.

Ερώτηση 2η: Το σημαντικότερο γνώρισμα της τέχνης του Λυσία στο συγκεκριμένο λόγο είναι η ηθοποιία. Πώς ζωγραφίζει ο επιδέξιος λογογράφος τον πελάτη του;

Απάντηση:

Ο λογογράφος Λυσίας με το χάρισμα της ηθοποιίας ζωγραφίζει επιδέξια την προσωπικότητα πελάτη του. Με πειστικότητα τον εμφανίζει ως δίκαιο αδελφό, ενάρετο άνθρωπο, γενναίο στρατιώτη, σωστό και χρηστό πολίτη. Από τη μια πλευρά εξαιρεί τις αρετές του, ενώ από την άλλη αποφεύγει να κάνει μνεία τυχόν αδυναμιών και μειονεκτημάτων του. Υπογραμμίζει ιδιαίτερα την ανδρεία και τον ηρωισμό του στο πεδίο της μάχης, τη μεγάλου φιλοπατρία, την έντιμη συμπεριφορά του προς τους συμπολίτες του και την πειθαρχία στους ανωτέρους του. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητάς του αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την επικύρωση της εκλογής του ως βουλευτή.

Ερώτηση 3η: Ποιος ο ρόλος της δοκιμασίας των αρχόντων στη διασφάλιση της δημοκρατίας;

Απάντηση:

Οι άρχοντες και όσοι προορίζονταν να καταλάβουν ανώτερα αξιώματα υπβάλλονταν σε δοκιμασία, που αποτελούσε έναν εξονυχιστικό έλεγχο των ενεργειών και του τρόπου ζωής του δοκιμαζομένου. Κυρίως εξετάζονταν τα τυπικά γνωρίσματά του, όπως ήταν η ηλικία, η καταγωγή, η συμπεριφορά προς τους γονείς, η εκπλήρωση των στρατιωτικών, φορολογικών και λατρευτικών υποχρεώσεών του. Η δοκιμασία συχνά ήταν μια περισσότερο λεπτομερής και χρονοβόρα διαδικασία από τις άλλες δίκες και είχε ως κύριο σκοπό να διαπιστωθεί αν ο δοκιμαζόμενος ήταν άξιος για το λειτουργήμα στο οποίο έχει εκλεγεί. Οι αρχαίοι Αθηναίοι πίστευαν ότι η δημοκρατία διασφαλίζεται με τον καλύτερο τρόπο αν τα ανώτερα αξιώματα της πόλης αναλαμβάνουν άνδρες συνετοί, αφιλοκερδείς, έντιμοι, δίκαιοι και φιλοπάτριδες. Σε γενικές γραμμές, οι αψηγάδιαστοι και άριστοι πολίτες θεωρούνταν εγγύηση για την εδραίωση της δημοκρατίας.

Ερώτηση 4η: Εάν ήσαστε βουλευτής-κριτής, θα επικυρώνατε ή όχι την εκλογή του Μαντιθέου στο βουλευτικό αξίωμα; Να αιτιολογήσετε την απόφασή σας.

Απάντηση:

Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης δίκης του Μαντιθέου δε μας σώζεται σε κάποια συγκεκριμένη μαρτυρία. Συνήθως όμως μια επιτυχημένη αιτιολογία προδικάζει και το αποτέλεσμα.

Αν ήμουν βουλευτής-κριτής, θα επικύρωνα την εκλογή του Μαντιθέου στο βουλευτικό αξίωμα για τους εξής λόγους:

α) Ανασκεύασε και διέψευσε πλήρως και με επάρκεια το εναντίον του κατηγορητήριο, αφού απέδειξε ότι κατά την περίοδο που την εξουσία είχαν οι τριάκοντα, ο ίδιος βρισκόταν μακριά από την πατρίδα του.

β) Με πειστικά επιχειρήματα, με αξιοπρέπεια και με μάρτυρες παρουσιάζει τον εαυτό του ως τίμιο αδελφό, ενάρετο άνθρωπο, γενναίο στρατιώτη και χρηστό πολίτη.

γ) Ο Μαντίθετος υπερείχε ουσιαστικά και ολοφάνερα σε σχέση με άλλους συμπολίτες του όσον αφορά την προσωπικότητά του και τη γενικότερη συμπεριφορά του στην ιδιωτική και δημόσια ζωή του.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ῬΟΔΙΩΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

ΒΙΟΣ – ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τα πρώτα χρόνια της ζωής του Δημοσθένη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 115 («Ο Δημοσθένης ανήκει στις μορφές... που χαιρόνταν τη νιότη τους»).

Ερώτηση 2η: Σε ποιους λόγους οφείλεται το ενδιαφέρον του Δημοσθένη για τη ρητορική; Ποιος ήταν δάσκαλός του;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 115-116 («Μετά την ενηλικίωσή του... μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο»).

Ερώτηση 3η: Τι γνωρίζετε για τους πρώτους δικανικούς λόγους του Δημοσθένη και για το διάστημα που εργάστηκε ως λογογράφος;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 116 («Καρπός της [προηγούμενης] προετοιμασίας του... λόγους για άλλους»).

Ερώτηση 4η: Τι γνωρίζετε για τους δικανικούς λόγους που έγραψε ο Δημοσθένης από το 355 π.Χ. κι εξής;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 116-117 («Οι λόγοι του σε δημόσιες πολιτικές δίκες ... ενόψει του φημολογούμενου περσικού κινδύνου»).

Ερώτηση 5η: Τι γνωρίζετε για τους πολιτικούς λόγους του Δημοσθένη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 117-118 («Ο τομέας στον οποίο διακρίθηκε... βασιλιά της θρακικής χερσονήσου»).

Ερώτηση 6η: Να αναπτύξετε ό,τι γνωρίζετε για τον αντιμακεδονικό αγώνα του Δημοσθένη.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 118 («[Οι λόγοι αυτοί προετοιμάζουν το έδαφος] ... και της πόλης του»).

Ερώτηση 7η: Ποια γεγονότα σημάδεψαν τα τελευταία χρόνια της ζωής του Δημοσθένη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 118-119 («Τα τελευταία χρόνια της ζωής του... (ο άτυχος τελευταίος πρόμαχος της ελληνικής ελευθερίας" [W, Jaeger]»).

Ερώτηση 8η: Το έργο του Δημοσθένη έχει ιστορική αξία; Να δικαιολογήσετε τις απόψεις σας δίνοντας συγκεκριμένα παραδείγματα.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 119-120 («Έχει διατυπωθεί η άποψη... προκύπτουν ανάγλυφα μέσα από τους πολιτικούς του λόγους»).

Ερώτηση 9η: Σε τι έγκειται η αισθητική αξία του έργου του Δημοσθένη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 121 («Μεγάλη είναι [και] η αισθητική αξία... για τον αναγνώστη»).

Ερώτηση 5η: Να γράψετε αναλυτικά τη διάρθρωση του «Υπέρ Μαντιθέου» λόγου.

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 80 («Α. ΠΡΟΟΙΜΙΟ §§ 1-3... του Μαντίθεου με τα κοινά»).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ
«Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας» ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για την ιστορία της Ρόδου έως το 378/77 π.Χ.;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 123-124 («Η Ρόδος... άλλαξε πολλές φορές “στρατόπεδο”»).

Ερώτηση 2η: Τι γνωρίζετε για την ιστορία της Ρόδου από την προσχώρησή της στη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία έως την εκφώνηση του λόγου του Δημοσθένη «Υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας» στην Εκκλησία του δήμου;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 124-125 («Το 378/77 π.Χ. προσχωρεί <η Ρόδος> στη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία ... «Υπέρ τής Ροδίων Έλευθερίας»).

Ερώτηση 3η: Ποια η διάρθρωση του «Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας» λόγου του Δημοσθένη (Να αναφέρετε περιληπτικά τα βασικά σημεία του λόγου).

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 125-126 «Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ».

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2

*Περί του ότι δεν εκτελούνται οι αποφάσεις
και ότι θεόσταλτη ευκαιρία παρουσιάστηκε
που πρέπει ν' αξιοποιηθεί «ἔργω».*

ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἶμαι δεῖν,
βουλευομένων
περὶ τηλικούτων [πραγμάτων]
διδόναι παρρησίαν

ἐκάστω τῶν συμβουλευόντων.
Ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ'
ἠγησάμην χαλεπὸν
τό διδάξαι ὑμᾶς
τά βέλτιστα
[ὥς γὰρ εἰπεῖν ἀπλῶς,
ἅπαντες δοκεῖτέ μοι
ὑπάρχειν ἐγνωκότες],
ἀλλὰ [ἠγησάμην χαλεπὸν]
τό πείσαι πράττειν αὐτά·
ἐπειδὴν γὰρ δόξῃ τι
καὶ ψηφισθῆ,
τότε ἀπέχει ἴσον
τοῦ πραχθῆναι
ὄσονπερ [ἀπεῖχε]
πρὶν δόξαι [τι].
2. Ἔστι μὲν οὖν ἔν
ᾧ ἐγὼ νομίζω

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ἄνδρες Αθηναῖοι, νομίζω ὅτι πρέπει,
ἀφοῦ σκέφτεστε
για τόσο σπουδαία ζητήματα,
να παραχωρεῖτε πλήρη την ελευθερία του
λόγου
στον καθένα ἀπὸ τους ρήτορες.
Εγὼ ὅμως ποτέ μέχρι τώρα
δε θεώρησα δύσκολο
το να σας δώσω [ἢ διδάξω]
τις ἀριστες συμβουλές
[γιατί, για να μιλήσω γενικὰ,
ὄλοι μου φαίνεστε
ὅτι τα ἔχετε γνωρίσει ἀριστα],
ἀλλὰ [θεώρησα δύσκολο]
το να σας πείσω να πράττετε αὐτά·
γιατί, ὅταν ἀποφασιστεῖ κάτι
και ψηφιστεῖ,
τότε ἀπέχει ἐξίσου
ἀπὸ το να γίνει πράξη
ὅσο ἀκριβῶς [ἀπεῖχε]
πρὶν να αποφασιστεῖ [κάτι].
Υπάρχει λοιπὸν ἓνα
ἀπ' αὐτά για τα ὁποῖα νομίζω

ὀφείλειν ὑμᾶς	ὅτι χρωστάτε εσεῖς
χάριν τοῖς θεοῖς,	εὐγνωμοσύνη στους θεούς,
τό ἔχειν νῦν	το ὅτι δηλαδή στηρίζουν [οι Ρόδιοι] τώρα
τάς ἐλπίδας τῆς αὐτῶν σωτηρίας	τις ἐλπίδες της δικῆς τους σωτηρίας
ἐν ὑμῖν μόνοις	σε σας μόνοις,
τούς πολεμήσαντας ὑμῖν	εκείνοι που ἐναντίον σας πολέμησαν
οὐ πάλαι	πρὶν ἀπό λίγο
διὰ τὴν αὐτῶν ὕβριν.	ἐξαιτίας της ἀλαζονείας τους.
Ἄξιόν [ἔστι] δ' ἡσθῆναι [ὑμᾶς]	Ἀξίζει λοιπὸν να ευχαριστηθεῖτε [εσεῖς]
τῷ παρόντι καιρῷ·	για την τωρινὴ ευκαιρία·
συμβήσεται γάρ ὑμῖν	γιατί θα συμβεῖ σε σας
ἀπολύσασθαι ἔργω	να ἀναιρέσετε ἐμπρακτα
μετὰ δόξης καλῆς τάς βλασφημίας	με φήμη καλὴ τις ἐναντίον σας κακολογίες
παρὰ τῶν διαβαλλόντων	που προέχονται ἀπ' αὐτοὺς που συκοφαντοῦν
τὴν πόλιν ἡμῶν,	την πόλη μας,
ἐὰν βουλευσῆσθε ὑπὲρ αὐτοῦ	ἀν σκεφτεῖτε γι' αὐτὴν [την ευκαιρία],
ἃ χροή [βουλευσάσθαι ὑμᾶς].	ὅσα πρέπει [να σκεφτεῖτε ἐσεῖς].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

οἶμαι: οριστ. ενεστ. του αποθετικού ρήμ. **οἶμαι** και **οἶομαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** **ῥόμην** – **ῥῆμην**, **οἰήσομαι**, **ῥήθημην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οἶησις, οἰηματίας, οἰητός.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: Δοκῶ, δοκεῖ μοι, δοξάζω, ἡγοῦμαι, νομίζω, φρονῶ.
δεῖν: ἀπαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του ἀπροσ. **δεῖ** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** **δεῖ**, **ἔδει**, **δεήσει**, **ἐδέησε**, **δεδέηκε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δέησις, ἀδέητος, ἐνδεής, ἀνενδεής, δέημα.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: πρέπει, προσήκει, χροή.
ἄνδρες: κλητικὴ πληθ. αριθμ. γέν. ἀρσ. γ' κλίσ. του συγκοπτόμενου υγρόληκτου ουσ. **ὁ ἀνήρ** = ο ἄνδρας.
τηλικούτων: γενικὴ πληθ. ουδετ. γέν. της δεικτικῆς ἀντωνυμίας **τηλικούτος** - **τηλικαύτη** - **τηλικούτον** = τόσο σπουδαῖος.
βουλευομένους: μετοχὴ ενεστ. μέσ. φων. αιτιατ. πληθ. ἀρσεν. γέν. του **βουλεύομαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλευόμην**, μέλ. **βουλεύσομαι**, ἀορ. **ἐβουλευ-**

σάμην, παθητ. αόρ. **ἐβουλεύθην**, παρκμ. **βεβούλευμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: βουλευτής, βουλευτήριον, βούλευμα, βούλευσις, βουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαλογίζομαι, ενθυμοῦμαι, εἰσηγοῦμαι, νουθετῶ, διδάσκω, σκοπῶ.

διδόναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **δίδωμι** = παραχωρῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐδίδουν**, μέλ. **δώσω**, αόρ. β' **ἔδωκα**, παρκμ. **δέδωκα**, υπερσ. **ἐδεδώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δότης, δόσις, δῶρον, δοτέος, προδότης, προδοσία, ἀνέκδοτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐπιτρέπω, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δέχομαι, λαμβάνω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Τονισμός των ρημάτων σε **-μι** στον **αόριστο β'** της προστακτικής.

α] Στο **β' ενικό** και **β' πληθυντικό** πρόσωπο του αορίστου β', ενεργητικού και μέσου, της προστακτικής ο τόνος **αναβιβάζεται στη λήγουσα της πρόθεσης**: **πρόσ**-θες, **ἔκ**-δοτε, **ἔκ**-δοσθε, **σύν**-θετε, **σύν**-θεσθε (: μονοσύλλαβη πρόθεση).

β] Στο **β' ενικό** (προσοχή, μόνο στο β' ενικό) του μέσου αορίστου β' ο τόνος **δεν αναβιβάζεται**, όταν η πρόθεση είναι μονοσύλλαβη ή είναι δισύλλαβη, αλλά έχει πάθει ἐκθλιψη: **ἐν**-θοῦ, **ἐκ**-θοῦ, **προσ**-θοῦ (: μονοσύλλαβη πρόθεση). **ἀφ**-οῦ (ἀπό + οῦ: δισύλλαβη πρόθεση που ἔπαθε ἐκθλιψη).

παρησίαν: αιτιατ. ενικ. θηλ. γέν. α' κλίσ. του ουσ. η **παρησία**, **-ας** = ελευθερία λόγου.

ἐκάστω: δοτ. ενικ. αρσεν. γέν. της αορίστης επιμεριστικής αντων. **ἕκαστος**, **-η**, **-ον** = ο καθένας [: από τους πολλούς].

τῶν συμβουλευόντων: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. αρσεν. γέν. του **συμβουλεύω** = συμβουλεύω· **οἱ συμβουλευόντες** = οι ρήτορες.

ἐγώ: ονομ. ενικ. α' προσ. της προσωπικής αντων. **ἐγώ** - **σύ** - [**οὔ**: γενική].

οὐδέποτε: επίρρημα = ποτέ μέχρι τώρα δεν.

ἡγησάμην: οριστ. αορ. μέσ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **ἡγέομαι** -**οῦμαι** = θεωρῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἡγούμην**, μέλ. **ἡγήσομαι**, αόρ. **ἡγησάμην**, παθ. αόρ. **ἡγήθην**, παρκμ. **ἡγήμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: εισηγητής, ἡγήτωρ, ἡγητής, ἡγεμών, ἡγητέος.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: με τη σημασία του **ἄρχω** [: βασιλεύω, δεσπόζω, δυναστεύω, ἡγεμονεύω, κρατῶ] με τη σημασία του **ὀδηγῶ** [: ἔπομαι, ὀπισθοφυλακῶ] – με τη σημασία του **νομίζω** [: γινώσκω, δοκῶ, κρίνω, οἶμαι].

χαλεπόν: αιτιατ. ενικ. ουδεν. γέν. β' κλίσ. του επιθ. **χαλεπός**, **-ή**, **όν** = δύσκολος.

διδάξει: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φων. του **διδάσκω** = διδάσκω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐδίδασκον**, μέλ. **διδάξω**, αόρ. **ἐδίδαξα**, παρκμ. **δεδίδαχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διδάσκαλος, διδασχί, διδασμα, διδαστήριον, διδασκός, ἀδίδακτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: νουθετῶ, παραινῶ, παρακαλεύομαι, συμβουλεύω.

βέλτιστα: αιτιατ. πληθ. ουδεν. γένους β' κλίσ. υπερθ. βαθμ. του επιθ. **ἀγαθός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **ἀγαθός**, **ἀγαθή**, **ἀγαθόν**. συγκρ.: **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἀμεινον** - **ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον** - **ὁ, ἡ κρείττων, τό κρείττον** - **ὁ, ἡ λῶφον, τό λῶφον**. υπερθ. **ἄριστος**, **-η, ον** - **βέλτιστος**, **-η, -ον** - **κράτιστος**, **-η, -ον** - **λῶστος**, **-η, -ον**.

- ύμᾱς:** αιτιατ. πληθ. β' πρόσ. τῆς προσωπικῆς αντωνυμ. **ἐγώ - σύ** - [οὔ: γενική].
- εἶπείν:** απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φων. του **λέγω** = μιλάω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω - ἐρῶ**, αόρ. **ἔλεξα - εἶπα**, αόρ. β' **εἶπον**, παρακμ. **εἶρηκα**, υπερσ. **εἰρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ρήτωρ, λέξεις, λόγος, ρῆσις, ρῆμα, λεκτικός, ἀπόρρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί, φράζω, φωνῶ.
- ὑπάρχειν:** ἀπαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **ὑπάρχω** = ὑπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὑπῆρχον**, μέλ. **ὑπάρξω**, αόρ. **ὑπῆρξα**.
- ἐγνωκότες:** μτχ. παρκμ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του **γινώσκω** = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγίνωσκον**, μέλ. **γνώσομαι**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρακμ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἐγνώκειν - ἐγνώκως ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γνώμων, γνώμη, γνώσις, γνωστός, ἄγνωστος, γνωστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπίσταμαι, γνωρίζω, οἶδα, δοξάζω, κρίνω, φρονῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Το ρηματικό θέμα του αορίστου β' ἔγνων εἶναι **ισχυρό** και **ασθενές** και ἔχει χαρακτήρα **ω** και **ο**. **ΚΛΙΣΗ** του αορ. β' στην οριστική: ἔγνων, ἔγνως, ἔγνω, ἔγνω-μεν, ἔγνω-τε, ἔγνω-σαν. Κατά το **ἔγνων** κλίνονται και οι αόριστοι β' **ἑάλων** (του ἀλίσκομαι) και **ἐβίον** του ζῶ.
- δοκεῖτε:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **δοκέω-ῶ**, **δοκεῖτε [μοι]** = μου φαίνεστε. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδόκουν**, μέλ. **δόξω**, αόρ. **ἔδοξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόξα, δόκησις, δόγμα, ἀδόκητος, ἄδοξος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** νομίζω γινώσκω, κρίνω, οἶμαι.
- πειῖσαι:** ἀπαρέμφ. αορ. ενεργ. φων. του **πείθω** = πείθω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπειθον**, μέλλ. **πείσω**, αόρ. **ἔπεισα**, παρκμ. **πέπεικα**, υπερσ. **ἐπεπείκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πεποιθήσις, πίστις, εὐπείστος, δύσπείστος, πιστός, πιθανός, πιστικός. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπειθῶ.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Το ενεργητικό **πείθω** ἔχει και αόριστο β' **ἔπειθον**, αλλά εἶναι ποιητικός, ενώ το μέσο **πειθῶμαι** ἔχει αόριστο β' **ἐπιθόμην** και ο τύπος **ἐπισάμην** εἶναι μεταγενέστερος.
- πράττειν:** ἀπαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **πράττω** = πράττω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπραττον**, μέλλ. **πράξω**, αόρ. **ἔπραξα**, παρκμ. **πέπραχα** [: μετβ.] - **πέπραγα** [: αμετβ.], υπερσ. **ἐπεπράχην** [: μετβ.] - **ἐπεπράγειν** [: αμετβ.]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πράκτωρ, πρακτῆρ, πράξις, πράγμα, ἄπρακτος, πρακτέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.
- δόξη:** υποτακτ. αορ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **δοκέω-ῶ**. Βλέπε πιο πάνω.
- ψηφισθῆ:** υποτακτ. παθητ. αορ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **ψηφίζομαι** = ψηφίζομαι, ἐγκρίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐψηφίζομην**, μέλλ. **ψηφιοῦμαι**, παθ, μέλλ. **ψηφισθήσομαι**, αόρ. **ἐψηφισάμην**, παθητ. αόρ. **ἐψηφίσθην**, παρκμ. **ἐψήφισμαι**, υπερσ. **ἐψηφίσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ψήφισμα, ψηφιστός, ψηφιστέον, ἀποψήφισις, καταψήφισις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιχειροτονῶ, τίθεμαι τήν ψῆφον.

πραχθήναι: απαρέμφ. παθητ. αορ. του **πράττομαι** = γίνομαι πράξη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπραττόμην**, μέλ. **πράξομαι**, παθητ. μέλλ. **πραχθήσομαι**, αόρ. **ἐπραξάμην**, παθητ. αόρ. **ἐπράχθην**, παρκμ. **πέπραγαμι**, υπερσ. **ἐπεπράγμην**.

ἀπέχει: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **ἀπέχω** = απέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπείχον**, μέλλ. **ἀφέξω - ἀποσχήσω**, αόρ. β' **ἀπέσχον**, παρκ. **ἀπέσχηκα**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἔξις, σχέσις, σχολή, κατοχή, ἠνίοχος, σχετικός.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν η ευκτική του αορ. β' είναι απλή, σχηματίζεται: **σχοίην, σχοίης**, κ.λπ. Όταν όμως είναι σύνθετη: **μετάσχοιμι, -οις, -οι** κ.λπ.

- Η απλή προστακτική **σχές** του αορ. β' απαντά μόνο στους ποιητές. Στους πεζογράφους μόνο σύνθετη, **ὑπόσχες, πρόσσχες** κ.λπ.

- Όταν το β' ενικό της προστακτικής του αορ. β' **σχοῦ** είναι σύνθετο με δι-σύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: **παρά-σχου**.

δόξαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φων. του **δοκέω-ῶ**. Βλέπε πιο πάνω.

ἔστι: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. προσ. του **εἰμί** = είμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν - ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἔγενόμην**, παρκ. **γένονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν - γεγόνειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, υπάρχω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **εἰμί** αναπληρώνει τον αόριστο, παρακείμενο και υπερσυντέλικο από το **γίγνομαι**.

νομίζω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **νομίζω** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνόμιζον**, μέλ. **νομιῶ**, αόρ. **ἐνόμισα**, παρκ. **νενόμιχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** νόμισμα, νομιστός, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, ἠγοῦμαι, οἶομαι, ὑπολαμβάνω, φρονῶ.

χάρι: αιτ. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του ουσ. **χάρις - χάριτος** = ευγνωμοσύνη.

ὀφείλειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **ὀφείλω** = χρωστώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὄφειλον**, μέλ. **ὀφειλήσω**, αόρ. α' **ὀφείλησα**, αόρ. β' **ὄφελον**, παρκμ. **ὀφείληκα** [: μεταγενέστερος], υπερσ. **ὀφειλήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀφειλέτης, ὀφειλή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀφλισκάνω.

αὐτῶν: [: συνηρεμένοις τύπος αντί **ἑαυτῶν**], γεν. πληθ. αρσ. γένους γ' πρόσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἑμαυτοῦ - ἑμαυτῆς** [α' προσ.], **σεαυτοῦ - σεαυτῆς** [β' προσ.], **ἑαυτοῦ - ἑαυτῆς** [γ' προσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ • Οι αντωνυμίες αυτές έχουν μόνο πλάγιες πτώσεις.

ῥβρι: αιτ. ενικ. θηλ. γένους γ' κλίσης του ουσ. **ῥβρις - ῥβρεως** = αλαζονεία.

πολεμήσαντας: μτχ. αορ. ενεργ. φων. αιτιατ. πληθ. του **πολεμέω-ῶ** = πολεμῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐπολέμουν**, μέλ. **πολεμήσω**, αόρ. **ἐπολέμησα**, παρκ. **πεπολέμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πολεμήτωρ, πολεμητήριον, δυσπολέμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγωνίζομαι, μάχομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εἰρήνην ἄγω, εἰρηνεύω, ἡσυχάζω.

ὑμῖν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της προσ. αντωνυμίας β' προσ. **ἐγώ** βλ. πιο πάνω.

πάλαι: επίρρ. χρονικό· οὐ πάλαι = πριν από λίγο. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. πάλαι, συγκρ. παλαιότερον, υπερθ. παλαιάτατα.

μόνοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του επιθ. β' κλίσης **μόνος, -η, -ον.**

ἔχουν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του ἔχω = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω - σήσω, αόρ. β' ἔσχον, παρκα. ἔσχηκα.

ἠσθῆναι: απαρέμφ. παθητ. αόρ. του ἠδομαι = ευχαριστιέμαι **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠδόμην, μέλλ. ἠσθήσομαι, αόρ. ἠσθην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἠδονή, ἠδονισμός, ἠδονιστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγάλλομαι, τέρομαι, χαίρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄθυμῶ, ἄχθομαι, λυποῦμαι, χαλεπῶς φέρω.

παρόντι: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. δοτ. ενικ. του πάρεμι = είμαι παρών. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. παρήν, μέλ. παρεσομαι, αόρ. β' παρεγενόμην, παρκ. παραγένονα, υπερσ. παρεγεγόνειν.

συμβήσεται: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του συμβαίνω = συμβαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. συνέβαινον, μέλλ. συμβήσομαι, αόρ. β' συνέβην, παρκμ. συμβέβηκα, υπερσ. συνεβεβήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ανάβασις, κατάβασις, διάβασις, ἀναβάτης, βακτηρία, βήμα, βαθμός, βωμός, ἄβατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βαδίζω, βλώσκω, ἔρχομαι, ὀδεύω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ρηματικό θέμα του αορίστου β' ἔβην (του βαίνω) είναι **ισχυρό** και **ασθενές** και έχει χαρακτήρα **η** και **α**. **ΚΛΙΣΗ** του αορίστου β' στην οριστική: ἔβην, ἔβη-ς, ἔβη, ἔβη-μεν, ἔβη-σαν. Κατά το ἔβην κλίνεται και αόριστος β' ἔφθην (του φθάνω).

χρή: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του απροσώπου **χρή - χρεών ἐστι** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **χρήν - ἐχρήν**, μέλλ. **χρήσει**, αόρ. σύνθ. **ἀπέ-χρησε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει.

βουλεύσησθε: υποτ. αορ. μέσ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **βουλεύομαι** = σκέφτομαι. Βλέπε πιο πάνω.

διαβαλλόντων: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του διαβάλλω = συκοφαντώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. διέβαλλον, μέλλ. διαβαλῶ, αόρ. β' διέβαλον, παρκ. διαβέβληκα, υπερσ. διεβεβλήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βολή, διάβολος, βέλος, ἀπόβλητος, ἀδιάβλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἴημι, ρίπτω, πατάσσω, πλήττω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Τα απαρέμφατα του **βάλλω** στο μέλλοντα και στον αόριστο [: **βαλεῖν**] απλά και σύνθετα συμπίπτουν. Όταν το απαρέμφατο είναι τελικό σχεδόν πάντα είναι αορίστου β'.

πόλιν: γεν. ενικ. θηλ. γένους του ουσ. β' κλίσης **καλός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **καλός, καλή, καλόν**, συγκρ. **ὄ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον**, υπερθ. **κάλλιστος, -η, -ον.**

ἀπολύσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσ. φων. του ἀπολύομαι = αναιρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπελυόμην, μέλλ. ἀπολύσομαι, παθ. μέλ. ἀπολυθήσομαι, αόρ. ἀπελυσά-

μην, παθ. αόρ. **ἀπελύθην**, παρκ. **ἀπολέλυμαι**, υπερσ. **ἀπελελύμην**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: λυτήρ, διαλύτης, λύσις, κατάλυμα, λύτρα, λυτός, ἄλυτος.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἔλευθερῶ, λυτρῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δέω, δουλώ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Δίδωμι: δόση, διάδοση, μετάδοση, απόδοση, επίδοση, παράδοση, δώρο, προδότης, προδοσία, καταδότης, αιμοδότης, εκδότης, δόσιμο, παραδίνω, προδίνω. **Συμβουλευώ**: συμβουλάτορας, συμβουλευτικός, συμβουλεύω, συμβουλή, σύμβουλος, βουλευτής, βουλευτικός, βουλή, βουλευτήριο. **Διδάσκω**: δάσκαλος, διδασκαλείο, διδασκαλικός, δίδαγμα, διδακτός, αδίδακτος, διδαχή, αυτοδίδακτος, δίδακτρα, διδακτέος. **Λέγω**: λέω, προλέγω, ξαναλέω, λόγος, λογισμός, λόγια, ρήμα, ρήτορας, πολυλογία, πολυλογάς, φιλολογία, φιλόλογος, ψυχολόγος, ψυχολογία. **Πείθομαι**: πίστη, πιστός, πιστότητα, πειθώ, πειστικός, πιθανόν, πιστεύω, πεποίθηση. **Υβρίζω**: υβρίζω, υβριστής, υβριστικός, εξυβρίζω, εξύβριση, εξυβριστικό. **Σωτηρία**: σώζω, σώος, σώμα, σωτήριος, σωτηρία, διασώζω, περισώζω. **Διαβάλλω**: βολή, υπερβολή, συμβολή, βόλος, συμβόλαιο, εμβόλιο, εμβόλιμος, βελόνα, βολίδα, διακοβόλος, εκβάλλω, εισβάλλω, διαβάλλω, παραβάλλω, παραβολή.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

οἶμαι-οἴμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ὤομην-ῶομην, μέλ. οἴησομαι, αόρ. ὤηθην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶμαι-οἴμαι, υποτ. οἴωμαι, ευκτ. οἰοίμην, προστ. -, απαρ. οἴεσθαι, μη. οἰόμενος, -η, -ον.

βουλευομένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βουλευσομένους, αόρ. βουλευσαμένους-βουλευθέντας, παρκ. βεβουλευμένους.

διδόναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δώσειν, αόρ. β' δοῦναι, παρκ. δεδωκέναι.

συμβουλευόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συμβουλευσόντων, αόρ. συμβουλευσάντων, παρκ. συμβεβουλευκότων.

ἡγοῦμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἡγούμην, μέλ. ἡγήσομαι, αόρ. ἡγησάμην/ἡγήθην, παρκ. ἡγήμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἡγησάμην, υποτ. ἡγήσωμαι, ευκτ. ἡγησαίμην, προστ. -, απαρ. ἡγήσασθαι, μη. ἡγησάμενος, -η, -ον.

διδάσκειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διδάξειν, αόρ. διδάξει, παρκ. δεδιδαχέναι.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξειν/ἔρειν, αόρ. λέξει, αόρ. β' εἰπεῖν, παρκ. εἰρηκέναι.

ὑπάρχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὑπάρξειν, αόρ. ὑπάρξει.

γινώσκοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γνωσόμενοι, αόρ. β' γνόντες, παρκ. ἐγνωκότες.

δοκεῖτε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔδοκεῖτε, μέλ. δόξετε, αόρ. ἐδόξατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δοκεῖτε, υποτ. δοκῆτε, ευκτ. δοκοῖτε, προστ. δοκεῖτε, απαρ. δοκεῖν, μη. δοκῶν, -οῦσα, -οῦν.

- πείθειν:** [XPON.] μέλ. πείσειν, ἀόρ. πείσαι, πρκ. πεπεικέναι.
- πράττειν:** [XPON.] μέλ. πράξειν, ἀόρ. πράξαι, πρκ. πεπραχέναι/πεπραγέναι.
- δοκῆ:** [XPON.] ἀόρ. δόξη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔδοξε(ν), υποτ. δόξη, ευκτ. δόξαι/δόξειε[ν], προστ. δοξάζω, απαρ. δόξαι, μτχ. δόξας, -ξασαν, -ξαν.
- ψηφίζεται:** [XPON.] ἀόρ. ψηφίσεται/ψηφισθῆ, πρκ. ἐψηφισμένος-η-ον ἦ. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐψηφίσθη, υποτ. ψηφισθῆ, ευκτ. ψηφισθεῖη, προστ. ψηφισθήτω, απαρ. ψηφισθῆναι, μτχ. ψηφισθείς, -εῖσα, ἐν.
- πράττεσθαι:** [XPON.] μέλ. πράξεσθαι/πραχθήσεσθαι, ἀόρ. πράξασθαι/πραχθῆναι πρκ. πεπραχθῆναι.
- ἀπέχει:** [XPON.] παρτ. ἀπέχε, μέλ. ἀφέξει / ἀποσχίσει, ἀόρ. β' ἀπέσχε, πρκ. ἀπέσχηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπέχει, υποτ. ἀπέχη, ευκτ. ἀπέχοι, ἀπεχέτω, απαρ. ἀπέχειν, μτχ. ἀπέχων, -ουσα, -ον.
- δοκεῖν:** [XPON.] μέλ. δόξειν, ἀόρ. δόξαι.
- ἐστί[ν]:** [XPON.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγενόνη/γεγονώς ἦν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐστί[ν], υποτ. ἦ, ευκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απαρ. εἶναι, μτχ. ὄν, -οὔσα, -όν.
- νομίζω:** [XPON.] παρτ. ἐνόμιζον, μέλ. νομιῶ, ἀόρ. ἐνόμισα, πρκ. νενόμικα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. νομίζω, υποτ. νομίζω, ευκτ. νομίζοιμι, προστ. -, απαρ. νομίζειν, μτχ. νομίζων, -ουσα, -ον.
- ὀφείλειν:** [XPON.] μέλ. ὀφειλήσειν, ἀόρ. ὀφειλήσαι, ἀόρ. β' ὀφελείν.
- πολεμοῦντας:** [XPON.] μέλ. πολεμήσαντας, ἀόρ. πολεμήσαντας, πρκ. πεπολεμηκότας.
- ἐχειν:** [XPON.] μέλ. ἔξιν/σχήσειν, ἀόρ. β' σchein πρκ. ἐσχηκέναι.
- ἦδυσθαι:** [XPON.] μέλ. ἦσθήσεσθαι, ἀόρ. ἦσθῆναι.
- παρόντι:** [XPON.] μέλ. παρεσομένω, ἀόρ. β' παραγενομένω, πρκ. παραγεγονότι.
- συμβαίνει:** [XPON.] παρτ. συνέβαινε, μέλ. συμβήσεται, ἀόρ. β' συνέβη, πρκ. συμβέβηκε, υπερσ. συνβεβήκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συμβήσεται, υποτ. -, ευκτ. συμβήσοιτο, προστ. -, απαρ. συμβήσεσθαι, μτχ. συμβησόμενος, -η, -ον.
- χρῆ:** [XPON.] παρτ. χρῆν και ἐχρῆν, μέλ. χρήσει, ἀόρ. ἔχρησε [: σύνθ.]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρῆ/χρεών ἐστί, υποτ. χρῆ / χρεών ἦ, ευκτ. χρεῖη/χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρ. χρῆναι/, μτχ. χρεών.
- βουλευθήσε:** [XPON.] ἀόρ. βουλευθήσε/βουλευθῆτε, πρκ. βεβουλευμένοι ἦτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐβουλεύσασθε, υποτ. βουλευθήσε, ευκτ. βουλεύσαισθε, προστ. βουλεύσασθε, απαρ. βουλεύσασθαι, μτχ. βουλευσάμενος, -η, -ον.
- διαβαλλόντων:** [XPON.] μέλ. διαβαλούντων, ἀόρ. διαβαλόντων, πρκ. διαβεβληκότων.
- ἀπολύεσθαι:** [XPON.] μέλ. ἀπολύσεσθαι / ἀπολυθήσεσθαι, ἀόρ. ἀπολύσασθαι / ἀπολυθῆναι, πρκ. ἀπολελύσθαι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Παρησιία [: πᾶν + ρῆσις], **Συμβουλευώ** [: σύν + βουλεύω : βουλή], **Οὐδεπώποτε** [: οὐδέ + πώ + ποτέ], **Ψηφίζομαι** [: φῆφος], **Ἀπέχω** [: ἀπό + ἔχω], **᾽Οσονπερ** [: ὅσος + περ], **Πολεμῶ** [: πόλεμος], **Συμβαίνω** [: σύν + βαίνω], **Βουλεύομαι** [: βουλή], **Διαβάλλω** [: διά + βάλλω], **Βλασφημία** [: βλάσφημος : βλάπτω + φήμη], **Ἀπολύομαι** [: ἀπό + λύομαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Οἶμαι δεῖν, ὃ ἄνδρες Ἄθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλευομένους διδόναι παρησιίαν ἐκάστω τῶν συμβουλευόντων: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.] υποκ. στο οἶμαι [: το ρήμα της πρότασης]. διδόναι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο δεῖν: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο οἶμαι: [ὑμᾶς: ενν.]: υποκ. στο διδόναι [: ετεροπροσωπία] και στη μτχ. βουλευομένους: αιτιολ. μτχ. παρησιίαν [: άμεσο] - ἐκάστω [: έμμεσο]: αντικείμενα στο διδόναι. τῶν συμβουλευόντων: επιθ. μετχ. γεν. διαιρ. στο ἐκάστω. βουλευομένους: αιτιολ. μτχ. περὶ τηλικούτων: εμπρόσθ. προσδ. αναφοράς, ὃ ἄνδρες: κλητική προσφώνηση. Ἄθηναῖοι: επιθ. προσδ. στο ἄνδρες.

2. Ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἠγησάμην χαλεπὸν τό διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς: κύρ. πρότ. ἐγώ: υποκ. στο ἠγησάμην [: το ρήμα της πρότασης] και στο διδάξαι [: ταυτοπροσωπία]: έναρθρο τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἠγησάμην. χαλεπόν: κατηγ. στο τό διδάξαι, ὑμᾶς: άμεσο αντικ. στο τό διδάξαι. τὰ βέλτισθ' [: τὰς βελτίστας διδασχάς]: έμμεσο σύστ. αντικ. στο τό διδάξαι. οὐδεπώποτε: επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Τα **δοξαστικά** ρήματα στην ενεργητική τους σημασία: (**νομίζω, ὑπολαμβάνω, κρίνω, ἠγοῦμαι, ἀποδείκνυμι, θεωρῶ** κ.λπ.) πολλές φορές συντάσσονται με δύο αιτιατικές από τις οποίες η μία είναι αντικείμενό τους και η άλλη κατηγορούμενο στο αντικείμενο.

Με τη σύνταξη αυτή τα ρήματα αυτά παίρνουν κανονικά τη σημασία του **θεωρῶ**, όπως το **ἠγησάμην** στην παραπάνω πρόταση. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 146.

3. ὡς γάρ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε: παρενθετική κύρια πρότ. ἅπαντες: υποκ. στο δοκεῖτε [: το ρήμα της πρότασης], στο ὑπάρχειν [: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοκεῖτε] και στη μτχ. ἐγνωκότες: κατηγ. μτχ. από το ὑπάρχειν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **ἅπαντες** δεν είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός· όταν παραλείπεται το προσδιοριζόμενο ο **κατηγορηματικός** και επιθετικός προσδιορισμός, παίρνουν και συντακτική θέση του προσδιοριζόμενου. **ὡς εἶπειν ἄπλῶς:** απόλυτο απαρέμφ. που δηλώνει σκοπό. **ἄπλῶς:** επιρρ. προσδ. του τρόπου, **μοι:** δοτική του κρίνοντος προσώπου στο δοκείτε.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δοτική του **κρίνοντος** προσώπου δηλώνει το πρόσωπο που **κατά την κρίση** του ισχύει αυτό που σημαίνει το ρήμα.

- Η δοτική αυτή συντάσσεται συνήθως με δοξαστικά ρήματα και κυρίως με το **δοκῶ**, όπως τη δοτική **μοι** του παραπάνω κειμένου.

4. ἀλλά [ἠγησάμην] τό πείσαι [ὑμᾶς χαλεπόν] πράττειν ταῦτα: κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **ἠγησάμην** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **τό πείσαι** [: ταυτοπροσωπία]: έναρθρο απαρέμφ. αντικ. στο ἠγησάμην. **χαλεπόν:** κατηγ. στο τό πείσαι. [ὑμᾶς: ενν.]: αντικ. στο τό πείσαι και υποκ. στο **πράττειν:** τελ. απαρ. αντικ. στο τό πείσαι. **ταῦτα** [: **τάς πράξεις ταύτας**]: σύστ. αντικ. στο πράττειν.

5. ἐπειδάν γάρ τι δόξη καί ψηφισθῆ: δύο δευτερεύουσες χρονικοῦποθετικές προτάσεις που δηλώνουν την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον. **δόξη ψηφισθῆ** [: τα ρήματα των προτάσεων]. **τι:** υποκ. των ρημάτων.

6. τότ' ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει: κύρ. πρότ. [**τι:** ενν.]: υποκ. στο **ἀπέχει** [: το ρήμα της πρότασης] και στο τοῦ **πραχθῆναι:** έναρθρο τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἀπέχει. **τότε:** επιρρ. προσδ. του χρόνου. **ἴσον:** επιρρ. προσδ. που δηλώνει απόσταση.

- **ἐπειδάν δόξη — ψηφισθῆ** [: υπόθ.] — **ἀπέχει** [: απόδ.]: σύνθετος χρονικοῦποθετικός λόγος που δηλώνει την **αόριστη επανάληψη** στο παρόν ή στο μέλλον.

7. ὄσονπερ [ἀπειχε]: δευτ. αναφορική παραβολική πρότ. [**τι:** ενν.]: υποκ. στο **ἀπειχε** [: εννοείται]: το ρήμα της πρότασης. **ὄσονπερ:** επιρρ. προσδ. του ποσού.

8. πρίν δόξαι: δευτ. χρονική απαρεμφατική πρότ. που εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **πρίν** και εκφέρεται με το απαρέμφατο **δόξαι:** τελ. απαρέμφ. σε θέση ρήματος. [**τι:** ενν.]: υποκ. στο δόξαι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι χρονικές προτάσεις που εισάγονται με τον σύνδεσμο **πρίν** εκφέρονται με απαρέμφατο σε θέση ρήματος, συνήθως, όταν η κύρια πρόταση είναι **καταφατική** [δεν έχει ἄρνηση]. Στην περίπτωση αυτήν ο **πρίν** μεταφράζεται με : **προτού** [με το **να** ή χωρίς το **να**] ή **πριν** (με το **να** ή χωρίς το **να**).

[Ελάχιστες φορές οι χρονικές προτάσεις εκφέρονται με απαρέμφατο, όταν και η κύρια πρόταση είναι **αρνητική**].

9. Ἔστι μὲν οὖν ἐν τό τοῦς διά τήν αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλοι νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τάς ἐλπίδας: κύρ. πρότ. **ἔν:** υποκ. στο **ἔστι** [: εδώ είναι ρήμα υπαρκτικό]. **τό ἔχειν:** έναρθρο απαρέμφ. επεξηγή-

ση στό ἔν. **τούς πολεμήσαντας**: επιθ. μτχ. υποκ. στο τό ἔχειν. **τάς ἐλπίδας**: αντικ. στο τό ἔχειν. **τῆς σωτηρίας**: γεν. αντικειμ. στο τάς ἐλπίδας. **τήν αὐτῶν**: επιθ. προσδ. στο ὕβριν. **αὐτῶν** [χωρίς τό ἄρθρο **τήν**]: γεν. υποκειμενική ἢ κτητική στο τήν ὕβριν. **νῦν**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **τούς**: υποκ. στη μτχ. πολεμήσαντας. **ὑμῖν**: αντικ. στη μτχ. τούς πολεμήσαντας. **ἐν ὑμῖν**: εμπρόθ. προσδ. ἐξάρτησης. **μόνοις**: κατηγ. προσδ. στο ὑμῖν. **διά τήν ὕβριν**: εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. **τῆς αὐτῶν**: επιθ. προσδ. στο σωτηρίας. **αὐτῶν** [χωρίς το ἄρθρο **τῆς**]: γεν. κτητική στο τῆς σωτηρίας.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ἡ γενική οὐσιαστικού ἢ ἡ γενική ἀντωνυμίας αυτοπαθούς, ἀλληλοπαθούς καί οριστικής, ὅταν μπροστά τους ἔχουν τὸ ἄρθρο τοῦ προσδιοριζόμενου ἀπ' αὐτές οὐσιαστικού εἶναι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ στο προσδιοριζόμενο οὐσιαστικό, ὅπως ἡ γενική **τῆς αὐτῶν** στην παραπάνω πρόταση.

10. ὄν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλιν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ὡς γενική διαιρετική στο ἔν της κύριας πρότασης. **ἐγὼ**: υποκ. στο **νομίζω** [: τὸ ρῆμα της πρότασης]. **ὑμᾶς**: υποκ. στο **ὀφείλιν**: εἰδ. ἀπαρέμφ. αντικ. στο νομίζω [: ετεροπροσωπία], **ὄν**: γενική της αιτίας [: ἀναγκαστικό αἴτιο] στη φράση χάριν ὀφείλιν. **χάριν** [: ἄμεσο] - **τοῖς θεοῖς** [: ἔμμεσο]: ἀντικείμενα στο ὀφείλιν.

11. Ἄξιον δ' [ἔστι] ἡσθῆναι [ὑμᾶς] τῷ παρόντι καιρῷ: κύρ. πρότ. **ἡσθῆναι**: τελ. ἀπαρέμφ. υποκ. στην ἀπρόσωπη ἐκφραση **ἄξιόν [ἔστι]**: τὸ ρῆμα της πρότασης. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο ἡσθῆναι [: ετεροπροσωπία]. **καιρῷ**: δοτική της αιτίας στο ἡσθῆναι. **τῷ παρόντι**: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο καιρῷ.

12. συμβήσεται γάρ ὑμῖν τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργω μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι: κύρ. πρότ. **ἀπολύσασθαι**: τελ. ἀπαρέμφ. υποκ. στο ἀπρόσωπο **συμβήσεται** [: τὸ ρῆμα της πρότασης]. **ὑμῖν**: δοτ. προσωπική στο συμβήσεται. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο ἀπολύσασθαι [: ετεροπροσωπία]. **τὰς βλασφημίας**: αντικ. στο ἀπολύσασθαι. **παρὰ τῶν διαβαλλόντων**: εμπρόσθ. προσδ. προέλευσης. **τῶν διαβαλλόντων**: επιθ. μτχ. **τῶν**: υποκ. στη μτχ. **ἡμῶν**: γεν. κτητική στο **τὴν πόλιν**: αντικ. στη μτχ. διαβαλλόντων. **ἔργω**: δοτ. του τρόπου. **μετὰ δόξης**: εμπρόσθ. προσδ. του μέσου. **καλῆς**: επιθ. προσδ. στο δόξης.

13. ἐάν βουλευσῆσθ' ὑπὲρ αὐτοῦ: δευτ. υποθ. πρότ. [**ὑμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **βουλεύσῆσθε** [: τὸ ρῆμα της πρότασης]. **ὑπὲρ αὐτοῦ**: εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς.

• **ἐάν βουλευσῆσθε** [: υπόθ.] - **συμβήσεται** [: ἀπόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει τὸ **προσδοκώμενο**.

14. ἃ χρὴ [βουλεύσασθαι ὑμᾶς]: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. αντικ. στο **βουλεύσῆσθε** της υποθετικής πρότασης. [**βουλεύσασθαι**: ενν.]: τελ. ἀπαρέμφ.

υποκ. στο απρόσωπο **χηρή** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο βουλεύσασθαι [: ετεροπροσωπία]. **ἄ** [: **ἄς βουλάς**]: σύστ. αντικ. στο βουλεύσασθαι.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Δημοσθένης**: Πρόκειται για το μεγαλύτερο και διασημότερο ρήτορα της αρχαίας Ελλάδας. Γεννήθηκε το 384 π.Χ. στην Παιανία της Αττικής και πέθανε το 322 π.Χ. Γονείς του ήταν ο Δημοσθένης - πατέρας και γιός είχαν το ίδιο όνομα- και η Κλεοβούλη. Από μικρός ο Δημοσθένης έδειξε ενδιαφέρον για τη ρητορική, όπου και διακρίθηκε. Από το έργο του διασώθηκαν 61 λόγοι, 6 επιστολές και ένα βιβλίο 24 προοιμίων.
2. **Περί της Ῥοδίων ἐλευθερίας**: Πρόκειται για λόγο του Δημοσθένη που εκφωνήθηκε, για να πεισθούν οι Αθηναίοι να βοηθήσουν τους Ροδίους να ανεξαρτητοποιηθούν από την κυριαρχία της βασίλισσας Αρτεμισίας. Στο λόγο αυτό εγκωμιάζεται το δημοκρατικό πολίτευμα μέσα από μια σωστή επιχειρηματολογία. Οι Αθηναίοι όμως δεν πείστηκαν και απέρριψαν το αίτημα των Ροδίων για ελευθερία.
3. **Ῥοδίων**: Πρόκειται για τους κατοίκους του νησιού Ρόδος. Η Ρόδος βρίσκεται στο ΝΑ Αιγαίο Πέλαγος και ανήκει στα Δωδεκάνησα. Η ιστορία του νησιού ανάγεται πολύ πριν από το 2.000 π.Χ. αφού βρέθηκαν εκεί νεολιθικές εγκαταστάσεις σπηλαίων. Κατά την αρχαιότητα η Ρόδος ήταν χωρισμένη σε τρεις πολείς- κράτη **τη Δίνδο, την Ιαλυσό και την Κάμυρο**. Η Ρόδος διακρίθηκε για την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη χαλυβουργία, ενώ το γεωγραφικό σημείο στο οποίο βρισκόταν βοηθούσε στην ακμή του εμπορίου και της οικονομίας.
4. **᾽Ω ἄνδρες Ἀθηναῖοι**: Συνήθης προσφώνηση των Αθηναίων που παρεβρίσκονταν στην εκκλησία του δήμου. Τίθεται πολλές φορές αντί της προσφώνησης «ὦ ἄνδρες δικαστές».
5. **Περί τηλικούτων βουλευομένους δίδοναι παρρησίαν ἐκάστω τῶν συμβουλευόντων**: Ο Δημοσθένης στο σημείο αυτό κάνει λόγο για την παρρησία, την ελευθερία δηλ. του λόγου. Αναφερόμενος έμμεσα στο δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας προτείνει στους παρόντες στη συνέλευση να αφήσουν τους ομιλητές να εκφραστούν ελεύθερα και να μην προβούν σε αποδοκιμασίες. Αυτό ίσως αποτελεί προειδοποίηση για το δικό του λόγο, θέλοντας έτσι να προλάβει τυχόν διακοπές και δυσαρέσκειες.
6. **Ἐγὼ δ' οὐδεπόποθ' ἠγησάμην χαλεπὸν τό διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς [ὡς γὰρ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἔγνωκότες μοι δοκεῖτε], ἀλλὰ τό πείσαι πρᾶττειν ταῦτα**: Ο Δημοσθένης εδώ μιλώντας για την ικανότητά του ως ρήτο-

ρα αναφέρει ότι με ευκολία εξηγεί ποιο είναι το συμφέρον των Αθηναίων, δύσκολα όμως θα τους πείσει να εργαστούν εμπράκτως γι' αυτό. Αυτό το λέει, επειδή αυτά που θα τους πει για τους Ροδίους γνωρίζει ότι δεν τους είναι ευχάριστα κι ότι θα δυσανασχετήσουν και θα αντιδράσουν. Και εν μέρει είναι δικαιολογημένοι οι Αθηναίοι αφού:

α] οι Ρόδιοι αποστατώντας από τη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία πολέμησαν εναντίον τους

β] δεν ήθελαν να έρθουν σε διαμάχη με τους Πέρσες και

γ] βρίσκονταν ήδη σε εκστρατεία κατά του Φιλίππου της Μακεδονίας. Επομένως για το Δημοσθένη δεν ήταν εύκολο να τους αλλάξει τη γνώμη και να τους δείξει ποιο είναι πραγματικά το συμφέρον τους.

- 7. Ἐπειδὴν γὰρ τι δόξα καὶ ψηφισθῆ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσοντερ πρὶν δόξαι:** Ο Δημοσθένης αναφέρεται στο σημείο αυτό στην ολιγωρία των Αθηναίων οι οποίοι δεν εκτελούν αυτά που αποφασίζουν, αλλά ακόμα και μετά από κάποια απόφαση οι εργασίες τους βρίσκονταν σε μηδενικό στάδιο.

Εδώ ίσως ο Δημοσθένης θέλει να δείξει πόσο έχει υποτιμηθεί ο θεσμός της ψηφοφορίας και της λήψης αποφάσεων για το καλό του συνόλου, αφού οι Αθηναίοι έχουν χάσει το ενδιαφέρον τους για τα κοινά. Με τον ίδιο τρόπο προσπαθεί να τους αφυπνίσει και στις παραγράφους 14-15 του Γ΄ Ολυμπιακού λέγοντάς τους ότι, όταν αποφασίζουν κάτι, αυτό εκτελείται, όταν υπάρχει η ανάλογη θέληση και προθυμία από μέρους τους.

- 8. Ψηφισθῆ:** Αναφέρεται εδώ ένας από τους τρόπους αποφάσεων, η ψηφοφορία, το ψήφισμα. Γινόταν με τη βοήθεια μικρών λίθων πάνω στους οποίους οι Αθηναίοι έγραφαν τη γνώμη τους και τους τοποθετούσαν σε υδρίες- δοχεία, ώστε με το άνοιγμα της υδρίας και την καταμέτρηση των ψήφων να επικρατεί η πλειοψηφία. Κάτι ανάλογο γίνεται και στις μέρες μας κατά τις εκλογές.

- 9. Ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλειν:** Ο Δημοσθένης εκφράζει τη γνώμη ότι οι Αθηναίοι πρέπει να χρωστούν χάρη στους θεούς οι οποίοι τιμώρησαν τους Ροδίους για την αποστασία τους από τη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία με το να βρίσκονται κάτω από την κυριαρχία των Περσών και να ζητούν βοήθεια.

- 10. Τοῖς θεοῖς:** Αναφορά στον πολυθεϊσμό της αρχαιότητας. Ακόμα και την εποχή που είχαν αρχίσει να ξεπερνιόνται οι μυθολογικές παραδόσεις περί δωδεκαθέου, οι Αθηναίοι δεν έχουν πάψει να εξαρτούν την ανθρώπινη μοίρα κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τους θεούς.

- 11. Διὰ τὴν αὐτῶν ὕβριν:** Ο Δημοσθένης αναφερόμενος στους Ροδίους λέει ότι η συμπεριφορά τους είναι αλαζονική, αφού τόλμησαν να αποστατήσουν από τη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία και μάλιστα να εναντιωθούν στους Αθηναίους. Γι' αυτό και τους αξίζει η τιμωρία από τους θεούς.

- 12. Οὐ πάλοι νῦν:** Ο Δημοσθένης εδώ τοποθετεί χρονικά την αποστασία των Ροδίων στο πρόσφατο παρελθόν, από τη στιγμή που αρχίζει να εκφωνεί το λόγο του. Οι Ρόδιοι αποστάτησαν το 357 π.Χ. και η εκφώνηση του λόγου πραγματοποιείται το 351- 350 π.Χ.
- 13. Ἄξιον δ' ἡσθῆναι τῷ παρόντι καιρῷ:** Ο Δημοσθένης ζητά από τους Αθηναίους να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία που τους δίνεται τώρα που οι Ροδιοί ζητούν τη βοήθειά τους, αφού έτσι θα μπορέσουν πάλι να έχουν τη Ρόδο υπό την κυριαρχία τους.
- 14. Συμβήσεται γάρ ὑμῖν, ἐάν ἅ χρη βουλευῆσθ' ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργω μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι:** Ο Δημοσθένης προτείνει στους Αθηναίους να βοηθήσουν τους Ροδίους, γιατί έτσι θα διαλυθούν οι συκοφαντίες που έχουν εις βάρος τους δημιουργηθεί. Οι συκοφαντίες στις οποίες αναφέρεται ο Δημοσθένης είναι οι λόγοι που χρησιμοποίησαν οι Πέρσες προκειμένου να πείσουν τους Ροδίους να αποστατήσουν και συμμαχώντας μαζί τους να πολεμήσουν κατά των Αθηναίων. Είναι επίσης οι κατηγορίες των Ροδίων για την σκληρή μεταχείρησή τους από τους Αθηναίους, όταν αυτοί βρίσκονταν στη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία. Αν οι Αθηναίοι βοηθήσουν τους Ροδίους θα αποκατασταθεί η καλή τους φήμη και θα αποκτήσουν μεγαλύτερο σεβασμό από τους συμμάχους τους. Προκειται λοιπόν εδώ για ένα αρκετά βάσιμο επιχείρημα του Δημοσθένη, αφού οι Αθηναίοι ενδιαφέρονται πολύ για την δημόσια εικόνα τους.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Δημοσθένης προσπαθεί στην αρχή του λόγου του να πείσει τους Αθηναίους ότι επιβάλλεται να δίνουν ελευθερία λόγου σ' αυτούς που δίνουν συμβουλές προς όφελος της πόλης και κυρίως, όταν πρόκειται να παρθούν αποφάσεις για σοβαρά ζητήματα. Δεν είναι δύσκολο να υποδείξει ο ρήτορας στους Αθηναίους ποια είναι τα καλύτερα, αφού και οι ίδιοι τα γνωρίζουν. Δύσκολο είναι να τους πείσει να κάνουν καλύτερα.

Οι αθηναίοι πρέπει να χρωστούν ευγνωμοσύνη στους θεούς, επειδή οι Ρόδιοι, που πριν από λίγο καιρό πολέμησαν εναντίον τους, τη μόνη ελπίδα που έχουν, για να σωθούν, είναι οι Αθηναίοι. Η ευκαιρία αυτή πρέπει να τους ευχαριστήσει. Όλες τις συκοφαντίες που οι κακόβουλοι εκτοξεύουν εναντίον της πόλης, η καλή φήμη των Αθηναίων θα τις εξαφανίζει.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** οὐδεπώποτε χαλεπὸν **τό διδάξει** – ἀλλὰ τό **πεισαι** • ἐπειδάν η δόξη καί ψηφισθεῖ – ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει • τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων **βλασφημίας** – ἔργω μετὰ **δόξης** καλῶς ἀπολύσασθαι.
2. **Έμφαση:** ἐγὼ δ' οὐδέποθ' ἠγησάμην – ἐγὼ νομίζω.
3. **Υπερβατό:** τό... ἔχειν τὰς ἐλπίδας – **τήν** αὐτῶν **σωτηρίαν**. – **τῆς** αὐτῶν **σωτηρίας** – **τούς...** **πολεμήσαντας**.
4. **Περίφραση:** διδόναι παρρησίαν [αντί του **παρρησιάζομαι**] – ὑπάρχειν ἐγνωκότες [αντί του **γιγνώσκω**] – ἔχειν τὰς ἐλπίδας – [αντί του **ἐλπίζω**].
5. **Παρήχηση:** περί τηλικούτων βουλευομένους ... συμβουλευόντων – **τό** πείσαι **πράττειν ταῦτα** – ἐστι μὲν, οὖν ἔν ὧν νομίζω **χάριν**.
6. **Πρόταξη:** τοῦ **πραχθῆναι** ἀπέχει [: αντικειμένου] – **χαλεπὸν** τό διδάξει [: κατηγορουμένου] – **οὐδεπώποθ'** ἠγησάμην, **διά τήν** αὐτῶν **ὑβριν** ὑμῖν **πολεμήσαντας** [επιρρηματικών προσδιορισμών].
7. **Υπερβολή:** ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖ.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

- Ερώτηση 1η:** Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές;
- α. Στην αρχή του λόγου του, ο Δημοσθένης επισημαίνει τη σοβαρότητα του θέματος, καθώς οι Αθηναίοι πρόκειται να αποφασίσουν αν θα γίνει εκστρατεία για την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη Ρόδο.
 - β. Η «ισηγορία» ήταν χαρακτηριστικό γνώρισμα των «δημοκολάκων».
 - γ. «Παρρησία» ονομαζόταν η θαρραλέα έκφραση της γνώμης ενώπιον του πλήθους και αποτελούσε πολιτικό δικαίωμα των Αθηναίων πολιτών.
 - δ. Ο Δημοσθένης με την έκκληση για εξασφάλιση της παρρησίας προκαταλαμβάνει το ακροατήριο, ώστε να προλάβει ενδεχόμενες αποδοκιμασίες.
- Ερώτηση 2η:** Έγὼ δ' οὐδέπώποθ' ἠγησάμην χαλεπὸν τό διδάξει τά βέλτισθ' ὑμᾶς. Να γίνει συντακτική ἀνάλυση.
- Ερώτηση 3η:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω ὀρους: ἴσον, ὅσονπερ, διά τήν ὑβριν, παρὰ τῶν διαβαλλόντων.
- Ερώτηση 4η:** οἶμαι: Να γίνει χρονική και εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφεί το απαρέμφατο και η μετοχή του ίδιου χρόνου.
- Ερώτηση 5η:** Ποιες από τις παρακάτω γραμματικές παρατηρήσεις είναι σωστές;
- α. δειν: απαρέμφατο αορ. β' του ρ. δέω.
 - β. βουλευομένους: μετοχή ενεστ. του ρ. βούλομαι.

- γ. **πράττειν**: απαρέμφατο ενεστ. του ρ. **πράττω**.
 δ. **διαβαλλόντων**: μετοχή ενεστ. γενική πληθ. του ρ. **διαβάλλω**.
 ε. **ἀπολύσασθαι**: απαρέμφατο μέλλ. του ρ. **ἀπολύομαι**.

Ερώτηση 6η: **Να γράψετε δύο ομόρριζα, ένα απλό και ένα σύνθετο, στη νέα ελληνική για καθένα από τις παρακάτω λέξεις: βουλευομένους, διδάξει, ἐγνωκότες, πείσαι.**

Ερώτηση 7η: **Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις συνώνυμές τους στη Β στήλη.**

Α	Β
1. ψηφίζομαι	α. χαίρω
2. νομίζω	β. πορεύομαι
3. ήδομαι	γ. ἐπιχειροτονώ
4. συμβαίνω	δ. πλήττω
5. διαβάλλω	ε. δοκῶ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: **Να καταγραφούν τα απαρέμφατα των δύο παραγράφων του προοιμίου και δίπλα σε κάθε ένα να γραφεί στα τρία γένη η αντίστοιχη μετοχή.**

Απάντηση:

- δεῖν** : δέων - δέουσα - δέον
διδόναι : διδούς - διδοῦσα - διδόν
διδάξει : διδάξας - διδάξασα - διδάξαν
ὑπάρχειν : ὑπάρχων - ὑπάρχουσα - ὑπάρχον
πείσαι : πείσας - πείσασα - πείσαν
πραχθῆναι : πραχθείς - πραχθείσα - πραχθέν
δόξαι : δόξας - δόξασα - δόξαν
ὀφείλιν : ὀφείλων - ὀφείλουσα - ὀφείλον.

Ερώτηση 2η: **Να καταγραφούν οι μετοχές των δύο παραγράφων του προοιμίου και πλάι τους να γραφεί το αντίστοιχο απαρέμφατο.**

Απάντηση:

- βουλευομένους** : βουλευέσθαι
συμβουλευόντων : συμβουλεύειν
ἐγνωκότες : ἐγνωκέναι
πολεμήσαντας πολέμησαι

Ερώτηση 3η: α) **δεῖν, διδόναι, τό πείσαι, ὡς εἰπεῖν, τοῦ πραχθῆναι να αναγνωριστούν συντακτικῶς.**

β) **πρίν δόξαι να αιτιολογηθεῖ η σύνταξη του πρίν.**

Απάντηση:

- α) **δεῖν**: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό οἶμαι
διδόναι: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο δεῖν
τό πείσαι: έναρθρ. απαρέμφ. αντικ. στο ἡγησάμην
ὡς γάρ εἰπεῖν: απόλυτο απαρέμφατο που δηλώνει σκοπό.

β) δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εκφέρεται με το τελικό απαρέμφατο **δόξαι** σε θέση ρήματος και εισάγεται με το **πρίν**, γιατί προσδιορίζει την αναφορική πρόταση **ὅσον-**

περ ἀπειχε, που δεν έχει άρνηση· οι χρονικές προτάσεις με το **πρίν** εκφέρονται με τελικό απαρέμφατο συνήθως, όταν η κύρια πρόταση είναι καταφατική (δηλαδή δεν έχει άρνηση) ή γενικά δεν έχει άρνηση η πρόταση την οποία προσδιορίζει ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου· σπάνια η χρονική πρόταση που εισάγεται με το **πρίν** εκφέρεται με απαρέμφατο, όταν η κύρια πρόταση είναι **αποφατική** (δηλαδή έχει άρνηση).

Ερώτηση 4η: Να μεταφράσετε την περίοδο «ἔστι μὲν οὖν ἔχειν τὰς ἐλπίδας» λαμβάνοντας τὸ ἔχειν ὡς υποκ. του ἔστι και το ἔν ὡς κατηγορούμενό του. Στα σχόλια προτείνεται μια άλλη εκδοχή. Ποιάν προτιμάτε;

Απάντηση:

Είναι λοιπόν ένα από αυτά για τα οποία νομίζω ότι χρωστάτε εσείς ευγνωμοσύνη στους θεούς το ότι στηρίζουν οι Ρόδιοι τώρα τις ελπίδες της δικής τους σωτηρίας σε εσάς μόνο, εκείνοι που πολέμησαν εναντίον σας πριν από λίγο, εξαιτίας της αλαζονείας τους. [Προτιμάμε την εκδοχή των σχολίων του σχολικού βιβλίου].

Ερώτηση 5η: Ο Δημοσθένης γράφει κάπου: «Οὐδὲν ἂν εἶη τοῖς ἐλευθέροις μείζον ἀτύχημα τοῦ στέρεσθαι τῆς παρρησίας», δηλ. δεν υπάρχει μεγαλύτερο ατύχημα για τους ελεύθερους ανθρώπους από τη στέρηση της παρρησίας. Ο Δημόκριτος επίσης γράφει: «Οἰκίον ἐλευθερίας παρρησίη, κίνδυνος δὲ ἢ τοῦ καιροῦ διάγνωσις», δηλ. το βασικό χαρακτηριστικό της ελευθερίας είναι η παρρησία, υπάρχει όμως ένα επικίνδυνο σημείο, η διάκριση του προσήκοντος μέτρου. Η παρρησία επομένως είναι αρετή, αλλά και αμαρτία, αν δεν υπάρχει η διάκριση του «καιροῦ», πράγμα που τονίζουν οι διδάσκαλοι της ρητορικής, αλλά και η ορθόδοξη χριστιανική παράδοση που θεωρεί τη διάκριση αρετή. Ποια στοιχεία νομίζετε λοιπόν ότι πρέπει να σταθμίσει ο ρήτορας για να μιλήσει «παρρησία»;

Απάντηση:

Έχει γίνει αποδεκτό ότι κάθε ελεύθερος άνθρωπος μπορεί να κάνει και να λείει ό,τι θέλει, αρκεί η ελευθερία του να μην προσβάλλει τους άλλους. Δηλαδή η ελευθερία κάποιου σταματά εκεί που αρχίζει η ελευθερία κάποιου άλλου. Επομένως ο Δημόκριτος έχει δίκιο στη διατύπωσή του για την παρρησία. Ο καλός ρήτορας πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ότι μπορεί μεν να μιλήσει ανοιχτά για όλα τα θέματα, αλλά δεν πρέπει να θίξει ζητήματα που οδηγούν στο κακό του συνόλου. Πρέπει να είναι αρχετά διορατικός και να ξέρει ποτε δυσαρεστούν τα λεγόμενά του, ώστε να πράξει αναλόγως. Έτσι ο ρήτορας για να μιλήσει «παρρησία» πρέπει να σταθμίζει τα εξής στοιχεία:

- α) Την ανοχή των ακροατών.
- β) Την περίπτωση να παρεξηγηθεί αν δεν γίνει απόλυτα κατανοητός.
- γ) Να μην προσβάλει σκόπιμα τους άλλους ακόμα κι όταν είναι αντίπαλοι.
- δ) Να προλαμβάνει τυχόν προβλήματα που βλάπτουν το σύνολο.
- ε) Να μη θέσει σε κίνδυνο το δημοκρατικό πολίτευμα.

Άσκηση 6η: Όπως σημειώσαμε στην Εισαγωγή, σκοποί του προοιμίου είναι η εὐνοια, η προσοχή και η ενημέρωση των ακροατών. Την εὐνοια επιτυγχάνει ο ρήτορας,

- α) επαινώντας τους ακροατές,
- β) προβάλλοντας την προσωπικότητά του,
- γ) επικρίνοντας τους αντιπάλους,
- δ) προσπαθώντας να διαλύσει τις προκαταλήψεις και δυσμενείς απόψεις του ακροατηρίου.

Την προσοχή προσελκύει προβάλλοντας τη σπουδαιότητα, την ωφελιμότητα, κ.λ.π. του αντικειμένου της αγορεύσεώς του.

Την ενημέρωση εξυπηρετεί η θέση του ζητήματος το οποίο πρέπει να γνωρίζει ο ακροατής από την αρχή.

Ποιούς από τους στόχους αυτούς και με ποιές συγκεκριμένες φάσεις νομίζετε ότι επιχειρεί να επιτύχει ο Δημοσθένης στο προοίμιο του λόγου που μελετούμε;

Απάντηση:

Στο προοίμιο του λόγου που μελετούμε ο Δημοσθένης προσπαθεί να επιτύχει:

— Την *έννοια* των ακροατών με τις εκφράσεις:

α) *διδόναι παρησίαν*, προσπαθώντας να διαλύσει τις προκαταλήψεις και δυσμενείς απόψεις του ακροατηρίου.

β) *τό διδάξει τά βέλτισθ' ὑμᾶς*, προβάλλοντας την προσωπικότητά του.

γ) *ὡς γάρ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε*, επαινώντας τους ακροατές.

δ) *μετά δόξης καλῆς*, επαινώντας τους ακροατές.

ε) *παρά τῶν διαβαλλόντων τήν πόλιν ἡμῶν*, επικρίνοντας τους αντιπάλους.

— Την *προσοχή* με την εκφραση *περί τηλικούντων βουλευομένων*, προβάλλοντας την σπουδαιότητα του αντικειμένου της αγορεύσεώς του.

— Την *ενημέρωση* με την εκφραση *τό τοὺς διὰ τήν αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολέμησαντας οὐ πάλαι νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆ αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας*, θέτοντας το ζήτημα το οποίο πρέπει να γνωρίζει ο ακροατής από την αρχή.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Σωστές είναι οι προτάσεις α, γ, δ.

2 η: *ἡγησάμην*: ρήμα, *ἐγώ*: υποκείμενο του ρ. *ἡγησάμην* και του απαρμφ. *τό διδάξει* [: ταυτοπροσωπία]: έναρθρο τελικό απαρμφ. αντικείμενο στο ρ. *ἡγησάμην*. *χαλεπόν*: κατηγορούμενο στο *τό διδάξει*, *ὑμᾶς*: αντικείμενο στο *τό διδάξει*, *οὐδεπώποτε*: επιρρηματικός προσδ. χρόνου.

3 η: *ἴσον*: επιρρηματικός προσδ. που δηλώνει απόσταση, *ὄσονπερ*: επιρρηματικός προσδ. του ποσού, *διὰ τήν ὕβριν*: εμπρόθετος προσδ. της αιτίας, *παρά τῶν διαβαλλόντων*: εμπρόθετος προσδ. της προέλευσης.

4 η: *Χρονική αντικατάσταση*: *ενεστ.* οἶμαι και οἶμαι, *παρτ.* ὄμην, *μελ.* οἶσομαι, *αόρ.* ᾤθηθην. *Εγκλιτική αντικατάσταση*: *Οριστ.* οἶομαι και οἶμαι, *υποτ.* οἶωμαι, *ενκτ.* οἰοίμην, *απρμφ.* οἶεσθαι, *μτχ.* οἰόμενος, -η, -ον.

5 η: Σωστές είναι οι παρατηρήσεις γ, δ.

6 η: *βουλευομένους*: βούλευμα, διαβούλευση, *διδάξει*: διδαχή, αυτοδίδακτος, *ἐγνωκότες*: γνωστός, διάγνωση, *πείσαι*: πειθώ, εύπιστος.

7 η: 1 → γ, 2 → ε, 3 → α, 4 → β, 5 → δ.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 3-4

*Ἡ πόλις ἔχει ἀδίκως διαβληθεῖ και εἶναι
ευκαιρία ν' αποκατασταθεῖ ἡ φήμη τῆς.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

3. Ἦτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς
Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι
ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς,
καὶ διὰ ταῦτα
συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς
τόν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον·
φανήσεται δ' ὁ Μαύσωλος
ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα
καὶ πείσας,
φάσκων εἶναι
φίλος Ῥοδίων,
ἀφηρημένος τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν,
οἱ δὲ Χῖοι καὶ Βυζάντιοι
ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς [ὄντας]
συμμάχους [Ῥοδίων]
[φανήσονται] οὐ βεβοηθηκότες
τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν,
ὁμοῖς δέ,
οὓς ἐφοβοῦντο,
[φανήσεσθε ὄντες]
μόνοι τῶν πάντων
αἴτιοι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς
4. Ἐκ δὲ τοῦ ὀφθῆναι ταῦτα
ὄφ' ἀπάντων

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Γιατί βέβαια κατηγορήσα εμάς
οι Χίοι και οι Βυζάντιοι και οι Ρόδιοι
ὅτι σχεδιάζουμε ὑποῦλα να τους βλάψουμε,
και γι' αὐτό
κήρυξαν εναντίον μας
τον τελευταῖο αὐτόν ἐδώ πόλεμο·
ἀλλά θα αποδειχθεῖ ὁ Μαύσωλος
αὐτός που τους υποκίνησε σ' αὐτά
και που [τους] ἔπεισε,
αν και ισχυρίζεται ὅτι εἶναι
φίλος των Ροδίων,
ὅτι ἔχει αφαιρέσει την ἐλευθερία τους,
ενώ οι Χίοι και οι Βυζάντιοι
που δήλωσαν [ψευδῶς ὅτι εἶναι]
σύμμαχοι [των Ροδίων]
[θα αποδειχτοῦν] ὅτι δεν ἔχουν βοηθήσει
στις ατυχίες τους [δηλ. τους Ροδίους].
καὶ εσεῖς
τους οποιῶς φοβούνταν [οἱ Ρόδιοι],
[θα αποδεχτεῖτε ὅτι εἰστε]
μόνοι απ' ὅλους
πρόξενοι της σωτηρίας τους.
Κι αφού αὐτά θα τα διαπιστώσουν
ὅλοι [οἱ Ἕλληνες]

ποιήσετε τούς πολλούς
 ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι
 ποιεῖσθαι τοῦτο σύμβολον
 τῆς αὐτῶν σωτηρίας,
 ἐάν ὧσι φίλοι ὑμῖν·
 οὐδὲν ἀγαθόν μεῖζον
 ἂν γένοιτο ὑμῖν,
 ἢ [τοῦ] τυχεῖν
 ἀνυπόπτου εὐνοίας
 παρά πάντων ἐκόντων.

θα κάνετε τους δημοκρατικούς
 σε όλες τις πόλεις,
 ώστε να θεωρούν αυτό ως εγγύηση
 της δικής τους σωτηρίας,
 αν δηλ. είναι φίλοι σας·
 απ' αυτό κανένα καλό μεγαλύτερο
 δε θα μπορούσε να σας συμβεί,
 δηλαδή από το να πετύχετε [εσείς]
 ανεπφύλακτη φιλία
 απ' όλους με τη θέλησή τους.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἠτιάσαντο: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του **αἰτιάομαι -ῶμαι** = κατηγορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠτιώμην**, μέλλ. **αἰτιάσομαι**, αόρ. **ἠτιάσαμην**, παθ. αόρ. **ἠτιάθην**, παρκμ. **ἠτίαμαι**, υπερσ. **ἠτιάμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** αἰτίαμα, αἰτίαισις, αἰτιατός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαβάλλω, κατηγορῶ, λοιδορῶ, μέμφομαι, ὀνειδίζω, ψέγω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, ἐπαινῶ, εὖ λέγω, εὐλογῶ.

ἡμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της προσωπικής ανων. α' προσ. **ἐγώ**.

ἐπιβουλεύειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **ἐπιβουλεύω** = σχεδιάζω να βλάψω κάποιον. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεβούλευον**, μέλλ. **ἐπιβουλεύσω**, αόρ. **ἐπεβούλευσα**, παρκ. **ἐπιβεβούλευκα**, υπερσ. **ἐπεβεβουλεύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βουλευτής, βουλευτήριο, βούλευμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαλογίζομαι, ἐνθυμοῦμαι, σκοπῶ.

αὐτοῖς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους γ' προσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἐμαντοῦ, ἐμαντῆς** [α' πρόσ.], **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** [β' πρόσ.], **ἑαυτοῦ - ἑαυτῆς** [γ' πρόσ.], = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ταῦτα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

συνέστησαν: οριστ. αρσ. α' ενεργ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του **συνίστημι** = κηρύσσω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **συνίστην**, μέλλ. **συστήσω** αόρ. α' **συνέστησα**, παρκ. **συστήσας ἔχω**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** στάσις, ἰστός, ἐπιστάτης, σταθμός, ἐπιστητός, σταθερός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγείρω, ἰδρῶν, πῆγνυμι, τάπτω.

Τουτονί: αιτ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** [= αυτός] με το δεικτικό **ι**, για να επιτείνει τη σημασία της.

φανήσεται: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. γ' ενικ. προσ. του **φαίνομαι** = αποδεικνύομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐφαινόμην**, μέλλ. **φανοῦμαι** και **φανήσομαι**, αόρ. **ἐφηνάμην**, παθ. αόρ. **ἐφάνθην**, παθ. αόρ. β' **ἐφάνην**, παρκ. **πέφηνα** και **πέφασμαι**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ φάσις, ἀπόφασις, ἔμφασις, φάσμα, φανός, διαφανής, ἐπιφανής, καταφανής, ἄφαντος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀποδείκνυμι, δείκνυμι, δηλῶ, ἐλέγχω, καταγγέλω, μηνύω.

πρυτανεύσας: μτχ. αορ. ενεργ. φων. ονομ. ενικ. του **πρυτανεύω** = υποκινῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐπρυτάνευνον**, μέλλ. **πρυτανεύσω**, αόρ. **ἐπρυτάνευσα**.

πείσας: μτχ. αορ. ενεργ. φων. ονομ. ενικ. του **πείθω** = πείθω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπειθον**, μέλλ. **πείσω**, αόρ. **ἔπεισα**, παρκμ. **πέπεικα**, υπερσ. **ἐπεπεικίειν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ πειθῶ, πεποίθησις, πίστις, πιστός, πιθανός. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀναγκάζω, βιάζομαι, ἀπειθῶ.

φίλος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φίλος** = φίλος.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **φίλος, -η, -ον**, συγκρ. **φίλτερος, -α, -ον** και **μᾶλλον φίλος**, υπερθ. **φίλτατος, -η, -ον** και **μάλιστα φίλος**.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **εἶμι** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν - ἦ**, μέλλ.

ἔσομαι, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκμ. **γένεγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν- γεγονώς ἦν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

φάσκων: μτχ. ενεργ. φων. ονομ. ενικ. του **φημί** = ισχυρίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ.

ἔφην, μέλλ. **φήσω**, αόρ. **ἔφησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** προφήτης, φάσις, ἀπόφασις, κατάφασις, φήμη, ἄφατο **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λέγω, φάσκω, φράζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπόφημι, ἄρνοῦμαι.

ἀφηρημένος: μτχ. παρκ. μέσ. φων. ονομ. ενικ. του **ἀφαιρέομαι -οῦμαι** = ἀφαιρῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἀφηρούμην**, μέλλ. **ἀφαιρήσομαι**, παθ. μέλ. **ἀφαιρεθήσομαι**, αόρ. β' **ἀφειλόμην**, παθ. αόρ. **ἀφηρέθην**, παρκμ. **ἀφήρημαι**, υπερσ. **ἀφηρήμην**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: αἵρεσις, ἀφαίρεσις, ἀναίρεσις, αἵρετός, αἵρετικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταλαμβάνω, κυριεύω, αἵρεσιν ποιοῦμαι, ἐκλέγω, προτιμῶ.

ἀποδείξαντες: μτχ. αορ. ενεργ. φων. ονομ. ενικ. του **ἀποδείκνυμι - ἀποδεικνύω** =

δηλώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπεδείκνυν**, μέλλ. **ἀποδείξω**, αόρ. **ἀπέδειξα**, παρκ. **ἀποδέδειχα**, υπερσ. **ἀπεδεδείχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** δείγμα, παράδειγμα, ἔνδειξις, ἀπόδειξις, δείξις, δείκτης. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δηλῶ, φαίνω, σημαίνω, ἐλέγχω,.

οὓς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. **οὔς, ἦ, ὅ** = ο οποίος.

βεβοηθήκότες: μτχ. παρκ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του **βοηθέω -ῶ** = βοηθῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐβοήθουν**, μέλλ. **βοηθήσω**, αόρ. **ἐβοήθησα**, παρκ. **βεβοήθηκα**, υπερσ. **ἐβεβοήθηκιν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βοήθημα. ἀβοήθητος, βοηθητικός, βοηθητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμύνω, ἀλέξω, ἀρήγω, ἐπικουρῶ.

ἐφοβοῦντο: οριστ. παρτ. μέσ. φων. γ' πληθ. προσ. του **φοβέομαι -οῦμαι** = φοβάμαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐφοβούμην**, μέλλ. **φοβήσομαι**, αόρ. παθ. **ἐφοβήθην**, παρκ. **πε-**

- φόβημαι**, υπερσ. **ἐπεφοβήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φόβητρον, φόβημα, φοβητός, ἀφόβητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δέδοικα, ὀκνῶ, πτήσσω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: θαρρῶ, τολμῶ.
- ὀφθῆναι**: ἀπαρέμφ. παθητ. αορ. του **ὀράομαι -ῶμαι** = διαπιστώνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔωρώμην**, μέλλ. παθ. **ὀφθήσομαι**, αόρ. β' **εἰδόμην**, αόρ. παθ. **ὄφθην**, παρκι. **ἔόραμαι - ἔώραμαι - ὄμμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: αὐτόπτης, ὄρασις, ὄραμα, εἶδος, ἰδέα, ὄμμα, ὀφθαλμός, ὄρατός, ἄορατος, ὑποπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βλέπω, ἔξετάζω, θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: τυφλώττω.
- ποιήσετε**: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. β' πληθ. προσ. του **ποιέω -ῶ** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποίουν**, μέλλ. **ποιήσω**, αόρ. **ἐποίησα**, παρκ. **πεποίηκα** υπερσ. **ἐπεποιήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ποιητής, ποιήσις, ποίημα, χειροποίητος, θεοποίητος, ἀχειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, πράττω.
- πολλούς**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους το ανώμ. επιθ. **πολύς** = πολὺς· **οἱ πολλοί** = [εδῶ] = οι δημοκρατικοί. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ.: **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλείων**, και **πλέον, τό πλέον** και **πλεῖον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.
- ἅπάσας**: δοτ. πληθ. θηλ γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.
- ποιεῖσθαι**: απαρ. ενεστ. μέσ. φων. του **ποιέομαι -οῦμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποιούμην**, μέλλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλλ. **ποιηθήσομαι**, αόρ. **ἐποίησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποίημαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**.
- ῶσι**: υποτακτ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' πληθ. προσ. του **εἰμί** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.
- μειζον**: αιτ. ενικ. ουδ. γένους συγκρ. βαθμού του επιθ. **μέγας** = μεγάλος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὁ, ἡ μείζων, τό μείζων**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.
- γίνοιτο**: ευκτ. αορ. β' προσ. γ' ενικ. του **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέλλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκι. **γένεγονα - γεγονώς εἰμι - γεγένημα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν- γεγονώς ἦν - ἐγεγενήμην - γεγενημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** γένεσις, γενεά, γένος, γόνος, γονεύς, γηγενής, ἀπόγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εἰμί, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.
- ἀγαθόν**: ονομ. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **ἀγαθός, -ή, ὄν**, συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἀμεινον, ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον - ὁ, ἡ κρείττων, τό κρείττον - ὁ, ἡ λῶφον, τό λῶφον**. υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον - βέλτιστος, -η, -ον - κράτιστος, -η, -ον - λῶστος, -η, -ον**.
- ἐκόντων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου του αφωνολήκτου επιθ. **ἐκῶν, -οῦσα, -όν** = αὐτός που γίνεται με τη θέλησή του.
- εὐνοίας**: γεν. εν. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **εὐνοια, εὐνοίας** = εὐνοια.
- τυχεῖν**: ἀπαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φων. του **τυγχάνω** = πετυχαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐτύχανον**, μέλλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκι. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τύχη, ἐπίτευξις, τεῦξις, ἐπίτευγμα, ἀνεπίτευκτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐφικνοῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἁμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Συνίστημι: στάση, ανάσταση, κατάσταση, σύσταση, παράσταση, αντίσταση, απόσταση, ανάσταση, στήθος, επιστάτης, στάδιο, αποστάτης, επαναστάτης, ανάστημα, διάστημα, κατάστημα, σταθερός. **Φαίνομαι:** διαφαίνομαι, εμφανίζω, φάση, διαφανής, διαφάνεια, έμφαση, επιφανής, επιφάνεια, φανερός, εμφανής, αφανής, αφάνεια. **Ἀφαιρέομαι-οὔμαι:** αφαιρώ, διαιρώ, εξαιρώ, αφαίρεση, διαίρεση, εξαίρεση, υπεξαιρώ, υπεξαιρεση, αναιρώ, αναίρεση, εξαίρετος. **Ἀτύχημα:** ατυχώ, ατυχία, άτυχος, άτύχημα, δυστύχημα, δυστυχώ, δυστυχία, δυστυχής, δυστυχισμένος, δύστυχος. **Ὁράομαι-ῶμαι:** όραμα, όραση, ορατός, όψη, πρόσοψη, οπή, άορατος, είδος, ιδέα, ύποπτος, αυτόπτης, περίοπτος. **Ποιῶ:** ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος, προσποιητός, προσποίηση, προσποιούμαι, περιποίηση, περιποιούμαι. **Είμι:** ουσία, ον, ουσιαστικό, οντότητα, παρών, απών, εξουσία, περιουσία, παρουσία, απουσία.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

αἰτιῶντι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἠτιῶντο μέλ. αἰτιάσονται, άόρ. ἠτιάσαντο / ἠτιάθησαν, παρκ. ἠτιάνται, υπερω. ἠτιάντο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠτιάσαντο, υποτ. αἰτιάσονται, ευκτ. αἰτιάσαιντο, προστ. αἰτιασάσθων / αἰτιασάσθωσαν, απαρωμφ. αἰτιάσασθαι, μηχ. αἰτιασάμενος, -ον.

ἐπιβουλεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπιβουλεύειν, άόρ. ἐπιβουλεύσαι, παρκ. ἐπιβεβουλεύεναί.

συνιστάσι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνίστασαν, μέλ. συστήσουσι[ν], άόρ. συνέστησαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συνέστησαν, υποτ. συστήσωσι[ν], ευκτ. συστήσαιεν / συστήσειαν, προστ. συστησάντων / συστησάτωσαν, απαρω. συστήσαι, μηχ. συστήσας -σασα, -σαν.

φαίνεται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐφαίνετο, μέλ. φανῆται / φανήσεται, άόρ. ἐφήνατο, άόρ. α' ἐφάνθη, άόρ. β' ἐφάνη, παρκ. πέφηνε / πέφανται, [υπερω. ἐπεφήνει / ἐπέφαντο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φανήσεται, υποτ. -, ευκτ. φανήσοιτο, προστ. -, απαρω. φανήσεσθαι, μηχ. φανησόμενος, -η, -ον.

πρυτανεύων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πρυτανεύων, άόρ. πρυτανεύσας.

πείθων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πείσων, άόρ. πείσας, παρκ. πεπεικώς.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσεσθαι, άόρ. β' γενέσθαι, παρκ. γεγονέναι.

φάσκων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φήσων, άόρ. φήσας.

ἀφαιρούμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀφαιρησόμενος / ἀφαιρεθησόμενος, άόρ. β' ἀφελόμενος / ἀφαιρεθείς, παρκ. ἀφηρημέος.

ἀποδεικνύντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποδείξοντες, ἀόρ. ἀποδείξαντες, παρκ. ἀποδεδειχότες.

βοηθῶντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βοηθήσοντες, ἀόρ. βοηθήσαντες, παρκ. βεβοηθηκότες
φοβῶνται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐφοβῶντο, μέλ. φοβήσονται / φοβηθήσονται, ἀόρ. ἐφοβήθησαν, παρκ. πεφοβήνται, υπερσ. ἐπεφόβηντο.

ὄρωσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὀφθήσεσθαι, ἀόρ. β' ἰδέσθαι, ὀφθῆναι, παρκ. ἐωρᾶσθαι.

ποιεῖτε: [ΧΡΟΝ.] ἐποιεῖτε, μέλ. ποιήσετε, ἀόρ. ἐποιήσατε, παρκ. πεποιήκατε.
[ΕΓΚΛ.] οριστ. ποιήσετε, υποτ. -, ευκτ. ποιήσοιτε, προστ. -, απαρ. ποιήσειν, μτχ. ποιήσων, -ουσα, -ον.

ποιεῖσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, ἀόρ. ποιήσασθαι / ποιηθήναι, παρκ. πεποιήσθαι.

ῥῶσι: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. γένωνται, παρκ. γεγονότες ῥῶσι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. εἰσί[ν], υποτ. ῥῶσι[ν], ευκτ. εἶσαν / εἶεν, προστ. ἔστων / ἔστωσαν, απαρ. εἶναι, μτχ. ὦν, -οῦσα-ὄν.

γίγνεται: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσοιτο, ἀόρ. β' γένοιτο, παρκ. γεγονώς εἶη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐγένετο, υποτ. γένηται, ευκτ. γένοιτο, προστ. γενέσθω, απαρ. γενέσθαι, μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

τυγχάνειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. τεύξεσθαι, ἀόρ. β' τυχεῖν, παρκ. τετυχηκέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

αἰτιῶμαι [: αἰτία], **ἐπιβουλεύω** [: ἐπί + βουλεύω], **συνίστημι** [: σύν + ἴστημι], **ἐλευθερία** [: ἐλεύθερος], **ἀφαιροῦμαι** [: ἀπό + αἰροῦμαι], **ἀποδείκνυμι** [: ἀπό + δείκνυμι], **σύμμαχος** [: σύν + μάχη], **ἀτύχημα** [: ἀτυχῶ: ἀτυχής: ἄ στερ. + τύχη], **σύμβολον** [: συμβάλλω: σύν + βάλλω], **ἀνύποπτος** [: ἄ: στερ. + ὑποπτος], **εὔνοια** [: εὔνοος: εὔ + νόος - νοῦς].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. **ἠτιάσαντο μὲν γάρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς Χίοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι:** κύρ. πρότ. **Χίοι, Βυζάντιοι, Ῥόδιοι:** υποκείμενα στο **ἠτιάσαντο** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἡμᾶς:** αντικ. στο **ἠτιάσαντο** και υποκ. στο **ἐπιβουλεύειν** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο **ἠτιάσαντο**. **αὐτοῖς:** αντικ. στο **ἐπιβουλεύειν**.
2. **καὶ διὰ ταῦτα συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον:** κύρ. πρότ. [**Χίοι, Βυζάντιοι, Ῥόδιοι:** ενν.]: υποκείμενα στο **συνέστησαν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὸν τελευταῖον - τουτονὶ:** επιθετικοὶ προσδ. στο **πόλεμον:** αντικ. στο **συνέστησαν**. **διὰ ταῦτα:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. **ἐφ' ἡμᾶς:** εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης.

3. φανήσεται δ' ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἔλευθερίαν αὐτῶν ἀφρημένος: κύρ. πρότ. ὁ Μαύσωλος: υποκ. στο φανήσεται [: το ρήμα της πρότασης] καὶ στις μετοχές ἀφρημένος [: κατηγ. μτχ. από το φανήσεται], φάσκων [: εναντιωμ. μτχ.] και στο απαρέμφ. εἶναι [: ταυτοπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. φάσκων. τὴν ἔλευθερίαν: αντικ. στη μτχ. ἀφρημένος. αὐτῶν: γεν. κτητ. από το ἔλευθερίαν. ὁ πρυτανεύσας, [ὁ] πείσας: επιθετικές μτχ. επιθετικοί προσδ. στο Μαύσωλος. ταῦτα: αντικ. στις μτχ. ὁ πρυτανεύσας - πείσας. φίλος: κατηγ. στο ὁ Μαύσωλος μέσω του συνδετικού εἶναι. Ῥοδίων: γεν. κτητ. στο φίλος.
4. οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους Χίοι καὶ Βυζάντιοι τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν οὐ βεβοηθηκότες: Χίοι, Βυζάντιοι: υποκείμενα στο φανήσονται [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. οὐ βεβοηθηκότες: κατηγ. μτχ. από το φανήσονται. τοῖς ἀτυχήμασιν: αντικ. στη μτχ. οὐ βεβοηθηκότες. αὐτῶν: γεν. υπκειμενική από το τοῖς ἀτυχήμασιν. οἱ ἀποδείξαντες: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο Χίοι - Βυζάντιοι. οἱ: υποκ. στη μτχ. ἀποδείξαντες: ἑαυτοὺς: αντικ. στη μτχ. οἱ ἀποδείξαντες και υποκ. στη μτχ. [ὄντας: εννοείται]: κατηγ. μτχ. από τη μτχ. οἱ ἀποδείξαντες. συμμάχους: κατηγ. στο ἑαυτοὺς: υποκ. της μτχ. [ὄντας].
5. ὑμεῖς δέ μόνοι τῶν πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι [φανήσεσθε]: κύρ. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο φανήσεσθε [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. [ὄντες: ενν.]: κατηγ. μτχ. από το φανήσεσθε. αἴτιοι: κατηγ. στο υποκ. ὑμεῖς της μτχ. [ὄντες]. τῆς σωτηρίας: γεν. αντικειμενική από το αἴτιοι. αὐτοῖς: δοτ. προσωπική χαριστική. τῶν πάντων: γεν. διαιρετική από το μόνοι: κατηγ. προσδ. στο ὑμεῖς.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Το αἴτιος συντάσσεται με γενική της αιτίας, ἀλλά και με γενική αντικειμενική. Με γενική της αιτίας συντάσσεται, ὅταν η γενική δηλώνει βλάβη και τότε το αἴτιος σημαίνει υπαίτιος, υπεύθυνος κ.λπ.
- Ὅταν ὁμως η γενική δηλώνει ὄφελος, τότε είναι αντικειμενική και το αἴτιος σημαίνει πρόξενος, χορηγός, δημιουργός. Ἐτσι και το αἴτιοι στην παραπάνω πρόταση συντάσσεται με τη γενική αντικειμενική σωτηρίας.
6. οὓς ἐφοβοῦντο [Ῥόδιοι]: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο τῶν πάντων της κύριας πρότασης. [Ῥόδιοι: ενν.]: υποκ. στο ἐφοβοῦντο [: το ρήμα της πρότασης]. οὓς [δηλ. Ἄθηναίους]: αντικ. στο ἐφοβοῦντο.
7. Ἐκ δέ τοῦ ταῦθ' ὑφ' ἀπάντων ὀφθῆναι ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιῆσθαι σύμβολον τῆς αὐτῶν σωτηρίας: κύρ. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ποιήσετε [: το ρήμα της πρότασης]. τοὺς πολλοὺς: αντικ. στο ποιήσετε και υποκ. στο ποιῆσθαι απαρέμφ. του αποτελέσματος από το ποιήσετε. τῆς σωτηρίας: γεν. αντικειμ. στο σύμβολον. τῆς αὐτῶν: επιθ. προσδ. στο σωτηρίας. αὐτῶν [χωρίς το ἄρθρο τῆς]: γεν. κτητ. ἢ υποκειμενική στο τῆς σω-

τηρίας. **ἐν ταῖς πόλεσι**: εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **ἀπάσαις**: κατηγ. προσδ. στο ταῖς πόλεσι. **ἐκ τοῦ ὀφθῆναι**: εμπρόθ. προσδ. αιτίας. **ταῦτα**: υποκ. στο έναρθρο απαρέμφ. τοῦ ὀφθῆναι. **ὕφ' ἀπάντων**: ποιητικό αίτιο στο απαρέμφατο.

ΠΡΟΣΕΞΕ Όσες λέξεις βρίσκονται μεταξύ του απαρεμφάτου και του άρθρου του, όπως στην προηγούμενη πρόταση **τοῦ** ταῦθ' ὕφ' ἀπάντων **ὀφθῆναι**, ἀνήκουν συνταντικά στο απαρέμφατο.

8. ἐάν ὑμῖν ὧσι φίλοι: δευτ. υποθ. πρότ. επεξήγηση στο **τοῦτο** της κύριας πρότασης. **φίλοι**: κατηγ. στο [**Ρόδιοι**: ενν.]: υποκ. του ὧσι [: το ρήμα της πρότασης είναι συνδετικό]. **ὕμιν**: δοτ. αντικειμ. στο φίλοι.

ΠΡΟΣΕΞΕ Τα επίθετα **φίλος, ἐχθρός, ἀλλότριος, οἰκειός, ἴδιος, ἐταῖρος, κοινός, ἱερός, συγγενής** μπορεί να συντάσσονται με γενική κτητική ή με δοτική αντικειμενική. Έτσι το επίθετο **φίλος** της προηγούμενης πρότασης συντάσσεται με τη δοτική αντικειμενική **ὕμιν**.

• **ἐάν ὧσι** [: υπόθ.] - **ποιήσετε** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

9. οὐ μείζον οὐδέν ἄν ὑμῖν γένοιτ' ἀγαθόν, ἢ παρὰ πάντων ἐκόντων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας: κύρ. πρότ. **οὐδέν**: επιθ. προσδ. στο **ἀγαθόν**: υποκ. στο **ἄν γένοιτο** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **μείζον**: κατηγ. στο ἀγαθόν. **οὐ - ἢ [τοῦ] τυχεῖν**: γενικές συγκριτικές, α' και β' ὅρος σύγκρισης αντίστοιχα από το μείζον. **ὕμιν**: δοτ. προσωπική χαριστική. [ὕμιας: ενν.]: υποκ. στο τοῦ τυχεῖν. **ἀνυπόπτου**: επιθ. προσδ. στο **εὐνοίας**: αντικ. στο τοῦ τυχεῖν. **παρὰ πάντων**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης. **ἐκόντων**: επιρρ. κατηγ. τρόπου στο πάντων.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν το **εἰμί, γίγνομαι** και **ὑπάρχω** είναι συνδετικά, η δοτική απ' αυτά δεν μπορεί να είναι κτητική· κτητική είναι, όταν τα ρήματα αυτά είναι **υπαρκτικά**. Γι' αυτό και η δοτική **ὕμιν** δεν είναι κτητική.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. Ἡτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ρόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον: Οι σύμμαχοι των Αθηναίων Χῖοι, Ρόδιοι και Βυζάντιοι κατηγορούσαν δικαιολογημένα τους Αθηναίους για τα σκληρά μέτρα υποτέλειας, όπως τη φορολογία, τη στρατολογία και την κληρουχία [δικαίωμα των Αθηναίων πολιτῶν να αποκτούν με κλήρο γη από κατεκτημένα εδάφη]. Γι' αυτό αποφάσισαν να αποστατήσουν από τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία και να πολεμήσουν εναντίον των Αθηναίων στον πόλεμο του 357- 355 π.Χ.

2. Χῖοι: Κάτοικοι του νησιού Χίος που βρίσκεται στο Ανατολικό Αιγαίο πέλαγος

κοντά στις Μικρασιατικές ακτές. Κατά τη μυθολογία πρώτος οικιστής της Χίου ήταν ο Οινοπίωνας, γιός του Διονύσου, που μαζί με τους Κρήτες διέδωσε στο νησί το μινωϊκό πολιτισμό και την καλλιέργεια του αμπελιού. Παλαιότεροι κάτοικοι της Χίου ήταν οι Πελασγοί, οι Κάρες, οι Λέλεγες, οι Άβαντες και οι Ίωνες. Η γεωγραφική θέση του νησιού και τα έφορα εδάφη του οδήγησαν στην πολιτιστική και οικονομική του ανάπτυξη.

3. **Βυζάντιοι:** Κάτοικοι του Βυζαντίου. Το Βυζάντιο ήταν η πόλη της Ν.Α. Θράκης στο Βόσπορο. Λόγω της γεωγραφικής θέσης της η πόλη άκμασε σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας της. Ιδρύθηκε το 657 π.Χ από τον επικεφαλής των Μεγαρέων αποικιστών Βύζα. Παρ' όλη την πλούσια ιστορία του Βυζαντίου τα αρχαιολογικά ευρήματα από τις εκεί ανασκαφές είναι ελάχιστα.
4. **Μαύσωλος:** Σατράπης της Καρίας στο διάστημα 377- 353 π.Χ. Γεννήθηκε στα Μύσαλα και ήταν γιος του σατράπη της Καρίας Εκατόμου. Παντρεύτηκε την αδελφή του Αρτεμισία, η οποία το διαδέχτηκε, γιατί δεν είχαν παιδιά. Ο Μαύσωλος είχε τον τίτλο του σατράπη της Περσίας και ενώ υποστήριζε το βασιλιά των Περσών Αρταξέρξης Γ', στην ουσία διοικούσε ως ανεξάρτητος Κυβερνήτης. Με ισχυρό στόλο επιθυμούσε να προσαρτήσει στο κράτος του τα νησιά απέναντι από τις Μικρασιατικές ακτές· όμως για να μη συγκρουστεί με τους Αθηναίους προτίμησε να ενισχύσει τα ολιγαρχικά κόμματα των νησιών αυτών οδηγώντας τα έτσι σε αποστασία. Επί των ημερών του η Χίος, η Ρόδος και η Κως αποστάτησαν από τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία καθώς και η πόλη του Βυζαντίου. Ο Μαύσωλος δημιούργησε μια μοναρχία μεταφέροντας την πρωτεύουσα του κράτους του από τα Μύσαλα στην Αλικαρνασσό, όπου άρχισε να χτίζει για τον εαυτό του έναν μεγαλόπρεπο τάφο, για την αποπεράτωση του οποίου εργάστηκαν η Αρτεμισία και οι διάδοχοι Ιδρεύς και Άδα. Το κτίσμα είναι γνωστό ως «Μαυσωλείο» και είναι ένα από τα «Επτά θαύματα» του κόσμου.
5. **Τήν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφηρημένως:** Εδώ ο Δημοσθένης αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαύσωλος παρουσιάστηκε σαν φίλος των Ροδίων, ενώ στην ουσία τους υπέταξε ανατρέποντας το δημοκρατικό πολίτευμα που ίσχυε στο νησί.
6. **Οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους Χίοι καὶ Βυζάντιοι τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν οὐ βεβοηθήκότες:** Οι Χίοι και οι Βυζάντιοι, αν και ήταν σύμμαχοι των Ροδίων, δεν τους υποστήριξαν και τους άφησαν αβοήθητους στην υποτελή του Μαύσωλου. Αυτό είναι κάτι που δεν ταιριάζει στο θεσμό της φιλίας και της συμμαχίας, γι' αυτό και ο Δημοσθένης κατηγορεί τους Χίους και Βυζαντίους θέλοντας να εντείνει την αντίθεσή τους με τους Αθηναίους και τα ιδεώδη τους αν τελικά αποφασίσουν να βοηθήσουν τους Ροδίους.
7. **Ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιῆσθαι σύμβολον τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἐάν ὑμῖν ᾧσι φίλοι:** Ο Δημοσθένης υποστηρίζει ότι με το να

δείξουν οι Αθηναίοι τα φιλικά και δημοκρατικά τους αισθήματα απέναντι στους Ροδίους θα παραδειγματιστούν και οι άλλοι σύμμαχοι, ώστε να γίνει γνωστή η μεγαλοψυχία και ο πολιτισμός της Αθήνας. Με τον τρόπο αυτό οι σύμμαχοι που είναι δημοκρατικοί, θα καταλάβουν την αξία της δημοκρατίας και θα δουν την Αθήνα ως εγγυήτρια δύναμη της δικής τους σωτηρίας. Έτσι δίνεται η δυνατότητα να διευρυνθεί η Αθηναϊκή Συμμαχία, αφού βλέποντας αυτά οι δημοκρατικοί των άλλων πόλεων θα θελήσουν να συμπεριληφθούν σ' αυτήν, καθώς η προστασία της Αθήνας παίζει μεγάλο ρόλο για την διατήρηση των δημοκρατικών καθεστώτων.

8. Παρά πάντων ἐκόντων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας: Με το επιχείρημα αυτό ο Δημοσθένης ισχυρίζεται ότι οι δημοκρατικοί των άλλων πόλεων βλέποντας την προσφερόμενη βοήθεια στους Ροδίους θα δεχτούν οικειοθελώς την επιβολή της Αθηναϊκής δύναμης. Άρα η Αθήνα θα βγει κερδισμένη, αφού θα επιτύχει συμπάθεια ανυποψίαστη απ' όλους τους δημοκρατικούς. Κι αυτό γιατί οι δημοκρατικοί των άλλων πόλεων θα υποταχθούν στην Αθήνα, έχοντας την εντύπωση ότι προστατεύονται απ' αυτήν, ενώ στην ουσία θα είναι υποτελείς.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στη συνέχεια του λόγου του ο Δημοσθένης αναφέρεται στους κακόβουλους συκοφάντες που είναι οι Χίοι, οι Βυζάντιοι και οι Ρόδιοι, οι οποίοι ισχυριζόμενοι ότι οι Αθηναίοι θέλουν το κακό τους, κήρυσαν εναντίον τους τον πόλεμο. Ο Μαύσωλος θα αποδειχθεί ότι δεν είναι φίλος των Ροδίων, όπως λέει, αλλά εχθρός τους, αφού τους έχει αφαιρέσει το πιο μεγάλο αγαθό, την ελευθερία. Ακόμη και οι Χίοι και οι Βυζάντιοι που εμφανίζονταν ως σύμμαχοι των Ροδίων, θα αποδειχτούν ότι δεν τους πρόσφεραν καμιά βοήθεια στις ατυχίες τους. Μόνο οι Αθηναίοι θα αποδειχτεί πως είναι οι μόνοι σωτήρες των Ροδίων.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση:** φίλος Ῥοδίων — τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφρηρημένος • ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους — τοῖς ἀτυχήμασιν οὐ βεβοηθηκότες.
- 2. Ἐμφαση:** τουτονί.
- 3. Υπερβατό:** ἐκ δέ τοῦ ταῦθ' ὑφ' ἀπάντων ὀφθῆναι.
- 4. Παρήχηση:** Τόν τελευταῖον τουτονί πόλεμον.
- 5. Πρόταξη:** τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφρηρημένος — τοῦτο ποιῆσθαι σύμβολον [: ἀντικειμένων] — φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων [: κατηγορουμένου] — διὰ

ταῦτα συνέστησαν — παρά πάντων ἐκόντων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας [: πρόταξη επιρρηματικών προσδιορισμών].

6. Υπερβολή: **μόνοι τῶν πάντων** τῆς σωτηρίας αὐτῶν αἴτιοι.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για το Συμμαχικό πόλεμο;

Ερώτηση 2η: Ο Μαύσωλος:

- α. ήταν αρχηγός των δημοκρατικών Ροδίων,
- β. ήταν αρχηγός των ολιγαρχικών Ροδίων,
- γ. ήταν σατράπης της Καρίας ο οποίος ενίσχυσε τα ολιγαρχικά κόμματα των ελληνικών νησιών που βρίσκονταν απέναντι από τη Μ. Ασία

Ερώτηση 3η: *ἐάν ὑμῖν ὄσι φίλοι:* **το ὑμῖν συντακτικά είναι:**

- α. δοτική προσωπική,
- β. δοτική υποκειμενική στο φίλοι,
- γ. δοτική αντικειμενική στο φίλοι.

Ερώτηση 4η: Η δευτερεύουσα πρόταση *οἷς ἐφοβοῦντο* **συντακτικά είναι:**

- α. αναφορική προσδιοριστική στο τῶν πάντων.
- β. πλάγια ερωτηματική, αντικείμενο στο (ενν.) ρ. φανήσεσθε.

Ερώτηση 5η: Να γράψετε δύο ομόρριζα, ένα απλό και ένα σύνθετο, στη νέα ελληνική, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: *ἠτιάσαντο, συνέστησαν, φανήσεται, πείσας, ὄφθηναι.*

Ερώτηση 6η: Να αντιστοιχίσετε τα επίθετα της στήλης Α με τα παραθετικά τους στη στήλη Β.

Α	Β
1. φίλος	α. πλείων, πλείστος
2. πολύς	β. κρείττων, κράτιστος
3. μέγας	γ. φίλτερος, φίλτατος
4. αγαθός	δ. μείζων, μέγιστος

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: *φανήσεται δ' ὁ μὲν ... αὐτοῖς αἴτιοι:* **στη θέση του φανήσεται να τοποθετήσετε τον τύπο «ὄρω» και να επιφέρετε σε όλη την ημιπερίοδο τις αλλαγές που επιβάλλει η μεταβολή αυτή.**

Απάντηση:

ὄρω δε τόν μὲν πρυτανεύσαντα ταῦτα καί πείσαντα Μαύσωλον, φίλον εἶναι φάσκοντα Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφρημένον, τοὺς δ' ἀποδείξαντας ἑαυτοὺς συμμάχους Χίους καί Βυζαντίους τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν οὐ βεβοθηκότας, ὑμᾶς δ', οὓς ἐφοβοῦντο, μόνους τῶν πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιους.

Ερώτηση 2η: *ἐκ .δέ τοῦ ταῦθ' ... ὧσι φίλοι.* **Να μεταφράσετε την ημιπερίοδο αυτή, αφού θεωρήσετε α) ότι το τούτο αναφέρεται στο ταῦθ' ὑφ' ἀπάντων ὀφθῆναι και β) ότι η υποθ. πρόταση ἐάν ὑμῖν ὧσι φίλοι έχει απόδοση το ποιήσετε [προσδοκώμενο].**

Απάντηση:

Κι αφού αυτό θα το διαπιστώσουν όλοι [οι Έλληνες], θα κάνετε τους δημοκρατικούς σε όλες τις πόλεις ώστε να θεωρούν εγγύηση της δικής τους σωτηρίας αν είναι φίλοι σας.

• Το πιο ικανοποιητικό νόημα δίνει η σύνταξη με υποκείμενο του ὀφθῆναι το ταῦτα και το τούτο αντικ. στο προεῖσθαι.

Ερώτηση 3η: **Η αντίθεση χρησιμοποιείται πολύ στο ρητορικό λόγο, επειδή με την αντιπαράθεση των εννοιών το νόημα γίνεται σαφέστερο. Στις παραγρ. 3-4 ο Δημ. προσπαθεί να καταστήσει σαφές στους Αθηναίους ότι, αν βοηθήσουν τους Ροδίους, η σύγκριση της συμπεριφοράς τους με την αντιστοιχία του Μαύσωλου από το ένα μέρος, και των Χίων και Βυζαντίων από το άλλο, θα έχει φυσική συνέπεια την αποκατάσταση της φήμης των Αθηνών.**

Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της αντιθέσεως όπως υποδεικνύει το σχήμα:

φανήσεται	ὑμεῖς δέ μόνοι πάντων	οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους
ὁ μὲν Μαύσωλος	οὓς ἐφοβοῦντο	Χῖοι καὶ Βυζάντιοι
φίλος εἶναι φάσκων	[φανήσεσθε]	[φανήσονται]
ἄφηρημένος	τῆς σωτηρίας	αὐτῶν
τὴν ἐλευθερίαν	αὐτοῖς	τοῖς ἀτυχήμασιν
αὐτῶν	αἴτιοι	οὐ βεβοηθηκότες.

Απάντηση:

φανήσεται – [φανήσεσθε] – [φανήσονται].

- ὁ μὲν Μαύσωλος – ὑμεῖς δε μόνοι πάντων – Χῖοι και Βυζάντιοι
- φίλος εἶναι φάσκων – οὓς ἐφοβοῦντο – οἱ δὲ ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους
- ἄφηρημένος – αἴτιοι – οὐ βεβοηθηκότες
- τὴν ἐλευθερίαν – τῆς σωστηρίας – τοῖς ἀτυχήμασιν
- αὐτῶν – αὐτοῖς – αὐτῶν.

Ερώτηση 4η: **Το 414 π.Χ. οι Αθηναίοι πολιορκήσαν τη Μήλο, που δεν ανήκε στην Αθηναϊκή Συμμαχία, και απαίτησαν την υποταγή του νησιού. Οι Μήλιοι δέχτηκαν να είναι φίλοι των Αθηναίων, αλλά ουδέτεροι στον πόλεμο με τους Λακεδαιμονίους. Η απάντηση που πήραν είναι η εξής: «Δεν το δεχόμαστε, διότι δεν μας βλάπτει τόσο η έχθρα σας, όσο μας βλάπτει η φιλία σας. Επειδή η φιλία σας θα ερμηνευθεί από τους υπηκόους μας ως αδυναμία, ενώ το μίσος σας ως απόδειξη της ισχύος μας!» (Θουκ. V, 95). Να σχολιάσετε την απάντηση αυτή συγκρίνοντάς την με όσα λέγει ο Δημοσθένης στην τελευταία παράγραφο [*ἐκ δὲ τοῦ ταῦθ' ... τυχεῖν εὐνοίας*].**

Απάντηση:

Οι Αθηναίοι θεώρησαν ότι το να δεχτεί κάποιος να γίνει σύμμαχός τους σημαίνει ότι ψάχνουν τρόπους να αυξήσουν την ηγεμονία τους επειδή είναι ανίσχυρη. Όταν όμως κά-

ποιος τούς μισούσε, αυτό σήμαινε ότι φοβόταν τη δύναμή τους. Άρα στην προκειμένη περίπτωση προτιμούσαν το μίσος από τη φιλία των Μηλίων.

Ο Δημοσθένης τονίζει πως αν οι Αθηναίοι βοηθήσουν τους Ρόδιους οι δημοκρατικοί όλων των πόλεων θα παραδειγματιστούν και με τη θέλησή τους θα αναζητούν συμμαχία με τους Αθηναίους.

Στην περίπτωση των Μηλίων οι Αθηναίοι φάνηκαν σκληροί και αδιάλλακτοι. Ο Δημοσθένης, αντίθετα, τους συμβουλεύει να γίνουν πιο διαλλακτικοί γιατί η διπλωματία και όχι η σκληρότητα θα φέρουν θετικά αποτελέσματα.

ΠΡΟΣΕΞΕ Οι §§ 5-16 διδάσκονται από μετάφραση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ §§ 5-16 **ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ**

• Οι μεταφράσεις των παραγράφων αυτών περιέχονται στο σχολικό βιβλίο.

Ερώτηση 1η: Ο Δημοσθένης προσπαθεί ν' ανασκευάσει επιχειρήματα αντιπάλων ρητόρων. Να καταγράψετε τα επιχειρήματα αυτά σε ένα συνεχές κείμενο κατά τη σειρά που νομίζετε ότι θα έπρεπε να έχουν διατυπωθεί. Σημειώστε ότι η διάταξη των επιχειρημάτων εξαρτάται από το είδος τους, από το θέμα του λόγου, τις περιστάσεις και το ακροατήριο. Είναι επομένως σε μεγάλο βαθμό ζήτημα υποκειμενικής εκτιμήσεως.

Απάντηση:

Ο Δημοσθένης εκθέτει ορισμένα επιχειρήματα υποστηρίζοντας τους λόγους για τους οποίους έπρεπε οι Αθηναίοι να βοηθήσουν τους Ρόδιους. Έπρεπε λοιπόν να τους βοηθήσουν επειδή αυτοί επρόκειτο να αποδειχθούν πιστοί σύμμαχοι των Αθηναίων, αφού πρώτα θα έπαιρναν το μάθημά τους και θα έβαζαν μυαλό με τη συμφορά που τους είχε βρει. Εξάλλου είναι κι αυτοί Έλληνες και έπρεπε να τους υποστηρίξουν. Και αν φαίνεται ότι τα συμφέροντά τους συγκρούονται με εκείνα του Μεγάλου Βασιλέα, αυτό δεν αληθεύει, γιατί οι Αθηναίοι θα υπερασπιζόνταν τους Ρόδιους στα πλαίσια της προετοίμασias τους για την αντιμετώπιση των εχθρών τους. Εκτός αυτού ο Μεγάλος Βασιλέας δε θα ερχόταν σε ρήξη μαζί τους για εδάφη που δε βρίσκονταν στην κατοχή του, ακόμα κι αν η Αρτεμισία θα του προσέφερε τη Ρόδο ευχαρίστως, προκειμένου να εξασφαλίσει την εύνοιά του, παρ' όλο που θα προτιμούσε να κατείχαν το νησί οι Αθηναίοι.

Ερώτηση 2η: Νομίζετε ότι ο Δημοσθένης έχει κατά τρόπο ικανοποιητικό αντικρούσει τα επιχειρήματα των αντιπάλων του; Προσωπικώς θα είχατε πειστεί ή όχι και γιατί;

Απάντηση:

Πράγματι ο Δημοσθένης πείθει τους ακροατές, αφού αναφέρεται σε όλα εκείνα τα θέματα για τα οποία ανησυχούσαν οι Αθηναίοι: για το Μεγάλο Βασιλέα και την Αρτεμισία. Έτσι μπορούσε με τα λόγια του να μειώσει το φόβο τους για τη συνεχώς αυξανόμενη δύναμη της Περσίας.

Ερώτηση 3η: Η πειστικότητα του ρήτορα εξαρτάται και από την «ηθοποιία» δηλ. από τον τρόπο που θα εμφανίσει στο ακροατήριο τον εαυτό του και τους αντιπάλους του, αλλά και από τον τρόπο που θα προσεγγίσει τους ακρο-

ατές (βλ. και όσα έχουν γραφεί γι' αυτό το θέμα στην εισαγωγή). Με ποιους συγκεκριμένους τρόπους ανταποκρίνεται στην ανάγκη αυτή εδώ (§§ 5-16) ο Δημοσθένης;

Απάντηση:

Ο Δημοσθένης εμφανίζει τον εαυτό του ως άτομο με αυξημένες ευθύνες απέναντι στην πόλη και ως τον ικανότερο να συμβουλευεί τους Αθηναίους τι θα πράξουν. Παράλληλα κατηγορεί έμμεσα τους πολιτικούς του αντιπάλους για τους οποίους πιστεύει ότι παρυσύρουν τους Αθηναίους σε σύγκρουση με τους Πέρσες και επομένως στην καταστροφή των δυνάμεών τους.

Ερώτηση 4η: Στην παράγρ. 9 και 19 ο Δημοσθένης παραθέτει δύο παραδείγματα - επιχειρήματα από την πρόσφατη Αθηναϊκή ιστορία υπενθυμίζοντας στους Αθηναίους δικές τους παλαιότερες σκέψεις και πράξεις. Είναι αυτού του είδους τα «προσωπικά» επιχειρήματα ισχυρά και από πού νομίζετε ότι αντλούν τη δύναμή τους;

Απάντηση:

Στην παράγραφο 9 ο Δημοσθένης αναφέρεται στον Τιμόθεο, ο οποίος ελευθέρωσε τη Σάμο από την Περσική κυριαρχία. Στην παράγρ. 16 αναφέρεται στο ότι η αποστασία της Ρόδου είχε ως αποτέλεσμα να υποστούν μεγάλη συμφορά. Τα επιχειρήματα αυτά είναι ισχυρά και αντλούν τη δύναμή τους από το γεγονός ότι οι Αθηναίοι συνήθως θορυβούνταν από καταστάσεις του παρελθόντος λόγω συναισθηματικής βαρύτητας. Εδώ δηλαδή ο Δημοσθένης προσπαθεί να επηρεάσει τους Αθηναίους θυμίζοντας θέματα που μπορούν να τους προβληματίσουν και να τους παραδειγματίσουν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Το 357 π.Χ. οι Αθηναίοι αναγκάστηκαν να κηρύξουν πόλεμο εναντίον των συμμάχων τους Ροδίων, Χίων και Κώων όταν αυτοί τον ίδιο χρόνο συμμαχήσαν με τους Βυζαντίους (οι οποίοι είχαν ήδη αποστατήσει από τη Β' Αθηναϊκή συμμαχία και είχαν προσχωρήσει στη Βοιωτική συμμαχία) και αρονήθηκαν να καταβάλουν στους Αθηναίους τις "συντάξεις" (τις συμμαχικές εισφορές). Ο Συμμαχικός πόλεμος στοίχισε πολλά στους Αθηναίους που αναγκάστηκαν να σταματήσουν τις επιχειρήσεις το 355 π.Χ. έπειτα από περσικό τελεσίγραφο.

2η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

3η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

4η: Σωστή είναι η α επιλογή.

5η: **ήτιάσαντο:** αιτιατό, απαίτηση, **συνέστησαν:** σταυρός, ναύσταθμος, **φανήσεται:** φάσμα, συνοκφάντης, **πίσας:** πίστη, αμετάπειστος, **ὄφθῆναι:** ιδέα, κάτοπτρο.

6η: 1 → γ, 2 → α, 3 → δ, 4 → β.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 17-18

*Το συμφέρον των Αθηναίων είναι η αποκατάσταση
της Δημοκρατίας στη Ρόδο.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

17. Ὅρατε δέ κάκειν'
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ὅτι ὑμεῖς πεπολεμήκατε
πολλούς πολέμους
καί πρὸς δημοκρατίας
καί πρὸς ὀλιγαρχίας.
καί τοῦτο μὲν ἴστε
καὶ [ὑμεῖς] αὐτοί·
ἀλλ' ὑπὲρ ὧν
ἔσθ' ὁ πόλεμος ὑμῖν
πρὸς ἑκατέρους,

τοῦτ' ἴσως οὐδεὶς ὑμῶν
λογίζεται.

Ἵπὲρ τίνων οὖν ἔστιν;

[Ἐσθ' ὁ πόλεμος] μὲν
πρὸς τοὺς δῆμους
ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων,
οὐ δυνηθέντων
διαλύσασθαι ταῦτα
δημοσίᾳ
ἢ περὶ μέρους
γῆς ἢ [περὶ] ὄρων

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Να προσέχετε ὅμως κι ἐκεῖνο,
ἄνδρες Αθηναῖοι,
ὅτι δηλαδή εσεῖς ἔχετε διεξάγει
πολλούς πολέμους
καὶ ἐναντίον δημοκρατικῶν πολιτευμάτων
καὶ ἐναντίον ὀλιγαρχικῶν πολιτευμάτων·
καὶ αὐτὸ βέβαια [το] ξέρετε
καὶ [εσεῖς] οἱ ἴδιοι·
ἀλλὰ γιὰ ποιους λόγους
γίνεται ὁ πόλεμος ἀπὸ σας
ἐνάντια στον καθένα ἀπὸ τους δύο
[δηλ. δημοκρατικούς καὶ ὀλιγαρχικούς],
αὐτὸ ἴσως κανένας ἀπὸ σας
δὲ σκέφτεται.

Γιὰ ποιους λόγους λοιπὸν γίνεται
[ὁ πόλεμος];

[Ὁ πόλεμος γίνεται]
ἐναντίον των δημοκρατικῶν πόλεων
ἢ γιὰ ἰδιωτικὲς διαφορὲς,
ἐπειδὴ δηλαδή δὲν μπόρεσαν
να διακανονίσουν αὐτὲς
μὲ δημοσίᾳ συμφωνία
ἢ γιὰ κάποιον μέρος
τῆς γῆς ἢ γιὰ τα σύνορα

ἢ [περὶ] φιλονικίας,
 ἢ [περὶ] τῆς ἡγεμονίας·
 πρὸς δέ τας ὀλιγαρχίας
 [οὐκ ἔστιν ὁ πόλεμος]
 ὑπέρ μὲν οὐδενός τούτων,
 ὑπέρ δέ τῆς πολιτείας
 [ἔσθ' ὁ πόλεμος]
 και [ὑπέρ] τῆς ἐλευθερίας·
18. ὥστε ἔγωγ'
 οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι
 εἰπεῖν ἡγεῖσθαι
 συμφέρειν μᾶλλον
 πολεμεῖν ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας
 ὑμῖν
 δημοκρατουμένους
 ἢ εἶναι φίλους
 ὀλιγαρχουμένους.
 Νομίζω γάρ μὲν
 πρὸς ὄντας ἐλευθέρους
 οὐ χαλεπῶς ὑμᾶς
 ποιήσασθαι ἂν εἰρήνην,
 ὅποτε βουλευθείητε [ποιήσασθαι],
 νομίζω δέ
 οὐδέ [εἶναι] την φιλίαν ἀσφαλῆ
 πρὸς [τούς] ὀλιγαρχουμένους·
 οὐ γάρ ἔσθ' ὅπως
 γένοιτ' ἂν ὀλίγοι
 εὐνοὶ πολλοῖς
 καί [οἱ] ζητοῦντες
 ἄρχειν
 τοῖς ἡρημένοις
 ζῆν μετ' ἰσηγορίας.

ἢ για ανταγωνισμούς
 ἢ για την αρχηγία·
 ὁμως με τα ολιγαρχικά πολιτεύματα
 [δε γίνεται ο πόλεμος]
 για κανένα απ' αυτά,
 ἀλλά για το πολίτευμα [το δημοκρατικό]
 [γίνεται ο πόλεμος]
 και για την ελευθερία·
 επομένως ἐγώ βέβαια
 δε θα δίσταζα
 να πω ὅτι νομίζω
 ὅτι [σας] συμφέρει πιο πολύ
 να πολεμοῦν ὅλοι οἱ Ἕλληνες
 ἐναντίον σας
 και να ἔχουν δημοκρατικό πολίτευμα
 παρὰ να εἶναι φίλοι [σας]
 και να ἔχουν ολιγαρχικό πολίτευμα.
 Γιατί νομίζω
 ὅτι μ' ἐκείνους που εἶναι ἐλεύθεροι
 ὄχι δύσκολα εσεῖς
 θα μπορούσατε να κάνετε εἰρήνη,
 ὅποτε θέλατε [να κάνετε],
 νομίζω ὁμως
 ὅτι οὔτε [εἶναι] η φιλία σταθερή
 με ὅσους ἔχουν ολιγαρχικό πολίτευμα·
 γιατί με κανένα τρόπο
 δε θα γίνονταν οἱ ολιγαρχικοί
 φιλικοί με τοὺς δημοκρατικούς
 και αυτοί που ἐπιδιώκουν
 να ασκούν ἀπόλυτη ἐξουσία
 με ὅσους ἔχουν προτιμήσει
 να ζουν με ἰσονομία.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ὄρατε: προστ. ενεστ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **ὄραω** -ῶ = προσέχω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **έωρων**, μέλ. **ὄψομαι**, αόρ. β' **εἶδον**, παρκ. **έώρακα - έώρακα - ὄπωπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αὐτόπτης, ὄρασις, ὄψις, ὄραμα, εἶδος, ὄμμα, ὀφθαλμός, ὄρατός, περίοπτος, ὑποπτος, ὄρατέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βλέπω, ἔξετάζω, θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** τυφλώττω.

κἀκεῖνο [: κράση ἀντί **καί ἐκεῖνο**]: αιτ. ενικ. ουδ. γένους τῆς δεικτικῆς αντωνυμίας **ἐκεῖνος, -η, -ο**.

τοῦτο: αιτ. ενικ. ουδ. γένους τῆς δεικτικῆς αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

πεπολεμήκατε: οριστ. παρκ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **πολεμέω** -ῶ = διεξάγω πόλεμο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπολέμουν**, μέλ. **πολεμήσω**, αόρ. **ἐπολέμησα**, παρκ. **πεπολέμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πολεμήτωρ, πολεμητήριον, δυσπολέμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγωνίζομαι, μάχομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εἰρήνην ἄγω, εἰρηνεύω.

ἴστε: προστ. ενεστ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **οἶδα** [: παρκ. με σημασία ενεστῶτα] = ξέρω, γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤδη και ἤδεις**, μέλ. **εἴσομαι - εἰδήσω**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἔγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἴστωρ, ἱστορία, εἰδήμων, ἱστέον, εἰδότης. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γινώσκω, γνωρίζω, ἐπαῖω, ἐπίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Απὸ τὸ **οἶδα** λείπουν οἱ χρόνοι ἀόριστος, παρακείμενος και υπερσυντέλικος που αναπληρώνονται ἀπὸ τοὺς ἀντίστοιχους χρόνους του **γινώσκω**, που εἶναι συνώνυμο του **οἶδα**.

αὐτοί: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους τῆς οριστ. αντων. **αὐτός, -ή, -ό** = ἡμεῖς αὐτοί = σεις οἱ ἴδιοι.

ὧν: γεν. πληθ. αρσ. γένους τῆς αναφορ. αντων. **ὅς, ἣ, ὅ** = ο οποίος, αυτός που.

ἐκατέρους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους τῆς ἀόριστης επιμεριστικῆς αντων. **ἐκάτερος, -α, -ον** = ο καθένας ἀπὸ τοὺς δύο.

ἔσθ': **ἔστι:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **εἰμί** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν και ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν - γεγόνειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το γ' ενικό **ἔστί(ν)** τονίζεται στην παραλήγουσα:

α. Στην αρχή πρότασης: **ἔστι** δέ τις.

β. Όταν έχει τη σημασία του **υπάρχει ή είναι δυνατό: ἔστι** Θεός (= υπάρχει θεός), **ἔστι** λαβεῖν (= είναι δυνατό).

γ. Όταν βρίσκεται ύστερα από τις λέξεις **εἰ, ὡς καί, οὐκ, μή, μέν, ὅτι, τοῦτο, τοῦτ', ἀλλά, ἀλλ'.**

δ. Στις φράσεις **ἔστιν ὅπου, ἔστιν ὅς** (= κάπου), **ἔστιν ὅτε** (= κάποτε), κ.λπ.

οὐδεῖς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της επιμεριστικής αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.

λογίζεται: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του αποθετικού **λογίζομαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐλογιζόμεν**, μέλ. **λογιούμαι**, αόρ. **ἐλογισάμην**, παθ. αόρ. **ἐλογίσθην**, παρκ. **λελόγισμαι**, υπερσ. **ἐλελογίσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λογισμός, λογιστέον, λογιστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀριθμῶ, μετρῶ, βουλευομαι, ἐνθυμοῦμαι, ἐννοῶ.

τίνων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.] **τί** = ποιος.

ιδίων: γεν. πληθ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ιδιος, ιδία, ιδιον** = ιδιωτικός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ιδιος, -α, -ον**, συγκρ. **ιδιαιτερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **ιδιαιτατος, -η, -ον..**

ἐγκλημάτων: γεν πληθ. ουδεν. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **ἐγκλημα - ἐγκλήματος** = διαφορά..

δυνηθέντων: μτχ. παθ. αορ. γενικ. πληθ. του **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδυνάμην - ἠδυνάμην**, μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐδυνήθην - ἠδυνήθην - ἐδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δυνάστης, δύναμις, δυνατός, ἀδύνατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** οἷός τ' εἰμί, δυνατός εἰμι, ἔχω + απαρέμφ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀδυνατῶ, ἀσθενῶ.

δημοσία: επίρρ. τρόπου = δημόσια.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η λέξη **δημοσία** είναι δοτ. ενικ. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δημόσιος, -ία, -ον** = δημόσιος· έχει όμως αποκτήσει επιρρηματική σημασία].

διαλύσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσ. φων. του **διαλύομαι** = διακανονίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διελύομην**, μέλ. **διαλύσομαι**, παθ. μέλλ. **διαλυθήσομαι**, αόρ. **διελυσάμην**, παθ. αόρ. **διελύθην**, παρκ. **διαλέλυμαι**, υπερσ. **διελελύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** διαλύτης, λύσις, κατάλυμα, λύτρον, λυτός, ἄλυτος.

ταῦτα: αιτ. πληθ. ουδεν. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

γῆς: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του συνηρημένου ουσ. **γῆ - γῆς** = γη, χώρα, ξηρά.

μέρους: γεν. ενικ. ουδεν. γένους, β' κλίσης του ουσ. **μέρος - μέρους** = μέρος.

ὄρων: γεν. πληθ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **ὄρος - ὄρον** = σύνορο.

φιλονικίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **φιλονικία - φιλονικίας** = ανταγωνισμός.

ἡγεμονίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ἡγεμονία - ἡγεμονίας** = αρχηγία.

τούτων: γεν. πληθ. ουδ. γένους της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

οὐδενός: γεν. ενικ. ουδ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.

ὥστε: σύνδεσμος συμπερασματικός = ὥστε, επομένως.

ἔγωγε: ονομ. ενικ. αρσ. γένους της προσωπικής αντων. α΄ προσ. **ἐγώ** με το βεβαιωτικό μόριο **γε** για ἔμφαση = εγώ βέβαια.

ὀκνήσαιμι: ευκτικ. αορ. ενεργ. φων. α΄ ενικ. πρόσ. του **ὀκνέω - ὠ** = διστάζω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ὄκνουν**, μέλ. **ὀκνήσω**, αόρ. **ὄκνησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀκνητέον, ἀποκνητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ἐνδοιάζω, πτήσσω, φοβοῦμαι.

ΑΝΤΩΝΥΜΑ: ἐγχειρῶ, θαρρῶ, τολμῶ.

εἰπεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄ ενεργ. φων. του **λέγω** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον**,

μέλ. **λέξω - ἐρῶ**, αόρ. **ἔλεξα - εἶπα**, αόρ. β΄ **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερσ. **εἰρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ρήτωρ, λέξις, λόγος, ρῆσις, ρῆμα, λεκτικός, ρητός, ἀπόρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φάσκω, φημί, φράζω, φωνῶ.

μᾶλλον: επιρρ. ποσού. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μάλα**, συγκρ. **μᾶλλον**, υπερθ. **μάλιστα**.

ἡγεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσ. φων. του **ἡγέομαι -οῦμαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:**

παρτ. **ἡγούμην**, μέλ. **ἡγήσομαι**, αόρ. **ἡγησάμην**, παθ. αόρ. **ἡγήθην**, παρκ. **ἡγημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰσηγητής, ἡγήτωρ, ἡγεμών, ἡγητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄρχω, βασιλεύω, ἡγεμονεύω, δοκῶ, δοξάζω, κρίνω, οἶμαι, ὑπολαμβάνω.

συμφέρειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **συμφέρω** = συμφέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:**

παρτ. **συνέφερον**, μέλλ. **συνοίσω**, αόρ. α΄ **συνήνεγκα**, αόρ. β΄ **συνήνεκγον**, παρκ. **συνενήνοχα** υπερσ. **συνενήνοχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φορέυς, φορά, διένεξις, ἀμφορεύς, φερνή, φόρος, φόρτος, διάφορος, εὔφορος, ἄφορος, δορυφόρος, οἰστέον, φορῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, ἔχω, κομίζω, ὑπομένω, ὑφίσταμαι.

δημοκρατομένους: μτχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτιατ. πληθ. του **δημοκρατέομαι -οῦμαι**

= ἔχω δημοκρατικό πολίτευμα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδημοκρατουμην**, μέλ. **δημοκρατήσομαι**, παθ. μέλλ. **δημοκρατηθήσομαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δημοκρατία. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀριστοκρατοῦμαι, ὀλιγαρχοῦμαι.

Ἕλληνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **Ἕλλην - Ἕλληνος** = Ἕλληνας.

ἅπαντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα ἅπαν** = ὅλος.

πολεμεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **πολεμέω - ὠ** = πολεμῶ. Βλέπε πιο πάνω.

ὀλιγαρχομένους: μτχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτ. πληθ. του **ὀλιγαρχέομαι -οῦμαι** = ἔχω ὀλιγαρχικό πολίτευμα.

φίλους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φίλος** = φίλος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **φίλος, -η, -ον**, συγκρ. **φίλτερος, -η, -ον** και **μᾶλλον φίλος**, υπερθ. **φίλτατος, -η, -ον** και **μάλιστα φίλος**.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **εἶμι** = είμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ὄντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του **εἶμι**. Βλέπε πιο πάνω.

οὐ χαλεπῶς: ὄχι δύσκολα.

οὐδέ: σύνδεσμος συμπλεκτικός = οὔτε.

ποιήσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσ. φων. του **ποιέομαι -οὔμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιούμην**, μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. **ποιηθήσομαι**, αόρ. **ἐποίησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποιήμαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποιητής, ποιήσεις, ποίημα, χειροποίητος, θεοποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, πράττω.

φιλίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους α' κλίσης του ουσ. **φιλία - φιλίας** = φιλία.

ἀσφαλῆ: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου επιθ. **ὁ, ἡ ἀσφαλῆς, τό ἀσφαλές** = σταθερός. **ΒΑΘΜΟΙ:** συγκρ. **ἀσφαλέστερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἀσφαλέστατος, -τάτη, -τον**.

νομίζω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **νομίζω** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνόμιζον**, μέλ. **νομιῶ**, αόρ. **ἐνόμισα**, παρκ. **νενόμικα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** νόμισμα, νομιστός, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, ἠγοῦμαι, κρίνω, οἶομαι, φρονῶ.

βουληθείητε: ευκτ. παθητ. αορ. β' πληθ. προσ. του **βούλομαι** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην - ἠβουλόμην**, μέλ. **βουλήσομαι**, αόρ. **ἐβουλήθην - ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βουλητός, βουλητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐρῶ, ποθῶ.

ὀλίγοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὀλίγος** = λίγος· πληθ. **ὀλίγοι** = ολιγαρχικοί. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀλίγος, -η, -ον**, συγκρ. **ὁ, ἡ μείων, τό μείων**, υπερθ. **ὀλίγιστος, -η, ον**.

πολλοῖς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του ανώμ. επιθ. **πολύς** = πολύς. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλείων, τό πλέον και πλείων**, υπερθ. **πλείστος, -η, ον**.

ζητούντες: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του **ζητέω -ῶ** = ζητώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐζήτουν**, μέλ. **ζητήσω**, αόρ. **ἐζήτησα**, παρκ. **ἐζήτηκα**, υπερσ. **ἐζητήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ζήτησις, ζήτημα, ἀζήτητος, ζητητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰτῶ, ἐξετάζω, ἐρευνῶ.

ἄρχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **ἄρχω** = ασκῶ ἀπόλυτη ἐξουσία. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤρχον**, μέλ. **ἄρξω**, αόρ. **ἤρξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄρχων, ναύαρχος, ἵππαρχος, ἔπαρχος, κωμάρχης, ἀρχή, ἀπαρχή, ἔναρξις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βασιλεύω, δεσπόζω, ἠγεμονεύω, ἠγοῦμαι, κρατῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** του ἄρχω [= κυβερονῶ] ἰδιωτεύω, του ἄρχω [= αρχίζω] παύομαι, λήγω.

ισηγορίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ισηγορία - ισηγορίας** = ισο-νομία.

ζήν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **ζήω -ῶ = ζῶ**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔζων**, μέλ. **ζήσω - ζήσομαι - βιώσομαι**, αόρ. β΄ **ἐβίων**, παρκ. **βεβίωκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ζωή, ζωός, ζῶον, ζωντανός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βιοτεύω, βιω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀποθνήσκω, ἀπόλλυμαι, τελευτῶ.

ἠρημένοις: μτχ. παρκμ. μέσ. φων. δοτικ. πληθ. του **αἰρέομαι -οῦμαι** = προτιμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠρούμην**, μέλ. **αἰρήσομαι**, παθ. μέλλ. **αἰρεθήσομαι**, αόρ. β΄ **εἰλόμην**, παθ. αόρ. **ἠρέθην**, παρκ. **ἠρημαι**, υπερσ. **ἠρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αἴρεσις, ἀναίρεσις, αἰρετός, αἰρετικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταλαμβάνω, κυριεύω, αἴρεσιν ποιοῦμαι, ἐθέλω, ἐκλέγω.

εὔνοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους του συνηρημένου δευτερόκλιτου επιθ. **ὄ, ἡ εὔνους, τό εὔνουν** = φιλικός.

γένοιτ΄ [: γένοιτο]: ευκτ. αορ. β΄ προσ. γ΄ πληθ. του **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγινόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β΄ **ἐγενόμην**, παρκ. **γένονα - γεγένημα - γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν - ἐγεγενήμην - γεγονώς ἦν - γεγενημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γένεσις, γενεά, γένος, γόνος γονεύς, γηγενής ἀπόγονος, ἔγγονος, ἀγένητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Οἶδα: ιστορία, είδηση, είδήμονας, γνώση, ανάγνωση, διάγνωση, επίγνωση, πρόγνωση, απόγνωση, αναγνώστης, γνωστός, άγνωστος. **Λογίζομαι:** λογισμός, συλλογισμός, διαλογισμός, συλλογίζομαι, συλλογιέμαι, συλλογισμός. **Διαλύομαι:** λύνω, λύση, διάλυση, επίλυση, επιλύω, διάλυμα, διαλυτής, διαλυτικός, διαλυτικά, διαλυτός, λυτός, διαλυτότητα. **Όρος:** όριο, ορίζω, διορίζω, ορισμός, διορισμός, οριστικός, καθοριστικός, καθορισμός, καθορίζω, οριστική. **Συμφέρο:** συμφέρον, ενδιαφέρον, διαφορά, προσφορά, συμφορά, μεταφορά, μεταφορέας, εισφορά, διαφέρω, ενδιαφέρομαι, εισφέρω, προφέρω, μεταφέρω, ξενόφερτος. **Ειρήνη:** ειρήνευση, ειρηνευτής, ειρηνεύω, ειρήνη, ειρηνικός, ειρηνισμός, ειρηνιστής, ειρηνιστικός, ειρηνοδικείο, ειρηνοδίκης, ειρηνόφιλος, ειρηνοφόρος. **Ζητέω-ῶ:** ζήτηση, ζητώ, ζήτημα, αζήτητος, περιζήτητος, επιζητώ, αναζητώ.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ὁρᾶτε [: προστακτ.] [ΧΡΟΝ.] αόρ. ἴδετε, παρκ. ἐορακότες ἔσθε. **[ΕΓΚΛ.]** οριστ. ὁρᾶτε, υποτ. ὁρᾶτε, ευκτ. ὁρᾶτε, προστ. ὁρᾶτε, απαρ. ὁρᾶν, μτχ. ὁρῶν, -ῶσα, -ῶν.

- πολεμείτε:** [XPON.] παρ. ἐπολεμείτε, μέλ. πολεμήσετε, ἀόρ. ἐπολεμήσατε, προκ. πεπολεμήκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. πεπολεμήκατε, υποτ. πεπολεμήκητε / πεπολεμηκότες ἦτε, ευκτ. πεπολεμήκοιτε / πεπολεμηκότες εἶητε - εἶτε, προστ. πεπολεμηκότες ἔστε, απαρ. πεπολεμηκέναι, μηχ. πεπολεμηκώς, -υῖα, -ός.
- ἴστε:** [XPON.] παρ. ἦδετε / ἦστε, μέλ. εἴσεσθε / εἰδήσετε, ἀόρ. β' ἔγνωτε, προκ. ἐγνώκατε, υπερσ. ἐγνώκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἴστε, υποτ. εἰδήτε, ευκτ. εἰδείητε / εἰδείτε, προστ. ἴστε, απαρ. εἰδέναί, μηχ. εἰδώς, -υῖα, -ός.
- ἐστί:** [XPON.] παρ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, προκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει / γεγονώς ἦν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐστί, υποτ. ἦ, ευκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απαρ. εἶναι, μηχ. ὦν, οὔσα, ὄν.
- λογίζεται:** [XPON.] παρ. ἐλογίζετο, μέλ. λογιεῖται, λογισθήσεται, ἀόρ. ἐλογίσατο / ἐλογίσθη, προκ. λελόγισται, υπερσ. ἐλελόγιστο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. λογίζεται, υποτ. λογίζεται, ευκτ. λογίζοιτο, προστ. λογιζέσθω, απαρ. λογιζέσθαι, μηχ. λογιζόμενος, -η, -ον.
- δυναμένον:** [XPON.] μέλ. δυνασομένων, ἀόρ. δυναθέντων / δυνασθέντων, προκ. δεδυναμένων.
- διαλύεσθαι:** [XPON.] μέλ. διαλύσεσθαι / διαλυθήσεσθαι, ἀόρ. διαλύσασθαι / διαλυθῆναι, προκ. διαλελύσθαι
- ὀκνοῖμι / ὀκνοίην:** [XPON.] μέλ. ὀκνήσοιμι, ἀόρ. ὀκνήσαιμι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὤκνησα, υποτ. ὀκνήσω, ευκτ. ὀκνήσαιμι, προστ. -, απαρ. ὀκνήσαι, μηχ. ὀκνήσας, -ασα, -ῆσαν.
- λέγειν:** [XPON.] μέλ. λέξειν / ἔρειν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἶπειν, προκ. εἰρηκέναι.
- ἠγγεῖσθαι:** [XPON.] μέλ. ἠγγήσεσθαι, ἀόρ. ἠγγήσασθαι / ἠγηθῆναι, προκ. ἠγήσθαι.
- συμφέρειν:** [XPON.] μέλ. συνοίσειν, ἀόρ. α' συνενέγκαι, ἀόρ. β' συννεγκεῖν, προκ. συννενηοχέναι.
- δημοκρατουμένους:** [XPON.] μέλ. δημοκρατησομένους / δημοκρατηθησομένους.
- ὀλιγαρχουμένους:** [XPON.] ἀόρ. ὀλιγαρχηθέντας.
- πολεμείν:** [XPON.] μέλ. πολεμήσειν, ἀόρ. πολεμήσαι, προκ. πεπολεμηκέναι.
- εἶναι:** [XPON.] παρ. -, μέλ. ἔσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, προκ. γεγονέναι.
- ποιεῖσθαι:** [XPON.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, ἀόρ. ποιήσασθαι / ποιηθῆναι, προκ. πεποιῆσθαι.
- νομίζω:** [XPON.] παρ. ἐνόμιζον, μέλ. νομιῶ, ἀόρ. ἐνόμισα, προκ. νενόμικα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. νομίζω, υποτ. νομίζω, ευκτ. νομίζοιμι, προστ. -, απαρ. νομίζειν, μηχ. νομίζων, -ουσα, -ον.
- βούλοισθε:** [XPON.] βουλήσοισθε, ἀόρ. βουληθείητε / βουληθείτε, προκ. βεβουλημένοι εἶητε-εἶτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠβουλήθητε / ἠβουλήθητε, υποτ. βουληθῆτε, ευκτ. βουληθείητε / βουληθείτε, προστ. βουλήθητε, απαρ. βουληθῆναι, μηχ. βουληθείς, -εῖσα, -έν.

ζητούντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ζητήσοντες, άόρ. ζητήσαντες, προκ. έζητηκότες.

άρχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άρξειν, άόρ. άρξαι

αίρουμένοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. αίρησομένοι / αίρεθησομένοι, άόρ. β' έλομένοι / αίρεθεισι, προκ. ήρημένοι.

γίγννντο: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενοίσοιντο, άόρ. β' γένοιτο, προκ. γεγονότες είσαν - είεν / γεγενημένοι είσαν - είεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έγένοντο, υποτ. γένωνται, ευκτ. γένοιτο, προστ. γενέσθων, και γενέσθωσαν, απαορ. γενέσθαι, μηκ. γενόμενος, -η, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

πολεμῶ [: πόλεμος], **δημοκρατία** [: δημοκρατοῦμαι: δήμος + κρατέω -ῶ], **όλιγαρχία** [: όλογαρχοῦμαι: όλιγοί + άρχω], **λογίζομαι** [: λόγος], **έγκλημα** [: έγκαλέω -ῶ [: έν + καλέω -ῶ], **φιλονικία** [: φιλονικέω-ῶ], **ήγεμονία** [: ήγεμών: ήγεομαι -οῦμαι], **πολιτεία** [: πολιτεύω : πολίτης:πόλις], **έλευθερία** [: έλεύθερος], **όκνω** [: όκνος], **συμφέρω** [: σύν + φέρω], **ισηγορία** [: ίσηγορέω -ῶ : ίσος + άγορεύω], **εύνοος** [: εύ + νόος - νοῦς].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. 'Οράτε δέ κάκειν', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι: κύρ. πρότ. [ὑμεῖς: εννοείται]: υποκ. στο **όράτε** [: το ρήμα της πρότασης]. **κάκεινο:** αντικ. στο **όράτε**. **ὃ ἄνδρες:** κλητική προσφώνηση. **Ἀθηναῖοι:** επιθ. προσδ. στο **άνδρες**.

ΠΡΟΣΕΞΕ Προσηγορικά ονόματα που δηλώνουν **εθνικότητα** (στα ονόματα αυτά περιλαμβάνονται και όσα δηλώνουν την πόλη κάποιου ή τον τόπο της καταγωγής του), όπως **Ἀθηναῖοι**, **Θράκες**, **Πελοποννήσιοι**, **Πέρσαι** κ.λπ και προσδιορίζουν τις λέξεις **άνήρ**, **γυνή**, **άνθρωπος** ή και άλλες παρόμοιας σημασίας λέξεις: (**νεανίας**, **παῖς**, **πελταστής** κ.λπ.) είναι επιθετικοί προσδιορισμοί στις λέξεις αυτές. Βλεπε και **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 60.

2. ὅτι πολλούς ὑμεῖς πολέμους πεπολεμήκατε καί πρός δημοκρατίας καί πρός όλιγαρχίας: δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο **κάκεινο** της κύριας πρότασης. **ὑμεῖς:** υποκ. στο **πεπολεμήκατε** [: το ρήμα της πρότασης]. **πολλούς:** επιθ. προσδ. στο **πολέμους**: σύστ. αντικ. στο πεπολεμήκατε. **πρός δημοκρατίας - πρός όλιγαρχίας:** εμπρόθετοι προσδ. εχθρικής ενέργειας.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι ειδικές προτάσεις πολλές φορές απαντούν ως επεξηγήσεις σε πολ-

λες λέξεις αόριστης έννοιας, συνήθως όμως σε ουδέτερα αντωνυμιών και κυρίως στο ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας **τούτο**.

- 3. Καί τούτο μὲν ἴστε καὶ αὐτοί:** κύρ. πρότ. **αὐτοί:** υποκ. στο **ἴστε** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούτο:** αντικ. στο ἴστε.
- 4. ἀλλὰ τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογιζέται:** κύρ. πρότ. **οὐδεὶς:** υποκ. στο **λογίζεται** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούτο:** αντικ. στο λογίζεται. **ἴσως:** επιρρ. προσδ. του τρόπου. **ὑμῶν:** γεν. διαιρ. από το οὐδεὶς.
- 5. ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔσθ' ὑμῖν ὁ πόλεμος:** δευτ. πλάγια ερωτηματική πρότ. μερικής άγνοιας από το **λογίζεται** και κύριας πρότασης επεξήγηση στο **τούτο**. **ὁ πόλεμος:** υποκ. στο **ἔσθ'** [: ἔστί] [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑπὲρ ὧν:** εμπρόθ. προσδ. αιτίας. **πρὸς ἑκατέρους:** εμπρόθ. προσδ. εχθρικής ενέργειας. **ὑμῖν:** δοτ. προσωπική κτητική από το **ἔστί** [κατ' άλλη άποψη δοτική του ποιητικού αιτίου].
- 6. Ὑπὲρ τίνων οὖν ἔστιν;** ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής άγνοιας, κύρια πρόταση. [**ὁ πόλεμος:** εννοείται]: υποκ. στο **ἔστιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑπὲρ τίνων:** εμπρόθ. προσδ. αιτίας.
- 7. Πρὸς μὲν τοὺς δῆμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὄρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγεμονίας:** κύρ. πρότ. [**ὁ πόλεμος:** εννοείται]: υποκ. στο [**ἔστιν** ενν.]. **πρὸς δῆμους:** εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης. **περὶ τῶν ἐγκλημάτων - περὶ μέρους - [περὶ:** εννοείται] **ὄρων - [περὶ:** εννοείται] **φιλονικίας - [περὶ:** εννοείται] **τῆς ἡγεμονίας:** εμπρόθετοι προσδιορισμοί αναφοράς [κατ' άλλη άποψη αιτίας]. [**ὑμῶν:** εννοείται]: υποκ. στη μτχ. **οὐ δυνηθέντων** [: γεν. απόλυτη, αιτιολ. μτχ.] και στο **διαλύσασθαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. **ταῦτα:** αντικ. στο διαλύσασθαι. **δημοσίᾳ:** δοτ. του τρόπου. **ἰδίων:** επιθ. προσδ. στο ἐγκλημάτων.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Όταν ένα απαρέμφατο εξαρτάται από άλλο απαρέμφατο ή από μετοχή, όπως στην παραπάνω πρόταση το **διαλύσασθαι** από τη μετοχή **οὐ δυνηθέντων**, κατά την ταυτοπροσωπία το **υποκείμενο του απαρεμφάτου** δεν τίθεται σε ονομαστική, αλλά μπορεί να τεθεί σε **γενική ή δοτική ή αιτιατική**, αν σ' αυτήν την πτώση βρίσκεται και το υποκείμενο της μετοχής ή του απαρεμφάτου από τα οποία εξαρτάται το απαρέμφατο.
- Σε ονομαστική κατά την ταυτοπροσωπία το υποκείμενο του απαρεμφάτου τίθεται μόνο, όταν αυτό εξαρτάται από έγκλιση [οριστική ή υποτακτική ή ευκτική ή προστακτική].
- 8. πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας [ἔστιν ὁ πόλεμος]:** κύρ. πρότ. [**ὁ πόλεμος:** εννοείται]: υποκ. στο [**ἔστιν:** το ρήμα της πρότασης εννοείται]. **πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας:** εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης. **ὑπὲρ οὐδενός:** εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης. **ὑπὲρ τῆς πολιτείας -**

[**ὑπέρ**: εννοείται] **τῆς ἐλευθερίας**: εμπρόθετοι προσδ. υπεράσπισης. **τούτων**: γεν. διαιρ. από το ουδενός.

- 9. ὥστ' ἔγωγ' οὐκ ἄν ὀκνήσαιμ' εἰπεῖν μᾶλλον ἠγεῖσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένους τοὺς Ἑλληνας ἅπαντας πολεμεῖν ὑμῖν ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι**: κύρ. συμπερασματική πρόταση. **ἔγωγε**: υποκ. στο **οὐκ ἄν ὀκνήσαιμι** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική], στο **εἰπεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο **οὐκ ἄν ὀκνήσαιμι** και στο **ἠγεῖσθαι**: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο εἰπεῖν. **συμφέρειν** [: απρόσωπο]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο ἠγεῖσθαι. **ἅπαντας**: κατηγ. προσδ. στο **τοὺς Ἑλληνας**: υποκ. στα **πολεμεῖν - εἶναι**: τελικά απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο συμφέρειν [και ταυτόχρονα α' και β' ὅρος σύγκρισης αντίστοιχα από το **μᾶλλον**: επιρρ. προσδ. ποσού] και στις μετχ. **δημοκρατουμένους - ὀλιγαρχουμένους**: τροπικές μετχ. **ἡμῖν**: αντικ. στο πολεμεῖν. **μᾶλλον**: επιρρ. προσδ. ποσού. **φίλους**: κατηγ. στο **τοὺς Ἑλληνας** μέσω του συνδετικού **εἶναι**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι **ὥστε** και **ὡς**, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο ή την ημιπερίοδο αυτήν, εισάγουν κύριες προτάσεις, όπως ο **ὥστε** στην προηγούμενη πρόταση.

- 10. Πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἄν εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι νομίζω**: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **νομίζω** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑμᾶς**: υποκ. στο **ἄν ποιήσασθαι** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. δυνητικό απαρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό **νομίζω**. **εἰρήνην**: αντικ. στο **ἄν ποιήσασθαι**. **πρὸς [τούς] ὄντας**: εμπρόθ. προσδ. φιλικής στάσης [**τούς**: ενν.]: υποκ. στην επιθ. μετχ. **ὄντας**. **ἐλευθέρους**: κατηγ. στο υποκ. [**τούς**] της μετχ. **ὄντας**. **οὐ χαλεπῶς** [: σχήμα λιτότητας, αντί **ῥαδίως** = εύκολα]: επιρρ. προσδ. τρόπου.

- 11. ὁπότε βουλευθείτε**: δευτ. χρονικοῦποθετική πρόταση. [**ὑμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **βουλευθείτε** [: το ρήμα της πρότασης, ευκτική επαναληπτική] και στο [**ποιήσασθαι**: ενν.: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο βουλευθείτε. [**εἰρήνην**: ενν.]: αντικ. στο [**ποιήσασθαι**].

- 12. πρὸς δ' ὀλιγαρχουμένους οὐδέ τήν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω**: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **νομίζω** [: το ρήμα της πρότασης], **οὐδέ [εἶναι]**: ενν.]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο **νομίζω**. **ἀσφαλῆ**: κατηγ. στο **φιλίαν**: υποκ. του [**εἶναι**: ετεροπροσωπία]. **πρὸς [τούς] ὀλιγαρχουμένους**: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς [κατ' ἄλλη ἀποψη εχθρικής στάσης]. [**τούς**: ενν.]: υποκ. στη μετχ. **ὀλιγαρχουμένους**.

- 13. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ἠρημένοις εὖνοι γένοιτ' ἄν**: κύρ. πρότ. **εὖνοι**: κατηγ. στα **ὀλίγοι - [οἱ] ζητοῦντες**: υποκείμενα στο **γένοιτ' ἄν** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **πολλοῖς - τοῖς ἠρημένοις** [: επιθετικές μετχ.]: δοτικές αντικ. στο **εὖνοι**.

ἄρχειν: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. ζητούντες. **μετ' ἰσηγορίας:** εμπρόθ. προσδ. τρόπου. **ζῆν:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. ἡρημένοις. [**τους ἡρημένους:** ενν.]: υποκ. στο ζῆν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **᾽Ω ἄντρες Ἴ�θηναῖοι:** Συνήθης προσφώνηση των Αθηναίων που παρευρίσκο- νταν στην εκκλησία του δήμου. Τίθεται πολλές φορές αντί της προσφώνησης «ὦ ἄνδρες δικαστές».
2. **Δημοκρατία:** Πολιτικό σύστημα που στηρίζεται στη διακυβέρνηση του κράτους σύμφωνα με τη λαϊκή βούληση. Κατά τη μυθολογία ο Θησέας ήταν ο πρώτος που εγκατέστησε το δημοκρατικό πολίτευμα στην αρχαία Αθήνα. Ουσιαστικό νόημα στην έννοια δημοκρατία έδωσε η διακυβέρνηση του Περικλή στην Αθή- να τον 5ο αι. π.Χ.
3. **Ὀλιγαρχία:** Πολιτικό σύστημα που στηρίζεται στη διακυβέρνηση του κράτους από μια μερίδα πολιτών, τους ολίγους. Πρώτη χρήση του όρου ολιγαρχία έγι- νε από τον Ηρόδοτο για να δηλωθεί η αριστοκρατία.
4. **Πρὸς μὲν τοὺς δήμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσία διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους, ἢ ὄρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγεμονίας:** Στο σημείο αυτό ο Δημοσθένης αναλύει τους λόγους για τους οποίους οι Αθη- ναῖοι εναντιώνονται σε άλλα δημοκρατικά καθεστώτα και οι οποίοι είναι οι εξής:
 - α) Προσωπικές διαφορές που δεν μπορούσαν να διευθετηθούν διπλωματικά.
 - β) Κτηματικές διαφορές.
 - γ) Συνοριακές διαφορές.
 - δ) Φιλονικίες.
 - ε) Αρχηγία.

Ο Δημοσθένης κάνει αυτή την αναφορά, για να πείσει τους Αθηναίους να υπο- στηρίξουν τους δημοκρατικούς Ροδίους, αφού στο όνομα της δημοκρατίας οι ίδιοι πολλές φορές έχουν πολεμήσει. Από τα λεγόμενα του Δημοσθένη γίνεται κατανοητό ότι οι Αθηναῖοι, αν ήθελαν, έβρισκαν αφορμή για πόλεμο ακόμα κι όταν οι αντίπαλοι ήταν δημοκρατικοί.
5. **Πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας:** Ο Δημοσθένης εδώ αναφερόμενος στους πολέμους εναντίον των ολιγαρχικών καθεστώτων λέει ότι αφορμή είναι η διατήρηση **α)** της δημο- κρατίας και **β)** της ελευθερίας. Επομένως ένας λόγος παραπάνω για τους Αθη- ναίους να αντιταχθούν στους ολιγαρχικούς Ροδίους προκειμένου να επιβά- λουν στη Ρόδο δημοκρατία.

6. “Ὅστ’ ἔγωγ’ οὐκ ἂν ὀνήσαιμ’ εἰπεῖν..... γένοιτ’ ἂν: Ο Δημοσθένης στο σημείο αυτό εκφράζει τη γνώμη του υπέρ της δημοκρατίας. Συγκεκριμένα λέει στους Αθηναίους ότι είναι καλύτερο να πολεμούν με δημοκρατικούς παρά να είναι σύμμαχοι με ολιγαρχικούς. Κι αυτό, γιατί με τους δημοκρατικούς οποιδήποτε στιγμή μπορούν να συνάψουν ειρήνη, ενώ οι συμμαχίες με ολιγαρχικούς μπορούν να οδηγήσουν σε αναπάντεχο πόλεμο. Καταλήγοντας ο Δημοσθένης λέει ότι ποτέ οι δημοκρατικοί με τους ολιγαρχικούς δεν μπορούν να είναι απόλυτοι σύμμαχοι λόγω των διαφορετικών ιδεολογιών τους. Με τα λόγια αυτά ο ρήτορας τείνει να πετύχει δύο πράγματα: **α)** Να δημιουργήσει αίσθημα ανωτερότητας στους Αθηναίους για το ότι έχουν δημοκρατικό πολίτευμα και **β)** να τους παροτρύνει να βοηθήσουν τους Ροδίους με το να εγκαταστήσουν στο νησί τους δημοκρατικό πολίτευμα.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Συνεχίζοντας το λόγο του ο Δημοσθένης προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να αποστείλουν γρήγορα βοήθεια στους Δημοκρατικούς Ροδίους. Τα αίτια, λέει ο ρήτορας, που προκαλούν πολέμους μεταξύ των δημοκρατικών κρατών και των ολιγαρχικών δεν είναι τα ίδια. Μεταξύ των δημοκρατικών κρατών γίνεται πόλεμος για ζητήματα ασήμαντα. Όμως εναντίον των ολιγαρχικών πολιτευμάτων τα αίτια είναι πολύ διαφορετικά: πόλεμος διεξάγεται εναντίον των ολιγαρχικών κρατών, για σπουδαία ζητήματα: για το πολίτευμα και την ελευθερία.

Είναι λοιπόν συμφέρον των Αθηναίων, λέει ο Δημοσθένης, όλοι οι Έλληνες να πολεμούν εναντίον τους και να έχουν δημοκρατικά πολιτεύματα, παρά να είναι φίλοι τους και να έχουν ολιγαρχικά πολιτεύματα.

Εύκολα, τονίζει ο ρήτορας, θα μπορούσαν οι Αθηναίοι να συνάψουν ειρήνη με δημοκρατικά κράτη, ενώ στα ολιγαρχικά κράτη δε βρίσκει κανείς φιλία ούτε μπορεί να έχει εμπιστοσύνη.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** συμφέρον δημοκρατουμένους / πολεμείν ὑμῖν — ἢ ὀλιγαρχουμένους / φίλους εἶναι. • πρὸς μὲν ἐλευθέρους — πρὸς δ’ ὀλιγαρχουμένους • ὀλίγοι – πολλοῖς.
- 2. Ἐμφαση:** τοῦτο — τοῦτ’ – ἔγωγ’.
- 3. Ὑπερβατό:** περὶ γῆς μέρους — ὑπὲρ τούτων οὐδενός.

4. **Περίφραση:** εἰρήνην ποιήσασθαι [αντί εἰρηνεύω].
5. **Παρήχηση:** πολλούς πολέμους πεπολεμήκατε [: παρήχηση λ].
6. **Πρόταξη:** πρὸς ἑκατέρους ἔσθ' ὑμῖν ὁ πόλεμος. μᾶλλον συμφέρειν — οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι [: επιρρηματικών προσδιορισμών] — εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι — τὴν φιλίαν ἀσφαλὴ νομίζεῖν [αντικειμένων] — φίλους εἶναι — ἐλευθέρους ὄντας [κατηγορουμένων].
7. **Υπερβολή:** ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός — οὐδεὶς λογίζεται.
8. **Λιτότητα:** οὐ χαλεπῶς.
9. **Πολυσύνδετο:** ἢ περὶ μέρους γῆς ἢ ὄρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγεμονίας.
10. **Σχῆμα επαναφοράς και αντίθεσης:** ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός — ὑπὲρ δέ...
11. **Σχῆμα υποφοράς και ανθυποφοράς:** ὑπὲρ τίνων οὖν ἔστιν; πρὸς μὲν... πρὸς δέ...

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Ποια είναι η βασική διαφορά ανάμεσα στο δημοκρατικό και στο ολιγαρχικό πολίτευμα;

Ερώτηση 2η: Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές;

- Ο πραγματικός σκοπός της Σικελικής εκστρατείας (415 π.Χ.) ήταν η επέκταση της αθηναϊκής κυριαρχίας στη Δύση.
- Ο Δημοσθένης με τη λέξη “πολιτεία” εννοεί το σύνολο των πολιτών.
- Η διαφορά μεταξύ δημοκρατίας και ολιγαρχίας δεν περιορίζεται μόνο στον αριθμό αυτών που ασκούν την εξουσία, αλλά επεκτείνεται και στον τρόπο ζωής.
- Οι πόλεμοι μεταξύ δημοκρατικών πόλεων γίνονται για ιδιωτικές διαφορές, για κάποιο μέρος της γης, για τα σύνορα, για την ηγεμονία και εξαιτίας ανταγωνισμών.

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. πρὸς δημοκρατίας	α. εμπρόθ. προσδ. αναφοράς
2. ὑπὲρ τίνων	β. εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης
3. περὶ τῶν ἐγκλημάτων	γ. εμπρόθ. προσδ. τρόπου
4. ὑπὲρ τῆς πολιτείας	δ. εμπρόθ. προσδ. εχθρικής ενέργειας
5. μετ' ἰσηγορίας	ε. εμπρόθ. προσδ. αιτίας

Ερώτηση 4η: Τι είναι συντακτικά η λέξη *πολεμίους*;

- αντικείμενο
- αιτιατική της αναφοράς
- σύστοιχο αντικείμενο
- κατηγορούμενο στο “πολλούς”
- αιτιατική του σκοπού.

Ερώτηση 5η: *Ίστε, όκνήσαιμι:* Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφεί το απαρέμφατο και η μετοχή του ίδιου χρόνου.

Ερώτηση 6η: Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος *ζήω-ῶ*.

Ερώτηση 7η: Να γράψετε 5 σύνθετες λέξεις με *α'* συνθετικό τη λέξη *φίλος* και 5 με *β'* συνθετικό την ίδια λέξη.

Ερώτηση 8η: Να γράψετε 5 ομόρριζα του ρ. *διαλύομαι*.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Η βασική διαφορά ανάμεσα στα δύο πολιτεύματα είναι ποσοτική, αφορά δηλαδή στον αριθμό των ασκούντων την εξουσία. Στη δημοκρατία άρχει η πλειοψηφία των πολιτών ενώ στην ολιγαρχία την εξουσία έχει η μειοψηφία, οι «ολίγοι», που διακρίνονται λόγω δύναμης, πλούτου ή καταγωγής.

2η: Σωστές είναι οι προτάσεις **α, γ, δ**.

3η: 1 → δ, 2 → ε, 3 → α, 4 → β, 5 → γ.

4η: Σωστή είναι η **γ** επιλογή (σύστοιχο αντικείμενο του ρ. *πεπολεμήκατε*).

5η: • **οριστ.** *Ίστε, υποτ. είδητε, ευκτ. είδείητε και είδειτε, προστ. Ίστε, απρμφ. είδέναι, μτχ. είδώς, -νία, -ός.*

• **οριστ.** *ὄκνησα, υποτ. ὀκνήσω, ευκτ. ὀκνήσαιμι, προστ. -, απρμφ. ὀκνήσαι, μτχ. ὀκνήσας, -σασα, -σαν.*

6η: **ενεστ.** *ζῶν, παρτ. ἔζων, μελ. ζήσω, ζήσομαι, βιώσομαι, αόφ. β' ἔβιον, παρμ. βεβίωκα.*

7η: *φιλάργυρος, φιλάρεσκος, φιλειρηνικός, φιλεύσπλαχνος, φιλόκαλος / ζωόφιλος, σκιόφιλος, υδροόφιλος, παλιόφιλος, κυνόφιλος.*

8η: *διαλύτης, λύση, κατάλυμα, λύτρα, άλυτος.*

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 19-20

Η εξάπλωση των ολιγαρχικών πολιτευμάτων είναι κίνδυνος για τη δημοκρατία στην Αθήνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ

19. Θαυμάζω δ',
εἰ μηδεὶς ὑμῶν
ἡγεῖται συγκινδυνεύειν τι
τὴν παρ' ἡμῖν πολιτείαν,
ὀλιγαρχουμένων
Χίων καὶ Μυτιληναίων,
καὶ ὑπαγομένων εἰς τὴν δουλείαν
ταύτην
νυνὶ Ῥοδίων
καὶ πάντων ἀνθρώπων,
ὀλίγου δέω λέγειν,
μηδὲ λογίζεται τοῦθ'
ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως
εἰάσουσιν
τόν παρ' ὑμῖν δήμον
εἰ ἅπαντα συστήσεται
δι' ὀλιγαρχίας.
Ἰσασι γάρ
οὐδένας ἄλλους [τῶν Ἑλλήνων]
<ἄν> ἀνεξάγοντας πάλιν
εἰς ἐλευθερίαν τά πράγματα,
ὅθεν δὴ [: ἀπὸ ὅποια πόλη]
προσδοκῶσι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Απορώ όμως,
γιατί κανένας από σας
δεν πιστεύει ότι μαζί κινδυνεύει κάπως
και τό δικό μας πολίτευμα,
αν και έχουν ολιγαρχικό πολίτευμα
οι Χίοι και οι Μυτιληναίοι,
και αν και οδηγούνται στο ζυγό της
δουλείας αυτής
τώρα οι Ρόδιοι
καί όλοι οι άνθρωποι
σχεδόν [ή λίγο ακόμη και θα έλεγα],
ούτε σκέφτεται αυτό,
ότι δηλαδή με κανένα τρόπο
δε θα αφήσουν
τό δημοκρατικό σας πολίτευμα,
αν όλα στις πόλεις οργανωθούν
κατά το ολιγαρχικό σύστημα.
Γιατί γνωρίζουν καλά [οι Ρόδιοι]
ότι κανένας άλλος [από τους Έλληνες]
δε θά επανέφερε
τήν ελευθερία·
απ' όπου λοιπόν
περιμένουν

ἄν γενέσθαι τι	ὅτι θά μπορούσε νά γίνει κάτι
κακόν αὐτοῖς	κακό σ' αὐτούς,
τοῦτο	αὐτό
βουλήσονται ἀνελεῖν.	θα θελήσουν να καταστρέψουν.
20. Χρή μὲν οὖν τοὺς ἄλλους	Πρέπει λοιπόν τους άλλους,
τοὺς ἀδικοῦντάς τινας	που αδικούν μερικούς,
ἡγεῖσθαι ἐχθροὺς	να θεωρεῖτε εχθρούς
αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονηθῶτων·	αὐτῶν που κακοπάθησαν·
παραινῶ δέ νομίζειν	και [σας] συμβουλεύω να θεωρεῖτε
τοὺς καταλύοντας	ὄσους καταλύουν
καί μεθιστάντας	και μετατρέπουν
τάς πολιτείας εἰς ὀλιγαρχίαν	τα δημοκρατικά πολιτεύματα σε
	ὀλιγαρχικά
κοινούς ἐχθρούς ἀπάντων	κοινούς εχθρούς ὅλων
τῶν ἐπιθυμούντων ἐλευθερίας.	εκείνων που ἐπιθυμοῦν την ἐλευθερία.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

θαυμάζω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **θαυμάζω** =απορώ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐθαυμάζον**, μέλ. **θαυμάσομαι**, αόρ. **ἐθαύμασα**, παρκ. **τεθαύμακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** θαυμαστής, θαυμασμός, θαυμαστός, ἀξιοθαύμαστος.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἄγαμαι, ἐκπλήττομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀτιμάζω, καταφρονῶ.

μηδεῖς: ονομ. ενικ. αρσ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας **μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν** = κανένας.

ὀλιγαρχουμένων: γεν. πληθ. μτχ. αρσ. γένους του **ὀλιγαρχέομαι-οὔμαι** = ἔχω ὀλιγαρχικό πολίτευμα.

ἡγεῖται: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **ἡγέομαι -οὔμαι** [: αποθετικό με ενεργητική σημασία] = νομίζω, πιστεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἡγούμην**, μέλ. **ἡγήσομαι**, αόρ. **ἡγησάμην**, παθ. αόρ. **ἡγήθην**, παρκ. **ἡγήμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰσηγητής, ἡγητήρ, ἡγητής, ἡγεμών, ἡγητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄρχω, βασιλεύω, ἡγεμονεύω, κρατῶ, ἐπομαι, γιγνώσκω, δοκῶ, κρίνω, οἶμαι, ὑπολαμβάνω.

πάντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος, ολόκληρος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* απαντά και ως επιμεριστική αντωνυμία και σημαίνει **ο καθένας**.

ὀλίγου: γεν. ενικ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὀλίγος** = λίγος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀλίγος, -η, -ον**, συγκρ. **ὀ, ἢ μείων, τό μειον**, υπερθ. **ὀλίγιστος, -η, -ον**.

δέω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **δέω** = απέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδεον**, μέλ. **δεήσω**, αόρ. **ἐδέησα**, παρκ. **δεδέηκα**, υπερσ. **ἐδεδείκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δέησις, ἐνδεής, ἀνενδεής, δέημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πρέπει, προσήκει, χροή.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όσα από τα ρήματα σε **-έω** έχουν θέμα μονοσύλλαβο, όπως το **δέω**, συναιρούνται στον **ενεστώτα** και στον **παρατατικό** μόνο, αν μετά το χαρακτηριστικό ε υπάρχει άλλο ε ή ει της κατάληξης: δέ-εις, **δεῖς**; δέ-ετε: **δεῖτε** κ.λπ. ενώ δέομεν, δέουσι, ἔδεον, δέομεν κ.λπ.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **λέγω** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω - ἐρώ**, αόρ. **ἔλεξα - εἶπα**, αόρ. β' **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερσ. **εἰρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ρήτωρ, λέξις, λόγος, ρῆσις, ρῆμα, ἀπόρρητος, διαρρηθῆν [= με σαφήνεια]. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φάσκω, φημί, φωνῶ.

ὑπαγομένον: μτχ. ενεστ. μέσ. φων. γενική πληθ. του **ὑπάγομαι** = οδηγούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὑπηγόμην**, μέλ. **ὑπάξομαι**, παθ. μέλλ. **ὑπαχθήσομαι**, αόρ. β' **ὑπηγαγόμην**, παθ. αόρ. **ὑπήχθην**, παρκ. **ὑπήγμαι**, υπερσ. **ὑπήγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀγωγή, ἀγωγός, ἀγών, ἄγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀδηγῶ, φέρω.

συγκινδυνεύειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **συγκινδυνεύω** = κινδυνεύω μαζί με άλλο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνεκινδύνεον**, μέλ. **συγκινδυνεύσω**, αόρ. **συνεκινδύνεσα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κινδυνευτής, κινδυνευτέον, διακινδυνευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν κινδύνῳ εἰμί, εἰς κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκινδύνως ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἰμί.

τί: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους της αορ. αντων. **τίς** [: αορ. - θηλ.], **τί** = κάποιος.

λογίζεται: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. γ' εν. πρόσ. του **λογίζεται** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐλογιζόμην**, μέλ. **λογιοῦμαι**, αόρ. **ἐλογισάμην**, παθ. αόρ. **ἐλογίσθην**, παρκ. **λελόγισμαι**, υπερσ. **ἐλελογίσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λογισμός, λογιστέον, λογιστικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βουλευομαι, ἐνθυμοῦμαι, ἐννοῶ, θεωρῶ.

τοῦθ' [: τοῦτο]: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους της δεικτ. αντων. **οὔτος, αὐτή, τοῦτο** = αυτός.

ἅπαντα: ονομαστ. πληθ. ουδεν. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.

οὐστήσεται: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **οὐνίσταμαι** = οργανώνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **οὐνιστάμην**, μέλ. **οὐστήσομαι**, παθ. μέλ. **οὐσταθήσομαι**, αόρ. **οὐνεστησάμην**, παθ. αόρ. **οὐνεστάθην**, αόρ. β' **οὐνέστην**, παρκ. **οὐνέστηκα**, υπερσ. **οὐνεστήκειν** και **οὐνεστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** στάσις, στήλη, ἰστός, ἐπι-

- στάτης, σταθμός, έπιστητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εγείρω, ιδρύω, τάττω.
- ἐάσουσιν:** οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του ἐάω -ῶ = αφήνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶων**, μέλ. **ἐάσω**, αόρ. **εἶασα**, παρκ. **εἶακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐατέος, ἐατέον.
- ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφίημι, ἐπιτρέπω, λείπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐμποδίζω, κωλύω.
- ἴασαι:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του οἶδα [: παρακ. με σημασία ενεστῶτα] = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤδη - ἤδειν**, μέλ. **εἴσομαι - εἰδήσω**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἐγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἱστορία, εἰδήμων, ἱστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, γινώσκω, ἐπαῖω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνοῶ.
- οὐδένας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδέις, οὐδεμία, οὐδέν** = κανέννας.
- ἄλλους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.
- πάλιν:** επίρρ. χρόνου = πάλι.
- ἐξάγοντας:** μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του ἐξάγω = επαναφέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐξήγον**, μέλ. **ἐξάξω**, αόρ. β' **ἐξήγαγον**, παρκ. **ἐξήκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄγωγῆ, ἄγωγός, ἄγων, ἄγμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀδηγῶ, φέρω.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Οι τύποι **ἀγήγοχα** [παρκ.] και **ἠγήοκειν** [υπερσ.] είναι μεταγενέστεροι.
- κακόν:** ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **κακός** = κακός.
- ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **κακός, -ή, -όν**, συγκρ. **ὁ, ἡ κακίων, τό κάκιον, - ὁ, ἡ χειρῶν, τό χείρον**, υπερθ. **κάκιστος, -η, -ον** και **χειρίστος, -η, -ον**.
- αὐτοῖς** [αντί **ἐαυτοῖς**]: δοτ. πληθ. αρσ. γένους γ' πρόσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἐμαυτοῦ** [α' πρόσ.], **σεαυτοῦ** [β' πρόσ.], **ἐαυτοῦ** [γ' πρόσ.].
- προσδοκῶσι:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του προσδοκάω-ῶ = περιμένω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προσεδόκων**, αόρ. **προσεδόκησα**.
- γενέσθαι:** απαρέμφ. αορ. β' του γίγνομαι = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγινόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γένεγονα - γεγένημαι - γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν - ἐγεγενήμην - γεγονώς ἦν - γεγενημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γένεσις, γενεά, γένος, γόνος, γονεύς, ἀπόγονος, ἔγγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννώμαι, ποιῶμαι, φύομαι.
- ἀνελεῖν:** απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φων. του ἀναιρέω -ῶ = καταστρέφω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνήρουν**, μέλ. **ἀναιρήσω**, αόρ. β' **ἀνείλον**, παρκ. **ἀνήρηκα**, υπερσ. **ἀνηρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αἵρεσις, ἀφαίρεσις, ἀναιρεσις, αἰρετός, διαιρετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταλαμβάνω, κυριεύω, αἵρεσιν ποιῶμαι.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Ο αόριστος β' **εἶλον** του **αἰρέω -ῶ** έχει στην οριστική θέμα **εἶλ-**, ἀλλά στις ἄλλες εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή έχει θέμα **έλ-**.
- βουλήσονται:** οριστ. μέλλ. μέσ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του βούλομαι = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην - ἠβουλόμην**, μέλ. **βουλήσομαι**, αόρ. **ἐβουλήθην - ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, βουλητός.

- ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐρῶ, ποθῶ.
ἀδικοῦντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του ἀδικέω -ῶ = αδικῶ, βλάπτω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἠδίκουν, μέλ. ἀδικήσω, αόρ. ἠδίκησα, παρκ. ἠδίκημα, υπερσ. ἠδικήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδικητής, ἀδίκημα, ἀδικητέον
τινάς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αορ. αντων. τίς [αρσ. και θηλ.], τί = κάποιος.
κακῶς: επίρρ. τρόπου = κακῶς, άσχημα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. κακῶς, συγκρ. κάκιον και χειρον, υπερθ. κάκιστα και χειρίστα.
πεπονθότων: μτχ. παρκ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του πάσχω = παθαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔπασχον, μέλ. πείσομαι, αόρ. β' ἔπαθον, παρκ. πέπονθα, υπερσ. ἐπεπόνθειν - πεπονθῶς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πάθησις, πάθος, πάθημα, πολυπαθής.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: συμβαίνει μοί τι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δρω, πράττω, ποιῶ.
ΠΡΟΣΕΞΕ: Απαντούν δύο μέλλοντες πείσομαι· ο ένας είναι του πάσχω και ο άλλος του μέσου πείθομαι.
ἐχθρούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. ἐχθρός= εχθρός.
ΒΑΘΜΟΙ: θετ. ἐχθρός, -ά, -όν, συγκρ. ὁ, ἡ ἐχθίων, τό ἐχθιον, υπερθ. ἐχθιστος, -η, -ον.
ἠγείσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσ. φων. του ἠγέομαι -οῦμαι = θεωρῶ. Βλέπε πιο πάνω.
χρή: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του απροσώπου χρή - χρεών ἐστι = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. χοῆν - ἐχοῆν, μέλ. χρήσει, αόρ. ἀπέχρησε.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἀρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει.
καταλύοντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του καταλύω = καταλύω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. κατέλυον, μέλ. καταλύσω, αόρ. κατέλυσα, παρκ. καταλέλυκα.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: λύσις, κατάλυμα, λύτρα, λυτός, ἄλυτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐλευθερῶ, λυτρῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέω, δουλῶ.
μεθιστάντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του μεθίστημι = μετατρέπω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. μεθίστην, μέλ. μεταστήσω, αόρ. μετέστησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** στατήρ, ἰστός, ἐπιστάτης, σταθμός, ἐπιστητός, σταθερός, διασταδόν, συσταδόν.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἐγείρω, ἰδρῶ, τάττω.
κοινούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. κοινός, -ή, -όν = κοινός.
παραινῶ: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του παραινέω -ῶ = συμβουλεύω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. παρήνουν, μέλ. παραινέσομαι - παραινέσω, αόρ. παρήνεσα, παρκ. παρήνεκα, υπερσ. παρηνέκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔπαινος, ἐπαινέτης, παραινέσεις, ἐπαινετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, εὐλογῶ, ὑμνῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** αἰτιῶμαι, κατηγορῶ, λοιδορῶ, μέφομαι.
νομίζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του νομίζω = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐνόμιζον, μέλ. νομιῶ, αόρ. ἐνόμισα, παρκ. νενόμιχα,
ἐπιθυμούντων: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του ἐπιθυμέω -ῶ = ἐπιθυμῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. *ἐπεθύμουν*, μέλ. *ἐπιθυμήσω*, αόρ. *ἐπεθύμησα*, παρκ. *ἐπιτεθύμμηκα*. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιθυμητής, ἀνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι ἐφίεμαι, θέλω, ποθῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀποστρέφομαι, μισῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Θαυμάζω: θαυμασμός, θαυμάσιος, θαυμαστός, θαυμαστής, αξιολαύμαστος, θαυμαστικό, θαύμα, θαυμάζω. **Ύπάγομαι:** εισάγω, εξάγω, παράγω, προάγω, εισαγωγή, εισαγωγέας, εξαγωγή, εξαγωγέας, παραγωγή προαγωγή, στρατηγός, λοχαγός, αγωγή, διαγωγή, παιδαγωγός. **Πολιτεία:** πολίτευμα, πολιτεία, πολιτειολογία, πολιτεύομαι, πολιτευτής, πολιτικολογώ, συμπολιτεία, πολιτικός. **Γίγνομαι:** γενέτειρα, γενιά, γόνος, γονιός, πρόγονος, απόγονος. **Ἄδικέω-ῶ:** ἀδίκημα, ἀδικία, ἀδικιάρης, ἀδικο, ἀδικοκρατία, ἀδικοπραγία, ἀδικοπραγῶ, ἀδικῶ, ἀδίκος, ἀδικοσκοτωμένος. **Πάσχω:** παθαίνω, συμπαθῶ, πάθος, πάθημα, πάθηση, παθός, παθολόγος, συμπαθής, συμπάθιο, πάσχω. **Κοινός:** κοινό, κοινοβιακός, κοινόβιο, κοινοβουλευτικός, κοινοβουλευτισμός, κοινοβούλιο, κοινοκτημοσύνη, κοινολογῶ, κοινοποίηση, κοινότητα.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

θαυμάζω: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐθαύμαζον, μέλ. θαυμάσομαι, αόρ. ἐθαύμασα, παρκ. τεθαύμακα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. θαυμάζω, υποτ. θαυμάζω, ευκτ. θαυμάζοιμι, προστ.−, απαρ. θαυμάζειν, μητ. θαυμάζων, −ουσα, −ον.

ἠγείται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἠγείτο, μέλ. ἠγήσεται, αόρ. ἠγήσατο / ἠγήθη, παρκ. ἠγήται. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠγείται, υποτ. ἠγήται, ευκτ. ἠγοῖτο, προστ. ἠγείσθω, απαρ. ἠγείσθαι, μητ. ἠγούμενος, −η, −ον.

δέω: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἔδεον, μέλ. δεήσω, αόρ. ἐδέησα, παρκ. δεδέηκα, υπερασ. ἐδεδεήκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δέω, υποτ. δέω, ευκτ. δέοιμι, προστ. −, απαρ. δεῖν, μητ. δέων, −ουσα, −ον.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξειν / ἐρεῖν, αόρ. λέξαι, αόρ. β' εἰπεῖν, παρκ. εἰρηκέναι.

ὑπαγομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὑπαξομένων / ὑπαχθησομένων, αόρ. β' ὑπαγαγομένων / ὑπαχθέντων, παρκ. ὑπηγμένων.

συγκινδυνεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συγκινδυνεύειν, αόρ. συγκινδυνεύσαι, παρκ. συγκινδυνευκέναι.

λογίζεται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐλογίζετο, μέλ. λογιῆται, αόρ. ἐλογίσατο / ἐλογίσθη, παρκ. λελόγισται, υπερασ. ἐλελόγιστο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. λογίζεται, υποτ. λογίζηται, ευκτ. λογίζοιτο, προστ. λογίζεσθω, απαρ. λογίζεσθαι, μητ. λογιζόμενος, −η, −ον.

συνίσταται: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνίστατο, μέλ. συστήσεται / συσταθήσεται, αόρ. συ-

νεστήσατο / συνεστάθη, αόρ. β' συνέστη, πρκ. συνέστηκε, υπερσ. συνεστήκει και συνειστήκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συστήσεται, υποτ. -, ευκτ. συστήσοιτο, προστ. -, απαρ. συστήσεσθαι, μτχ. συστησόμενος, -η, -ον.

ἔδωσι: [ΧΡΟΝ.] παρ. εἶων, μέλ. ἔδωσους, αόρ. εἶασαν, πρκ. εἶάκασι[ν]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔδωσους, υποτ. -, ευκτ. ἔδωσιεν, προστ. -, απαρ. ἔδωσιν, μτχ. ἔδωσιν, -ουσα, -ον.

ἴσασι[ν]: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἴδασαν / ἴσαν, μέλ. εἴσονται / εἰδήσουσιν, αόρ. β' ἔγνωσαν, πρκ. ἐγνώκασι[ν], υπερσ. ἐγνώκεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἴσασι[ν], υποτ. εἰδῶσι[ν], ευκτ. εἰδείησαν / εἰδείεν, προστ. ἴστων / ἴστωσαν, απαρ. εἰδέναί, μτχ. εἰδώσ, -ῦα, -ός.

ἐξάγοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐξάξοντας, αόρ. β' ἐξαγαγόντας, πρκ. ἐξηχότας.

γίγνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσεσθαι, αόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι / γεγενῆσθαι.

προσδοκῶσι: [ΧΡΟΝ.] παρ. προσεδόκων, μέλ. -, αόρ. προσεδόκησαν, πρκ. -, υπερσ. -. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προσδοκῶσι, υποτ. προσδοκῶσι, ευκτ. προσδοκῶεν, προστ. προσδοκῶντων και προσδοκάτωσαν, απαρ. προσδοκᾶν, μτχ. προσδοκῶν, -ῶσα, -ῶν.

ἀναιρεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀναιρήσειν, αόρ. β' ἀνελεῖν, πρκ. ἀνηρηκέναι.

βούλονται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐβούλοντο / ἠβούλοντο, μέλ. βουλήσονται, αόρ. ἐβουλήθησαν / ἠβουλήθησαν, πρκ. βεβούληνται.

ἀδικοῦντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀδικήσοντας, αόρ. ἀδικήσαντας, πρκ. ἠδικηκότας.

πασχόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πεισομένων, αόρ. β' παθόντων, πρκ. πεπονθόντων.

ἠγείσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἠγήσεσθαι, αόρ. ἠγήσασθαι / ἠγηθῆναι, πρκ. ἠγήσθαι.

χρή / χρεών ἔστι: [ΧΡΟΝ.] παρ. χρῆν / ἐχρῆν, μέλ. χρήσει, αόρ. ἔχρησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρή / χρεών ἔστι, υποτ. χρῆ / χρεών ἦ, ευκτ. χρεῖη / χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρ. χρῆναι / χρεών εἶναι, μτχ. χρεών.

καταλύοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταλύσοντας, αόρ. καταλύσαντας, πρκ. καταλελυκότας.

μεθιστάντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μεταστήσοντας, αόρ. μεταστήσαντας.

παραινῶ: [ΧΡΟΝ.] παρ. παρήνουν, μέλ. παραινέσομαι / παραινέσω, αόρ. παρήνευσα, πρκ. παρήνευα, υπερσ. παρήνέκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παραινῶ, υποτ. παραινῶ, ευκτ. παραινοίμι / παραιοίην, προστ. -, απαρ. παραινέειν, μτχ. παραινῶν, -οῦσα, -οῦν.

νομίξειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. νομιεῖν, αόρ. νομίσει, πρκ. νανομικέναι.

ἐπιθυμούντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπιθυμησόντων, αόρ. ἐπιθυμησάντων, πρκ. ἐπιτεθυμηκότων.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ὀλιγαρχοῦμαι [: ὀλίγοι + ἄρχομαι], **ὑπάγομαι** [: ὑπό + ἄγομαι], **συγκινδυνεύω** [: σύν + κινδυνεύω : κίνδυνος], **πολιτεία** [: πολιτεύω : πολίτης: πόλις], **λογίζομαι** [: λόγος], **συνίσταμαι** [: σύν + ἵσταμαι], **ἐλευθερία** [: ἐλεύθερος], **ἐξάγω** [: ἐκ + ἄγω], **προσδοκῶ** [: πρὸς + δοκάω -ῶ], **ἀναιρῶ** [: ἀνά + αἰρέω -ῶ], **ἀδικῶ** [: ἄδικος: ἄστερ. + δίκη], **καταλύω** [: κατά + λύω], **μεθίστημι** [: μετά + ἵσταμι], **παραινῶ** [: παρὰ + αἰνέω -ῶ], **ἐπιθυμῶ** [: ἐπί + θυμός],

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερῆς συντακτικὴ ἀνάλυση καὶ αἰτιολόγηση

1. **Θαυμάζω** δέ: κύρ. πρότ. [ἔγώ: ενν.]: υποκ. στο **θαυμάζω** [: το ρῆμα της πρότασης].
2. εἰ **μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται Χίῳ ὀλιγαρχουμένων καὶ Μυρηναιῶν, καὶ νυνὶ Ῥοδίων καὶ πάντων ἀνθρώπων εἰς ταύτην τὴν δουλείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τὴν παρ' ἡμῖν πολιτείαν:** δευτ. αἰτιολογικὴ πρόταση υποθετικῆς αἰτιολογίας ἀπὸ το ψυχικοῦ πάθους ρῆμα **θαυμάζω** της κύριας πρότασης: ἡ πρόταση μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ πλάγια ἐρωτηματικὴ ἀντικείμενο τοῦ **θαυμάζω**. **μηδεὶς:** υποκ. στο: **ἡγεῖται** [: το ρῆμα της πρότασης]. **ἡμῶν:** γεν. διαιρ. στο **μηδεὶς**. **συγκινδυνεύειν:** εἰδικό ἀπαρέμφ. ἀντικ. στο **ἡγεῖται**. **τὴν πολιτείαν:** υποκ. στο **συγκινδυνεύειν** [: ετεροπροσωπία]. **τὴν παρ' ἡμῖν:** ἐπιθ. προσδ. στο **πολιτείαν**. **παρ' ἡμῖν** [χωρὶς το ἄρθρο **τὴν**]: ἐμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **τι:** σύστ. ἀντικ. στο **συγκινδυνεύειν**. **εἰς τὴν δουλείαν:** ἐμπρόθ. προσδ. κατάστασης. **ταύτην:** ἐπιθ. προσδ. στο **δουλείαν**. **Χίῳ - Μυρηναιῶν:** υποκείμενα στη **μητχ. ὀλιγαρχουμένων** γενικὴ ἀπόλυτη, ἐναντιωμ. **μητχ. Ῥοδίων - ἀνθρώπων:** υποκείμενα στη **μητχ. ὑπαγομένων** γενικὴ ἀπόλυτη, ἐναντιωμ. **μητχ. πάντων:** κατηγ. προσδ. στο **ἀνθρώπων**. **νυνί:** ἐπιρρ. προσδ. χρόνου.

ΠΡΟΣΕΞΕ Οἱ αἰτιολογικὲς προτάσεις, ὅταν ἐξαρθῶνται ἀπὸ ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος** [ὅπως: ἀγανακτῶ, φθονῶ, ἥδομαι, χαίρω, θαυμάζω, αἰσχύνομαι, βαρέως φέρω, λυποῦμαι, ἀγαπῶ κ.λπ. ἢ ἀπὸ **συνώνυμες** με τα ρήματα αὐτά **φράσεις**, ὅπως: δεινόν ἐστι, αἰσχρόν ἐστι, θαυμαστόν ἐστι, παράδοξόν ἐστι, ἀγαπητόν ἐστι, ἄτοπόν ἐστι (= παράδοξο, θαυμαστό) κ.λπ. εἰσάγονται με το **ὅτι** καὶ δηλώνουν πραγματικὴ **αιτιολογία** καὶ με το **εἰ**, ὡς αἰτιολογικό, ὅταν δηλώνουν αἰτιολογία **ἀβέβαιη** ἢ **υποθετικὴ**, ἀνεξάρτητα με το πῶς ἐκφέρονται. Βλέπε καὶ **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 360, 361.

3. **ὀλίγου δέω λέγειν**: παρενθετική, κύρια πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **δέω** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **λέγειν** [: ταυτοπροσωπία]. **ὀλίγου - λέγειν** [: τελ. απαρέμφ.]: αντικείμενα στο δέω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ενεργητικό **δέω** (= έχω έλλειψη από κάτι, έχω ανάγκη από κάτι), **συντάσσεται**: 1. Με γενική. 2. Με γενική + τελικό απαρέμφατο.

4. [εἰ] **μηδέ λογίζεται τοῦθ' [το]**: δευτ. αιτιολογική πρόταση από το **θαυμάζω**, ό,τι και η πρόταση 2 με την οποία συνδέεται με το **μηδέ**. [**μηδείς**: ενν.]: υποκ. στο **λογίζεται** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ἡμῶν**: ενν.]: γεν. διαορ. από το **μηδείς, τοῦτο**: αντικ. του λογίζεται.

5. **ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως τόν παρ' ὑμῖν δῆμον ἔασουσιν**: δευτ. ειδική πρότ. επεξηγήση στο **τοῦτο** της αιτιολογικής πρότασης [**οὔτοι**: ενν.]: υποκ. στο **ἔασουσιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **οὐκ ἔστιν ὅπως**: επιορ. προσδ. τρόπου. **τόν δῆμον**: αντικ. στο ἔασουσιν. **τόν παρ' ὑμῖν**: επιθ. προσδ. στο δῆμον.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Πολλές εκφράσεις αναφορικές [όπως η έκφραση **οὐκ ἔστιν ὅπως** της προηγούμενης πρότασης] με το **ἔστιν** και το **ἦν** ή και **χωρίς αυτά** από **βραχυλογία** κυρίως, αλλά και από **έλξη**, έχασαν την αναφορική τους σημασία και πήραν σημασία **αόριστη** ή **επιρρηματική**. Οι εκφράσεις αυτές δεν αποτελούν προτάσεις, αλλά είναι όροι της πρότασης στην οποίαν ανήκουν, όπως: **υποκείμενα, αντικείμενα** και κάθε είδους **προσδιορισμοί**. Βλέπε και **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 408.

6. **εἰ δι' ὀλιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται**: δευτ. υποθετική πρόταση. **ἅπαντα**: υποκ [: αττική σύνταξη] στο **συστήσεται** [: το ρήμα της πρότασης]. **δι' ὀλιγαρχίας**: εμπρόθ. προσδ. του μέσου.

• **εἰ συστήσεται** [: υπόθ.] - **ἔασουσιν** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **πραγματικό**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν ένας υποθετικός λόγος έχει υπόθεση **εἰ** + **μέλλοντα οριστικής** και απόδοση **μέλλοντα οριστικής**, δε δηλώνει το πραγματικό [μόνο τυπικά είναι πραγματικό], αλλά το προσδοκώμενο με βεβαιότητα. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 377.

7. **ἴσασιν γάρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς ἐλευθερίαν [ἄν] τά πράγματ' ἐξάγοντας**: κύρ. πρότ. [**οὔτοι**: ενν.]: υποκ. στο **ἴσασιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἄλλους**: επιθ. προσδ. στο **οὐδένας**: αντικ. στο ἴσασιν και υποκ. στη μητ. **ἐξάγοντας [ἄν]**: δυνητική κατηγ. μητ. από το ἴσασιν [: ρήμα **γνωστικό**]. **τά πράγματα**: αντικ. στη μητ. ἐξάγοντας [ἄν]. **εἰς ἐλευθερίαν**: εμπρόθ. προσδ. κατάστασις. **πάλιν**: επιορ. προσδ. χρόνου.

8. **ὅθεν δὴ κακὸν αὐτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσι**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο **τοῦτο** της κύριας πρότασης που ακολουθεί· βρίσκεται μπροστά από την κύρια πρόταση **για έμφαση**. [**οὔτοι**: ενν.]: υποκ. στο **προσδοκῶσι** [: το ρή-

μα της πρότασης]. **κακόν**: υποκ. [: ετεροπροσωπία] στο **ἄν γενέσθαι**: ειδ. δυνητικό απαρέμφ. αντικ. στο προσδοκῶσι. **τι**: επιθ. προσδ. στο **κακόν**. **ᾔθεν**: επιρρ. προσδ. προέλευσης. **αὐτοῖς**: δοτ. προσωπική αντιχαριστική.

9. τοῦτ' ἀνελεῖν βουλήσονται: κύρ. πρότ. [**οὔτοι**: ενν.]: υποκ. στο **βουλήσονται** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **ἀνελεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο βουλήσονται. **τοῦτο**: αντικ. στο ἀνελεῖν.

10. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τοὺς ἀδικοῦντάς τινας αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων ἐχθροὺς ἠγεῖσθαι χρή: κύρ. πρότ. **ἠγεῖσθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρή** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο ἠγεῖσθαι [: ετεροπροσωπία]. **τοὺς ἄλλους**: αντικ. στο ἠγεῖσθαι. **τοὺς ἀδικοῦντας**: επιθ. μτχ. επεξήγηση στο τοὺς ἄλλους. **τινάς**: αντικ. στη μτχ. ἀδικοῦντας. **τῶν πεπονθότων**: επιθ. μτχ. γενική κτητική στο ἐχθροὺς [όχι γενική διαιρετική στο τινάς]. **ἐχθροὺς**: κατηγ. στο τοὺς ἄλλους. **αὐτῶν**: κατηγ. προσδ. στη μτχ. τῶν πεπονθότων.

11. τοὺς δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθιστάντας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινούς ἐχθροὺς παραινῶ νομίζειν ἀπάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **παραινῶ** [: το ρήμα της πρότασης]. **νομίζειν**: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο παραινῶ. [**ὑμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο νομίζειν [: ετεροπροσωπία] **ἐχθροὺς**: κατηγ. [μέσω του συνδετικού **νομίζειν**] στις μτχ. **τοὺς καταλύοντας - [τούς] μεθιστάντας**: επιθετικές μτχ. αντικείμενα στο νομίζειν. **τούς**: υποκ. στις μετοχές. **τὰς πολιτείας**: αντικ. στις μετοχές. **εἰς ὀλιγαρχίαν**: εμπρόθ. προσδ. κατάστασης. **κοινούς**: επιθ. προσδ. στο ἐχθροὺς. **ἀπάντων**: κατηγ. προσδ. στη μτχ. **τῶν ἐπιθυμούντων**: επιθ. μτχ. γεν. κτητ. στο ἐχθροὺς. **ἐλευθερίας**: αντικ. στη μτχ. ἐπιθυμούντων.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. Θαναμάζω δ' εἰ ὑμῶν ἠγεῖται δῆμον ἔασουσιν: Ο Δημοσθένης στο σημείο αυτό προειδοποιεί τους Αθηναίους ότι διατρέχουν κίνδυνο, αν ενωθούν τα ολιγαρχικά καθεστώτα- που συνεχώς πληθαίνουν- εναντίον της δημοκρατίας τους. Του προξενεί απορία που δεν ενδιαφέρεται κανείς για την κατάσταση που επικρατεί. Έμμεσα κατηγορεί τους συμπολίτες του για αδιαφορία και απραξία και προσπαθεί να τους αφυπνήσει.

2. Μυτιληναίων: Κάτοικοι της Μυτιλήνης, της σημερινής πρωτεύουσας του νησιού Λέσβος. Κατά την αρχαία ιστορία η Λέσβος κατοικήθηκε το 1140 π.Χ. Η Μυτιλήνη, η σπουδαιότερη πόλη της, χτίστηκε ανατολικά απέναντι από τη Μικρασία. Μετά το 377 π.Χ. συμμετείχε στη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία, αλλά αποστάτησε και εγκαθιδρύθηκε εκεί ολιγαρχικό πολίτευμα, αρκετά απειλητικό για τη δημοκρατική Αθήνα.

- 3. Τούς μὲν οὖν ἄλλους ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων:** Ο Δημοσθένης συμβουλεύει τους Αθηναίους για το ποιος πρέπει να θεωρούν φίλους και ποιους εχθρούς. Φίλοι είναι όσοι συμβιβάζονται με τη δημοκρατία, ενώ εχθροί όσοι αδικούν και όσοι καταλύουν τη δημοκρατία. Παράλληλα κάνει και τον εξής συλλογισμό. Οι εχθροί δεν είναι ίδιοι για όλους. Για τους αδικημένους εχθροί είναι αυτοί που τους αδικούν, ενώ για το σύνολο εχθροί είναι όσοι επιβουλεύονται τα δημοκρατικά καθεστώτα. Θέλει ίσως ο ρήτορας να παρακινήσει τους Αθηναίους να ασχληθούν με το κοινό συμφέρον πολεμώντας τους εχθρούς της δημοκρατίας, αφήνοντας κατά μέρος τις προσωπικές έχθρες.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Δημοσθένης θεωρεί δεδομένο ότι η Δημοκρατία στην Αθήνα θα βρεθεί σε μεγάλο κίνδυνο, αν επιτρέψουν οι Αθηναίοι να εγκαθιδρυθούν σ' όλες τις πόλεις ολιγαρχικά καθεστώτα, γιατί είναι φυσικό πως οι ολιγαρχικοί θα επιτεθούν πρώτα στη δημοκρατική Αθήνα. Επομένως συμβουλεύει τους Αθηναίους να θεωρούν εχθρούς της ελευθερίας αυτούς που καταλύουν τα δημοκρατικά καθεστώτα.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** ολιγαρχίας — δήμον • εις ταύτην **τήν δουλείαν** ὑπαγομένων — **εις ἐλευθερίαν** ἐξάγοντας.
- 2. Έμφαση:** ὄθεν δὴ κακόν ... προσδοκῶσι.
- 3. Υπερβατό:** **τήν παρ' ἡμῖν πολιτείαν** — **τόν παρ' ὑμῖν δήμον** — **τούς τὰς πολιτείας καταλύοντας.**
- 4. Περιφραση:** τῶν κακῶς πεπονθότων [: ἀντί **βλάπτομαι**].
- 5. Παρήρηση:** τούς, τὰς πολιτείας, **τινάς αὐτῶν των** — κοινούς παραινῶ νομίζειν.
- 6. Πρόταξη:** **γενέσθαι** προσδοκῶσι — **ταῦτ' ἀνελεῖν** βουλήσονται [αντικειμένων] — **εις ἐλευθερίαν** τὰ πράγματα ἐξάγοντας [επιρρηματικού - ἐμπρόθετου προσδιορισμού] — **ἐχθρούς** ἠγεῖσθαι χρῆ — κοινούς **ἐχθρούς** νομίζειν [: κατηγορουμένων].
- 7. Υπερβολή:** μηδεὶς ὑμῶν ἠγέεται, μηδέ λογίζεται — πάντων ἀνθρώπων — δι' ολιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Για ποιο λόγο ο Δημοσθένης αναφέρει το παράδειγμα των Χίων, των Μυτιληναίων και των Ροδίων;

Ερώτηση 2η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β, ώστε να σχηματιστούν ολοκληρωμένες προτάσεις.

A

1. Ο Δημοσθένης ονομάζει «δουλεία»...
2. Κάθε είδους πολιτικό καθεστώς αισθάνεται ασφαλές...
3. Ο Δημοσθένης κινδυνολογεί...
4. Σύμφωνα με το ρήτορα δεν κινδυνεύουν οι Ρόδιοι...

B

- α. όταν πληθύνονται τα συγγενικά προς αυτό και μειώνονται τα αντίπαλα.
- β. αλλά η ίδια η δημοκρατία.
- γ. την υπαγωγή σε ολιγαρχικό καθεστώς.
- δ. επειδή προσπαθεί να φοβήσει τους Αθηναίους.

Ερώτηση 3η: Τι είδους είναι η πρόταση “εί μηδείς ύμων ήγειται Χίων ολιγαρχουμένων καί Μυτιληναίων, καί νυνί Ροδίων καί πάντων ανθρώπων είς ταύτην τήν δουλείαν ύπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τήν παρ’ ήμιν πολιτείαν;” **Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.**

Ερώτηση 4η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: *κακόν, τούς άδικούντας, τών πεπονθότων, αυτών.*

Ερώτηση 5η: *ύπαγομένων, γενέσθαι:* **Να γίνει χρονική αντικατάσταση.**

Ερώτηση 6η: Ποιες από τις παρακάτω γραμματικές παρατηρήσεις είναι σωστές;

- α. **νυνί:** δοτική ενικού του νύν.
- β. **λογίζεται:** γ’ εν. ενεστ. του ρ. *λογίζομαι*
- γ. **ίσασι:** δοτική πληθυντικού του *ίσος*
- δ. **πεπονθότων:** μετοχή πρκ., γενική πληθ του ρ. *πάσχω*
- ε. **νομίζουν:** απαρέμφατο ενεστ. του ρ. *νομίζω.*

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα ομόρριζά τους στη Β στήλη.

A

1. δέω
2. λέγειν
3. ύπαγομένων
4. συστήσεται
5. άνελείν
6. παραινῶ

B

- α. άγγέλη
- β. δέηση
- γ. διααιρετός
- δ. έπαινος
- ε. απόρρητος
- στ. σταθερός

Ερώτηση 8η: Η λέξη *έλευθερία* παράγεται από:

- α. το ρ. *έρχομαι* (μελ.: έλεύσομαι).
- β. το ρ. *έλευθερόω-ῶ.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§§ 17-20

Ερώτηση 1η: Να αναγνωριστούν γραμματικώς και συντακτικώς όλες οι αντωνυμίες της § 17 και απ' αυτές να κλιθούν στα τρία γένη οι επιμεριστικές.

Απάντηση:

α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

- **κάκειν'**: = καί **ἐκεῖνο**: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. *ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο*.
- **ἡμεῖς**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους β' πρόσ. της προσωπ. αντων. *ἐγώ, σύ, [οὔ]*.
- **τοῦτο**: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*.
- **αὐτοί**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της οριστ. αντων. *αὐτός, αὐτή, αὐτό*.
- **ᾧν**: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. *ὄς, ἧ, ὄ*.
- **ἡμῖν**: δοτ. πληθ. αρσ. γένους, β' πρόσ. της προσωπ. αντων. *ἐγώ, σύ, [οὔ]*.
- **ἡμῶν**: γεν. πληθ. αρσ. γένους, β' προσ. της προσωπ. αντων. *ἐγώ, σύ, [οὔ]*.
- **οὐδεῖς**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της επιμερ. αντων. *οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν*.
- **τίνων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους, της ερωτημ. αντων. *τίς, τίνος*.
- **ταῦτα**: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*.
- **τούτων**: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*.
- **οὐδενός**: γεν. ενικ. ουδετ. γένους της επιμερ. αντων. *οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν*.
- **ἐγώ** = **ἐγώ γέ**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της προσωπ. αντων. *ἐγώ, σύ, [οὔ]*.
- **ἡμᾶς**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' πρόσ. της προσωπ. αντων. *ἐγώ, σύ, [οὔ]*.

β. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

κάκεινο:	αντικείμενο στο ὁράτε
ἡμεῖς:	υποκείμενο στο πεπολεμήκατε
τοῦτο:	αντικείμενο στο ἴστε
αὐτοί:	υποκείμενο στο ἴστε
ὑπέρ ᾧν:	εμπρόθ. προσδ. της αιτίας
πρός ἐκατέρους:	εμπρόθ. προσδ. της εχθρικής ενέργειας
ἡμῖν:	δοτική προσωπική κτητική από το ἐστί
τοῦτο:	αντικείμενο στο λογίζεται
ἡμῶν:	γενική διαιρετική από το οὐδεῖς
οὐδεῖς:	υποκείμενο στο λογίζεται
ὑπέρ τίνων:	εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας
ταῦτα:	αντικείμενο στο διαλύσασθαι
ὑπέρ οὐδενός:	εμπρόθετος προσδιορισμός υπεράσπισης
τούτων:	γενική διαιρετική από το οὐδενός

ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΜΕΡΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

	Ενικός αριθμός		Πλυθυντικός αριθμός	
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό
Ον.	οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
Γεν.	οὐδενός	οὐδεμῆς	οὐδενός	οὐδένων
Δοτ.	οὐδενί	οὐδεμῖ	οὐδενί	οὐδέσι(ν)
Αιτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

	Ενικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	ἐκάτερος	ἐκατέρα	ἐκάτερον
Γεν.	ἐκατέρου	ἐκατέρας	ἐκατέρου
Δοτ.	ἐκατέρῳ	ἐκατέρῃ	ἐκατέρῳ
Αιτ.	ἐκάτερον	ἐκάτεραν	ἐκάτερον

	Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	ἐκάτεροι	ἐκατέραι	ἐκάτερα
Γεν.	ἐκατέρων	ἐκατέρων	ἐκατέρων
Δοτ.	ἐκατέροις	ἐκατέραις	ἐκατέροις
Αιτ.	ἐκατέρους	ἐκατέρας	ἐκάτερα

Ερώτηση 2η: Να ευρεθούν οι επιθετικές μετοχές και τα κατηγορούμενα της §18.

Απάντηση:

ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

[τούς: ενν.] ὄντας, [τούς: ενν.] ὀλιγαρχουμένους, [οἱ: ενν.] ζητοῦντες, τοῖς ἡρημένοις.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΑ

α) φίλους: κατηγ. στο **τούς** Ἕλληνας μέσω του συνδετικού τύπου **εἶναι**.

β) ἐλευθέρους: κατηγ. στο εννοούμενο υποκείμενο **τούς** της μετοχής **ὄντας**.

γ) ἀσφαλή: κατηγ. στο **τήν φιλίαν** μέσω του εννοούμενου συνδετικού τύπου **εἶναι** (: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο **νομίζω**).

δ) εὐνοί: κατηγ. στα υποκείμενα του γένοιντ' ἂν **ὀλίγοι** – [οἱ] **ζητοῦντες**: μέσω του συνδετικού τύπου **γένοιντ' ἂν**.

Ερώτηση 3η: Να κλιθούν στα τρία γένη τα επίθετα *εὐνοίς* και *ἀσφαλής*.

Απάντηση:

	Ενικός αριθμός			Ουδέτερο	
	Αρσενικό-Θηλυκό				
Ον.	ὁ	ἡ	ἀσφαλής	τό	ἀσφαλές
Γεν.	τοῦ	τῆς	ἀσφαλοῦς	τοῦ	ἀσφαλοῦς
Δοτ.	τῷ	τῇ	ἀσφαλεῖ	τῷ	ἀσφαλεῖ
Αιτ.	τόν	τήν	ἀσφαλή	τό	ἀσφαλές
Κλητ.		ὦ	ἀσφαλές	ὦ	ἀσφαλές

Πληθυντικός αριθμός

Αρσενικό-Θηλυκό

Ουδέτερο

Ον.	οί	αί	ἀσφαλείς	τά	ἀσφαλή
Γεν.	τῶν		ἀσφαλῶν	τῶν	ἀσφαλῶν
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	ἀσφαλέσι	τοῖς	ἀσφαλέσι
Αιτ.	τούς	τάς	ἀσφαλείς	τά	ἀσφαλή
Κλητ.	ᾧ		ἀσφαλεῖς	ᾧ	ἀσφαλή

Ενικός αριθμός

Αρσενικό-Θηλυκό

Ουδέτερο

			Ασυναίρ.	Συνηρ.		Ασυναίρ.	Συνηρ.
Ον.	ὁ	ἡ	(εὐνοος)	εὐνοος	τό	(εὐνοον)	εὐνοον
Γεν.	τοῦ	τῆς	(εὐνόου)	εὐνου	τοῦ	(εὐνόου)	εὐνου
Δοτ.	τῷ	τῇ	(εὐνόφ)	εὐνωφ	τῷ	(εὐνόφ)	εὐνωφ
Αιτ.	τόν	τήν	(εὐνοον)	εὐνοον	τό	(εὐνοον)	εὐνοον

Πληθυντικός αριθμός

Αρσενικό-Θηλυκό

Ουδέτερο

			Ασυναίρ.	Συνηρ.		Ασυναίρ.	Συνηρ.
Ον.	οἱ	αἱ	(εὐνοοι)	εὐνοοι	τά	(εὐνοα)	εὐνοα
Γεν.	τῶν	τῶν	(εὐνόων)	εὐνων	τῶν	(εὐνόων)	εὐνων
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	(εὐνόοις)	εὐνοοις	τοῖς	(εὐνόοις)	εὐνοοις
Αιτ.	τούς	τάς	(εὐνόους)	εὐνοους	τά	(εὐνοα)	εὐνοα

Ερώτηση 4η: πάντων ἀνθρώπων· να κλιθούν μαζί.

Απάντηση:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	πᾶς	ἄνθρωπος		πάντες	ἄνθρωποι	
Γεν.	παντός	ἀνθρώπου		πάντων	ἀνθρώπων	
Δοτ.	παντί	ἀνθρώπῳ		πᾶσι	ἀνθρώποις	
Αιτ.	πάντα	ἄνθρωπον		πάντας	ἀνθρώπους	
Κλητ.	πᾶς	ἄνθρωπε		πάντες	ἄνθρωποι	

Ερώτηση 5η: Να ευρεθούν τα υποκείμενα και αντικείμενα των απαρεμφάτων στις παραγρ. 19-20.

Απάντηση:

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΩΝ

[ἐγώ]:	υποκ. στο λέγειν	
τήν πολιτείαν:	υποκ. στο συγκινδυνεύειν	[: ετεροπροσωπία]
κακόν:	υποκ. στο ἄν γενέσθαι	[: ετεροπροσωπία]
[οὔτοι: εννοείται]:	υποκ. στο ἀνελεῖν	[: ταυτοπροσωπία]
[ὑμᾶς: εννοείται]	υποκ. στο νομίζειν	[: ετεροπροσωπία]

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΩΝ

[τι]:	σύστοιχο αντικ. στο λέγειν
τί:	σύστοιχο αντικ. στο συγκινδυνεύειν

το γενέσθαι δεν δέχεται αντικείμενο· εδώ αμετάβατο

τοῦτο: αντικείμενο στο ἀνελεῖν

τούς ἄλλους: αντικείμενο στο ἡγεῖσθαι

τούς καταλύνοντας – [τούς] μεθιστάντας: αντικείμενα στο νομίζειν.

Ερώτηση 6η: Η λέξη *ἰσηγορία* ετυμολογικώς σημαίνει την *ισότητα στο δικαίωμα του λόγου* [*ἰσηγορέω* < *ἴσος* + *ἄγορεύω*]. Ἦδη όμως στο έργο του Ηροδότου σημαίνει γενικώς την *ισότητα, την απουσία της τυραννίας. Ποια πολιτική εμπειρία νομίζετε πως δηλώνει αυτή η διεύρυνση της σημασίας της λέξεως;*

Απάντηση:

Το να υπάρχει ισότητα στο δικαίωμα του λόγου σημαίνει αυτομάτως ότι υπάρχει δημοκρατικό πολίτευμα· γιατί μόνο στη δημοκρατία ο καθένας μπορεί να εκφραστεί ελεύθερα, χωρίς να υπάρχει περίπτωση να κατηγορηθεί. Στην τυραννία το καθεστώς ήταν αρκετά κλειστό, ώστε δικαίωμα λόγου και αποφάσεων είχαν μόνο οι τύραννοι. Επομένως η μη ύπαρξη ἰσηγορίας σημαίνει ότι υπάρχει ολιγαρχικό πολίτευμα. Η ἰσηγορία στη δημοκρατία εκφράστηκε με την Εκκλησία του δήμου, όπου ο καθένας μπορούσε να πει τη γνώμη του για κάποιο θέμα. Προϋπόθεση λοιπόν των λαϊκών συνελεύσεων ήταν η ύπαρξη ἰσηγορίας. Και επειδή οι λαϊκές συνελεύσεις με τη συμμετοχή των πολιτών δήλωναν αν μη τι άλλο την ισότητα, έτσι και η ἰσηγορία ταυτίστηκε με την έννοια της ισότητας γενικά, που αποτελεί τη βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Ερώτηση 7η: Ο Δημοσθένης αντιπαραθέτει δύο πολιτείες και τις αντίστοιχες βιοθεωρίες. Είναι οι «*ὀλίγοι*» και «*ζητούντες ἄρχειν*» και οι «*πολλοί*» και «*μετ' ἰσηγορίας ζῆν ἡρημένοι*». Η χριστιανική διδασκαλία προτείνει μια άλλου είδους κοινωνία και «*ἐν Χριστῷ πολιτείαν*»: «*Οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δέ ἐσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἐάν θελῆ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἐσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἐάν θελῆ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἐσται πάντων δούλος*» (Μάρκ. 42-44).

Σε ποιες βασικές αρχές στηρίζουν τις αντιλήψεις τους για την εξουσία και την κοινωνία οι τρεις αυτές «*πολιτείες*»;

Απάντηση:

Η ολιγαρχία στηρίζεται στη διακυβέρνηση από μια ομάδα ατόμων που διακρίνονται λόγω δυνάμεως, πλούτου ή καταγωγής. Η δημοκρατία στηρίζεται στη διακυβέρνηση από το σύνολο των πολιτών, από το λαό, ασχέτως οικονομικών μέσων και καταγωγής. Κατά το Χριστιανισμό πραγματικά κερδισμένος είναι αυτός που θα κατακτήσει τη Βασιλεία του Θεού μέσω της ταπεινότητας και της απλότητας.

Επομένως, αρχές της δημοκρατίας είναι η πλειοψηφία και η ισότητα, της ολιγαρχίας η μειοψηφία και η θέληση για εξουσία και της «*ἐν Χριστῷ*» πολιτείας η διακονία και η ταπεινοφροσύνη.

Ερώτηση 8η: Κατά τον ρήτορα Αισχίνη [Κατά Τιμ. 4] «*διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ολιγαρχαίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων [σύμφωνα δηλ. με τις διαθέσεις αυτών που κατέχουν την εξουσία], αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις*».

Να δικαιολογήσετε στηριζόμενοι στο κείμενο αυτό τη δυσπιστία του Δημοσθένη [παρ. 17-18] για την ασφάλεια των σχέσεων με ολιγαρχικές πολιτείες.

Απάντηση:

Κατά τον Αισχίνη η διακυβέρνηση στα ολιγαρχικά καθεστώτα γίνεται σύμφωνα με τις διαθέσεις των ολιγαρχικών ενώ στη δημοκρατία σύμφωνα με τους νόμους που έχουν θεσπιστεί.

Ο Δημοσθένης στις παρ. 17-18 πιστεύει ότι οι πόλεμοι που γίνονται εναντίον ολιγαρχικών καθεστώτων έχουν σκοπό την επικράτηση της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Πιστεύει επίσης ότι δεν είναι ασφαλής η συμμαχία με ολιγαρχικούς, καθώς αυτοί ζητούν απόλυτη εξουσία και δεν συμβιβάζονται, ενώ οι δημοκρατικοί ζουν με ισονομία. Δικαιολογημένα λοιπόν ο Δημοσθένης συμβουλεύει τους Αθηναίους να μη συνάψουν σχέσεις με ολιγαρχικές πολιτείες, καθώς οι ολιγαρχικοί έχουν σκοπό μόνο να παραμείνουν στην εξουσία χωρίς να ενδιαφέρονται για τον τρόπο που θα το πετύχουν αυτό. Προφανώς σ' αυτούς είναι συνηθισμένη η χρήση αθέμιτων μέσων προκειμένου να κυριαρχούν, πράγμα που είναι εντελώς αντίθετο με την ύπαρξη νομοθετικού συστήματος για τη σωστή διακυβέρνηση, σύμφωνα με τους δημοκρατικούς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Δημοσθένης αναφέρει στο λόγο του το παράδειγμα των Χίων, των Μυτιληναίων και των Ροδίων με σκοπό να φοβήσει τους Αθηναίους. Σύμφωνα με το ρήτορα, η επικράτηση των ολιγαρχικών καθεστώτων στα τρία νησιά σημαίνει ότι επόμενος στόχος είναι η αθηναϊκή δημοκρατία, η οποία αποτελεί εγγυήτρια δύναμη για όλα τα δημοκρατικά πολιτεύματα. Αν λοιπόν καταλυθεί το δημοκρατικό πολίτευμα στην Αθήνα, αυτό θα είναι το τέλος της δημοκρατίας γενικά.

2η: 1 → γ, 2 → α, 3 → δ, 4 → β.

3η: Είναι δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση υποθετικής αιτιολογίας επειδή εξαρτάται από το ψυχικού πάθους ρήμα *θαυμάζω* της κύριας πρότασης (σύμφωνα με άλλη άποψη είναι πλάγια ερωτηματική, αντικείμενο στο ρ. *θαυμάζω*).

4η: **κακόν:** υποκείμενο στο *ἄν γενέσθαι*, **τούς ἀδικούντας:** επιθετική μτχ. επεξήγηση στο *τούς ἄλλους*. **τῶν πεπονθότων:** επιθετική μτχ. γενική κτητική στο *ἐχθρούς*, **αὐτῶν:** κατηγορηματικός προσδ. στη μτχ. *τῶν πεπονθότων*.

5η: **ενεστ.** ὑπαγομένων, **μελ.** ὑπαξομένων, **παθ. μέλ.** ὑπαχθησομένων, **αόφ. β'** ὑπαγαγομένων, **παθ. αόφ.** ὑπαχθέντων, **πρξ.** ὑπηγμένων • **ενεστ.** γίγνεσθαι, **μελ.** γενήσεσθαι, **αόφ.** γενέσθαι, **πρξ.** γεγόναι και γεγενῆσθαι.

6η: Σωστές είναι οι παρατηρήσεις **β, δ, ε.**

7η: 1 → β, 2 → ε, 3 → α, 4 → στ, 5 → γ, 6 → δ.

8η: Σωστή είναι η **α** επιλογή.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο § 21

*Είναι δίκαιο να βοηθήσουν οι
Αθηναίοι το λαό της Ρόδου.*

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Ἐπειτα καί δίκαιον [έστι],
ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
δημοκρατουμένους
φαίνεσθαι [ύμᾶς] αὐτούς φρονούοντας
περί τῶν δήμων
ἀτυχούντων
τοιαῦτα,
οἷάπερ
ἄν ἀξιώσαιτε
φρονεῖν τούς ἄλλους
περί ὑμῶν,
εἴ ποτε συμβαίῃ
τοιούτό τι,
ὄ μή γένοιτο.
Καί γάρ
εἰ φήσει τις
πεπονθέναι Ῥοδίουσ
δίκαια
οὐκ [έστι] ὁ καιρός ἐπιτήδειος
έφησθῆναι·
δεῖ γάρ τούς εὐτυχοῦντας
φαίνεσθαι ἀεί
βουλευομένους τά βέλτιστα
περί τῶν ἀτυχούντων,
ἐπειδήπερ

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ἐπειτα είναι και δίκαιο,
ἄνδρες Αθηναῖοι,
αφού έχετε δημοκρατικό πολίτευμα
να εκδηλώνετε [εσεῖς] οι ἴδιοι
για τα δημοκρατικά πολιτεύματα
που ατυχούν,
τέτοιες διαθέσεις,
όποιες ακριβώς
θά είχατε την αξίωση
να σκέφτονται οι ἄλλοι
για σας,
αν κάποτε συνέβαινε
κάτι τέτοιο
που μακάρι να μη γίνει.
Και βέβαια,
αν κάποιος θα πει
ότι έχουν πάθει οι Ρόδιοι
δίκαιες [συμφορές],
δεν είναι η περίπτωση κατάλληλη
να χαιρεκακεῖ·
γιατί πρέπει, όσοι ευτυχοῦν,
να φαίνονται πάντοτε
ότι σκέφτονται τά ἄριστα
για όσους ατυχούν,
αφού βέβαια

ἄδηλόν [ἐστι] τό μέλλον
ἄπασιν ἀνθρώποις.

εἶναι ἀδηλο το μέλλον
για όλους τους ανθρώπους.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἔπειτα: [χρονικό επίρρημα] = ἔπειτα.

δίκαιον: ονομ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος** = δίκαιος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δίκαιος, -α, -ον**, συγκρ. **δικαιότερος, -α, -ον**, υπερθ. **δικαιότατος, -η, -ον**.

δημοκρατούμενος: μτχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτ. πληθ. του δημοκρατέομαι -οὔμαι = ἔχω δημοκρατικό πολίτευμα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδημοκρατούμην**, μέλ. **δημοκρατήσομαι**, παθ. μέλλ. **δημοκρατηθήσομαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δημοκρατία. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀριστοκρατοῦμαι, ὀλιγαρχοῦμαι.

αὐτοῦς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της οριστ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αὐτός ο ἴδιος. **τοιαῦτα:** αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν)** = τέτοιος.

φρονοῦντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του φρονέω -ῶ = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφρόνουν**, μέλ. **φρονήσω**, αόρ. **ἐφρόνησα**, παρκ. **πεφρόνηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φρόνησις, περιφρόνησις, φρόνημα, φρόνιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἠγοῦμαι, νομίζω, οἶομαι, βουλευομαι, λογίζομαι.

φαίνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσ. φων. του φαίνομαι = φαίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφαινόμην**, μέλ. **φανοῦμαι**, παθ. μέλλ. **φανήσομαι**, αόρ. **ἐφηνάμην**, παθ. αόρ. **ἐφάνθην**, παθ. αορ. β' **ἐφάνην**, παρκ. **πέφηνα** και **πέφασμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φάσις, ἀπόφασις, ἔμφασις, φανός, διαφανής, ἐπιφανής, καταφανής, φαντός ἄφαντος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δείκνυμι, δηλῶ, δοκεῖ, ἐλέγχω, καταγγέλλω.

ἀτυχούντων: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του ἀτυχέω -ῶ = ατυχώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠτύχουν**, μέλ. **ἀτυχήσω**, αόρ. **ἠτύχησα**, παρκ. **ἠτύχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀτύχημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμαρτάνω, δυστυχῶ, κακοδαιμονῶ, κακοπραγῶ, κακοτυχῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εὐπραγῶ, εὖ πράττω, εὐτυχῶ, νικῶ.

οἵαπερ: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της αναφ. αντων. **οἷοσπερ, οἷαπερ, οἷονπερ** = ὅποιος ακριβῶς..

ἄλλους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της ἀόριστης επιμερ. αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο**.

ἀξιῶσαιτε: ευκτ. αορ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του ἀξιῶω -ῶ = ἔχω την αξίωση. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠξιῶουν**, μέλ. **ἀξιῶσω**, αόρ. **ἠξιῶσα**, παρκ. **ἠξιῶκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀξιῶσις, ἀξιῶμα, ἀξιῶτέον.

φρονεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **φρονέω -ῶ** = σκέφτομαι. Βλ. πιο πάνω.
ὄ: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους της αναφορ. αντων. **ὅς, ἧ, ὅ** = ο οποίος, αυτός που.
γένοιτο: ευκτ. αορ. β' του **γίνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αορ.β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γένονα, γεγένημαι, γεγονώς εἰμί**, υπερσ. **ἐγενόνην, ἐγεγενήμην, γεγονώς ἦν, γεγενημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γένεσις, γενεά, γένος, γόνος, γονεύς, ἀπόγονος, ἔγγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εἰμί, γεννώμαι, ποιούμαι, φύομαι.

τί: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους της αορ. αντων. **τίς** [: αορ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.
συμβαίη: ευκτ. αορ. β' ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **συμβαίω** = συμβαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνέβαινον**, μέλ. **συμβήσομαι**, αορ. β' **συνέβην**, παρκ. **συμβέβηκα**, υπερσ. **συνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: βάσις, ἀνάβασις, κατάβασις, διάβασις, βῆμα, βατός, ἄβατος, βέβαιος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βαδίζω, βλώσκω, ἔρχομαι, ὀδεύω.
δίκαια: αιτ. πληθ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος, -α, -ον** = δίκαιος. Βλέπε πιο πάνω.

φήσει: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **φημί** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔφην**, μέλ. **φήσω**, αορ. **ἔφησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: προφήτης, φάσις, ἀπόφασις, κατάφασις, φήμη, ἄφατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: λέγω, φάσκω, φράζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀπόφημι, ἄρνούμαι.

πεπονθέναι: απαρέμφ. παρκμ. ενεργ. φων. του **πάσχω** = παθαίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔπασχον**, μέλ. **πείσομαι**, αορ. β' **ἔπαθον**, παρκ. **πέπονθα**, υπερσ. **ἐπεπόνθειν - πεπονθώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: πάθησις, πάθος, πάθημα, πολυπαθής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: συμβαίνει μοί τι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δρῶ, πράττω, ποιῶ.

ἐπιτήδειος: ονομαστ. ενικ. αορ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἐπιτήδειος, -α, -ον** = κατάλληλος.

καιρός: ονομ. ενικ. αορ. γένους, α' κλίση του ουσ. **καιρός - καιροῦ** = περίσταση.
ἐφησθῆναι: απαρέμφ. παθ. αορ. του **ἐφήδομαι** = χαιρεκακῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐφῆδομην**, μέλ. **ἐφησθήσομαι**, αορ. **ἐφήσθην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἠδονή, ἠδονισμός, ἠδονιστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγάλλομαι, τέρομαι, χαιρώ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἄθυμῶ, ἄχθομαι, λυποῦμαι, χαλεπῶς φέρω.

δεῖ: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του απρόσ. **δεῖ** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔδει**, μέλ. **δεήσει**, αορ. **ἐδέησε**, παρκ. **δεδέηκε**, υπερσ. **ἐδεδειγκει**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: πρέπει, προσήκει, χροῖ.

εὐτυχοῦντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του **εὐτυχέω -ῶ** = ευτυχῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἠτύχουν**, μέλ. [εὐτυχῆσω μετγν.], αορ. **ἠτύχησα**, παρκ. **ἠτύχηκα**, υπερσ. **ἠτύχηκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: εὐτύχημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εὖ πράττω, εὐδαιμονῶ, εὐημερῶ, εὐπραγῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀτυχῶ, δυστυχῶ, κακοπραγῶ.

ἀεὶ: επίρρ. χρόνου = πάντα.

φαίνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσ. φων. του **φαίνομαι** = φαίνομαι. Βλέπε πιο πάνω.

βέλτιστα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους υπερθ. βαθμού του επιθ. **ἀγαθός** = καλός.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **ἀγαθός, -ή, -όν**, συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον - ὁ ἡ βελτίων, τό βέλτιον - ὁ, ἡ κρείττων, τό κρείττον - ὁ, ἡ λῶων, τό λῶων**, υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον - βέλτιστος, -η, -ον - κράτιστος, -η, -ον - λῶστος, -η, -ον**.

βουλευομένους: μτχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτ. πληθ. του **βουλεύομαι** = σκέφτομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐβουλευόμην**, μέλ. **βουλεύσομαι**, αορ. **ἐβουλεύσάμην**, παθ. αόρ. **ἐβουλευθήν**, παρκ. **βεβούλευμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βουλευτής, βουλευτήριο, βούλευμα, βουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαλογίζομαι, ἐνθυμούμαι, νουθετῶ, διδάσκω.

ἐπειδήπερ [: αιτιολογικός σύνδεσμος με το βεβαιωτικό μόριο **περ**] = αφού βέβαια.

μέλλον: ονομ. ενικ. ουδ. γένους μτχ. ενεστ. του **μέλλω**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔμμελλον** καί **ἤμελλον**, μέλ. **μελλήσω**, αόρ. **ἐμέλλησα** και **ἤμέλλησα**.

ἄδηλον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἄδηλος, -η, -ον** = ἀδηλος.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἄνῆρ: ανδρεία, άνδρας, ανδρείος, ανδρειωμένος, ανδριάντας, ανδριαντοποιία, ανδρίκιος, ανδρικός, ανδραγάθημα, ανδραγαθία, αντραδέλφος, αντραδελφή, ανδράποδο, ανδραποδισμός. **Φρονέω-ῶ:** φρόνηση, περιφρόνηση σώφρονας, εχέφρων, σωφρονίζω, σωφρονισμός, σωφρονιστήριο, σωφρονιστήρας, σωφρονιστής, σωφρονιστικός, παραφρονώ, περιφρονώ, φρόνημα. **Δῆμος:** δημοπρασία, δημοπρατήριο, δημοσίευμα, δημοσίευση, δημοσιεύω, δημόσιο, δημοσιογράφος, δημοσιογραφία, δημοσιολογία, δημοσιολόγος, δημόσιος, δημοσιότητα, δημότης, συνδημότης, δημοτικός, δημοτικό, δημοτικότητα. **Δίκαιος:** δίκαιο, δίκιο, δίκαιος, δικαιοσύνη, δικαιογράφο, δικαιοδοσία, δικαιοῦχος, δικαίωμα, δικαιολογητικά, δικαιολογία, δικαιολογώ, δικαιοπάροχος, δικαιοπραξία, δικαιοῦχος. **Δηλόω-ῶ:** δήλωση, διαδήλωση, δηλώνω, εκδηλώνω, εκδήλωση, εκδηλωτικός, αδήλωτος, δηλωμένος.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

δημοκρατούμενους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δημοκρατησομένους / δημοκρατηθησομένους.

φρονούντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φρονήσοντας, αόρ. φρονήσαντας, πρκ. πεφρονηκότας.

φαίνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φανείσθαι, αόρ. φήνασθαι, αόρ. β' φανῆναι / φανθῆναι, πρκ. πεφάνθαι / πεφηνέναι.

ἀτυχούντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀτυχησόντων, αόρ. ἀτυχησάντων, πρκ. ἠτυχηκότων.

ἀξιοῖτε: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀξιώσοιτε, αόρ. ἀξιώσαιτε, πρκ. ἠξιωκότες εἶπετε και εἶτε.

[ΕΓΚΛ.] οριστ. ἤξιώσατε, υποτ. ἀξιώσητε, ευκτ. ἀξιώσαιτε, προστ. ἀξιώσατε, απαο. ἀξιώσαι, μτχ. ἀξιώσας, -ασα, -ῶσαν.

φρονεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φρονήσιν, ἄορ. φρονῆσαι, προκ. πεφρονημένοι.

γίγνεται: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσοιτο, ἄορ. β' γένοιτο, προκ. γεγονός εἶη / γεγενημένον εἶη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐγένετο, υποτ. γένηται, ευκτ. γένοιτο, προστ. γενέσθω, απαο. γενέσθαι, μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

συμβαίνει: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συμβήσοιτο, ἄορ. β' συμβαίη, προκ. συμβεβηκός εἶη. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συνέβη, υποτ. συμβῆ, ευκτ. συμβαίη, προστ. συμβήτω, απαο. συμβῆναι, μτχ. συμβάς, -βάσα, -βάν.

φήσει: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἔφη, μέλ. φήσει, ἄορ. ἔφησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φήσει, υποτ. -, ευκτ. φήσοι, προστ. -, απαο. φήσιν, μτχ. φήσων, -ουσα, -ον.

πάσχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πείσεσθαι, ἄορ. β' παθεῖν, προκ. πεπονθέναι.

ἐφήδεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐφησθήσεσθαι, ἄορ. ἐφησθῆναι.

εὐτυχοῦντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. εὐτυχίσοντας, ἄορ. εὐτυχίσαντας, προκ. ἠτύχηκότες.

βουλευομένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βουλευσομένους, ἄορ. βουλευσαμένους / βουλευθέντας, προκ. βεβουλευμένους.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

δημοκρατοῦμαι [: δῆμος + κρατέω -ῶ], **φρονέω -ῶ** [: φρήν], **ἀτυχῶ** [: ἀτυχής: ἄστερ. + τύχη], **ἀξιῶ -ῶ** [: ἄξιος], **συμβαίω** [: σύν + βαίνω], **ἐπιτήδειος** [: ἐπιτηδές: ἐπί + τάδε], **ἐφήδομαι** [: ἐπί + ἦδομαι], **εὐτυχῶ** [: εὐτυχής: εὖ + τύχη], **βουλεύομαι** [: βουλή], **ἄδηλος** [: ἄστερ. + δῆλος].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἐπειτα καὶ δίκαιον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατούμενους αὐτούς τοιαῦτα φρονούντας φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων: κύρ. πρότ. φαίνεσθαι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **δίκαιόν ἐστι** [: το ρῆμα της πρότασης]. **αὐτούς:** υποκ. στο φαίνεσθαι [: ετεροπροσωπία] και στις μτχ. **φρονούντας** [: κατηγ. μτχ. από το φαίνεσθαι] - **δημοκρατούμενους:** αιτιολ. μτχ. **τοιαῦτα [φρονηματα]:** σύστ. αντικ. στη μτχ. φρονούντας. **ἔπειτα:** επιρο. προσδ. χρόνου. **περὶ τῶν δήμων:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **τῶν ἀτυχούντων:** επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο δήμων, **ὃ ἄνδρες:** κλητική προσφώνηση. **Ἀθηναῖοι:** επιθ. προσδ. στο ἄνδρες.

2. οἷάπερ ἄν τοὺς ἄλλους ἀξιῶσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν: δευτ. αναφ. παραβολική πρότ. που προσδιορίζει το **τοιαῦτα** της κύριας πρότασης. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἀξιῶσαιτε ἄν** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **φρονεῖν**: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἀξιῶσαιτε ἄν. **τοὺς ἄλλους**: υποκ. στο φρονεῖν [: ετεροπροσωπία]. **οἷάπερ**: σύστ. αντικ. στο φρονεῖν. **περὶ ὑμῶν**: εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς.

3. εἴ ποθ' [: ποτε] τοιοῦτό τι συμβαίη: δευτ. υποθ. πρότ. **τοιοῦτο**: επιθ. προσδ. στο **τι**: υποκ. στο **συμβαίη** [: το ρήμα της πρότασης]. **ποτε**: επιρρ. προσδ. χρόνου.

• εἰ συμβαίη [: υπόθ.] - ἀξιῶσαιτε ἄν [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

4. ὃ μὴ γένοιτο: αναφ. παρηνθετική πρότ. προεξαγγελτική παράθεση στο περιεχόμενο της φράσης που ακολουθεί **τοιοῦτό τι συμβαίη**. ὃ: υποκ. στο **γένειτο** [: το ρήμα της πρότασης είναι ευχετική ευκτική.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η ευχετική ευκτική είναι δηλώνει μια ευχή [ή κατάρα] που αναφέρεται στο μέλλον και που η ευχή αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί.

5. Καί γάρ οὐκ [ἔστι] ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι: κύρ. πρότ. ὁ καιρὸς: υποκ. στο **οὐκ ἔστι** [: ρήμα της πρότασης, συνδετικό]. **ἐπιτήδειος**: κατηγ. στο ὁ καιρὸς. **ἐφησθῆναι**: απαρέμφ. της αναφοράς στο ἐπιτήδειος. [**τινά**: ενν.]: υποκ. στο ἐφησθῆναι.

6. εἰ δίκαιά τις φῆσει Ῥοδίους πεπονθέναι: δευτ. υποθ. πρότ. **τίς**: υποκ. στο **φήσει** [: το ρήμα της πρότασης]. **πεπονθέναι**: ειδικό απαρέμφ. αντικ. στο φῆσει. **Ῥοδίους**: υποκ. στο πεπονθέναι [: ετεροπροσωπία]. **δίκαια**: σύστ. αντικ. στο πεπονθέναι.

• εἰ φῆσει [: υπόθ.] - οὐκ ἔστι [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό.

7. δεῖ γάρ τοὺς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι τὰ βέλτιστα βουλευομένους: κύρ. πρότ. **φαίνεσθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **δεῖ** [: το ρήμα της πρότασης]. **τοὺς εὐτυχοῦντας**: επιθ. μτχ. υποκ. του φαίνεσθαι [: ετεροπροσωπία] και της μτχ. **βουλευομένους**: κατηγ. μτχ. που αναφέρεται [είναι συνημμένη] στο υποκ. του φαίνεσθαι [: δηλώνει **δείξιη**]. **τὰ βέλτιστα**: σύστ. αντικ. στη μτχ. βουλευομένους. **ἀεὶ**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **περὶ τῶν ἀτυχούντων**: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **δεῖ** χρησιμοποιείται για υλικές ανάγκες και συνοδεύεται σπάνια από δοτική προσωπική:

Ἐν δεῖ μοι [: μία ἔνδειά ἐστι] = μια ἔλλειψη ἢ ἀνάγκη ὑπάρχει σε μένα.

Το **χρή** χρησιμοποιείται για πνευματικές ή ηθικές ανάγκες και δε συνοδεύεται ποτέ από δοτική προσωπική.

8. ἐπειδήπερ ἄδηλον τό μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις [ἔστί]: δευτ. αιτιολ. πρότ. **τό**

μέλλον: υποκ. στο [ἔστι: εννοείται το ρήμα της πρότασης και είναι προσωπικό, συνδετικό]. **ἄδηλον:** κατηγ. στο τό μέλλον. **ἄπασιν:** κατηγ. προσδ. στο **ἄνθρώποις:** δοτ. αντικ. στο ἄδηλον [το **ἄνθρώποις** δε μπορεί να είναι δοτική προσωπική, γιατί το **ἔστι** είναι **προσωπικό** στην πρόταση αυτή]..

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι:** Συνήθης προσφώνηση των Αθηναίων που παρευρίσκονταν στην εκκλησία του δήμου. Τίθεται πολλές φορές αντί της προσφώνησης «ὦ ἄνδρες δικαστές».
- 2. Ῥοδίους:** Πρόκειται για τους κατοίκους του νησιού Ρόδος. Η Ρόδος βρίσκεται στο ΝΑ Αιγαίο Πέλαγος και ανήκει στα Δωδεκάνησα. Η ιστορία του νησιού ανάγεται πολύ πριν το 2.000 π.Χ. αφού βρέθηκαν εκεί νεολιθικές εγκαταστάσεις σπηλαίων. Κατά την αρχαιότητα η Ρόδος ήταν χωρισμένη σε τρεις πόλεις-κράτη τη Λίνδο, την Ιαλυσό και την Κάμυρο. Η Ρόδος διακρίθηκε για την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη χαλυβουργία, ενώ το γεωγραφικό σημείο στο οποίο βρισκόταν, βοήθουσε στην ακμή του εμπορίου και της οικονομίας.
- 3. Δεῖ γάρ τούς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι τὰ βέλτιστα βουλευομένους, ἐπειδήπερ ἄδηλον τό μέλλον ἄπασιν ἀνθρώποις:** Ο Δημοσθένης προσπαθώντας να τονώσει τα ανθρωπιστικά αισθήματα των Αθηναίων τους λέει ότι το μέλλον είναι αβέβαιο και γι' αυτό πρέπει αυτοί που ευτυχούν να βοηθήσουν τους δυστυχημένους Ροδίους, υπαινισσόμενος ότι ίσως στο μέλλον βρεθούν και αυτοί σε δύσκολη θέση και ζητήσουν βοήθεια. Επομένως οι Αθηναίοι πρέπει να επιβάλουν δημοκρατία στη Ρόδο νικώντας το μίσος για τους Ροδίους που αποστάτησαν από τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία. Πρέπει να φανούν φιλόανθρωποι στους δημοκρατικούς Ροδίους και σκληροί στους ολιγαρχικούς για χάρη της δημοκρατίας.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** • δημοκρατουμένους αὐτούς — περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων • τούς εὐτυχοῦντας — περὶ τῶν ἀτυχούντων.
- 2. Ἐμφαση:** ὃ μὴ γένοιτο.
- 3. Πρόταξη:** τοιαῦτα φρονοῦντας — δίκαια πεπονθέναι — τὰ βέλτιστα βουλευομένους [: αντικειμένων] — ἄδηλον τό μέλλον ἄπασιν ἀνθρώποις [: κατηγορουμένου].
- 4. Μεταφορά:** τῶν ἀτυχούντων.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Ποιο επιχείρημα αναπτύσσει ο Δημοσθένης στην παράγραφο 21;

Ερώτηση 2η: *οἷάπερ ἄν τοὺς ἄλλους ἀξιόσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν:* **Να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος της, να βρείτε τη συντακτική της λειτουργία και να αναλύσετε συντακτικά τους όρους της.**

Ερώτηση 3η: Τι είναι συντακτικά η λέξη *ἐφησθῆναι*;
α. ειδικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο *ἔστι*
β. απαρέμφατο του αποτελέσματος
γ. απαρέμφατο της αναφοράς

Ερώτηση 4η: *φαίνεσθαι, ἀξιόσαιτε:* **Να γίνει χρονική αντικατάσταση.**

Ερώτηση 5η: *ὄ:* **Να κλιθεῖ η αντωνυμία σε ενικό και πληθυντικό.**

Ερώτηση 6η: **Να γράψετε 5 ομόρριζα των παρακάτω λέξεων στη νέα ελληνική:** *φρονούντας, φήσει, πεπονθέναι, ἐφησθῆναι.*

Ερώτηση 7η: **Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα αντώνυμά τους στη Β στήλη.**

A	B
1. δημοκρατοῦμαι	α. ἄροῦμαι
2. ἀτυχῶ	β. ὀλιγαρχοῦμαι
3. φημί	γ. λυποῦμαι
4. πάσχω	δ. πράττω
5. ἐρήδομαι	ε. εὖ πράττω

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Δημοσθένης προτρέπει τους Αθηναίους να βοηθήσουν τους Ροδίους, σκεπτόμενοι και το συμφέρον τους αλλά και παρακινήμένοι από ηθικά κίνητρα να μη χαρούν με τις συμφορές τους, αναλογιζόμενοι ότι το μέλλον είναι αβέβαιο για όλους γενικά τους ανθρώπους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Δημοσθένης στην παράγραφο 21 αναπτύσσει ένα επιχείρημα το οποίο στηρίζεται στο δίκαιο, στο φυσικό έμφυτο νόμο. Λέει λοιπόν ότι μια δημοκρατική πόλη όπως είναι η Αθήνα, πρέπει να συμπεριφέρεται προς τους “ατυχούντες” δήμους με τον τρόπο που θα περίμενε η ίδια σε αντίστοιχη περίπτωση. Είναι αναγκαίο οι Αθηναίοι να δρουν με γνώμονα το δίκαιο και όχι απλώς το συμφέρον. Ο ρήτορας χρησιμοποιεί το επιχείρημα με σκοπό να φοβίσει τους συμπολίτες του για τα αποτελέσματα που θα έχει μια άδικη από μέρους τους συμπεριφορά.

2η: οἷάπερ ἄν τοὺς ἄλλους ἀξιῶσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν: δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **Συντακτική ανάλυση:** ἀξιῶσαιτε ἄν: ρήμα, ὑμεῖς (ενν.): υποκείμενο, φρονεῖν: τελικό απρέμφ., αντικείμενο στο “ἀξιῶσαιτε ἄν”, τοὺς ἄλλους: υποκείμενο στο “φρονεῖν” (ετεροπροσωπία), οἷάπερ: σύστοιχο αντικείμενο στο “φρονεῖν”, περὶ ὑμῶν: εμπρόθετος προσδ. της αναφοράς.

3η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

4η: • ενεστ. φαίνεσθαι, **μελ.** φανεῖσθαι, **αορ.** φήνασθαι, **παθ. αόρ.** φανθῆναι, **παθ. αόρ. β'** φανῆναι, **πρκ.** πεφάνθαι και πεφηνέναι.

• **ενεστ.** ἀξιῶτε, **μελ.** ἀξιῶσθε, **αόρ.** ἀξιῶσατε, **πρκ.** ἠξιῶκατες εἶητε και εἶτε, ἠξιῶκατε.

5η: Ενικός αριθμός: ον. ὁ, γεν. οὗ, δοτ. ᾧ, αιτ. ὃ, Πληθυντικός αριθμός: ον. ἄ, γεν. ᾧν, δοτ. οἷς, αιτ. ἄ.

6η: φρονοῦντας: φροντίδα, φρόνηση, περιφρόνηση, φρόνημα, φρόνιμος, **φήσει:** φάση, απόφαση, φήμη, άφατος, προφήτης, **πεπονθέναι:** πάθηση, πάθος, πάθημα, πένθος, πολύπαθος, **ἐφροσθῆναι:** ηδονή, ηδονιστής, ηδονικός, ηδονισμός, ηδονοθήρας.

7η: 1 → β, 2 → ε, 3 → α, 4 → δ, 5 → γ.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 22-23

*Οι Αργείοι δε φοβήθηκαν τους
Λακεδαιμονίους για να βοηθήσουν τους
Αθηναίους φυγάδες την εποχή των τριάκοντα.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

22. Ἀκούω δ' ἐγὼ πολλάκις
ἐνταυθί παρ' ὑμῖν
τινῶν λεγόντων
ὡς,
ὄτ' ὁ δῆμος ἡμῶν
ἠτύχησεν,
συνεβουλήθησάν τινες
σωθῆναι αὐτόν·

ὦν ἐγὼ
μνησθήσομαι βραχύ τι
μόνων Ἀργείων
ἐν τῷ παρόντι.
Οὐ γάρ ἂν βουλοίμην ὑμᾶς
ἔχοντας δόξαν
τοῦ σώζειν
ἀεὶ τοὺς ἀτυχοῦντας,
φανῆναι
ἐν ταύτῃ τῇ πράξει,
χείρους Ἀργείων,
οἳ οἰκοῦντες
χώραν ὄμορον
τῇ Λακεδαιμονίων,

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ακούω λοιπόν εγώ πολλές φορές
εδῶ ενώπιόν σας
μερικούς να λένε
ὅτι,
ὅταν το δημοκρατικό μας πολίτευμα
βρέθηκε σε κίνδυνο,
συμφώνησαν μερικοί
να σωθεῖ αὐτό [δηλ. το δημοκρατικό
πολίτευμα]·
ἀπ' αὐτοὺς εγὼ
θα θυμηθῶ πολύ σύντομα
μόνο τους Αργεῖους
στην τωρινή περίσταση.
Γιατί δε θα ἤθελα εσεῖς
που ἔχετε τη φήμη
ὅτι σώζετε
πάντοτε αὐτοὺς που δυστυχοῦν,
να φανεῖτε
σ' αὐτή την πράξη
κατώτεροι ἀπὸ τους Αργεῖους,
οἱ ὁποῖοι [δηλ. Αργεῖοι] κατοικῶντας
χώρα γειτονική
με τὴ [χώρα] των Λακεδαιμονίων,

ὄρωντες ἐκείνους
 ἄρχοντας
 γῆς καὶ θαλάττης,
 οὐκ ἀπώκνησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν
 φανῆναι
 ἔχοντες εὐνοϊκῶς ὑμῖν,
 ἀλλὰ καὶ πρέσβεις
 ἐλθόντας ἐκ Λακεδαιμόνος,
 ὧς φασιν,
 ἐξαιτήσοντάς τινας
 τῶν ὑμετέρων τῶν φυγάδων
 ἐψηφίσαντο
 κρίνειν πολεμίους,
 ἐάν μὴ ἀπαλλάττωνται
 πρὸ ἡλίου δύντος.

23. Εἴτ' οὐκ αἰσχρὸν [ἐστὶ],
 ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 εἰ τό μὲν πλῆθος Ἀργείων
 οὐκ ἐφοβήθη
 τὴν ἀρχὴν Λακεδαιμονίων

ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς
 οὐδέ τὴν ῥώμην,
 ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι
 φοβήσεσθε
 ἄνθρωπον βάρβαρον,
 καὶ ταῦτα γυναῖκα;

Καὶ μὴν οἱ μὲν
 ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν
 ὅτι πολλάκις ἤττηνται
 [ὑπό] Λακεδαιμονίων,
 ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν
 πολλάκις βασιλέα,
 ἤττησθε δ' οὐδ' ἄπαξ
 οὔτε τῶν δούλων

αν και ἐβλεπαν ἐκείνους
 να ἐξουσιάζουν [ἢ να εἶναι κυρίαρχοι]
 στη στεριά και στη θάλασσα,
 δε δίστασαν ούτε φοβήθηκαν
 να φανούν
 ὅτι ἔχουν ευνοϊκές διαθέσεις σε σας,
 ἀλλὰ και τους απεσταλμένους,
 ὅταν ἦρθαν ἀπὸ τη Σπάρτη [στο Ἴ Αργος],
 ὅπως λένε,
 για να ζητήσουν μερικούς
 ἀπὸ τους δικούς σας ἐξόριστους
 αποφάσισαν
 να [τους] δικάσουν ως εχθρούς [τους],
 αν δεν απομακρύνονταν [ἀπὸ το Ἴ Αργος]
 πρὶν ἀπὸ τη δύση του ἡλίου.
 Ἐπειτα δεν [εἶναι] ντροπὴ,
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 αν ο λαὸς των Αργείων
 δε φοβήθηκε
 τὴν κυριαρχία [ἢ την ἐξουσία] των
 Λακεδαιμονίων
 σ' αυτές τις περιστάσεις
 οὔτε τη δύναμη [τους],
 ενώ εσεῖς, αν και εἰστε Ἀθηναῖοι,
 θα φοβηθεῖτε
 ἓνα ἄνθρωπο βάρβαρο,
 και μάλιστα γυναῖκα [δηλ. τὴν
 Αρτεμισία];
 Κι ὁμως αυτοῖ [οι Αργεῖοι]
 θα μπορούσαν να προφασισθοῦν
 ὅτι πολλές φορές ἔχουν νικηθεῖ
 ἀπὸ τους Λακεδαιμονίους,
 ενώ εσεῖς ἔχετε νικήσει
 πολλές φορές το βασιλιά [των Περσῶν],
 και δεν ἔχετε νικηθεῖ οὔτε μια φορὰ
 οὔτε ἀπὸ τους ὑπόδουλους [ἢ υπήκοους]

τῶν βασιλέως	του βασιλιά [των Περσών]
οὔτ' αὐτοῦ κείνου·	οὔτε από τόν ίδιο εκείνο το βασιλιά·
εἰ γάρ βασιλεύς τί που	γιατί αν ο βασιλιάς ίσως κάπως κάπου
κεκράτηκε τῆς πόλεως,	έχει νικήσει την πόλη [μας]
ἢ [κεκράτηκε]	ή [έχει νικήσει],
πείσας χρήμασι	αφού έπεισε με χρήματα
τούς πονηροτάτους τῶν Ἑλλήνων	τους πιο άθλιους από τους Έλληνες
καί προδότας αὐτῶν	και τους προδότες απ' αυτούς
ἢ οὐδαμῶς ἄλλως κεκράτηκεν.	ή με κανένα άλλο τρόπο δέν έχει νικήσει.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἀκούω: οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής α' ενικ. προσ. του **ἀκούω** = ακούω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤκουον**, μέλ. **ἀκούσομαι**, αόρ. **ἤκουσα**, παρκ. **ἀκήκοα**, υπερσ. **ἀκηκόειν** - **ἠκηκόειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀκοή, ἄκουσμα, ὑπήκοος, εὐήκοος, ἀκουστός, ἀνήκουστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, ἀκροῶμαι, πυνθάνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀνηκουστῶ.

πολλάκις: επίρρ. ποσού = πολλές φορές.

τινῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.

λεγόντων: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του **λέγω** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω** και **ἔρω**, αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα**, και αορ. β' **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερσ. **εἰρήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ρήτωρ, λόγος, ρῆσις, ρῆμα λεκτικός, λεκτός, ρητός, ἀπόρρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φάσκω, φημί, φωνῶ.

δῆμος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. **δῆμος** - **δήμου** = λαός: εδώ = δημοκρατικό πολίτευμα.

ἠτύχησεν: οριστ. αορ. ενεργ. φων. γ' ενικ. προσ. του **ἀτυχέω -ῶ**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠτύχουν**, μέλ. **ἀτυχήσω**, αόρ. **ἠτύχησα**, παρκ. **ἠτύχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀτύχημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, δυστυχῶ, κακοπραγῶ, κακοτυχῶ, σφάλλομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** εὐπραγῶ, εὖ πράττω, εὐτυχῶ, κατορθῶ, νικῶ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Τα ρήματα που δεν έχουν πρώτο συνθετικό πρόθεση, αλλά άλλη λέξη, παίρνουν αύξηση στην αρχή, όπως τα απλά. Έτσι και το **ἀ-τυχέω-ῶ**, επειδή το α' συνθετικό είναι το **ἀ** στερητικό, παίρνει την αύξηση στην αρχή του.

συνεβουλήθησαν: οριστ. παθ. αορ. γ' πληθ. προσ. του **συμβούλομαι** = συμφωνῶ.

- ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνεβουλόμην - συνηβουλόμην**, μέλ. **συμβουλήσομαι**, αόρ. παθ. **συνεβουλήθην - συνηβουλήθην**, παρκ. **συμβεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, βουλητός, ἀβούλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ.
- αὐτόν:** αιτ. ενικ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.
- σωθήναι:** απαρέμφ. παθ. αόρ. του **σῶζομαι** = σώζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐσφζόμην**, μέλ. **σώσομαι**, παθ. μέλλ. **σωθήσομαι**, αόρ. **ἐσωσάμην**, παθ. αορ. **ἐσώθην**, παρκ. **σέσωμαι - σέσωμαι**, υπερσ. **ἐσεσώσμην - ἐσεσώμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** σωτήρ, διάσωσις, σωστικός, σῶος, ἄσωτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀπαλλάττω, διαφυλάττω, ἐλευθερῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀναιρῶ, ἀποβάλλω, ἀπόλλυμι.
- ὄν:** γεν. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. **ὄς, ἦ, ὅ** = ο οποίος.
- παρόντι:** μτχ. ενεστ. δοτ. ενικ. του **πάρεμι** = εἶμαι παρών. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρῆν**, μέλ. **παρέσομαι**, αορ. β' **παρεγενόμην**, παρκ. **παραγέγονα**, υπερσ. **παρεγεγόνην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.
- μνησθήσομαι:** οριστ. παθ. μέλλ. α' ενικ. πρόσ. του **μιμνήσκομαι** = θυμάμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐμμνησκόμην**, μέλ. **μνήσομαι**, παθ. μέλ. **μνησθήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐμνήσθην**, παρκ. **μέμνημαι**, υπερσ. **ἐμεμνήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μνήμη, ἀνάμνησις, ἀείμνηστος, ἀμνήμων, μνημεῖον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐνθυμοῦμαι, ἐννοῶ, λογιζομαι, μνημονεύω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀμνημονῶ, ἐπιλανθάνομαι.
- βουλοίμην:** ευκτ. ενεστ. α' ενικ. πρόσ. του **βούλομαι** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην και ἠβουλόμην**, μέλ. **βουλήσομαι**, αόρ. **ἐβουλήθην και ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, βουλητός, ἀβούλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ποθῶ.
- δόξαν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ἡ δόξα - δόξης** = γνώμη, ἄποψη, ἰδέα, φήμη.
- ἔχοντας:** μτχ. ενεστ. αιτ. πληθ. του **ἔχω** = ἔχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω - σχήσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, σχέσις, ἀνοχή, κατοχή, ἠνίοχος, σχετικός.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Ὅταν η ευκτική του αορίστου β' εἶναι απλή, σχηματίζεται **σχοίην - σχοίης - σχοίη** κ.λπ. Ὅταν ὅμως εἶναι σύνθετη: **μετάσχοιμι, -οις, -οι** κ.λπ.
- σῶζειν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **σῶζω** = σώζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔσφζον**, μέλ. **σώσω**, αόρ. **ἔσωσα**, παρκ. **σέσωκα**, υπερσ. **ἐσεσώκειν**
- ἀτυχοῦντας:** μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του **ἀτυχέω -ῶ**. Βλέπε πιο πάνω.
- ἀεὶ:** επίρρ. χρόνου = πάντα.
- χείρους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού (β' τύπος) του επιθ. **κακός**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **κακός, -ή, -όν**, συγκρ. **ὄ, ἢ κακίων, τό κάκιον και ὄ, ἢ χείρων, τό χείρον**, υπερθ. **κάκιστος, -η, -ον και χείριστος, -η, -ον**.
- ταύτη:** δοτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

φανῆναι: απαρέμφ. παθ. αορ. β' του φαίνομαι = φαίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐφαινόμεν, μέλ. φανούμαι, φανήσομαι, αόρ. ἐφηνάμην, παθ. αόρ. ἐφάνθη, παθ. αόρ. β' ἐφάνην, παρκ. πέφνη, πέφασμαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φάσις, ἀπόφασις, ἔμφασις, φάσμα, ἐπιφανής, καταφανής, ἄφαντος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δείκνυμι, δηλῶ, δοκεῖ, καταγγέλλω, μινύω.

ὄμορον: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του δευτερόκλητου επιθ. ὁ, ἡ ὄμορος, τό ὄμορον = γειτονικός.

οἰκοῦντες: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του οἰκέω -ῶ = κατοικῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ὄκουν, μέλ. οἰκῶ, αόρ. ὄκησα, παρκ. ὄκηκα, υπερσ. ὄκῆκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οἰκῆτωρ, οἰκέτης, διοικητής, οἰκησις, οἰκημα, ἀδιοικητος, οἰκησιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄρχω, διατρέβω, κυβερνῶ, οἰκονομῶ.

ὄρωντες: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του ὀράω -ῶ = βλέπω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἑώρα, μέλ. ὄψομαι, αόρ. β' εἶδον, παρκ. ἑώρακα - ἑώρακα - ὄποπα, υπερσ. ἑώρακειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αὐτόπτης, ὄρασις, ὄψις, εἶδος, ὄμμα, ὀφθαλμός, ὄρατός, ὑποπτος, περιοπτεόν. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βλέπω, θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀβλεπῶ, τυφλώττω.

ἐκείνους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. ἐκεῖνος, -η, -ον = εκείνος.

ἄρχοντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του ἄρχω = εξουσιάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἤρχον, μέλ. ἄρξω, αόρ. ἤρξα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄρχων, ναύαρχος, ἵππαρχος, κωμάρχης, ἀρχή, ἀπαρχή, ἑναρξίς. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βασιλεύω, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, κρατῶ, τυραννέω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** του ἄρχω [= κυβερνῶ] ἰδιωτεύω, του ἄρχω [= αρχίζω] παύομαι, λήγω.

ἀπόκνησαν: οριστ. αορ. ενεργ. φων. γ' πληθ. πρόσ. του ἀποκνέω -ῶ = διαστάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπόκνουν, μέλ. ἀποκνήσω, αόρ. ἀπόκνησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀκνητέον, ἀποκνητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βραδύνω, δέδοικα, διαστάζω, φοβοῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** θαρρῶ, τολμῶ.

ἐφοβήθησαν: οριστ. παθ. αορ. γ' πληθ. πρόσ. του φοβέομαι -οῦμαι = φοβάμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐφοβούμην, μέλ. φοβήσομαι, παθ. αόρ. ἐφοβήθη, παρκ. πεφόβημαι, υπερσ. ἐπεφοβήθη. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φοβήτωρ, ἐκφόβησις, φόβητρον, φόβημαι, φοβητός, ἀφόβητος, φοβητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ὀκνῶ, πτήσω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** θαρρῶ, τολμῶ.

εὐνοϊκῶς: επίρρ. τρόπου = με ευνοϊκές διαθέσεις.

ἔχοντες: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του ἔχω. Βλέπε πιο πάνω.

πρέσβεις: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του ετερόκλητου ουσ. πρεσβευτής - πρεσβευτοῦ = πρεσβευτής, αντιπρόσωπος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ουσ. αυτό στον ενικό κλίνεται σύμφωνα με την α' κλίση, ενώ στον πληθ. σύμφωνα με την γ' κλίση [: οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβεων, τοῖς πρέσβεσι, τούς πρέσβεις, ᾧ πρέσβεσι].

ἐλθόντας: μτχ. αορ. β' αιτιατ. πληθ. του ἔρχομαι = έρχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦα - ἦειν, μέλ. εἶμι, αόρ. β' ἦλθον, παρκ. ἐλήθυθα, υπερσ. ἐληλύθειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔλευσις, προσήλυτος, ἐλεύθερος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφικνούμαι, βαδίζω, βαίνω, ἦκω, πορεύομαι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο ενεστώτας ἔρχομαι είτε ως απλός είτε ως σύνθετος απαντά μόνο στην οριστική. Στις άλλες εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή αναπληρώνεται από τους τύπους του ρήματος εἶμι. Το εἶμι χρησιμοποιείται και ως μέλλοντας του ἔρχομαι.

φασίν: οριστ. ενεστ. γ' πληθ. πρόσ. του φημί = λέγω, ισχυρίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔφην, μέλ. φήσω, αόρ. ἔφησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** προφήτης, φάσις, ἀπόφασις, κατάφασις, φήμη. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ισχυρίζομαι, λέγω, φάσκω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπόφημι, ἀρνούμαι.

ἐξαιτήσοντας: αιτ. πληθ. μτχ. μέλ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του ἐξαιτέω -ῶ = ζητώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐξήτουν, μέλ. ἐξαιτήσω, αόρ. ἐξήτησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αἵτησις, αἵτημα, αἰτητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐξετάζω, ἐρευνῶ, ζητῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δίδωμι, παρέχω.

φυγάδων: γεν. πληθ. αρσ. γένους, γ' κλίσης του ουσ. φυγάς - φυγάδος = ἐξόριστος. **ὑμέτερον:** γεν. πληθ. αρσ. γένους, β' πρόσ. της κτητ. αντων. ἡμέτερος, -α, -ον [α' πρόσ.], ὑμέτερος, -α, -ον [β' πρόσ.], σφέτερος, -α, -ον [γ' πρόσ.] = δικός μας, δικός σας, δικός τους.

ἐψηφίσαντο: οριστ. αορ. γ' πληθ. πρόσ. του ψηφίζομαι = αποφασίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐψηφίζομην, μέλ. ψηφιοῦμαι, παθ. μέλλ. ψηφισθήσομαι, αόρ. ἐψηφίσάμην παθ. αόρ. ἐψηφίσθην, παρκ. ἐψηφισμαι, υπερσ. ἐψηφίσμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ψήφισμα, ψηφιστέον, διαψηφιστής, καταψηφισις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιχειροτονῶ, τίθεμαι τήν ψηφον.

δύντος: μτχ. αορ. β' γεν. ενικ. του δύομαι = δύω, βασιλεύω [: για τα ουράνια σώματα]. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδύομην, μέλ. δύσομαι, αορ. β' ἔδυν, παθ. αόρ. ἐδύθην, παρκ. δέδυκα και δέδυμαι, υπερσ. ἐδεδύκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δύτης, δύσις, ἔνδυμα, ἀποδυτήριο, δυτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βαπτίζω, βάπτω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** αἶρω, ἀνατέλλω, ἐγείρω.

ἀπαλλάττωνται: υποτ. ενεστ. γ' πληθ. πρόσ. του ἀπαλλάττομαι - ἀπαλλάσσομαι = απομακρύνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπηλλαττόμην / ἀπηλασσόμην, μέλ. ἀπαλλάξομαι, παθ. μέλλ. β' ἀπαλλαγήσομαι, αόρ. ἀπηλλαξάμην, παθ. αόρ. α' ἀπηλλάχθην, παθ. αόρ. β' ἀπηλλάγην, παρκ. ἀπήλλαγμα, υπερσ. ἀπηλλάγμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀλλαγή, ἀπαλλαγή, παραλλαγή, συναλλαγή, ἀλλακτικός, ἀνταλλάξιμος, ἐναλλάξ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμείβω, μεθίστημι, μεταβάλλω, τρέπω.

πολεμίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, του δευτερόκλιτου επιθέτου πολέμιος, -ία, -ον = εχθρός.

κρίνειν: απαρέμφ. ενεστ. του **κρίνω**. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔκρινον**, μέλ. **κρινῶ**, αόρ. **ἔκρινα**, παρκ. **κέκρικα**, υπερσ. **ἐκεκρίκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κριτής, κρίσις, ἀπόκρισις, κριτήριο, ἄκριτος, κριτός, κριτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: εἰς κρίσιν καθίστημι τινα, δικάζω.

αἰσχρόν: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **αἰσχρός** = αισχρός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **αἰσχρός**, **-ά**, **-όν**, συγκρ. **ὄ**, **ἦ**, **αἰσχίων**, **τό αἰσχιον**. υπερθ. **αἰσχιστος**, **-η**, **-ον**.

πλήθος: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους, γ' κλίσης του ουσ. **πλήθος**, **πλήθους** = λαός. **ἐφοβήθη**: οριστ. παθ. αορ. γ' ενικ. του **φοβέομαι** - **οὔμαι** = φοβούμαι. Βλ. πιο πάνω. **ἀρχήν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ἀρχή** - **ἀρχῆς** = εξουσία, κυριαρχία. **ῥώμην**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **ῥώμη** - **ῥώμης** = δύναμη.

ὄντες: μτχ. ενεστ. ονομ. πληθ. του **εἰμί** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦν** - **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** - **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

βάρβαρον: αιτ. ενικ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **βάρβαρος** - **βαρβάρου** = βάρβαρος.

γυναῖκα: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του ετερόκλιτου ουσ. **ἡ γυνή** = γυναίκα.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ουσιαστικό αυτό σχηματίζει την ονομαστική ενικού σύμφωνα με την α' κλίση και τις λοιπές πτώσεις ενικ. και πληθ. σύμφωνα με την γ' κλίση.

ΚΛΙΣΗ: **Ενικός**: ἡ γυνή, τῆς γυναικός, τῆ γυναικί, τήν γυναῖκα, ᾧ γύναι. **Πληθυντικός**: αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναῖξι, τάς γυναῖκας, ᾧ γυναῖκες.

φοβήσεσθε: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **φοβέομαι** - **οὔμαι** = φοβάμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ἔχουεν: ευκτ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' πληθ. του **ἔχω**. Βλέπε πιο πάνω.

εἰπεῖν: απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φων. του **λέγω**. Βλέπε πιο πάνω.

ἤττηνται: οριστ. παρκμ. γ' πληθ. του **ἠττάομαι** - **ῶμαι** = νικιέμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἠττόμην**, μέλ. **ἠττήσομαι**, παθ. μέλλ. **ἠττηθήσομαι**, αόρ, παθ. **ἠττήθην**, παρκ. **ἠττημαι**, υπερσ. **ἠττήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἦττα, ἀήττητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐλαττοῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: κρατῶ, νικῶ, περιγίγνομαι.

νενικήκατε: οριστ. παρκμ. ενεργ. φων. β' πληθ. του **νικάω** - **ῶ** = νικῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐνίκων**, μέλ. **νικήσω**, αόρ. **ἐνίκησα**, παρκ. **νενίκηκα**, υπερσ. **ἐνενικήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: νικητής, νικήτρια, ἀνίκητος, νικητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: καταπαλαίω, κρατῶ, περιγίγνομαι, ὑπερέχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἠττώμαι.

βασιλέα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους, γ' κλίσης του ουσ. **βασιλεύς** - **βασιλέως** = βασιλιάς.

ἠττησθε: οριστ. παρκ. β' πληθ. του **ἠττάομαι** - **ῶμαι**. Βλέπε πιο πάνω.

ἅπαξ: επίρρ. ποσού = μια φορά.

κεκράτηκε: οριστ. παρκμ. ενεργ. φων. γ' ενικ. του **κρατέω** - **ῶ** = νικῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐκράτουν**, μέλ. **κρατήσω**, αόρ. **ἐκράτησα**, παρκ. **κεκράτηκα**, υπερσ. **ἐκε-**

- κρατήρειν. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** επικράτησις, κράτησις, παρακράτημα, κρατητέον.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἄρχω, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, νικῶ, περιγίγνομαι.
- πονηροτάτους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του υπερθ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ.
πονηρός, -ά, -όν = πονηρός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πονηρός, -ά, -όν**, συγγκρ. **πονηρότερος, -α, -ον**, υπερθ. **πονηρότατος, -η, -ον**.
- προδότας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους, α' κλίσης του ουδ. **προδότης - προδότου** = προ-
 δότης.
- πίσας:** μτχ. αορ. ενεργ. φων. ονομ. ενικ. του **πείθω** = πείθω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπει-
 θον**, μέλ. **πείσω**, αόρ. **ἔπεισα**, παρκ. **πέπεικα**, υπερσ. **ἐπεπείκειν. ΟΜΟΡΡΙΖΑ:**
 πειθῶ, πεποίθησις, πίστις, εὔπειστος, δύσπειστος, πιστός, πιθανός.
ΑΝΤΩΝΥΜΑ: ἀναγκάζω, βιάζομαι, ἄπειθῶ.
- χρήμασι:** δοτ. πληθ. ουδετ. γένους, γ' κλίσης του ουσ. **χρήμα - χρήματος** = πράγ-
 μα· **πληθ.** χρήματα = χρήματα.
- οὐδαμῶς:** επίρρ. ποσού = καθόλου.
- ἄλλως:** επίρρ. τρόπου = με άλλο τρόπο.
- κεκράτηεν:** οριστ. παρκμ. ενεργ. φων. γ' ενικ. του **κρατέω -ῶ**. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἄκούω: ακοή, υπακοή, υπήκοος, άκουσμα, ακουστική, ακουστικό, υπακούω, πα-
 ρακούω, κρυφακούω. **Δόξα:** δοξάζω, δόξα, δοξαστός, άδοξος, ένδοξος, άδοξα,
 δοξασία. **Οικέω-ῶ:** κατοικῶ, κατοικία, κάτοικος, συγκατοικος, αποικία, άποικος,
 διοικῶ, διοίκηση, διοικητής, διοικητήριο, έποικος. **Ἔχω:** αντέχω, απέχω, εξέχω,
 παρέχω, προσέχω, κατέχω, υπερέχω, αντοχή, αποχή, εξοχή, παροχή, προσοχή, κα-
 τοχή, υπεροχή, σχέση, κατάσχεση, κάτοχος. **Ἄρχη:** αρχή, απαρχή, αρχαίος, αρχι-
 κά, ναύαρχος, ύπαρχος, ταξίαρχος, έναρξη. **Κρατέω-ῶ:** κράτος, κρατώ, παρα-
 κρατώ, κράτησις, παρακράτησις, κρατικός, κρατικοποιῶ, κρατησιοποίηση, κρατη-
 τήριο, κράτημα. **Χρήμα:** χρήμα, χρηματαγορά, χρηματίζομαι, χρηματίζω, χρημα-
 τικός, χρηματιστήριο, χρηματιστής, χρηματόδεμα, χρηματοδότηση, χρηματοδοτώ,
 χρηματοκιβώτιο, χρηματοφυλάκιο, χρηματομεσίτης.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

- ἀκούω:** [ΧΡΟΝ.] παρ. ἤκουον, μέλ. ἀκούσομαι, αόρ. ἤκουσα, παρκ. ἀκήκοα, υπερσ.
 ἀκηκόειν / ἠκηκόειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀκούω, υποτ. ἀκούω, ευκτ. ἀκούοιμι,
 προστ. -, απαρ. ἀκούειν, μτχ. ἀκούων, -ουσα, -ον.
- λεγόντων:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. λεξόντων / έρούντων, αόρ. λεξάντων, αόρ. β' εἰπόντων,
 παρκ. εἰρηκότων.

- ἀτυχεῖ:** [XPON.] παρ. ἠτύχει, μέλ. ἀτυχήσει, ἀόρ. ἠτύχησεν, προκ. ἠτύχηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠτύχησεν, υποτ. ἀτυχήση, ευκτ. ἀτυχήσαι / -ειεν, προστ. ἀτυχησάτω, απαρ. ἀτυχήσαι, μηχ. ἀτυχήσας, -ήσασα, -ήσαν.
- συμβούλονται:** [XPON.] παρ. συνεβούλοντο / συνηβούλοντο, μέλ. συμβουλήσονται / συμβουληθήσονται, ἀόρ. συνεβουλήθησαν, προκ. συμβεβούληνται. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συνεβουλήθησαν, υποτ. συμβουληθῶσι(ν), ευκτ. συμβουληθείησαν / -ειεν, προστ. συμβουληθέντων / συμβουληθήτωσαν, απαρ. συμβουληθῆναι, μηχ. συμβουληθεῖς, -εῖσα, -έν.
- σώζεσθαι:** [XPON.] μέλ. σώσεσθαι / σωθήσεσθαι, ἀόρ. σώσασθαι / σωθῆναι, προκ. σεσῶσθαι.
- παρόντι:** [XPON.] μέλ. παρεσομένῳ, ἀόρ. β' παραγενομένῳ, προκ. παραγεγονότι.
- μνησκόμοι:** [XPON.] παρ. ἐμνησκόμη, μέλ. μνησθήσομαι, ἀόρ. ἐμνήσθη, προκ. μέμνημαι, υπερσ. ἐμεινήμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. μνησθήσομαι, υποτ. -, ευκτ. μνησθησοίμη, προστ. -, απαρ. μνησθήσεσθαι, μηχ. μνησθησόμενος, -η, -ον.
- βουλοίμην:** [XPON.] μέλ. βουλησοίμη / βουληθησοίμη, ἀόρ. βουληθείην, προκ. βεβουλημένος εἶην [ΕΓΚΛ.] οριστ. βούλομαι, υποτ. βούλωμαι, ευκτ. βουλοίμη, προστ. -, απαρ. βούλεσθαι, μηχ. βουλόμενος, -η, -ον.
- ἔχοντας:** [XPON.] μέλ. ἔξοντας / σχήσοντας, ἀόρ. β' σχόντας, προκ. ἐσχηκότας.
- σώζειν:** [XPON.] μέλ. σώσειν, ἀόρ. σῶσαι, προκ. σεσῶκειν.
- ἀτυχοῦντας:** [XPON.] μέλ. ἀτυχήσοντας, ἀόρ. ἀτυχήσαντας, προκ. ἠτυχηκότας.
- φαίνεσθαι:** [XPON.] μέλ. φανήσεσθαι, ἀόρ. φανῆναι, προκ. πεφάνθαι
- οἰκοῦντες:** [XPON.] μέλ. οἰκήσοντες, ἀόρ. οἰκήσαντες, προκ. ὠκηκότες.
- ὀρῶντες:** [XPON.] μέλ. ὀφόμενοι, ἀόρ. β' ἰδόντες, προκ. ἐωρακότες / ἔορακότες.
- ἄρχοντας:** [XPON.] μέλ. ἄρξοντας, ἀόρ. ἄρξαντας.
- ἀποκνοῦσι[ν]:** [XPON.] παρ. ἀπώκνουν, μέλ. ἀποκλήσουσι[ν], ἀόρ. ἀπώκνησαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπώκνησαν, υποτ. ἀποκνήσωσι(ν), ευκτ. ἀποκνήσαιεν / -ειαν, προστ. ἀποκνησάντων / -άτωσαν, απαρ. ἀποκνήσαι, μηχ. ἀποκνήσας, -ήσασα, -ήσαν.
- φοβοῦνται:** [XPON.] παρ. ἐφοβοῦντο, μέλ. φοβηθήσονται, ἀόρ. ἐφοβήθησαν, προκ. πεφόβηνται, υπερσ. ἐπεφόβητο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐφοβήθησαν, υποτ. φοβηθῶσι(ν), ευκτ. φοβηθείησαν / -ειεν, προστ. φοβηθέντων / -θήτωσαν, απαρ. φοβηθῆναι, μηχ. φοβηθεῖς, -εῖσα, -έν.
- ἔχοντες:** [XPON.] μέλ. ἔξοντες / σχήσοντες, ἀόρ. β' σχόντες, προκ. ἐσχηκότες.
- ἰόντας:** [XPON.] μέλ. ἰόντας, ἀόρ. β' ἔλθοντας, προκ. ἐλληθότας.
- φασίν:** [XPON.] παρ. ἔφασαν, μέλ. φήσουσιν, ἀόρ. ἔφησαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φασίν, υποτ. φῶσιν, ευκτ. φαίησαν / φαίεν, προστ. φάντων / φάτωσαν, απαρ. φάσιν, μηχ. φάσκων, -ουσα, -ον.
- ἐξαιτιοῦντας:** [XPON.] μέλ. ἐξαιτήσοντας, ἀόρ. ἐξαιτήσαντας, προκ. ἐξητηκότας.

ψηφίζονται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐψηφίζοντο, μέλ. ψηφιοῦνται, ἀόρ. ἐψηφίσαντο, προκ. ἐψηφισμένοι εἰσίν, υπερσ. ἐψηφισμένοι ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐψηφίσαντο, υποτ. ψηφίσωνται, ευκτ. ψηφίσαιντο, προστ. ψηφισάσθων / -άσθωσαν, απαρ. ψηφίσασθαι, μηχ. ψηφισάμενος, -η, -ον.

δυομένοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δυσομένοι, ἀόρ. β' δύντος / δυθέντος, προκ. δεδυμένου.

ἀπαλλάττωνται: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. ἀπαλλάξονται, προκ. ἀπηλλαγόμενοι ὄσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπαλλάττονται, υποτ. ἀπαλλάττωνται, ευκτ. ἀπαλλάτοιντο, προστ. ἀπαλλατέσθων / -έσθωσαν, απαρ. ἀπαλλάττεσθαι, μηχ. ἀπαλλοττόμενος, -η, -ον.

κρίνειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κρίνειν, ἀόρ. κρίναι, προκ. κεκρικέμαι.

φοβεῖται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐφοβεῖτο, μέλ. φοβηθήσεται, ἀόρ. ἐφοβήθη, προκ. πεφοβήται, υπερσ. ἐπεφοβήτο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐφοβήθη, υποτ. φοβηθῆ, ευκτ. φοβηθείη, προστ. φοβηθήτω, απαρ. φοβηθῆναι, μηχ. φοβηθείς, -εῖσα, -έν.

ὄντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐσόμενοι, ἀόρ. β' γενόμενοι, προκ. γεγονότες.

φοβεῖσθε: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐφοβεῖσθε μέλ. φοβήσεσθε και φοβηθήσεσθε, ἀόρ. ἐφοβήθητε, προκ. πεφοβήσθε, υπερσ. ἐπεφοβήσθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φοβήσεσθε, υποτ. -, ευκτ. φοβήσοισθε, προστ. -, απαρ. φοβήσεσθαι, μηχ. φοβησόμενος, -η, -ον.

ἔχουσιν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔξουσιν / σχήσουσιν, ἀόρ. β' σχοῖεν, προκ. ἐσχηκότες εἶεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχουσιν, υποτ. ἔχουσιν, ευκτ. ἔχουσιν, προστ. ἐχόντων / -έτωσαν, απαρ. ἔχειν, μηχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξουσιν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, προκ. εἰρηκέναι.

ἠττῶνται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἠττῶντο, μέλ. ἠττήσονται / ἠττηθήσονται, ἀόρ. ἠττήθησαν, προκ. ἠττηνται, υπερσ. ἠττηντο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠττηνται, υποτ. ἠττημένοι ὄσι(ν), ευκτ. ἠττημένοι εἶσαν / εἶεν, προστ. ἠττήσων / ἠττήσθωσαν, απαρ. ἠττήσθαι, μηχ. ἠττημένος, -η, -ον.

νικᾶτε: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐνικᾶτε, μέλ. νικήσετε, ἀόρ. ἐνικήσατε, προκ. νενικήκατε, υπερσ. ἐνενικήκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. νενικήκατε, υποτ. νενικηκότες ἦτε, ευκτ. νενικηκότες εἶητε / εἶτε, προστ. νενικηκότες ἔστε, απαρ. νενικηκέναι, μηχ. νενικηκώς, -κυῖα, -κός.

ἠττᾶσθε: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἠττᾶσθε, μέλ. ἠττήσεσθε / ἠττηθήσεσθε, ἀόρ. ἠττήθητε, προκ. ἠττησθε, υπερσ. ἠττησθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠττησθε, υποτ. ἠττημένοι ἦτε, ευκτ. ἠττημένοι εἶητε / εἶτε, προστ. ἠττησθε, απαρ. ἠττησθαι, μηχ. ἠττημένος, -η, -ον.

κρατεῖ: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐκράτει, μέλ. κρατήσει, ἀόρ. ἐκράτησε, προκ. κεκράτηκε(ν), υπερσ. [ἐκεκρατήκειν]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κεκράτηκε, υποτ. κεκρατηκώς ἦ, ευκτ. κεκρατηκώς εἶη, προστ. κεκρατηκώς ἔστω, απαρ. κεκρατηκέναι, μηχ. κεκρατηκώς, -κυῖα, -κός.

πείθων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πείσων, ἀόρ. πείσας, προκ. πεπεικώς.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἄτυχῶ [: άτυχής], **συμβούλομαι** [: σύν + βούλομαι], **δόξα** [: δοκέω -ῶ], **ὄμορος** [: ὄμοῦ + ὄρος], **ἀποκνῶ** [: ἀπό + ὀκνῶ: ὄκνος], **εὐνοϊκῶς** [: εὐνοϊκός], **ἐξαιτῶ** [: ἐκ + αἰτέω -ῶ], **φυγᾶς** [: φεύγω], **ψηφίζομαι** [: ψῆφος], **ἀπαλλάττομαι** [: ἀπό + ἀλλάττομαι], **αἰσχρόν** [: αἰσχος], **πλήθος** [: πίμπλημι], **φοβοῦμαι** [: φόβος], **ῥώμη** [: ῥών-νυμι], **λέγω** [: λόγος], **ἥττωμαι** [: ἥττων], **νικῶ** [: νίκη], **δοῦλος** [: δέω = δένω], **κρατῶ** [: κράτος], **πονηρός** [: πονέω-ῶ], **προδότης** [: πρό + δίδωμι], **χοῆμα** [: χρῶμαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

- 1. Ἄκουῦ δ' ἐγὼ πολλάκις ἐνταυθὶ παρ' ὑμῖν τινῶν λεγόντων:** κύρ. πρότ. ἐγώ: υποκ. στο ἄκούω [: το ρήμα της πρότασης]. **τινῶν:** αντικ. στο ἄκούω και υποκ. της μη. **λεγόντων:** κατηγ. μη. από το ἄκούω [ρήμα αισθητικό]. **πολλάκις:** επιρρ. προσδ. ποσού. **παρ' ὑμῖν:** εμπρόθ. προσδ. του ενόπιον. **ἐνταυθί:** επιρρ. προσδ. στάσης σε τόπο.
- 2. ὡς συνεβουλήθησάν τινες αὐτόν σωθῆναι:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ.στη μη. **λεγόντων** της προηγούμενης κύριας πρότασης. **τινές:** υποκ. στο **συνεβουλήθησαν** [: το ρήμα της πρότασης]. **[ἡμῖν: ενν.] - σωθῆναι** [: τελικά απαρέμφ.]: αντικείμενα στο συνεβουλήθησαν. **αὐτόν:** υποκ. στο σωθῆναι [: ετεροπροσωπία].
- 3. ὅτ' ἠτύχησεν ὁ δῆμος ἡμῶν:** δευτ. χρον. πρότ. **ὁ δῆμος:** υποκ. στο **ἠτύχησεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἡμῶν:** γενική κτητική στο ὁ δῆμος.
- 4. ὢν ἐγὼ μόνων Ἀργείων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι βραχὺ τι:** αναφορική κύρια πρότ. **ἐγώ:** υποκ. στο **μνησθήσομαι** [: το ρήμα της πρότασης]. **μόνων:** κατηγ. προσδ. στο **Ἀργείων:** αντικ. στο μνησθήσομαι. **ὢν:** γεν. διατ. **ἐν τῷ παρόντι:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **βραχὺ:** επιρρ. προσδ. που δηλώνει χρονική έκταση [κατά το σχολικό η αντωνυμία **τι** επιτείνει την έννοια της λέξης **βραχὺ**].

ΠΡΟΣΕΞΕ: **Η** αντωνυμία ὅς, ἥ, ὃ **και τα αναφορικά επιρρηματα** ὅθεν, ὀπόθεν, ἔνθεν, ἔνθα, οὗ, ὅπου **στην αρχή περιόδου ἢ ημιπεριόδου εισάγουν κύριες προτάσεις**, όταν όμως δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην ίδια περίοδο ἢ ημιπερίοδο.

- Οι προτάσεις αυτές προσδιορίζουν [αναφέρονται] προηγούμενα και τα αναφορικά που τις εισάγουν, **ισοδυναμοῦν** με δεικτική αντωνυμία ἢ δεικτικό επίρρημα.

5. **Οὐ γὰρ ἂν ὑμᾶς βουλοίμην, δόξαν ἔχοντας τοῦ σώζειν τοὺς ἀτυχοῦντας ἀεὶ, χεῖρους Ἀργείων ἐν ταύτῃ τῇ πράξει φανῆναι:** κύρ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **οὐκ ἂν βουλοίμην** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **φανῆναι:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στο οὐκ ἂν βουλοίμην. **ὑμᾶς:** υποκ. στο φανῆναι [: ετεροπροσωπία] και στη μτχ. **ἔχοντας:** επιθ. μτχ. **χείρους:** κατηγ. στο υποκ. του φανῆναι **ὑμᾶς** [ρήμα συνδετικό το φαίνομαι, ως δοξαστικό εδώ]. **Ἀργείων:** β' ὀρος σύγκρισης [γεν. συγκριτική] από το χείρους με α' ὀρο το ὑμᾶς. **ἐν τῇ πράξει:** εμπρόθ. προσδ. αναφ. **ταύτῃ:** επιθ. προσδ. στο τῇ πράξει. **ἀεὶ:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **δόξαν:** αντικ. στο ἔχοντας. **τοῦ σώζειν:** έναρθρο απαρέμφ. γεν. αντικειμ. ή της αιτίας στο δόξαν. **ὑμᾶς:** υποκ. στο **τοῦ σώζειν. τοὺς ἀτυχοῦντας:** αντικ. στο τοῦ σώζειν.
6. **οἱ χώραν ὄμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες, ὄρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντας, οὐκ ἀπόκνησαν:** δευτ. αναφ. προσδ. πρότ. ως επιθ. προσδ. στο Ἀργείων της προηγούμενης κύριας πρότασης. **οἱ:** υποκ. στο **οὐκ ἀπόκνησαν** [: το ρήμα της πρότασης] και στις μτχ. **οἰκοῦντες** [: τροπ. μτχ. και κατά το σχολικό] - **ὄρῶντες:** εναντιωματική μτχ. **ὄμορον:** επιθ. προσδ. στο **χώραν:** αντικ. στη μτχ. **οἰκοῦντες. τῇ Λακεδαιμονίων:** δοτ. αντικ. στο ὄμορον. **Λακεδαιμονίων** [χωρίς το άρθρο **τῇ**]: γεν. κτητ. στο τήν χώραν. **ἐκείνους:** αντικ. στη μτχ. **ὄρῶντες** και υποκ. στη μτχ. **ἄρχοντας:** κατηγ. μτχ. από τη μτχ. **ὄρῶντες. γῆς - θαλάττης:** αντικ. στη μτχ. ἄρχοντας.
7. **οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ὑμῖν ἔχοντες φανῆναι:** δευτ. αναφ. προσδ. πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη αναφορική, με την οποία συνδέεται παρατακτικά με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο **οὐδέ.** [οἱ: ενν.]: υποκ. στο **οὐδ' ἐφοβήθησαν** [: το ρήμα της πρότασης], στο **φανῆναι** [: ταυτοπροσωπία, τελ. απαρέμφ. αντικ. στο οὐδ' ἐφοβήθησαν] και στη μτχ. **ἔχοντες:** κατηγ. μτχ. από το φανῆναι. **ὑμῖν:** δοτική αντικειμ. στο **εὐνοϊκῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
8. **ἀλλά καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαίμονος ἐξαίτησόντάς τινες τῶν φυγάδων τῶν ὑμετέρων ἐψηφίσαντο πολεμίους κρίνειν:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση στο Ἀργείων ὅ,τι και η προηγούμενη αναφορική με την οποία συνδέεται παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλά.** [οἱ: ενν.]: υποκ. στο **ἐψηφίσαντο** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **κρίνειν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἐψηφίσαντο. **πολεμίους:** κατηγ. στο **πρέσβεις:** αντικ. στο κρίνειν και υποκ. στη μτχ. **ἐλθόντας:** χρονική [κατ' ἄλλη ἀποψη επιθετική μετχ. ως επιθ. προσδ. στο πρέσβεις]. **ἐκ Λακεδαίμονος:** εμπρόθ. προσδ. προέλευσης. **ἐξαίτησόντας:** τελ. μτχ. από τη μτχ. ἐλθόντας [το ἔρχομαι ρήμα κίνησης]. **τῶν φυγάδων:** γεν. διαιω. από το **τινάς:** αντικ. στη μτχ. ἐξαίτησόντας. **τῶν ὑμετέρων:** επιθ. προσδ. στο τῶν φυγάδων.

9. **ὥς φασιν:** δευτερεύουσα αναφορική παρενθετική πρότ. [οὔτοι: ενν.]: υποκ. στο φασίν [: το ρήμα της πρότασης]. **ὥς:** επιρρ. προσδ. του τρόπου.
10. **ἐάν μή πρό ἡλίου δύντος ἀπαλλάττωνται:** δευτ. υποθ. πρότ. [οὔτοι: ενν. δηλ. οι πρέσβεις]: υποκ. στο μή ἀπαλλάττωνται [: το ρήμα της πρότασης]. [**Ἄργους:** ενν.]: αντικ. στο ἀπαλλάττωνται. **πρό ἡλίου:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **δύντος:** επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο ἡλίου [κατ' άλλους χρονική μετοχή]. **ἡλίου:** υποκ. στη μτχ. δύντος.
- **ἐάν μή ἀπαλλάττωνται** [: υπόθ.] - **κρίνειν** [: απόδ.]: εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το ἐψηφίσαντο με απόδοση το τελικό απαρέμφατο **κρίνειν** δηλώνει το προσδοκώμενο· **ευθύς λόγος:** ἐάν μή ἀπαλλάττηθε - κρινούμεν.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Εξαρτημένος [ή πλάγιος] λέγεται ο υποθετικός λόγος, ο οποίος εξαρτάται από ρήματα **αισθητικά, γνωστικά, λεκτικά, δοξαστικά, βουλευτικά** [= επιθυμίας], **κελευστικά, προτρεπτικά, αποτρεπτικά, ερωτηματικά** ή από άλλα ρήματα ή και φράσεις συγγενικής σημασίας μ' αυτά.
- Τα ρήματα, από τα οποία εξαρτώνται οι υποθετικοί λόγοι, δεν είναι οι αποδόσεις τους· αποδόσεις τους είναι ή η πρόταση [ειδική ή πλαγια ερωτηματική] ή το απαρέμφατο ή η κατηγορηματική μετοχή, που εξαρτώνται απ' αυτά, όπως το απαρέμφατο **κρίνειν** στον παραπάνω υποθετικό λόγο.
11. **Εἴτ' οὐκ αἰσχρόν [ἔστιν], ὃ ἄνδρες Ἄθηναῖοι;** ευθεία ερωτηματική πρότ. ολικής άγνοιας, κύρια πρόταση. **οὐκ αἰσχρόν [ἔστιν:** ενν.]: το ρήμα της πρότασης, άπρόσωπη έκφραση. **εἴτα:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ὃ ἄνδρες:** κλητική προσφώνηση. **Ἄθηναῖοι:** επιθ. προσδ. στο ἄνδρες.
12. **εἰ τό μέν Ἄργείων πλῆθος οὐκ ἐφοβήθη τήν Λακεδαιμονίων ἀρχήν ἐν ἐκεῖνοις τοῖς καιροῖς οὐδέ τήν ῥώμην:** δευτ. πλάγια ερωτηματική πρότ. [κατά τα σχολία του σχολικού βιβλίου] ολικής άγνοιας, μονομερής, υποκείμενο στην άπρόσωπη έκφραση **αἰσχρόν [ἔστι]** της ευθείας ερώτησης [κατά την άποψή μας η πρόταση είναι αιτιολογική υποτιθέμενης αιτιολογίας]. **τό πλῆθος:** υποκ. στο **οὐκ ἐφοβήθη** [: το ρήμα της πρότασης]. **τό Ἄργείων:** επιθ. προσδ. στο πλῆθος. **Ἄργείων** [χωρίς το άρθρο **τό**]: γενική του περιεχομένου από το πλῆθος. **τήν ἀρχήν - τήν ῥώμην:** αντικείμενα στο οὐκ ἐφοβήθη. **τήν Λακεδαιμονίων:** επιθ. προσδ. στο ἀρχήν. **Λακεδαιμονίων** [χωρίς το άρθρο **τήν**]: γεν. υποκειμενική στο τήν ἀρχήν. **ἐν τοῖς καιροῖς:** εμπρόθ. προσδ. του χρόνου. **ἐκεῖνοις:** επιθ. προσδ. στο τοῖς καιροῖς.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Από τη λέξη **πλῆθος** εξαρτάται κυρίως γενική του περιεχομένου, όπως η γενική **Ἄργείων** της προηγούμενης πρότασης. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 84]
13. **ὕμεις δ' ὄντες Ἄθηναῖοι βάρβαρον ἄνθρωπον, καί ταῦτα γυναῖκα, φοβήσεσθε:** δευτ. πλάγια ερωτηματική πρότ. ό,τι και η προηγούμενη πλάγια, γιατί συνδέο-

νται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους **μέν - δέ. ὑμεῖς:** υποκ. στο **φοβήσεσθε** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **ὄντες:** εναντιωμ. μτχ. [κατ' άλλη άποψη επιθετική μετοχή]. **ἄνθρωπον - γυναῖκα:** αντικείμενα στο φοβήσεσθε. **βάρβαρον:** επιθ. προσδ. στο ἄνθρωπον. **καί ταῦτα** [: **καί μάλιστα**]: επιρρ. προσδ. του ποσού. **Ἀθηναῖοι:** κατηγ. στο υποκ. ὑμεῖς της μτχ. ὄντες.

14. Καί μὴν οἱ μὲν ἔχοιεν ἄν εἰπεῖν: κύρ. πρότ. **οἱ μὲν:** υποκ. στο **ἔχοιεν ἄν** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική] και στο **εἰπεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἔχοιεν ἄν.

15. ὅτι πολλάκις ἤττηνται [ὑπό] **Λακεδαιμονίων:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο εἰπεῖν της προηγούμενης κύριας πρότασης, [**οἱ μὲν:** ενν.]: υποκ. στο **ἤττηνται** [: το ρήμα της πρότασης]. [ὑπό] **Λακεδαιμονίων:** ποιητικό αίτιο στο ἤττηνται. **πολλάκις:** επιρρ. προσδ. του ποσού.

16. ὑμεῖς δέ νενικήκατε μὲν πολλάκις βασιλέα: κύρ. πρότ. **ὑμεῖς:** υποκ. στο **νενικήκατε** [: το ρήμα της πρότασης]. **βασιλέα:** αντικ. στο νενικήκατε. **πολλάκις:** επιρρ. προσδ. του ποσού.

17. ἤττησθε δ' οὐδ' ἅπαξ οὔτε [ὑπό] **τῶν δούλων τῶν βασιλέως οὐτ' [ὑπ'] αὐτοῦ** **ἔκεινου:** κύρ. πρότ. [**ὑμεῖς:** ενν.]: υποκ. στο **οὐδ' ἤττησθε** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ὑπό**] **τῶν δούλων - [ὑπό] ἔκεινου:** ποιητικά αίτια στο οὐδ' ἤττησθε. **τῶν βασιλέως:** επιθ. προσδ. στο τῶν δούλων. **βασιλέως** [χωρίς το άρθρο **τῶν**]: γεν. κτητ. στο τῶν δούλων. **ἅπαξ:** επιρρ. προσδ. του ποσού. **αὐτοῦ:** κατηγ. προσδ. στο ἔκεινου [δηλ. τοῦ βασιλέως].

18. εἰ γάρ τί που κεκράτηκε τῆς πόλεως βασιλεύς: δευτ. υποθ. πρότ. **βασιλεύς:** υποκ. στο **κεκράτηκε** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῆς πόλεως:** αντικ. στο κεκράτηκε. **τί:** αιτιατ. της αναφοράς.

ΠΡΟΣΕΞΕ Από το **κεκράτηκε** [ρήμα υπεροχής] στην προηγούμενη υποθ. πρόταση, εξαρτάται ταυτόχρονα αντικείμενο σε γενική [**τῆς πόλεως**] και αιτιατική της αναφοράς [**τι**].

19. ἢ [κεκράτηκεν: κατά το σχολικό βιβλίο] **τούς πονηροτάτους τῶν Ἑλλήνων καί προδότας αὐτῶν χρήμασι πείσας:** κύρ. πρότ. [**βασιλεύς:** ενν.]: υποκ. στο **κεκράτηκεν** [: εννοείται το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **πείσας:** χρον. μτχ. [**τῆς πόλεως:** ενν.]: αντικ. στο κεκράτηκεν. **τούς πονηροτάτους - προδότας:** αντικείμενα στη μτχ. πείσας. **τῶν Ἑλλήνων:** γεν. διαιρ. από το τούς πονηροτάτους. **αὐτῶν:** γεν. διαιρ. από το τούς προδότας. **χρήμασι:** δοτ. του μέσου.

20. ἢ οὐδαμῶς ἄλλως κεκράτηκεν: κύρ. πρότ. που συνδέεται με την προηγούμενη κύρια παρατακτικά με το διαξενκτικό σύνδεσμο **ἢ**. [**βασιλεύς:** ενν.]: υποκ. στο **κεκράτηκεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **οὐδαμῶς ἄλλως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

• **εἰ κεκράτηκε** [: υπόθ.] - [**κεκράτηκε**] και **κεκράτηκε** [: απόδ.]: σύνθετος υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **“Οτ’ ἠτύχησεν ὁ δῆμος ἡμῶν:** Ο Δημοσθένης αναφέρεται στην περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα Τυράννους, όταν η Αθήνα παραδόθηκε στους Λακεδαιμονίους. Ήταν Αθηναίοι άρχοντες που ανέλαβαν την εξουσία τον Απρίλη του 404 π.Χ. με πρόταση του Δρακοντίδη. Το καθεστώς των Τριάκοντα καταλύθηκε από το δημοκρατικό Θρασύβουλο και τους άντρες του και η δημοκρατία αποκαταστάθηκε πλήρως στα τέλη του καλοκαιριού του 403 π.Χ.
2. **Συμβουλήθησάν τινες αὐτόν σωθῆναι:** Ο Δημοσθένης υπενθυμίζοντας τα σχετικά με τους Τριάκοντα Τυράννους αναφέρει ότι για την αποκατάσταση της δημοκρατίας βοήθησαν κι άλλοι τους Αθηναίους, θέλοντας έτσι να τους παραδειγματίσει, ώστε να βοηθήσουν κι αυτοί με τη σειρά τους την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη Ρόδο.
3. **Ἀργείων:** Κάτοικοι του Άργους. Το Άργος βρισκόταν στην Αργολική πεδιάδα, όπου βρίσκεται και σήμερα. Ιδρυτής της πόλης κατά τη μυθολογία ήταν ο Ίναχος. Στη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου οι Αργεῖοι ήταν σύμμαχοι των Αθηναίων και το 229 π.Χ. προσχώρησαν στην Αθηναϊκή Συμπολιτεία.
4. **Λακεδαιμονίων:** Κάτοικοι της Λακεδαίμονας, της σημερινής Σπάρτης. Την πόλη κατοίκησαν δωρικά φύλα και την ανέδειξαν σε σπουδαία δύναμη. Ήταν αντίπαλος της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Οι Λακεδαιμόνιοι ήταν λαός πολεμικός και ασκούσαν καθημερινά σε πολεμικές ασκήσεις. Άφησαν πίσω μεγάλη ιστορία και αρκετά αρχαιολογικά ευρήματα.
5. **Ἐξαιτήσοντάς τινες τῶν φυγάδων τῶν ὑμετέρων ἐψηφίσαντο, ἐάν μὴ πρό ἡλίου λύοντος ἀπαλλάττωνται, πολεμίους κρίνειν:** Ο Δημοσθένης αναφέρεται στους χρόνους διακυβέρνησης των Τριάκοντα Τυράνων, όπου το Άργος ήταν πόλη σύμμαχος της Αθήνας. Πολλοί Αθηναίοι, για να γλιτώσουν το θάνατο και τα βασανιστήρια των Τριάκοντα αυτοεξορίστηκαν σε άλλες πόλεις ζητώντας άσυλο, μία από τις οποίες ήταν και το Άργος. Οι Λακεδαιμόνιοι ζήτησαν απ’ τους Αργεῖους να τους παραδώσουν μερικούς από τους εκεί εξόριστους· οι τελευταίοι όμως αρνήθηκαν και μάλιστα ζήτησαν από τους Λακεδαιμονίους να φύγουν πριν τη δύση του ηλίου, αλλιώς θα τους κρίνουν εχθρούς της πόλης τους. Ο Δημοσθένης χρησιμοποιεί την ιστορία αυτή για να παρακινήσει τους Αθηναίους να βοηθήσουν τους Ροδίους, όπως και οι Αργεῖοι βοήθησαν τους ίδιους με θάρρος και αυτοθυσία.
6. **Εἴτ’ οὐκ αἰσχρόν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φοβήσεσθε;:** Στο σημείο αυτό ο Δημοσθένης θίγει ένα θέμα ευαίσθητο για τους Αθηναίους· το αίσθημα του θάρ-

ρους και της αφοβίας. Τους λέει ότι είναι ντροπή να φοβηθούν τους Πέρσες, όταν μάλιστα αρχηγός τους είναι μία γυναίκα, η Αρτεμισία, ενώ οι σύμμαχοί τους Αργείοι, αν και πιο αδύνατοι απ' αυτούς, δεν δίστασαν να τα βάλουν με τους πανίσχυρους Λακεδαιμόνιους. Εδώ δίνονται οι εξής πληροφορίες για τους Αθηναίους:

α] Θεωρούσαν υποτιμητικό να νικούνται από βαβάρους.

β] Θεωρούσαν τη γυναίκα κατώτερη και υποβάθμιζαν τη θέση της.

γ] Έπρεπε με κάθε ευκαιρία να επιδεικνύουν το θάρρος και τη δύναμή τους, ώστε να υπερισχύουν συγκρινόμενοι.

7. Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι: Συνήθης προσφώνηση των Αθηναίων που παρευρίσκονταν στην εκκλησία του δήμου. Τίθεται πολλές φορές αντί της προσφώνησης «ὦ ἄνδρες δικαστές».

8. Καί μὴν οἱ μὲν ἔχιοεν οὐτ' αὐτοῦ ἕκινου: Ο Δημοσθένης προσπαθώντας να ενισχύσει ηθικά τους συμπολίτες του λέει ότι οι Αργείοι αντιστάθηκαν στους Λακεδαιμόνιους, αν και πολλές φορές νικήθηκαν απ' αυτούς, ενώ οι ίδιοι πάντα νικούν στις μάχες με τους Πέρσες. Θεωρεί την Αρτεμισία δούλο του βασιλιά των Περσών, ένας λόγος παραπάνω για να μην τη φοβούνται.

9. Εἰ γὰρ τί που κεκράτηκε... ἄλλως κεκράτηκεν: Ο Δημοσθένης στηρίζει το συλλογισμό του ότι οι Αθηναίοι είναι ισχυρότεροι των Περσών στο ότι ο βασιλιάς τους, όποτε επικράτησε, το έκανε με αθέμιτα μέσα δωροδοκώντας ανάξιους και προδότες. Η πολιτική της διαφθοράς που χρησιμοποιούσε, ήταν αντίθετη με τα ιδεώδη των Αθηναίων, που μάχονταν υπέρ του δικαίου και της δημοκρατίας.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Συνεχίζοντας ο ρήτορας την προσπάθειά του να πείσει τους Αθηναίους να βοηθήσουν τους δημοκρατικούς Ροδίους τούς προτείνει να μη φανούν κατώτεροι από τους Αργείους, οι οποίοι σε μια ανάλογη περίπτωση, όταν η γειτονική τους Σπάρτη τούς πίεζε να πάρουν θέση εναντίον της Αθήνας και να παραδώσουν τους Αθηναίους εξόριστους, οι Αργείοι όχι μόνο δεν φοβήθηκαν την δύναμη της Σπάρτης αλλά επιπλέον απείλησαν τους Λακεδαιμόνιους πρέσβεις, απομακρύνοντάς τους από την πόλη τους.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο ρήτορας είναι ότι αφού οι Αργείοι δε φοβήθηκαν τους Λακεδαιμόνιους, θα ήταν ντροπή για τους Αθηναίους να φοβηθούν ένα βάρβαρο άνθρωπο και μάλιστα γυναίκα, όπως ήταν η Αρτεμισία. Το συμπέρασμα αυτό είναι πράγματι λογικό, γιατί δικαιολογημένα οι Αργείοι έπρεπε να φοβηθούν τους Σπαρτιάτες, επει-

δή πολλές φορές είχαν νικηθεί απ' αυτούς· αντίθετα οι Αθηναίοι δεν πρέπει να φοβούνται τους Πέρσες, αφού τις ελάχιστες φορές που νικήθηκαν από αυτούς ήταν αποτέλεσμα δωροδοκίας και προδοσίας.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** *ἠτύχησεν ὁ δῆμος ἡμῶν* — συνεβουλήθησαν **σωθῆναι** • **πρέσβεις** ἐλθόντας — κρίνειν **πολεμίους**. • τό μὲν Ἄργείων πλῆθος **οὐκ ἐφοβήθη** — ὑμεῖς δέ **φοβήσεσθε** • οἱ μὲν **ἤττηνται** — ὑμεῖς δέ νενικήκατε. • **πολλάκις** — οὐδ' **ἄπαξ**.
2. **Ἐμφαση:** *ἐγώ* — *ἐγώ μόνων*.
3. **Υπερβατό:** τό μὲν τῶν Ἄργείων **πλῆθος**.
4. **Πρόταξη:** *χώραν* ὁμορον οἰκοῦντες — *ἄνθρωπον* και *γυναῖκα* φοβήσεσθε [: αντικ.] — **πολεμίους** κρίνειν [: κατηγορουμένου] — *ἐν τῷ παρόντι* μνησθήσομαι — *ἐν ταύτῃ τῇ πράξει* φανῆναι. — **οὐδαμῶς ἄλλως** κεκράτηκεν [επιρρηματικών προσδ.].
5. **Πολυσύνδετο:** **οὐκ** ἀπώκνησαν **οὐδ'** ἐφοβήθησαν, ἀλλά καί... — οὔτε τῶν δούλων τῶν βασιλέως **οὐτ'**, αὐτοῦ ἰκείνου.
6. **Κύκλος:** εἰ γάρ πω **κεκράτηκε**, ἢ [κεκράτηκε] πείσας ἢ οὐδαμῶς ἄλλως **κεκράτηκεν**.
7. **Συνεκδοχή:** νενικήκατε **πολλάκις βασιλέα** [αντί: τούς Πέρσας].
8. **Αυτονομασία:** *βάρβαρον ἄνθρωπον*, καί ταῦτα *γυναῖκα* [αντί: Ἀρτεμισίαν].
9. **Ρητορική ερώτηση:** εἴτ' οὐκ αἰσχροῖν.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές;

- α. Ο Δημοσθένης τυχαία χρησιμοποιεί τη φράση “*ἠτύχησεν ὁ δῆμος ἡμῶν*”.
- β. Το 404 π.Χ. επιβλήθηκε στην Αθήνα το ολιγαρχικό φιλολακωνικό καθεστώς των Τριάκοντα.
- γ. Κατά την περίοδο διακυβέρνησης των Τριάκοντα, κανείς Αθηναίος δεν είχε φύγει από την Αθήνα.
- δ. Ο Δημοσθένης χρησιμοποιεί το παράδειγμα των Αργείων προς αποφυγήν μιας παρόμοιας συμπεριφοράς από την πλευρά των Αθηναίων.
- ε. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι ο πόλεμος δεν αρμόζει στο γυναικείο φύλο.

Ερώτηση 2η: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: *τινῶν, ἡμῶν, βραχύ, μόνων, τῇ Λακεδαιμονίων*.

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

1. «ὦν ἐγὼ μόνων Ἀργείων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι βραχὺ τι»	α. κύρια αναφορική πρόταση
2. «οἷ χώραν ὄμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες, ὄρωντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντας, οὐκ ἀπώκησαν»	β. κύρια αναφορική παρενθετική πρόταση
3. «ὡς φασιν»	γ. δευτερεύουσα, αναφορική προσδιοριστική πρόταση, επιθετικός προσδ. στο «Αργείων».

Ερώτηση 4η: δόξαν, πρέσβεις, φυγάδων, πλήθος, βασιλέα, προδότας: Να γράψετε τη γενική και τη δοτική ενικού αριθμού.

Ερώτηση 5η: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τις παρακάτω λέξεις: πολλάκις, τινῶν, παρόντι, μνησθήσομαι, χείρους, ἄρχοντας, ὑμετέρων, δύντος, ἅπαξ.

Ερώτηση 6η: Να βρείτε με ποιες λέξεις του κείμενου των παραγράφων 22-23 έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω όροι: σωστικός, ἀμνήμων, ἔμφαση, ἔναρξι, ὀκνηρός, ἐναλλάξ.

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. δῆμος	α. γειτονικός
2. συμβούλομαι	β. δύναμη
3. ὄμορος	γ. συμφωνώ
4. ἐξαιτέω-ῶ	δ. εξουσία
5. ἀρχή	ε. δημοκρατία
6. ῥώμη	στ. ζητώ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Σωστές είναι οι προτάσεις β, ε.

2η: τινῶν: αντικείμενο στο ρ. “ἀκούω” και υποκείμενο στη μτχ. “λεγόντων”, ἡμῶν: γενική κτητική στο “ὁ δῆμος”, **βραχὺ:** επιρρηματικός προσδ. που δηλώνει χρονική ἔκταση, **μόνων:** κατηγορηματικός προσδ. στο «Ἀργείων», **τῇ Λακεδαιμονίων:** δοτική αντικειμενική στο «ὄμορον».

3η: 1 → α, 2 → γ, 3 → β.

4η: δόξης-δόξη, πρεσβευτοῦ- πρεσβευτῆ, φυγάδος- φυγάδι, πλήθους - πλήθει, βασιλέως - βασιλεῖ, προδότου - προδότη.

5η: **πολλάκις:** επίρρημα ποσοτικό, **τινῶν:** γεν. πληθ. αρσ. γένους, της ἀόριστης αντων. «τίς, τίς, τί», **παρόντι:** μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, δοτ. εν. του ρ. «πάρεμι», **μνησθήσομαι:** οριστ. παθ. μελ. μέσης φωνής, α΄ ενικ. προσ. του ρ. «μιμνήσκομαι», **χείρους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους, του συγκρ. βαθμού (β΄ τύπος) του επιθέτου «κακός, -ή, -όν», **ἄρχοντας:** μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αιτ. πληθ. του ρ. «ἄρχω», **ὑμετέρων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους, β΄ προσ. της κτητικής αντων. «ἡμέτερος, -α, -ον», **δύντος:** μτχ. αορ. β΄ μέσης φωνής, γεν. εν., του ρ. δύομαι, **ἅπαξ:** επίρρημα ποσοτικό.

6η: **σωστικός** → σωθῆναι, **ἀμνήμων** → μνησθήσομαι, **ἔμφαση** → φανῆναι, **ἔναρξι** → ἄρχοντας, **ὀκνηρός** → ἀπώκησαν, **ἐναλλάξ** → ἀπαλλάττωνται.

7η: 1 → ε, 2 → γ, 3 → α, 4 → στ, 5 → δ, 6 → β.

ΚΕΙΜΕΝΟ § 24

*Ο κίνδυνος από το Βασιλιά των
Περσών δεν είναι σημαντικός.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

24. Καί οὐδέ τοῦτο συνενήνοχεν αὐτῶ,
ἀλλ' ἄμ' εὐρήσετε
αὐτόν

ποιήσαντα τήν τε πόλιν
ἀσθενῆ διὰ Λακεδαιμονίων
καί κινδυνεύσαντα
περί τῆς αὐτοῦ βασιλείας
πρός Κλέαρχον
καί Κῦρον.
Οὔτ' οὖν ἐκ φανεροῦ κεκράτηκεν
οὔτε συνενήνοχεν αὐτῶ
ἐπιβουλεύσαι.
Ὅρῶ δ' ἐνίους ὑμῶν
πολλάκις
ὀλιγωροῦντας Φιλίππου μὲν
ὡς ἄρα
[ὄντος Φιλίππου] οὐδενός ἀξίου,
φοβουμένους βασιλέα δ'
ὡς [όντα] ἰσχυρόν ἐχθρόν
οἷς
ἄν προέληται.
Εἰ δέ οὐκ ἀμυνούμεθα

Κι ούτε αυτό τον έχει οφελήσει,
αλλά ταυτόχρονα θα βρείτε
ότι ο αυτός [δηλ. ο βασιλιάς των
Περσών]
έκανε και την πόλη [μας]
ανίσχυρη μέσω των Λακεδαιμονίων
και ότι ο ίδιος διακινδύνευσε
για τη δική του βασιλεία
[πολεμώντας] εναντίον του Κλέαρχου
και [εναντίον] του Κύρου.
Ούτε λοιπόν φανερά έχει επικρατήσει
ούτε τον έχει ωφελήσει
η επιβουλή του [εναντίον μας].
Βλέπω όμως ότι μερικοί από σας
πολλές φορές
αδιαφορούν για το Φίλιππο από τη μια,
γιατί τάχα
[ο Φίλιππος] δεν αξίζει τίποτε,
ότι από την άλλη φοβούνται το βασιλιά
γιατί τάχα [είναι] φοβερός εχθρός
σε κείνους τους οποίους
επιλέγει [ως εχθρούς].
Αν όμως δε θα αποκορούσουμε

τόν μέν	αυτόν [δηλ. τον Φίλιππο],
ὡς [ὄντα] φαῦλον,	γιατί τάχα [εἶναι] ἀνάξιος λόγου,
[εἶ] ὑπεῖξομεν πάντα	[αν] υποχωρήσουμε σ' όλα
τῷ δέ	στο βασιλιά [των Περσών],
ὡς [ὄντι] φοβερωῶ	γιατί τάχα [εἶναι] φοβερός,
πρός τίνας, ὧ ἄντρες Ἀθηναῖοι,	ἐνάντια σε ποιους, ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
παραταξόμεθα;	θα παραταχθούμε;

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

οὐδ' [: οὐδέ] = σύνδεσμος συμπλεκτικός = ούτε.

τοῦτ' [: τοῦτο]: ον. ενικ. ουδεν. γένους της δεικτικής αντων. οὔτος, αὕτη, τοῦτο = αυτός.

αὐτῷ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους της επαναληπτικής αντων. αὐτός, αὐτή, αὐτό = αυτός.

συνενήνοχεν: οριστ. παρχμ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **συνφέρω**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνέφερον**, μέλ. **συνοίσω**, αόρ. α' **συνήνεγκα** και αόρ. β' **συνήνεγκον**, παρχμ. **συνενήνοχα**, υπερσ. **συνενηνόχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φορεύς, φορά, διένεξις, φερνή, φόρος, φόρτος, σύμφορος, διάφορος, εὔφορος, ἄφορος, δορυφόρος, οἰστέον, φορῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, ἔχω, κομίζω, ἀνέχομαι, ὑπομένο.

εὐρήσετε: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **εὐρίσκω** = βρίσκω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠῦρισκον** - **εὐρισκον**, μέλ. **εὐρήσω**, αορ. β' **ἠῦρον** - **εὔρον**, παρχμ. **ἠῦρηκα** - **εὔρηκα**, υπερσ. **εὐρήκειν** - **ἠῦρήκειν** - **εὔρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εὔρεσις, ἐφεύρεσις, εὔρημα, εὔρετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** τυγχάνω, εὔρετής γίγνομαι.

ἀσθενῆ: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου επιθ. ὁ, ἡ ἀσθενής, τό ἀσθενές = ἀνίσχυρος.

ποίησαντα: μτχ. αορ. ενεργ. φων. αιτ. ενικ. του **ποιέω** -ῶ = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποίουν**, μέλ. **ποιήσω**, αόρ. **ἐποίησα**, παρχμ. **πεποίηκα**, υπερσ. **ἐπεποιήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποιητής, ποίησις, ποίημα, προσποιητός, χειροποίητος, θεοποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, πράττω.

βασιλείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α' κλίσης του ουσ. **βασιλεία** - **βασιλείας** = βασιλεία.

αὐτοῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους της αυτοπαθ. αντων. γ' πρόσ. ἀντί **ἑαυτοῦ**.

κινδυνεύσαντα: μτχ. αορ. ενεργ. φων. αιτ. ενικ. του **κινδυνεύω** = διακινδυνεύω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐκινδύνεον**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **ἐκινδύνεσα**, παρκ. **κεκινδύνεκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κίνδυνος, κινδυνευτής, κινδύνεμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν κινδύνῳ εἰμί, εἰς κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκινδύνως ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἰμί.

φανερῶ: γεν. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φανερὸς, -ά, -όν** = φανερός.

κεκράτηεν: οριστ. παρκ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **κρατέω -ῶ** = επικρατώ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐκράτουν**, μέλ. **κρατήσω**, αόρ. **ἐκράτησα**, παρκ. **κεκράτηκα**, υπερσ. **ἐκεκρατήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** επικράτησις, κράτησις, παρακράτημα, κρατητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄρχω, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, νικῶ, σατραπεύω.

ἐπιβουλεύσαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φων. του **ἐπιβουλεύω**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεβούλευον**, μέλ. **ἐπιβουλεύσω**, αόρ. **ἐπεβούλευσα**, παρκ. **ἐπιβεβούλευκα**, υπερσ. **ἐπιβεβουλεύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βουλευτής, βουλευτήριον, βούλευμα, βούλευσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαλογίζομαι, ἐνθυμοῦμαι, νουθετῶ, σκοπῶ.

συνενήνοχεν: οριστ. παρκ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **συμφέρω**. Βλέπε πιο πάνω.

ὄρῳ: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **ὀράω -ῶ** = βλέπω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **έώραον**, μέλ. **ὄψομαι**, αόρ. β' **εἶδον**, παρκ. **έώρακα - έώρακα - ὄπωπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὄρασις, ὄψις, ὄραμα, εἶδος, ιδέα, ὄμμα, ὀφθαλμός, ὄρατός, ἄόρατος, ὑποπτος, ὄρατέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βλέπω, ἐξετάζω, θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀβλεπῶ, τυφλώττω.

ἐνίου: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **ἐνιοι, -αι, -α** = μερικοί.

οὐδενός: γεν. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.

ἀξίου: γεν. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἄξιος**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἄξιος, -ία, -ον**, συγκρ. **ἄξιότερος, -τέρα, -τερον**, υπερθ. **ἄξιότατος, -τάτη, -τατον**,

πολλάκις: επίρρ. ποσοτικό = πολλές φορές.

ὀλιγοροῦντας: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. αιτ. πληθ. του **ὀλιγορέω -ῶ** = αδιαφορῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ὀλιγώρουν**, μέλ. **ὀλιγορήσω**, αόρ. **ὀλιγώρησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀλιγώρησις, ὀλιγώρημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀμελῶ, ἀφροντιστῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐπιμέλομαι, ἐπιμελοῦμαι.

ἰσχυρόν: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἰσχυρός, -ά, -όν** = ισχυρός.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ.: **ἰσχυρός, -ά, -όν**, συγκρ. **ἰσχυρότερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἰσχυρότατος, -η, -ον**.

ἐχθρόν: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἐχθρός, -ά, -όν** = εχθρός.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **ἐχθρός, -ά, -όν**, συγκρ. **ὄ, ἢ ἐχθίων, τό ἐχθιον**, υπερθ. **ἐχθιστος, -η, -ον**.

οἷς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αναφ. αντων. **ὄς, ἦ, ὄ** = ο οποίος.

προέλγεται: υποτακτ. αορ. β' μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **προαιρέομαι - οὔμαι** = επιλέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προηρούμην**, μέλ. **προαιρήσομαι**, παθ. μέλλ. **προαιρηθήσομαι**, αόρ. β' **προειλόμην**, παθ. αόρ. **προηρέθην**, παρκ. **προήρημαι**, υπερσ. **προηρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αίρεσις, ἀφαιρέσις, ἀναίρεσις, αίρετός, αίρετικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** κυριεύω, χειροὔμαι, παρίσταμαι, αίρεσιν ποιούμαι, ἐθέλω, ἐκλέγω, προτιμῶ.

φοβουμένους: μιχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτ. πληθ. του **φοβέομαι - οὔμαι** = φοβάμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφοβούμην**, μέλ. **φοβήσομαι**, αόρ. **ἐφοβήθην**, παρκ. **πεφόβημαι**, υπερσ. **ἐπεφοβήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐκφόβησις, φόβητρον, ἀφόβητος, φοβητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ὄκνῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** θαρρῶ, τολμῶ.

φαῦλος: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φαῦλος, -η, -ον** = ανάξιος λόγου.

ἀμννούμεθα: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. α' πληθ. πρόσ. του **ἀμννομαι** = αποκρούω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠμννόμην**, μέλ. **ἀμννοῦμαι**, αόρ. **ἠμννάμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀμύντωρ, ἄμυνα, ἀμυντήριοσ, ἀμυντικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀλέξω, ἀρήγω, βοηθῶ, ἐπικουρῶ, θεραπεύω, ὑπουργῶ.

φοβεροῦ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φοβερός, -ά, -όν** = φοβερός.

πάνθ' [: πάντα]: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** απαντά και ως αόριστη επιμεριστική αντων. και σημαίνει **ο καθένας**.

ὑπείξομεν: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. α' πληθ. πρόσ. του **ὑπείκω** = υποχωρῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὑπείκων**, μέλ. **ὑπείξω**, αόρ. **ὑπείξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰκασία, εἰκασμός, εἴκασμα, εἰκαστικός.

τίνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος. **παραταξόμεθα:** οριστ. μέλλ. μέσ. φων. α' πληθ. πρόσ. του **παρατάττομαι** = αντιτάσσομα, παρατάσσομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρεταττόμην**, μέλ. **παρατάξομαι**, παθ. μέλλ. **παραταχθήσομαι**, αόρ. **παρεταξάμην**, παθ. αόρ. **παρετάχθην**, παρκ. **παρατέταγμαι**, υπερσ. **παρετετάγμην**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διεγείρω, ἐρεθίζω, κινῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Εύρίσχω: εύρημα, ευρηματικός, δυσεύρετος, εύρεση, εξεύρεση, ευρετήριο. **Φανερόν:** φανερός, φανέρωμα, φανερώνω, φανέρωση, φανερόγαμος. **Ἐπιβουλεύω:** βουλευτής, βούλευμα, βουλευτήριο, βουλή, βουλευτικός. **Ἄξιος:** άξιος, ανάξιος, ισάξιος, αντάξιος, αξιολόγητος, αξιοθαύμαστος, αξιόλογος, αξιόμαχος, αξιολογή-

σητος, αξιολπιστία, αξιόπιστος, αξιοπρεπής, αξιοπρέπεια. **Φοβερός:** φόβος, φόβητρο, φοβούμαι, φοβία, φοβίζω, φοβιτσιάρης, φοβέρα, φοβέρισμα, φοβερίζω.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

συμφέρει: [ΧΡΟΝ.] παρ. συνέφερε, μέλ. συνοίσει, άόρ. β' συνήνεγκε, προκ. συνενήνοχεν, υπερω. συνενηνόχει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συνενήνοχεν, υποτ. συνενηνοχός η, ευκτ. συνενηνοχός εΐη, προστ. συνενηνοχός εΐτω, απαρ. συνενηνοχέναι μη. συνενηνοχώς, -χυΐα, -χός.

εΐρίσκατε: [ΧΡΟΝ.] παρ. εΐρίσκατε / ηΐρίσκατε, μέλ. εΐρήσατε, άόρ. β' εΐρετε / ηΐρετε, προκ. εΐρήκατε / ηΐρήκατε, υπερω. εΐρηκότες ηΐτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. εΐρήσατε, υποτ. -, ευκτ.εΐρήσοιτε, προστ. -, απαρ.εΐρήσειν, μη. εΐρήσων, -ουσα, -ον.

ποιούντα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσοντα, άόρ.ποιήσαντα, προκ. πεποιηκότα.

κινδυνεύοντα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύοντα, άόρ. κινδυνεύσαντα, προκ. κεινδυνευκότα.

κράτει: [ΧΡΟΝ.] παρ. έκράτει, μέλ. κρατήσει, άόρ. έκράτησε, προκ. κεκράτηκην, υπερω. έκεκράτηκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κεκράτηκην, υποτ. κεκρατηκώς η, ευκτ. κεκρατηκώς εΐη, προστ. κεκρατηκώς εΐτω, απαρ. κεκρατηκέναι, μη. κεκρατηκώς, -κυΐα, -κός.

επιβουλεύειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. επιβουλεύσειν, άόρ. επιβουλεύσαι προκ. επιβεβουλευκέναι.

όρω: [ΧΡΟΝ.] παρ. έώραων, μέλ. όψομαι, άόρ. β' εΐδον, προκ. έώρακα / έόρακα, υπερω. έωράκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. όρω, υποτ. όρω, ευκτ. όρωμι / όρώην, προστ. -, απαρ. όρων, μη. όρων, όρωσα, όρων.

όλιγορώντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. όλιγορήσοντας, άόρ. όλιγορήσαντας.

προαιρηΐται: [ΧΡΟΝ.] άόρ. β' προέληται, προκ. προρηρημένος η. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προείλετο, υποτ. προέληται, ευκτ. προέλοιτο, προστ. προελέσθω, απαρ. προελέσθαι, μη. προελόμενος, -η, -ον.

φοβουμένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φοβησομένους, άόρ. φοβηθέντας, προκ. πεφοβημένους.

άμυνόμεθα: [ΧΡΟΝ.] παρ. ημυνόμεθα, μέλ. άμυνούμεθα, άόρ. ημυνάμεθα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. άμυνούμεθα, υποτ. -, ευκτ. άμυνοίμεθα, προστ. -, απαρ. άμυνεΐσθαι, μη. άμυνόμενος -η, -ον.

ύπέικομεν: [ΧΡΟΝ.] παρ. ύπέικομεν, μέλ. ύπέϊξομεν, άόρ. ύπέϊξαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ύπέϊξομεν, υποτ. -, ευκτ. ύπέϊξοιμεν, προστ. -, απαρ. ύπέϊξειν, μη. ύπέϊξων - ύπέϊξουσα - ύπέϊξον.

παραταπτόμεθα: [ΧΡΟΝ.] παρ. παρεταπτόμεθα, μέλ. παραταξόμεθα, άόρ. παρεταξάμεθα και παρετάχθημεν, πρκ. παρατετάγμεθα, υπερσ. παρετετάγμεθα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παραταξόμεθα, υποτ. -, ενκτ. παραταξοίμεθα, προστ. -, απαρ. παρατάξεσθαι, μτχ. παραταξόμενος -η, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

συμφέρω [: σύν + φέρω], **άσθενής** [: ά στερ. + σθένος], **κινδυνεύω** [: κίνδυνος], **φανερός** [: φαίνομαι], **κρατώ** [: κράτος], **έπιβουλεύω** [: επί + βουλεύω], **ένιοι** [: ένι (:αντί ένεστι) + οί]], **Φίλιππος** [: φίλος + ίππος], **όλιγορώ** [: όλιγος + ώρα], **ίσχυρός** [: ίσχύς], **έχθρός** [: έχθος], **φοβούμαι** [: φόβος], **ύπείκω** [: ύπό + είκω], **παρατάττομαι** [: παρά + τάττομαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

- Καί ούδέ τοϋτ' αυτῶ συνενήνοχεν:** κύρ. πρότ. **τοϋτο:** υποκ. στο **συνενήνοχεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **αυτῶ** [δηλ. **τῶ βασιλεῖ**]: αντικ. στο **συνενήνοχεν**.
- άλλ' άμ' εύρήσεται αυτόν τήν τε πόλιν διά Λακεδαιμονίων άσθενή ποιήσαντα και περί τῆς αυτου βασιλείας κινδυνεύσαντα προς Κλέαρχον και Κῦρον:** κύρ. πρότ. [**ύμεις:** ενν.]: υποκ. στο **εύρήσετε** [: το ρήμα της πρότασης]. **αυτόν** [δηλ. **τόν βασιλέα**]: αντικ. στο εύρήσετε και υποκ. στις μτχ. **ποιήσαντα** και **κινδυνεύσαντα:** κατηγ. μετοχές από το αισθητικό εύρήσετε. **τήν πόλιν:** αντικ. στη μτχ. ποιήσαντα. [**ήμῶν:** ενν.]: γεν. κητ. στο τήν πόλιν. **άσθενή:** κατηγ. στο τήν πόλιν μέσω του συνδετικού τύπου **ποιήσαντα**. **διά Λακεδαιμονίων:** εμπρόθ. προσδ. του μέσου. **περί τῆς βασιλείας:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **τῆς αυτου:** επιθ. προσδ. στο βασιλείας. **αυτου** [: χωρίς το άρθρο **τῆς**]: γεν. κητ. στο τῆς βασιλείας. **προς Κλέαρχον - [πρός] Κῦρον:** εμπρόθετοι προσδ. εναντίωσης.
- Οϋτ' οϋν εκ φανεροϋ κεκράτηκεν:** κύρ. πρότ. [**βασιλεύς ή οϋτος:** ενν.]: υποκ. στο **κεκράτηκεν** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ήμῶν:** ενν.]: αντικ. στο **κεκράτηκεν**. **εκ φανεροϋ:** εμπρόθ. προσδ. τρόπου.
- οϋτ' έπιβουλεύσαι συνενήνοχεν αυτῶ:** κύρ. πρότ. **έπιβουλεύσαι:** άναρθρο απαρέμφ. [κατ' άλλη άποψη το απαρέμφατο αυτό είναι έναρθρο και εννοείται το άρθρο **τό**] υποκ. στο προσωπικό ρήμα **συνενήνοχεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **αυτῶ** [δηλ. **τῶ βασιλεῖ**]: αντικ. στο **συνήνοχεν**. [**αυτόν:** ενν.]: υποκ. στο απαρέμφ. **έπιβουλεύσαι**. [**ήμῖν:** ενν.]: αντικ. στο **έπιβουλεύσαι**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Σε ελάχιστες περιπτώσεις τίθεται και άναρθρο απαρέμφατο ως υπο-

κείμενο σε προσωπικά ρήματα· αυτό παρατηρείται κυρίως με το **ἔστί**, όταν είναι συνδεδεικτό. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 23.

5. **Ὅρῳ δ' ὑμῶν ἐνίου Φιλίππου μὲν ὡς ἄρ' οὐδενός ἄξιου [ῥόντος] πολλάκις ὀλιγοῦντας, βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν [ῥντα] φοβουμένους**: κύρ. πρότ. [ἔγῳ: ενν.]: υποκ. στο **ὄρῳ** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἐνίου**: αντικ. στο ὄρῳ και υποκ. στις μτχ. **ὀλιγοῦντας** και **φοβουμένους**: κατηγορηματικές μτχ. από το ὄρῳ, συνημμένες στο αντικείμενό του. **ὑμῶν**: γεν. διαιρ. στο ἐνίου. **Φιλίππου**: αντικ. στη μτχ. ὀλιγοῦντας και υποκ. στη μτχ. **ὡς [ῥντος: ενν.]** αιτιολογική μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς**. **ἄξιου**: κατηγ. στο Φιλίππου. **οὐδενός**: επιθ. προσδ. στο ἄξιου. **πολλάκις**: επιρρ. προσδ. του ποσού. **βασιλέα**: αντικ. στο ὄρῳ και υποκ. στη μτχ. **ὡς [ῥντα: ενν.]**: αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς**. **ἐχθρὸν**: κατηγ. στο βασιλέα. **ἰσχυρὸν**: επιθ. προσδ. στο ἐχθρὸν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αιτιολογική μετοχή, όταν δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία, έχει μπροστά της πάντα το **ὡς** και δηλώνεται η αιτιολογία ως γνώμη του υποκειμένου του ρήματος, το οποίο προσδιορίζει τη μετοχή (είτε είναι συνημμένη, είτε είναι απόλυτη), η οποία όμως γνώμη μπορεί να είναι **πραγματική** ή **μη πραγματική**. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 89.

6. **οἷς ἂν προέλῃται**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. σε θέση αντικειμενικής δοτ. στο ἐχθρὸν της κύριας πρότασης. [**βασιλεύς**: ενν.]: υποκ. στο **προέλῃται** [: το ρήμα της πρότασης]· το **ἂν** είναι αοριστολογικό. **οἷς**: δοτ. αντικειμ. από το [**ἐχθρούς**: ενν.]: κατηγ. μέσω του προέλῃται στο **οἷς** [: ἔλξη του αναφορικού αντί: **τούτους οὔς** προέλῃται].
7. **εἰ δέ τὸν μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμννούμεθα**: δευτ. υποθ. πρότ. [**ὑμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **οὐκ ἀμννούμεθα** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὸν μὲν** [δηλ. **Φίλιππον**]: αντικ. στο οὐκ ἀμννούμεθα και υποκ. στη μτχ. **ὡς [ῥντα: ενν.]**: αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς**. **φαῦλον**: κατηγ. στο **τὸν μὲν** μέσω του συνδεδεικτού τύπου ὡς [ῥντα].
8. [**εἰ**] **τῷ δ' ὡς φοβερῷ πάνθ' ὑπείξομεν**: δευτ. υποθ. πρότ. οι δύο υποθετικές προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους **μὲν - δέ**. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **ὑπείξομεν**: [: το ρήμα της πρότασης]. **πάνθ'** [: **πάντα**]: αιτιατ. της αναφοράς **τῷ δέ** [δηλ. **βασιλεῖ**]: αντικείμενο στο ὑπείξομεν. **ὡς [ῥντι: ενν.]**: αιτιολ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας με το **ὡς** συνημμένη στο αντικ. **τῷ δέ**. **φοβερῷ**: κατηγ. στο υποκ. της μτχ. ὡς ὄντι.
9. **πρὸς τίνας, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραταξόμεθα**: ευθεία ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, κύρια πρόταση. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **παραταξόμεθα** [: το ρήμα της πρότασης]. **πρὸς τίνας**: εμπρόθ. προσδ. εναντίωσης. **ᾧ ἄνδρες**: κλητ. προσφώνηση. **Ἀθηναῖοι**: επιθ. προσδ. στο ἄνδρες.

- **εἰ οὐκ ἀμυνόμεθα - ὑπείξομεν** [: υπόθ.] - **παραταξόμεθα** [: απόδ.]: σύνθετος υποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο με βεβαιότητα** [άλλοι το ονομάζουν το πραγματικό στο μέλλον].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ** με **ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ**. Όταν ένας υποθετικός λόγος έχει υπόθεση **εἰ + μέλλοντα οριστικής** και απόδοση **μέλλοντα οριστικής**, δε δηλώνει το πραγματικό (μόνο τυπικά είναι πραγματικό), αλλά το προσδοκώμενο με βεβαιότητα.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Τὴν τε πόλιν διὰ Λακεδαιμονίων ἀσθενῆ ποιήσαντα:** Ο Δημοσθένης αναφέρεται στην ανάμειξη των Περσών στα ελληνικά πράγματα με τη βοήθεια των Λακεδαιμονίων. Συγκεκριμένα το 387 π.Χ. Λακεδαιμόνιοι και Πέρσες υπέγραψαν την «Ανταλκίδειο ειρήνη». Οι Πέρσες έχοντας τους Λακεδαιμονίους ως συμμάχους, αφού τους εξαγόρασαν με πολλά χρήματα, επενέβησαν στις εσωτερικές ελληνικές υποθέσεις και αποδυνάμωσαν τις ελληνικές πόλεις και κυρίως την Αθήνα.
- 2. Καί περί τῆς αὐτοῦ βασιλείας κινδυνεύσανα πρὸς Κλέαρχον καί Κῦρον:** Ο Δημοσθένης εδώ αναφέρεται στο βασιλιά των Περσών Αρταξέρξη Β΄, ο οποίος για να διασφαλίσει την εξουσία του πολέμησε εναντίον του αδελφού του Κύρου και του Σπαρτιάτη στρατηγού Κλεάρχου το 401 π.Χ. στη μάχη κοντά στα Κούναξα.
- 3. Κλέαρχος:** Ο Κλέαρχος ήταν Σπαρτιάτης στρατηγός που έζησε στο δεύτερο μισό του 5ου αιώνα π.Χ. Ήταν θαρραλέος και φιλοπόλεμος με αυστηρό και αυταρχικό χαρακτήρα. το 401 π.Χ. τάχθηκε με 2.000 μισθοφόρους στην υπηρεσία του Κύρου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη Β΄. Πήρε μέρος στη μάχη στα Κούναξα το 401 π.Χ. και μετά το θάνατο του Κύρου στη μάχη αυτή ανέλαβε να οδηγήσει τους 10.000 Έλληνες μισθοφόρους πίσω στην Ελλάδα δεν πρόλαβε όμως να ολοκληρώσει την αποστολή του, γιατί θανατώθηκε με δόλο από το σατράπη Τισσαφέρνη το 401 π.Χ.
- 4. Κῦρος:** Ο Κύρος ήταν γιος του Δαρείου Β΄ και της Παρυσάτιδος και αδελφός του Αρταξέρξη Β΄. Διατηρούσε φιλική σχέση με το Λακεδαιμόνιο ναύαρχο Λύσανδρο, πράγμα που εξασφάλισε τη νίκη της Σπάρτης εναντίον της Αθήνας και των συμμάχων της. Με αφορμή μια διένεξη με τον Τισσαφέρνη συγκέντρωσε στρατό 20.000 ανδρών- οι μισοί περίπου ήταν Έλληνες μισθοφόροι- και στράφηκε κατά του Αρταξέρξη, για να του πάρει τη βασιλική εξουσία: όμως στη μάχη στα Κούναξα το 401 π.Χ. σκοτώθηκε πολεμώντας γενναία.

5. **Ὅρῳ δ' ὑμῶν ἐνίους Φιλίππου μὲν ὡς ἄρ' οὐδενός ἀξίου πολλάκις ὀλιγοροῦντας, βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρόν ἐχθρόν οἷς ἂν προέλῃται φοβουμένους:** Εδώ ο Δημοσθένης κάνει λόγο για τους δύο εχθρούς της Αθήνας: το βασιλιά των Περσών και το Φίλιππο. Λέει ότι πολλοί θεωρούν το Φίλιππο εχθρό ανάξιο λόγου σε αντίθεση με το βασιλιά των Περσών τον οποίο φοβούνται περισσότερο. Έμμεσα διαφωνεί ο Δημοσθένης με την αντίληψη αυτή αφού και στο παρελθόν οι Πέρσες έχουν νικηθεί από τους Αθηναίους. Ο ίδιος θεωρεί ισχυρότερο εχθρό το Φίλιππο και φαίνεται να κατηγορεί τους Αθηναίους που από τη μια μεριά αδιαφορούν κι από την άλλη φοβούνται να πολεμήσουν.
6. **Φιλίππου:** Πρόκειται για το Φίλιππο Β΄, το βασιλιά της Μακεδονίας, πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Έζησε από το 382 ως το 336 π.Χ. Γονείς του ήταν ο Αμύντας ο Γ΄ και η Ευριδίκη. Υπήρξε βασιλιάς το διάστημα 359- 356 π.Χ. Ο Φίλιππος κατόρθωσε να απολλάξει τη Μακεδονία από τους εχθρούς της και να εδραιώσει ένα ισχυρό κράτος.
7. **Πρός τίνας, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραταξόμεθα::** Ερώτηση ρητορική. Ο Δημοσθένης βλέποντας τους Αθηναίους να βρίσκονται σε απραξία, αφού φοβούνται το βασιλιά των Περσών και αδιαφορούν για το Φίλιππο, απευθύνει το ερώτημα «εναντίον ποιων θα πολεμήσουν» προσπαθώντας να τους αφυπνίσει και να τους επαναφέρει στην πραγματικότητα, καθώς καταλαβαίνει ότι οι συμπολίτες του δεν σκοπεύουν να ενεργοποιηθούν και να αναλάβουν τις ευθύνες τους πολεμώντας τους εχθρούς τους. Φαίνεται ότι ο ρήτορας έχει στη σκέψη του την Αθηναϊκή ηγεμονία.
8. **ἜΩ ἄνδρες Ἀθηναῖοι:** Συνήθης προσφώνηση των Αθηναίων που παρευρίσκονταν στην εκκλησία του δήμου. Τίθεται πολλές φορές αντί της προσφώνησης «ὦ ἄνδρες δικαστές».

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Δημοσθένης ερευνώντας το παρελθόν υπενθυμίζει στους Αθηναίους ότι ο βασιλιάς των Περσών δεν ωφελήθηκε από τις αποτυχίες των Αθηναίων που εν μέρει ο ίδιος προκάλεσε βοηθώντας τους Λακεδαιμονίους, αλλά αντίθετα κινδύνεψε και απειλήθηκε πολεμώντας με τον Κλέαρχο και τον Κύρο. Ο ρήτορας επισημαίνει ότι οι Αθηναίοι αδικαιολόγητα, από τη μια περιφρονούν το Φίλιππο, γιατί τάχα δεν αξίζει τίποτα, ενώ από την άλλη μεριά φοβούνται τη στάση που θα κρατήσει ο Βασιλιάς σε μια πιθανή αναμέτρηση. Τελικά ο Δημοσθένης αναρωτιέται εναντίον ποιων θα αντιταχθούν οι Αθηναίοι, αν δεν αποκρούσουν το Φίλιππο και υποχωρήσουν στο βασιλιά.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** Φιλίππου μὲν ὡς οὐδενός ἀξίου ὀλιγοροῦντας — βασιλέα δέ φοβουμένους • τὸν μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνοῦμεθα — τῷ δέ ὡς φοβεροῦ ὑπείξομεν.
2. **Περίφραση:** ἀσθενῆ ποιήσαντα [αντί: ἀσθενώ-ω].
3. **Υπερβατό:** τὴν τε πόλιν — περὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας.
4. **Πρόταξη:** τὴν πόλιν ποιήσαντα — Φιλίππου ὀλιγοροῦντας — βασιλέα φοβουμένους – τὸν μὲν οὐκ ἀμυνοῦμεθα — τῷ δέ ὑποδείξομεν [: αντικειμένων] — τὴν πόλιν ἀσθενῆ ποιήσαντα — ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνοῦμεθα ὡς φοβεροῦ πάνθ' ὑπείξομεν [κατηγορουμένων] — διὰ Λακεδαιμονίων ἀσθενῆ ποιήσαντα — περὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας κινδυνεύσαντα — πρὸς τίνας παραταξόμεθα [επιρρηματικών προσδ.].
5. **Πολυσύνδετο:** οὔτε κεκράτηκεν... οὔτε συνενήνοχε.
6. **Ρητορική ερώτηση:** πρὸς τίνας παραταξόμεθα;

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τον Κλέαρχο;

Ερώτηση 2η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της Α στήλης με αυτά στη Β στήλη.

Α	Β
1. ἀσθενῆ	α. εμπρόθ. προσδ. της εναντίωσης
2. πρὸς Κλέαρχον	β. εμπρόθ. προσδ. του τρόπου
3. ἐκ φανεροῦ	γ. κατηγορούμενο στο «τόν μὲν»
4. φαῦλον	δ. κατηγορούμενο στο «τὴν πόλιν».

Ερώτηση 3η: *οἷς ἂν προέληται:* Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως προς το είδος της και να προσδιορίσετε τη συντακτική της λειτουργία.

Ερώτηση 4η: *συνενήνοχεν, κεκράτηκεν:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: Να βρείτε όλες τις αντωνυμίες της παραγράφου 24 και να γράψετε σε ποιο είδος ανήκει καθεμιά.

Ερώτηση 6η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα ομόρριζά τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. συνενήνοχεν	α. δορυφόρος
2. ποιήσαντα	β. άμυνα
3. προέληται	γ. απείκασμα
4. ἀμυνοῦμεθα	δ. αχειροποίητος
5. ὑπείξομεν	ε. ατάρακτος
6. παραταξόμεθα	στ. αφαιρετικός

Ερώτηση 7η: Να γράψετε δύο συνώνυμες φράσεις και δύο αντίθετες του ρ. κινδυνεύω.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: φρονοῦντας, φαίνεσθαι, γένοιτο, συμβαίη, ἐφησθῆναι: να κλιθεῖ η προστακτικὴ του ἴδιου χρόνου στην ἴδια φωνή.

Απάντηση:

	Προστακτικὴ	
φρόνει	φαίνου	γενοῦ
φρονεῖτω	φαινέσθω	γενέσθω
φρονεῖτε	φαίνεσθε	γενέσθε
φρονούντων κ'	φαινέσθων κ'	γενέσθων
φρονεῖτωσαν	φαινέσθωσαν	
σύμβηθι		ἐφήσθητι
συμβήτω		ἐφησθήτω
σύμβητε		ἐφήσθητε
συμβάντων κ'		ἐφησθέντων κ'
συμβήτωσαν		ἐφησθήτωσαν

Ερώτηση 2η: δεῖ γάρ τούς εὐτυχοῦντας... ἅπασιν ἀνθρώποις: η ἡμιπερίοδος εκφράζει μια γενικῶς αποδεκτὴ δεοντολογία, η οποία ἐξειδικεύεται, προς την παρούσα περίσταση, στις προηγούμενες φράσεις.

α) Να γίνει συντακτικὴ ἀνάλυση της ἡμιπεριόδου,

β) Να σχολιαστοῦν οι ἀντίστοιχες διατυπώσεις:

δεῖ	δικαίον (ἔστι) – εἰ δικαία τις φήσει
τούς εὐτυχοῦντας	δημοκρατούμενους (ὑμᾶς) αὐτοῦς
περὶ τῶν ἀτυχοῦντων	περὶ τῶν ἀτυχοῦντων δῆμων-Ροδίουσ πεπονηθέναι
ἀεὶ	οὐκ ἐπιτήδειος καιρός
φαίνεσθαι τά βέλτιστα	τοιαῦτα φρονοῦντας φαίνεσθαι, οἷάπερ
βουλευομένων	ἂν τούς ἄλλους ἀξιῶσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν – οὐκ ἐφησθῆναι
ἐπειδήπερ ἄδηλον τό μέλλον	εἴ ποθ', ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτόν τι συμβαίη (ὑμῖν)
ἅπασιν ἀνθρώποις	

Απάντηση:

α) δεῖ γάρ τούς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχοῦντων ἀεὶ φαίνεσθαι τά βέλτιστα βουλευομένους: κύρ. πρότ. φαίνεσθαι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο δεῖ [: το ρῆμα της πρότασης] τούς εὐτυχοῦντας: επιθ. μτχ. υποκ. του φαίνεσθαι [: ετεροπροσωπία] και της μτχ. βουλευομένων: κατηγ. μτχ. που αναφέρεται [εἶναι συνημμένη] στο υποκ. του φαίνεσθαι τά βέλτιστα: σύστ. αντικ. στη μτχ. βουλευομένων ἀεὶ: επιρρ. προσδ. χρόνου περὶ τῶν ἀτυχοῦντων: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς.

β) Ο Δημοσθένης στο λόγο του χρησιμοποιεῖ συχνά το ἐπιχείρημα ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οφείλουν να βοηθήσουν τους Ροδίους, ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι ἔχουν δημοκρατικὸ πολίτευμα. Στην πρώτη περίπτωση εκφράζει μια γενικά παραδεκτὴ ἀποψη σχετικά με το αναπόφευκτο. Το-

νίζει δηλαδή ότι, επειδή ακριβώς το μέλλον είναι άγνωστο και απρόβλεπτο, οι ισχυροί πρέπει να βοηθούν τους ανίσχυρους στις δύσκολες στιγμές γιατί θα έχουν ως όφελος την ανταπόδοση της καλοσύνης σε περίπτωση που κι εκείνοι δυστυχήσουν στο μέλλον.

Στην δεύτερη περίπτωση ο Δημοσθένης γίνεται πιο συγκεκριμένος εξειδικεύοντας την παραπάνω αποδεκτή δεοντολογία, υπέρ των Ροδίων. Προτείνει λοιπόν στους συμπολίτες του να υποστηρίξουν τους Ροδίους στο όνομα της δημοκρατίας, εφόσον και οι ίδιοι οι Ρόδιοι επιθυμούν την εγκαθίδρυση του δημοκρατικού πολιτεύματος στο νησί τους.

Προτρέπει επίσης τους Αθηναίους να αναλογιστούν πώς συμπεριφέρονται οι άλλοι απέναντί τους, ώστε να πράξουν αναλόγως, καθώς δεν τους συμφέρει να δημιουργούν έχθρες αλλά συμμαχίες.

Φαίνεται λοιπόν πως ο Δημοσθένης ταυτίζει τη δημοκρατία με την ευτυχία και την ολιγαρχία με την ατυχία. Έτσι, θεωρώντας ότι η ολιγαρχία αποτελεί καταπίεση σε όσους επιβάλλεται και πιστεύοντας ότι είναι η κατάλληλη στιγμή οι Αθηναίοι να δείξουν τη μεγαλοψυχία τους, προσπαθεί να τους πείσει να βοηθήσουν τους Ροδίους.

Ερώτηση 3η: *ήτύχησεν, συνεβουλήθησαν, φανήναι, ὄρωντες, ἐλθόντας, φασιν: να κλιθεί η προστακτική των ρημάτων στον ίδιο χρόνο και την ίδια φωνή.*

Απάντηση:

	Προστακτική	
ἀτύχησον	συμβουλήθητι	φάνηθι
ἀτυχησάτω	συμβουλήθητω	φανήτω
ἀτυχήσατε	συμβουλήθητε	φάνητε
ἀτυχησάντων κ'	συμβουληθέντων κ'	φανέντων κ'
ἀτυχησάτωσαν	συμβουληθήτωσαν	φανήτωσαν
ὄρα	ἐλθέ	φάθι
ὄράτω	ἐλθέτω	φάτω
ὄρατε	ἐλθετε	φάτε
ὄρώντων κ'	ἐλθόντων κ'	φάντων κ'
ὄράτωσαν	ἐλθέτωσαν	φάτωσαν.

Ερώτηση 4η: *ἐλθόντας: να σχηματιστεί το ρήμα στο α' πρόσ. του ενεστ. της οριστικής, σύνθετο με τις προθέσεις ἀνά, ἀπό, διά, εἰς, ἔξ, ἐπί, κατά, παρὰ, περί, πρό, πρός, και σύν. Να βρεθούν οι βασικές σημασίες των ρημάτων που θα προκύψουν στη ν.ε.*

Απάντηση:

- ἀνέρχομαι** = ανεβαίνω
- ἀπέρχομαι** = αποχωρώ
- διέρχομαι** = περνάω μέσα από
- εἰσέρχομαι** = μπαίνω μέσα
- ἐξέρχομαι** = βγαίνω έξω
- ἐπέρχομαι** = επιτίθεμαι
- κατέρχομαι** = κατεβαίνω
- μετέρχομαι** = επαγγέλλομαι, χρησιμοποιώ
- παρέρχομαι** = περνάω, παραλείπω
- περιέρχομαι** = κινούμαι γύρω ή ανάμεσα σε ένα χώρο
- προέρχομαι** = έρχομαι, παρουσιάζομαι
- συνέρχομαι** = συγκεντρώνομαι, ανακτώ τις αισθήσεις μου, ηρεμώ, μετανοώ.

Ερώτηση 5η: Ποιους λόγους θα μπορούσε να επικαλεστεί ένας Αργεῖος ρήτορας αγορεύοντας υπέρ της μη εκδόσεως των Αθηναίων προσφύγων; Να συντάξετε ένα λογύδιό με το θέμα αυτό.

Απάντηση:

Ένας Αργεῖος ρήτορας αγορεύοντας υπέρ της μη εκδόσεως των Αθηναίων προσφύγων στους Λακεδαιμόνιους θα έλεγε περίπου τα εξής:

— «Ἄνδρες Αργεῖοι, εσείς τώρα πρέπει να κρίνετε την τωρινή κατάσταση, αφού πάντα αποφασίζετε τα καλύτερα, για την πόλη και τους συμμάχους μας. Θεωρώ ότι δεν είναι σωστό να εκδώσουμε τους Αθηναίους πρόσφυγες που ήρθαν στην πόλη μας να ζητήσουν άσυλο, αναλογιζόμενοι πρώτον ότι είναι άνθρωποι που έχουν ανάγκη από βοήθεια και δεύτερον ότι οι Αθηναίοι στο παρελθόν δεν ήρθαν σε καμία περίπτωση εναντίον μας.

Αντίθετα πρέπει να σκεφτείτε ότι οι Λακεδαιμόνιοι, που τώρα ζητούν τους πρόσφυγες, μας φέρθηκαν ανταρχικά προσπαθώντας να επιβάλουν την ολιγαρχία στην πόλη μας. Και τώρα, προβαίνοντας αυτοί σε μια τέτοια ενέργεια, θεωρούν την πόλη μας υποταγμένη σ' αυτούς.

Εξάλλου, όπως γνωρίζω, είστε υποστηρικτές του δημοκρατικού πολιτεύματος, το οποίο αντιπροσωπεύουν οι Αθηναίοι φίλοι μας. Δεν είναι λοιπόν σωστό, ἄνδρες Αργεῖοι, να προδώσουμε τους Αθηναίους που είναι και δημοκρατικοί και σύμμαχοι και να πάρουμε το μέρος των Λακεδαιμονίων που είναι ολιγαρχικοί και εχθροί μας. Επιπλέον δείχνοντας τα ανθρωπιστικά μας αισθήματα πρέπει να βοηθήσουμε τους ανίσχυρους – που σ' αυτή την περίπτωση είναι οι Αθηναίοι – και όχι τους δυνατούς που δεν έχουν ανάγκη βοήθειας, δηλαδή τους Λακεδαιμόνιους. Μ' αυτή μας την πράξη θα έχουμε σίγουρα τη συμπαράσταση των Αθηναίων σε μια δύσκολη περίπτωση, αν πρόκειται να μας συμβεί κάτι κακό, ενώ οι Λακεδαιμόνιοι, κι αν ακόμη τώρα τους δώσουμε, ό,τι ζητούν, σε μια δύσκολη στιγμή θα μας υποτάξουν αντί να μας βοηθήσουν, αφού έτσι λειτουργεί το ολιγαρχικό τους πολίτευμα.

Γι' αυτούς τους λόγους, ἄνδρες Αργεῖοι, και επειδή θεωρώ ότι είστε αρκετά δίκαιοι ώστε να πάρετε τη σωστή απόφαση, πιστεύω ότι πρέπει να προστατεύσουμε τους Αθηναίους πρόσφυγες και να απομακρύνουμε τους Λακεδαιμόνιους από το Αργος. Επειδή όμως δεν είναι σωστό να τους φερόμε βίαια, καθώς είναι πρέσβεις, και παρ' ότι γνωρίζω ότι τρέφετε μίσος γι' αυτούς, προτείνω να ορίσουμε μία προθεσμία για να προλάβουν να φύγουν από την πόλη μας, αλλιώς θα έχουν να αντιμετωπίσουν το στρατό μας. Και προτείνω η προθεσμία αυτή να είναι μέχρι τη δύση του ηλίου. Αλλά γι' αυτά τα θέματα θα αποφασίσετε εσείς όσο το δυνατόν καλύτερα, ἄνδρες Αργεῖοι.»

Ερώτηση 6η: *βάρβαρον γυναῖκα: να κλιθούν μαζί.*

Απάντηση:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	βάρβαρος	γυνή	βάρβαροι	γυναῖκες
Γεν.	βαρβάρου	γυναικός	βαρβάρων	γυναικῶν
Δοτ.	βαρβάρῳ	γυναικί	βαρβάρους	γυναιξί
Κλητ.	βάρβαρε	γύναι	βάρβαροι	γυναῖκες

Ερώτηση 7η: *οἱ μὲν πολλάκις ἤττηνται ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν πολλάκις βασιλέα, ἤττησθε δ' οὐδ' ἅπαξ οὔτε τῶν δούλων τοῦ βασιλέως οὔτ' αὐτοῦ κείνου. Να μετατρέψετε τη σύνταξη όπου είναι ενεργητική σε παθητική και όπου παθητική σε ενεργητική.*

Απάντηση:

Τούς μὲν πολλάκις νενικάσιν Λακεδαιμόνιοι ὑφ' ὑμῶν δέ ἥττηται βασιλεύς πολλὰκις, νενικάτε δέ οὐδ' ἅπαξ τούς δούλους τοῦ βασιλέως οὐτ' αὐτόν ἐκείνον.

Ερώτηση 8η: *Ἡ αἰδώς δεν ήταν πάντοτε αισχύνη για μεμπτή (αισχροή) πράξη ή παράλειψη· η λέξη είχε βέβαια καλή σημασία. Να μεταφράσετε και να σχολιάσετε το εξής αρχαίο ανέκδοτο:* (Διογένης ο φιλόσοφος) *ιδών ποτε μειράκιον ἐρυθριῶν, θάρρει, ἔφη, τοιοῦτόν ἐστιν τῆς ἀρετῆς τό χρώμα.*

Διογ. Λαερτ. Βίοι Φιλοσ. 6, 54.

Απάντηση:

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

«Ο Διογένης ο φιλόσοφος όταν είδε κάποτε ένα νεαρό να κοκκινίζει είπε, έχε θάρρος, αυτό είναι το χρώμα της αρετής».

Πράγματι η **αἰδώς** δεν σήμαινε πάντα ντροπή για κάτι κακό. Μπορούμε να θεωρηθεί αρετή, πράγμα που συμβαίνει ακόμα και σήμερα. Πρόκειται για το αίσθημα της αυτοκριτικής. Φαίνεται πως ο Διογένης στην προκειμένη περίπτωση κατανόησε πως ο νεαρός είχε αυτοσεβασμό και συνείδηση, γι' αυτό τον ενθάρρυνε να συνεχίσει να συμπεριφέρεται με τέτοιο τρόπο που θα τον οδηγήσει στην απόλυτη αρετή.

Το αρχαίο αυτό ανέκδοτο μας θυμίζει το «γνώθι σαυτόν» του Σωκράτη, τη διδασκαλία του δηλαδή για αυτογνωσία. Ειδικά στις μέρες μας που επικρατεί ο εγωισμός και η αλλοτρίωση, η αρχαία **αἰδώς** πρέπει να αναχθεί σε μέγιστη αρετή και να αποτελεί βασική ανάγκη για το σύγχρονο άνθρωπο.

Ερώτηση 9η: *Στην ελληνική ιστορία, αρχαία και νεότερη, αναφέρονται συχνά γυναίκες που αναγκάστηκαν να πάρουν τα όπλα και να πολεμήσουν σαν άνδρες. Στην παράδοσή μας όμως η γυναικεία «ανδρεία» αναφέρεται κυρίως σε άλλους τομείς δράσεως. Μια παράμετρό της δίνει ο λόγος της Μήδειας που ακολουθεί:*

*Λέγουσι δ' ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον βίον
ζῶμεν κατ' οἴκους, οἳ δέ μάρνονται δορί·
κακῶς φρονοῦντες· ὡς τρίς ἄν παρ' ἀσπίδα
στήναι θέλομι' ἄν μᾶλλον ἢ τεκεῖν ἅπαξ.*

Εὐριπ. Μήδεια, 248-251

Πώς θα περιγράφατε μια «ανδρεία» γυναίκα σήμερα στον τόπο μας;

Απάντηση:

Στη σημερινή εποχή η ανδρεία δεν εκφράζεται τόσο ως πολεμική αρετή, αλλά περισσότερο ως απόθεμα ψυχικών δυνάμεων για τυχόν δύσκολες περιστάσεις της καθημερινής ζωής. Ανδρεία γυναίκα είναι σήμερα εκείνη που έχει καταφέρει να βάλει σε τάξη τη ζωή της και έχει κερδίσει το σεβασμό των άλλων, πράγμα που στηρίζεται βέβαια στον αυτοσεβασμό. Είναι η καλή σύντροφος, η ικανή μάνα, η αποδοτική εργαζόμενη. Ο ρόλος της γυναίκας σήμερα είναι δύσκολος γιατί πρέπει να συνδυάζει εφευρετικότητα, ετοιμότητα και εργατικότητα προκειμένου να ανταπεξέρχεται τόσο στις ευθύνες της οικογένειας όσο και στις εξωτερικές υποχρεώσεις. Και μόνο το γεγονός ότι μία γυναίκα γίνεται μητέρα, πράγμα που σημαίνει ότι απ' αυτήν εξαρτάται η ζωή ενός άλλου ανθρώπου, είναι, όπως αναφέρει ο λόγος της Μήδειας, πράγμα ανώτερο από τη σωματική δύναμη και πράγμα δυσκολότερο από το να πολεμά κανείς.

Επομένως μια ανδρεία γυναίκα σήμερα διαθέτει ψυχικό σθένος και πειθαρχημένη λογική προκειμένου να τα οργανώνει όλα σωστά για να αποφεύγονται τα προβλήματα. Και είναι δύσκολότερο να φανερώνεται η ανδρεία καθημερινά από το να φανερώνεται μια φορά στον πόλεμο.

Ερώτηση 10η: Να καταγράψετε τα κατηγορούμενα και τις κατηγορηματικές μετοχές του κειμένου.

Απάντηση:

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

ποιήσαντα - κινδυνεύσαντα: κατηγορηματικές μετοχές από το αισθητικό ρήμα **εύρησετε**, συνημμένες στο αντικείμενο του **αὐτόν**.

ὀλιγορῶντας - φοβούμενους: κατηγορηματικές μετοχές από το αισθητικό **ὄρω** συνημμένες στο αντικείμενο του **ἐνίους**.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΑ

ἀσθενή: κατηγορούμενο στο **τὴν πόλιν** μέσω του συνδετικού τύπου **ποιήσαντα**.

ἀξίον: κατηγορούμενο στο **Φιλίππου** μέσω του εννοούμενου συνδετικού τύπου ὡς **[ὄντος]**.

ἐχθρόν: κατηγορούμενο στο **βασιλέα** μέσω του εννοούμενου συνδετικού τύπου ὡς **[ὄντα]**.

φαῦλον: κατηγορούμενο στο **τόν μὲν** μέσω του εννοούμενου συνδετικού τύπου ὡς **[ὄντα]**.

φοβερῶ: κατηγορούμενο στο **τῷ δέ** μέσω του εννοούμενου συνδετικού τύπου ὡς **[ὄντι]**.

Ερώτηση 11η: Να σχηματίσετε με β' συνθετικό τη λέξη *ᾠρα* [φροντίδα, προσοχή, ενδιαφέρον, λατ. cura] σύνθετες λέξεις σύμφωνα με το παράδειγμα και να σημειώσετε τις σημασίες που έχουν στην Ν. Ελληνική.

Ν. Ελληνική:

ὀλίγος	ὀλίγωρος	ὀλιγορῶ	ὀλιγορία
ἀκτὴ (ἀκταῖος)			
θύρα		–	–
πύλη	–	–	–
σῆμα		–	
σκεῦος			
τιμή			

Απάντηση:

ὀλίγος	ὀλίγωρος	ὀλιγορῶ	ὀλιγορία
ἀκτὴ (ἀκταῖος)	ἀκταιωρός	ἀκταιωρῶ	ἀκταιωρία
θύρα	θυρωρός	–	–
πύλη	πυλωρός	–	–
σῆμα	σηματωρός	σκευωρῶ	σκευωρία
τιμή	τιμωρός	τιμωρῶ	τιμωρία

ὀλίγωρος = αμελής **ὀλιγορῶ** = καθυστερώ **ὀλιγορία** = καθυστέρηση

θυρωρός = φύλακας της πόρτας.

πυλωρός = θυρωρός / το στόμιο του στομαχιού προς το δωδεκαδάκτυλο.

σηματωρός = υπαξιωματικός ή ναύτης που έχει ως έργο την εκπομπή και λήψη οπτικών σημάτων με φανό ή σημαίες.

ἀκταιωρός = φύλακας των ακτῶν· ἀκταιωρῶ = φρουρώ τις ακτές.

ἀκταιωρία = φύλαξη των ακτῶν.

σκευωρός = αυτός που σχεδιάζει κάτι κακό· σκευωρῶ = μηχανορραφώ.

σκευωρία = μηχανορραφία.

τιμωρός = αυτός που τιμωρεί· τιμωρῶ = επιβάλλω ποινή· τιμωρία = επιβολή ποινής.

Ερώτηση 12η: Ο Δημοσθένης με τη γεμάτη αγωνία ερώτηση «προς τίνας, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραταξόμεθα;» εκφράζει την ανάγκη να συμμετέχει η Αθήνα, ως μεγάλη δύναμη, ενεργά στα πολιτικά και στρατιωτικά δρώμενα της εποχής. Νομίζετε ότι την αντίληψη αυτή μπορούμε να την ανιχνεύσουμε στις δραστηριότητες των μεγάλων δυνάμεων του κόσμου σήμερα;

Απάντηση:

Μπορούμε να ανιχνεύσουμε την αντίληψη αυτή στις δραστηριότητες των μεγάλων δυνάμεων, επειδή κι αυτές με τη σειρά τους, προκειμένου να αυξήσουν τη δύναμή τους αναμειγνύονται σε ξένες υποθέσεις για δικό τους συμφέρον. Αυτό συμβαίνει γιατί σήμερα ο επεκτατισμός θεωρείται προνόμιο και για την επίτευξή του δεν λογαριάζονται ήθη και νόμοι. Έτσι οι μεγάλες δυνάμεις αντί να προσπαθούν για το κοινό καλό αποσκοπούν στο να αποκομίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα οφέλη μέσω της συμμετοχής τους στις διεθνείς υποθέσεις. Άλλοτε ως διαιτητές κι άλλοτε ως τιμωροί ρυθμίζουν τις τύχες των λαών και δημιουργούν εντάσεις για το δικό τους όφελος. Γι' αυτό το λόγο βλέπουμε σήμερα την ανάπτυξη των μέσων εξοπλισμού και τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας. Ίσως γιατί οι μεγάλες δυνάμεις θεωρούν χρέος τους να φέρονται ως ρυθμιστές των διεθνών πραγμάτων. Χρησιμοποιούν ως δικαιολογία το ενδιαφέρον τους προς τους ανίσχυρους λαούς για να εμπλέκονται στις υποθέσεις τους και να βρίσκουν τις συμφερότερές λύσεις για τον εαυτό τους.

ΠΡΟΣΕΞΕ Οι §§ 25-33 διδάσκονται από μετάφραση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ §§ 25-33 ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

• Οι μεταφράσεις των παραγράφων αυτών περιέχονται στο σχολικό βιβλίο.

Ερώτηση 1η: Η λέξη «NOMIMON» επισημαίνουν πολλοί, είναι καρκινική, είναι δυνατόν δηλ. να την αναγνώσουμε από τ' αριστερά προς τα δεξιά και αντίστροφως με το ίδιο αποτέλεσμα. Θα μπορούσε η ειρωνική αυτή παρατήρηση ν' αποτελέσει σχόλιο των όσων λέγει ο Δημοσθένης στην § 25 και γιατί; Ποια είναι η άποψη της σοφιστικής (βλ. Εισαγωγή) για το ίδιο θέμα;

Απάντηση:

Ο Δημοσθένης στην παράγραφο 25 χρησιμοποιώντας τη λέξη **δίκαια** υποστηρίζει ότι υπάρχουν αυτοί που συμβουλεύουν πράγματι για το δίκαιο και αυτοί που συμβουλεύουν για πράγματα αθέμιτα παρουσιάζοντας τα ως δίκαια. Έτσι έκαναν και οι σοφιστές οι οποίοι στρεψοδικούσαν προκειμένου να επικρατήσουν οι απόψεις τους.

Ερώτηση 2η: Στις παραγρ. 28-29 αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της σχέσεως θετού και φυσικού δικαίου, νομιμότητας δηλ. και δικαιοσύνης. Ποια θα ήταν η απάντηση της Αντιγόνης σ' αυτόν τον προβληματισμό; (Βλ. Σοφοκλ. Ἄντιγόνη, στ. 449-457).

Απάντηση:

Η Αντιγόνη θα έβαζε πάνω από όλα την ισότητα ανάμεσα σε ανίσχυρους και ισχυρούς δίνοντας τέλος στην αντίθεση αυτή που καλλιεργήθηκε από τους ανθρώπους κι όχι από τους θεούς. Γιατί, όπως είναι γνωστό, η Αντιγόνη βάδιζε σύμφωνα με το δίκαιο των θεών και τους ηθικούς νόμους αντιπαράτασόμενη στην εξουσία του Κρέοντα που πρόσβευε την κρατική εξουσία.

Ερώτηση 3η: Πώς θα εξηγούσε ο Δημ. το γεγονός ότι οι αποφάσεις του Ο.Η.Ε. εφαρμόστηκαν πρόσφατα στην περίπτωση της εισβολής του Ιράκ στο Κουβέιτ, όχι όμως και στην αντίστοιχη περίπτωση της εισβολής των Τούρκων στην Κύπρο;

Απάντηση:

Ο Δημοσθένης θα εξηγούσε το γεγονός ως αδικία που οφείλεται σε συμφέροντα των ισχυρών, καθώς το θεσμοθετημένο διεθνές δίκαιο πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση χωρίς διακρίσεις.

Ερώτηση 4η: Ο Δημ. στις παραγρ. 32-33 (βλ. και σημ. 22) σε μια έκρηξη αγανάκτησης ζητεί από τους Αθηναίους να μην κάνουν διάκριση μεταξύ πολίτη και οπλίτη, εκστρατείας και πολιτικής δράσης. Ουσιαστικώς ζητεί να φιμωθούν οι αντίπαλοί του «ολιγαρχικοί». Νομίζετε ότι είναι δημοκρατική η «απαίτηση» αυτή; Πώς αντιμετωπίζουμε τα ζητήματα αυτά σήμερα στο δημοκρατικό μας πολίτευμα; Ποια σκοπιμότητα νομίζετε πως εξυπηρετούν παρόμοια ρητορικά «πυροτεχνήματα»;

Απάντηση:

Η απαίτηση αυτή δεν είναι δημοκρατική, καθώς στο δημοκρατικό πολίτευμα μπορούν να εκφράσουν τη γνώμη τους όλοι οι πολίτες ακόμα κι όταν ανήκουν σε διαφορετική πολιτική παράταξη. Σήμερα, παρ' όλο που υπάρχει δημοκρατία, συχνά κατηγορούνται ακόμα και ψευδώς οι πολιτικοί αντίπαλοι, πράγμα που οδηγεί στο φανατισμό της κομματικοποίησης και όχι στην υγιή πολιτικοποίηση. Η σκοπιμότητα αυτής της κατάστασης είναι να επιτύχει κάθε πλευρά το αποτέλεσμα που την εξυπηρετεί, χρησιμοποιώντας ακόμη και αθέμιτα μέσα.

Ερώτηση 5η: Ο Δημ. χρησιμοποιεί πολύ συχνά το σχήμα της αντιθέσεως με το οποίο το νόημα γίνεται ενεργέστερο. Στην τελευταία ημιπερίοδο της §§ 33 υπάρχει μια χαρακτηριστική αντίθεση. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες των δύο σκελών της αντιθέσεως όπως υποδεικνύει το σχήμα.

Απάντηση:

τῶν μὲν συμμάχων	—————	τῶν δὲ πολιτευομένων
τόν αὐτόν ἐχθρόν καί φίλον	—————	οὓς ἴστε ἥρημένους
τούς ὁμομοκότας κρινεῖν	—————	τούς τῆς πόλεως ἐχθρούς
νομίζετ'	—————	τούτους πιστοτάτους
εὐνουστάτους	—————	ἡγεῖσθε

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Ο Κλέαρχος ήταν Σπαρτιάτης στρατηγός που έζησε στο β' μισό του 5ου αι. π.Χ. Ήταν θαρραλέος και φιλοπόλεμος, με αυστηρό και αυταρχικό χαρακτήρα. Το 401 π.Χ. τάχθηκε με 2.000 μισθοφόρους στην υπηρεσία του Κύρου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη Β'. Πήρε μέρος στη μάχη στα Κούναξα το 401 π.Χ. και, μετά το θάνατο του Κύρου στη μάχη αυτή, ανέλαβε να οδηγήσει τους 10.000 Έλληνες μισθοφόρους πίσω στην Ελλάδα. Όμως, δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει την αποστολή του γιατί θανατώθηκε με δόλο από το σαράπη Τισσαφέρνη το 401 π.Χ.

2 η: 1 → δ, 2 → α, 3 → β, 4 → γ.

3 η: Η πρόταση **οἷς ἄν προέληται** είναι δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική και λειτουργεί ως δοτική αντικειμενική στο "ἐχθρόν" της κύριας πρότασης.

4 η: • **ενεστ.** συμφέρει, **πρτ.** συνέφερε, **μελ.** συνοίσει, **αόρ.** συνήνεγκε, **πρκ.** συνενήνοχεν, **υπερσ.** συνενηνόχει

• **ενεστ.** κρατεί, **πρτ.** ἐκράτει, **μελ.** κρατήσει, **αόρ.** ἐκράτησε, **πρκ.** κεκράτηκην, **υπερσ.** ἐκεκρατήκει.

5 η: **τοῦτο:** δεικτική αντων., **αὐτῶ:** επαναληπτική αντων., **αὐτοῦ:** αυτοπαθής αντων., **ἐνίοις:** αόριστη αντων., **οὐδενός:** επιμεριστική αντων., **οἷς:** αναφορική αντων., **τίνας:** ερωτηματική αντων.

6 η: 1 → α, 2 → δ, 3 → στ, 4 → β, 5 → γ, 6 → ε.

7 η: **Συνώνυμες εκφρ.:** ἐν κινδύνῳ εἰμί, εἰς κινδύνους καθίσταμαι
Αντίθετες εκφρ.: ἀκινδύνως ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἰμί.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 34-35

*Το σημαντικό είναι η ορθή πράξη.
Η υποχρέωση για πράξεις αντάξιες της
πόλης και των προγόνων.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

34. Ἀλλά γάρ οὐ χαλεπὸν
εὐρεῖν,
ὄ,τι τις κατηγορήσει
τούτων
ἢ ἐπιπλήξει
ὑμῖν τοῖς ἄλλοις,
ἀλλὰ τοῦτ' ἔργον εὐρεῖν
ἀφ' ὁποίων λόγων
ἢ ποίας πράξεως
ἐπανορθώσεται τις
ἃ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει.
Ἴσως μὲν οὖν οὐδέ [ἔργον ἐστὶ]
τοῦ παρόντος καιροῦ
λέγειν [τινά]
περὶ πάντων [τῶν πραγμάτων].
ἀλλ' ἐάν δυνηθῆτ'
ἐπικυρῶσαι
τινὶ πράξει
συμφερούση
ἃ προήρησθε,
καὶ τᾶλλ' ἴσως
καθ' ἓν ἀεὶ
βέλτιον ἂν σχοίη.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Αλλά πραγματικά δεν [είναι] δύσκολο
να βρεί [κανείς]
ποιες κατηγορίες θα εκτοξεύσει κάποιος
εναντίον αυτών
ή ποιες επικρίσεις θα διατυπώσει
σε βάρος σας για τα υπόλοιπα [θέματα],
αλλά αυτό [είναι] επίπονο να βρεί [κανείς]
με ποια λόγια δηλαδή
ή με ποια πράξη
θα επανορθώσει κανείς
όσα τώρα δεν είναι σωστά.
Ἴσως λοιπὸν οὐτε [εἶναι πράξη]
της τωρινῆς περιστάσεως
να μιλάει [κανείς]
για ὅλα [τα θέματα].
ἀλλὰ ἀν μπορέσετε
να επικυρώσετε
με κάποια πράξη
που [σας] συμφέρει
αυτά που ἤδη ἔχετε αποφασίσει
καὶ τα ἄλλα [θέματα] ἴσως
το καθένα με τη σειρά του
θα βελτιωθούν.

<p>35. Ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ἀντιλαμβάνεσθαι ὑμᾶς ἔρρωμένους τῶν πραγμάτων τούτων, καί [οἶμαι δεῖν] πράττειν [ὑμᾶς] ἄξια τῆς πόλεως, ἐνθυμουμένους ὅτι χαίρετ' ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ διεξίη τὰ πεπραγμέν' ἐκείνοις καὶ λέγῃ τὰ τρόπαια.</p> <p>Νομίζετε τοίνυν ἀναθεῖναι ταῦτα</p> <p>τοὺς προγόνους ὑμῶν οὐχ' ἵνα θαυμάζητ' αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμησθε τὰς ἀρετὰς τῶν ἀναθέντων.</p>	<p>Εγὼ λοιπόν νομίζω ὅτι πρέπει να πάρετε εσεῖς στα χέρια σας με σθένος τα θέματα αυτά [των Ροδίων] και [νομίζω ὅτι πρέπει] να κάνετε [εσεῖς] πράξεις ἀντάξιες της πόλης [μας], ἔχοντας στο μυαλό [σας] ὅτι ευχαριστιέστε να ακούτε, ὅταν κάποιος ἐπαινεῖ τους προγόνους σας και μνημονεύει διεξοδικά ὅσα ἔχουνπραχθεῖ ἀπὸ κείνους κι [ὅταν] ἀναφέρει τα μνημεῖα της νίκης τους.</p> <p>Να ἔχετε υπόψη σας λοιπόν ὅτι ἔστησαν αὐτὰ [δηλ. τα μνημεῖα της νί- κης τους]</p> <p>οι πρόγονοί σας ὄχι για να θαυμάζετε αὐτὰ βλέποντάς [τα], ἀλλὰ και για να μιμείστε τις ἀρετὲς ἐκείνων που τα ἔστησαν.</p>
---	---

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ὅ,τι: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αναφ. αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** = ὅποιος.
τίς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αορ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.
κατηγορήσει: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **κατηγορέω -ῶ** = εκτο-
 ξεύω κατηγορίες. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατηγόρουν**, μέλ. **κατηγορήσω - κατεροῶ**,
 αορ. **κατηγόρησα**, αορ. β' **κατεῖπον**, παρκ. **κατηγόρηκα - κατείρηκα**, υπερσ.
κατηγορήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀγόρευσις, ἀπαγόρευσις, ρῆσις, δικηγόρος, κα-
 τήγορος, συνήγορος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λέγω, δημηγοροῦ, φημί.
τούτων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αὐτός.

ἄλλοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο = ἄλλος.

ἐπιπλήξει: οριστ. μέλλ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του ἐπιπλήττω - ἐπιπλήσω = διατυπώνω επικρίσεις. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐπέπληττον, μέλ. ἐπιπλήξω, αρσ. ἐπέπληξα, παρκ. ἐπιπέπληγα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐκπληξίς, κατάπληξις, πληξίς, ἀπόπληξις, πληγή, πλήγμα, ἐκπληκτικός, καταπληκτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βάλλω, δέρω, πατάσσω, ῥαπίζω.

χαλεπόν: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. χαλεπός, -ή, -όν = δύσκολος.

εὗρεῖν: απαρέμφ. αρσ. β' ενεργ. φων. του εὕρισκω = βρίσκω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εὕρισκον - ἤϊρισκον, μέλ. εὕρησω, αρσ. β' εὕρον - ἤϊρον, παρκ. εὕρηκα - ἤϊρηκα, υπερσ. ἠύρηκειν - εὕρηκώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εὕρετής, εὕρεσις, ἐφεύρεσις, εὕρημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** τυγχάνω, εὕρετής γίγνομαι.

ὀποίων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. ὀποῖος, ὀποία, ὀποῖον = ὅποι-
ας λογής.

ποιάς: γεν. ενικ. θηλ. γένους της ερωτημ. αντων. ποῖος, ποία, ποῖον = ποιας λογής.

ἐπανορθώσεται: οριστ. μέλλ. μέσ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του ἐπανορθόομαι -οῦμαι = επανορθώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐπηνορθούμην, μέλ. ἐπανορθώσομαι, παθ. μέλλ. ἐπανορθωθήσομαι, αόρ. ἐπηνορθωσάμην, παθ. αόρ. ἐπηνορθώθην, παρκ. ἐπηνώρθωμαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀρθωτήρ, ὀρθωτής, ὀρθωσις, ὀρθωμα, ἀδιόρθωτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνίστημι, ἐγείρω, ἰδρύω, ὑψῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** κα-
θαίρω, καταβάλλω.

ᾧ: ονομαστ. πληθ. ουδεν. γένους της αναφορ. αντων. ὅς, ἧ, ὅ = ο οποίος.

ὀρθῶς: επίρρ. τρόπου = σωστά.

ἔχει: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του ἔχω = ἔχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω - σχήσω, αόρ. β' ἔσχον, παρκ. ἔσχηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, σχέσις, ἀνοχή, κατοχή, σχῆμα, ἠνίοχος, σχετικός, σχεδόν.

οὐδέ: σύνδεσμος συμπλεκτικός = ούτε.

καιροῦ: γεν. ενικ. αρσ. γένους, β' κλίσης του ουσ. καιρός - καιροῦ = περίσταση.

πάντων: γεν. πληθ. ουδεν. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. πᾶς, πᾶσα, πᾶν = ὅλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το πᾶς, πᾶσα, πᾶν απαντά και ως επιμεριστικής αντων. και σημαίνει ο καθένας.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του λέγω = λέγω, μιλώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔλεγον, μέλ. λέξω - ἐρῶ, αόρ. ἔλεξα - εἶπα, αρσ. β' εἶπον, παρκ. εἶρηκα, υπερσ. εἰρήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ρήτωρ, λέξις, ρῆσις, ρῆμα, λεκτικός, ρητός, ἀπόρρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί, φράζω, φωνῶ.

προήρησθε: οριστ. παρκμ. μέσ. φων. β' πληθ. πρόσ. του προαιροῦμαι = αποφα-

- σίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **προηρούμην**, μέλ. **προαιρήσομαι**, παθ. μέλλ. **προαιρεθήσομαι**, αορ. β' **προειλόμην**, παθ. αόρ. **προηρέθην**, παρκ. **προήρημαι**, υπερσ. **προηρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: αίρεσις, άφαιρέσις, άναίρεσις, αίρετός, αίρετικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: καταλαμβάνω, κυριεύω, έθέλω, έκλέγω, προτιμώ.
- δυνηθήτε**: υποτ. παθ. αόρ. β' πληθ. πρόσ. του **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έδυνάμην** - **ήδυνάμην**, μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **έδυνήθην** - **ήδυνήθην** - **έδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**.
- έπικυρῶσαι**: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φων. του **έπικυρόω** - **ῶ** = επικυρώνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: αόρ. **έπεκύρωσα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κύρωσις, κύρωμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βεβαίω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: άκυρῶ.
- συμφερούση**: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. δοτ. ενικ. του **συμφέρω** = συμφέρω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνέφερον**, μέλ. **συνοίσω**, αόρ. **συνήνεγα**, αορ. β' **συνήνεγκον**, παρκ. **συνενήνοχα**, υπερσ. **συνενηνόχην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φορεύς, φορά, φερνή, φόρος, φόρτος, σύμφορος, διάφορος, εϋφορος, άφορος, δορυφόρος, οίστός, φορῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: άγω, έχω, κομίζω, άνέχομαι, ύπομένω.
- άεί**: επίρρ. χρόνου = πάντα.
- βέλτιον**: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **άγαθός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **άγαθός**, -ή, -όν, συγκρ. **ός**, ή **άμείνων**, τό **άμεινον** - **ός** ή **βελτίων**, τό **βέλτιον** - **ός**, ή **κρείττων**, τό **κρείττον** - **ός**, ή **λώφον**, τό **λῶφον**, υπερθ.: **άριστος**, -η, ον - **βέλτιστος**, -η, -ον - **κράτιστος**, -η, -ον, **λῶστος**, -η, -ον.
- σχόιη**: ευκτ. αορ. β' ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **έχω** = έχω. Βλέπε πιο πάνω.
- έγώ**: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **έγώ**, σύ, [οϋ: γενική] = εγώ.
- ΠΡΟΣΕΞΕ**: Δεν απαντά η ονομαστ. του γ' προσώπου.
- οΐμαι**: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **οΐομαι** - **οΐμαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ῶόμην** - **ῶόμην**, μέλ. **οΐήσομαι**, αόρ. **ῶήθην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: οΐσις, οΐηματίας, οΐήτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δοκῶ, δοκεΐ μοι, ήγοῦμαι, νομίζω, φρονῶ.
- δειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του απρόσ. **δει** = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έδει**, μέλ. **δειήσει**, αορ. **έδέησε**, παρκ. **δεδέηκε**, υπερσ. **έδεδειήκει**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δέησις, άδέητος, ένδεής, άνενδεής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: πρέπει, προσήκει, χρή.
- άντιλαμβάνεσθαι**: απαρέμφ. ενεστ. μέσ. φων. του **άντιλαμβάνομαι** = κρατώ κάτι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **άντελαμβανόμην**, μέλ. **άντιληφθήσομαι**, αορ. β' **άντελαβόμην**, παθ. αόρ. **άντελήφθην**, παρκ. **άντείλημμαι**, υπερσ. **άντειλήμμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: λήπτης, λήψις, άντίληψις, σύλληψις, ληπτός, συλλήβδην, άντιληπτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: αίρῶ, δέχομαι, δανείζομαι, μισθοῦμαι, ώνοῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δίδομαι, παρέχω, χορηγῶ.
- έρρωμένως**: επίρρ. τρόπου = με ανδρεία, με σθένος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **έρρωμένως**, συγκρ. **έρρωμενέστερον**, υπερθ. **έρρωμενέστατα**.

- πράττειν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του **πράττω - πράσσω** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπραττον**, μέλ. **πράξω**, αόρ. **ἔπραξα**, παρκ. **πέπραχα - πέπραγα**, υπερσ. **ἐπεπράχειν - ἐπεπράγειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πράκτωρ, πράξις, πράγμα, ἀπρακτος, πρακτέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.
- ἐνθυμουμένους:** μτχ. ενεστ. μέσ. φων. αιτιατ. πληθ. του **ἐνθυμέομαι - οὔμαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνεθυμούμην**, μέλ. **ἐνθυμήσομαι**, αόρ. παθ. **ἐνεθυμήθην**, παρκ. **ἐντεθύμημαι**, υπερσ. **ἐνετεθυμήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐνθύμησις, ἐνθύμημα, ἐνθυμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διανοοῦμαι, ἐννοῶ, λογίζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἐπιλανθάνομαι.
- χαίρετε:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. β' πληθ. πρόσ. του **χαίρω** = ευχαριστιέμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔχαιρον**, μέλ. **χαίρήσω**, αορ. β' **ἐχάρην**, παρκ. **γέγηθα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χαρά, χάρις, χάριμα, περιχαρής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγάλλομαι, γέγηθα, εὐθυμῶ, εὐφραίνομαι, ἥδομαι, τέρομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀθυμῶ, ἀλγῶ, ἄχθομαι, θλίβομαι, λυποῦμαι.
- ἀκούοντες:** μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του **ἀκούω** = ακούω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤκουον**, μέλ. **ἀκούσομαι**, αορ. **ἤκουσα**, παρκ. **ἀκήκοα**, υπερσ. **ἀκηκόειν - ἤκηκόειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀκοή, ἄκουσμα, ὑπήκοος, εὐήκοος, ἀκουστός, ἀνήκουστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰσθάνομαι, πυνθάνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀνηκουσῶ.
- ὅταν:** σύνδεσμος χρονικοῦποθετικός = ὅταν.
- ἐπαινῆ:** υποτ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **ἐπαινέω - ῶ** = επαινῶ, εγκωμιάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπῆνουν**, μέλ. **ἐπαινέσομαι - ἐπαινέσω**, αόρ. **ἐπῆνεσα**, παρκ. **ἐπῆνεκα**, υπερσ. **ἐπῆνέκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπαινέτης, παραινέσεις, ἐπαινετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, εὐλογῶ, ὑμνῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** αἰτιῶμαι, κατηγορῶ, λοιδορῶ, μέμφομαι.
- προγόνους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' κλίσης του ουσ. **πρόγονος - προγόνου** = πρόγονος.
- πεπραγμένα:** μτχ. παρκμ. μέσ. φων. αιτ. πληθ. του **πράττομαι**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπραττόμην**, μέλ. **πράξομαι** παθ. μέλλ. **πραχθήσομαι**, αόρ. **ἐπραξάμην**, παθ. αόρ. **ἐπράχθην** παρκ. **πέπραγμαί**, υπερσ. **ἐπεπράγμην**. Βλέπε πιο πάνω.
- ἐκεῖνοις:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος.
- διεξίη:** υποτ. ενεστ. ενεργ. φων. γ' ενικ. πρόσ. του **διεξέρχομαι - διεξείμι** [: διά + ἐκ + ἔρχομαι - εἶμι] = μνημονεύω διεξοδικά. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διεξῆα - διεξήειν**, μέλ. **διεξείμι**, αόρ. **διεξῆλθον**, παρκ. **διεξελήθουθα**, υπερσ. **διεξεληλύθειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἴτης, ἰταμότης, εἰσητήριον, ἰσθμός, ἐξίτηλος, ἰτέον, ἰταμῶς. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφικνοῦμαι, ἔρχομαι, ἦκω, πορεύομαι.

τρόπαιον: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους β΄ κλίσης του ουσ. **τρόπαιον - τροπαίου** = τρόπαιο.

λέγει: υποτ. ενεστ. ενεργ. φων. γ΄ ενικ. πρόσ. του **λέγω** = μιλώ, αναφέρω. Βλέπε πιο πάνω.

νομίζετε: προστ. ενεστ. ενεργ. φων. β΄ πληθ. πρόσ. του **νομίζω** = έχω υπόψη.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐνόμιζον**, μέλ. **νομιῶ**, αόρ. **ἐνόμισα**, παρκ. **νενόμισα**, υπερσ. **ἐνενομίζειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** νόμισμα, νομιστός, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, ἠγοῦμαι, κρίνω, οἶομαι, φρονῶ.

ἀναθεῖναι: απαρέμφ. αορ. β΄ ενεργ. φων. του **ἀνατίθημι** = στήνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνετίθην**, μέλ. **ἀναθήσω**, αόρ. β΄ **ἀνέθηκα**, παρκ. **ἀνατέθεικα - ἀνατέθηκα**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: θέτης, θεσμός, ἀνάθημα, θήκη, θεμέλιος.

ἴνα: σύνδεσμος τελικός = για να.

θαυμάζετε: υποτ. ενεστ. ενεργ. φων. β΄ πληθ. πρόσ. του **θαυμάζω** = θαυμάζω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐθαύμαζον**, μέλ. **θαυμάσομαι**, αόρ. **ἐθαύμασα**, παρκ. **τεθαύμακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** θαυμαστής, θαυμασμός, θαυμαστός, ἀξιοθαύμαστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγαμαι, ἐκπλήττομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀτιμάζω, καταφρονῶ.

θεωροῦντες: μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. ονομ. πληθ. του **θεωρέω -ῶ** = βλέπω, παρακολουθῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐθεώρουν**, μέλ. **θεωρήσω**, αόρ. **ἐθεώρησα**, παρκ. **τεθεώρηκα**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐπιθεωρητής, θεώρησις, θεώρημα, θεωρητικός, ἀθεώρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** θεῶμαι, σκοπῶ, ὄρῶ.

μιμήσθε: υποτ. ενεστ. β΄ πληθ. του **μιμέομαι-οῦμαι** = μιμούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐμιμούμην**, μέλ. **μιμήσομαι και μιμηθήσομαι**, αόρ. **ἐμιμησάμην και ἐμεμήθην**,

παρκ. **μεμίμημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μιμητής, μίμησις, μιμητικός, μιμητός, ἀμίμητος, μιμητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ζηλῶ.

ἀναθέντων: μτχ. αορ. ενεργ. φων. γεν. πληθ. του **ἀνατίθημι**. Βλέπε πιο πάνω.

ἀρετάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους, α΄ κλίσης του ουσ. **ἀρετή - ἀρετῆς** = αρετή, ανδρεία.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Κατηγορέω-ῶ: κατηγορήμα, κατηγορηματικός, κατηγορητήριο, κατηγορία, κατηγορία, κατηγορούμενος, κατηγορώ, κατηγορηματικότητα. **Καιρός:** καιρικός, κακοκαιρία, καλοκαιρί, ευκαιρία, εὐκαρπος, ευκαιρώ, καιρός. **Ἀντιλαμβάνομαι:** λαβή, υπόληψη, αντίληψη, σύλληψη, περίληψη, πρόσληψη, κατάληψη, συλλαμβάνω, περιλαμβάνω, αντιλαμβάνομαι, προσλαμβάνω, αναλαμβάνω, καταλαμβάνω. **Ἐπαινέω-ῶ:** επαινέτης, ἐπαινος, πενεύω, παίνεμα, επαινετός, παινεσιάζω. **θεωρῶ:** επιθεωρώ, επιθεωρητής, θεώρηση, θεωρώ, επιθεώρηση, θεώρημα, θεωρητικός, αθεώρητος. **Τρόπαιον:** τρέπω, τροπή, τροπικός, τρόπος, καλύτερος, κακότερος, τροπαιούχος, τροπολογία, τροπαιοφόρος.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΗΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

κατηγορεῖ: [ΧΡΟΝ.] παρ. κατηγορεῖ, μέλ. κατηγορήσει / κατερεῖ, ἀόρ. κατηγορήσε, ἀόρ. β' κατεῖπε, πρκ. κατηγορήκε / κατείρηκε, υπερσ. κατηγορήκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κατηγορήσει, υποτ. -, ευκτ. κατηγορήσοι, προστ.-, απαρ. κατηγορήσειν, μτχ. κατηγορήσων, -α, -ον.

ἐπιπλήττει / ἐπιπλήσσει: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐπέπληττε, μέλ. ἐπιπλήξει, ἀόρ. ἐπέπληξε(ν), πρκ. ἐπιπέπληγε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπιπλήξει, υποτ. -, ευκτ. ἐπιπλήξοι, προστ.-, απαρ. ἐπιπλήξειν, μτχ. ἐπιπλήξων, -α, -ον.

εὐρίσκειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. εὐρήσειν, ἀόρ. β' εὐρεῖν, πρκ. εὐρήκηναι.

ἐπανορθοῦται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐπνηρωθοῦτο, μέλ. ἐπανορθώσεται / ἐπανορθωθήσεται, ἀόρ. ἐπνηρωθώσατο / ἐπνηρωθώθη, πρκ. ἐπηνώρθωται. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπανορθώσεται, υποτ. -, ευκτ. ἐπανορθώσοιτο, προστ.-, απαρ. ἐπανορθώσεται, μτχ. ἐπανορθώσομενος, -η, -ον.

ἔχει: [ΧΡΟΝ.] παρ. εἶχε, μέλ. ἔξει / σχήσει, ἀόρ. β' ἔσχε, πρκ. ἔσχηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχει, υποτ. ἔχη, ευκτ. ἔχοι, προστ. ἐχέτω, απαρ. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

παρόντος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παραιομένου, ἀόρ. β' παραγενομένου, πρκ. παραγεγονότος.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξειν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, πρκ. εἰρηκέναι.

προαιρεῖσθε: [ΧΡΟΝ.] παρ. προηρεῖσθε, μέλ. προαιρήσεσθε / προαιρεθήσεσθε, ἀόρ. β' προείλεσθε / προηρέθητε, πρκ. προήρησθε, υπερσ. προήρησθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προήρησθε, υποτ. προηρημένοι ἦτε, ευκτ. προηρημένοι εἴητε - εἶτε, προστ. προήρησθε, απαρ. προηρηθῆσθαι, μτχ. προηρημένους, -η, -ον.

δύνησθε: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. δυνηθῆτε / δυνασθῆτε, πρκ. δεδυνημένοι ἦτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐδυνήθητε / ἠδυνήθητε / ἐδυνάσθητε, υποτ. δυνηθῆτε, ευκτ. δυνυθείητε / δυνυθείτε, προστ. δυνήθητε, απαρ. δυνηθῆναι, μτχ. δυνηθείς, -εῖσα, -έν.

ἐπικυροῦν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπικυρώσειν [: μετγν.], ἀόρ. ἐπικυρώσαι.

συμφερούση: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συνουσοῦση, ἀόρ. συνενεγκούση, πρκ. συνενοχυῖα.

ἔχοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔξοι / σχήσοι, ἀόρ. β' σχοίη, πρκ. ἐσχηκῶς εἶη

οἶομαι / οἶμαι: [ΧΡΟΝ.] παρ. ᾠόμην / ᾠμην, μέλ. οἰήσομαι, ἀόρ. ᾠήθην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶομαι / οἶμαι, υποτ. οἶωμαι, ευκτ. οἰοίμην, προστ.-, απαρ. οἶεσθαι, μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

δεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δεήσειν, ἀόρ. δεῆσαι, πρκ. δεδεηκέναι.

ἀντιλαμβάνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀντιληφθήσεσθαι, ἀόρ. β' ἀντιλαβέσθαι / ἀντιληφθῆναι, πρκ. ἀντειλήφθαι.

πράττειν / πράσσειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πράξειν, άόρ. πράξει, πρκ. πεπραχέναι / πεπραγέναι.

ένθυμουμένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ένθυμησομένους, άόρ. ένθυμηθέντας, πρκ. ένθεθυμημένους.

χαίρετε: [ΧΡΟΝ.] παρ. έχαίρετε, μέλ. χαιρήσετε, άόρ. β' έχάρητε, πρκ. γεγήθατε.

άκούοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άκουσόμενοι, άόρ. άκούσαντες, πρκ. άκηκοότες.

έπαινή: [ΧΡΟΝ.] άόρ. έπαινήση, πρκ. έπηνεκώς ή. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έπαινεί, υποτ. έπαινή, ευκτ. έπαινοί / έπανοίη, προστ. έπαινείτω, απαρ. έπαινείν, μτχ. έπαινών, -ούσα, -ούν.

πραττόμενα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πραξόμενα / πραχθησόμενα, άόρ. πραξάμενα / πραχθέντα, πρκ. πεπραγμένα.

διεξέροχηται / διεξίη: [ΧΡΟΝ.] άόρ. διεξέλθη, πρκ. διεξεληλυθώς ή. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διεξέροχηται / διεξίησι, υποτ. διεξίη, ευκτ. διεξίηοι / διεξίηοίη, προστ. διεξίητω, απαρ. διεξίηναι, μτχ. διεξιών, -ούσα, -όν.

λέγη: [ΧΡΟΝ.] άόρ. λέξη / είπη, πρκ. είρηκώς ή.

νομίζετε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. νομίσατε, πρκ. νενομικότες έστε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. νομίζετε, υποτ. νομίζητε, ευκτ. νομίζοιτε, προστ. νομίζετε, απαρ. νομίζειν, μτχ. νομίζων, -ουσα, -ον.

άνατιθέναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άναθήσειν, άόρ. β' άναθείναι, πρκ. άνατεθεικέναι και άνατεθηκέναι.

θαυμάζητε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. θαυμάσητε, πρκ. τεθαυμακότες ήτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. θαυμάζετε, υποτ. θαυμάζητε, ευκτ. θαυμάζοιτε, προστ. θαυμάζετε, απαρ. θαυμάζειν, μτχ. θαυμάζων, -ουσα, -ον.

θεωροούντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. θεωρήσοντες, άόρ. θεωρήσαντες, πρκ. τεθεωρηκότες.

μιμήσθε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. μιμήσησθε / μιμηθήτε, πρκ. μεμιμημένοι ήτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. μιμείσθε, υποτ. μιμήσθε, ευκτ. μιμοίσθε, προστ. μιμείσθε, απαρ. μιμείσθαι, μτχ. μιμούμενος, -η, -ον.

άνατιθέντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άναθησόντων, άόρ. β' άναθέντων, πρκ. άνατεθεικόντων και άνατεθηκόντων.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

κατηγοῶ [: κατήγορος: κατά + άγορεύω], **έπιπλήττω** [: έπί + πλήττω], **έπανορθοῦμαι** [: έπί + άνά + όρθοῦμαι], **όρθως** [: όρθός], **προαιροῦμαι** [: πρό + αίροῦμαι], **παρών** [: παρά + ών], **έπικυρῶ** [: έπί + κυρῶ: κῦρος], **συμφέρω** [: σύν + φέρω], **άντιλαμβάνομαι** [: άντί + λαμβάνομαι], **πράγμα** [: πράσσω - πράπτω], **ένθυμοῦμαι** [: έν + θυμός], **έπαινώ** [: έπί + αίνω], **πρόγονος** [: πρό + γόνος], **διεξέροχομαι** [: διά + έκ + έροχομαι], **τρόπαιον** [: τρέπω], **άνατίθημι** [: άνά + τίθημι], **θαυμάζω** [: θαῦμα].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση**

1. Ἄλλά γάρ οὐ χαλεπὸν [ἐστίν] εὐρεῖν [τινα]: κύρ. πρότ. εὐρεῖν: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση οὐ χαλεπὸν [ἐστίν: ενν.]: το ρήμα της πρότασης. [τινά: ενν.]: υποκ. στο εὐρεῖν [: ετεροπροσωπία]. γάρ: σύνδεσμος βεβαιωτικός [εδῶ].
2. ὅ,τι τις κατηγορήσει τούτων: δευτ. πλάγια ερωτηματ. πρότ. μερικής άγνοιας αντικ. στο εὐρεῖν της κύριας πρότασης. τις: υποκ. στο κατηγορήσει [: το ρήμα της πρότασης]. τούτων: αντικ. ὅ,τι: συστ. αντικ.
3. ἢ [ὅ,τι] τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξει: δευτ. πλάγια ερωτημ. πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη πλάγια, γιατί συνδέεται μ' αυτήν παρατακτικά με το διαζευτικό σύνδεσμο ἢ. [τις: ενν.]: υποκ. στο ἐπιπλήξει [: το ρήμα της πρότασης]. ὑμῖν: αντικ. στο ἐπιπλήξει. ὅ,τι [:ἦντινα ἐπίπληξιν]: σύστ. αντικ. στο ἐπιπλήξει. τοῖς ἄλλοις: δοτ. της αιτίας ή της αναφοράς [κατ' ἄλλη άποψη επιθετικός προσδιορισμός στο ὑμῖν].
4. ἀλλά τοῦτ' ἔργον [ἐστίν] εὐρεῖν [τινα]: κύρ. πρότ. εὐρεῖν: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση ἔργον [ἐστίν: ενν.]: το ρήμα της πρότασης. [τινα: ενν.]: υποκ. στο εὐρεῖν [: ετεροπροσωπία]. τοῦτο: αντικ. στο εὐρεῖν.
5. ἀφ' ὁποῖων λόγων ἢ ἀπό πράξεως ποίας ἐπανορθώσεται τις: δευτ. πλάγια ερωτημ. πρότ. μερικής άγνοιας, επεξήγηση στο τοῦτο της κύριας πρότασης. τίς: υποκ. στο ἐπανορθώσεται [: το ρήμα της πρότασης]. ἀπό λόγων - [ἀπό]πράξεως: εμπρόθετοι προσδ. τρόπου. ὁποῖων: επιθ. προσδ. στο λόγων. ποίας: επιθ. προσδ. στο πράξεως.
6. ἃ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. αντικ. στο ἐπανορθώσεται της πλάγιας ερωτημ. πρότασης. ἃ: υποκ. στο οὐκ ἔχει [: το ρήμα της πρότασης: αττική σύνταξη]. νῦν: επιρρ. προσδ. του χρόνου. ὀρθῶς: επιρρ. προσδ. τρόπον.
7. Ἴσως μὲν οὖν οὐδέ τοῦ παρόντος [ἔργον ἐστί] καιροῦ περί πάντων λέγειν [τινά]: κύρ. πρότ. λέγειν: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση οὐδέ [ἔργον ἐστί] : το ρήμα της πρότασης. [τινά: ενν.]: υποκ. στο λέγειν. Ἴσως: επιρρηματικός προσδ. τρόπου. περί πάντων: εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς. καιροῦ: γενική κατηγορηματική της ιδιότητας από το [ἔργον]. τοῦ παρόντος: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο καιροῦ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Από τη λέξη ἔργον εξαρτάται συνήθως γενική του δημιουργού (παράδ. 1) ή της ιδιότητας της ιδιότητας είναι, όταν η γενική είναι ουσιαστικό αφηρημένο (παράδ. 2).

Παράδειγμα - Μετάφραση

α. Ἔργον ἀνδρός (= το έργο που δημιούργησε ή που έκανε ο άνδρας). —

Ἔργα ἀνθρώπων (= έργα που έκαναν οι άνθρωποι).

β. Ἔργον δικαιοσύνης. — Ἔργον κακίας.

Βλέπε ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 162.

- 8.** ἀλλά καί τᾶλλ' ἄν ἴσως καθ' ἓν αἰί βέλτιον σχοίη: κύρ. πρότ. τᾶλλα: υποκ. [: αττική σύνταξη] στο ἄν σχοίη [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. ἴσως - βέλτιον: επιρρηματικοί προσδ. του τρόπου. καθ' ἓν: εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει διανομή. αἰί: επιρρ. προσδ. χρόνου.
- 9.** ἐάν δυνηθῆτ' ἐπικυρῶσαι συμφερούση τινί πράξει: δευτ. υποθ. πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο δυνηθῆτε [: το ρήμα της πρότασης] και στο ἐπικυρῶσαι [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο δυνηθῆτε. τινί: επιθ. προσδ. στο πράξει: δοτ. του τρόπου ή μέσου και υποκ. στη μτχ. συμφερούση: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο πράξει. [ὑμῖν: ενν.]: αντικ. στη μτχ. συμφερούση.
- 10.** ἃ προήρησθε: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση αντικ. στο ἐπικυρῶσαι της υποθ. πρότασης. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο προήρησθε [: το ρήμα της πρότασης]. ἃ [: ἅς προαιρέσεις]: σύστ. αντικ. στο προήρησθε.
- ἐάν δυνηθῆτε [: υπόθ.] - ἄν σχοίη [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.
- 11.** ἐγώ μὲν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων τούτων ἐρρωμένους, καί πράττειν ἄξια τῆς πόλεως, ἐνθυμουμένους: κύρ. πρότ. ἐγώ: υποκ. στο οἶμαι [: το ρήμα της πρότασης]. δεῖν: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο οἶμαι. ὑμᾶς: υποκ. στη μτχ. ἐνθυμουμένους [: τροπ. μτχ.] και στα ἀντιλαμβάνεσθαι και πράττειν [: ετεροπροσωπία]: τελικά απαρέμφορα υποκ. στο απρόσωπο δεῖν. τούτων: επιθ. προσδ. στο τῶν πραγμάτων: αντικ. στο ἀντιλαμβάνεσθαι. ἄξια [: ἀξίας πράξεις]: σύστ. αντικ. στο πράττειν. τῆς πόλεως: γενική της αξίας από το ἄξια.
- 12.** ὅτι χαίρετ' ἀκούοντες: ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. ἐνθυμουμένους της προηγούμενης πρότασης. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο χαίρετε [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. ἀκούοντες: κατηγ. μτχ. από το χαίρετε.
- 13.** ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν: δευτ. χρονικοῦποθετική πρότ. τίς: υποκ. στο ἐπαινῇ [: το ρήμα της πρότασης]. τοὺς προγόνους: αντικ. στο ἐπαινῇ. ὑμῶν: γενική κτητική στο τοὺς προγόνους.
- 14.** καί [ὅταν] τά πεπραγμένα ἐκείνοις διεξίη: δευτ. χρονικοῦποθετική πρόταση, ὅτι και η προηγούμενη, γιατί συνδέεται μ' αυτήν παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο καί. [τίς: ενν.]: υποκ. στο διεξίη [: το ρήμα της πρότασης]. ἐκείνοις: ποιητ. αίτιο στη μτχ. τά πεπραγμένα: επιθ. μτχ. αντικ. στο διεξίη. τά: υποκ. στη μτχ. πεπραγμένα.

- 15. και [ὅταν] τά τροπαια λέγη:** δευτ. χρονικοῦποθετική πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη, γιατί συνδέεται μ' αυτήν παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. [τίς: ενν.]: υποκ. στο **λέγη** [: το ρήμα της πρότασης]. **τά τροπαια:** αντικ. στο λέγη.
- Ο χρονικοῦποθετικός λόγος: **ὅταν ἐπαινῆ** – [ὅταν διεξίη] – [ὅταν] **λέγη** [: υπόθ.] – **χαίρετε** [: απόδ.] είναι σύνθετος και δηλώνει την **αόριστη επανάληψη** στο παρόν και στο μέλλον.
- 16. νομίζετε τοίνυν ταῦτ' ἀναθεῖναι τοὺς προγόνους ὑμῶν:** κύρ. πρό. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **νομίζετε** [: το ρήμα της πρότασης]. **προγόνους:** υποκ. στο **ἀναθεῖναι** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο νομίζετε. **ταῦτα:** σύστ. αντικ. στο ἀναθεῖναι. **ὑμῶν:** γεν. κτητ. στο τοὺς προγόνους.
- 17. οὐχ' ἵνα θαυμάζητ' αὐτά θεοροῦντες:** δευτ. τελ. πρό. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **οὐ θαυμάζητε** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μετχ. **θεοροῦντες:** κατηγ. μετχ. ἀπό το οὐ θαυμάζητε [: ρήμα ψυχικού πάθους]. **αὐτά:** αντικ. στη μετχ. θεοροῦντες.
- 18. ἀλλ' ἵνα καί μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς:** δευτ. τελ. πρότ. που συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη τελική με τον **ἀλλά**. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **μιμῆσθε** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὰς ἀρετάς:** αντικ. στο μιμῆσθε. **τῶν ἀναθέντων:** επιθ. μετχ. γεν. κτητ. στο τὰς ἀρετάς. **τῶν:** υποκ. στη μετχ. ἀναθέντων.
- ΠΡΟΣΕΞΕ:** Από τις λέξεις **σῶμα** και **ψυχή** και από τις λέξεις που δηλώνουν μέλη του σώματος [όπως: **χείρ, πούς, οὖς** κ.λπ] και ιδιότητες της ψυχής [όπως: **ἀρετή, ἦθος, εὐγένεια, κακία** κ.λπ] εξαρτάται γενική κτητική.
- Ἔτσι και από το **ἀρετή** της προηγούμενης πρότασης η γενική κτητική **τῶν ἀναθέντων**. Βλέπε **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 71.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. "Α νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει:** Ἐμμεσα ο Δημοσθένης αναφέρεται σε ὅ,τι δεν πάει καλά τη στιγμή που εκφωνεί το λόγο του. Πρόκειται για εσωτερικές και εξωτερικές υποθέσεις της Αθήνας. Ως προς τις εσωτερικές οι Αθηναῖοι διχάζονται και φαίνονται αναποφάσιστοι σχετικά με τον τρόπο που θα υπερασπίσουν την πόλη τους. Ως προς τις εξωτερικές αρνούνται να βοηθήσουν τους Ροδίους να αποκτήσουν ελευθερία και δημοκρατία.
- 2. Ἄλλ' ἐάν ᾗ προήρησθε δυνηθῆτ' ἐπικυρῶσαι συμφερούση τινί πράξει:** Ο Δημοσθένης συμβουλεύει τους συμπολίτες του να επικυρώσουν τις τυχόν αποφάσεις τους προκειμένου να βγουν από την αδράνεια. Ἴσως κατά τη γνώμη του το μόνο που χρειάζονται είναι κάποιον να τους αφυπνίσει.

- 3. Καί πράττειν ἄξια τῆς πόλεως:** Ο Δημοσθένης ζητά από τους Αθηναίους να φανούν αντάξιοι της μεγάλης ιστορίας της πόλης τους, δοξάζοντάς την ακόμα μια φορά, προσφέροντας βοήθεια σ' αυτούς που την έχουν ανάγκη. Κατά τη γνώμη του λοιπόν η υπεράσπιση των Ροδίων αποτελεί αφορμή για θετικά σχόλια υπέρ της Αθήνας στο μέλλον.
- 4. "Οτι χαίρετ' ἀκούοντες, ὅταν τις επαινῆ τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ τὰ πεπραγμέν' ἐκείνοις διεξίη καὶ τὰ τρόπαια λέγη:** Στο σημείο αυτό δίνεται για τους Αθηναίους η πληροφορία ότι χαίρονταν, όταν κάποιος επαινούσε τους προγόνους τους και τις νίκες που αυτοί πέτυχαν. Οι Αθηναίοι αισθάνονταν υπερήφανοι για το παρελθόν τους, μόνο που σύμφωνα με τα λεγόμενα του Δημοσθένη έπρεπε να ενδιαφερθούν για τη διατήρηση της καλής φήμης της πόλης τους. Οι ένδοξοι πρόγονοι ήταν ένα θέμα που πάντα συγκινούσε τους Αθηναίους. Σκόπιμα λοιπόν ο ρήτορας αναφέρεται στο θέμα αυτό σαν μια ύστατη προσπάθεια να τους αυξήσει το ενδιαφέρον για την πόλη τους και για τους Ροδίους.
- 5. Τρόπαια:** Τρόπαιο ήταν ένα πρόχειρο θριαμβευτικό μνημείο που στήνονταν στο πεδίο της μάχης από τους νικητές για χάρη της τροπής σε φυγή των εχθρών. Συγκεκριμένα οι νικητές κρεμούσαν σε ένα δέντρο ή σε ξύλινο στύλο ασπίδες, περικεφαλαίες και άλλα όπλα από τους εχθρούς. Αν ο εχθρός ανεχόταν την έγερση τροπαίου αυτό, σήμαινε ότι παραδεχόταν την ήττα του. Από τη στιγμή που στήνονταν το τρόπαιο ήταν απαράβιαστο και αφιερωνόταν στο Δία Τροπαίο. Αν και οι δύο αντίπαλοι έπαιρναν λάφυρα, έστηναν ο καθένας το δικό του τρόπαιο. Πάνω στο τρόπαιο υπήρχε συνήθως επιγραφή που περιέγραφε τις λεπτομέρειες της μάχης Η καταστροφή τροπαίου εθεωρείτο ιεροσυλία, γι' αυτό τα τρόπαια αφήνονταν να καταστραφούν από μόνα τους. Στις νίκες σε ναυμαχία τα τρόπαια στήνονταν στην κοντινότερη ακτή.
- 6. Ἄλλ' ἵνα μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς:** Ο Δημοσθένης προτείνει στους Αθηναίους να μιμηθούν τους προγόνους τους και να μην αρκούνται μόνο στο να θαυμάζουν το έργο τους. Πρέπει λοιπόν να βοηθήσουν τους Ροδίους να βγούν από τη δύσκολη θέση. Παρ' όλα αυτά ο Δημοσθένης δεν προτείνει τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί η βοήθεια στους Ροδίους. Κινείται σε ένα θεωρητικό επίπεδο ίσως, γιατί ήξερε ότι οι Αθηναίοι τελικά δεν θα πειστούν.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Τελειώνοντας την ομιλία του ο Δημοσθένης δηλώνει αμηχανία στο να βρεθεί ένας τρόπος για να διορθωθούν, όσα δεν έχουν γίνει σωστά ως τώ-

ρα από τους συμπολίτες του. Τους προτείνει μάλιστα να κοιτάζουν το συμφέρον τους και καταλήγει διατυπώνοντας την προσωπική του άποψη για την υπόθεση των Ροδίων· τα τρόπαια των προγόνων σας δεν είναι αντίκες για να τα θαυμάζετε αλλά παραδείγματα που πρέπει να τα μιμηθείτε, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** λόγων — πράξεως • οὐχ ἵνα θαυμάζητε — ἀλλ' ἵνα καὶ μιμησθε.
2. **Έμφαση:** τοῦτο — ἐγώ
3. **Υπερβατό:** τάς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.
4. **Παρήγηση:** ἐγώ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν — τῶν πραγμάτων τούτων πράττειν.
5. **Πρόταξη:** ὅμιν ἐπιπλήξει — **τά τρόπαια** λέγει — **τούτ'** ἀναθεῖναι [αντικείμενα] — **περὶ πάντων** λέγειν — **καθ' ἓν** σχοίη [επιρρηματικοί προσδ.].
6. **Λιτότητα:** οὐκ ὀρθῶς.
7. **Πολυσύνδετο** και **ομοιοτέλετο:** ὅταν τις ἐπαινῇ **καί** τά πράγματα διεξίη **καί** τά τρόπαια.
8. **Χιαστό:** ὁποίων — λόγων
πράξεως — ποίας.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. «Ἄλλὰ γάρ ... ἔργον εὐρεῖν»	α. αντίθεση
2. «ὁποίων λόγων ἢ πράξεως ποίας»	β. υπερβατό
3. «οὐχ ἵνα θαυμάζητε... ἀλλ' ἵνα καὶ μιμησθε».	γ. χιαστό

Ερώτηση 2η: Πώς τελειώνει το λόγο του ο Δημοσθένης;

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. «ὄ,τι τίς κατηγορήσει τούτων»	α. αναφορική προσδιοριστική πρόταση, αντικείμενο στο ρ. «ἐπανορθώσεται».
2. «ἂφ' ὁποίων λόγων [ἐπανορθώσεται τις]»	β. αναφορική προσδιοριστική πρότ., αντικείμενο στο απαρεμφ. «ἐπικυρώσαι».
3. «ἄ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει»	γ. πλάγια ερωτηματική πρότ. μερικής άγνοιας, επεξήγηση στο «τούτο».

4. «ἄ προήρησθε»

δ. πλάγια ερωτηματική πρότ., μερικής άγνοιας, αντικείμενο στο «εὐρεῖν».

Ερώτηση 4η: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά παρακάτω λέξεις: ἄ (νὺν οὐκ ὀρθῶς ἔχει), καιροῦ, συμφερούση, ἄ (προήρησθε), τῶν πραγμάτων, τῆς πόλεως.

Ερώτηση 5η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

A

1. εὐρεῖν
2. προήρησθε
3. δυνήθητε
4. σχοίη
5. ἀναθεῖναι

B

- α. προστακτική παθ. αόρ.
- β. απαρέμφατο αόρ. β΄
- γ. ενκτική αορ. β΄
- δ. απαρέμφατο αορ.
- ε. οριστική προκ.

Ερώτηση 6η: προήρησθε, σχοίη: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γράψετε το απαρέμφατο και τη μετοχή του ίδιου χρόνου.

Ερώτηση 7η: Να γράψετε την ετυμολογία των παρακατω λέξεων: ἔπανορθοῦμαι, διεξέροχομαι.

Ερώτηση 8η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα ομόρριζά τους στη Β στήλη.

A

1. προήρησθε
2. συμφερούση
3. δεῖν
4. ἀντιλαμβάνεσθαι
5. διεξίη

B

- α. δορυφόρος
- β. εξαίρεση
- γ. εισητήριο
- δ. ενδεής
- ε. λάφυρο

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ §§ 25-33

Ερώτηση 1η: δυνηθήτ΄, ἐπαινῆ, διεξίη, λέγη, θαυμάζητ΄, μιμήσθε: να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΥΚΤΙΚΗ

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

δυνηθήτε
ἐπαινῆ
διεξίη
λέγη
θαυμάζητε
μιμήσθε

Απάντηση:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΥΚΤΙΚΗ

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

ἔδυνήθητε
ἐπαινέτ
δίεισιν(ν)
λέγει
θαυμάζετε
μιμείσθε

δυνηθήτε
ἐπαινῆ
διεξίη
λέγη
θαυμάζητε
μιμήσθε

δυνηθείτε και δυνηθείτε
ἐπαινοῖ και ἐπαινοίη
διεξιοι και διεξιοίη
λέγοι
θαυμάζοιτε
μιμοῖσθε

δυνήθητε
ἐπαινέτω
διεξίτω
λεγέτω
θαυμάζετε
μιμείσθε.

Ερώτηση 2η: τοῦ παρόντος καιροῦ: να κλιθούν μαζί.

Απάντηση:

		Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	ὁ	παρών	καιρός	οἱ	παρόντες	καιροί
Γεν.	τοῦ	παρόντος	καιροῦ	τῶν	παρόντων	καιρῶν
Δοτ.	τῷ	παρόντι	καιρῷ	τοῖς	παροῦσι	καιροῖς
Αιτ.	τόν	παρόντα	καιρόν	τούς	παρόντας	καιρούς
Κλητ.	ῶ	παρόν	καιρέ	ῶ	παρόντες	καιροί.

Ερώτηση 3η: κατηγορήσει-ἐπιπλήξει, [οὐδὲ] χαλεπόν εὐρεῖν - ἔργον εὐρεῖν, ἐπαινή - διεξιῆ - λέγει. **Τι νομίζετε ότι προσφέρουν στο λόγο από αισθητική και σημασιολογική άποψη τα συνώνυμα; Προσέχοντας τις διαφορές στη σύνταξη και τη σημασία, να αντιστοιχίσετε τις φράσεις των δύο στηλών στην άσκηση που ακολουθεί:**

κατηγορῶ	κόλακας
ἐπιπλήττω	τήν ἀλήθειαν
οὐ χαλεπόν εὐρεῖν	τόν ἀγαθόν ἀλητῆν
ἔργον εὐρεῖν	ὃ οἶδα
ἐπαινῶ	τάς Ἡροδότου ἱστορίας
διεξέρομαι	τῷ νεανίσκῳ τήν αὐθαδίαν
λέγω	τοῦ προδότου

Απάντηση:

Τα συνώνυμα προσφέρουν στο λόγο ποικιλία τόσο ποιοτική όσο και ποσοτική. Ποιοτική γιατί δεν πρόκειται για τις ίδιες λέξεις που επαναλαμβάνονται, αλλά για λέξεις με παρόμοια σημασία και λεπτές διαφορές, ώστε να τονιστεί η ιδιαιτερότητα κάθε φράσης. Ποσοτική γιατί αποφεύγεται η επανάληψη της ίδιας λέξης που κουράζει τον ακροατή ή τον αναγνώστη.

Με τον τρόπο αυτό δίνεται έμφαση όχι σ' όλο το λόγο, αλλά στα σημεία εκείνα που ο συντάκτης του θεωρεί ως σημαντικότερα.

κατηγορῶ	—	τοῦ προδότου
ἐπιπλήττω	—	τῷ νεανίσκῳ τήν αὐθαδίαν
οὐ χαλεπόν εὐρεῖν	—	ὃ οἶδα
ἔργον εὐρεῖν	—	τήν ἀλήθειαν
ἐπαινῶ	—	τόν ἀγαθόν ἀλητῆν
διεξέρομαι	—	τάς Ἡροδότου ἱστορίας
λέγω	—	κόλακα.

Ερώτηση 4η: Να επισημάνετε στην § 35 τα στοιχεία του επίλογου όπως αυτά σημειώνονται στην εισαγωγή.

Απάντηση:

Σύμφωνα με την εισαγωγή του σχολικού βιβλίου (βλ. σελ. 20) με το **επίλογο** επιδιώκονται η **ανάμνηση** και η **παθοποιΐα** που καταλήγει σε **προτροπή** ή **αποτροπή**.

Στο συγκεκριμένο επίλογο (§ 35) έχουμε τα εξής στοιχεία:

α) ανάμνηση: Ο Δημοσθένης στην αρχή της § 35 επαναφέρει το θέμα για το οποίο μίλησε. Πρόκειται για την προσφορά βοήθειας στους Ρόδιους. [Ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι — τῆς πόλεως].

β) παθοποιΐα: Ο Δημοσθένης επιδιώκει να φορτίσει συναισθηματικά τους ακροατές με την αναφορά του στη γενναιότητα των προγόνων [ἐνθυμούμενους ὅτι... λέγει].

γ) *προτροπή*: Ο Δημοσθένης προτρέπει τους ακροατές να μιμηθούν τους προγόνους στην αρετή και να φανούν αντάξιοί τους με το να βοηθήσουν τους Ρόδιους [νομίζετε τίνυν – ἀρετάς].

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: 1 → β, 2 → γ, 3 → α.

2 η: Ο Δημοσθένης στο τέλος του λόγου του προτείνει στους Αθηναίους να μιμηθούν τους προγόνους τους και όχι να θαυμάζουν απλώς το έργο αυτών. Προτρέπει τους συμπολίτες του να πάρουν στα χέρια τους την υπόθεση των Ροδίων και να πράξουν με τρόπο αντάξιο της ένδοξης πόλης στην οποία ανήκουν. Είναι πιθανό ο ρήτορας να γνώριζε ότι δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια εκστρατεία στη Ρόδο και γι' αυτό δεν προτείνει ένα συγκεκριμένο πλάνο ενεργειών, αλλά μιλά θεωρητικά με σκοπό να εκθέσει την αντίθεσή του προς την πολιτική του Ευβούλου.

3 η: 1 → δ, 2 → γ, 3 → α, 4 → β.

4 η: **ἄ**: (νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει): υποκείμενο στο *οὐκ ἔχει* (απτική σύνταξη), **καιροῦ**: γενική κατηγορηματική της ιδιότητας, **συμφερούση**: επιθετική μτχ. επιθετικός προσδ. στο *πράξει*, **ἄ** (προήρησθε): σύστοιχο αντικείμενο στο *προήρησθε*, **τῶν πραγμάτων**: αντικείμενο στο *ἀντιλαμβάνεσθαι*, **τῆς πόλεως**: γενική της αξίας (ἀπό το *ἄξια*).

5 η: 1 → β, 2 → ε, 3 → α, 4 → γ, 5 → δ.

6 η: **οριστ.** προήρησθε, **υποτ.** προηρημένοι ἦτε, **ευκτ.** προηρημένοι εἶτε, **προστ.** προήρησθε, **απρμφ.** προηρησθαι, **μτχ.** προηρημένος, -η, -ον **οριστ.** ἔσχε, **υποτ.** σχῆ, **ευκτ.** σχοίη, **προστ.** σχέτω, **απρμφ.** σχεῖν, **μτχ.** σχών, -σχοῦσα, σχόν.

7 η: **ἐπανορθοῦμαι** < ἐπί + ἀνά + ὀρθοῦμαι (< ὀρθός)
διεξέροχομαι: < διά + ἐκ + ἔροχομαι.

8 η: 1 → β, 2 → α, 3 → δ, 4 → ε, 5 → γ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1 η: Οι ρήτορες που συμβουλεύουν τη διεξαγωγή μιας πολεμικής επιχειρήσεως χρησιμοποιούν συνήθως τα εξής επιχειρήματα:

- α. Ότι ο πόλεμος είναι δίκαιος και αμυντικός
- β. Ότι μεγάλος είναι ο κίνδυνος, αν δεν επιστευθεί
- γ. Ότι ο αντίπαλος είναι κατώτερος
- δ. Ότι η δύναμη της πόλεως του ρήτορα είναι ανώτερη
- ε. Τα αγαθά που θα προκύψουν από την επιχείρηση
- στ. Η προαιώνια έχθρα με τον αντίπαλο
- ζ. Η διαβολή των φιλειρηνικών πολιτικών αντιπάλων.

Ποιά από τα επιχειρήματα αυτά χρησιμοποιεί ο Δημοσθένης και σε ποια σημεία του λόγου;

Απάντηση:

Το *α'* το χρησιμοποιεί στην § 17, όταν λέει «ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας». Εννοεί ότι ο πόλεμος είναι δίκαιος όταν γίνεται για χάρη του πολιτεύματος και της ελευθερίας.

Τό β' το χρησιμοποιεί στην §24 όταν λέει «τόν μὲν ὡς φαῦλον» εννοώντας ότι ο Φίλιππος, για τον οποίο γίνεται λόγος, θεωρείται ασήμαντος εχθρός αλλά δεν είναι.

Γι' αυτό πρέπει να ασχοληθούν οι Αθηναίοι και με τον πόλεμο εναντίον του γιατί κινδυνεύουν.

Το γ' το χρησιμοποιεί στις §§23 και 24.

Στην §23 ο Δημοσθένης λέει «ὕμεις δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα, φοβήσεσθε;» Εννοεί ότι δεν πρέπει να φοβούνται την Αρτεμισία πρώτον γιατί είναι βάρβαρη και δεύτερον γιατί είναι γυναίκα, άρα είναι κατώτερη απ' αυτούς.

Στην §23 λέει επίσης «ἤττησθε δ' οὐδ' ἄπαξ», εννοώντας ότι οι Πέρσες είναι κατώτεροι αφού δεν τους έχουν νικήσει ούτε μία φορά.

Στην §24 λέει «ὡς ἰσχυρόν ἐχθρόν» εννοώντας ότι ο βασιλιάς των Περσών δεν είναι πράγματι ισχυρός εχθρός όπως τον φαντάζονται.

Το δ' το χρησιμοποιεί στις §§19 και 23.

Στην §19 λέει ο Δημοσθένης «ἴσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς ἐλευθερίαν <ἄν> τά πράγματ' ἐξάγοντας», εννοώντας ότι η Αθήνα είναι τόσο ισχυρή, που μόνο αυτή μπορεί να αποκαταστήσει τη δημοκρατία και να επαναφέρει την ελευθερία στην Ρόδο.

Στην § 23 λέει ο Δημοσθένης «ὕμεις δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβαροι ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα φοβήσεσθε» και λίγο παρακάτω «ὕμεις δὲ νενικήκατε πολλάκις βασιλέα» υπογραμμίζοντας την ανωτερότητα της Αθήνας έναντι της δύναμης των Περσών.

Το ε' το χρησιμοποιεί στις §§2, και 4.

Στην §2 ο Δημοσθένης λέει «μετά δόξης καλής» αναφερόμενος στην υστεροφημία της Αθήνας αν βοηθήσει τη Ρόδο.

Στην §4 αναφέρει ο Δημοσθένης «μόνα τῶν πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτια» θέλοντας να τονίσει πόσο θα τους υπολογίσουν οι Ρόδιοι αν τους βοηθήσουν και πόσο καλό θα κάνει αυτό στη φήμη τους.

Το ζ' το χρησιμοποιεί στην §20 όπου λέει «τούς δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας και μεθιστάντας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινούς ἐχθρούς παραινῶ νομίζειν ἁπάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων», εννοώντας ότι πρέπει να θεωρούν εχθρούς όσους επιβουλεύονται τη δημοκρατία, καθώς πάντα ήταν αντίθετοι με τα απολυταρχικά καθεστώτα.

Ερώτηση 2η: Αν το 351 π.Χ. παρακολουθούσατε και σεις ως Αθηναίοι πολίτες τη συνεδρίαση αυτή της Εκκλησίας του Δήμου, θα είχατε πεισθεί ή όχι από τα επιχειρήματα του Δημοσθένη; Να εξηγήσετε τους λόγους.

Απάντηση:

Τα επιχειρήματα του Δημοσθένη πείθουν, καθώς ο σκοπός του λόγου του είναι διπλός:

- α) επιθυμεί την αποκατάσταση της δημοκρατίας και
- β) αποσκοπεί στην υστεροφημία της πόλης του.

Ο λόγος του Δημοσθένη είναι αρκετά συγκεκριμένος, σωστός, λογικός, με διάφορα παραδείγματα από το παρελθόν της Αθήνας, κατανοητός και απλός.

Με σαφήνεια παρουσιάζει τις θέσεις του που είναι οι εξής:

α) Αν οι Αθηναίοι παρουσιαστούν ως σωτήρες της Ρόδου, οι Χίοι, οι Βυζάντιοι και ο Μάυσωλος θα παρουσιαστούν ως εχθροί της Ρόδου.

β) Αν οι Αθηναίοι παρουσιαστούν ως σωτήρες της Ρόδου, την υποτάσσουν με τον τρόπο τους, άρα τους συμφέρει η κίνηση αυτή.

γ) Δεν συμφέρει τους Αθηναίους η εξάπλωση των ολιγαρχικών πολιτευμάτων, γι' αυτό πρέπει να αντιταχθούν όσο είναι καιρός, αρχίζοντας με την κατάλυση της ολιγαρχίας στη Ρόδο.

δ) Αν υποστηρίξουν οι Αθηναίοι τους αδύνατους Ρόδιους, θα μεγαλώσει η φήμη τους. Επομένως τα επιχειρήματα του Δημοσθένη θα μπορούσαν να μας πείσουν αν το 351 π.Χ. παρακολουθούσαμε την αγόρευσή του.

Ερώτηση 3η: Μπορείτε να συντάξετε το σχέδιο ενός λόγου που θ' απαντούσε στον λόγο του Δημοσθένη; Για να διευκολυνθείτε μπορείτε ν' ακολουθήσετε τη διάρθρωση του λόγου του όπως εκτίθεται στην εισαγωγή.

Απάντηση:

Ένας λόγος-απάντηση στο λόγο του Δημοσθένη θα είχε περίπου την εξής δομή:

Προοίμιο: Σύμφωνα με τους νόμους της δημοκρατικής Αθήνας, ο καθένας μπορεί να απαντήσει συμφωνώντας ή διαφωνώντας με τον προηγούμενο ομιλητή και εκφράζοντας τη γνώμη του στη λαϊκή συνέλευση.

Το γεγονός ότι οι Ρόδιοι ζητούν βοήθεια είναι μια τυχαία συγκυρία που δεν πρέπει να επηρεάσει τους Αθηναίους.

Πρόθεσις: Εφόσον οι Ρόδιοι πολέμησαν στο παρελθόν εναντίον των Αθηναίων δεν έχουν λόγους να μην το επαναλάβουν.

Οι Αθηναίοι δεν πρέπει να τους βοηθήσουν, καθώς όλη η επιχείρηση μπορεί να είναι μια παγίδα της Αρτεμισίας.

Πίστις:

— Η Αρτεμισία χρησιμοποιεί τους Ρόδιους ως δόλωμα για να έρθει σε ρήξη με τους Αθηναίους. Πρόκειται για μια αφορμή που την αναζητούσε αρχετό καιρό πριν.

— Αν παραμείνει η ολιγαρχία στη Ρόδο, οι Αθηναίοι με το πρόσχημα της επιβολής της δημοκρατίας θα την καταλάβουν και θα αντιταχθούν στους Πέρσες τους οποίους άλλωστε και στο παρελθόν είχαν νικήσει.

— Αν οι Αθηναίοι υποτάξουν τη Ρόδο, θα γίνουν πανίσχυροι καθώς θα τους φοβούνται όλοι. Έτσι ίσως μπορέσουν να κατανικήσουν ηθικά και τους Σπαρτιάτες.

— Δεν είναι νόμιμη μια επέμβαση στη Ρόδο και υπάρχει περίπτωση να κατηγορηθούν οι Αθηναίοι για επεκτατική πολιτική από τους αντιπάλους τους.

— Οι δημοκρατικοί Αθηναίοι ας αποφασίσουν το σωστό, καθώς μια οποιαδήποτε σύρραξη θα έχει ως αποτέλεσμα να χαθεί ανθρωπινό δυναμικό και να κινδυνεύσει το δημοκρατικό πολίτευμα.

Επίλογος: Οι Αθηναίοι πρέπει να προασπίσουν τη δημοκρατία και να αποφύγουν πολεμικές συγκρούσεις, ώστε να καταστήσουν την πόλη ισχυρή και αντάξια των προγόνων.

Ερώτηση 4η: Διαβάζοντας το λόγο αυτόν σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο Δημοσθένης είναι δημοκράτης, γιατί είναι πατριώτης ή πατριώτης γιατί είναι δημοκράτης; Μήπως δεν μπορεί να τεθεί τέτοιο δίλημμα;

Απάντηση:

Ένα τέτοιο δίλημμα δεν μπορεί να τεθεί, επειδή ο Δημοσθένης ήταν και πατριώτης και δημοκράτης, χωρίς να εξαρτάται το ένα από το άλλο.

Μέσα από το λόγο του φαίνονται τα δημοκρατικά του αισθήματα ιδίως όταν μιλάει για παρρησία, ισηγορία, ελευθερία και ανθρωπισμό αν οι Αθηναίοι βοηθήσουν τους Ρόδιους. Παράλληλα είναι και πατριώτης γιατί συμβουλεύει τους συμπολίτες του τα καλύτερα, όπως πιστεύει, προκειμένου να αποκτήσουν καλή φήμη και να φανούν αντάξιοι των προγόνων τους.

Ερώτηση 5η: Είναι ο Δημοσθένης φιλοπόλεμος πολιτικός;

Απάντηση:

Το γεγονός ότι ο Δημοσθένης συμβουλεύει τους Αθηναίους να βοηθήσουν τους Ρόδιους και να πολεμήσουν στο πλευρό τους εναντίον των Περσών δεν σημαίνει ότι είναι φι-

λοπόλεμος. Απλώς τη συγκεκριμένη στιγμή δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος από τον πόλεμο, ώστε να επιβληθούν οι Αθηναίοι.

Βέβαια, αν λάβουμε υπόψη ότι απώτερος σκοπός του ήταν να αντιταχθεί η Αθήνα στο Φίλιππο, καταλαβαίνουμε ότι ίσως έτρεφε φιλοπολεμικά αισθήματα τα οποία όμως δεν γίνονται φανερά άμεσα στο λόγο που εξετάζουμε, παρ' ότι ο Δημοσθένης αναφέρεται στην ευκολία με την οποία οι Αθηναίοι επικράτησαν κατά των Περσών, και στα αίτια του πολέμου εναντίον δημοκρατικών ή ολιγαρχικών χωρίς όμως να παίρνει θέση.

Ερώτηση 6η: *Οι Αθηναίοι, όπως γνωρίζουμε, δεν ακολούθησαν τη συμβουλή του Δημοσθένη και η εκστρατεία στη Ρόδο δεν έγινε. Υπάρχουν ενδείξεις στο κείμενο πως ο Δημοσθένης γνώριζε από πριν ότι ο λόγος του δεν θα είχε το προσδοκώμενο αποτέλεσμα (Βλ. σχετικό σχόλιο στην §34). Τον ίδιον απελπισμένο αγώνα διεξήγαγε μέχρι το τέλος της ζωής του κατά του Φιλίππου και των Μακεδόνων. Πώς εξηγείτε τη στάση αυτή; Είναι απλώς ισχυρογνωμοσύνη, δονκιχωτισμός ή πώς θα μπορούσε να δικαιωθεί υπό τις προϋποθέσεις αυτές ο αγώνας μιας ολόκληρης ζωής;*

Απάντηση:

Η στάση του Δημοσθένη δεν είναι ισχυρογνωμοσύνη ή δονκιχωτισμός. Πρόκειται απλώς για σταθερότητα των απόψεών του. Ο Δημοσθένης ήταν πρόμαχος της ελευθερίας ενώ παράλληλα αγαπούσε την πόλη του. Γι' αυτούς τους λόγους εργάστηκε σκληρά για να μην πέσει η Αθήνα στα χέρια εχθρών και ιδιαίτερα των Μακεδόνων τους οποίους θεωρούσε ισχυρότατους αντιπάλους. Το μόνο που ήθελε ήταν να μην καταλυθεί η δημοκρατία στην πόλη του και να μην εξαφανιστεί ο πολιτισμός της.

Ερώτηση 7η: *Με την τρομπέτα του ο Λούις Άρμστρονγκ συνόδεψε μια διασκευή λόγων του Γερμανού διανοούμενου Μάρτιν Νίμελερ που αφορούσαν την αδράνεια της «σιωπηλής πλειοψηφίας» την εποχή του Γ' Ράιχ*

«Κάποτε ήρθανε και πιάσαν τους Εβραίους' εσιώπησα, γιατί δεν ήμουνα Εβραίος. Ύστερα πιάσαν τους επαναστάτες' δεν μίλησα γιατί' ήμουν φιλήσυχος πολίτης. Ήρθαν μετά και πήραν τους Χριστιανούς' πάλι δεν μίλησα' ποιος νοιάζεται για θρησκείες και άλλα τέτοια! Στο τέλος ήρθανε και πήρανε κι εμένα. Εσιώπησα, δεν φώναξα, έσκυψα το κεφάλι. Δεν ζήτησα βοήθεια γιατί τότε που ήταν να κραυγάσω, να διαμαρτυρηθώ, να παλέψω, συνέχιζα αδιάφορος τη σκυφτή μου ζωή».

Πού και για ποιο θέμα εκφράζει ο Δημοσθένης μια παρόμοια άποψη; Νομίζετε πως είναι αυτό ένα πολιτικό μήνυμα που μας αφορά σήμερα;

Απάντηση:

Ο Δημοσθένης εκφράζει μια παρόμοια άποψη στην §21. Εκεί συμβουλεύει τους Αθηναίους να βοηθήσουν τους Ρόδιους και να μη χαιρεκακούν με τη συμφορά που τους βρήκε. Γιατί και οι ίδιοι δεν θα ήθελαν κάποιος άλλος να αδιαφορήσει για την τύχη τους αν βρισκόνταν σε παρόμοια περίπτωση. Στο τέλος της §21 εκφράζει την άποψη ότι το μέλλον είναι άδηλο σε όλους τους ανθρώπους, άρα πρέπει να τα περιμένουν όλα από την τύχη και να μην αποκλείουν να βρεθούν κι οι ίδιοι κάποια στιγμή στη θέση των Ροδίων.

Αυτό είναι ένα πολιτικό μήνυμα που μας αφορά σήμερα, καθώς υπάρχουν πλείστα προβλήματα στους λαούς σε κάθε μέρος της γης. Η §21 αποτελεί ένα δίδαγμα για όσους σιωπούν στη συμφορά του συνανθρώπου που έχει ανάγκη. Επομένως, δεν πρέπει να αδιαφορούμε σε ό,τι λανθασμένο βλέπουμε γύρω μας, αλλά να αντιτασσόμαστε δυναμικά, υποστηρίζοντας το δίκαιο των αδυνάτων.

Η §21 θα μπορούσε να τεθεί ως παράδειγμα σ' όσους μηχανεύονται την καταστροφή των λαών για δικό τους συμφέρον, αφού στο τέλος κερδισμένος θα βγει αυτός που θα έχει αποκτήσει την εμπιστοσύνη των περισσοτέρων.

ΙΣΟΚΡΑΤΗ
ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΣΟΚΡΑΤΗ

ΒΙΟΣ ΙΣΟΚΡΑΤΗ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τον Ισοκράτη από τη γέννησή του έως και την ίδρυση της ρητορικής του σχολής; Ποιοι οι στόχοι του και ποια η επίδραση που άσκησε στους συγχρόνους του;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 267 («Ο Ισοκράτης γεννήθηκε... και του αττικού λόγου του 4ου αι. π.Χ.»).

Ερώτηση 2η: Ποια βασική ιδέα διατρέχει τον «Πανηγυρικό» του Ισοκράτη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 267 («Το 380 π.Χ. ο Ισοκράτης ολοκληρώνει... επικρατείς του ελληνιστικού κόσμου»).

Ερώτηση 3η: Τι γνωρίζετε για την πολιτική δράση και το έργο του Ισοκράτη την περίοδο από 378 π.Χ. έως και το 353 π.Χ.;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 267-268 («Στο διάστημα μεταξύ των ετών 378 και 374 π.Χ. ... ανασυγκρότησης των Αθηνών»).

Ερώτηση 4η: Τι γνωρίζετε για τους λόγους του Ισοκράτη «Φίλιππος» και «Παναθηναϊκός»;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 268 («Το 346 π.Χ., έτος συνομολόγησης... έπαινο της Αθήνας»).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ «Περί Ειρήνης» ΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ — ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ερώτηση 1η: Τι γνωρίζετε για τη σύσταση της Β' Αθηναϊκής Συμμαχίας;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 269 («Το 378, εκατό χρόνια μετά... όπως και κατά την Α' Αθηναϊκή συμμαχία»).

Ερώτηση 2η: Ποια η πορεία της Β' Αθηναϊκής συμμαχίας από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής της έως και το «Συμμαχικό πόλεμο»;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 269 («Τα πρώτα χρόνια σημειώθηκε... “Συμμαχικός πόλεμος”»).

Ερώτηση 3η: Ποια η διάθρωση του «Περί Ειρήνης» λόγου του Ισοκράτη;

Απάντηση:

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 271-272 («ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ»).

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 1-2

Η σπουδαιότητα των θεμάτων.

ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Ἄπαντες μὲν οἱ παριόντες
ἐνθάδε

εἰώθασιν φάσκειν
εἶναι μέγιστα
καὶ μάλιστα ἄξια σπουδῆς
τῇ πόλει
ταῦτα,
περὶ ὧν αὐτοὶ
ἄν μέλλωσι συμβουλευέσθην·
οὐ μὴν ἄλλ'
εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων
ἤρμοσε
προειπεῖν [τινα] τοιαῦτα,
δοκεῖ μοι πρέπειν
καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων
ποιήσασθαι [τινα] τὴν ἀρχὴν
ἐντεῦθεν.

2. ἤκομεν γὰρ
ἐκκλησιάσοντες
περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης,
ἃ ἔχει
μεγίστην δύναμιν
ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων,
καὶ περὶ ὧν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Όλοι όσοι ἀνέρχονται στο βήμα
εδῶ [δηλ. στο βήμα της ἐκκλησίας του
δήμου]

συνηθίζουν να ισχυρίζονται
ὅτι εἶναι πάρα πολύ σπουδαία
καὶ προπάντων ἄξια φροντίδας
για τὴν πόλη
αυτά,

για τα οποία αὐτοὶ
πρόκειται να συμβουλευέσθην·
καὶ ὁμως,

ἀν καὶ για κάποια ἄλλα ζητήματα
εἶναι πρέπον

να κάνει [κανεῖς] ἓνα τέτοιο πρόλογο,
μου φαίνεται ὅτι ἐπιβάλλεται
καὶ για τα σημερινὰ ζητήματα
να ἀρχίσει [κανεῖς]
ἀπὸ ἐδῶ.

Γιατί ἔχουμε ἐρθεῖ
για να συζητήσουμε
για πόλεμο καὶ εἰρήνη,
τα οποία ἔχουν
πολύ μεγάλη σημασία
στη ζωὴ των ἀνθρώπων
καὶ για τα οποία

τούς ὀρθῶς βουλευομένους	ὄσοι σκέφτονται σωστά
ἀνάγκη [ἔστί]	[εἶναι ἀποτέλεσμα] ἀναγκαῖο
ἄμεινον πράττειν	να εἶναι πιο ευτυχισμένοι
τῶν ἄλλων.	ἀπό τους ἄλλους.
Τό μέν οὖν μέγεθος	Ἡ σπουδαιότητα λοιπόν
ὑπέρ ὧν	ἐκείνων για τα οποία
συνεληλύθαμεν	ἔχουμε συγκεντρωθεί,
τηληκουῶτόν ἐστιν.	εἶναι τόσο μεγάλη.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἅπαντες: αιτ. πληθ. αρσ. γέν. του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθέτου ὁ ἅπας, ἡ ἅπασα, τό ἅπαν = ὅλο.

εἰώθασιν: παρκμ. με σημασία ενεστ. ἀπό το ρήμα ἔθω [: ποιητ.] = συννηθίζω να.

ΧΡΟΝΟΙ: Δόκιμος εἶναι μόνο ο παρακείμενος εἰώθα με σημασία ενεστώτα και υπερσυντέλικος εἰώθειν / εἰωθώς ἦν με σημασία παρατατικού. Οι ἄλλοι χρόνοι ἀναπληρώνονται ἀπό το ἐθίζομαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰωθότως.

παριόντες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φων. του πάρειμι =

ἀνέρχομαι στο βήμα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. παρήα / παρήειν, μέλ. πάρειμι, ἀόρ. β' παρήλθον, παρκ. παρελήλυθα, υπερσ. παρεληλύθειν / παρεληλυθώς ἦν.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἰταμός, ἰταμότης, ἀνεξίτηλος, ἐξιτήριοι, ἰσθμός, ἀμαξιτός, ἰτέον, προσιτός.

ἐνθάδε: ἐπίρρημα: α) τοπικό = πρὸς τα ἐδῶ, ἐδῶ, ἐκεῖ. β) χρονικό = τῶρα.

μέγιστα: αιτ. πληθ. ουδ. γέν. υπερθετικού βαθμοῦ του επιθ. μέγας. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ.

μέγας, μεγάλη, μέγα, συγκρ. ὁ, ἡ μείζων, τό μείζον, υπερθ. μέγιστος, -η, ον.

φάσκειν: ἀπαρέμφ. ενεστώτα ενεργ. φωνής του φάσκω = ἰσχυρίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:**

παρτ. ἔφην, μέλ. φήσω, ἀόρ. ἔφισα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φάσις, φήμη, φωνή, φατός, ἄφατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λέγω, φάσκω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπόφημι, ἀροῦμαι.

ΠΡΟΣΕΞΕ Ο ενεστώτας του φάσκω στην οριστική και την προστακτική δεν ἀπαντούν στους αττικούς κλασικούς πεζογράφους. Οι ἄλλοι χρόνοι του ρήματος ἀναπληρώνονται ἀπό το φημί.

εἶναι: ἀπαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήματος εἶμι = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν

και ἦ, μέλ. ἔσομαι, ἀόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγόνως ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

μάλιστα: επίρρ. ποσοτικό υπερθ. βαθμού του επιρρ. **μάλα** = πάρα πολύ.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **μάλα**, συγκρ. **μᾶλλον**, υπερθ. **μάλιστα**.

τῆ πόλει: δοτική ενικού θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσιαστικού **πόλις - πόλεως** = πόλη.

ὄν: γεν. πληθ. ουδ. γένους της αναφορικής αντωνυμίας **ὄς, ἧ, ὅ** = ο οποίος.

ἄν: αοριστολογικό μόριο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το μόριο αυτό δηλώνει αοριστία, κάτι δηλ. το μη συγκεκριμένο ή μη καθοριστικό. Συντάσσεται με υποτακτική στις εξής προτάσεις: **τελικές, χρονικές, αναφορικές** και **πλάγιες ερωτηματικές**. Βρίσκεται πάντα μεταξύ της λέξης που εισάγει την πρόταση και της υποτακτικής. Οι προτάσεις [εκτός από τις πλάγιες ερωτηματικές], στις οποίες βρίσκεται το **ἄν**, περιέχουν **υπόθεση**. Το αοριστολογικό **ἄν** μεταφράζεται συνήθως με τις λέξεις **τυχόν** ή **ίσως** ή **μένει αμετάφραστο**.

μέλλωσιν: ενεστ. υποτακτ. ενεργ. φωνής του **μέλλω** = σκοπεύω, πρόκειται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔμελλον / ἤμελλον**, μέλ. **μελλήσω**, αόρ. **ἐμέλλησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μέλλησις, ἀμελλήτως, ἀμελλητί. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀκνῶ, ὑστερῶ, χρονίζω.

συμβουλευσιν: απαρέμφ. μέλλ. ενεργ. φωνής του **συμβουλεύω**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνεβούλευον**, μέλ. **συμβουλεύσω**, αόρ. **συνεβούλευσα**, παρκ. **συμβεβούλευκα**, υπερσ. **συνεβεβουλεύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλευμα, βουλευτήριο, βουλευτής, συμβουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** νουθετῶ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, ἐννοῶ.

ἦρμοσε: αόρ. οριστ. ενεργητ. φωνής του **ἄρμόττω** [εδώ το **ἦρμοσε** είναι απρόσωπο = είναι πρέπον]. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦρμοττον**, μέλ. **ἄρμόσω**, αόρ. **ἦρμοσα**, παρκ. [**ἦρμοκα**]. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄρμοσθής, ἄρμονία, ἄρμόδιος, ἐφαρμοσθής, συναρμογή, ἀνεφάρμοστος, ἄρμοστέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** συνάπτω, συζεύγνυμι.

προειπεῖν: απαρέμφ. αορ. β' ενεργ φωνής του **προλέγω** = κάνω πρόλογο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προέλεγον**, μέλ. **προλέξω**, **προερῶ**, αόρ. **προέλεξα**, **προεῖπα**, αόρ. β' **προεῖπον**, παρκ. **προεῖρηκα**, υπερσ. **προεῖρηκειν**, **προεῖρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λογίζομαι, λογικός, λεκτός, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ, ἀντίρρησις, ῥητός, ἀπόρρητος, ἔπος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί.

δοκεῖ: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρσο. **δοκεῖ [μοι]** = μου φαίνεται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδόκει**, μέλ. **δόξει**, αόρ. **ἔδοξε**, παρκ. **δέδοκται**, υπερσ. **ἐδέδοκτο**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόξα, ἄδοξος, δοξάζω, δόκησις, δόγμα, δόκιμος, δοκιμάζω, δοκιμή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** φαίνομαι, νομίζω, ἠγοῦμαι, οἶομαι / οἴμαι, δοξάζω.

μοι: δοτ. ενικ. [β' τύπος], αρσ. γένους α' προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ]** = εγώ, εσύ, [αυτού].

πρέπειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του απρόσ. **πρέπει / πρέπον ἐστί** = επιβάλλεται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔπρεπε / πρέπον ἦν**, μέλ. **πρέψει / πρέπον ἔσται**, αόρ. **ἔπρεψε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πρεπώδης, μεγαλοπρεπής.

παρόντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της μιχ. ενεστώτα του **πάρειμι** = είμαι κοντά, είμαι παρών. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρή / παρήν**, μέλ. **παρέσομαι**, αόρ. β' **παρεγενόμην**, παρκ. **παραγένονα**, υπερσ. **παρεγγόνειν / παραγγόνειν / παραγεγώνως ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ἀπουσία, ἔξουσία, παρουσία, ὄντως.

ποιήσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι** = κάνω· **ποιούμαι τὴν ἀρχήν** = αρχίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. **[μετα]ποιηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐποίησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποίημαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποιήσις, ποιητός, προσποιητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπιτελοῦμαι, κατασκευάζομαι, πράττομαι.

ἦγομεν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἦχω** = έχω έρθει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦγον**, μέλ. **ἦξω**, αόρ. **ἦξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** προσηκόντως, καθηκόντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφικνοῦμαι, βαίνω, πορεύομαι, φθάνω.

ἐκκλησιάσοντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους της μιχ. μέλλ. ενεργητ. φωνής του **ἐκκλησιάζω** = είμαι στην εκκλησία του δήμου, συνεδριάζω, συζητώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐξεκκλησιάζον / ἠκκλησιάζον / ἐκκλησιάζον**, μέλ. **ἐκκλησιάσομαι**, αόρ. **ἐξεκκλησίασα / ἠκκλησίασα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐκκλησιαστής, ἐκκλησιαστικός.

μεγίστην: αιτ. ενικ. θηλ. γέν. υπερθετικού βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **μέγας**. Βλέπε πιο πάνω.

ἔχει: ενεστ. οριστικής ενεργ. φωνής του **ἔχω** = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω** και **σχήσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, ἔφεξις ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, κρατῶ, φέρω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: [Όταν η ευκτική του αορ. β' είναι απλή σχηματίζεται: **σχοίην, σχοίης** κ.λπ. Όταν όμως είναι σύνθετη: **μετάσχοιμι, -οις, -οι** κ.λπ.

- Η απλή προστακτική **σχές** του αορ. β' απαντά μόνο στους ποιητές. Στους πεζογράφους μόνο σύνθετη: **ὑπόσχες, πρόσσεχες** κ.λπ.
- Όταν το β' ενικό της προστακτικής του μέσου αορ. β' : **σχοῦ** είναι σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: **παρά-σχοῦ**].

δύναμιν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσιαστικού **δύναμις - δυνάμεως** = δύναμη.

ὀρθῶς: επίρρ. τροπικό = σωστά. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀρθῶς**, συγκρ. **ὀρθότερον**, υπερθ. **ὀρθότατα**.

βουλευομένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της μιχ. ενεστώτα του **βουλεύομαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλευόμην**, μέλ. **βουλεύσομαι**, αόρ. **ἐβουλεύσάμην**, παρκ. **βεβούλευμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλευμα, βουλευτήριον, βουλευτής, συμβουλευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** νουθετώ, σκοπῶ, σκοποῦμαι, ἐννοῶ.

ἄμεινον: επίρρ. τροπικό συγκριτικού βαθμού = καλύτερα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **εὖ**, συγκρ. **ἄμεινον / βέλτιον / κρείττον**, υπερθ. **ἄριστα / βέλτιστα / κράτιστα**.

πράττειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **πράττω** = κάνω, κατορθώνω. **ΧΡΟ-**

ΝΟΙ: παρτ. ἔπραττον, μέλ. πράξω, αόρ. ἔπραξα, παρκ. πέπραχα [μετβ.] και πέπραγα [αμετβ.], υπερσ. ἔπεπράχην [μετβ.] και ἔπεπράγειν [αμετβ.].
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: πράττω, πράγμα, πράκτωρ, πράξις, πρακτικός, εὔπρακτος.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: δρῶ, ἐργάζομαι, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπρακτῶ, ἀργῶ, κάθημαι.
μέγεθος: αιτ. πληθ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου ουσιαστ. **μέγεθος - μεγέθους** = σπουδαιότητα.
συνεληλύθαμεν: παρκα. οριστ. του **συνέροχομαι / σύνειμι** = συνέροχομαι, συγκεντρώνομαι. Βλέπε πιο πάνω **πάρειμι**.
τηλικούτον: αιτ. ενικού ουδ. γένους της δεικτικής αντωνυμιας **τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο(ν)** = τόσο μεγάλος, τόσο σπουδαίος.
ἐστιν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **εἰμί** = είμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἄξιος [: ἄξια]: αξιόμαχος, αξιολόγηση, αξιόλογος, αξιολύπητος, αξιομίσητος, αξιομνημόνευτος, αξιοπιστία, αξιόπιστος, αξιοποινος, αξιοπρέπεια, αξιοπρεπής, ἄξιος, αξιοσύνη, αξιότιμος, ἀνάξιος, ἀναξιοπρεπής, ἀναξιοπρέπεια. **Σπουδή:** σπουδάζω, σπουδαίος, σπουδαιότητα, σπουδαιολογῶ, σπουδαιολογία, σπουδαιοφανής, σπουδασμένος, σπουδαστής, σπουδαστήριο, σπουδή. **Προλέγω:** [: προειπεῖν]: επιλέγω, προλέγω, λέω, ξαναλέω, παραλέω, λόγος, λογισμός, λόγια, ρήμα, ρήτορας, πολυλογία, φιλολογία, φιλόλογος, ψυχολογία, ψυχολόγος. **Ποιῶμαι** [: ποιήσασθαι]: ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος, προσποιητός, προσποιούμαι, προσποίηση, περιποιούμαι, περιποίηση, περιποιητικός. **Δύναμις** [: δύναμιν]: δύναμη, δυναμική, δυναμικό, δυναμικός, δυναμικότητα, δυναμίτης, δυναμίτιδα, δυναμιτιστής, δυναμοδείκτης, δυναμοηλεκτρικός, δυναμοκρατία, δυναμομέτρηση, δυναμομηχανή, δυνάμωμα, δυνάμωνω, δυναμωτικό. **Ἀνάγκη:** αναγκάζω, αναγκαία, αναγκαίος, αναγκαιότητα, αναγκασμός, ἐξαναγκασμός, ἐξαναγκάζω, ἀνάγκη, καταναγκάζω, καταναγκασμός.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

[**εἰώθασιν**]: [**ΧΡΟΝ.**] υπερσ. εἰώθεσαν. [**ΕΓΚΛ.**] οριστ. εἰώθασιν, υποτ. εἰωθότες ὄσιν, ευκτ. εἰωθότες εἶησαν / εἶεν, προστ. εἰωθότες ἔστων/ ἔστωσαν, απαρ. εἰωθέναι, μτχ. εἰωθώς, -υῖα, -ός.
παριόντες: [**ΧΡΟΝ.**] μέλ. παριόντες, αόρ. β' παρελθόντες, παρκ. παρεληλυθότες.
φάσκειν: [**ΧΡΟΝ.**] μέλ. φήσειν, αόρ. φῆσαι.
εἶναι: [**ΧΡΟΝ.**] μέλ. ἔσεσθαι, αόρ. β' γενέσθαι, παρκ. γεγονέναι.
μέλλωσιν: [**ΧΡΟΝ.**] αόρ. μελλήσωσιν. [**ΕΓΚΛ.**] οριστ. μέλλουσιν, υποτ. μέλλω-

- σιν, ευκτ. μέλλοιεν, προστ. μελλόντων / μελλέτωσαν, απαρ. μέλλειν, μτχ. μέλλων, -ουσα, -ον.
- συμβουλευέιν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. συμβουλεύσειν, άόρ. συμβουλεύσαι, προκ. συμβεβουλευκέναι.
- άρμόττει:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήρμοττε, μέλ. άρμόσει, άόρ. ήρμοσε, προκ. [ήρμοκε]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ήρμοσε, υποτ. άρμόση, ευκτ. άρμόσαι / άρμόσειεν, προστ. άρμοσάτω, απαρ. άρμόσαι, μτχ. άρμόσαν.
- προλέγειν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. προλέξειν/ προερεΐν, άόρ. β΄ προειπειν, προκ. προειρηκέναι
- δοκεΐ:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. έδόκει, μέλ. δόξει, άόρ. έδοξε(ν), προκ. δέδοκται, υπερσ. έδέδοκτο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δοκεΐ, υποτ. δοκη, ευκτ. δοκοΐ / δοκοΐη, προστ. δοκεΐτω, απαρ. δοκεΐν, μτχ. δοκοϋν.
- πρέπειν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. πρέψειν, άόρ. πρέψαι.
- παρόντων:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρεσομένων, άόρ. β΄ παραγενομένων, προκ. παραγεγονότων.
- ποιείσθαι:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, άόρ. ποιήσασθαι / ποιηθήναι, προκ. πεποιήσθαι.
- ήκομεν:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήκομεν, μέλ. ήξομεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ήκομεν, υποτ. ήκωμεν, ευκτ. ήκοιμεν, προστ. -, απαρ. ήγειν, μτχ. ήκων, -ουσα, -ον.
- έκκλησιάζοντες:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. έκκλησιάζοντες, άόρ. έκκλησιάζαντες.
- έχει:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. είχε, μέλ. έξει / σχήσει, άόρ. β΄ έσχε, προκ. έσχηκε, υπερσ. [έσχηκει]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έχει, υποτ. έχη, ευκτ. έχοι, προστ. έχέτω, απαρ. έχειν, μτχ. έχων, -ουσα, -ον.
- βουλευομένους:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. βουλευσομένους, άόρ. βουλευσαμένους / βουλευθέντας, προκ. βεβουλευμένους.
- πράττειν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. πράξειν, άόρ. πράξει, προκ. πεπραχέναι/ πεπραγέναι.
- συνερχόμεθα:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνήμεν, μέλ. σύνιμεν, άόρ. β΄ συνήλθομεν, προκ. συνεληλύθαμεν, υπερσ. συνεληλύθεμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συνεληλύθαμεν, υποτ. συνεληλυθότες ώμεν, ευκτ. συνεληλωθότες είημεν / είμεν, προστ. -, απαρ. συνεληλυθέναι, μτχ. συνεληλυθότες, -υΐαι, -ότα.
- έστιν:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήν, μέλ. έσται, άόρ. β΄ έγένετο, προκ. γέγονε, υπερσ. [έ]γεγονει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έστιν, υποτ. ή, ευκτ. είη, προστ. έστω, απαρ. είναι, μτχ. ών, -οϋσα, -όν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

άπας [: άμα + πās], είωθα [: έθος], ένθάδε [: ένθα + δε: εγκλ. μόριο], σπουδή [:σπεύδω], συμβουλεύω [: σύν + βουλεύω], πράγμα [: πράττω], άρμόττω [:

άρμος], **ἐκκλησιάζω** [: ἐκκλησία: ἐκκλητος: ἐκκαλῶ: ἐκ + καλῶ], **δύναμις** [: δύναμα], **βουλεύομαι** [: βουλή], **συνέροχομαι** [: σύν + ἔροχομαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἐπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει: κύρ. πρότ. κρίσης. ἄπαντες: κατηγ. προσδ. στο οἱ παριόντες: επιθ. μτχ. υποκ. στο εἰώθασιν [: το ρήμα της πρότασης] και στο φάσκειν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο εἰώθασιν. ἐνθάδε: επιρρ. προσδ. στάσης σε τόπο. μέγιστα - ἄξια: κατηγορούμενα στο ταῦτα: υποκ. του εἶναι [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο λεκτικό φάσκειν. μάλιστα: επιρρ. προσδ. του ποσού. σπουδῆς: γεν. της αξίας από το ἄξια. τῇ πόλει: δοτ. προσωπική χαριστική.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ἄξιος συντάσσεται με γενική της αξίας, όπως το σπουδῆς της προηγούμενης πρότασης. Όταν όμως η γενική δηλώνει πρόσωπο είναι αντικειμενική: ἄξιος ἀδελφοῦ [= ἴσης αξίας με τον αδελφό].

2. περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσιν συμβουλευσείν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ως εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς. αὐτοί: υποκ. στο μέλλωσιν [: το ρήμα της πρότασης με το αοριστολογικό μόριο ἂν] και στο συμβουλευσείν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο μέλλωσιν. περὶ ὧν: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς· εδώ παρατηρεῖται ἔλξη του αναφορικού χωρίς ἔλξη: περὶ τούτων ἅ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: ο κατηγορηματικός, όπως και ο επιθετικός προσδιορισμός, όταν παραλείπεται το προσδιοριζόμενο, παίρνει τη συντακτική θέση του προσδιοριζόμενου. Έτσι και το αὐτοὶ είναι υποκείμενο, γιατί πήρε τη συντακτική θέση του υποκειμένου οἱ παριόντες που παραλείφθηκε.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το μέλλω κυρίως και πολύ σπάνια το διανοοῦμαι συντάσσονται με τελικό απαρέμφατο σε μέλλοντα χρόνο, παρά το γενικό κανόνα που το τελικό απαρέμφατο δεν τίθεται σε χρόνο μέλλοντα. Έτσι και το συμβουλευσείν της παρακάτω πρότασης, αν και σε μέλλοντα, είναι τελικό, γιατί εξαρτάται από το μέλλωσιν.

3. οὐ μὴν ἀλλὰ δοκεῖ μοι πρέπει καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν: κύρ. πρότ. κρίσης. [τινά: ενν.]: υποκ. του ποιήσασθαι [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο πρέπει: ειδ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο δοκεῖ [: το ρήμα της πρότασης]. μοι: δοτ. προσωπική από το δοκεῖ. περὶ τῶν παρόντων: εμπρόθ. προσδ. αναφ. τῶν νῦν: επιθ. προσδ.

στη μτχ. παρόντων. **νῦν** [χωρίς το άρθρο **τῶν**]: επιρρ. προσδ. χρόνου. **ἐντεῦθεν**: επιρρ. προσδ. που δηλώνει κίνηση από τόπο [αφετηρία]. **τήν ἀρχήν**: αντικ. στο προήσασθαι. **καί** [εδώ είναι σύνδεσμος **προσθετικός**].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δοτική προσώπου από το **δοκεῖ**, όταν είναι απρόσωπο, είναι απλή δοτική προσωπική· όταν όμως το **δοκεῖ** είναι προσωπικό η δοτική που εξαρτάται απ' αυτό, είναι του **κρίνοντος προσώπου**.

4. εἰ καί περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν: δευτ. υποθ. πρότ. [**τινά**: ενν.]: υποκ. στο **προειπεῖν** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **ἤρμοσε** [: το ρήμα της πρότασης]. **περὶ πραγμάτων**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **ἄλλων - τινῶν**: επιθετικοί προσδ. στο πραγμάτων. **τοιαῦτα**: σύστ. αντικ. στο προειπεῖν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν δύο ή και περισσότεροι επιθετικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν ένα ουσιαστικό με τον ίδιο τρόπο, άλλοτε συνδέονται μεταξύ τους με τους συνδέσμους **καί** ή **τε καί** και άλλοτε εκφέρονται **ασύνδετα**, όπως οι επιθετικοί προσδιορισμοί της προηγούμενης πρότασης.

• **εἰ ἤρμοσε** [: υποθ.] - **δοκεῖ πρέπειν** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό.

5. ἤκομεν γάρ ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καί εἰρήνης: κύρ. πρότ. κρίσης. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **ἤκομεν** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **ἐκκλησιάσοντες**: τελ. μτχ. **περὶ πολέμου - [περὶ] εἰρήνης**: εμπρόθετοι προσδ. αναφ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Από το **ἤκω**: α] η μετοχή σε μέλλοντα κυρίως, αλλά και σε ενεστώτα είναι **τελική**. β] οι μετοχές **φέρων, ἄγων, ἔχων, λαβόν** και **χρόμενος** είναι τροπικές. γ] **Ο Κύννεο** θεωρεί τη μετοχή, και κυρίως σε παρακείμενο, κατηγορηματική.

6. ἃ μέγιστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῶ τῶν ἀνθρώπων: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στα **περὶ πολέμου** και **εἰρήνης** της προηγούμενης πρότασης. **ἃ**: υποκ. στο **ἔχει** [: το ρήμα της πρότασης, **αττική σύνταξη**]. **μέγιστην**: επιθ. προσδ. στο **δύναμιν**: αντικ. στο **ἔχει**. **ἐν τῷ βίῳ**: εμπρόθ. προσδ. χρονικής διάρκειας. **τῶ τῶν ἀνθρώπων**: επιθ. προσδ. στο τῷ βίῳ. **τῶν ἀνθρώπων** [χωρίς το άρθρο **τῶ**]: γεν. υποκειμενική από το τῷ βίῳ.

7. καί περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν: δευτ. αναφ. προσδ. πρότ. ως προσδ. αναφ. **τοὺς βουλευομένους**: επιθ. μτχ. υποκ. στο **πράττειν** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **ἀνάγκη** [**ἔστί**]: το ρήμα της πρότασης: **ὀρθῶς**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **τῶν ἄλλων**: β' ὀρος σύγκρισης [γεν. συγκριτική] από τη συγκριτική λέξη ἄμεινον με α' ὀρο **τοὺς βουλευομένους**. **ἄμεινον**: επιρρ. προσδ. τρόπου [ή σύστ. αντικ. στο πράττειν].

8. **τό μὲν οὖν μέγεθος τηλικούτον ἔστιν:** κύρ. πρότ. κρίσης, **τηλικούτον:** κατηγ. στο **τό μέγεθος:** υποκ. στο συνδυαστικό ρήμα **ἔστιν** [: το ρήμα της πρότασης].
9. **ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ως εμπρόθ. προσδ. αναφ. [**ἤμεις:** ενν.]: υποκ. στο **συνεληλύθαμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑπὲρ ὧν:** εμπρόθ. προσδ. αναφ.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **οἱ παριόντες ἐνθάδε:** Το ρήμα **πάρειμι** και **παρέρχομαι** που σημαίνει ανεβαίνω στο βήμα, παρουσιάζομαι στο βήμα, χρησιμοποιείται πολύ συχνά από τους ρήτορες που βγαίνουν να μιλήσουν στην εκκλησία του δήμου ή σε κάποιο δικαστήριο. Όμως στην περίπτωση αυτή χρησιμοποιείται για να δραματοποιήσει το λόγο του, αφού, όπως είναι γνωστό, πρόκειται για ένα πολιτικό φυλλάδιο και ποτέ δεν εκφωνήθηκε μπροστά σε ακροατήριο.

Το ίδιο συνέβαινε με όλους τους λόγους του Ισοκράτη, τους οποίους έγραφε ως παραδείγματα για τους μαθητές του, καθώς η δειλία του και η χαμηλών τόνων φωνή του δεν επέτρεπαν να τους εκφωνήσει μπροστά σε ακροατήριο.

Πρέπει να επισημάνουμε βέβαια ότι κάποιοι λόγοι που τους έγραψε σε νεαρή ηλικία, προοριζόνταν να εκφωνηθούν από πελάτες του σε δικαστήριο, αλλά, όταν τελικά δημοσιεύτηκαν, άλλαξε την μορφή τους και με αυτή τη μορφή διασώζονται ως σήμερα.

2. **ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καί μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῆ πόλει:** Όπως και όλοι οι ρήτορες έτσι και ο Ισοκράτης τονίζει στην αρχή του λόγου του τη σπουδαιότητα των θεμάτων που πρόκειται να συζητηθούν σ' αυτή τη συνέλευση και τα οποία θα επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό τη ζωή των πολιτών.

Η σπουδαιότητα αυτή τονίζεται, για να κατανοήσουν οι πολίτες πόσο προσεκτικοί πρέπει να είναι στη λήψη των αποφάσεων για τόσο σημαντικά ζητήματα.

3. **ἦγομεν γάρ ἐκκλησιάσοντες:** Στην Αθηναϊκή δημοκρατία το κυρίαρχο όργανο της πολιτείας ήταν η Εκκλησία του Δήμου. Ο ρόλος της ήταν σημαντικός και πολλαπλός: Εξέλεγε και έλεγχε τους άρχοντες, αποφάσιζε για πόλεμο και ειρήνη, διαχειριζόταν τις σοβαρές υποθέσεις της πόλης και σε πολλά ζητήματα είχε και τη δικαστική εξουσία.

Στην εκκλησία του Δήμου είχαν το δικαίωμα να συμμετέχουν όλοι οι Αθηναίοι πολίτες από το εικοστό έτος της ηλικίας τους και μετά.

Η εκκλησία του Δήμου συνεδριάζε τακτικά και έκτακτα. Οι τακτικές συνεδριάσεις γίνονταν τέσσερις φορές στη διάρκεια μιας πρυτανείας. Οι έκτακτες, που ονομάζονταν «σύγκλητοι», γίνονταν, όταν είχε τελειώσει η συζήτηση για

μιαν υπόθεση ή όταν υπήρχε κάτι επείγον για συζήτηση. Οι συγκεντρώσεις της Εκκλησίας του Δήμου γίνονταν στην Αγορά, στην Πνύκα ή στο Θέατρο του Διονύσου και διαρκούσαν από νωρίς το πρωί μέχρι και τη Δύση του ήλιου. Η σύγκληση της Εκκλησίας του Δήμου γινόταν από τον «επιστάτη» των Πρυτάνεων που είχε και το ρόλο του προέδρου στη συνέλευση. Βοηθοί του σ' αυτό το έργο ήταν ο «κῆρυξ» και ο «γραμματεὺς τῆς Βουλῆς».

4. περί πολέμου καί ειρήνης: Από τη φράση συμπεραίνουμε ότι ο λόγος γράφτηκε προτού αρχίσει ο Συμμαχικός πόλεμος και γι' αυτό το λόγο δεν υπάρχει άρθρο μπροστά από τη λέξη πόλεμον.

5. καί περί ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν: Ο ρήτορας προσπαθεί για άλλη μια φορά να πείσει τους πολίτες να αποφασίσουν με τον καλύτερο τρόπο στο ζήτημα που τους τίθεται, χρησιμοποιώντας ένα ψυχολογικό επιχείρημα: όσοι σκέφτονται σωστά, ευτυχούν περισσότερο από αυτούς που δεν σκέφτονται σωστά.

Αξιοσημείωτη είναι εδώ η χρήση του **εὖ πράττω** αντί του εὐτυχῶ. Το εὖ πράττω δηλώνει την ευτυχία που προέρχεται από τις δικές μας αποφάσεις και ενέργειες, ενώ το **εὐτυχῶ** δηλώνει την ευτυχία που προέρχεται από παράγοντες έξω από τον εαυτό μας [παρέμβαση της μοίρας ή των θεών]. Η διάκριση αυτή δε γίνεται βέβαια πάντοτε, αλλά εδώ είναι εμφανές ότι ο Ισοκράτης ακόμη και με την επιλογή του ρήματος προσπαθεί να τους πείσει ότι η ευτυχία τους θα είναι αποτέλεσμα των δικών τους αποφάσεων.

6. τό μὲν μέγεθος, ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν, τηλικούτον ἔστιν: Ο ρήτορας κλείνει το προοίμιό του με τον τρόπο ακριβώς που το άνοιξε: τονίζει τη σπουδαιότητα των θεμάτων που θα συζητηθούν.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης αρχίζει το λόγο του υποστηρίζοντας ότι όλοι όσοι ανεβαίνουν στο βήμα της εκκλησίας του δήμου έχουν κάτι σημαντικό να πουν και να δώσουν τις καλύτερες συμβουλές.

Ο ρήτορας επισημαίνει τη σπουδαιότητα αυτών που πρέπει να αποφασιστούν. Πρόκειται να γίνει λόγος για τον πόλεμο και την ειρήνη, πράγματα σημαντικά που, όσοι τα σκέφτονται σωστά, είναι περισσότερο ευτυχισμένοι από τους άλλους ανθρώπους.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** περί άλλων τινῶν πραγμάτων — περί τῶν νῦν παρόντων [πραγμάτων] • περί πολέμου — [περί] εἰρήνης.
2. **Περίφραση:** ἄμεινον πράττειν [αντί: εὐτυχεῖν] — ποιήσασθαι τήν ἀρχήν [αντί: ἄρξασθαι].
3. **Υπερβατό:** ἅπαντες μέν εἰώθασιν οἱ παριόντες — μεγίστην ἔχει δύναμιν — τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους.
4. **Υπερβολή:** ἅπαντες.
5. **Μεταφορά:** οἱ παριόντες.
6. **Βραχυλογία:** τό μέγεθος ὑπέρ ὧν [αντί τό μέγεθος ἐκείνων, ὑπέρ ὧν].

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β (ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει).

Α	Β
1. Η Εκκλησία του δήμου	α. βοηθούσε τον «κήρυκα της βουλής»
2. Ο «επιστάτης» των πρυτάνεων	β. δεν εκφωνούσε ποτέ τους λόγους του
3. Ο Ισοκράτης	γ. η πρώτη από τις τέσσερις συνεδρίες κάθε πρυτανείας
4. «Σύγκλητοι» ονομάζονταν	δ. συνερχόταν σαράντα φορές σε ένα χρόνο
5. «Κύρια Εκκλησία» ονομαζόταν	ε. οι έκτακτες συνελεύσεις της Εκκλησίας του δήμου
	στ. ήταν αρμόδιος για τη σύγκληση της Εκκλησίας.

Ερώτηση 2η: Η μετοχή ἐκκλησιάσονται **συντακτικά είναι:**

- α. αιτιολογική μετοχή
- β. κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα αίσθησης «ἤκομεν»
- γ. τελική μετοχή από το ρήμα κίνησης «ἤκομεν».

Ερώτηση 3η: περί ὧν: Να γράψετε τον προσδιορισμό χωρίς ἔλξη του αναφορικού.

Ερώτηση 4η: Σε ποιες περιπτώσεις το ἐστι(ν) τονίζεται στην παραλήγουσα;

Ερώτηση 5η: φάσκειν, ἤρμοσε, προειπεῖν, συνεληλύθαμεν: Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 6η: εἰώθασιν, φάσκειν, σπουδῆς: Να γράψετε τρία ομόρριζα για κάθε λέξη στη νέα ελληνική.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Τι επιχειρεί να επιτύχει στο προοίμιον ο ρήτορας και με ποια εκφραστικά μέσα;

Απάντηση:

Όπως γνωρίζουμε από την εισαγωγή, στο προίμιο ο ρήτορας ενημερώνει σύντομα τους ακροατές για το θέμα, προσπαθώντας να εξασφαλίσει την εύνοια και την προσοχή τους. Στο συγκεκριμένο προίμιο ο Ισοκράτης επιχειρεί:

α) Να τονίσει τη σπουδαιότητα της περιστάσης και την αναγκαιότητα να αποφασιστεί το καλύτερο για την πόλη. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση επιχειρημάτων.

β) Να παρουσιάσει το λόγο ζωντανό, σαν να εκφωνήθηκε πραγματικά στην Εκκλησία του δήμου. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δραματοποίηση, τη χρήση δηλαδή εκφράσεων που δείχνουν ότι ο λόγος εκφωνήθηκε.

Ερώτηση 2η: Με ποιες λέξεις και φράσεις τονίζεται η σπουδαιότητα των προς συζήτηση θεμάτων;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης θέλοντας να πείσει για τη σπουδαιότητα των θεμάτων χρησιμοποιεί τις εξής λέξεις και φράσεις: *μέγιστα, ἄξια σπουδῆς, περί πολέμου καί ειρήνης, μεγίστην ἔχειν δύναμιν, ἀνάγκη, μέγεθος, τηλικούτον.*

Ερώτηση 3η: Είναι γνωστό ότι ο «περί ειρήνης» λόγος κυκλοφόρησε ως πολιτικό φυλλάδιο προς ανάγνωση. Με ποιες λέξεις και ποιες φράσεις δημιουργείται η εντύπωση ότι ο λόγος εκφωνήθηκε;

Απάντηση:

Είναι γνωστό ότι ο Ισοκράτης, εξαιτίας της φυσικής του δειλίας και της ασθενικής του φωνής, δεν εκφωνούσε ποτέ τους λόγους του, αλλά τους έγραφε με σκοπό να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα της ρητορικής από τους μαθητές του. Εντούτοις στην αρχή του προοιμίου δραματοποιεί το λόγο του χρησιμοποιώντας λέξεις και φράσεις που δίνουν την εντύπωση ότι ο λόγος εκφωνείται σε ακροατήριο: «οἱ παριόντες ἔνθαδε», «ἤκομεν... ἐκκλησιάσοντες», «συνεληλύθαμεν».

Ερώτηση 4η: μέλλωσι, ἤρμοσε: Να γραφούν οι προτάσεις στις οποίες ανήκουν τα ρήματα, να χαρακτηριστούν συντακτικώς και να δικαιολογηθεί η ἐγκλίση κάθε ρήματος.

Απάντηση:

α) περί ὧν αὐτοὶ μέλλωσιν συμβουλευσείν: δευτ. αναφορ. προσδιοριστική πρότ. ως εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς. Η πρόταση εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι πρόταση επιθυμίας.

β) εἰ καὶ περί ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν: δευτερο. υποθετική πρόταση. Η πρόταση εκφέρεται με οριστική διότι σε συνδυασμό με την απόδοση [: δοκεῖ πρόπειν] δηλώνει πραγματικό γεγονός.

Ερώτηση 5η: μέγιστα, μάλιστα, ἄξια, ὀρθῶς, ἄμεινον. Να γραφούν οι ἄλλοι δύο βαθμοί.

Απάντηση:

θετ.: μεγάλα, **συγκρ.:** μείζονα ή μείζω, **υπερθ.:** μέγιστα.

θετ.: μάλα, **συγκρ.:** μᾶλλον, **υπερθ.:** μάλιστα.

θετ.: ἄξια, **συγκρ.:** ἀξιώτερα, **υπερθ.:** ἀξιώτατα.
θετ.: ὀρθῶς, **συγκρ.:** ὀρθότερον, **υπερθ.:** ὀρθότατα.
θετ.: ἀγαθόν, **συγκρ.:** ἄμεινον, **υπερθ.:** ἄριστον.

Ερώτηση 6η: *συνεληλύθαμεν* Να αντικατασταθεί χρονικῶς και να γραφεί το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του αορίστου β'.

Απάντηση η:

Χρονική αντικατάσταση:

ενεστ. συνερχόμεθα, **πρτ.** συνήμεν και συνηρχόμεθα, **μελ.** σύνμμεν [και συνελευσόμεθα: ποιητ.] **αόρ. β'** συνήλομεν, **πρκ.** συνεληλύθαμεν, **υπερσ.** συνεληλύθεμεν και συνεληλυθότες ἤμεν.

Εγκλιτική αντικατάσταση στον αόρ. β':

οριστ. συνήλθεσ / συνήλθετε, **υποτ.** συνέλθης / συνέλθητε, **ευκτ.** συνέλθοις/ συνέλθοιτε, **προστ.** συνέλθε / συνέλθετε.

Ερώτηση 7η: *βουλευομένους:* Να γραφούν λέξεις της νέας ελληνικής από το ίδιο θέμα. Με τρία ομόρριζα ουσιαστικά να σχηματιστούν αντίστοιχες προτάσεις.

Απάντηση η:

ΟΜΟΡΡΙΖΑ της Ν.Ε.

βούλευμα, συμβουλή, βουλευτής, βουλευτήριο, βουλευτικός, συμβουλευτικός, επιβουλεύομαι, διαβούλια, συμβούλιο, βουλή, κοινοβούλιο, κοινοβουλευτικός, κ.ά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

α) Οι νέοι πρέπει να ακούν τις **συμβουλές** των μεγαλύτερων.

β) Οι **βουλευτικές** εκλογές λαμβάνουν χώρα κάθε τέσσερα χρόνια.

γ) Το κτίριο του Ελληνικού **Κοινοβουλίου** βρίσκεται στην Πλατεία Συντάγματος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: 1 → δ, 2 → στ, 3 → β, 4 → ε, 5 → γ (περισεύει το στοιχείο α).

2η: Σωστή είναι η γ επιλογή.

3η: *περί ὧν:* (χωρίς ἔλξη) *περί τούτων ᾗ*

4η: Το γ' ενικό **ἔστι(ν)** τονίζεται στην παραλήγουσα: α) όταν βρίσκεται στην αρχή της πρότασης, β) όταν έχει τη σημασία του «υπάρχει» ή «είναι δυνατό», γ) ὑστερα από τις λέξεις εἰ, ὡς καί, οὐκ, μή, μέν, ὅτι, τοῦτο, τοῦτ', ἀλλά, ἀλλ', δ) στις φράσεις «ἔστιν ὅπου», «ἔστιν ὅς», «ἔστιν ὅτε» κλπ. ε) όταν είναι σύνθετο ανεβάζει τον τόνο στο ενεστώτα της οριστικής (π.χ. πάρεμι) και στα δεύτερα πρόσωπα της προστακτικής του ενεστώτα (π.χ. πάρεστε).

5η: • **ενεστ.** φάσκειν, **μελ.** φήσειν, **αόρ.** φῆσαι • **ενεστ.** ἄρμόττει, **πρτ.** ἤρμοττε, **μελ.** ἄρμόσει, **αόρ.** ἤρμοσε, **πρκ.** <ἤρμοκε> • **ενεστ.** προλέγειν, **μελ.** προλέξειν και προερεῖν, **αόρ.** προέλεξε, **αόρ. β'** προειπέιν, **πρκ.** προειρηκέναι • **ενεστ.** σύνμμεν και συνερχόμεθα, **πρτ.** συνήμεν, **μελ.** σύνμμεν, **αόρ. β'** συνήλομεν, **πρκ.** συνεληλύθαμεν, **υπερσ.** συνεληλύθεμεν.

6η: **εἰώθασιν:** εθισμός, ἦθος, ἔθιμο, **φάσκειν:** φήμη, απόφαση, φωνή, **σπουδῆς:** σπουδάζω, σπεύδω, σπουδαστής.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 14

Έλλειψη «παρρησίας».

ΚΕΙΜΕΝΟ

14. Ἐγὼ δ' οἶδα μὲν
ὅτι πρόσαντές ἐστιν
ἐναντιοῦσθαί [τινα]
ταῖς ὑμετέραις διανοίαις,
καί [οἶδα]
ὅτι οὔσης δημοκρατίας
οὐκ ἔστι παρρησία,
πλήν ἐνθάδε
τοῖς μὲν ἀφρονεστάτοις
καί μηδέ φροντίζουσιν

ὑμῶν,
ἐν δέ τῳ θεάτρῳ
τοῖς κωμωδοδιδασκάλοις·
ὃ καί πάντων ἐστί δεινότατον,
ὅτι τοῖς μὲν ἐκφέρουσιν
εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας
τά ἁμαρτήματα τῆς πόλεως
ἔχετε τοσαύτην χάριν
ὄσσην οὐδέ τοῖς εὖ ποιοῦσι,
πρός δέ τοὺς ἐπιπλήττοντας
καί νουθετοῦντας ὑμᾶς
διατίθεσθε οὕτω δυσκόλως,
ὥσπερ [διατίθεσθε]
πρός τοὺς ἐργαζομένους
κακόν τι τήν πόλιν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Εγώ βέβαια γνωρίζω
ὅτι είναι δύσκολο
να εναντιώνεται [κανείς]
στις δικές σας σκέψεις,
και [γνωρίζω]
ὅτι, ενώ έχουμε δημοκρατία,
δεν υπάρχει ελευθερία λόγου,
παρά εδώ [δηλ. στην εκκλησία του δήμου]
από τη μια στους πολύ ανόητους
και σ' αυτούς που καθόλου δεν
ενδιαφέρονται
για σας,
και από την άλλη στο θέατρο
στους κωμικούς ποιητές·
αυτό είναι και το πιο φοβερό απ' όλα
ὅτι δηλαδή σε κείνους που φανερώνουν
στους άλλους Ἕλληνες
τα σφάλματα της πόλης
χρωστάτε τόση μεγάλη χάρη,
ὄση ούτε στους ευεργέτες [της πόλης],
ενώ σε κείνους που [σας] επιπλήττουν
και σας συμβουλεύουν
αισθάνεστε τόση οργή,
ὅπως [ή ὄση] ακριβώς [αισθάνεστε]
για κείνους που κάνουν
κάποιο κακό στην πόλη.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ἐγώ: ονομ. ενικ. α΄ προσ. της προσωπικής αντων. ἐγώ - σύ - [οὔ: γενική] = εγώ, εσύ, [αυτού].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι αρχαίοι Έλληνες από τους τύπους του γ΄ προσώπου χρησιμοποιούσαν κυρίως τους τύπους της δοτικής: **οἶ, οἶ, σφίσι(ν)**. Αντί των άλλων τύπων του γ΄ προσώπου χρησιμοποιούσαν συνήθως:

α. Τις δεικτικές αντωνυμίες **οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος**, αντί της ονομαστικής.

β. Την επαναληπτική αντωνυμία **αὐτός** αντί των πλαγίων πτώσεων.

οἶδα: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **οἶδα:** = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἤδη και ἤδειν, μέλ. εἶσομαι και εἰδήσω, αόρ. β΄ ἔγνων, παρκ. ἔγνωκα, υπερσ. ἐγνώκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἰδήσεις, εἰδήμων, ἱστορία, συνείδησις. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄγνοῶ.

πρόσαντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ προσάντης, τό πρόσαντες** = δύσκολος.

ἐστίν: ενεστ. οριστ. του **εἰμί** = είμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β΄ ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγονώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ἐναντιοῦσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ἐναντιόομαι -οῦμαι** = εναντιώνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠναντιούμην, μέλ. ἐναντιώσομαι, παθ. αόρ. ἠναντιώθην, παρκ. ἠναντίωμαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐναντίωσις, ἐναντίωμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνθίσταμαι, ἀντίκειμαι, ἀντιλέγω, ἀντιπράττω, ἀντιτάττομαι.

ὑμέτεροις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους β΄ πρόσ. της κτητικής αντωνυμίας **ἡμέτερος, -α, -ον** [: α΄ πρόσ.], **ὑμέτερος, -α, -ον** [: β΄ πρόσ.], **σφέτερος, -α, -ον** [: γ΄ πρόσ.] = δικός μου, δικός σας, δικός τους.

διανοίαις: δοτ. πληθ. θηλ. γέν. του πρωτόκλιτου ουσ. **διάνοια - διανοίας** = σκέψη.

δημοκρατίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δημοκρατία - δημοκρατίας**.

οὔσης: γεν. ενικ. θηλ. γένους μη. ενεστ. του **εἰμί** = είμαι. Βλέπε πιο πάνω.

παρρησία: ονομ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **παρρησία - παρρησίας** = ελευθερία λόγου.

ἄφρονεστάτοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους υπερθ. βαθμού του τριτόκλιτου επιθ. **ἄφρων** = ἀνόητος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὁ, ἡ ἄφρων, τό ἄφρων**, συγκρ. **ἄφρονέστερος -α -ον**, υπερθ. **ἄφρονέστατος -η -ον**.

ὕμῶν: γεν. πληθ. β' πρόσωπο της προσωπικής αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ: γενική] = εγώ, εσύ, [αυτού]. Βλέπε πιο πάνω.

φροντίζουσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **φροντίζω** = ενδιαφέρομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐφρόντιζον**, μέλ. **φροντιῶ**, αόρ. **ἐφρόντισα**, παρκ. **πεφρόντισα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φροντιστέον, φροντιστής, φροντιστήριον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: κήδομαι, ἐπιμελοῦμαι, φροντιστής εἶμι ἢ γίγνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ὀλιγωρῶ, ἀμελῶ.

θεάτρον: δοτική ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **θέατρον - θεάτρον**.

κωμφοδιδάσκαλοις = δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **κωμφοδιδάσκαλος - κωμφοδιδασκάλου** = κωμικός ποιητής.

ὄ: ονομ. ενικ. ουδ. γένους της αναφορικής αντων. **ὄς, ἦ, ὄ** = ο οποίος.

δεινότατον: ονομαστ. ενικού ουδ. γένους υπερθ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ.

δεινός = φοβερός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **δεινός -ή -ό**, συγκρ. **δεινότερος -α, -ον**, υπερθ. **δεινότατος -η -ον**.

ἐκφέρουσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής του **ἐκφέρω** = φανερώνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐξέφερον**, μέλ. **ἐξοίσω**, αόρ. α' **ἐξήνεγκα**, αόρ. β' **ἐξήνεκγον**, παρκ. **ἐξενήνοχα**, υπερσ. **ἐξενηνόχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φορέυς, φορά, ἀμφορέυς, φερνή, φόρος, φόρτος, φόρημα, διάφορος, εὔφορος, δορυφόρος, φορῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄγω, ἔχω, κομίζω, ὑπομένω.

Ἕλληνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **Ἕλλην - Ἕλληνος**.

πόλεως: γεν. ενικ. θηλ. γέν. του τριτόκλιτου φωνηεντόκλητου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

ἀμαρτήματα: αιτ. πληθ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **ἀμαρτήμα - ἀμαρτήματος** = σφάλμα.

τοσαύτην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτικής αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον** = τόσος.

ἔχετε: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω** και **σχήσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐξῆς, ἔξις, ἐφεξῆς ἠνίοχος, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄγω, κρατῶ, φέρω. Βλέπε και §§ 1-2.

χάριν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου ουσ. **χάρις - χάριτος** = χάρη. **χάριν ἔχω** = χρωστώ χάρη.

ὄσσην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της αναφορικής αντωνυμίας **ὄσος, -η, -ον**.

ποιουσί: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του **ποιέω -ῶ** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐποίουν**, μέλ. **ποιήσω**, αόρ. **ἐποίησα**, παρκ. **πεποίηκα**, υπερσ. **ἐπεποιέειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ποιητής, ποίησις, ποίημα, προσποιητός, θεοποίητος, ἀχειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δρῶ, ἐργάζομαι, κατασκευάζω, πράττω.

εὖ: επίρρ. τρόπου = καλώς. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. εὖ, συγκρ. ἄμεινον, κρείττον, βέλτιον, υπερθ. ἄριστα, κράτιστα, βέλτιστα.

ἐπιπλήττοντας: αιτ. πληθ. αοσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ἐπιπλήττω / ἐπιπλήσσω = επιπλήττω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐπέπληττον, μέλ. ἐπιπλήξω, αόρ. ἐπέπληξα, παρκ. ἐπιπέπληγα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐκπληξις, ἐπίπληξη, πλῆξις, πληγή, πλῆγμα, πλῆκτρον, πληκτικός, ἐκπληκτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βάλλω, πατάσσω, ραπίζω, τύπτω.

νουθετοῦντας: αιτ. πληθ. αοσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του νουθετέω -ῶ = συμβουλεύω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐνουθέτουν, μέλ. νουθετήσω, αόρ. ἐνουθέτησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: νουθέτησις, νουθέτημα, νουθεσία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: παραινώ, συμβουλεύω, ὑποδείκνυμι.

ἑμᾶς: αιτ. πληθ. β' προσ. της προσωπικής αντων. ἐγώ, σύ [οὗ: γενική] = ἐγώ, ἐσύ, [αυτού]. Βλέπε και πιο πάνω.

οὕτω: επίρρημα τροπικο = έτσι.

διατίθεσθε: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του διατίθεμαι [διατίθεμαι δυσκόλως = αισθάνομαι οργή]. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. διετιθέμην, μέσ. μέλ. διαθήσομαι και παθ. μέλ. διατεθήσομαι, μέσ. αόρ. β' διεθέμην και παθ. αόρ. διετέθην, παρκ. διατέθειμαι και διάκειμαι, υπερσ. διεκείμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διάθεσις, ἀδιάθετος, θέμα, ταξιθέτης, θεσμός, θέτης, ἀνάθημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαθήκας ποιούμαι.

ὥσπερ [: επιρρ. τροπ.] = ὅπως ακριβώς.

κακόν: αιτ. ενικού ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. κακός = κακός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. κακός, -ή, -όν, συγκρ. ὁ, ἡ κακίων, τό κακίον - ὁ χείρων, τό χείρον. υπερθ. κάκιστος, -η, -ον - χείριστος, -η, -ον.

ἐργαζομένους: αιτ. πληθ. αοσ. γένους μτχ. ενεστ. του αποθετικού ἐργάζομαι = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἤργαζόμην και εἰργαζόμην, μέσ. μέλ. ἐργάσομαι και παθ. μέλ. ἐργασθήσομαι, μέσ. αόρ. ἤργασάμην και εἰργασάμην, παθ. αόρ. εἰργάσθην, παρκ. εἴργασμαι, υπερσ. εἰργάσμην και εἰργασμένος ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐργάτης, εργατικός, εργασία, ἐργαστήριο. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ποιῶ, πραγματεύομαι, πράττω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀργῶ, ἀδρανῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἐναντιοῦμαι [: ἐναντιοῦσθαι]: ἐναντίωση, ἐνάντιος, ἐνάντια, ἐναντιοδρομία, ἐναντιοδρομῶ, ἐναντιομορφία, ἐναντιόμορφος, ἐναντιότητα, ἐναντιοτροπία, ἐναντιωματικός, ἐναντιώνομαι, ἐναντίον. **Φροντίζω** [: φροντίζουσιν]: φροντίζω, φροντίδα, φροντισμένος, φροντιστηριακός, φροντιστήριο, φροντιστής, ἀφροντιστος, ἀφροντισιά. **Ἐκφέρω** [: ἐκφέρουσιν]: φέρνω, διαφέρω, διαφορά, ἀναφέρω, ἀναφορά, εἰσφέρω, εἰσφορά, προσφέρω, προσφορά, πρόσφορο, ἀναφέρω, ἀνα-

φορά, περιφέρω, περιφορά, ξενόφερος, συμφορά. **Ἔχω** [: έχετε]: υπερέχω, υπεροχή, κατέχω, κατοχή, προσέχω, προσοχή, παρέχω, παροχή, εξέχω, εξοχή, απέχω, αποχή, αντέχω, αντοχή, κάτοχος, συνοχή, κατάσχεση, σχέση, ανέχομαι.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

οἶδα: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦδη / ἦδιν, μέλ. εἴσομαι / εἰδήσω, ἀόρ. β´ ἔγνω, πρκ. ἔγνωκα, υπερσ. ἐγνώκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶδα, υποτ. εἰδῶ, ευκτ. εἰδείην, προστ. -, απαο. εἰδέναι, μτχ. εἰδώς, -υῖα, -ός.

ἔστι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β´ ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. [ἐ]γεγόνει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔστί, υποτ. ἦ, ευκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απαο. εἶναι, μτχ. ὄν, -οῦσα, -όν.

ἐναντιοῦσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐναντιώσεσθαι, ἀόρ. ἐναντιωθῆναι, πρκ. ἠναντιῶσθαι.

οὔσης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐσομένης, ἀόρ. β´ γενομένης, πρκ. γεγонуίας.

φροντίζουσιν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φροντιοῦσιν, ἀόρ. φροντίσασιν, πρκ. πεφροντικόσιν.

ἐκφέρουσιν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐξοίσουσι[ν], ἀόρ. β´ ἐξενεγούσι[ν], πρκ. ἐξενηνοχόσι[ν].

ἔχετε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. εἴχετε, μέλ. ἔξετε / σχήσετε, ἀόρ. β´ ἔσχετε, πρκ. ἐσχίκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχετε, υποτ. ἔχητε, ευκτ. ἔχοιτε, προστ. ἔχετε, απαο. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

ποιούσι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσουσι, ἀόρ. ποιήσασι, πρκ. πεποιηκόσι.

ἐπιπλήττοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπιπλήξοντας, ἀόρ. ἐπιπλήξαντας πρκ. ἐπιπεπληγότας.

νουθετοῦντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. νουθετήσοντας, ἀόρ. νουθετήσαντας.

διατίθεσθε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. διετίθεσθε, μέλ. διαθήσεσθε / διατεθήσεσθε, ἀόρ. β´ διέθεσθε / διετέθητε, πρκ. διατέθεισθε / διάκεισθε, διέκεισθε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διατίθεσθε, υποτ. διατιθήσθε, ευκτ. διατιθεῖσθε, προστ. διατίθεσθε, απαο. διατίθεσθαι, μτχ. διατιθέμενος, -η, -ον.

ἐργαζομένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐργασομένους / ἐργασθησομένους, ἀόρ. ἐργασαμένους / ἐργασθέντας, πρκ. [εἰ]ήργασμένους.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

πρόσαντης [: πρὸς + ἄντην], **ἐναντιοῦμαι** [: ἐναντίος: ἐν + ἀντίος], **διάνοια** [: διανοοῦμαι], **δημοκρατία** [: δημοκρατοῦμαι], **παρρησία** [: πᾶς + ρῆσις], **ἄφρων** [: ἄστερ. + φρήν], **φροντίζω** [: φροντίς], **μηδέν** [: μηδέ + ἔν], **θεατρον** [: θεῶμαι], **κωμφοδοιδάσκαλος** [: κωμωδία + διδάσκαλος], **δεινός** [: δέος], **νουθετῶ** [: νοῦς + τίθημι], **ἐπιπλήττω** [: ἐπί + πλήττω], **διατίθεμαι** [: διά + τίθεμαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. **Ἐγὼ δ' οἶδα μὲν:** κύρ. πρότ. κρίσης, **ἐγώ:** υποκ. στο μή **οἶδα** [: το ρήμα της πρότασης]. αντικείμενο του **οἶδα** είναι δευτερεύουσα ειδική πρόταση που ακολουθεί.
2. **ὅτι πρόσαντές ἐστιν ἐναντιοῦσθαί [τινα] ταῖς ὑμετέραις διανοίαις:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο **οἶδα** της προηγούμενης κύριας πρότασης [**τινα:** ενν.]: υποκ. στο **ἐναντιοῦσθαί:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **πρόσαντές ἐστιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ταῖς ὑμετέραις:** επιθ. προσδ. στο **διανοίαις:** αντικ. στο ἐναντιοῦσθαί.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Τα ρήματα που σημαίνουν ενέργεια ή διάθεση **εχθρική** δέχονται αντικείμενο σε δοτική, όπως το **ἐναντιοῦσθαί** της προηγούμενης πρότασης.

3. **καί [ἐγὼ οἶδα]:** κύρ. πρό. κρίσης που συνδέεται με την προηγούμενη κύρια παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί:** ο **καί** δε συνδέει τις ειδικές, γιατί πριν απ' αυτόν υπάρχει το **κόμμα.** [**ἐγώ:** ενν.]: υποκ. στο [**οἶδα:** ενν.]: το ρήμα της πρότασης. αντικείμενο του [**οἶδα**] είναι η δευτερεύουσα ειδική που ακολουθεί.

4. **ὅτι δημοκρατίας οὔσης οὐκ ἔστι παρηγοσία, πλὴν ἐνθάδε μὲν τοῖς ἀφρονεστάτοις καὶ μηδὲν ὑμῶν φροντίζουσιν, ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ τοῖς κωμωδοδιδασκάλοις:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο εννοούμενο **οἶδα** της προηγούμενης πρότασης. **παρηγοσία:** υποκ. στο **οὐκ ἔστι** [: το ρήμα της πρότασης είναι **υπαρκτικό**]. **δημοκρατίας:** υποκ. στη μτχ. **οὔσης:** γεν. απόλυτη, εναντιωμ. μτχ. **τοῖς ἀφρονεστάτοις - [τοῖς] φροντίζουσιν - τοῖς κωμωδοδιδασκάλοις:** δοτικές προσωπικές κτητικές από το ἐστί. **ὑμῶν:** αντικ. στη μτχ. φροντίζουσιν. **μηδέν:** αιτιατ. του ποσού. **ἐν τῷ θεάτρῳ:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο. **πλὴν ἐνθάδε:** εμπρόθ. προσδ. εξαίρεσης. [Οι προθέσεις μπαίνουν και μπροστά από επιρρήματα αλλά σπάνια, όπως εδώ η **πλὴν** μπροστά από το **ἐνθάδε**].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Απόλυτη είναι η επιρρηματική μετοχή [εκτός της τελικής], της οποίας το υποκείμενο δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση, δηλ. δεν είναι υποκείμενο ή αντικείμενο ή κάποιος προσδιορισμός [δοτική προσωπική, δοτική του χρόνου κ.λπ.] στο ρήμα της πρότασης ή σε άλλο ρηματικό τύπο που έχει συντακτική σχέση με το ρήμα της πρότασης.

- Το υποκείμενο της γενικής απόλυτης μπορεί να είναι ταυτόχρονα και υποκείμενο άλλης μτχ. ή απαρεμφάτου που πρέπει όμως να εξαρτώνται οπωσδήποτε από τη γενική απόλυτη.

Παράδειγμα - Μετάφραση

Δεδιέναι δέ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἡπειρὸν τὴν καταντικρὺ [= ἐπειδὴ ὅμως οἱ Κερκυραῖοι ἰσχυρίζονταν ὅτι φοβούνταν νὰ παρέχουν ἄσυλο σ' αὐτὸν, μεταφέρεται ἀπ' αὐτοὺς στὴν ἀπέναντι στεριά].

• Στο παραπάνω παράδειγμα το απαρέμφατο **δεδιέναι** ἔχει ως υποκείμενό του τὴ γενική **Κερκυραίων** που εἶναι καὶ υποκείμενο τῆς γενικῆς ἀπόλυτης **φασκόντων**. Βλέπε καὶ **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ** Ελ. Κ. Βολονάκη σελ. 273.

- 5. ὃ καὶ πάντων ἐστὶ δεινότατον:** κύρια αναφ. πρόταση, προεξαγγελτικὴ παράθεση. [Το αναφορικό **ὃ** στὴν ἀρχὴ περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου εἰσάγει κύρια πρόταση, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἄλλη κύρια πρόταση στὴν περίοδο ἢ ἡμιπερίοδο αὐτή. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἡ αναφορικὴ ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ καὶ μεταφράζεται με δεικτικὴ, ὅπως στὴν πρόταση αὐτὴ τὸ **ὃ**: τοῦτο]. **δεινότατον:** κατηγ. στὸ **ὃ**: υποκ. στὸ **ἐστὶ** [: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης εἶναι συνδετικὸ]. **πάντων:** γεν. διαιω. ἀπὸ τὸ δεινότατον.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ὡς προεξαγγελτικὲς παραθέσεις τίθενται ὄχι μόνο δευτερεύουσες αναφορικὲς προτάσεις, ἀλλὰ καὶ κύριες αναφορικὲς προτάσεις, ὅπως ἡ παραπάνω αναφορικὴ.

- 6. ὅτι τοῖς μὲν ἐκφέρουσιν εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα τοσαύτην ἔχετε χάριν:** δευτ. εἰδ. πρότ. ἐπεξήγησι στὸ **ὃ** τῆς προηγούμενης αναφορικῆς πρότασης. [**ὑμεῖς:** ενν.]: υποκ. στὸ **ἔχετε** [: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης]. **τοσαύτην:** επιθ. προσδ. στὸ **χάριν:** ἀντικ. στὸ **ἔχετε**. **τοῖς ἐκφέρουσιν:** επιθ. μτχ. ἀντικ. στὴν φράσι **ἔχετε χάριν** καὶ δοτ. ἀντικειμενικὴ στὸ χάριν. **τὰ ἁμαρτήματα:** ἀντικ. στὴ μτχ. τοῖς ἐκφέρουσιν. **τὰ τῆς πόλεως:** επιθ. προσδ. στὸ ἁμαρτήματα. **τῆς πόλεως** [χωρὶς τὸ ἄρθρο **τὰ**]: γεν. υποκειμενικὴ ἀπὸ τὸ ἁμαρτήματα. **εἰς τοὺς Ἕλληνας:** εμπρόθ. προσδ. κατεύθυνσις σὲ πρόσωπο. **τοὺς ἄλλους:** επιθ. προσδ. στὸ Ἕλληνας.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ἡ γενικὴ ἐνὸς οὐσιαστικῆς, ὅταν ἔχει μπροστά τῆς τὸ ἄρθρο τοῦ προσδιοριζόμενου ἀπ' αὐτὴν οὐσιαστικῆς, εἶναι ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς στὸ οὐσιαστικὸ, ὅπως τὸ **τὰ τῆς πόλεως** στὸ **πράγματα** τῆς προηγούμενης πρότασης.

- 7. ὅσῃν οὐδὲ τοῖς εὖ ποιοῦσι [ἔχετε ὑμεῖς]:** δευτ. αναφ. προσδιοριστικὴ πρότ. στὸ **χάριν** τῆς προηγούμενης πρότασης. [**ὑμεῖς:** ενν.]: υποκ. στὸ [**ἔχετε:** ενν.]: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης. **ὅσῃν:** ἀντικ. στὸ **ἔχετε**. **τοῖς εὖ ποιοῦσιν:** επιθ. μτχ. ἀντικ. στὴν φράσι [**ἔχετε χάριν**]. **εὖ:** επιρρ. προσδ. τρόπον.

- 8. πρὸς δὲ τοὺς ἐπιπλήττοντας καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς οὕτω διατίθεσθε δυσκόλως:** δευτ. εἰδ. πρότ. ὅ,τι καὶ ἡ προηγούμενη εἰδικὴ [ἐπεξήγησι στὸ **ὃ**]: οἱ δύο προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικὰ με τοὺς ἀντιθετικούς συνδέσμους **μὲν - δέ**. [**ὑμεῖς:** ενν.]: υποκ. στὸ **διατίθεσθε** [: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης].

πρός τούς επιπλήττοντας - [πρός τούς] **νουθετοῦντας**: εμπρόθετοι προσδ. εχθρικής στάσης. **τούς επιπλήττοντας** - [τούς] **νουθετοῦντας**: επιθετικές μτχ. με υποκείμενά τους τα άρθρα τους. **ὑμᾶς**: αντικ. στις μτχ. επιπλήττοντας – νουθετοῦντας. **οὔτω**: επιρρ. προσδ. ποσού. **δυσκόλως**: επιρρ. προσδ. τρόπου.

9. ὥσπερ [δυσκόλως διατίθεσθε] πρὸς τούς κακόν τι τήν πόλιν ἐργαζομένους: δευτ. αναφ. παραβολική πρότ. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο [διατίθεσθε: ενν.]: το ρήμα της πρότασης. **πρὸς τούς ἐργαζομένους**: εμπρόθ. προσδ. εχθρικής στάσης. **τήν πόλιν**: αντικ. στη μτχ. **τούς ἐργαζομένους**: επιθ. μτχ. **τούς**: υποκ. της μτχ. **τι**: επιθ. προσδ. στο **κακόν** [: κακήν ἐργασίαν]: σύστ. αντικ. στη μτχ.

ΠΡΟΣΕΞΕ Το **ὥσπερ** που εισάγει την παραβολική πρόταση, συγκρίνεται με το **οὔτω** που βρίσκεται στο άλλο μέρος της παραβολής, και σχηματίζεται έτσι το παραβολικό ζεύγος **οὔτω - ὥσπερ**. Τα παραβολικά ζεύγη κάνουν πιο εύκολη την αναγνώριση της παραβολικής πρότασης.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. ὅτι πρόσαντές ἐστιν ἐναντιοῦσθαι ταῖς ὑμετέραις διανοίαις**: Ο ρήτορας γνωρίζει εκ των προτέρων ότι θα δυσκολευτεί να πείσει τους Αθηναίους να συνάψουν ειρήνη. Και αυτή τη δυσκολία φροντίζει να την εκθέσει στο ακροατήριό του.
- 2. ὅτι δημοκρατίας οὔσης οὐκ ἔστι παρηγοία**: Μία από τις βασικές αρχές του Δημοκρατικού πολιτεύματος ήταν η **ισηγορία** δηλ. η ισότητα στο δικαίωμα του λόγου. Και πραγματικά στις συνελεύσεις της Εκκλησίας του Δήμου η αρχή αυτή εφαρμοζόταν, καθώς μπορούσε να πάρει το λόγο και να εκθέσει την άποψή του όποιος ήθελε. Όμως η ισηγορία δεν έχει κανένα νόημα, αν δεν υπάρχει η ελευθερία του λόγου. Αν δηλ. αυτός που μιλάει δεν μπορεί να πει ελεύθερα αυτό που θέλει. Και ο Ισοκράτης κάνει μία θλιβερή διαπίστωση για τη συγκεκριμένη εποχή: αν και υπάρχει δημοκρατία δεν υπάρχει ελευθερία λόγου που είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.
- 3. πλὴν ἐνθάδε μὲν τοῖς ἀφρονεστάτοις καὶ μηδὲν ὑμῶν φροντίζουσιν, ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ τοῖς κωμωδοδιδασκάλοις**: Ο Ισοκράτης αναφέρεται εδώ στους κωμικούς ποιητές, όπως ήταν ο Εύπολις, ο Φερεκράτης, ο Φρόνιχος, ο Αριστοφάνης που διακρίνονταν για την ελευθεροστομία τους, σατυρίζοντας με καυστικότητα τρόπο ιδιαίτερα τα πολιτικά και θρησκευτικά ζητήματα. Οι κωμωδίες αυτές παίζονταν στα Διονύσια [γιορτές προς τιμήν του θεού Διόνυσου], κατά τη διάρκεια των οποίων στην Αθήνα βρίσκονταν πολλοί ξένοι. Χαρακτηριστικό είναι το περιστατικό που αναφέρει ο Αριστοφάνης σύμφωνα με το οποίο ο Κλέωνας του επιτέθηκε, γιατί κατηγορήσε την Αθήνα μπροστά στους ξένους.

4. ὁ πάντων ἔστι δεινότατον, ὅτι..... ὥσπερ πρὸς τοὺς κακὸν τι τὴν πόλιν ἐργαζομένους: Εἰδὼ ἔχομε ἓνα σχῆμα πρόληψης ἢ προκατάληψης. Ὁ ρήτορας δηλ. γνωρίζοντας ὅτι ἡ θέση που προτείνει [εἰρήνη για ὅλους] θα ξεσηκώσει ἀντιδράσεις ἀπὸ το ἀκροατήριο, ἀφοῦ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Αῆνας, φροντίζει νὰ τοὺς προδιαθέσει μιλώντας για τὴν ἀπαράδεκτη στάση που τηροῦν οἱ Αῆναῖοι σ' αὐτοὺς που προσπαθοῦν νὰ τοὺς συμβουλέψουν τὰ πιο σωστά για τὸ συμφέρον τοὺς.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ τοῦ κειμένου

Ὁ Ἰσοκράτης ἐπισημαίνει πόσο δύσκολο εἶναι νὰ ἐναντιώνεται κάποιος στις ἀπόψεις τῶν Αῆναῖων, καθὼς, παρ' ὅλο που τὸ πολίτευμα εἶναι δημοκρατικὸ, δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία λόγου. Λέει ὅτι οἱ Αῆναῖοι σέβονται περισσότερο αὐτοὺς που ξεσκεπάζουν τὰ λάθη τοὺς στοὺς ἄλλους Ἕλληνας, παρὰ αὐτοὺς που τοὺς επικρίνουν για τὸ καλὸ τοὺς και τοὺς συμβουλεύουν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** δημοκρατίας οὔσης — οὐκ ἔστι παρησία • τοῖς ἐκφέρουσι τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα — τοῖς εὖ ποιοῦσι.
2. **Περίφραση:** χάριν ἔχετε [ἀντί: εὐγνωμονεῖτε] — εὖ ποιοῦσι [ἀντί: εὐεργετοῦσι] — διατίθεσθε δυσκόλως [ἀντί: ὀργίζεσθε].
3. **Υπερβατό:** Τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα — πρὸς τοὺς κακὸν τι ἐργαζομένους.
4. **Υπερβολή:** ὁ καὶ πάντων ἔστι δεινότατον.
5. **Ἐμφαση:** Ἐγώ.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για τὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ κειμένου

Ερώτηση 1η: Νὰ συμπληρώσετε τὰ κενὰ με τὶς κατάλληλες λέξεις:

Ὁ Ἰσοκράτης ἐπισημαίνει πόσο εἶναι νὰ ἐναντιώνεται κάποιος στις ἀπόψεις τῶν Αῆναῖων ἀφοῦ παρ' ὅλο που τὸ πολίτευμα εἶναι
..... δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία Λέει ὅτι οἱ Αῆναῖοι
..... περισσότερο αὐτοὺς που τὰ λάθη τοὺς στοὺς ἄλλους Ἕλληνας, παρὰ αὐτοὺς που τοὺς επικρίνουν για τὸ τοὺς και τοὺς συμβουλεύουν.

Ερώτηση 2η: Νὰ ἀναγνωρίσετε συντακτικὰ τὶς παρακάτω λέξεις: ἐναντιοῦσθαι, δημοκρατίας, οὔσης, φροντίζουσιν.

Ερώτηση 3η: Τι δηλώνουν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί, πλὴν ἐνθάδε, ἐν τῷ θεάτρῳ, εἰς τοὺς Ἑλληνας, πρὸς τοὺς ἐργαζομένους;

Ερώτηση 4η: φροντίζουν, ἐκφέρουσιν. **Να γίνει χρονική αντικατάσταση.**

Ερώτηση 5η: ἀφρονεστάτοις, δεινότατον. **Να γραφούν οι άλλοι δύο βαθμοί.**

Ερώτηση 6η: διανοίαις, ἀφρονεστάτοις, δεινότατον, χρῆσθαι. **Να γράψετε λέξεις ετυμολογικά συγγενείς στη νέα ελληνική.**

Ερώτηση 7η: **Να αντιστοιχίσετε τις εκφράσεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.**

A

1. πρόσαντές ἐστιν
2. χάριν ἔχω τινί
3. εὖ ποιῶ
4. διατίθεμαι δυσκόλως

B

- α. οργίζομαι
- β. εἶναι δύσκολο
- γ. χρωστώ ευγνωμοσύνη σε κάποιον
- δ. ευεργετώ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: δύσκολο, δημοκρατικό, λόγου, σέβονται, φανερώνουν, καλό.

2η: ἐναντιοῦσθαι: τελικό απαομφ. υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «πρόσαντές ἐστιν», **δημοκρατίας:** υποκείμενο στη μτχ. «οὔσης», **οὔσης:** εναντιωματική μτχ. γενική απόλυτη, **φροντίζουν:** δοτική προσωπική κτητική από το ἐστί.

3η: πλὴν ἐνθάδε: δηλώνει εξαίρεση, ἐν τῷ θεάτρῳ: δηλώνει στάση σε τόπο, εἰς τοὺς Ἑλληνας: δηλώνει τόπο, πρὸς τοὺς ἐργαζομένους: δηλώνει εχθρική στάση.

4η: • ενεστ. φροντίζουν, μελ. φροντιοῦσιν, αόρ. φροντίσασιν, πρκ. πεφρονικόσιν, • ενεστ. ἐκφέρουσιν, μελ. ἐξοίσουσιν, αόρ. ἐξενεγκοῦσιν, πρκ. ἐξενηνόχασιν.

5η: ἄφροσι – ἀφρονεστέροις – ἀφρονεστάτοις / δεινόν – δεινότερον – δεινότατον.

6η: διανοίαις: νους, νόημα, έννοια, νοητός, υπόνοια, νοημοσύνη, ἀφρονεστάτοις: φρόνηση, φρόνιμος, φρονώ, φρενοκομείο, δεινότατον: δεινοπαθῶ, δεινόσαυρος, χρῆσθαι: χρήμα, ἀχρηστος, εύχρηστος, χρήση, χρησιμεύω.

7η: 1 → β, 2 → γ, 3 → δ, 4 → α.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 15-16

*Αποφασιστικότητα και Ειλικρίνεια.
Η πρόταση ειρήνης.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

15. Ὅμως δέ καί τούτων ὑπαρχόντων Ὅμως, αν και συμβαίνουν αυτά,
οὐκ ἄν ἀποσταίην δε θα απομακρυνθῶ
ᾧ διενόηθην. απ' αυτά που έχω στο νου μου.
Παρελήλυθα γάρ Γιατί έχω ανέλθει στο βήμα
οὐ χαριούμενος ὑμῖν όχι για να σας ευχαριστήσω
οὐδέ μνηστεύων χειροτονίαν ούτε για να επιζητήσω την εκλογή μου
ως άρχοντα,

ἀλλ' ἀποφανούμενος αλλά για να εκφράσω τη γνώμη μου
ἅ τυχάνω γιγνώσκων για όσα τυχαίνει να γνωρίζω,
πρῶτον μὲν περί ᾧν πρωτα για κείνα, που
οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν, οι πρυτάνεις προτείνουν,
ἔπειτα έπειτα
περί τῶν ἄλλων πραγμάτων για τα άλλα ζητήματα
τῶν τῆς πόλεως της πόλης·
οὐδέν γάρ ἔσται ὄφελος γιατί δε θα έχουμε καμιά ωφέλεια
τῶν γνωσθέντων νῦν απ' αυτά που θα αποφασιστούν τώρα
περί τῆς ειρήνης, για την ειρήνη,
ἦν μή βουλευσώμεθα ὀρθῶς εάν δε σκεφτούμε σωστά
περί τῶν λοιπῶν. για τα άλλα ζητήματα.

16. Φημί δ' οὖν Υποστηρίζω λοιπόν
χρῆναι ότι πρέπει
ποιεῖσθαι τήν ειρήνην να κάνουμε [ή να συνάψουμε] την ειρήνη
μη μόνον πρός Χίους καί Ῥοδίους όχι μόνο με τους Χίους και τους Ροδίους
καί Βυζαντίους καί Κώους και τους Βυζαντίους και τους Κώους

ὅχι μόνο με τους Χίους και τους Ροδίους
και τους Βυζαντίους και τους Κώους

ἀλλά πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους,
καὶ χρῆσθαι ταῖς συνθήκαις
μὴ ταύταις
αἷς νῦν
τινες γεγράφασιν,
ἀλλὰ ταῖς γεγονέναις μὲν
πρὸς βασιλέα
καὶ Λακεδαιμονίους,
προσταττούσαις δέ
εἶναι αὐτονόμους τοὺς Ἕλληνας
καὶ τὰς φρουράς ἐξιέναι
ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόλεων
καὶ ἑκάστους
ἔχειν τὴν αὐτῶν.
Οὔτε γὰρ εὐρήσομεν
δικαιοτέρας τούτων
οὔτε μᾶλλον συμφερούσας τῇ πόλει.

ἀλλά με ὅλους τους ανθρώπους,
και να εφαρμόσουμε τις συνθήκες
ὄχι αυτές
τις οποίες τώρα
μερικοί ἔχουν προτείνει,
ἀλλὰ αυτές που ἔγιναν
με το βασιλιά των Περσῶν
και με τους Λακεδαιμονίους,
και που επιβάλλουν
να εἶναι αὐτόνομοι οἱ Ἕλληνες
και οἱ φρουρές να αποχωρήσουν
ἀπὸ τις ξένες πόλεις
και ο καθένας
να εἶναι κύριος της δικῆς του [πόλης].
Γιατί δε θα βροῦμε
πιο δίκαιες [συνθήκες] ἀπ' αυτές
οὔτε πιο συμφέρουσες για την πόλη.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

τούτων : γεν. πληθ. ουδ. γένους της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.
ὑπαρχόντων: γεν. πληθ. ουδ. γένους της μετχ. ενεστ. του **ὑπάρχω** = συμβαίνω, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ὑπῆρχον**, μέλ. **ὑπάρξω**, αόρ. **ὑπῆρξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀπαρχή, ἀρχαῖος, ἀρχικός, ἑπαρχος, ναύαρχος, ὑπαρχος, ταξίαρχος, ἄρχων.
ἄν: δυνητικό μόριο.
ἀποσταίην: αόρ. β' ευκτ. μέσης φωνῆς του **ἀφίσταμαι** = αποσύρομαι, απομακρύνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀφιστάμην**, μέλ. **ἀποστήσομαι / ἀποσταθήσομαι**, αόρ. **ἀπεστησάμην**, αόρ. β' **ἀπέστην / ἀπεστάθην**, παρκ. **ἀφέστηκα**, υπερσ. **ἀφειστήκειν / ἀφεστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: στάσις, κατάστασις, διάστασις, παράστασις, ὑπόστασις, σύστασις, ἔκστασις, ἀποστασία, ἐπιστάτης, ἐπαναστατικός.
ὅν: γεν. πληθ. ουδ. γένους της αναφορικής αντων. **ὅς, ἥ, ὃ** = ο οποίος.
διενοήθην: παθ. αόρ. οριστ. του **διανέομαι -οῦμαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διενοούμην**, μέλ. **διανοήσομαι**, παθ. μέλ. **διανοηθήσομαι**, παθ. αόρ. **διενοήθην**,

- παρκ. **διανενόημαι**, υπερσ. **διενενοήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: διανόησις, διανόημα, ἀδιανόητος, διανοητός.
- παρελήλυθα**: παρκ. οριστ. του **παρέρχομαι** ή **πάρεμι** = ανεβαίνω στο βήμα.
- ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **παρήα** / **παρήειν**, μέλ. **πάρεμι**, αόρ. β' **παρήλθον**, παρκ. **παρελήλυθα**, υπερσ. **παρεληλύθειν** / **παρεληλυθώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἰταμός, ἀνεξιτήλος, εἰσιτήριο, ἔξιτήριο, ἰσθμός, ἰτέον, προσιτός.
- χαριούμενος**: ονομ. ενικ. αρσ. γέν. μτχ. μέλλοντα του **χαρίζομαι** = ευχαριστώ κάποιον. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐχαρίζομην**, μέλ. **χαριούμαι**, αόρ. **ἐχαρισάμην**, παρκ. **κεχάρισμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀχάριστος, χαριστήριο, εὐχάριστος, χάρισμα.
- χειροτονία**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **χειροτονία** - **χειροτονίας** = ψηφοφορία με ανάταση του χεριού.
- μνηστεύων**: ονομ. εν. αρσ. γένους μτχ. μέλλ. ενεργ. φωνής του **μνηστεύω** = επιζητώ, επιδιώκω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐμνήστευον**, μέλ. **μνηστεύσω**, αόρ. **ἐμνήστευσα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μνηστεία, μνήστευμα, μνήστευσις.
- ἀποφανόμενος**: ονομ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. μέλ. μέσης φωνής του **ἀποφαίνομαι** = εκφράζω τη γνώμη μου. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀπεφαινόμην**, μέλ. **ἀποφανοῦμαι** / **ἀποφανήσομαι**, αόρ. **ἀπεφηνάμην** / **ἀπεφάνθην**, παθ. αόρ. β' **ἀπεφάνην**, παρκ. **ἀποπέφασμαι** / **ἀποπέφηνα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φάσις, ἀπόφασις, ἐπίφασις, ἐπιφανής, διαφανής, προφανής, ἀφανής, φάσμα, ἄφαντος, ἀποφαντικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δοκῶ, νομίζομαι.
- ἄ**: αιτ. πληθ. ουδ. γένους της αναφορικής αντωνυμίας **ὅς, ἣ, ὅ** = ο οποίος.
- τυγχάνω**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = τυχαίω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐτύγχανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τύχη, ἐπίτευξις, ἔντευξις, τεῦξις, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐφικνοῦμαι [τινός], ἀπαντῶ [τινός]. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.
- γιγνώσκων**: ονομ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **γιγνώσκω** = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐγίγνωσκον**, μέλ. **γνώσομαι**, αόρ. β' **ἔγνω**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἐγνώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γνώμη, συγγνώμη, γνῶσις, γνωστός, γνώμων, ἀγνώμων. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γνωρίζω, ἐπαίω, ἐπίσταμαι, οἶδα. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀγνωθῶ.
- πρῶτον**: επίρρ. χρόνου υπερθ. βαθμού = πρώτα. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. [πρό], συγκρ. **πρότερον**, υπερθ. **πρῶτον**.
- πρυτάνεις**: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πρυτάνεις** - **πρυτάνεως**.
- ἔπειτα**: επίρρημα [ἐπί + εἶτα] = ἔπειτα.
- προτιθέασιν**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνή του **προτίθημι** = προτείνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **προετίθην**, μέλ. **προθήσω**, αόρ. β' **προέθηκα**, παρκ. **προτέθηκα** και **προτέθεικα**.

- ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ύποθήκη, ανάθημα, επίθημα, θέτης, νομοθέτης, θέσις, αντίθεσις, επίθεσις, ἔκθεσις, πρόθεσις, θέμις, θεσιμός, θετός, σύνθετος, θέμα, ἀδιάθετος.
- ὄφελος:** ονομ. ενικ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **τό ὄφελος** = ωφέλεια.
- ἔσται:** μέλ. οριστ. του **εἰμί** = εἶμαι, υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν**.
- ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.
- εἰρήνης:** γενική ενικού, θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσιαστικού **εἰρήνη - εἰρήνης**.
- γνωσθέντων:** γεν. πληθ. ουδ. γένους μτχ. παθητ. αορίστου του **γιγνώσκομαι** = ἀποφασίζομαι, κρίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγιγνωσκόμην**, μέλ. **γνωσθήσομαι**, αόρ. **ἐγνώσθην**, παρκ. **ἔγνωσμαι**, υπερσ. **ἐγνώσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** Βλέπε πιο πάνω το **γιγνώσκω**.
- ἦν:** σύνδεσμος υποθετικος = αν.
- λοιπῶν:** γεν. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **λοιπός, -ή, -όν** = υπόλοιπος, ἄλλος.
- ὀρθῶς:** επίρρ. τροπικό = σωστά. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀρθῶς**, συγκρ. **ὀρθότερον**, υπερθ. **ὀρθότατα**.
- βουλευσόμεθα:** αόρ. υποτ. μέσης φωνής του **βουλεύομαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλεύομην**, μέλ. **βουλεύσομαι**, αόρ. **ἐβουλεύσάμην**, παθητ. αόρ. **ἐβουλεύθην**, παρκ. **βεβούλευμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βουλευτής, βουλευτήριο, βούλευμα, βούλευσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διαλογίζομαι, ἐνθυμοῦμαι, νοουθετῶ, σκοπῶ.
- φημί:** ενεστ. οριστ. του **φημί** = υποστηρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔφην**, μέλ. **φήσω**, αόρ. **ἔφησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φάσις, φήμη, φατός, ἄφατος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λέγω, φάσκω, φράζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπόφημι, ἀρνοῦμαι.
- χοῖναι:** απαρέμφ. ενεστ. του απρόσ. **χοή** = εἶναι ἀνάγκη, πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐχοῖν** και **χοῖν**, μέλ. **χοήσει**, αόρ. **ἔχορησε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χοῖομαι, ἀπόχορη ἢ ἀποχορῆ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει.
- ποιεῖσθαι:** απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιοῦμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. **[μετα]ποιηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐποίησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποίημαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποίημα, ποίησις, ποιητός, προσποιητός, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρωμαι, κατασκευάζομαι, πράττομαι.
- τήν εἰρήνην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **εἰρήνη - εἰρήνης** = ειρήνη.
- Κῶους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **Κῶος, -α, -ον** = κάτοικος της Κω.
- ἅπαντας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **ἅπας - ἅπασα - ἅπαν** = ὅλος.

χρησθαι: απαρέμφ. ενεστ. του **χρήσμαι -ῶμαι** = εφαρμόζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐχρώμην**, μέλ. **χρήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐχρησάμην**, παθ. αόρ. **ἐχρήσθην**, παρκ. **κέχρημαι**, υπερσ. **ἐκεχρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χρεία, χρῆμα, χρῆσις, χρῆσιμός, χρήσιμος, χρῆσιστός, χρησιμεύω, χρηστήριος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἔχω, κτῶμαι.

συνθήκαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **συνθήκη - συνθήκης** = συνθήκη.

αἴς: δοτ. πληθ. θηλ. γένους της αναφορικής αντων. **ὄς, ἦ, ὄ** = ο οποίος.

νῦν: επίρρημα χρόνου = τώρα.

τινές: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.

γεγράφασι: παρακείμε. οριστ. ενεργ. φωνής του **γράφω** = προτείνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔγραψα**, μέλ. **γράψω**, αόρ. **ἔγραψα**, παρκ. **γέγραφα**, υπερσ. **ἐγεγράψην** / **γεγραφώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γραφή, γραφεύς, γραφίς, γραμμή, γράμμα, γραμματεὺς, γραμματική, γραπτός, ἀπόγραφον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** χαράττω, ζωγραφῶ.

γενομέναις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους μτχ. αορίστου β' του **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγινόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἔγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, **γενένημαι**, **γεγονώς εἶμι**, υπερσ. **ἔγενόνειν** και **ἐγεγενήμην** και **γεγονώς ἦν** και **γεγενημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γένεσις, γενεά, γένος, γόνος, γονεὺς, γηγενής, ἀπόγονος, ἀγένητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἶμι, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

βασιλέα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόκλητου ουσιαστικού **βασιλεύς - βασιλέως**.

προστατατούσαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. του **προστάττω** και **προστάσσω** = επιβάλλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προσέταττον**, μέλ. **προστάξω**, αόρ. **προσέταξα**, παρκ. **προστέταχα**, υπερσ. **προσετετάχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** προσταγή, πρόσταγμα, προστακτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** τὴν πρόσταξιν ποιουμαί τι.

Ἑλληνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **Ἕλλην - Ἕλληνας**.

αὐτονόμους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλητου επιθέτου **ὄ, ἦ αὐτόνομος, τό αὐτόνομον** = ανεξάρτητος, αὐτόνομος.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **εἶμι** = εἶμαι, υπάρχω. Βλέπε πιο πάνω.

φρουράς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλητου ουσιαστικού **φρουρά - φρουράς**.

ἀλλοτρίων: γεν. πληθ. θηλ. γένους του δευτερόκλητου επιθ. **ἀλλότριος -α -ον** = ξένος.

πόλεων: γεν. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλητου ουσ. **πόλις - πόλεως**.

ἐξιέναι: απαρέμφ. ενεστ. του **ἔξιμι - ἐξέρχομαι** = αποχωρῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐξῆα** και **ἐξῆειν**, μέλ. **ἔξιμι**, αόρ. β' **ἐξῆλθον**, παρκ. **ἐξεήλυθα**, υπερσ. **ἐξεληλύθειν** και **ἐξεληλυθώς ἦν**.

ἔχγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω και σήσω, αόρ. β' ἔσχον, παρκ. ἔσχηκα.

ἐκάστους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. ἕκαστος -η -ον = ο καθένας [από τους πολλούς].

τούτων: γεν. πληθ. θηλ. γένους της δεικτικής αντωνυμίας οὗτος - αὕτη - τοῦτο(ν).

δικαιοτέρας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. ὁ δίκαιος = δίκαιος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. δίκαιος, -α, ον, συγκρ. δικαιοτέρος, -α, -ον, υπερθ. δικαιοτάτος, -η, -ον.

εὐρήσομεν: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του εὐρίσκω = βρίσκω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἠῦρισκον - εὔρισκον, μέλ. εὐρήσω, αόρ. β' ἠῦρον και εὔρον, παρκ. ἠῦρηκα, υπερσ. εὐρήκειν - ἠῦρηκειν - εὐρηκώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εὐρετής, εὔρεσις, ἔφευρεσις, εὔρημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** τυγχάνω, εὐρετής γίνομαι.

μᾶλλον: επίρρ. ποσού, συγκρ. βαθμού του επιρρ. μάλα = πολύ. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. μάλα, συγκρ. μᾶλλον, υπερθ. μάλιστα.

συμφερούσας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του συμφέρω . **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. συνέφερον, μέλ. συνοίσω, αόρ. α' συνήνεγκα, αόρ. β' συνήνεγκον, παρκ. συνενήνοχα, υπερσ. συνενηνόχειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φορεύς, φορά, ἀμφορεύς, φερνή, φόρος, φόρτος, φόρημα, διάφορος, εὔφορος, ἄφορος, δορυφόρος, φορῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἀποφαίνομαι [: ἀποφανόμενος]: διαφαίνομαι, διαφανής, διαφάνεια, επιφανής, επιφάνεια, εμφανής, εμφανίζω, αφανής, αφάνεια, φανερός, φανερώνω, φαίνομαι, φανέρωμα, φάση, ἔμφαση. **Γινώσκω** [: γινώσκω]: γνώση, γνωρίζω, ανάγνωση, ανάγνωσμα, διάγνωση, επίγνωση, πρόγνωση, απόγνωση, αναγνώστης, αναγνωστήριο, γνωστός, άγνωστός. **Προτίθημι** [: προτιθέασιν]: αναθέτω, ανάθεση, εκθέτω, έκθεση, υποθέτω, υπόθεση, μεταθέτω, μετάθεση, διαθέτω, διάθεση, θέτω, θέση, επίθεση. **Τυχάνω:** τύχη, τυχερός, τυχοδιώκτης, τυχαίος, ευτυχής, επιτυχία, επίτευξη, συνέντευξη. **Χρῶμαι** [: χρῆσθαι]: χρήση, κατάχρηση, χρέμα, άχρηστος, άχρηστος, δύσχρηστος, χρηματαγορά, χρηματιστήριο, χρηματιστής, χρηματοδότης, χρηματοδότηση, χρηματοδοτώ, χρηματοκιβώτιο, χρηματοφυλάκιο, χρησιμησιία. **Γράφω** [: γεγράφασιν]: γράφω, διαγραφή, αντιγράφω, αντιγραφή, συγγράφω, συγγραφή, υπογράφω, υπογραφή, απογράφω, απογραφή, γραφείο, γράφιμο, γράμμα, έγγραφο.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ὑπαρχόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὑπαρξόντων, ἀόρ. ὑπαρξάντων.

ἀφισταίμην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποστησοίμην / ἀποσταθησοίμην, ἀόρ. β' ἀποσταίην / ἀποστησαίμην / ἀποσταθείην, πρκ. ἀφεστηκώς εἶην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπέστην, υποτ. ἀποστῶ, ευκτ. ἀποσταίην, προστ. -, απαρ. ἀποστήναι, μτχ. ἀποστάς, -ᾶσα, -άν.

διανοοῦμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. διενοοῦμην, μέλ. διανοήσομαι / διανοηθήσομαι, ἀόρ. διενοήθην, πρκ. διανενόημαι, υπερσ. διενενοήμην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διενοήθην, υποτ. διανοηθῶ, ευκτ. διανοηθείην, προστ. -, απαρ. διανοηθῆναι, μτχ. διανοηθείς, -εῖσα, -έν.

πάρειμι / παρέρχομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. παρῆα / παρήειν, μέλ. πάρειμι, ἀόρ. β' παρῆλθον, πρκ. παρελήλυθα, υπερσ. παρεληλύθειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρελήλυθα, υποτ. παρεληλυθώς ᾧ, ευκτ. παραληλυθώς εἶην, προστ. -, απαρ. παρεληλυθέναι, μτχ. παρεληλυθώς, -υῖα, -ός.

χαριζόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. χαριούμενος, ἀόρ. χαρισάμενος, πρκ. κεχαρισμένος.

μνηστεύω: [ΧΡΟΝ.] μέλ. μνηστεύσω, ἀόρ. μνηστεύσας.

ἀποφαινόμενος: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποφανόμενος / ἀποφανησόμενος, ἀόρ. ἀποφηνάμενος, ἀποφανθείς, ἀόρ. β' ἀποφανείς, πρκ. ἀποπεφασμένος / ἀποπεφηνώς.

τυγχάνω: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐτύγχανον, μέλ. τεύξομαι, ἀόρ. β' ἔτυχον, πρκ. τετύχηκα, υπερσ. τετυχηκώς ἦν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνω, υποτ. τυγχάνω, ευκτ. τυγχάνοιμι, προστ. -, απαρ. τυγχάνειν, μτχ. τυγχάνων, -οῦσα, -ον.

γινώσκω: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γνωσόμενος, ἀόρ. β' γνούς, πρκ. ἐγνωκώς.

προτιθέασιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. προτιθέσασιν, μέλ. προθήσουσιν, ἀόρ. προύθεσαν, πρκ. προτεθεί[ή]κασιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προτιθέασιν, υποτ. προτιθῶσιν, ευκτ. προτιθείησαν και προτιθείην, προστ. προτιθέντων / -έτωσαν, απαρ. προτιθέναι, μτχ. προτιθείς, -εῖσα, -έν.

ἔστιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. [ἐ]γεγόνει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔσται, υποτ. -, ευκτ. ἔσοιτο, προστ. -, απαρ. ἔσεσθαι, μτχ. ἐσόμενος -η, -ον.

γινωσσομένων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γνωσθησομένων, ἀόρ. γνωσθέντων, πρκ. ἐγνωσμένων.

βουλευόμεθα: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. βουλευσώμεθα / βουλευθῶμεν, πρκ. βεβουλευμένοι ᾧμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐβουλευσάμεθα, υποτ. βουλευσώμεθα, ευκτ. βουλευσαίμεθα, προστ. -, απαρ. βουλευσασθαι, μτχ. βουλευσάμενος, -η, -ον.

φημί: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔφην, μέλ. φήσω, ἀόρ. ἔφησα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. φημί, υποτ. φῶ, ευκτ. φαίην, προστ. -, απαρ. φάναι, μτχ. φάσκων, -ουσα, -ον.

ποιεῖσθαι: [XPON.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, ἀόρ. ποιήσασθαι / ποιηθήναι, πρκ. πεποιῆσθαι.

χρηῖσθαι: [XPON.] μέλ. χρήσεσθαι, ἀόρ. χρήσασθαι / χρησθήναι, πρκ. κεχρηῖσθαι.

γράφουσιν: [XPON.] παρτ. ἔγραφον, μέλ. γράψουσιν, ἀόρ. ἔγραψαν, πρκ. γεγράφασιν, υπερσ. ἐγεγράφεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. γεγράφουσιν, υποτ. γεγραφοῦτες ὧσιν, ευκτ. γεγραφοῦτες εἶησαν / εἶεν, προστ. γεγραφοῦτες ἔστων / ἔστωσαν, απαρ. γεγραφέναι, μτχ. γεγραφῶς -υῖα, -ός.

γυγνομέναις: [XPON.] μέλ. γενησομέναις, ἀόρ. β' γενομέναις, πρκ. γεγонуίαις / γεγενημέναις.

προσταττούσαις: [XPON.] μέλ. προσταξούσαις, ἀόρ. προσταξάσαις, πρκ. προσταταχούσαις.

εἶναι: [XPON.] μέλ. ἔσεσθαι, ἀόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι

ἐξιέναι: [XPON.] μέλ. ἐξιέναι, ἀόρ. β' ἐξελθεῖν, πρκ. ἐξεληλυθέναι.

ἔχειν: [XPON.] μέλ. ἔξειν / σχήσειν, ἀόρ. β' σchein, πρκ. ἐσχηνέναι.

εὐρίσκομεν: [XPON.] παρτ. εὐρίσκομεν / ἠύρίσκομεν, μέλ. εὐρήσομεν, ἀόρ. εὔρομεν / ἠύρομεν, πρκ. εὐρήκαμεν / ἠύρήκαμεν, υπερσ. εὐρηκότες ἦμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. εὐρήσομεν, υποτ. -, ευκτ. εὐρήσοιμεν, προστ. -, απαρ. εὐρήσειν, μτχ. εὐρήσων, -ουσα, -ον.

συμφερούσας: [XPON.] μέλ. συνοισούσας, ἀόρ. β' συννεγκούσας, πρκ. συνενηνοχούσας.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ὑπάρχω [: ὑπό + ἄρχω], **διανοοῦμαι** [: διά + νοοῦμαι], **παρέρχομαι** [: παρά + ἔρχομαι], **χαρίζομαι** [: χάρις], **χειροτονία** [: χειροτονέω-ῶ], **τυγχάνω** [: τύχη], **πράγμα** [: πράπτω], **βουλευώ** [: βουλή], **λοιπός** [: παρκμ. λέλοιπα: λείπω], **φημί** [φήμη], **γράφω** [γραφή], **φρουρά** [: φρουρός], **αὐτόνομος** [αὐτός + νέμω], **ἄλλοτριος** [: ἄλλος], **δίκαιος** [δίκη], **συμφέρω** [: σύν + φέρω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ἀνάλυση και αιτιολόγηση

1. Ὅμως δέ καί τούτων ὑπαρχόντων οὐκ ἄν ἀποσταίην: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.] υποκ. στο οὐκ ἄν ἀποσταίην [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **τούτων:** υποκ. της μτχ. **ὑπαρχόντων:** εναντιωμ. μτχ. γεν. ἀπόλυτη.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Κανονικά το δυνητικό ἄν βρίσκεται ὕστερα ἀπό το ρηματικό τύπο στον οποίο αναφέρεται· όταν ὁμως προηγείται λέξη που μ' αυτήν δηλώνεται

έμφαση [όπως: άρνηση ή ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα ή επίθετο ή ο γάρ κ.λπ.], τότε τίθεται μπροστά από το ρηματικό τύπο και ύστερα από τη λέξη που δηλώνει την έμφαση.

Στην προηγούμενη πρόταση η λέξη που δηλώνει την έμφαση είναι η άρνηση **οὐκ**.

2. **ὄν [ἐγώ] διενοήθην**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. αντικ. στο **οὐκ ἂν ἀποσταίην** της προηγούμενης κύριας πρότασης. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **διενοήθην** [: το ρήμα της πρότασης]. **ὄν**: αντικ. στο διενοήθην [εδώ παρατηρείται έλξη του αναφορικού· **χωρίς έλξη**: τούτων, ἄ διενοήθην.
3. **παρελήλυθα γάρ οὐ χαριούμενος ὑμῖν οὐδέ χειροτονίαν μνηστεύσων, ἀλλ' ἀποφανόμενος**: κύρ. πρότ. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **παρελήλυθα** [: το ρήμα της πρότασης] και στις μτχ. **οὐ χαριούμενος - μνηστεύσων - ἀποφανόμενος**: τελικές μτχ. από το ρήμα κίνησης παρελήλυθα. **ὑμῖν**: αντικ. στη μτχ. οὐ χαριούμενος. **χειροτονίαν**: αντικ. στη μτχ. μνηστεύσων.
4. **ἅ τυγχάνω γιγνώσκων πρῶτον μὲν, ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων**: δευτ. αναφ. προσδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **ἀποφανόμενος** της προηγούμενης κύριας πρότασης. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **τυγχάνω** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **γιγνώσκων**: κατηγ. μτχ. από το τυγχάνω, συνημμένη στο υποκειμένο του. **πρῶτον - ἔπειτα**: επιρρηματικοί προσδ. χρόνου. **περὶ τῶν πραγμάτων**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **τῶν ἄλλων**: επιθ. προσδ. στο τῶν πραγμάτων. **τῶν τῆς πόλεως**: επιθ. προσδ. στο πραγμάτων. **τῆς πόλεως** [χωρίς το άρθρο **τῶν**]: γεν. κτητ. ή υποκειμενική από το πραγμάτων.
5. **περὶ ὃν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ως εμπρόθετος προσδιορισμός αναφοράς. **οἱ πρυτάνεις**: υποκ. στο **προτιθέασιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **περὶ ὃν**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. [εδώ παρατηρείται έλξη του αναφορικού· **χωρίς έλξη**: περὶ ἐκείνων, ἄ].
6. **οὐδέν γάρ ὄφελος ἔσται τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων**: κύρ. πρότ. κρίσης. **οὐδέν**: επιθ. προσδ. στο **ὄφελος**: υποκ. στο **ἔσται** [: το ρήμα της πρότασης είναι υπαρκτικό]. **τῶν γνωσθέντων**: επιθ. μτχ. γεν. υποκειμενική από το ὄφελος [: ὄφελουσιν τά γνωσθέντα]. **τῶν νῦν**: επιθ. προσδ. στη μτχ. **νῦν** [χωρίς το άρθρο **τῶν**]: επιρρ. προσδ. χρόνου. **περὶ τῆς εἰρήνης**: εμπρόθ. προσδ. αναφ.
7. **ἦν μὴ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὀρθῶς βουλευσόμεθα**: δευτ. υποθ. πρότ. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **βουλευσόμεθα** [: το ρήμα της πρότασης]. **περὶ τῶν λοιπῶν**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **ὀρθῶς**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
- **ἦν βουλευσόμεθα** [: υπόθ.] - **ἔσται** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.
8. **Φημί δ' οὖν χρῆναι ποιῆσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς Χίους καὶ Ῥοδίους καὶ Βυζαντίους καὶ Κόρους ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, καὶ χρῆσθαι ταῖς**

συνθήκαις μὴ ταύταις ἀλλὰ ταῖς γενομέναις μὲν πρὸς βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους, προσταττούσαις δὲ τοὺς Ἑλληνας αὐτονόμους εἶναι καὶ τὰς φρουράς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόλεων ἐξιέναι καὶ τὴν αὐτῶν ἔχειν ἑκάστους: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **φημί** [: το ρήμα της πρότασης]. **χρῆναι:** ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο λεκτικό φημί. [ἡμᾶς: ενν. ετεροπροσωπία]: υποκ. στα **ποιεῖσθαι - χρῆσθαι:** τελικά απαρέμφ. υποκείμενα στο απρόσωπο χρῆναι. **τὴν εἰρήνην:** αντικ. στο ποιεῖσθαι. **μόνον:** επιρρ. προσδ. του ποσού. **πρὸς Χίους - [πρὸς] Ῥοδίου - [πρὸς] Βυζαντίους - πρὸς Κόρους - πρὸς ἀνθρώπους:** εμπρόθετοι προσδ. φιλικῆς στάσης. **ἅπαντας:** κατηγ. προσδ. στο ἀνθρώπους. **ταύταις:** επιθ. προσδ. στο **συνθήκαις:** αντικ. στο χρῆσθαι. **ταῖς γενομέναις - [ταῖς] προσταττούσαις:** επιθετικές μτχ. επιθετικοί προσδ. στο **συνθήκαις.** **ταῖς - [ταῖς]:** υποκείμενα των μτχ. **πρὸς βασιλέα - [πρὸς] Λακεδαιμονίους:** εμπρόθετοι προσδ. φιλικῆς στάσης. **εἶναι - ἐξιέναι - ἔχειν:** τελικά απαρέμφ. αντικείμενα στη μτχ. **ταῖς προσταττούσαις.** **αὐτονόμους:** κατηγ. στο **τοὺς Ἑλληνας:** υποκ. στο εἶναι [: ετεροπροσωπία]. **τὰς φρουράς:** υποκ. στο ἐξιέναι [: ετεροπροσωπία]. **ἐκ τῶν πόλεων:** εμπρόθ. προσδ. απομάκρυνσης. **τῶν ἀλλοτρίων:** επιθ. προσδ. στο πόλεων. **τὴν αὐτῶν:** αντικ. στο ἔχειν.

ΠΡΟΣΕΞΕ Πολλές φορές το προσδιοριζόμενο, όταν εννοείται εύκολα, παραλείπεται και τότε ο επιθετικός προσδιορισμός **ουσιαστικοποιείται** και **παίρνει τη συντακτική θέση** του προσδιοριζόμενου που παραλείφθηκε.

Έτσι και στην προηγούμενη πρόταση ύστερα από την παράλειψη του προσδιοριζόμενου **πόλιν**, ο επιθετικός προσδιορισμός **τὴν αὐτῶν** πήρε τη συντακτική του θέση.

9. τούτων γάρ οὔτε δικαιότερας εὐρήσομεν οὔτε μᾶλλον τῇ πόλει συμφερούσας: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **εὐρήσομεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **δικαιότερας - συμφερούσας** [: επιθετικές μτχ.]: αντικείμενα στο εὐρήσομεν. **τούτων:** γεν. συγκριτική από τη συγκριτική λέξη δικαιότερας. **μᾶλλον:** επιρρ. προσδ. του ποσού. **τῇ πόλει:** αντικ. στη μτχ. συμφερούσας.

10. αἷς νῦν τινες γεγράφασιν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο **ταύταις** της κύριας πρότασης [της 9]. **τινες:** υποκ. στο **γεγράφασιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **αἷς:** αντικ. στο γεγράφασιν [εδώ παρατηρείται ἔλξη του αναφορικού από το **ταύταις** της προηγούμενης πρότασης· **χωρίς ἔλξη:** ταύταις ἄς]. **νῦν:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **οὐκ ἄν ἀποσταίην ὧν διενόηθην:** Παρά την αντίθετη εξωτερική πολιτική της Αθήνας, που αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα, και την ενδεχόμενη αντίδραση των Αθηναίων στις διαφορετικές απόψεις του Ισοκράτη, ο ρήτορας δηλώνει ότι θα παραμείνει σταθερός στα πιστεύω του.
2. **παρελήλυθα γὰρ οὐ χαριούμενος ὑμῶν οὐδέ χειροτονίαν μνηστεύσων, ἀλλ' ἀποφανόμενος ἅ τυγχάνω γινώσκων:** Ο ρήτορας διευκρινίζει εδώ ότι οι σκοποί του είναι ειλικρινείς και ανιδιοτελείς. Δεν ενδιαφέρεται να κερδίσει τη συμπάθεια των πολιτών και να ευνοηθεί πολιτικά, αλλά να πει αυτά που πιστεύει για το συμφέρον της πόλης του.
3. **περὶ ὧν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν:** Η Βουλή των Πεντακοσίων χωριζόταν σε 10 επιτροπές που η καθεμία είχε 50 βουλευτές από την ίδια φυλή. Η κάθε επιτροπή ονομαζόταν **πρυτανεία**, τα μέλη της **πρυτάνεις** και ασκούσε την εξουσία 35 ή 36 ημέρες. Οι πρυτάνεις έμεναν στο θόλο και ο μισθός τους ήταν μία δραχμή. Κάθε μέρα εκλεγόταν ένας πρύτανης ο οποίος ονομαζόταν «ἐπιστάτης» των πρυτάνεων και είχε ως αρμοδιότητα να συγκαλεί την εκκλησία του δήμου και να προεδρεύει σ' αυτήν. Ακόμη αυτός κρατούσε τα κλειδιά των ιερών, όπου βρίσκονταν οι θησαυροί, τα αρχεία και η σφραγίδα του κράτους.
4. **οὐδέν γὰρ ὄφελος ἔσται τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων.....ὀρθῶς βουλευσώμεθα:** Ο Ισοκράτης υποστηρίζει σ' αυτό το σημείο ότι η ειρήνη θα είναι το πρώτο βήμα για την Αθήνα που θα την οδηγήσει στην αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής.
5. **Φημί δ' οὖν ποιείσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς Χίους καὶ Ῥοδίους καὶ Βυζαντίους..... πρὸς βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους:** Με τη φράση **αἷς νῦν τινες γεγράφασιν:** εννοεί τους όρους για ειρήνη που είχε προτείνει ο ρήτορας και δημαγωγός Εύβουλος και οι οποίοι κατά τα φαινόμενα δεν είχαν ευρύτερη ισχύ. Με τη φράση **πρὸς βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους** εννοεί τους όρους της Ανταλκίδειας Ειρήνης (386 π.Χ.) που είχε γίνει ανάμεσα στους Σπαρτιάτες και τους Πέρσες και την οποία είχε κατακρίνει στον Πανηγυρικό του (380 π.Χ.). Εδώ βλέπουμε ότι η πρόταση που κάνει είναι για γενική ειρήνευση και με τους συμμάχους που επαναστάτησαν και με όλους τους άλλους, επαινώντας ακόμη και την Ανταλκίδα Ειρήνη που περιείχε δυσμενείς όρους για τους Αθηναίους.
 Η αλλαγή αυτή του Ισοκράτη έχει ως αιτία την πεποίθησή του ότι μόνο η ενότητα των Ελλήνων θα αποσωβήσει τον Περσικό κίνδυνο που πλησίαζε. Αντίθετα οι εμφύλιες συγκρούσεις που είχαν ενταθεί εκείνη την εποχή, θα οφελούσαν τους Πέρσες.

- 6. προστατούσαις δέ τούς Ἕλληνας αὐτόνομους εἶναι καί τὰ φρουράς ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν πόλεων ἐξιέναι καί τήν αὐτῶν ἔχειν ἐκάστους:** Ο Ρήτορας ἔχει και συγκεκριμένη πρόταση για τη μορφή της ειρήνευσης. Βασικό χαρακτηριστικό λοιπόν αυτής της ειρήνης πρέπει να είναι η **αυτονομία** και **ανεξαρτησία** όλων των Ελληνικών πόλεων που θα επιτευχθεί και με την απομάκρυνση από αυτές όλων των ξένων στρατευμάτων.
- 7. τούτων γάρ οὔτε δικαιότερας εὐρήσομεν οὔτε μᾶλλον τῇ πόλει συμφερούσας:** Κλείνοντας την πρότασή του ο Ισοκράτης διευπλώνει την άποψή του ότι οι συνθήκες αυτές θα είναι οι πιο δίκαιες και οι πιο συμφέρουσες για την πόλη. Αυτές οι απόψεις είναι απόλυτα σύμφωνες με την πολιτική σκέψη του Ισοκράτη ο οποίος λειτουργούσε πάντα με γνώμονα το δίκαιο και το συμφέρον της πόλης. Αρχή της πολιτικής του σκέψης ήταν η αποφυγή της βίας απέναντι στους Έλληνες και η χρήση της πειθούς για τις μεταξύ τους διαφωνίες. Αντίθετα δεν αντιτίθετο στη βία απέναντι στους βαρβάρους.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης δηλώνει ότι παρ' όλες τις αντιδράσεις που τυχόν θα προκαλέσουν τα λεγόμενά του, δε θα απομακρυνθεί από αυτά που πρόκειται να πει. Σκοπός του δεν είναι να ευχαριστήσει τους συμπολίτες του, ούτε να εκλεγεί άρχοντας, αλλά για να εκφράσει τη γνώμη του για όσα προτείνουν οι πρυτάνεις και για τα υπόλοιπα θέματα της πόλης. Κρίνει πως προέχουν τα άλλα ζητήματα, για να γίνει αργότερα ειρήνη.

Ο ρήτορας προτείνει στους Αθηναίους τη σύναψη ειρήνης με Χίους, Ροδίους, Βυζαντίους, Κώους και όλους τους άλλους Έλληνες. Προτείνει επίσης να εφαρμοστεί η Αντακλίδεια ειρήνη, δηλ. οι Έλληνες να κριθούν αυτόνομοι, αφού υποχωρήσουν όλες οι εχθρικές φρουρές· κι αυτές θεωρεί ο Ισοκράτης τις πιο συμφέρουσες συνθήκες για την πόλη.

ΔΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** τούτων ὑπαρχόντων — οὐκ ἄν ἀποσταίην • πρῶτον μὲν — ἔπειτα.
- 2. Περίφραση:** ποιείσθαι τήν εἰρήνην [αντί: **εἰρηνοποιεῖν**].
- 3. Υπερβατό:** τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων — τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων.
- 4. Υπερβολή:** πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους..
- 5. Πολυσύνδετο:** Πρὸς Χίους καί Ῥοδίους καί Βυζαντίους καί Κώους — προστατούσαις δέ τούς Ἕλληνας αὐτόνομους εἶναι καί τὰς φρουράς ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν πόλεων ἐξιέναι καί τήν αὐτῶν ἔχειν ἐκάστους.

6. **Μεταφορά:** μνηστεύσων.

7. **Βραχυλογία:** περί ὧν [αντί: περί ἐκείνων ᾗ] — ὧν [αντί: τούτων ᾗ].

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Τι ήταν οι *πρυτάνεις* στην αρχαία Αθήνα;

Ερώτηση 2η: Ποιοι θα έπρεπε να είναι οι σημαντικότεροι όροι της ειρήνης σύμφωνα με τον Ισοκράτη;

Ερώτηση 3η: Ποιός είναι ο *συντακτικός ρόλος των παρακάτω αναφορικών προτάσεων*; α) ὧν διενεώθη, β) ᾗ τυγχάνω... πραγμάτων, γ) περί ὧν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν, δ) αἷς νῦν τινες γεγράφασιν.

Ερώτηση 4η: Η γενική τῆς πόλεως *συντακτικά* είναι:

- α. γενική της αναφοράς
- β. γενική αντικειμενική
- γ. γενική κτητική
- δ. γενική διαιρετική

Ερώτηση 5η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. ἀποφανούμενος	α. μετοχή ενεστ.
2. προτιθέασιν	β. οριστική ενεστ.
3. γνωσθέντων	γ. μετοχή αορ. β΄
4. γενομένας	δ. μετοχή παθ. αορ.
5. συμφερούσας	ε. μετοχή μέλ.

Ερώτηση 6η: Η λέξη *χειροτονία* παράγεται από το:

- α. χείρ + τάττω
- β. χείρ + τείνω
- γ. χείρ + τόνος

Ερώτηση 7η: Να γράψετε τρία σύνθετα ομόρριζα για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: *υπαρχόντων, ἀποσταίην, ἀποφανούμενος, γνωσθέντων, ἔχειν, συμφερούσας.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Γιατί ο Ισοκράτης στην αρχή του λόγου του τονίζει τη δυσκολία να εναντιωθεί στις απόψεις των Αθηναίων;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης τονίζει τη δυσκολία να εναντιωθεί στις απόψεις των Αθηναίων επειδή η παρρησία είναι, όπως υποστηρίζει, φαινομενική, καθώς οι Αθηναίοι συνηθίζουν να αισθάνονται οργή για όσους τούς κάνουν παρατηρήσεις προκειμένου να τους αφυπνίσουν και να τους φέρουν στο σωστό δρόμο. Οι Αθηναίοι δρουν αντίθετα με το καλό τους, αφού εμπιστεύονται όσους αδιαφορούν γι' αυτούς και διατυμπανίζουν τα λάθη τους. Ο Ισοκράτης λοιπόν τονίζει ότι είναι δύσκολο να εναντιωθεί στους Αθηναίους, αφού η δημο-

κρατία δεν τον καλύπτει και δεν τον γλιτώνει από την οργή και το κακό που ενδεχομένως θα πάθει, αν αυτά που έχει να πει δεν γίνουν αρεστά στους συμπολίτες του.

Ερώτηση 2η: Ποια η σημασία της «παρρησίας» στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος; Να αναπτύξετε τις προσωπικές σας απόψεις.

Απάντηση:

Η παρρησία είναι μια από τις βασικές προϋποθέσεις της δημοκρατίας. Πρόκειται για την ελευθερία της έκφρασης. Ο καθένας εκφράζεται ελεύθερα λέγοντας ανοιχτά τις απόψεις του χωρίς να κινδυνεύει να διωχθεί γι' αυτές, αν τυχόν είναι διαφορετικές ή θίγουν την τάξη που βρίσκεται στην εξουσία. Βέβαια, όσο κι αν η παρρησία συνεπάγεται την ύπαρξη της δημοκρατίας, δεν σημαίνει ότι πρέπει να φτάνουμε στα άκρα. Εξάλλου δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ελευθερία του ενός σταματά εκεί που αρχίζει η ελευθερία του άλλου. Και το δημοκρατικό πολίτευμα όμως κατοχυρώνει – και έτσι πρέπει – το δικαίωμα του κάθε πολίτη να εκφράζεται ελεύθερα και μάλιστα όταν αυτά που λέει αφορούν στην καλή οργάνωση της πολιτείας και στη βελτίωση της πολιτειακής δομής. Και οι αντίθετες απόψεις πρέπει να ακούγονται, κι αυτό γιατί οι ορθότερες προτάσεις αναδεικνύονται μέσα από το διάλογο, όταν βέβαια το σωστό και το λάθος κρίνονται από την πλειοψηφία.

Ερώτηση 3η: Να καταγραφούν οι λέξεις και οι φράσεις με τις οποίες εκφράζεται η ειλικρίνεια και η ανιδιοτέλεια του ρήτορα.

Απάντηση:

Οι λέξεις και οι φράσεις που αποδεικνύουν την ειλικρίνεια και την ανιδιοτέλεια του Ισοκράτη είναι οι εξής: *πρόσαντες έστι, έπιπλήττοντας, νουθετούντας, οὐκ ἄν ἀποσταίην, οὐ χαριούμενος, οὐδέ μνηστεύων χειροτονίαν, ἀποφανόμενος.*

Ερώτηση 4η: Πώς κρίνετε την αποδοχή από τον Ισοκράτη ακόμη και των ταπεινωτικών όρων της Ανταλκίδειας ειρήνης;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης κάνει αυτή την πρόταση στους Αθηναίους, να αποδεχτούν δηλαδή τους όρους της Ανταλκίδειας ειρήνης, προκειμένου να ενωθούν όλοι οι Έλληνες και να σταματήσουν οι εμφύλιες διαμάχες, καθώς μόνο ενωμένοι μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες. Αν και η Ανταλκίδεια ειρήνη είχε ταπεινωτικούς όρους, ωστόσο από κάπου έπρεπε να γίνει αρχή για την ενδυνάμωση των ελληνικών πόλεων, την οποία θα μπορούσε να εξασφαλίσει μόνο η ενότητα. Πρόκειται λοιπόν για μια αρκετά σωστή τακτική, καθώς τα θετικά αποτελέσματα έρχονται μετά από υπομονή και διαρκή προσπάθεια όλων.

Ερώτηση 5η: Ο Ισοκράτης προτείνει τη σύναψη ειρήνης με όλους, επειδή

- α) είναι οπαδός της ειρήνης
- β) με την ειρήνη εξυπηρετούνται τα προσωπικά του συμφέροντα
- γ) είναι σταθερός στις πολιτικές του θέσεις
- δ) πιστεύει ότι έτσι θα ενωθούν οι Έλληνες και θ' αντιμετωπίσουν οποιονδήποτε κίνδυνο.
- ε) με την ειρήνη εξυπηρετούνται τα συμφέροντα της Αθήνας.

Να υπογραμμίσετε την πιο σωστή και την πιο λανθασμένη, κατά τη γνώμη σας, φράση και να τις αιτιολογήσετε.

Απάντηση:

Η πιο σωστή απάντηση είναι η δ. Ο Ισοκράτης ήταν υπέρ της ένωσης όλων των ελληνικών πόλεων για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε κινδύνου. Πίστευε ο Ισοκράτης στην αποδέσμευση από τα όρια της πόλης-κράτους έχοντας ως «πανελλήνιο» όνειρο την επι-

κράτηση του ελληνισμού. Η πιο λανθασμένη απάντηση είναι η β. Ο Ισοκράτης δεν είχε προσωπικά οφέλη από την ειρήνη σ' όλη την Ελλάδα. Κι αυτό γιατί ήταν άνθρωπος ήσυχος και άτολμος, χαρακτηριστικά που δεν ταιριάζουν σε κάποιον που αγωνίζεται για το ατομικό κέρδος.

Ερώτηση 6η: *οἶδα, ἐναντιοῦσθαι: Να κλιθεί ο παρατατικός και να γραφούν τα απαρέμφατα όλων των χρόνων.*

Απάντηση:

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

ἦδιν / ἦδει	ἦναντιούμην
ἦδεις / ἦδησθα / ἦδειςθα	ἦναντιοῦ
ἦδει / ἦδιν	ἦναντιοῦτο
ἦδεμεν / ἦδεμεν / ἦσαμεν	ἦναντιούμεθα
ἦδετε / ἦδειτε / ἦστε	ἦναντιούσθε
ἦδεσαν / ἦσαν	ἦναντιοῦντο

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ

Ενεστ.	εἰδέναι	ἐναντιοῦσθαι
Μέλλ.	εἴσεσθαι / εἰδήσειν	ἐναντιώσεσθαι / ἐναντιωθήσεσθαι
Αόρ.	γνώναι	ἐναντιωθῆναι
Προκ.	ἐγνωκέναι	ἦναντιῶσθαι

Ερώτηση 7η: *ὁ καὶ πάντων ἐστί δεινότατον... ἐργαζομένους: Να ξαναγραφεί η ημιπερίοδος αφού τεθούν όλοι οι ρηματικοί τύποι στον ενικό αριθμό.*

Απάντηση:

ὁ καὶ πάντων ἐστί δεινότατον, ὅτι τῷ μὲν ἐκφέροντι εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα τοσαύτην ἔχεις χάριν ὅσην οὐδέ τῷ εὖ ποιοῦντι, πρὸς δέ τόν ἐπιπλήττοντα καὶ νουθετοῦντα ὑμᾶς οὕτω διατίθεσαι δυσκόλως ὥσπερ πρὸς τόν κακόν τι τὴν πόλιν ἐργαζόμενον.

Ερώτηση 8η: *χαριούμενος. Να αντικατασταθεί χρονικώς ο τύπος και να γραφούν λέξεις της νέας ελληνικής που έχουν το ίδιο θέμα.*

Απάντηση:

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστ.	χαριζόμενος
Μέλλ.	χαριούμενος / χαρισθησόμενος [: μετγν.]
Αόρ.	χαρισάμενος / χαρισθείς [: μετγν.]
Προκμ.	κεχαρισμένος

ΟΜΟΡΡΙΖΑ της Ν.Ε.: χάρη, αχάριστος, άχαρος, χαριστικός, ευχάριστος, ευχαριστήριος, χάρισμα.

Ερώτηση 9η: *προτιθέασιν: Να γραφεί το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο ενεστώτα και αορίστου σ' όλες τις εγκλίσεις.*

Απάντηση:

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

	Ενεστώτας		Αόριστος	
Οριστ.	προτίθης	προτίθετε	προέθηκας	προέθετε
Υποτ.	προτιθῆς	προτιθῆτε	προθῆς	προθῆτε
Ενκτ.	προτιθείης	προτιθείητε, προτιθεῖτε	προθείης	προθείητε, προθεῖτε
Προστ.	πρότιθει	πρότιθετε	πρόθες	πρόθετε

Ερώτηση 10η: ὑμῖν, ᾧ, γινώσκων, περὶ ὧν, τῶν τῆς πόλεως: **Να χαρακτηριστούν συντακτικῶς οἱ λέξεις.**

Απάντηση:

ὑμῖν: αντικείμενο στη μετοχή **οὐ χαρούμενος**.

ᾧ: αντικείμενο στη μετοχή **γινώσκων**.

περὶ ὧν: εμπρόθετος προσδιορισμός της **αναφοράς** [: ἐδὼ παρατηρεῖται ἔλξη του αναφορικοῦ: **χωρὶς ἔλξη:** περὶ ἐκείνων, ᾧ].

τῶν τῆς πόλεως: επιθετικός προσδιορισμός στο **πραγμάτων**.

Ερώτηση 11η: οὐδέν γάρ ὄφελος ἔσται... ἦν μὴ ὀρθῶς βουλευσόμεθα: **Πῶς θα ἴταν διατυπωμένος ο υποθετικὸς λόγος, ἀν δήλωνε το πραγματικὸ;**

Απάντηση:

οὐδέν γάρ ὄφελος ἔσται ... εἰ μὴ ὀρθῶς βουλευσόμεθα

(ἀπόδοση: οριστική) (υπόθεση: εἰ + οριστική).

Ερώτηση 12η: ἅπαντας, ταύταις, αἷς, τινές, βασιλέα, τῆ πόλει: **Να γραφούν οἱ πλάγιες πτώσεις ἐνικού καὶ πληθυντικῶν τῶν λέξεων.**

Απάντηση:

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Γεν.	ἅπαντος	ταύτης	ἧς	τινὶ ἢ του	βασιλέως	τῆς πόλεως
Δοτ.	ἅπαντι	ταύτῃ	ἧ	τινὶ ἢ τῷ	βασιλεῖ	τῇ πόλει
Αιτ.	ἅπαντα	ταύτην	ἧν	τινά	βασιλέα	τὴν πόλιν

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Γεν.	ἁπάντων	τούτων	ῶν	τινῶν	βασιλέων	τῶν πόλεων
Δοτ.	ἅπασιν	ταύταις	αἷς	τισί(ν)	βασιλεύσι(ν)	ταῖς πόλεσι
Αιτ.	ἅπαντας	ταύτας	ἄν	τινάς	βασιλέας	τάς πόλεις

Ερώτηση 13η: χρῆσθαι, ἐξιέναι: **Να γραφεί το β' ἐνικό καὶ πληθυντικὸ πρόσωπο σ' ὅλες τὶς ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτα καὶ νὰ κλιθεῖ ο παρατατικὸς.**

Απάντηση:

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οριστ.	χρῆ	χρῆσθε
Υποτ.	χρῆ	χρῆσθε
Ευκτ.	χρῶ	χρῶσθε
Προστ.	χρῶ	χρῆσθε

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

ἐχρώμην
ἐχρῶ
ἐχρῆτο
ἐχρώμεθα
ἐχρῆσθε
ἐχρῶντο.

Ερώτηση 14η: ταῖς συνθήκαις, ταῖς γενομέναις, αὐτονόμους, τὴν αὐτῶν, τῆ πόλει: **Ποιὰ ἡ συντακτικὴ θέση τῶν λέξεων;**

Απάντηση:

ταῖς συνθήκαις: αντικείμενο στο **χρῆσθαι**.

ταῖς γενομέναις: επιθετικὴ μετοχὴ σε θέση επιθετικῶν προσδιορισμοῦ στο **συνθήκαις**.

αὐτονόμους: κατηγορούμενο στο **τούς Ἕλληνας**.

τὴν αὐτῶν: αντικείμενο στο **ἔχειν**.

τῆ πόλει: αντικείμενο στη μετοχὴ **συμφερούσας**.

Ερώτηση 15η: *προσταττούσας*: η μετοχή είναι: α) αιτιολογική, β) κατηγορηματική, γ) τροπική, δ) επιθετική, ε) εναντιωματική, ζ) υποθετική. Να υπογραμμίσετε την ορθή απάντηση και να την αιτιολογήσετε.

Απάντηση:

Η μετοχή *προσταττούσας* είναι επιθετική μετοχή σε θέση επιθετικού προσδιορισμού στο *συνθήκας*. Η μετοχή είναι επιθετική διότι ενώνεται παρατακτικά [με τους συνδέσμους μέν - δέ] με την μετοχή *ταῖς γενομέναις*, η οποία είναι επιθετική γιατί συνοδεύεται από άρθρο.

ΠΡΟΣΕΞΕ Οι §§ 17-27 διδάσκονται από μετάφραση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ §§ 17-27 **ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ**

• Οι μεταφράσεις των παραγράφων αυτών περιέχονται στο σχολικό βιβλίο.

Ερώτηση 1η: Ποια πλεονεκτήματα θα έχει η Αθήνα, αν επικρατήσει ειρήνη;

Απάντηση:

Η Αθήνα θα έχει τα εξής πλεονεκτήματα, αν επικρατήσει ειρήνη:

- α) Θα έχει ασφάλεια καθώς θα απαλλαγεί από πολέμους και κινδύνους.
- β) Θα έχει ομόνοια αφού με την ειρήνη θα εξαφανιστεί η διχόνοια που ταλαιπωρεί τους πολίτες.
- γ) Θα γίνει εύπορη πόλη ιδιαίτερα αν ασχοληθούν οι πολίτες με τη γεωργία και τη ναυτιλία. Σ' αυτόν τον τομέα θα συμβάλει η ανάπτυξη του εμπορίου, με αποτέλεσμα τα έσοδα να επιφέρουν οικονομική ανάπτυξη και πλούτο.
- δ) Θα αποκτήσει καλή φήμη και υπόληψη και θα είναι σεβαστή απ' όλους τους άλλους Έλληνες.
- ε) Θα αποκτήσει αληθινούς φίλους και συμμάχους με τη θέλησή τους.
- στ) Θα πάρει πίσω τις κτήσεις της με τη βοήθεια της διπλωματίας και θα της παραχωρηθούν και άλλα εδάφη λόγω της καλής φήμης που θα έχει αποκτήσει.
- ζ) Θα μπορέσει να πάρει από τη Θράκη άφθονη γη και να δώσει και σ' όσους είναι φτωχοί.

Ερώτηση 2η: Ποια κατηγορία φοβάται ο Ισοκράτης και γιατί;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης φοβάται πως κινδυνεύει να κατηγορηθεί ότι με όσα λέει μειώνει την Αθήνα, γι' αυτό ζητά από τους ακροατές να μη βιαστούν να τον κρίνουν αλλά να τον αφήσουν να ολοκληρώσει το συλλογισμό του. Και βέβαια αναφέρεται σε όσα είτε προηγουμένως στις §§14-16 σχετικά με το ότι θα μιλήσει για τα σφάλματα των Αθηναίων, προτείνοντάς τους να συνάψουν ειρήνη με τους ως τότε εχθρούς Χίους, Βυζαντίους, Ροδίους και Κώους και να δεχτούν τους ταπεινωτικούς όρους της Ανταλκίδειας ειρήνης. Δικαιολογημένα φοβάται ο Ισοκράτης, γιατί τα όσα λέει δεν είναι ευχάριστα στους Αθηναίους και εκείνοι πιθανόν να αντιδράσουν άσχημα ακούγοντάς τα και ίσως εναντιωθούν σ' αυτόν.

Ερώτηση 3η: Ο ρήτορας δηλώνει ότι ο λόγος του θα είναι εκτενής. Ποια εξήγηση δίνει και κατά πόσον την θεωρείτε επαρκή; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης θεωρεί ότι ένας ρήτορας θα μιλήσει εκτενέστερα αν έχει ως έργο του να πείσει τους Αθηναίους για κάτι διαφορετικό, εφόσον έχουν πάρει πια την απόφασή τους. Λέει ότι πρέπει να θιγούν πολλά ζητήματα, άλλα υπενθυμίζοντας, άλλα κατακρίνοντας, άλλα επαινώντας και γι' άλλα δίνοντας συμβουλές.

Η εξήγηση που δίνει ο Ισοκράτης για να δικαιολογήσει τη μεγάλη έκταση που θα έχει ο λόγος του είναι αρκετά επαρκής, παρ' όλο που φαίνεται κάπως αόριστη. Φαίνεται πως ο Ισοκράτης είχε σκοπό να συγκρίνει το παρελθόν με το παρόν, να εξάγει συμπεράσματα, να κρίνει τους Αθηναίους και να τους προτείνει μέτρα επίλυσης των προβλημάτων τους. Για να γίνουν όλα αυτά, απαιτείται πλούσια επιχειρηματολογία, αρκετά παραδείγματα, αναφορές σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, προτάσεις, αιτιολόγηση· ο Ισοκράτης πρόκειται να αναφερθεί σε ένα αρκετά μεγάλο ιστορικό πλαίσιο, επομένως είναι δικαιολογημένος όταν λέει ότι ο λόγος του θα είναι εκτενής.

Ερώτηση 4η: Για ποιους λόγους νομίζετε ότι ο ρήτορας δεν θεωρεί αρκετή την απόφαση για ειρήνη;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι δε φτάνει να αποφασιστεί η ειρήνη, αλλά το σημαντικό είναι να διατηρηθεί. Στηρίζει την άποψή του σε ανάλογες περιστάσεις του παρελθόντος στις οποίες οι Αθηναίοι μετά από την ειρήνευση έψαχναν να βρουν αφορμές να περιέλθουν σε ταραχές. Συνεπώς τα τωρινά προβλήματα δεν πρέπει να αναβληθούν αλλά να επιλυθούν.

Φαίνεται λοιπόν ότι ο Ισοκράτης δεν εμπιστευόταν την υπόσχεση των Αθηναίων για ειρήνη ξέροντας ότι θα την παραβούν, γι' αυτό απαιτεί από την Εκκλησία του δήμου τη λήψη μέτρων για τη διατήρησή της.

Ερώτηση 5η: Ισχυρίζεται ο ρήτορας πως η ησυχία είναι ωφελιμότερη κι επικερδέστερη από την πολυπραγμοσύνη. Κατά πόσον ο ισχυρισμός αυτός είναι ορθός;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης αναφερόμενος στην ειρήνη και στον πόλεμο ονομάζει την ειρήνη *ησυχία* και τον πόλεμο *πολυπραγμοσύνη* με την έννοια ότι οι Αθηναίοι πρέπει να ησυχάσουν και να σταματήσουν να μηχανεύονται πολεμικά τεχνάσματα. Αυτή είναι και η μόνη έννοια κατά την οποία ο ισχυρισμός του Ισοκράτη θα μπορούσε να θεωρηθεί ορθός. Εμείς γνωρίζουμε ότι η ησυχία, δηλαδή η αδράνεια, είναι επονεϊδίστη σε αντίθεση με την πολυπραγμοσύνη, δηλαδή την εγρήγορση και τη δραστικότητα, που θεωρείται αρετή. Εξάλλου η πολυπραγμοσύνη ήταν πάντα ένα πλεονέκτημα των Αθηναίων χάρη στο οποίο δημιούργησαν τον αξιόλογο πολιτισμό τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Πρωτάνεις στην αρχαία Αθήνα ονομάζονταν οι πενήντα βουλευτές μιας φυλής, οι οποίοι ασκούσαν εξουσία για 35 ή 36 μέρες. Οι πρωτάνεις έμεναν και σιτίζονταν στη Θόλο και η αμοιβή τους ήταν κατά έναν οβολό μεγαλύτερη από των άλλων βουλευτών (συ-

νολικά έπαιρναν μία δραχμή). Καθημερινά κληρωνόταν ο επιστάτης των πρυτάνεων, πρόεδρος της Βουλής και της Εκκλησίας του δήμου, ο οποίος κρατούσε τα κλειδιά των ιερών και τη σφραγίδα του κράτους.

Τον 4ο αι. π.Χ. την προεδρία των συνελεύσεων είχε ο επιστάτης των εννέα προέδρων, οι οποίοι εκλέγονταν ανάμεσα στους βουλευτές των φυλών που δεν είχαν την πρυτανεία. Με τη μεσολάβηση των πρυτάνεων, η Βουλή ερχόταν σε επαφή με την Εκκλησία του δήμου, με τους άρχοντες και τους απλούς πολίτες. Ακόμη, οι πρυτάνεις συγκαλούσαν τη Βουλή, την Εκκλησία και τους στρατηγούς σε περίπτωση ανάγκης και πρότειναν προβουλευμάτα τα οποία, όταν ψηφίζονταν, αποκτούσαν ισχύ νόμων.

2 η: Οι σημαντικότεροι όροι της ειρήνης σύμφωνα με τον Ισοκράτη είναι η κατοχύρωση της αναξαρτησίας και αυτονομίας κάθε πόλης και η απομάκρυνση κάθε είδους μη εγχώριας στρατιωτικής φρουράς.

3 η: α) **ὧν διενόηθην:** αντικείμενο στο «οὐκ ἄν ἀποσταίην», β) **ἃ τυγχάνω... πραγμάτων:** αντικείμενο στη μτχ. «ἀποφανούμενος», γ) **περὶ ὧν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς, δ) **αἷς τινές γεγράφασιν:** προσδιορισμός στο «ταύταις».

4 η: Σωστή είναι η γ επιλογή (γενική κτητική από το «πραγμάτων»).

5 η: 1 → ε, 2 → β, 3 → δ, 4 → γ, 5 → α.

6 η: Σωστή είναι η β επιλογή.

7 η: **ὑπαρχόντων:** απαρχή, ναύαρχος, γυμνασιάρχης, **ἀποσταίην:** ανάσταση, επιστάτης, κατάσταση, **ἀποφανούμενος:** επιφανής, άφαντος, αποφαντικός, **γνωσθέντων:** συγγνώμη, αγνώμων, γνωσιολογία, **ἔχειν:** ευεξία, ηνίοχος, εφεξής, **συμφερούσας:** διένεξη, αμφορέας, φερέγγυος.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 63-64

Εγκατάλειψη της θαλάσσιας ηγεμονίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ

63. Ἄ μὲν οὖν δεῖ ὑπάρχειν
τοῖς μέλλουσι εὐδαιμονήσῃν,
τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν σωφροσύνην
καὶ τὴν δικαιοσύνην
καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν
εἰρήκαμεν ὀλίγω πρότερον·
ὥς ἂν παιδευθῆμεν

τάχιστα
πρὸς τὸ γενέσθαι
τοιούτοι,
τό ῥηθησόμενόν
ἐστὶ μὲν ἀληθές,
ἴσως δ' ὑμῖν
ἀκούσασιν
ἂν δόξειεν εἶναι δεινόν
καὶ παρά πολύ ἐξηλλαγμένον
τῆς διανοίας τῶν ἄλλων.

64. Ἐγὼ γάρ ἡγοῦμαι
ἡμᾶς καὶ οἰκῆσιν τὴν πόλιν
ἄμεινον
καὶ ἔσσεσθαι
αὐτούς βελτίους

καὶ ἐπιδώσειν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ὅσα λοιπόν πρέπει να ἔχουν
αυτοὶ που πρόκειται να ευτυχήσουν,
δηλαδή τὴν εὐσέβεια καὶ τὴ σωφροσύνη
καὶ τὴ δικαιοσύνη
καὶ τὴ κάθε ἄλλη ἀρετὴ
ἔχουμε πει λίγο πιο πρῶτα·
με ποιο τρόπο ὅμως εἶναι δυνατό να
ἐκπαιδευτοῦμε
πιο γρήγορα
για να γίνουμε
ἐνάρετοι χαρακτήρες,
αὐτὸ που θα εἰπωθεῖ,
εἶναι ἀληθινόν,
ἴσως ὅμως σε σας,
ἀν το ἀκούσετε,
θα μπορούσε να φανεῖ ὅτι εἶναι φοβερό
καὶ πάρα πολύ διαφορετικόν
ἀπὸ τὴ γνώμη τῶν ἄλλων.
Ἐγὼ δηλαδή ἔχω τὴ γνώμη
ὅτι εμεῖς καὶ θα διοικήσουμε τὴν πόλιν
καλύτερα
καὶ θα εἴμαστε
οἱ ἴδιοι καλύτεροι [δηλ. θα βρισκόμαστε σε
πιο πλεονεκτικὴ θέση]
καὶ θα προοδεύσουμε

πρός ἀπάσας τάς πράξεις, ἦν παύσωμεν ἐπιθυμοῦντες τῆς ἀρχῆς τῆς κατά θάλατταν. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ καί νῦν καθιστᾶσα ἡμᾶς εἰς ταραχήν καί καταλύσασα ἐκείνην τήν δημοκρατίαν μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες ἦσαν εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων. καί [ἐστιν] αἰτία σχεδόν ἀπάντων τῶν κακῶν ᾧν αὐτοί τ' ἔχομεν καί τοῖς ἄλλοις παρέχομεν.	σε ὅλες μας τις ἐνέργειες, ἀν σταματήσουμε νὰ ἐπιθυμοῦμε τὴν ηγεμονία στὴ θάλασσα. Γιατί εἶναι αὐτὴ που καὶ τώρα μας μπλέκει σὲ ταραχές καὶ που κατέλυσε ἐκείνη τὴ δημοκρατία υπὸ τὴν ὁποία οἱ πρόγονοι [μας] ζῶντας ἦταν οἱ πιο εὐτυχησμένοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, καὶ [εἶναι] αἰτία σχεδόν ὅλων τῶν συμφορῶν τις ὁποῖες καὶ οἱ ἴδιοι ἔχομεν καὶ στοὺς ἄλλους προξενούμε.
---	--

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

ᾶ: αἰτ. πληθ. ουδ. γένους τῆς αναφορικῆς αντων. ὄς, ἦ, ὄ = ο ὁποῖος.

οὖν: συμπερασματικὸς σύνδεσμος = λοιπόν, ἄρα.

ὑπάρχειν: ἀπαρέμφ. ἐνεστῶτα τοῦ ὑπάρχω = υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ὑπῆρχον, μέλ. ὑπάρξω, ἀόρ. ὑπῆρξα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀπαρχή, ἀρχικός, ἔπαρχος, ναύαρχος, ὑπάρχος, ταξίαρχος, ἄρχων, κωμάρχης, ὑπαρκτός, ἀναρχος, ἔναρξις.

δεῖ: ἐνεστ. οριστ. τοῦ ἀπροσ. δεῖ = πρέπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔδει, μέλ. δεήσει, ἀόρ. ἐδέησε, παρκ. δεδέηκε. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δέησις, ἀδέητος, ἐνδεής, ἀνενδεής, δέημα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** πρέπει, προσήκει, χρεῖ.

μέλλουσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γέν. μτχ. ἐνεστ. τοῦ μέλλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔμελλον / ἦμελλον, μέλ. μελήσω, ἀόρ. ἐμέλλησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μέλλησις, μελλητής, μέλλημα, μελλητέον, ἀμελλητί. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀκνῶ, ὑστερῶ, χρονίζω.

εὐδαιμονήσειν: ἀπαρέμφ. μέλλ. ἐνεργ. φωνῆς τοῦ εὐδαιμονέω -ῶ = εὐτυχῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ηὐδαιμόνου / εὐδαιμόνου, μέλ. εὐδαιμονήσω, ἀόρ. ηὐδαιμόνησα, παρκ. ηὐδαιμόνηκα.

εὐσέβειαν: αἰτ. ἐνικ. θηλ. γέν. τοῦ πρωτόκλιτου οὐσ. εὐσέβεια - εὐσεβείας.

σωφροσύνην: αιτ. ενικ. θηλ. γέν. του πρωτόκλιτου ουσιαστικού **σωφροσύνη - σωφροσύνης** = σωφροσύνη.

δικαιοσύνην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δικαιοσύνη - δικαιοσύνης** = δικαιοσύνη.

ἄλλην: αιτ. ενικ. θηλ. γέν. της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος -η -ο.**

ἄρετήν: αιτ. ενικ. θηλ. γέν. του πρωτόκλιτου ουσιαστικού **ἄρετή - ἄρετῆς.**

ὀλίγω: δοτ. ενικ. ουδετ. γέν. του δευτερόκλ. επιθέτου **ὀλίγος, ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀλίγος, -η, -ον,** συγκρ. **ὄ, ἤ μείων, τό μείον,** υπερθ. **ὀλίγιστος, -η, -ον.**

πρότερον: επίρρ. χρόνου, συγκριτικού βαθμού = λίγο πιο πρώτα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [**πρό**], συγκρ. **πρότερον,** υπερθ. **πρώτον.**

εἰρήκαμεν: παρακαίμ. οριστ. ενεργ. φωνῆς του **λέγω** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον,** μέλ. **λέξω - ἐρῶ,** αόρ. **ἔλεξα - εἶπα,** αόρ. β' **εἶπον,** παρκ. **εἶρηκα,** υπερσ. **εἰρήκειν.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ῥήτωρ, λέξεις, λόγος, ῥῆσις, ῥῆμα, λεκτός, ῥητός, ἀπόρρητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί, φωνῶ.

τάχιστα: επίρρ. τροπικό. υπερθετικού βαθμού = γρήγορα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ταχέως,** συγκρ. **θάπτον,** υπερθ. **τάχιστα.**

τοιοῦτοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτικής αντωνυμίας **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο** = τέτοιος.

γενέσθαι: απαρέμφ. αορ. β' του αποθ. **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγιγνόμην,** μέλ. **γενήσομαι,** αόρ. β' **ἐγενόμην,** παρκ. **γένεγονα και γεγένημαι και γεγονώς εἶμι,** υπερσ. **ἐγεγόνειν και ἐγεγενήμην και γεγενήμην και γεγενημένος ἦν και γεγονώς ἦν.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπίγονος, ἀγέννητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἶμι, γεννώμαι, ποιούμαι, φύομαι.

παιδευθεῖμεν: παθητ. αόρ. ευκτ. του **παιδεύομαι** = εκπαιδεύομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπαιδευόμην,** μέλ. **παιδεύσομαι,** παθ. μέλ. **παιδευθήσομαι,** αόρ. **ἐπαιδευσάμην,** παθ. αόρ. **ἐπαιδύθην,** παρκ. **πεπαίδευμαι,** υπερσ. **ἐπεπαιδευμην.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παιδεία, παιδευμα, παιδευσις, παιδευτής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** διδάσκω, παιδαγωγῶ.

ἀληθές: ονομαστ. ενικού ουδ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου επιθέτου **ὁ ἀληθής** = αληθινός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀληθής, -ής, -ές,** συγκρ. **ἀληθέστερος -α -ον,** υπερθ. **ἀληθέστατος -η -ον.**

ἔστι: οριστ. ενεστ. του **εἶμι** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἦν και ἦ,** μέλ. **ἔσομαι,** αόρ. β' **ἐγενόμην,** παρκ. **γένεγονα,** υπερσ. **ἐγεγόνειν και γεγονώς ἦν.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ῥηθήσομενον: ονομ. ενικού ουδ. γένους μετχ. παθ. μέλλοντα του **λέγομαι** = λέγομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐλεγόμην,** μέλ. **λεχθήσομαι και ῥηθήσομαι,** παθ. αόρ. **ἐλέχθην και ἔρρηθην,** παρκ. **εἶρημαι,** υπερσ. **εἰρήμην.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λε-

- κτικός, ἀπολογοῦμαι, λογικός, λεκτός, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ, ἀντίρρησης, ῥήτος, ἄρρητος, ἔπος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγορεύομαι, φάσκω, φράζομαι.
- ἀκούσασιν**: δοτ. πληθ. αρσ. γέν. μτχ. αορίστου ενεργ. φωνής του ἀκούω = ακούω, πληροφοροῦμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἤκουον, μέλ. ἀκούσομαι, αόρ. ἤκουσα, παρκ. ἀκήκασα, υπερασ. ἀκηκόειν - ἠκηκόειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀκοή, ἄκουσμα, ὑπήκοος, εὐήκοος, ἀκουστός, ἀξιόκουστος, ἀνήκουστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: αἰσθάνομαι, ἀκροῶμαι, πυνθάνομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀνηκουστός.
- ὁμῖν**: δοτ. πληθ. β' πρόσ. της προσωπ. αντων. ἐγώ, σύ [οὔ: γενική] = εγώ.
- δεινόν**: ονομ. ενικ. γέν. ουδ. του επιθ. δεινός = φοβερός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. δεινός - ἦ, -όν, συγκρ. δεινότερος -α -ον, υπερθ. δεινότατος -η -ον.
- εἶναι**: απαρέμφ. ενεστ. του εἶμι = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.
- δόξειεν**: αόρ. ευκτ. ενεργ. φωνής του δοκέω -ῶ = φαίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐδόκουν, μέλ. δόξω, αόρ. ἔδοξα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἄδοξος, δόξα, ἀδόκητος, δόκησις, δοξάζω, δοκιμή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἠγοῦμαι, δοξάζω, οἶομαι, νομίζω, φαίνομαι.
- πολύ μᾶλλον**: πολύ περισσώτερο.
- ἐξηλλαγμένον**: ονομ. ενικ. ουδ. γένους μτχ. παρκμ. μέσης φωνής του ἐξαλλάττομαι - ἐξαλλάσσομαι = διαφοροποιῶμαι, εἶμαι διαφορετικός. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐξηλασσομένη, μέλ. ἐξαλλάξομαι, παθ. μέλ. β' ἐξαλλαγήσομαι, αόρ. ἐξηλλαξάμην, παθ. αόρ. α' ἐξηλλάχθην, παθ. αόρ. β' ἐξηλλάγην, παρκ. ἐξήλλαγμα, υπερασ. ἐξηλλάγμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀλλαγή, ἀπαλλαγή, μεταλλαγή, συναλλαγή, ἀνταλλάξιμος, ἐναλλάξ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀλλοιῶ, μεθίστημι, τρέπω.
- διανοίας**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. διάνοια - διανοίας = γνώμη.
- ἐγώ**: ονομ. ενικ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσωπ. αντων. ἐγώ. Βλέπε πιο πάνω.
- γάρ**: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, δηλαδή.
- ἠγοῦμαι**: ενεστῶτ. οριστ. του ἠγέομαι -οῦμαι = ἔχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἠγούμην, μέλ. ἠγήσομαι, αόρ. ἠγησάμην, παθ. αόρ. ἠγήθην, παρκ. ἠγημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἠγήτωρ, ἠγεμών, ἠγημα, ἠγητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: κρατῶ, δοκῶ, δοξάζω, κρίνω, οἶμαι.
- πόλιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσιαστ. πόλις - πόλεως = πόλη.
- ἡμᾶς**: αιτ. πληθ. α' πρόσ. της προσωπ. αντων. ἐγώ. Βλέπε πιο πάνω.
- ἄμεινον**: επιρρ. τροπικό συγκρ. βαθμού. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. εὔ, συγκρ. ἄμεινον / βέλτιον / κρείττον, υπερθ. ἄριστα / βέλτιστα / κράτιστα.
- οἰκήσειν**: απαρέμφ. μέλλ. ενεργ. φωνής του οἰκέω -ῶ = διοικῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ὄκουν, μέλ. οἰκήσω, αόρ. ὄκησα, παρκ. ὄκηκα, υπερασ. ὄκήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: οἰκητής, οἰκήτωρ, οἰκέτης, διοικητής, οἰκησις, οἴκημα, ἀδιοίκητος, οἰκήσιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄρχω, διαχειρίζω, διαχειρίζομαι, κυβερνῶ, οἰκονομῶ.

βελτίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους, βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός.**

.ΒΑΘΜΟΙ: θετ.: **ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν,** συγκρ. **ὄ, ἢ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὄ, ἢ βελτίων, τό βέλτιον / ὄ, ἢ κρείττων, τό κρείττον / ὄ, ἢ λῶων, τό λῶον,** υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον.**

ἔσσεσθαι: απαρέμφ. μέλλ. του **εἶμι** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ἀπάσας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνοληκτου επιθέτου **ἅπας - ἅπασα - ἅπαν** = ὅλος.

πράξεις: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου ουσιαστ. **πρᾶξις - πράξεως** = ενέργεια.

ἐπιδώσιν: απαρέμφ. μέλλ. ενεργ. φωνής του **ἐπιδίδωμι** = προοδεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπιδίδουν,** μέλ. **ἐπιδώσω,** αόρ. β' **ἐπέδωκα,** παρκ. **ἐπιδέδωκα,** υπερσ. **ἐπεδεδώκειν** και **ἐπιδεδωκώς ἦν.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, δοτός, δότης, δῶρον, προδότης, ἔκδοσις, μεταδοτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

παυσώμεθα: αόρ. υποτακτ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπαυόμην,** μέλ. **παύσομαι, παυ(σ)θήσομαι,** μέσ. αόρ. **ἐπαυσάμην,** παθ. αόρ. **ἐπαύ(σ)θην,** παρκ. **πέπαυμαι,** υπερσ. **ἐπεπαύμην.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παῦλα, ἄπαυστος, παυστέον, ἀνάπαυσις, κατάπαυσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** περαίνω, λήγω, τελευτῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄρχομαι.

ἀρχῆς: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἀρχή - ἀρχῆς** = ηγεμονία.

θάλατταν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **θάλασσα - θαλάσσης.**

ἐπιθυμοῦντες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του **ἐπιθυμέω -ω** = επιθυμώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεθύμουν,** μέλ. **ἐπιθυμήσω,** αόρ. **ἐπεθύμησα,** παρκ. **ἐπιτεθύμηκα.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιθυμητής, ἀνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, ἐθέλω, ὀρέγομαι, ποθῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀποστρέφομαι, μισῶ.

ταραχήν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλ. ουσ. **ταραχή - ταραχῆς** = ταραχή.

καθιστᾶσα: ονομαστ. ενικ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **καθίστημι** = στήνω, εγκαθιστώ. **καθίστημι εἰς ταραχήν:** εμπλέκω σε ταραχή. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **καθίστην,** μέλ. **καταστήσω,** αόρ. **κατέστησα.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** στάσις, ἰστός, ἐπιστάτης, σταθμός, σταθερός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγείρω, ἰδρύω, ὀρθῶ.

ἐκείνην: αιτ. ενικού θηλ. γένους της δεικτικής αντωνυμίας **ἐκεῖνος, -η -ο.**

καταλύσασα: ονομ. ενικ. θηλ. γένους μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του **καταλύω** = καταλύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατέλυον,** μέλ. **καταλύσω,** αόρ. **κατέλυσα,** παρκ. **κατατέλυκα.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λυτήρ, διαλύτης, λύσις, κατάλυμα, λυτός, ἄλυτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐλευθερῶ, λυτρῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέω, δουλῶ.

ἦς: γεν. ενικ. θηλ. γένους της αναφορικής αντων. **ὅς, ἣ, ὅ** = ο οποίος.

οἱ πρόγονοι: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **πρόγονος - προγόνου** = πρόγονος.

ζῶντες: ονομαστ. πληθ. αορ. γένους μτχ. ενεστ. του ζήω -ῶ = ζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔζων, μέλ. ζήσω - ζήσομαι - βιώσομαι, αόρ. β' ἐβίων, παρκ. βεβίωκα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βιοτεύω, βιω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπογίγνομαι, ἀποθνήσκω, ἀποίχομαι, ἀπόλλυμαι, τελευτῶ.

εὐδαιμονέστατοι: ονομ. πληθ. αορ. γένους υπερθετικού βαθμού του τριτόκλιτου ενρινόληκτου επιθέτου, ὁ εὐδαίμων = εὐτυχισμένος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὐδαιμον, συγκρ. εὐδαιμονέστερος -α -ο, υπερθ. εὐδαιμονέστατος, -η, -ον.

Ἕλληων: γεν. πληθ. αορ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόληκτου ουσιαστ. Ἕλλην - Ἕλληνος.

ἦσαν: παρατ. οριστ. του εἰμί = είμαι, υπάρχω. [Βλέπε πιο πάνω].

σχεδόν: επίρρ. α) για τόπο = κοντά. β) για βαθμό = σχεδόν.

αἰτία: ονομ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. αἰτία - αἰτίας = αιτία.

τῶν κακῶν: γεν. πληθ. ουδ. γένους [εδώ ως ουσιαστικό]: τό κακόν = συμφορά.

ἔχομεν: ενεστ. οριστ. του ἔχω = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω και σχήσω, αόρ. β' ἔσχον, παρκ. ἔσχηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, ἐφεξις ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, κρατῶ, φέρω.

ΠΡΟΣΕΞΕ Ὅταν η ευκτική του αορ. β' είναι απλή σχηματίζεται: **σχοίην, σχοίης** κ.λπ. Ὅταν όμως είναι σύνθετη: **μετάσχοιμι, -οις, -οι** κ.λπ.

- Η απλή προστακτική **σχέξ** του αορ. β' απαντά μόνο στο ποιητές. Στους πεζογράφους μόνο σύνθετη: **ὑπόσχεξ, πρόσχεξ** κ.λπ.

- Ὅταν το β' ενικό της προστακτικής του μέσου αορ. β' : **σχοῦ** είναι σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: **παρά-σχου**.

παρέχομεν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του παρέχω = προξενώ. Βλέπε πιο πάνω το ἔχω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Εὐρίσκω [: εὐρήκαμεν]: εὐρημα, ευρηματικός, δυσεύρετος, εφεύρεση, εφευρέτης, εφευρετικός, εφευρίσκω, βρίσκω, εξευρίσκω, εξεύρεση. **Παιδεύω** [: παιδευθεῖμεν]: παιδαγωγική, παιδαγωγός, παιδεία, παιδί, παιδαγωγώ, παίδεμα, παιδεραστής, παιδιαρίζω, παιδικός, παιδικότητα, παιδολογία, εκπαιδεύω, εκπαιδευτικός, εκπαίδευση, εκπαιδευτικός, εκπαιδευτήριο. **Ἀκούω** [: ἀκούσασιν]: ακούω, παρακούω, κρυφακούω, υπακούω, ακοή, υπακοή, υπήκοος, άκουσμα, ακουστική, ακουστικό. **Οἰκέω-ῶ:** κατοικώ, κατοικία, κάτοικος, συγκάτοικος, αποικία, διοικώ, διοίκηση, διοικητής, διοικητήριο, έποικος. **Παύομαι** [: πανσώμεθα]: παύω, καταπαύω, άναπαύω, παύλα, άνάπαυλα, άνάπαυση, αναπαυτικός, άπαυστος, κατάπαυση. **Ἀρχή** [: αρχής]: άρχοντας, ναύαρχος, ταξίαρχος, γυμνασιάρχης, έπαρ-

χος, αρχή, άναρχος, υπαρχτός, έναρξη, κοινοτάρχης, αρχοντικό, έναρξη. **Καταλύω** [: καταλύσασα]: αναλύω, καταλύω, διαλύω, απολύω, ανάλυση, αναλυτής, κατάλυση, διάλυση, απόλυση, διάλυμα, διαλυτικός, διαλυτικά, διαλυτός.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

υπάρχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. υπάρχειν, άόρ. υπάρχαι.

δει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έδει, μέλ. δεήσει, άόρ. έδέησε, πρκ. δεδέηκε [ΕΓΚΛ.] οριστ. δεϊ, υποτ. δέη, ευκτ. δέοι, προστ. -, απαρ. δεϊν, μτχ. δέον.

μέλλουσιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έμελλον / ήμελλον, μέλ. μελλήσουσιν, άόρ. έμέλλησαν.

εϋδαιμονειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. εϋδαιμονήσειν, άόρ. εϋδαιμονήσαι, πρκ. ηϋδαιμονηκέναι.

λέγομεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έλέγομεν, μέλ. λέξομεν / έροϋμεν, άόρ. έλέξαμεν, άόρ. β' έίπομεν, πρκ. είρήκαμεν, υπερσ. είρήκαμεν.

γίγνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσεσθαι, άόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι / γεγενήσθαι.

παιδευοίμεθα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παιδευσοίμεθα / παιδευθησοίμεθα, άόρ. παιδευσαίμεθα / παιδευθειμεν, πρκ. πεπαιδευμένοι είημεν και είμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έπαιδευθήμεν, υποτ. παιδευθώμεν, ευκτ. παιδευθειμεν, -, απαρ. παιδευθήναι, μτχ. παιδευθείς, -είσα, -έν.

έστί: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήν, μέλ. έσται, άόρ. β' έγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. έγεγόνει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έστί, υποτ. ή, ευκτ. είη, προστ. έστω, απαρ. είναι, μτχ. ών, -οϋσα, -όν.

λεγόμενον: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λεχθησόμενον / ρήθησόμενον, άόρ. λεχθέν / ρηθέν, πρκ. είρημένον.

άκούουσιν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. άκουσομένοις, άόρ. άκούσασιν, πρκ. άκηκοόσιν.

είναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έσεσθαι, άόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.

δοκοϊ / δοκοίη: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δόξει, άόρ. δόξειεν / δόξαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έδοξε, υποτ. δόξη, ευκτ. δόξειεν / δόξαι, προστ. δοξάτω, απαρ. δόξαι, μτχ. δόξας, -ασα, -αν.

έξαλλαττόμενον: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έξαλλαξόμενον / έξαλλαγησόμενον, άόρ. έξαλλαξάμενον / έξαλλαχθέν / έξαλλαγέν, πρκ. έξηλλαγμένον.

ήγουμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήγούμην, μέλ. ήγήσομαι, άόρ. ήγησάμην / ήγήθην, πρκ. ήγημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ήγοϋμαι, υποτ. ήγώμαι, ευκτ. ήγοίμην, προστ. -, απαρ. ήγεισθαι, μτχ. ήγούμενος, -η, -ον.

οικειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. οικήσειν, άόρ. οικήσαι, πρκ. ώκηκέναι.

είναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έσεσθαι, άόρ. β' γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.

έπιδιδόναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έπιδώσειν, άόρ. έπιδοϋναι, πρκ. έπιδεδωκέναι.

πανόμεθα: [XPON.] ἄορ. παυσόμεθα, πρκ. πεπαυμένοι ὄμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπανασάμεθα, υποτ. παυσάμεθα, ευκτ. παυσαίμεθα, προστ. -, απαρ. παύσασθαι, μτχ. παυσάμενος, -η, -ον.

ἐπιθυμοῦντες: [XPON.] μέλ. ἐπιθυμήσοντες, ἄορ. ἐπιθυμήσαντες, πρκ. ἐπιτεθυμηκότες.

καθιστάσα: [XPON.] μέλ. καταστήσουσα, ἄορ. καταστήσασα

καταλύουσα: [XPON.] μέλ. καταλύσουσα, ἄορ. καταλύσασα, πρκ. καταλελυκυῖα.

ζῶντες: [XPON.] μέλ. βιωσόμενοι, ἄορ. β' βιόντες, πρκ. βεβιωκότες.

εἰσίν: [XPON.] παρτ. ἦσαν, μέλ. ἔσονται, ἄορ. β' ἐγένοντο, πρκ. γεγόνασιν, υπερσ. ἐγεγόνεσαν.

ἔχομεν: [XPON.] παρτ. εἶχομεν, μέλ. ἔξομεν / σχήσομεν, ἄορ. β' ἔχομεν, πρκ. ἐσχίκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχομεν, υποτ. ἔχομεν, ευκτ. ἔχομεν, προστ. -, απαρ. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

παρέχομεν: [XPON.] παρτ. παρείχομεν, μέλ. παρέξομεν / παρασχίσομεν, ἄορ. β' παρέσχομεν, πρκ. παρεσχίκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρέχομεν, υποτ. παρέχωμεν, ευκτ. παρέχομεν, προστ. -, απαρ. παρέχειν, μτχ. παρέχων -ουσα, -ον.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ὑπάρχω [: ὑπό + ἄρχω], **εὐδαιμονῶ** [: εὐδαίμων: εὐ + δαίμων], **εὐσέβεια** [: εὐσεβής], **σωφροσύνη** [: σῶφρων], **δικαιοσύνη** [: δίκη], **παιδεύω** [: παῖς], **ἀληθής** [: ἄστερ. + λήθω (λανθάνω)], **δεινός** [: δέος], **διάνοια** [: διανοοῦμαι], **οἰκῶ** [: οἶκος], **πρᾶξις** [: πράττω], **ἐπιδίδωμι** [: ἐπί + δίδωμι], **ἐπιθυμῶ** [: ἐπί + θυμός], **ταραχή** [: ταρασσώ], **καθίστημι** [: κατά + ἵστημι], **δημοκρατία** [: δημοκρατοῦμαι], **καταλύω** [: κατά + λύω], **σχεδόν** [: ἔχω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἄ μέν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, τήν εὐσέβειαν καί τήν σωφροσύνην καί τήν δικαιοσύνην καί τήν ἄλλην ἀρετήν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση, αντικ. στο εἰρήκαμεν της κύριας πρότασης που ακολουθεῖ. **ὑπάρχειν:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο δεῖ [: το ῥήμα της πρότασης]. **τοῖς μέλλουσιν:** επιθ. μτχ. δοτ. προσωπική κτητική από το ὑπάρχειν. **ἄ:** υποκ. στο ὑπάρχειν. **εὐδαιμονήσειν:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. τοῖς μέλλουσιν. **τοῖς:** υποκ. της μτχ. και του εὐδαιμονήσειν. **τήν εὐσέβειαν - τήν σωφροσύνην - τήν δικαιοσύνην - τήν ἀρετήν:** επεξηγήσεις στο ἄ. **τήν ἄλλην:** επιθ. προσδ. στο ἀρετήν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **μέλλω** κυρίως και πολύ σπάνια το **διανοοῦμαι** συντάσσονται με τελικό απαρέμφατο σε **μέλλοντα χρόνο**, όπως στην πιο πάνω πρόταση το **εὐδαιμονήσιν**, παρά το γενικό κανόνα που το τελικό απαρέμφατο δεν τίθεται σε χρόνο μέλλοντα.

2. ὀλίγω πρότερον εἰρήκαμεν: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **εἰρήκαμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **πρότερον:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ὀλίγω:** δοτ. του ποσού από το πρότερον.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δοτική του ποσού δηλώνει ένα **ποσό** δηλ. **μέτρο** ή **διαφορά**. Συντάσσεται κυρίως με **συγκριτικό** ή **υπερθετικό** βαθμό επιθέτων και επιρροημάτων και γενικά με **λέξεις** που έχουν έννοια **συγκριτικού** ή **υπερθετικού βαθμού** [ακόμα και με ρήματα που έχουν τέτοια σημασία].

• Συνήθεις δοτικές του ποσού είναι οι: **ὀλίγω, μικρῶ, πολλῶ, ὅσῳ, τοσοῦτῳ** [= τόσο πολύ].

3. ὡς δ' ἂν τάχιστα πρὸς τό τοιοῦτοι γενέσθαι παιδευθεῖμεν: δευτ. πλάγια ερωτημ. πρότ. μερικής άγνοιας αντικ. στη μτχ. **τό ῥηθησόμενον** της κύριας πρότασης που ακολουθεῖ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἂν παιδευθεῖμεν** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική] και στο έναρθρο απαρέμφ. **τό γενέσθαι** [: ταυτοπροσωπία].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δυνητική ευκτική δηλώνει κάτι που είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί στο **παρόν** ή στο **μέλλον** κατά τη γνώμη του ομιλητή, ενώ η δυνητική οριστική δηλώνει κάτι που μπορούσε να πραγματοποιηθεί στο **παρελθόν** ή κάτι το **μὴ πραγματικό** (το αντίθετο του πραγματικού).

4. ἀληθές μὲν ἔστι τό ῥηθησόμενον: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἀληθές:** κατηγ. στο **τό ῥηθησόμενον:** επιθ. μτχ. υποκ. στο **ἔστι** [: το ρήμα της πρότασης].

5. ἴσως δ' ἂν ἀκούσασιν ὑμῖν δεινόν εἶναι δόξειε καί παρὰ πολὺ τῆς τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας: κύρ. πρότ. κρίσης [τό ῥηθησόμενον: ενν.]: υποκ. στο **ἂν δόξειε** [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική] και στο **εἶναι** [: ταυτοπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δόξειεν ἂν. **ὑμῖν:** δοτ. του κρίνοντος προσώπου από το δοξαστικό δόξειεν ἂν και υποκ. στη μτχ. **ἀκούσασιν:** υποθ. μτχ. **ἴσως:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **δεινόν - ἐξηλλαγμένον** [: κατηγορηματική μτχ. από το **εἶναι**]: κατηγορούμενα στο υποκ. του εἶναι. **παρὰ πολὺ:** εμπρόθ. προσδ. ποσού. **τῆς διανοίας:** αντικ. στη μτχ. ἐξηλλαγμένον. **τῆς τῶν ἄλλων:** επιθ. προσδ. στο διανοίας. **τῶν ἄλλων** [χωρίς το άρθρο **τῆς**]: γεν. υποκειμενική από το διανοίας [: διανοοῦνται οἱ ἄλλοι].

• **ἀκούσασιν** [: εἰ ἀκούσατε]: υποθ. — **δόξειεν ἂν** [: απόδ.]: λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την υποθ. μετοχή· δηλώνει την **απλή σκέψη** του λέγοντος.

6. ἐγὼ γάρ ἠγοῦμαι καί τὴν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκήσιν καί βελτίους αὐτούς ἔσθαι καί πρὸς ἀπάσας τάς πράξεις ἐπιδώσειν: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἐγὼ:** υποκ. στο **ἠγοῦμαι** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἡμᾶς:** υποκ. στα **οἰκήσιν - ἐπιδώσειν** [: ετε-

ροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό ἡγοῦμαι. **βελτίους**: κατηγ. στο ἡμᾶς: υποκ. στο ἔσεσθαι [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο ἡγοῦμαι [τα τρία απαρέμφοτα συνδέονται μεταξύ τους με το συμπλεκτικό σύνδεσμο καί]. **αὐτούς**: κατηγ. προσδ. στο ἡμᾶς. **τὴν πόλιν**: αντικ. στο οἰκήσειν. **ἄμεινον**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **πρὸς τὰς πράξεις**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **ἀπάσας**: κατηγ. προσδ. στο τὰς πράξεις.

7. ἦν παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμοῦντες: δευτ. υποθ. πρότ. [ἡμεῖς; ενν]: υποκ. στο παυσώμεθα [: το ρῆμα της πρότασης] και στη μτχ. **ἐπιθυμοῦντες**: κατηγ. μτχ. από το παυσώμεθα συννημμένη στο υποκειμένο του. **τῆς ἀρχῆς**: αντικ. στη μτχ. ἐπιθυμοῦντες. **τῆς κατὰ θάλατταν**: επιθ. προσδ. στο τῆς ἀρχῆς. **κατὰ θάλατταν** [χωρίς το ἄρθρο τῆς]: εμπρόθ. προσδ. τόπου.

• ἦν παυσώμεθα [: υποθ.] - οἰκήσειν - ἔσεσθαι - ἐπιδιώκειν [: απόδ.]· εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το ἡγοῦμαι· δηλώνει το προσδοκώμενο.

Ευθύς λόγος: ἦν παυσώμεθα - οἰκήσομεν, ἔσομεθα, ἐπιδώσομεν.

ΠΡΟΣΞΕΞΕ: Εξαρτημένος (ἢ πλάγιος) λέγεται ο υποθετικός λόγος, ο οποίος εξαρτάται από ρήματα **αισθητικά, γνωστικά, λεκτικά, δοξαστικά, βουλευτικά** [= επιθυμίας], **κελευστικά, προτρεπτικά, αποτρεπτικά, ερωτηματικά** ἢ από ἄλλα ρήματα ἢ και φράσεις συγγενικής σημασίας μ' αυτά.

• Τα ρήματα από τα οποία εξαρτώνται οι υποθετικοί αυτοί λόγοι, δεν είναι οι αποδόσεις τους· αποδόσεις τους είναι ἢ **η πρόταση** (ειδική ἢ πλάγια ερωτηματική) ἢ **τό απαρέμφοτο ἢ η κατηγορηματική μετοχή**, που εξαρτώνται απ' αυτά.

• Ἔτσι και τα απαρέμφοτα **οἰκήσειν, ἔσεσθαι και ἐπιδώσειν** είναι η απόδοση του παραπάνω υποθετικού λόγου.

8. Αὕτη γάρ ἐστιν ἢ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν ἡμᾶς καθιστᾶσα, καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα καὶ σχεδὸν ἀπάντων αἰτία τῶν κακῶν: κύρ. πρότ. κρίσης. **αὕτη**: υποκ. στο ἐστιν [: το ρῆμα της πρότασης είναι συνδεδεμένο]. **ἢ καθιστᾶσα - [ἢ] καταλύσασα** [: επιθετικές μτχ.]. - **αἰτία**: κατηγορούμενα στο αὕτη. **νῦν**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **εἰς ταραχὴν**: εμπρόθ. προσδ. κατάσταση. **ἡμᾶς**: αντικ. στη μτχ. καθιστᾶσα. **ἐκείνην**: επιθ. προσδ. στο **τὴν δημοκρατίαν**: αντικ. στη μτχ. καταλύσασα. **ἀπάντων**: κατηγ. προσδ. στο τῶν **κακῶν**: γενική αἰτίας στο αἰτία. **σχεδόν**: επιρρ. προσδ. ποσού.

9. μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο **δημοκρατίαν** τῆς προηγούμενης κύριας πρότασης, **οἱ πρόγονοι**: υποκ. στο ἦσαν [: το ρῆμα της πρότασης] και στη μτχ. **ζῶντες**: τροπ. μτχ. **τῶν Ἑλλήνων**: γεν. διαιω. από το **εὐδαιμονέστατοι**: κατηγ. στο οἱ πρόγονοι.

ΠΡΟΣΞΕΞΕ: Από επίθετα θετικού και υπερθετικού βαθμού συνήθως εξαρτάται γενική διαιρετική, όπως η γενική **τῶν Ἑλλήνων** από το **εὐδαιμονέστατοι** στήν προηγούμενη πρόταση.

- 10. ὧν αὐτοὶ τ' ἔχομεν:** δευτ. αναφ. προσδ. πρότ. στο *κακῶν* της προηγούμενης πρότασης. *αὐτοί:* υποκ. στο *ἔχομεν* [: το ρήμα της πρότασης]. *ὧν:* αντικ. στο *ἔχομεν* [εδώ παρατηρείται ἔλξη του αναφορικού από το *κακῶν χωρὶς ἔλξη:* τῶν κακῶν ἃ ἔχομεν].
- 11. καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν:** δευτ. αναφ. πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη αναφορική με την οποία συνδέεται παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο *καί*. [*αὐτοί:* ενν.]: υποκ. στο *παρέχομεν* [: το ρήμα της πρότασης]. [*ὧν:* ενν.]: ἄμεσο - *τοῖς ἄλλοις* [: ἔμμεσο]: αντικείμενα στο παρέχομεν. [Παρατηρείται ἔλξη του αναφορικού από το *κακῶν χωρὶς ἔλξη:* τῶν κακῶν ἃ παρέχομεν].

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. ὀλίγω πρότερον εἰρήκαμεν:** Ο ρήτορας αναφέρεται στις παραγράφους 31-35, όπου μιλάει στους Αθηναίους για την δικαιοσύνη, την ευσέβεια και τη σωφροσύνη, αρετές για τις οποίες κάθε άνθρωπος επιβάλλεται να δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Είναι αρετές που μ' αυτές θα έχει επιτυχίες στη ζωή.
- 2. ἐγὼ γάρ ἡγοῦμαι καὶ τὴν πόλιν ... τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμοῦντες:** Η ηγεμονία των Αθηναίων στη θάλασσα αρχίζει ὕστερα από τους νικηφόρους πολέμους εναντίον των Περσών το 479 π.Χ. η οποία όμως παύει να υπάρχει μετά τη διάλυση της Α΄ Αθηναϊκής συμμαχίας το 404 π.Χ. Ὅμως οι Αθηναῖοι επιδιώκουν να ξαναπάρουν την ηγεμονία αυτή με τη δημιουργία της Β΄ Αθηναϊκής συμμαχίας το 378. Ο Ισοκράτης αναφερόμενος στην ηγεμονία αυτήν έχει τη γνώμη ὅτι οι Αθηναῖοι πρέπει να σταματήσουν να την επιθυμούν, γιατί χωρίς αυτή θα κυβερνήσουν καλύτερα την πόλη, θα προοδεύσουν και θα βρεθούν σε καλύτερη θέση.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Πρωτίτερα ο Ισοκράτης έκανε λόγο για την ευσέβεια, τη σωφροσύνη και τη δικαιοσύνη που πρέπει να έχουν όσοι ευτυχούν. Τώρα δηλώνει πως θα μιλήσει για τον τρόπο με τον οποίο οι Αθηναῖοι θα μπορέσουν να γίνουν ενάρετοι χαρακτήρες. Αυτά που θα πει ο ρήτορας είναι αληθινά, αλλά έξω από τα συνηθισμένα για τους Αθηναίους.

Ο Ισοκράτης προτείνει να παραιτηθούν οι συμπολίτες του από τη θαλάσσια ηγεμονία στην οποία οφείλεται η κατάλυση της δημοκρατίας, καθώς και άλλες συμφορές. Πιστεύει ο Ισοκράτης ὅτι, αν συμβεί αυτό, οι Αθηναῖοι θα διοικήσουν την πόλη τους καλύτερα και θα σημειωθεί πρόοδος παντού.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντίθεση:** ἀληθές μέν — δεινόν δέ.
2. **Υπερβατό:** τῆς τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας — ἀπάντων αἰτία τῶν κακῶν.
3. **Πολυσύδνετο:** Τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν — καὶ ... οἰκήσειν καὶ ... ἔσεσθαι καὶ ἐπιδώσειν — ἢ καὶ νῦν... καθιστάσα καὶ... καταλύσασα... καὶ σχεδόν ἀπάντων αἰτία.
4. **Υπερβολή:** πρὸς ἅπασας τὰς πράξεις.
5. **Μεταφορά:** ταραχὴν.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να σημειώσετε χ στο κατάλληλο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) Σύμφωνα με τον Ισοκράτη, η θαλάσσια ηγεμονία υπήρξε επιζήμια για την αθηναϊκή δημοκρατία.	☐	☐
β) «αὕτη... καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα»: ο ρήτορας εννοεί τη δημοκρατία που ίδρυσαν ο Σόλωνας και ο Κλεισθένης.	☐	☐
γ) Αν οι Αθηναίοι παραιτηθούν από τη θαλάσσια ηγεμονία, θα είναι πολύ δύσκολο να διοικηθεί η πόλη σωστά και θα υπάρξει μεγάλη ύφεση.	☐	☐

Ερώτηση 2η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: *πρότερον, ὀλίγω, ἀληθές, τῆς ἀρχῆς, τῶν Ἑλλήνων.*

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τη συντακτική τους λειτουργία στη Β στήλη.

Α	Β
1. ὑπάρχειν	α. επιρρ. προσδ. του τρόπου
2. τό ῥηθησόμενον	β. υποκείμενο στο «ἔστι»
3. ἀκούσασιν	γ. υποκείμενο στο «δεῖ»
4. ἄμεινον	δ. γενική της αιτίας
5. τῶν κακῶν	ε. υποθετική μτχ.

Ερώτηση 4η: *ῥηθησόμενον, ζῶντες:* Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 5η: *τάχιστα, ἄμεινον:* Να γραφούν οι άλλοι δύο βαθμοί των επιρρημάτων.

Ερώτηση 6η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα ομόρριζά τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. ειρήκαμεν	α. βίος
2. γενέσθαι	β. ουσία
3. ἀκούσασιν	γ. επίγονος
4. δόξειεν	δ. διοικητήριο
5. οϊκήσειν	ε. υπήκοος
6. ἔσεσθαι	στ. ρήση
7. ζῶντες	ζ. αδοκίμαστος

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα αντώνυμά τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. εὐσέβεια	α. ἀφροσύνη
2. σωφροσύνη	β. ἀποστρέφομαι
3. ἀληθής	γ. ἄρχομαι
4. παύομαι	δ. ἀπόλλυμαι
5. ἐπιθυμῶ	ε. ψευδής
6. ζῶ	στ. δυσσέβεια

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: Ἴσως δ' ἂν ἀκούσασιν... διανοίας. Γιατί ο ρήτορας πιθανολογεί πως η αλήθεια θα φανεί φοβερή και παράδοξη;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης πιστεύει πως αυτά που θα πει θα φανούν στους Αθηναίους παράδοξα, γιατί θα είναι διαφορετικά από αυτά που συμβουλεύουν οι άλλοι ρήτορες. Πρόκειται να τους συμβουλεύσει να παραιτηθούν από την ηγεμονία τους στη θάλασσα πιστεύοντας ο ίδιος πως έτσι θα γίνουν ενάρετοι χαρακτήρες. Μια τέτοια πρόταση ήταν φυσικό πως θα ακουγόταν παράδοξη στους Αθηναίους, οι οποίοι αισθάνονταν πάντα δυνατοί και ρυθμιστές της μοίρας των άλλων πόλεων.

Ερώτηση 2η: ἦν πανσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλασσαν: Πιστεῦετε ὅτι ἡ πρόταση να παραιτηθούν οι Αθηναίοι από τη θαλάσσια ηγεμονία μπορεί να γίνει εύκολα αποδεκτή; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Απάντηση:

Η πρόταση του Ισοκράτη δεν μπορεί να γίνει εύκολα αποδεκτή, γιατί οι Αθηναίοι ανέκαθεν ήταν κύριοι της θάλασσας και του εμπορίου. Ήταν ένας λαός ναυτικός. Στη θάλασσα οφειλόταν η δύναμή τους και τώρα ο Ισοκράτης ζητά να απαρνηθούν τις συνήθειές τους και να αλλάξουν τρόπο ζωής και να απομακρυνθούν από τη θάλασσα και τα οφέλη της. Οπωσδήποτε λοιπόν κάτι τέτοιο δεν θα ήταν αρεστό στους Αθηναίους και, αν ακόμα συμφωνούσαν, θα ήταν δύσκολο να το πετύχουν.

Ερώτηση 3η: Συμφωνείτε με την άποψη ότι «ἡ ἀρχή ἢ κατὰ θάλατταν» ήταν η αιτία κατάλυσης της δημοκρατίας και «σχεδόν ἀπάντων τῶν κακῶν»; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Απάντηση:

Η ηγεμονία των Αθηναίων στη θάλασσα μπορεί να τους προσέφερε αρκετά κέρδη αλλά εν μέρει ήταν η αιτία που οι Αθηναίοι έγιναν άπληστοι και επιθύμησαν να έχουν όσα δεν ήταν δικά τους. Μέσω της θάλασσας επικοινωνήσαν με τα νησιά και με άλλες πόλεις κυριεύοντάς τις. Η θάλασσα έγινε η αιτία που απέκτησαν εχθρούς και που οι Σπαρτιάτες τους φθονούσαν. Σε όλα αυτά και σε ακόμα περισσότερα στηρίζει και ο Ισοκράτης τη γνώμη του.

Ερώτηση 4η: α) *πρότερον, τάχιστα:* **Να γραφούν οι άλλοι βαθμοί των επιρρημάτων και των αντίστοιχων επιθέτων.**

β) *άληθές, βελτίους:* **Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των επιθέτων στους τρεις βαθμούς και στο γένος που βρίσκεται το καθένα.**

Απάντηση:

- α) • **πρότερον:** Βαθμοί του επιρρ. **θετ.:** [πρό], **συγκρ.:** πρότερον, **υπερθ.:** πρώτα.
πρότερος, -α, -ον: Βαθμοί του επιθ.: **θετ.:** [πρό], **συγκρ.:** πρότερος, -α, -ον, **υπερθ.:** πρώτος, -η, -ον.
 • **τάχιστα:** Βαθμοί του επιρρ. **θετ.:** ταχέως, **συγκρ.:** θάπτον, **υπερθ.:** τάχιστα.
τάχιστος, -η, -ον: Βαθμοί του επιθ.: **θετ.:** ό, ή ταχύς, τό ταχύ, **συγκρ.:** ό, ή θάπτων, τό θάπτον, **υπερθ.:** τάχιστος, -η, -ον.

β)

Ενικός αριθμός

	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Γεν.	άληθοῦς	άληθεστέρου	άληθεστάτου
Δοτ.	άληθει	άληθεστέρω	άληθεστάτω
Αιτ.	άληθές	άληθέστερον	άληθέστατον
Γεν.	άγαθοῦ	βελτίονος	βελτίστου
Δοτ.	άγαθῶ	βελτίονι	βελτίστῳ
Αιτ.	άγαθόν	βελτίονα / βελτίω	βελτίστον

Πληθυντικός αριθμός

	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Γεν.	άληθῶν	άληθεστέρων	άληθεστάτων
Δοτ.	άληθέσι	άληθεστέροις	άληθεστάτοις
Αιτ.	άληθῆ	άληθέστερα	άληθέστατα
Γεν.	άγαθῶν	βελτιόνων	βελτίστων
Δοτ.	άγαθοῖς	βελτίοσι	βελτίστοις
Αιτ.	άγαθοῦς	βελτίονας / βελτίους	βελτίστους

Ερώτηση 5η: *οικήσειν, ἐπιδώσειν:* **Να γραφούν τα απαρέμματα και οι μετοχές όλων των χρόνων στην ίδια φωνή.**

Απάντηση:

	Απαρέμματα		Μετοχές	
Ενεστ.	οἰκείν	ἐπιδίδοναι	οἰκῶν,-οῦσα,-οῦν	ἐπιδιδούς,-οῦσα,-όν
Μέλλ.	οικήσειν	ἐπιδώσειν	οικήσων,-σουσα,-σον	ἐπιδώσων,-ουσα,-ον
Αόρ.	οικήσαι	ἐπιδόῦναι	οικήσας,-σασα,-σαν	ἐπιδούς,-οῦσα,-όν
Πρσ.	ᾠκηκέναι	ἐπιδεδωκέναι	ᾠκηκώς,-υῖα,-ός	ἐπιδεδωκώς,-υῖα,-ός

Ερώτηση 6η: καθιστᾶσα: α) Να γραφεί το γ' ενικό και γ' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και του αορίστου.
β) Ποιες λέξεις της νέας ελληνικής που παράγονται από το ρ. καθίστημι γνωρίζετε;

Απάντηση:

α)

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστώτας

Οριστ.	καθίστησι(ν)	καθιστᾶσι
Υποτ.	καθιστῆ	καθιστῶσι(ν)
Ευκτ.	καθισταίη	καθισταίησαν, καθισταίεν
Προστ.	καθιστάτω	καθιστάντων

Αόριστος α'

Οριστ.	κατέστησε	κατέστησαν
Υποτ.	καταστήση	καταστήσωσι(ν)
Ευκτ.	καταστήσαι, καταστήσειεν	καταστήσαιεν, καταστήσειαν
Προστ.	καταστησάτω	καταστησάντων, καταστησάτωσαν

β) ΠΑΡΑΓΩΓΑ της Ν.Ε: .κατάσταση, καταστατικό, καταστατικός, κατάστημα, καταστηματάρχης, ακαταστασία, ακατάστατος, αντικαθιστώ, αντικαταστάσιμος, αντικαταστάτης, αντικατάσταση, καθιστικός, καθιστώ, κατεστημένο, καθεστώς, καθεστωτικός, υποκαθιστώ, εγκατάσταση, εγκαθιστώ.

Ερώτηση 7η: ἦν πανσώμεθα... ἐπιθυμοῦντες: Να βρείτε την απόδοση και να χαρακτηρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου.

Απάντηση:

Απόδοση: καί τήν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκήσειν καί βελτίους αὐτούς ἔσεσθαι καί πρὸς ἀπάσας τὰς πράξεις ἐπιδώσειν.

• Πρόκειται για το τρίτο είδος, το **προσδοκώμενο**, δηλαδή κάτι που περιμένει κανείς να γίνει και είναι δυνατό να γίνει, ανεξάρτητα από το αν θέλει να γίνει ή δε θέλει.

Υπόθεση: ἔάν, ἄν ἦν + υποτακτική οποιουδήποτε χρόνου.

Απόδοση: μέλλοντας οριστικής ή λέξη ή φράση που ισοδυναμεί με μέλλοντα οριστικής.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο συγκεκριμένος υποθετικός λόγος είναι εξαρτημένος από το δοξαστικό ρήμα ἠγοῦμαι.

Ερώτηση 8η: ἀκούσασιν: Να σχηματίσετε την αντίστοιχη δευτ. πρόταση.

Απάντηση:

εἰ ἀκούσασαι: πρόκειται για λανθάνοντα υποθετικό λόγο, για ανάλυση δηλαδή της υποθετικής μετοχής σε δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, με απόδοση το ἄν δόξειε: πέμπτο είδος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Σωστό: **α, β**, Λάθος **γ**.

2 η: **πρότερον:** επιρρ. προσδ. χρόνου, **ὀλίγω:** δοτική του ποσού, **ἀληθές:** κατηγορούμενο στο «τό ῥηθησόμενον», **τῆς ἀρχῆς:** αντιζείμενο στη μτχ. «ἐπιθυμοῦντες», **τῶν Ἑλλήνων:** γενική διαιρετική από το «εὐδαιμονέστατοι».

3 η: 1 → **γ**, 2 → **β**, 3 → **ε**, 4 → **α**, 5 → **δ**.

4 η: • **ενεστ.** λεγόμενον, **παθ. μέλ.** λεχθησόμενον, ῥηθησόμενον, **παθ. αορ.** λεχθέν, ρηθέν, **πρκ.** εἰρημένον, • **ενεστ.** ζῶντες, **μέλ.** βιωσόμενος, **αορ.** βιόντες, **πρκ.** βεβιωκότες.

5 η: ταχέως – θᾶπτον – τάχιστα / εὖ – ἄμεινον (ἢ βέλτιον ἢ κρείττον) – ἀριστα (ἢ βέλτιστα ἢ κράτιστα).

6 η: 1 → **στ**, 2 → **γ**, 3 → **ε**, 4 → **ζ**, 5 → **δ**, 6 → **β**, 7 → **α**.

7 η: 1 → **στ**, 2 → **α**, 3 → **ε**, 4 → **γ**, 5 → **β**, 6 → **δ**.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 65-68

*Παράκληση του ρήτορα για ανοχή.
Καταδίκη της ηγεμονίας των Λακεδαιμονίων.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

65. Οἶδα μὲν οὖν
ὅτι χαλεπὸν ἔστι
κατηγοροῦντα δυναστείας
ὑπὸ πάντων ἐρωμένης
καί γεγεννημένης περιμαχίτου
δοκεῖν

λέγειν ἀνεκτόν·
ὅμως δ'
ἐπειδὴ περ ὑπεμείνατε
καὶ τοὺς ἄλλους λόγους,
ὄντας μὲν ἀληθεῖς,

66. φιλοπεχθήμονας δέ,
δέομαι ὑμῶν
ἀνασχέσθαι καὶ τοῦτον,
καὶ μὴ καταγῶναί μου
τοιαύτην μανίαν

ὡς ἄρ' ἐγώ
προειλόμην ἄν
διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς
περὶ πραγμάτων
οὕτω παραδόξων,
εἰ μὴ εἶχον λέγειν
τι ἀληθές περὶ αὐτῶν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ξέρω βέβαια
ὅτι εἶναι δύσκολο
κατηγορώντας μια κυριαρχία
ἀπὸ ὅλους αγαπητὴ
καὶ ἡ ὁποία ἔχει γίνεῖ ἀξιοζήλευτη
να θεωροῦμαι
ὅτι λέω κάτι το ἀνεκτό·
ὅμως,
ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἀνεχθήκατε
καὶ τοὺς ἄλλους [μου] λόγους,
που ἦταν βέβαια ἀληθινοί,
ἀλλὰ ἐριστικοί,
σας παρακαλῶ
να ἀνεχθεῖτε κι αὐτόν
καὶ να μὴ μου ἀποδώσετε
μια τέτοια τρέλα [ἢ να μὴ με κατηγορήσετε
για μια τέτοια τρέλα]
ὅτι δηλαδή ἐγώ
θα προτιμούσα
να μιλήσω σε σας
για ζητήματα
τόσο παράδοξα,
ἀν δὲν εἶχα τὴ δυνατότητα να πῶ
κάτι ἀληθινὸ γι' αὐτά.

νῦν δ' οἶμαι
ποιήσῃσι πᾶσι φανερόν
ὡς οὔτε ἐπιθυμοῦμεν
δικαίας ἀρχῆς
οὔτε γενέσθαι δυνατῆς
οὔτε συμφερούσης ἡμῖν.

67. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ [ἐπιθυμοῦμεν]
δικαίας,
μαθῶν παρ' ὑμῶν
ἔχω διδάσκειν ὑμᾶς.
Ὅτε γάρ Λακεδαιμόνιοι
εἶχον ταύτην τὴν δύναμιν,
ποίους λόγους
οὐκ ἀνηλώσαμεν
κατηγοροῦντες μὲν τῆς ἀρχῆς
ἐκείνων,

διεξιόντες δ'
ὡς δίκαιόν ἐστιν
εἶναι τοὺς Ἕλληνας αὐτόνομους;
68. Τίνας δέ τῶν ἐλλογίμων
τῶν πόλεων
οὐ παρεκαλέσαμεν
ἐπὶ τὴν συμμαχίαν
τὴν συστᾶσαν ὑπὲρ τούτων;

Πόσας δέ πρεσβείας
[οὐ] ἀπεστείλαμεν
ὡς τὸν μέγα βασιλέα,
διδαξούσας αὐτόν
ὡς οὔτε δίκαιόν ἐστιν
οὔτε συμφέρον
μίαν πόλιν
εἶναι κυρίαν τῶν Ἑλλήνων;
Πρότερον δέ
οὐκ ἐπαυσάμεθα πολεμοῦντες
καί κινδυνεύοντες

Τώρα όμως νομίζω
ὅτι θα κάνω σε όλους φανερό
πως δεν επιθυμοῦμε
δίκαιη ἐξουσία
οὔτε [ἐξουσία] που εύκολα αποχτιέται
οὔτε [ἐξουσία] που συμφέρει εμάς.

Ὅτι λοιπόν δεν [επιθυμοῦμε]
δίκαιη [ἐξουσία],
το έμαθα από σας και
μπορώ να σας το αποδείξω.
Ὅταν δηλαδή οι Λακεδαιμόνιοι
είχαν αυτήν την ἐξουσία,
ποιους λόγους
δεν κατασπαταλήσαμε
κατηγορώντας την ἐξουσία
εκείνων
και υποστηρίζοντας
ὅτι είναι δίκαιο
να είναι οι Ἕλληνες αὐτόνομοι;
Και ποιες από τις σπουδαίες
πόλεις
δεν προσκαλέσαμε
στη συμμαχία
που συγκροτήθηκε γι' αυτά [δηλαδή το
ζήτημα της αυτονομίας];
Και πόσες πρεσβείες
[δε] στείλαμε
στο μέγα βασιλιά [δηλ. των Περσῶν]
για να το διαφωτίσουν
ὅτι οὔτε δίκαιο είναι
οὔτε συμφέρον
μια πόλη
να είναι κυρίαρχη στους Ἕλληνες;
Και προϋτέρα
δε σταματήσαμε να πολεμοῦμε
και να διακινδυνεύουμε

καί κατά γῆν	και στη στεριά
καί κατά θάλατταν,	και στη θάλασσα
πρίν Λακεδαιμόνιοι ἠθέλησαν	παρά όταν οι Λακεδαιμόνιοι θέλησαν
ποιήσασθαι τάς συνθήκας	να συνάψουν τις συνθήκες
περί τῆς αὐτονομίας.	για την αυτονομία.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

οἶδα: ενεστ. οριστ. του **οἶδα** = γνωρίζω, ξέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἤδη και ἤδειν, μέλ. εἶσομαι και εἰδήσω, αόρ. β' ἔγνων, παρκ. ἔγνωκα, υπερσ. ἐγνώκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** εἶδησις, εἰδήμων, ἴστωρ, ἱστορία, συνείδησις. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγνωῶ.

οὖν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, άρα.

χαλεπόν: ον. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **χαλεπός**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **χαλεπός -ή -όν**, συγκρ. **χαλεπότερος -α -ον**, υπερθ. **χαλεπότατος -η -ον**.

ἐστίν: ενεστ. οριστ. του **εἰμί** = είμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

δυναστείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δυναστεία** = κυριαρχία.

πάντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν**. **ο καθένας:** στον πληθυντικό **πάντες** = όλοι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** απαντά και ως επίθετο και σημαίνει **όλος**.

ἐρωμένης: γεν. ενικ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του **ἐράσομαι -ῶμαι** = είμαι αγαπητός. **ΧΡΟΝΟΙ:** παθ. αόρ. ἠράσθην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐραστής, ἐραστός, ἀξιέραστος, πολυέραστος, Ἐρατώ.

περιμάχητου: γεν. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ περιμάχητος, τό περιμάχητον** = ἀξιοζήλευτος.

γεγεννημένης: γεν. ενικ. θηλ. γένους μτχ. παρκ. του αποθ. **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐγινόμην, μέλ. γενήσομαι, μέσ. αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα και γεγένημαι και γεγονώς εἰμι, υπερσ. ἐγεγόνειν και ἐγεγενήμην και γεγενήμην και γεγενημένος ἦν και γεγονώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γένεσις, γένος, γόνος, γονή, γονεύς, ἀπόγονος, ἐπίγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννῶμαι, φύομαι.

κατηγοροῦντα: αιτ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κατηγορέω -ῶ** = κατηγορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατηγοροῦν**, μέλ. **κατηγορήσω -κατερῶ**, αόρ. β' **κατεῖπον**, παρκ. **κατηγόρηκα -κατεῖρηκα**, υπερσ. **κατηγορήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:**

- ἀγόρευσις, ρῆσις, κατήγορος, συνήγορος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λέγω, δημηγορῶ, φημί, φράζω.
- δοκεῖν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **δοκέω -ῶ** = θεωροῦμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδοκουν**, μέλ. **δόξω**, αόρ. **ἔδοξα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδοξος, δόξα, δόκησις, δοξάζω, δόκιμος, δοκιμή. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἠγοῦμαι, δοξάζω, οἶομαι, νομίζω, φαίνομαι
- ἀνεκτόν:** αιτ. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀνεκτός -ῆ -όν** = ανεκτός.
- τί:** αιτ. ενικ. ουδ. γένους της αόριστης αντωνυμίας **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = κάποιος.
- ὅμως:** σύνδεσμος αντιθετικός.
- ἐπειδή:** σύνδεσμος αιτιολογικός.
- πέρ:** μόριο εγκλιτικόν = ακριβῶς, βέβαια.
- ὑπεμείνατε:** αόριστος οριστ. ενεργ. φωνής του **ὑπομένω** = ανέχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὑπέμενον**, μέλ. **ὑπομενῶ**, αόρ. **ὑπέμεινα**, παρκ. **ὑπομεμένηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μονή, μόνος, μόνιμος.
- ἄλλους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος -η -ο**.
- ἀληθεῖς:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου επιθέτου, **ὁ, ἡ ἀληθής, τό ἀληθές** = αληθινός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀληθής -ῆς, -ές**, συγκρ. **ἀληθέστερος -α -ον**, υπερθ. **ἀληθέστατος -η -ον**.
- ὄντας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετχ. ενεστ. του **εἰμί** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.
- φιλαπεχθήμονας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ φιλαπεχθίμων, τό φιλεπέχθημον** = εριστικός.
- τοῦτον:** αιτ. ενικ. αρσ. γένους της δεικτικής αντωνυμίας **οὗτος - αὕτη, τοῦτο**.
- ὑμῶν:** γεν. πληθ. β' προσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ: γενική]** = εγώ.
- ἀνασχέσθαι:** απαρέμφ. αορ. β' μέσης φωνής του **ἀνέχομαι** = ανέχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠνειχόμεν**, μέσ. μέλ. **ἀνέξομαι / ἀνασχίσομαι**, αόρ. β' **ἠνεσχόμεν**, παρκ. **ἠνέσχημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, ἐφεξις, ἠνίοχος, σχῆμα, σχεδόν, σχέσις, ἐνοχή, κατοχή, ἔνοχος, κάτοχος, ῥαβδοῦχος, κλειδοῦχος.
- δέομαι:** ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **δέομαι** = παρακαλῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδεόμεν**, μέσ. μέλ. **δεήσομαι** [και παθ. μέλ. δεηθήσομαι: μετγν.], παθ. αόρ. **ἔδεήθην**, παρκ. **δεδέμηαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δέησις, δέημα, ἀνενδεής, ἐνδεής. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀντιβολῶ, ἱκετεύω, κελεύω.
- καταγνώναι:** απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φωνής του **καταγιγνώσκω** = αποδίδω κατηγορία, κατηγορῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατεγίγνωσκον**, μέλ. **καταγνώσομαι**, αόρ. β' **κατέγνων**, παρκ. **κατέγνωκα**, υπερσ. **κατεγνώκειν - κατεγνώκως ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γνώμων, γνώμη, γνώσις, γνωστός, ἄγνωστος.
- μου:** γεν. ενικ. α' προσ. της προσωπικής αντων. **ἐγώ**. Βλέπε πιο πάνω.
- τοιαύτην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτικής αντων. **τοιοῦτος - τοιαύτη - τοιοῦτο[v]** = τέτοιος.

προειλόμην: αορ. β' οριστ. μέσης φωνής του **προαιρούμαι** = προτιμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προηρούμην**, μέλ. **προαιρήσομαι**, παθ. μέλ. **προαιρεθήσομαι**, αόρ. β' **προειλόμην**, παθ. αόρ. **προηρέθην**, παρκ. **προήρημαι**, υπερσ. **προηρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** αίρεσις, άναίρεσις, αίρετός, αίρετικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** κυριεύω, αίρεσιν, ποιούμαι, έθέλω, έκλέγω, προτιμῶ.

άν: αοριστολογικό μόριο.

διαλεχθῆναι: απαρέμφ. παθ. αορ. του **διαλέγομαι** = συνομιλώ, μιλώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διελεγόμην**, μέλ. **διαλέξομαι / διαλεχθήσομαι και διαλογήσομαι**, παθ. αόρ. **διελέχθην** και παθ. αόρ. β' **διελέγην**, παρκ. **διειλεγμαι**, υπερσ. **διειλέγμην**. **ύμᾱς:** αιτ. πληθ. β' προσ. της προσωπικής αντων. **έγώ.** Βλ. πιο πάνω.

πραγμάτων: γεν. πληθ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **πρῶγμα - πράγματα.**

παραδόξων: γεν. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **ό, ή παράδοξος**, τό **παράδοξον** = παράδοξος.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **λέγω** = λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **έλεγον**, μέλ. **λέξω και έρω**, αόρ. **έλεξα και είπα** [απαντά μόνο στην οριστική] και αόρ. β' **είπον**, παρκ. **είρηκα**, υπερσ. **ειρήκειν και ειρηκώς ήν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, άπολογούμαι, ρήτός, ρήμα, ρήσις, ρήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** άγορεύω, λαλώ, φάσκω, φημί, φωνῶ.

άληθές: αιτ. ενικού ουδ. γένους του τριτόκλιτου επιθέτου **ό, ή άληθής**, τό **άληθές** = αληθινός. Βλέπε πιο πάνω.

είχον: παρτ. οριστ. ενεργ. φωνής του **έχω** = έχω, έχω τη δυνατότητα. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **είχον**, μέλ. **έξω και σχήσω**, αόρ. β' **έσχον**, παρκ. **έσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** έξις, έξις, έφεξις ήνίοχος, σχεδόν, σχήμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** άγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

οίμαι: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. του αποθετικού **οίμαι και οίομαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ώόμην και ώόμην, οίήσομαι, ώήθην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οΐσις, οΐημα, οΐηματίας. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, δοξάζω, ήγούμαι, νομίζω.

πᾶσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = όλος. Βλέπε και πιο πάνω.

φανερόν: αιτ. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **φανερός -ά -όν**.

ποιήσιν: απαρέμφ. μέλ. ενεργ. φωνής του **ποιέω -ω** = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **έποίουν**, μέλ. **ποιήσω**, αόρ. **έποίησα**, παρκ. **πεποίηκα**, υπερσ. **έπεποιήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ποιητής, ποίησις, ποίημα, χειροποίητος, θεοποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρω, έπιτελώ, πράττω.

δικαίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος** = δίκαιος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δίκαιος, -α, -ον**, συγκρ. **δικαιότερος, -α, -ον**, υπερθ. **δικαιοτάτος, -η, -ον**.

άρχης: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **άρχή - αρχής** = εξουσία.

έπιθυμούμεν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **έπιθυμῶ -ω** = επιθυμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:**

- παρτ. **ἐπεθύμουν**, μέλ. **ἐπιθυμήσω**, αόρ. **ἐπεθύμησα**, παρκ. **ἐπιτεθύμηκα**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐπιθυμητής, ἀνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βούλομαι, ἐφιέμαι, θέλω, ποθῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀποστρέφομαι, μισῶ.
- γενέσθαι**: απαρέμφ. αορ. β' του **γίγνομαι** = γίνομαι. Βλέπε πιο πάνω.
- δυνατής**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **δυνατος -ή -όν** = δυνατός.
- συμφερούσης**: γεν. ενικ. θηλ. γένους της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήματος **συμφέρω** = συμφέρω, είναι συμφέρον. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνέφερον**, μέλ. **συνοίσο**, αόρ. α' **συνήνεγκα**, αόρ. β' **συνήνεγκον**, παρκ. **συνενήχοκα**, υπερσ. **συνενηνόχειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: φορεύς, φορά, ἀμφορεύς, φερνή, φόρος, φόρτος, σύμφορος, διάφορος, δορυφόρος, φορῶ.
- ὕμῶν**: γεν. πληθ. β' πρόσωπο της προσωπικής αντων. **ἐγώ**. Βλέπε πιο πάνω.
- μαθόν**: ονομ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. αορ. β' ενεργ. φωνής του **μανθάνω** = μαθαίνω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐμάνθανον**, μέσ. μέλ. **μαθήσομαι**, αόρ. β' **ἔμαθον**, παρκ. **μεμάθηκα**, υπερσ. **ἐμεμαθήκειν και μεμαθηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μάθησις, μαθητής, μάθημα, ἀμαθής, μαθητεύω. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γινώσκω, ἔννοῶ, καταλαμβάνω.
- ὕμῃς**: αιτ. πληθ. β' προσ. της προσωπικής αντων. **ἐγώ**. Βλέπε πιο πάνω.
- ἔχω**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω, μπορώ. Βλέπε πιο πάνω.
- διδάσκειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **διδάσκω** = διδάσκω, αποδεικνύω.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐδίδασκον**, μέλ. **διδάξω**, αόρ. **ἐδίδαξα**, παρκ. **δεδίδαχα**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: διδάσκαλος, διδαχή, δίδαγμα, διδακτήριο, διδακτός, ἀδίδακτος.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: νουθετῶ, παραινῶ, συμβουλεύω.
- ὅτε**: σύνδεσμος χρονικός = ὅταν.
- γάρ**: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, δηλαδή.
- ταύτην**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτικής αντων. **οὗτος - αὕτη - τοῦτον** = αυτός.
- εἶχον**: παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω. Βλέπε πιο πάνω.
- δύναμιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσιαστ. **δύναμις - δυνάμεως** = δύναμη.
- ποιούς**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της ερωτηματικής αντων. **ποιός, -α -ον** = ποιος.
- ἀνηλώσαμεν**: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀναλίσκω και ἀναλώω -ῶ** = ξοδεύω, σπαταλώ, κατασπαταλώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀνήλισκον / ἀνήλουν**, μέλ. **ἀναλώσω**, αόρ. **ἀνήλωσα**, παρκ. **ἀνήλωκα**, υπερσ. **ἀνηλώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνάλωσις, ἀνάλωμα, ἀναλωτής, καταναλωτής, καταναλωτέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δαπανῶ.
ΑΝΤΩΝΥΜΑ: φείδομαι, φυλάττω, οἰκονομῶ.
- κατηγοροῦντες**: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κατηγορέω -ῶ** = κατηγορώ. Βλέπε πιο πάνω.
- ἐκείνων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους της δεικτικής αντων. **ἐκεῖνος, -η, -ο**.
- ἀρχῆς**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσιαστ. **ἀρχή - ἀρχῆς** = ἐξουσία.
- διεξιόντες**: ονομ. πληθ. αρσ. γένους της μτχ. ενεστ. του **διεξίρχομαι και διέξιμι** =

- υποστηρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διεξήα** και **διεξήειν**, μέλ. **διέξειμι**, αόρ. β' **διεξήλθον**, παρκ. **διεξεγήλυθα**, υπερσ. **διεξεγήλυθειν** και **διεληλυθώς ἦν**.
- δίκαιον**: αιτ. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος, -α, -ον** = δίκαιος. Βλέπε πιο πάνω.
- ἐστί**: ενεστ. οριστ. του **εἰμί** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.
- αὐτονόμους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ αὐτόνομος, τό αὐτόνομον** = αυτόνομος.
- εἶναι**: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθητικού **εἰμι** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.
- Ἑλληνας**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **Ἑλλην - Ἑλληνος** = Ἑλληνας.
- τίνας**: αιτ. πληθ. θηλ. γένους της ερωτηματικής αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος.
- ἐλλογίμων**: γεν. πληθ. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ ἐλλόγιμος, τό ἐλλόγιμον** = σπουδαίος.
- παρεκάλεσamen**: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **παρακαλέω -ῶ** = προσκαλώ.
- ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **παρεκάλουν**, μέλ. **παρακαλῶ**, αόρ. **παρεκάλεσα**, παρκ. **παρακέκληκα**, υπερσ. **παρεκεκλήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κλησις, ἀνάκλησις, παράκλησις, ἐπίκλησις, ἔγκλημα, ἐκκλησία, ἐκκλητος, κλητέος, παρακλητέον.
- συστᾶσαν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους μητ. αρσ. β' του **συνίσταμαι** = συγκροτούμαι.
- ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνιστάμην**, μέλ. **συστήσομαι**, παθ. μέλ. **συσταθήσομαι**, αόρ. **συνεστησάμην**, αόρ. β' **συνέστην**, παθ. αόρ. **συνεστάθην**, παρκ. **συνέστηκα**, υπερσ. **συνειστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: στάσις, στήλη, ἴστος, ἐπιστάτης, σταθμός, σταθερός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐγείρω, ἰδρῶ, τάττω.
- πόσας**: αιτ. πληθ. θηλ. γένους της ερωτημ. αντων. **πόσος -η -ον**.
- προσβείας**: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **προσβεία - προσβείας** = αποστολή προσβειών, προσβεία.
- βασιλέα**: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **βασιλεύς - βασιλέως**.
- μέγαν**: αιτ. ενικ. αρσ. γένους του ανωμάλου επιθ. **μέγας** = μεγάλος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὁ, ἡ μείζων, τό μείζον**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.
- ἀπεστείλαμεν**: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἀποστέλλω** = στέλνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἀπέστελλον**, μέλ. **ἀποστέλω**, αόρ. **ἀπέστειλα**, παρκ. **ἀπέσταλκα**, υπερσ. **ἀπεστάλκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: στόλος, στολή, ἀναστολή, καταστολή, διαστολή, ἀποστολή, ἐπιστολεύς, ἀποστολεύς.
- διδασξούσας**: αιτ. πληθ. θηλ. γένους μητ. μέλ. ενεργ. φωνής του **διδάσκω** = διδάσκω, διαφωτίζω. Βλέπε πιο πάνω.
- συμφέρον**: αιτ. ενικ. ουδ. γένους μητ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **συμφέρω**. Βλέπε πιο πάνω.
- πόλιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

κυρίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους τους δευτερόκλιτου επιθέτου **κύριος -α -ον** = κυρίαρχος.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθητικού **εἶμι** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.

πρότερον: επίρρ. χρόνου συγκριτικού βαθμού = πρωτίτερα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [πρό], συγκρ.: **πρότερον**, υπερθ. **πρώτον**.

ἐπαυσάμεθα: αόρ. οριστ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπανόμην**, μέσ. μέλ. **παύσομαι**, παθ. μέλ. **παυσθήσομαι** και **παυθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπαυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπαύσθην** και **ἐπαύθην**, παρκ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **ἐπεπέμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παῦλα, ἀνάπαυλα, ἄπαυστος, ἀνάπαυσις, κατάπαυσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταλήγω, τελευτῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄρχομαι.

πολεμοῦντες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της μιχ. ενεστ. του **πολεμέω -ῶ** = πολεμώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπολέμουν**, μέλ. **πολεμήσω**, αόρ. **ἐπολέμησα**, παρκ. **πεπολέμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πολεμητέον, δυσπολεμήτος, πολεμήτωρ, πολεμητήριον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** μάχομαι, ἀγωνίζομαι, πόλεμον ἐκφέρω.

κινδυνεύοντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους μιχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κινδυνεύω** = κινδυνεύω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐκινδυνεύουν**, μέλ. **κινδυνεύσω**, αόρ. **ἐκινδύνευσα** / **κεκινδύνευκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κινδύνευμα, κινδυνευτέον, διακινδυνευτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν κινδύνῳ εἶμι, εἰς κινδύνους καθίσταμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀκινδύνως ἔχω, ἐν ἀσφαλείᾳ εἶμι.

γῆν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου συνηρημένου ουσιαστ. **γῆ - γῆς** = γη.

θάλατταν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **θάλασσα - θαλάσσης** = θάλασσα.

πρίν: σύνδεσμος χρονικός.

ἠθέλησαν: αόρ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐθέλω** και **θέλω** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠθελον**, μέλ. **ἐθελήσω**, **θελήσω**, αόρ. **ἠθέλησα**, παρκ. **ἠθέληκα**, υπερσ. **ἠθελήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐθελοντής, ἐθελούσιος, θέλησις, θεληματικός, θελητός, ἀθέλητος, ἄθελος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι, ποθῶ, γλίχομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπεχθάνομαι, μισῶ, ἐχθαίρω.

ποιήσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **ποιέομαι -οῦμαι** = κάνω, συνάπτω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐποιούμην**, μέσ. μέλ. **ποιήσομαι**, παθ. μέλ. [μετα]ποιθήσομαι, μέσ. αόρ. **ἐποιησάμην**, παθ. αόρ. **ἐποιήθην**, παρκ. **πεποιήμαι**, υπερσ. **ἐπεποιήμην**. Βλέπε και πιο πάνω.

συνθήκας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **συνθήκη - συνθήκης** = συνθήκη.

αὐτονομίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **αὐτονομία - αυτονομίας** = αυτονομία.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Περιμάχητος: μάχη, μαχητής, μαχητικός, μαχητός, ακαταμάχητος, μάχομαι, αντιμάχομαι, Τηλέμαχος, μάχιμος, διαμάχη. **Ύπομένω** [: υπεμείνατε]: μένω, διαμένω, παραμένω, υπομένω, προσμένω, αναμένω, περιμένω, απομένω, μόνος, διαμονή, παραμονή, μονή, υπομονή, αναμονή, απονομή **Προαιρούμαι** [: προειλόμην]: προαίρεση, αίρεση, αφαίρεση, εξαίρεση, διαίρεση, υπεξαίρεση, εξάιρετος, αφαιρώ, διαιρώ, εξαιρώ, υπεξαιρώ, αναιρώ, αναίρεση. **Γίγνομαι** [: γενέσθαι]: γενεά, γόνος, απόγονος, εγγονός, γονιός, γενιά, γενέτειρα, αγενής, γένος. **Μαθάνω** [: μαθών]: μάθηση, μαθητής, μαθητικός, αμαθής, πολυμαθής, αμάθεια, πολυμάθεια, μαθαίνω, μαθητεύω, μαθητεία, μαθητευόμενος, μαθημένος. **Διδάσκω** [: διδάσκειν]: δάσκαλος, διδασκαλείο, διδασκαλικός, δίδαγμα, διδακτός, αδίδακτος, διδαχή, αυτοδίδακτος, διδαστρα, διδακτικός. **Παρακαλώ** [: παρεκαλέσαμεν]: καλώ, κλήση, παράκληση, κλητήρας, σύγκλητος, κάλεσμα, παρακαλετός, ανακαλώ, ανάκληση, προσκαλώ, πρόσκληση, συγκαλώ, επικαλούμαι.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

οἶδα: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦδη / ἦδεν, μέλ. εἴσομαι / εἰδήσω, ἀόρ. β' ἔγνω, πρκ. ἔγνωκα, υπερσ. ἐγνώκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶδα, υποτ. εἰδῶ, ευκτ. εἰδείην, προστ. -, απαρ. εἰδέναι, μτχ. εἰδώς, -υῖα, -ός.

ἐρωμένης: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. ἐρασθείσης

γεγνομένης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενησομένης, ἀόρ.β' γενομένης, πρκ. γεγνουῖας / γεγεννημένης.

κατηγοροῦντα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κατηγορήσοντα / κατεροῦντα, ἀόρ. κατηγορήσαντα, ἀόρ. β' κατειπόντα, πρκ. κατειρηκότα.

δοκεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δόξειν, ἀόρ. δόξαι.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξειν / ἐρεῖν, ἀόρ. λέξαι, ἀόρ. β' εἰπεῖν, πρκ. εἰρηκέναι

ὑπομένετε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ὑπεμένετε, μέλ. ὑπομενεῖτε, ἀόρ. ὑπεμείνατε, πρκ. ὑπομεμενήκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὑπεμείνατε, υποτ. ὑπομείνητε, ευκτ. ὑπομείνατε, προστ. ὑπομείνατε, απαρ. ὑπομείναι, μτχ. ὑπομείνας, -ασα, μεῖναν.

ὄντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐσομένους, ἀόρ. β' γενομένους, πρκ. γεγονότας.

ἀνέχεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀνέξεσθαι / ἀνασχῆσεσθαι, ἀόρ. β' ἀνασχέσθαι / ἀνασχεθῆναι, πρκ. ἠνεσχῆσθαι.

δέομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐδεόμην, μέλ. δεήσομαι, ἀόρ. ἐδεήθην, πρκ. δεδήμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δέομαι, υποτ. δέωμαι, ευκτ. δεοίμην, προστ. -, απαρ. δεῖσθαι, μτχ. δεόμενος, -η, -ον.

- καταγινώσκειν:** [XPON.] μέλ. καταγνώσεσθαι, άόρ. β΄ καταγνώναι, πρκ. κατεγνώκέναι.
- προαιροῦμαι:** [XPON.] παρτ. προηρούμην, μέλ. προαιρήσομαι / προαιρεθήσομαι, άόρ. β΄ προειλόμην / προηρέθην, πρκ. προήρημαι, υπερσ. προηρήμειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προειλόμην, υποτ. προέλωμαι, ευκτ. προελόιμην, προστ. -, απαρ. προελέσθαι, μτχ.προελόμενος, -η, -ον.
- διαλέγεσθαι:** [XPON.] μέλ. διαλεχθήσεσθαι / διαλέξεσθαι / διαλεγθήσεσθαι, άόρ. διαλεχθῆναι / διαλαγήναι, πρκ. διειλέχθαι.
- ἔχω:** [XPON.] παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω / σήσω, άόρ. β΄ ἔσχον, πρκ. ἔσχηκα.
- οἶμαι:** [XPON.] παρτ. ᾠόμην / ᾠήμην, μέλ. οἴησομαι, άόρ. ᾠήθην. [ΕΓΚΛ.] οριστ. οἶμαι, υποτ. οἶωμαι, ευκτ. οἰοίμην, προστ. -, απαρ. οἶεσθαι, μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.
- ποιεῖν:** [XPON.] μέλ. ποιήσειν, άόρ. ποιῆσαι, πρκ. πεποιημένα.
- ἐπιθυμοῦμεν:** [XPON.] παρτ. ἐπεθυμοῦμεν, μέλ. ἐπιθυμήσομεν, άόρ. ἐπεθυμήσαμεν, πρκ. ἐπιτεθυμήκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπιθυμοῦμεν, υποτ. ἐπιθυμῶμεν, ευκτ. ἐπιθυμοῖμεν, προστ. -, απαρ. ἐπιθυμεῖν, μτχ. ἐπιθυμῶν, -οῦσα, -οῦν.
- γίγνεσθαι:** [XPON.] μέλ. γενήσεσθαι, άόρ. β΄ γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι / γεγενῆσθαι.
- συμφερούσης:** [XPON.] μέλ. συνοισούσης, άόρ. β΄ συνενεγκούσης, πρκ. συνεννοχίας.
- μανθάνων:** [XPON.] μέλ. μαθησόμενος, άόρ. β΄ μαθών, πρκ.μεμαθηκώς.
- ἔχω:** [XPON.] παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξω / σήσω, άόρ. β΄ ἔσχον, πρκ. ἔσχηκα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχω, υποτ. ἔχω, ευκτ. ἔχομι, προστ. -, απαρ. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.
- διδάσκειν:** [XPON.] μέλ. διδάξειν, άόρ. διδάξει, πρκ. δεδιδασχέναι.
- ἔχουσιν:** [XPON.] παρτ. εἶχον, μέλ. ἔξουσι[ν] / σήσουσι[ν], άόρ. β΄ ἔσχον, πρκ. ἐσχήκασιν.
- ἀναλίσκομεν:** [XPON.] παρτ. ἀνηλίσκομεν / ἀνηλοῦμεν, μέλ. ἀναλώσομεν, άόρ. ἀνηλώσαμεν, πρκ. ἀνηλώκαμεν, υπερσ. ἀνηλώκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀνηλώσαμεν, υποτ. ἀναλώσωμεν, ευκτ. ἀναλώσαιμεν, προστ. -, απαρ. ἀναλώσαι, μτχ. ἀναλώσας, -ασα, -λῶσαν.
- κατηγοροῦντες:** [XPON.] μέλ. κατηγορήσοντες / κατεροῦντες, άόρ. κατηγορήσαντες, άόρ. β΄ κατειπόντες, πρκ. κατηγορηκότες / κατειρηκότες.
- διεξιόντες:** [XPON.] μέλ. διεξιόντες, άόρ. β΄ διεξελθόντες, πρκ. διεξεληλυθότες.
- ἔστιν** [XPON.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, άόρ. β΄ ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει.
- εἶναι:** [XPON.] μέλ. ἔσεσθαι, άόρ. β΄ γενέσθαι, πρκ. γεγονέναι.
- παρακαλοῦμεν:** [XPON.] παρτ. παρεκαλοῦμεν, μέλ. παρακαλοῦμεν, άόρ. παρεκαλέσαμεν, πρκ. παρακεκλήκαμεν, υπερσ. παρεκεκλήκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρεκαλέσαμεν, υποτ. παρακαλέσωμεν, ευκτ. παρακαλέσαιμεν, προστ. -, απαρ. παρακαλέσαι, μτχ. παρακαλέσας, -ασα, -αν.

συνισταμένην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συστησομένην / συσταθησομένην, ἀόρ. συστησαμένην, ἀόρ. β' συστᾶσαν, συσταθεῖσαν, πρκ. συνεστηκυῖαν.

ἀποστέλλομεν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποστελοῦμεν, ἀόρ. ἀπεστείλαμεν, πρκ. ἀπεστάλακαμεν, υπερσ. ἀπεστάλακαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπεστείλαμεν, υποτ. ἀποστείλωμεν, ευκτ. ἀποστείλαμεν, προστ. -, απαρ. ἀποστεῖλαι, μτχ. ἀποστείλας, -ασα, -αν.

διδασκούςας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διδαξούσας, ἀόρ. διδαξάσας, πρκ. δεδιδασχίας.

παυόμεθα: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐπαυόμεθα, μέλ. παυσόμεθα / παυ[σ]θησόμεθα, ἀόρ. ἐπαυσάμεθα / ἐπαύ[σ]θημεν, πρκ. πεπαυόμεθα, υπερσ. ἐπεπαυόμεθα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπαυσάμεθα, υποτ. παυσάμεθα, ευκτ. παυσαίμεθα, προστ. -, απαρ. παύσασθαι, μτχ. παυσάμενος, -η, -ον.

πολεμοῦντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πολεμήσοντες, ἀόρ. πολεμήσαντες, πρκ. πεπολεμηκότες.

κινδυνεύοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κινδυνεύσοντες, ἀόρ. κινδυνεύσαντες, πρκ. κεινδυνευκότες..

[ἐ]θέλουσιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἔθελον και ἤθελον, μέλ. [ἐ]θελήσουσιν, ἀόρ. ἐθέλησαν και ἠθέλησαν, πρκ. ἠθελήκασιν, υπερσ. ἠθελήκεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠθέλησαν, υποτ. ἐθελήσωσιν, ευκτ. ἐθελήσαιεν / -ειαν, προστ. ἐθελήσαντων / ἐθελήσάτωσαν, απαρ. [ἐ]θελῆσαι, μτχ. [ἐ]θελήσας, -ασα, -ῆσαν.

ποιεῖσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσεσθαι / ποιηθήσεσθαι, ἀόρ. ποιήσασθαι / ποιηθῆναι, πρκ. πεποιῆσθαι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

κατηγορῶ [: κατήγορος: κατά + ἄγορεύω], **δυναστεία** [: δυναστεύω], **περιμάχης** [: περιμάχομαι], **ἀνεκτός** [: ἀνέχομαι], **λόγος** [: λέγω], **ἀληθής** [: ἀ στερ. + λήθω], **φιλαπεχθήμων** [: φίλος + ἀπεχθάνομαι], **μανία** [: μαίνομαι], **πράγμα** [: πράττω], **φανερός** [: φαίνομαι], **δυνατός** [: δύναμαι], **δίκαιος** [: δίκη], **ἀρχή** [: ἄρχω], **αὐτόνομος** [: αὐτός + νέμω], **παρακαλῶ** [: παρᾶ + καλῶ], **πρεσβεία** [: πρεσβεύω], **ἀποστέλλω** [: ἀπό + στέλλω], **πολεμῶ** [: πόλεμος], **συμμαχία** [: συμμαχῶ], **συμφέρω** [: σύν + φέρω], **συνθήκη** [: σύν + τίθημι], **αὐτονομία** : αὐτόνομος].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Οἶδα μὲν οὖν: κυρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο οἶδα [: το ρήμα της πρότασης].

2. **ὅτι χαλεπὸν ἔστι δυναστείας ὑπὸ πάντων ἐρωμένης καὶ περιμαχίτου γεγεννημένης κατηγοροῦντα δοκεῖν ἀνεκτόν τι λέγειν:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο οἶδα της προηγούμενης κύριας πρότασης. **δοκεῖν:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **χαλεπὸν ἔστι** [: το ρήμα της πρότασης]. [**με:** ενν.]: υποκ. της μτχ. **κατηγοροῦντα** [: τροπ. μτχ.], του δοκεῖν και του λέγειν: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό δοκεῖν. **δυναστείας:** αντικ. στη μτχ. κατηγοροῦντα και υποκ. στις μτχ. **ἐρωμένης - γεγεννημένης:** επιθετικές μτχ. επιθετικοί προσδ. στο δυναστείας. **ὑπὸ πάντων:** ποιητ. αίτιο στις μτχ. **περιμαχίτου:** κατηγ. στο δυναστείας [μέσω του συνδετικού τύπου γεγεννημένης]. **ἀνεκτόν:** επιθ. προσδ. στο **τι:** σύστ. αντικ. στο λέγειν.
3. **ὅμως δέ καὶ τοῦτον ὑμῶν ἀνασχέσθαι δέομαι, καὶ μὴ καταγῶνάι μου τοιαύτην μανίαν:** κύρ. πρότ. κρίσης [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο δέομαι [: το ρήμα της πρότασης]. **ὑμῶν - ἀνασχέσθαι - καταγῶνάι** [: τελικά απαρέμφ.]: αντικείμενα στο δέομαι. [ὑμᾶς: ενν.]: υποκ. στα ἀνασχέσθαι - καταγῶνάι [: ετεροπροσωπία]. **τοῦτον:** αντικ. στο ἀνασχέσθαι. **μου** [: ἐμμεσο] - **μανίαν** [ἀμεσο]: αντικείμενα στο καταγῶνάι [η αιτιατική μανίαν είναι κανονικά αιτιατική της κατηγορίας]. **ταύτην:** επιθ. προσδ. στο μανίαν.
4. **ἐπειδὴ περ ὑπεμείνατε καὶ τοὺς ἄλλους λόγους, ἀληθεῖς μὲν ὄντας φιλαπεχθήμονας δέ:** δευτ. αιτιολ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ὑπομείνατε [: το ρήμα της πρότασης]. **τοὺς ἄλλους:** επιθ. προσδ. στο λόγους: αντικ. στο ὑπομείνατε και υποκ. στη μτχ. **ὄντας:** επιθ. μτχ. **ἀληθεῖς - φιλαπεχθήμονας:** κατηγορούμενα στο λόγους μέσω της μτχ. ὄντας [συνδετικός τύπος].
5. **ὡς ἄρ' ἐγὼ προειλόμην ἄν διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς περὶ πραγμάτων οὗτω παραδόξων:** δευτ. ειδ. πρότ. ἐπεξήγηση στο μανίαν της κύριας πρότασης. **ἐγώ:** υποκ. στο προειλόμην ἄν [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική οριστική] και στο διαλεχθῆναι [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο προειλόμην ἄν. **πρὸς ὑμᾶς:** εμπρόθ. προσδ. φιλικής στάσης. **περὶ πραγμάτων:** εμπρόθ. προσδ. αναφ. **παραδόξων:** επιθ. προσδ. στο πραγμάτων. **οὗτω:** επιρρ. προσδ. του ποσού.
6. **εἰ μὴ τι λέγειν ἀληθές εἶχον περὶ αὐτῶν:** δευτ. υποθ. πρότ. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο εἶχον [: το ρήμα της πρότασης] και στο λέγειν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο εἶχον. **ἀληθές:** επιθ. προσδ. στο **τι:** σύστ. αντικ. στο λέγειν. **περὶ αὐτῶν:** εμπρόθ. προσδ. αναφ.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Πολλέζε φορές το **ἔχω** δέχεται αντικείμενο τελικό απαρέμφατο και τότε παίρνει σημασία δυνητική και σημαίνει **μπορώ, ἔχω τη δυνατότητα.**
- **εἰ εἶχον** [: υπόθ.] - **προειλόμην ἄν** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **μη πραγματικό.**
7. **νῦν δ' οἶμαι πᾶσι φανερόν ποιήσειν:** κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο οἶμαι [: το ρήμα της πρότασης] και στο ποιήσειν [: ταυτοπροσωπία]: ειδ. απα-

ρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό οἶμαι. **πᾶσι**: δοτ. αντικ. από το **φανερὸν**: κατηγ. στο [τοῦτο: ενν.]: αντικ. στο ποιήσειν.

8. ὡς οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν οὔτε γενέσθαι δυνατῆς οὔτε συμφερούσης ἡμῖν: δευτ. ειδ. πρότ. ἐπεξήγηση στο εννοούμενο **τοῦτο** της προηγούμενης κύριας πρότασης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἐπιθυμοῦμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἀρχῆς**: αντικ. στο ἐπιθυμοῦμεν και υποκ. στη μτχ. **συμφερούσης** [: επιθ. μτχ.] - **δικαίας - δυνατῆς - συμφερούσης** [: επιθ. μτχ.] επιθετικοί προσδ. στο ἀρχῆς. [ἀρχήν: ενν.]: υποκ. στο **γενέσθαι**: απαρέμφ. της αναφοράς από το δυνατῆς. ἡμῖν: αντικ. στη μτχ.

9. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δικαίας [ἐπιθυμοῦμεν]: δευτ. ειδ. πρότ. ἔμμεσο αντικείμενο στο **διδάσκειν** της κύριας πρότασης που ακολουθεῖ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἐπιθυμοῦμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **δικαίας**: αντικ. στο ἐπιθυμοῦμεν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ὅταν το προσδιοριζόμενο παραλείπεται, ο επιθετικός προσδιορισμός παίρνει τη συντακτική θέση του προσδιοριζόμενου που παραλείπεται. Ἐτσι και στην πρόταση αυτή, αφού παραλείφθηκε το **ἀρχῆς**, πήρε τη συντακτική του θέση ο επιθετικός προσδιορισμός **δικαίας**. [π.χ. **οἱ ἄλλοι** ἀπῆλθον· στην πρόταση αυτή το προσδιοριζόμενο **ἄνδρες** παραλείφθηκε και ο επιθετικός προσδιορισμός **ἄλλοι** είναι το υποκείμενο].

10. παρ' ὑμῶν μαθῶν ὑμᾶς ἔχω διδάσκειν: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἔγω: ενν.]: υποκ. στο **ἔχω** [: το ρήμα της πρότασης], στη μτχ. **μαθῶν** αιτιολ. μτχ. [: και στο **διδάσκειν**] [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἔχω. **ὑμᾶς**: αντικ. ἄμεσο στο διδάσκειν [ἔμμεσο αντικ. η προηγούμενη ειδική πρόταση]. **παρ' ὑμῶν**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.

11. ὅτε γάρ Λακεδαιμόνιοι ταύτην εἶχον τὴν δύναμιν: δευτ. χρον. πρότ. που εκφέρεται με οριστική, **εἶχον**, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός. **Λακεδαιμόνιοι**: υποκ. στο **εἶχον** [: το ρήμα της πρότασης]. **ταύτην**: επιθ. προσδ. στο **δύναμιν**: αντικ. στο εἶχον.

12. ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν κατηγοροῦντες μὲν τῆς ἐκείνων ἀρχῆς, διεξιόντες δέ: ευθεία ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, κύρ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **οὐκ ἀνηλώσαμεν** [: το ρήμα της πρότασης] και στις μτχ. **κατηγοροῦντες - διεξιόντες**: τροπικές μτχ. **ποίους**: επιθ. προσδ. στο **λόγους**: αντικ. στο οὐκ ἀνηλώσαμεν. **τῆς ἐκείνων**: επιθ. προσδ. στο **ἀρχῆς**: αντικ. στη μτχ. κατηγοροῦντες. **ἐκείνων** [χωρίς το άρθρο **τῆς**]: γεν. υποκειμενική στο ἀρχῆς [: **ἄρχουσι ἐκεῖνοι**].

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η γενική **αντωνυμίας** αυτοπαθούς, αλληλοπαθούς, οριστικής και δεικτικής, όταν έχει μπροστά της το άρθρο του προσδιοριζόμενου απ' αυτήν ουσιαστικού, είναι επιθετικός προσδιορισμός σ' αυτό, όπως η δεικτική αντωνυμία **τῆς ἐκείνων** της προηγούμενης πρότασης.

13. ὡς δίκαιόν ἐστιν αὐτονόμους εἶναι τοὺς Ἕλληνας;: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **δεξιόντες** [λεκτικὸς τύπος ἐδώ] της προηγούμενης πρότασης. **τοὺς Ἕλληνας**: υποκ. στο **εἶναι** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη ἔκφραση **δίκαιόν ἐστιν** [: το ρῆμα της πρότασης]. **αὐτονόμους**: κατηγ. στο Ἕλληνας.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ὄταν το υποκείμενο ενός απρόσωπου ρήματος ή μιας απρόσωπης ἔκφρασης είναι απαρέμφατο, το υποκείμενο του απαρεμφάτου τίθεται κανονικά σε πτώση αιτιατική που τη μεταφράζουμε με ονομαστική, όπως η αιτιατική τούς Ἕλληνας της προηγούμενης πρότασης.

Ὄταν όμως πρόκειται να εξαρθεί το πρόσωπο που ενεργεί ή παθαίνει αυτό που σημαίνει το απαρέμφατο, τότε το υποκείμενο του απαρεμφάτου τίθεται σε **ονομαστική**, οπότε έχουμε **προσωπική σύνταξη**: *Ἐπύαξα ἐλέγετο δοῦναι Κύρω χρήματα πολλά [αντί: Ἐπύαξαν ἐλέγετο δοῦναι Κύρω χρήματα πολλά] = λεγόταν ότι η Επύαξα ἔδωσε στον Κύρο πολλά χρήματα*.

14. τίνας δέ τῶν πόλεων τῶν ἔλλογίμων οὐ παρεκαλέσαμεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ὑπὲρ τούτων συστάσας;: ευθεία ερωτημ. πρότ. μερικής ἀγνοίας, κύρια πρόταση. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **οὐ παρεκαλέσαμεν** [: το ρῆμα της πρότασης]. **τῶν ἔλλογίμων**: επιθ. προσδ. στο **τῶν πόλεων**: γεν. διαιω. από το **τίνας**: αντικ. στο παρεκαλέσαμεν. **ἐπὶ τὴν συμμαχίαν**: εμπρόθ. προσδ. σκοπού. **τὴν συστάσας**: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο συμμαχίαν. **ὑπὲρ τούτων**: εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης.

15. πόσας δέ πρεσβείας ὡς βασιλέα τὸν μέγαν ἀπεστείλαμεν, διδάξουσας αὐτόν: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής ἀγνοίας, κύρ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἀπεστείλαμεν** [: το ρῆμα της πρότασης]. **πόσας**: επιθ. προσδ. στο **πρεσβείας**: αντικ. στο ἀπεστείλαμεν και υποκ. της μτχ. διδάξουσας. **ὡς βασιλέα**: εμπρόθ. προσδ. κατεύθυνσης σε πρόσωπο. **τὸν μέγαν**: επιθ. προσδ. στο βασιλέα. **διδάξουσας**: τελ. μτχ. από το ρῆμα κίνησης ἀπεστείλαμεν. **αὐτόν**: αντικ. στη μτχ.

16. ὡς οὔτε δίκαιόν ἐστιν οὔτε συμφέρον μίαν πόλιν κυρίαν εἶναι τῶν Ἑλλήνων: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μετοχή **διδάξουσας** της προηγούμενης πρότασης. **μίαν**: επιθ. προσδ. στο **πόλιν**: υποκ. στο **εἶναι** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη ἔκφραση **δίκαιον - συμφέρον ἐστίν** [: το ρῆμα της πρότασης]. **κυρίαν**: κατηγ. στο πόλιν. **τῶν Ἑλλήνων**: γεν. αντικειμ. από το κυρίαν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Από τα επίθετα που σημαίνουν **κυριότητα** [= εξουσία] ή τα **αντίθετά τους**, όπως κύριος, ἔγκρατῆς, ἀκρατῆς, κ.λπ. εξαρτάται πολλές φορές γενική αντικειμενική.

17. οὐ πρότερον δ' ἐπαυσάμεθα πολεμοῦντες καὶ κινδυνεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἐπαυσάμεθα** [: το ρῆμα της πρότασης] και στις μτχ. **πολεμοῦντες - κινδυνεύοντες**: κατηγ. μετοχές από το ἐπαυσάμεθα συνημμένες στο υποκείμενο του. **πρότερον**: επιρρ. προσδ. χρόνου. **κατὰ γῆν - κατὰ θάλατταν**: εμπρόθετοι προσδ. τόπου.

18. πρὶν ἠθέλησαν Λακεδαιμόνιοι ποιήσασθαι τὰς συνθήκας τὰς περὶ τῆς αὐτονομίας: δευτ. χρον. πρῶτ. **Λακεδαιμόνιοι:** υποκ. στο **ἠθέλησαν** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **ποιήσασθαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο **ἠθέλησαν**. **τὰς συνθήκας:** αντικ. στο ποιήσασθαι. **τὰς περὶ τῆς συμμαχίας:** επιθ. προσδ. στο τὰς συνθήκας. **περὶ τῆς συμμαχίας** [χωρὶς το ἄρθρο **τὰς**]: εμπρόθ. προσδ. αναφ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ὅταν ἓνας εμπρόθετος προσδιορισμὸς ἔχει μπροστά του το ἄρθρο του προσδιοριζόμενου απ' αὐτόν ουσιαστικού, εἶναι επιθετικός προσδιορισμὸς στο ουσιαστικό, ὡπως **τὰς περὶ τῆς συμμαχίας** της προηγούμενης πρότασης.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα: Ο Ἰσοκράτης αναφέρεται ἐδῶ στην δημοκρατία ἐκείνη που ἴδρυσαν ο Σόλωνας και ο Κλεισθένης, η οποία στη συνέχεια μετασηματίστηκε ἀπὸ την ἄκρατη κυριαρχία των Αθηναίων στη θάλασσα. Συγκεκριμένα το 594 ο Σόλωνας γίνεται ἐπώνυμος ἄρχοντας των Αθηναίων, ὅπου με τη **Σεισάχθεια** του δίνει πολιτικά δικαιώματα σ' ὅλους τους Αθηναίους πολίτες, εγκαθιδρύει τη Βουλὴ των τετρακοσίων και τα Λαϊκὰ δικαστήρια.

Συνεχίζοντας ο Κλεισθένης τη δημοκρατική μεταρρύθμιση του Σόλωνα, μετὰ την πτώση των Πεισιστρατιδῶν (546-511 π.Χ.), χωρίζει τους Αθηναίους σε 100 δήμους, 30 τριπτύες και 10 φυλές. Το δημοκρατικό αὐτὸ σχῆμα διατηρήθηκε ὡς τα Μηδικὰ με βασικό ὄργανο της πολιτείας τον Ἄρειο Πάγο. Το 426 π.Χ. ἔχουμε την ἀφαίρεση των πολιτικῶν ἀρμοδιοτήτων ἀπὸ τον Ἄρειο Πάγο και ἀπόδοση αὐτῶν στο δήμο [«Ἄκρατος» δημοκρατία].

2. ἀνεκτόν τι λέγειν: Ο ρήτορας γνωρίζει ὅτι θα εἶναι πολὺ δύσκολο να πείσει τους Αθηναίους για ριζική μεταρρύθμιση του πολιτεύματος και για ἀλλαγὴ πολιτικῆς σκέψης και νοοτροπίας. Για το λόγο αὐτό, ἐνεκα των δυσκολιών που πρόκειται να ἀντιμετωπίσει, ἐπιχειρεῖ να προκαταλάβει τη δυσανασχέτισή τους, για να μπορέσουν ἔτσι να τον κατανοήσουν· και η κατανόηση αὐτὴ εἶναι πράγματι ἀπαραίτητη, ἀφοῦ πρόκειται να κατηγορήσει την Αθηναϊκὴ ηγεμονία του παρελθόντος, η οποία εἶχε γίνει ἀξιοζήλευτη ἀπὸ ὅλους, ἀκόμη και ἀπὸ τους ἀντιπάλους της.

3. φιλαπεχθήμονας δέ: Πράγματι, η ἀλήθεια εἶναι πολλές φορές, ὡπως ο ἥλιος που ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τον ζητοῦν· ὅταν ὅμως ἀρχίζει να καίει, ὡπως οἱ ἀλήθειες του Ἰσοκράτη, τότε ὅλοι τον ἀποφεύγουν και τρέχουν να προφυλαχτοῦν. Ἀκόμα η ἀλήθεια δημιουργεῖ και ἐχθρες ἀνάμεσα σ' αὐτόν που την υποστηρίζει και στους ὑπόλοιπους οἱ οποίοι δεν μποροῦν να την δεχτοῦν, ὄχι γιατί δεν την ἀναγνωρίζουν, ἀλλὰ γιατί δεν τους συμφέρει να την ἀναγνωρίσουν. Ἐπο-

μένως, όταν η αλήθεια δε συμφέρει, δεν μπορεί να είναι ευχάριστη· η αντίθεση των λέξεων **ἀληθείς - φιλαπεχθήμονας** εκφράζει με σαφήνεια αυτή την πραγματικότητα.

- 4. δικαίως - δυνατῆς - συμφερούσης:** ο ρήτορας γνωρίζει καλά πως οι συμπολίτες του δεν έχουν παραιτηθεί από το πρότυπο εξουσίας του παρελθόντος, το οποίο η Αθήνα κατόρθωσε να επιβάλει με πρωτεργάτη το μεγάλο πολιτικό της Περικλή. Η ηγεμονία αυτή έπεσε και τώρα είναι πολύ δύσκολο να επανιδρυθεί στη βάση του παλιού μοντέλου. Επίσης δεν είναι δίκαιη, σύμφωνα με τη γνώμη του Ισοκράτη, η εξουσία αυτή που επιθυμούν πάρα πολύ οι Αθηναίοι, γιατί προφανώς στηρίζεται στην υποτέλεια των υπηκόων. Τέλος, δεν είναι καθόλου συμφέρουσα σ' αυτή την εποχή μια τέτοια ηγεμονία, γιατί θα είναι ολότελα επισφαλής και αυτό θέλει ο ρήτορας να το τονίσει ιδιαίτερα στους συμπολίτες του, οι οποίοι θα έδιναν μεγαλύτερη προσοχή και σημασία στο συμφέρον των μελλοντικών ενεργειών τους.
- 5. Λακεδαιμόνιοι ταύτην εἶχον τὴν δύναμιν:** Όταν οι Αθηναίοι ηττήθηκαν στους Αιγός ποταμούς το 404 π.Χ. η ηγεμονία της Ελλάδας περιήλθε στους Λακεδαιμόνιους, τους νικητές του Πελοποννησιακού πολέμου. Η ηγεμονία αυτή διατηρήθηκε μέχρι την υπογραφή της Ανταλκίδειας ειρήνης (404-386 π.Χ.).
- 6. παρεκαλέσαμεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν:** Ο Ισοκράτης εδώ αναφέρεται στον συνασπισμό που συγκροτήθηκε το 395 π.Χ. από τους Αθηναίους, τους Βοιωτούς, τους Κορινθίους, τους Μεγαρείς κ.ά. εναντίον των Σπαρτιατών που κυριαρχούσαν τότε στον πολιτικό και στρατιωτικό προσκήνιο των Ελληνικών πόλεων. Η αντιλακωνική αυτή πρωτοβουλία οφείλεται στην Αθήνα για να αντιμετωπιστεί ο επεκτατισμός της Σπάρτης.
- 7. πρεσβείας ἀπεστείλαμεν ὡς τὸν μέγα βασιλέα:** Η αντιλακωνική πρωτοβουλία των Αθηναίων είχε πολλές κατευθύνσεις, χωρίς βέβαια να εξαιρεθεί ο βασιλιάς των Περσών, στον οποίο στάλθηκε πρεσβεία με αρχηγό τον Κόνωνα. Η αποστολή αυτή στέφθηκε με επιτυχία μια και ο Κόνωνας έλαβε αρκετά χρήματα καθώς επίσης και τη βοήθεια του σατράπη Φαρνάβαζου μαζί με φοινικικά πλοία. Έτσι τον Αύγουστο του 394 ο Κόνωνας και ο Φαράβαζος με τους ενωμένους στόλους τους νίκησαν τον στόλο των Σπαρτιατών κοντά στη Κνίδα.
- 8. ... Λακεδαιμόνιοι ποιήσασθαι τὰς συνθήκας τὰς περὶ τῆς αὐτονομίας:** Ο Ισοκράτης αναφέρεται στην ατιμωτική για τους Έλληνες Ανταλκίδεια ή «βασίλειο» ειρήνη που συμφωνήθηκε ανάμεσα στο Μ. Βασιλιά και τους Σπαρτιάτες και την οποία αναγκάστηκαν όλοι οι Έλληνες να αποδεχθούν.

Οι όροι της ειρήνης στην πραγματικότητα υπαγορεύθηκαν από τον Πέρση βασιλιά. Γι' αυτό ο Ισοκράτης το 380 π.Χ. στον Πανηγυρικό του επιτίθεται

εναντίον αυτής της ειρήνης ως αισχροῦς (§ 122 κ.ε.) και τη χαρακτηρίζει ως «προστάγματα καί μη συνθήκας εἶναι» (Πανηγυρικός 176).

Με την ειρήνη αυτή ο Πέρσης βασιλιάς αναγνωρίζεται ως ρυθμιστής των ελληνικών υποθέσεων. Κι αυτό, γιατί οι Έλληνες της Μ. Ασίας και της Κύπρου ανήκαν στην κυριαρχία του και έτσι γίνεται εγγυητής της αυτονομίας των υπολοίπων ελληνικών πόλεων. Με τον τρόπο αυτό διαλύεται κάθε προσπάθεια για την ένωση των Ελλήνων και η Σπάρτη αποκτά την κυριαρχία στην κυρίως Ελλάδα.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης γνωρίζει ότι είναι δύσκολο οι Αθηναίοι να ανεχτούν το λόγο του, αφού πρόκειται να κατηγορήσει τη θαλάσσια ηγεμονία και παραδέχεται ότι και οι προηγούμενοι λόγοι του, αν και αληθινοί ήταν εριστικοί.

Ο Ισοκράτης παρακαλεί τους ακροατές να ανεχτούν κι αυτόν του το λόγο και να μην τον θεωρήσουν τρελό, καθώς αυτά που θα τους πει είναι μεν παράδοξα αλλά αληθινά. Δηλώνει ότι θα τους αποδείξει ότι δεν επιθυμούν δίκαιη εξουσία.

Ο Ισοκράτης λέει ότι στο παρελθόν οι Αθηναίοι κατηγορήσαν τους Σπαρτιάτες και υποστήριξαν την αυτονομία των Ελλήνων.

Οι Αθηναίοι προσπάθησαν να συστήσουν συμμαχίες με άλλες πόλεις και έστειλαν πρεσβείες στο βασιλιά των Περσών, για να του πουν ότι δεν είναι δίκαιο μία μόνο πόλη να είναι κυρίαρχη στην Ελλάδα. Μόνο, όταν οι Σπαρτιάτες θέλησαν να συνάψουν συνθήκες για αυτονομία, οι Αθηναίοι σταμάτησαν να πολεμούν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση:** ἀληθείς μέν — Φιλαπεχθήμονας δέ..
- 2. Υπερβατό:** ὑμῶν ἀνασχέσθαι δέομαι — τήν ὑπέρ τούτων συστάσαν.
- 3. Πολυσύδνετο:** οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν οὔτε γενέσθαι δυνατῆς οὔτε συμφερούσης ἡμῖν — οὔτε δίκαιόν ἐστιν οὔτε συμφέρον — καί κατά γῆν καί θάλατταν.
- 4. Μεταφορά:** ἐρωμένης — ἀνηλώσαμεν.
- 5. Ἐμφαση:** ὅτι μέν οἶν οὐ δικαίας [: η ειδική πρόταση πριν από την κύρια για έμφαση].

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις:

Ο Ισοκράτης γνωρίζει ότι είναι δύσκολο να ανεχτούν οι Αθηναίοι το λόγο του, αφού πρόκειται να τη θαλάσσια ηγεμονία, και παραδέχεται ότι και οι προηγούμενοι λόγοι του, αν και αληθινοί, ήταν Παρακαλεί τους να ανεχτούν και αυτόν του το λόγο και να μην τον θεωρήσουν , καθώς αυτά που θα τους πει είναι μεν παράδοξα αλλά

Ερώτηση 2η: Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές;

α. Ο Ισοκράτης με τη λέξη «συνθήκες» αναφέρεται στην Ανταλκίδειο ή «βασιλείο» ειρήνη που έγινε μεταξύ του Μ. Βασιλέως και των Σπαρτιατών.

β. Οι όροι της Ανταλκιδείου ειρήνης υπαγορεύτηκαν από τους Σπαρτιάτες και ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκοί για την ελληνική πλευρά.

γ. Ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι το μοντέλο της ηγεμονίας του παρελθόντος είναι και δίκαιο και δυνατό και συμφέρον.

Ερώτηση 3η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: *ὑπό πάντων, τι, πᾶσιν, γενέσθαι, μαθῶν.*

Ερώτηση 4η: Η πρόταση *ὡς δίκαιον ἔστιν αὐτονόμους εἶναι τοὺς Ἕλληνας συντακτικά* είναι:

α. δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση

β. κύρια πρόταση

γ. δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση

δ. δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικείμενο στη μτχ. «διεξιόντες».

Ερώτηση 5η: *οἶδα, ὑπεμείνατε*: Να κάνετε εγκλιτική αντικατάσταση και να γράψετε το απαρέμφατο και τη μετοχή του ίδιου χρόνου.

Ερώτηση 6η: *συμφερούσης, δικαίας, ἀληθές*: Να γραφούν τα παραθετικά.

Ερώτηση 7η: Να γράψετε τρία ομόρριζα στη νέα ελληνική για κάθε λέξη: *ἔρωμένης, ὑπεμείνατε, προειλόμην, μαθῶν, ἀνηλώσαμεν.*

Ερώτηση 8η: Να βρείτε με ποιους όρους του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις: *καταστολή, δίδαγμα, φαρέτρα, ανάπαυλα, δυσπολέμητος, εθελούσιος, χειροποίητος.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§§ 65-66

Ερώτηση 1η: «ὑπομείνατε καί τοὺς ἄλλους λόγους»: Γιατί κολακεύει τους ακροατές του ο ρήτορας;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης κολακεύει τους Αθηναίους λέγοντάς τους πως ανέχησαν και άλλοτε τους λόγους του, επειδή θέλει μ' αυτό να τους προκαταλάβει, καθώς αυτά που πρόκειται να

τους πει δεν θα τους είναι αρεστά. Τους παρουσιάζει λοιπόν ως ανεκτικούς απέναντί του, αφού συνηθίζει με τους λόγους του να τους δυσαρεστεί.

Ερώτηση 2η: Τι επιδιώκει με την αντίθεση «ἀληθεῖς μὲν ὄντας φιλαπεχθήμονας δέ»;
Απάντηση:

Η αντίθεση αυτή εκφράζει με σαφήνεια την πραγματικότητα, δηλαδή το ότι όταν κάτι είναι αληθινό και δυσάρεστο δημιουργεί δυσαρέσκειες και έριδες.

Εξάλλου και σήμερα λέμε ότι τις περισσότερες φορές η αλήθεια είναι πικρή. Ο Ισοκράτης επιδιώκει μ' αυτό να κριθεί ο λόγος του αμερόληπτα και να προλάβει την τυχόν άσχημη αντίδραση του ακροατηρίου.

Ερώτηση 3η: καταγνῶναι, προειλόμην: Να γραφεί το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.

Απάντηση:

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οριστ.	κατέγνωσ	κατέγνωτε	προείλου	προείλεσθε
Υποτ.	καταγνῶς	καταγνῶτε	προέλη	προέλησθε
Ενκτ.	καταγνοίης	καταγνοίτε	προέλοιο	προέλοισθε
Προστ.	κατάγνωθι	κατάγνωτε	προελοῦ	προέλεσθε

Ερώτηση 4η: περιμαχίτου, ἀληθεῖς, φιλαπεχθήμονας, συμφερούσης: α) Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού στο γένος που βρίσκεται καθεμιά από τις λέξεις. β) Να αναλύσετε στα συνθετικά τους μέρη τις λέξεις.

Απάντηση:

Ενικός αριθμός

Γεν.	περιμαχίτου	ἀληθοῦς	φιλαπεχθήμονος	συμφερούσης
Δοτ.	περιμαχίτω	ἀληθεῖ	φιλαπεχθήμονι	συμφερούση
Αιτ.	περιμάχητον	ἀληθῆ	φιλαπεχθήμονα	συμφέρουσαν

Πληθυντικός αριθμός

Γεν.	περιμαχίτων	ἀληθῶν	φιλαπεχθημόνων	συμφερουσῶν
Δοτ.	περιμαχίτοις	ἀληθέσι	φιλαπεχθήμοσι	συμφερούσας
Αιτ.	περιμαχίτους	ἀληθεῖς	φιλαπεχθήμονας	συμφερούσας

- β) **περιμαχίτου:** περι + μάχη
ἀληθεῖς: ἄ στερ. + λανθάνω
φιλαπεχθήμονας: φίλος + ἀπό + ἔχθος
συμφερούσης: συν + φέρω.

Ερώτηση 5η: μή καταγνῶνάι μου τοιαύτην μανίαν: Να μετατρέψετε τη φράση σε ενθύ λόγο.

Απάντηση:

Ευθύς λόγος: μή κατάγνωτε μου τοιαύτην μανίαν

Ερώτηση 6η: *ἀνασχέσθαι:* α) Να κλίνετε τον παρατατικό και τον αόριστο β' στην οριστική. β) Ποια άλλα ρήματα έχουν δύο αυξήσεις, δηλ. πριν από την πρόθεση και μετά την πρόθεση; γ) Να βρείτε λέξεις της αρχαίας και της νέας ελληνικής που παράγονται από το ίδιο θέμα.

Απάντηση:

α)	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'
	ἠνειχόμεν	ἠνεχόμεν
	ἠνειχου	ἠνέχου
	ἠνειχετο	ἠνέσχετο
	ἠνειχόμεθα	ἠνεσχόμεθα
	ἠνειχεσθε	ἠνέσχεσθε
	ἠνειχοντο	ἠνέσχοντο

β) Δύο αυξήσεις, τη μια στην αρχή σαν απλά και την άλλη μετά την πρόθεση, έχουν τα ρήματα:

ἀμφισβητῶ	[ἀμφίς + βητῶ]: σωστό· ἀμφι-σβητῶ	: ἠμφεσβήτουν
ἀμφιγνῶ	[ἀμφί + γνῶ]	: ἠμφεγνόουν
ἀμπέχομαι	[ἀμφί + ἔχομαι]	: ἠμπειχόμεν
ἀνέχομαι	[ἀνά + ἔχομαι]	: ἠνειχόμεν
ἀντιβολῶ	[από το ἀντιβολή]	: ἠντεβόλουν
ἀντιδικῶ	[από το ἀντίδικος]	: ἠντεδίκουν
ἐνοχλῶ	[ἐν + ὀχλῶ]	: ἠνώχλουν
[ἐπ]ανορθῶ	[ἐπί + ἀνά + ὀρθῶ]	: [ἐπ]ηνώρθουν
παροινῶ	[από το πάροινος: παρά + οἶνος]	: ἐπαρῶνουν

• **Παρατήρηση:** Του ρήματος ἀμπέχομαι ο αόρ. β' ἠμπειχόμεν είναι μεταγενέστερος.

γ) **ΟΜΟΡΡΙΖΑ της Α.Ε.:** ἀνοχή, ἀνακωχή, ἀνεκτός, δυσάνεκτος, δυσανάσχετος, ἀνασχετός, ἀνεκτέος.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ της Ν.Ε.: ανοχή, ανακωχή, ανεξιθρησκεία, ανεξικακος, ανεκτικός, ανεξικακία, ανεκτικότητα.

Ερώτηση 7η: Πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται και ποια συντακτική θέση έχουν οι δευτερεύουσες προτάσεις των παραγράφων 65-66;

Απάντηση:

α) **ὅτι χαλεπὸν ἔστι δυναστείας ὑπὸ πάντων ἐρωμένης καὶ περιμαχίτου γεγεννημένης κατηγοροῦντα δοκεῖν ἀνεκτόν τι λέγειν:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο οἶδα της προηγούμενης κύριας πρότασης, εκφέρεται με οριστική [: ἔστι] γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός· εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο **ὅτι**.

β) **ἐπειδὴ περ ὑπεμείνατε καὶ τοὺς ἄλλους λόγους ἀληθεῖς μὲν ὄντας φιλαπεχθίμονας δέ:** δευτ. αιτιολ. πρότ., εκφέρεται με οριστική [: ὑπεμείνατε] γιατί δηλώνει πραγματική αιτιολογία· εισάγεται με τον αιτιολογ. σύνδεσμο **ἐπειδὴ**.

γ) **ὡς ἄρ' ἐγὼ προειλόμην ἂν διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς περὶ πραγμάτων οὕτω παραδόξων:** δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο **μανίαν** της κύριας πρότασης. Εκφέρεται με δυνητική οριστική γιατί δηλώνει μη πραγματικό γεγονός· εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο **ὡς**.

δ) **εἰ μὴ τι λέγειν ἀληθὲς εἶχον περὶ αὐτῶν:** δευτ. υποθ. πρότ. Εκφέρεται με οριστική για-

- τί σε συνδυασμό με την απόδοση [: προειλόμην ἄν] δηλώνει το μη πραγματικό.
- ε) ὥς οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν οὔτε γενέσθαι δυνατῆς οὔτε συμφερούσης ἡμῖν: δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο εννοούμενο **τοῦτο** της προηγούμενης κύριας πρότασης. Εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός· εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὥς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§§ 67-68

Ερώτηση 1η: Σε ποιες ενέργειες προέβαιναν οι Αθηναίοι, όταν την ηγεμονία της Ελλάδας είχαν οι Λακεδαιμόνιοι; Με ποιον ιδιαίτερο εκφραστικό τρόπο παρουσιάζει την τότε συμπεριφορά των Αθηναίων και τι επιτυγχάνει μ' αυτόν;

Απάντηση:

Όταν οι Λακεδαιμόνιοι είχαν την ηγεμονία της Ελλάδας, οι Αθηναίοι προέβαιναν στις εξής ενέργειες:

- α) Κατηγορούσαν την εξουσία των Λακεδαιμονίων, υποστηρίζοντας ότι οι Έλληνες πρέπει να είναι αυτόνομοι.
- β) Προσπάθησαν να δημιουργήσουν συμμαχία με σπουδαίες πόλεις, υπέρ της αυτονομίας.
- γ) Έστειλαν πρεσβείες στο βασιλιά των Περσών για να τον διαφωτίσουν πάνω στο θέμα.
- δ) Πολεμούσαν σε στεριά και θάλασσα μέχρι να υπογράψουν οι Λακεδαιμόνιοι συνθήκες για αυτονομία.

Ο Ισοκράτης παρουσιάζει το θέμα χρησιμοποιώντας αλληπάλληλες ρητορικές ερωτήσεις, προκειμένου να μειώσει τη φόρτιση που μπορεί να προκαλέσουν τα λεγόμενά του και να προλάβει τυχόν άσχημες αντιδράσεις. Είναι επίσης γνωστό ότι οι ρητορικές ερωτήσεις είναι ερωτήσεις που η απάντηση είναι αυτονόητη ήδη από την διατύπωση της ερώτησης· μ' αυτό επιτυγχάνει ο Ισοκράτης να συμφωνήσουν όλοι με όσα λέει χωρίς άμεσα να το παραδεχτούν, αφού τα όσα παρουσιάζει ήταν πραγματικά γεγονότα.

Ερώτηση 2η: διεξιόντες, συστᾶσαν: **Να γράψετε το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του χρόνου στον οποίο βρίσκεται κάθε ρηματικός τύπος.**

Απάντηση:

	Ενεστώτας		Αόριστος β'	
Οριστ.	διέξει	διέξιτε	συνέστης	συνέστητε
Υποτ.	διέξιη	διέξιητε	συστής	συστήτε
Ενκτ.	διέξιοι	διέξιοιτε	συσταίης	συσταίητε, συσταίτε
Προστ.	διέξιθι	διέξιτε	σύστηθι	σύστητε

Ερώτηση 3η: κατηγοροῦντες: α) Το ρ. *κατηγορῶ* είναι σύνθετο ή παρασύνθετο και γιατί; β) Να βρείτε πέντε τουλάχιστον λέξεις που παράγονται από το ρ. *κατηγορῶ* και να σχηματίσετε αντίστοιχες προτάσεις στη νέα Ελληνική.

Απάντηση:

α) Το ρήμα **κατηγορῶ** είναι παρασύνθετο επειδή παράγεται από τη σύνθετη λέξη κατηγορος [> κατά + ἄγορεύω].

β) **ΟΜΟΡΡΙΖΑ** της **Ν.Ε.:** κατηγορήμα, κατηγορηματικός, κατηγορητήριο, κατηγορηματικότητα, κατηγορούμενος, κατηγορία, κατηγορηματικός, κατήγορος, κατηγορικός.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ της Ν.Ε.:

α) Σύμφωνα με το **κατηγορητήριο** ο Σωκράτης διέφθειρε τους νέους.

β) Οι δηλώσεις του υπουργού οικονομικών για τη φοροδιαφυγή ήταν **κατηγορηματικές**.

γ) Ο **κατηγορούμενος** εμφανίστηκε στο δικαστήριο μετανιωμένος για τις πράξεις του.

δ) Ο Μαντίθεος με έξυπνο τρόπο προσπαθεί να αναιρέσει τα επιχειρήματα των **κατηγόρων** του.

ε) Κατάφερε να ανατρέψει όλες τις **κατηγορίες** εναντίον του.

Ερώτηση 4η: α) *ὄτε... εἶχον τὴν δύναμιν.* β) *πρὶν ἠθέλησαν... τὰς περὶ τῆς αὐτονομίας: πὼς εἰσάγεται καὶ πὼς εκφέρεται καθεμιά ἀπὸ τῶν δύο χρονικῆς προτάσεις καὶ γιατί;*

Απάντηση:

α) *ὄτε... εἶχον τὴν δύναμιν:* εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο **ὄτε** και εκφέρεται με **οριστική** γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός που συμβαίνει σε καθορισμένο χρόνο.

β) *πρὶν ἠθέλησαν ...αυτονομίας:* εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο **πρὶν** και εκφέρεται με οριστική γιατί η προηγούμενη κύρια πρόταση [: οὐ πρότερον ...θάλατταν] είναι αρνητική.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: κατηγορήσει, εριστικοί, ακροατές (ή αναγνώστες), τρελό, αληθινά.

2η: Σωστή είναι η πρόταση **α**.

3η: **ὑπό πάντων:** ποιητικό αίτιο στις *μτχ.* «ἐρωμένης» και «γεγεννημένης», **τι:** σύστοιχο αντικείμενο στο «λέγειν», **πᾶσιν:** δοτική αντικειμενική από το «φανερὸν», **γενέσθαι:** απρμφ. της αναφοράς από το «δυνατῆς», **μαθῶν:** αιτιολογική *μτχ.*

4η: Σωστή είναι η **δ** επιλογή.

5η: • **οριστ.** οἶδα, **υποτ.** εἰδῶ, **ευκτ.** εἰδείην, **απρμφ.** εἰδέναι, **μτχ.** εἰδώς, -υῖα, -ός, • **οριστ.** ὑπεμείνατε, **υποτ.** ὑπομείνητε, **ευκτ.** ὑπομείναιτε, **προστ.** ὑπομείνατε, **απρμφ.** ὑπομείναι, **μτχ.** ὑπομείνας, -ασα, -αν.

6η: • συμφερούσης: μᾶλλον συμφερούσης - μάλιστα συμφερούσης, • δικαίας - δικαιοτέρας - δικαιοτάτης, • ἀληθές - ἀληθέστερον - ἀληθέστατον.

7η: **ἐρωμένης:** εραστής, αξιέραστος, ἐράσμιος, **ὑπεμείνατε:** μόνος, μονή, μόνιμος, **προειλόμην:** αἴρεση, αἰρετός, αρχαιρεσία, **μαθῶν:** μάθηση, αμαθής, μαθητεύω, **ἀνηλώσαμεν:** κατανάλωση, παρανάλωμα, καταναλωτής.

8η: **καταστολή** → ἀπεστείλαμεν, **δίδαγμα** → διδαξούσας, **φαρέτρα** → συμφέρον, **ἀνάπαυλα** → ἐπαυσάμεθα, **δυσπολέμητος** → πολεμοῦντες, **εθελούσιος** → ἠθέλησαν, **χειροποίητος** → ποιήσασθαι.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 69-70

*Αδύνατη η διατήρηση της ηγεμονίας
και ανώφελη.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

69. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δίκαιόν ἐστι
τούς κρείττους
ἄρχειν τῶν ἡττόνων,
ἐν ἐκείνοις τε τοῖς χρόνοις
τυγχάνομεν ἐγνωκότες,
καί νῦν
ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ἡμῖν
καθεστηκυίας·
ὡς δ' οὐδ' ἂν δυνηθείμεν
καταστήσασθαι
ταύτην τὴν ἀρχήν,
οἶμαι ταχέως
δηλώσειν.
70. Ἦν γάρ
μετὰ μυρίων ταλάντων
οὐχ οἶδί τ' ἤμεν
φυλάξαι,
πῶς ἂν δυνηθείμεν
κτήσασθαι ταύτην
ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας,
ἄλλως τε καὶ
χρώμενοι τοῖς ἤθεσιν
οὐχ οἷς
ἐλάβομεν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ὅτι λοιπόν δεν είναι δίκαιο
οι ισχυρότεροι
να εξουσιάζουν τους ασθενέστερους,
και σε κείνα τα χρόνια
συμβαίνει να το έχουμε αναγνωρίσει,
και τώρα
κατὰ την ίδρυση της δικῆς μας
ηγεμονίας·
ὅτι ὁμως δε θα μπορέσουμε
να εγκαθιδρύσουμε
αυτὴν την ηγεμονία,
νομίζω ὅτι γρήγορα
θα το αποδείξω.
Γιατί, αν αὐτή [δηλ. την ηγεμονία] την οποία
με δέκα χιλιάδες τάλαντα
δεν μπορέσαμε
να διατηρήσουμε,
πῶς θα μπορέσουμε
να την αποκτήσουμε
με τη σημερινή μας φτώχεια,
και μάλιστα
έχοντας τις συνήθειες
ὄχι εκείνες με τις οποίες
[την] αποκτήσαμε,

ἀλλ' οἷς	ἀλλά εκείνες με τις οποίες
ἀπώλεσαμεν αὐτήν;	τη χάσαμε;
Ὡς τοίνυν διδομένην	Ὅτι λοιπόν, κι αν ακόμη προσφέρεται,
οὐδέ συμφέρει τῇ πόλει	δε συμφέρει στην πόλη
δέξασθαι.	να [τη] δεχτεί,
δοκεῖτέ μοι	μου φαίνεται
τάχιστα	ὅτι πολύ γρήγορα
ἄν καταμαθεῖν	μπορείτε να το κατανοήσετε
ἐκεῖθεν.	ἀπό τα ἐξῆς.
Βούλομαι δέ μᾶλλον	Θέλω ὅμως πιο πολύ
προειπεῖν μικρά	να πω εκ των προτέρων λίγα
καί περί τούτων·	και γι' αυτά·
δέδοικα γάρ	γιατί φοβούμαι
μή δόξω τισί	μήπως φανώ σε μερικούς
διά τό ἐπιτιμαῖν πολλοῖς	ὅτι με το να κατακρίνω πολλούς
προηρῆσθαι	έχω προτιμήσει
κατηγορεῖν τῆς πόλεως.	να κατηγορώ την πόλη.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

κρείττεους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός.**

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν,** συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον / ὁ ἡ κρείττων, τό κρεῖττον / ὁ ἡ λῶων τό λῶον,** υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον.**

ἥττωνων: γεν. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού, του δευτερόκλιτου επιθέτου **μικρός** = μικρός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μικρόν, -ά, όν,** συγκρ. **μικρότερος, -α, -ον / ὁ, ἡ ἐλάττων, τό ἐλάττον / ὁ, ἡ ἥττων, τό ἥττον,** υπερθ. **μικρότατος, -η, -ον / ἐλάχιστος, -η, -ον / ἥκιστα** [επίρρ.].

ἄρχειν: απαρέμφ. ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἄρχω** = ἐξουσιάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤρχον,** μέλ. **ἄρξω,** αόρ. **ἤρξα.** **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄρχων, ναύαρχος, γυμνασίαρχος, κωμάρχης, ἐπαρχος, ἀρχή, ἔναρξις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βασιλεύω, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, κρατῶ.

ἐκείνοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτικής αντων. **ἐκείνος -η -ο.**

τυγχάνομεν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = βρίσκω, συμβαίνω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐτύχανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **ἐτετυχήκειν** και **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τύχη, ἐπίτευξις, ἔντευξις, τεῦξις, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐφικνοῦμαι [τινος], ἀπαντῶ [τινος]. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.

ἐγνωκότες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. παρακειμ. ενεργ. φωνής του **γιγνώσκω** = γνωρίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγίγνωσκον**, μέλ. **γνώσομαι**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἐγνώκειν** και **ἐγνωκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γνωστήρ, γνώμων, γνώμη, γνώσις, γνωστός, ἄγνωστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐπίσταμαι, γνωρίζω, οἶδα, καταμανθάνω, κρίνω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄγνωθ.

νῦν: επίρρημα χρόνου = τώρα.

τῆς πολιτείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσιαστικού **πολιτεία - πολιτείας** = πολίτευμα, ηγεμονία.

καθεστηκυίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους της μτχ. παρακειμ. του **καθίσταμαι** = ἐγκαθίσταμαι, διορίζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **καθιστάμην**, μέσ. μέλ. **καταστήσομαι** και **παθ. κατασταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **κατεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και **παθ. κατέστην**, και **παθ. αόρ. κατεστάθην**, παρκ. **καθέστηκα**, υπερσ. **καθεστήκειν** και **καθειστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἰστίον, στάδιον, σταθμός, στάσις, στήλη, σταθερός, κατάστασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγείρω, ἰδρῶ, τάττω.

ἄν: αοριστολογικό μόριο.

δυνηθείμεν: παθ. αόρ. ευκτ. του **δύναμαι** = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδυνάμην** και **ἠδυνάμην**, μέσ. μέλ. **δυνήσομαι**, παθ. αόρ. **ἐδυνήθην** και **ἠδυνήθην** και **ἐδυνάσθην**, παρκ. **δεδύνημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδυναμία, ἀδύνατος, δυνατός, δύναμις, δυναμικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** οἶός τ' εἰμί, δυνατός εἰμι, δύναμιν ἔχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀδυνατῶ, ἀσθενῶ.

καταστήσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **καθίσταμαι**. Βλέπε πιο πάνω.

ταχέως: επίρρημα τρόπου = γρήγορα. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ταχέως**, συγκρ. **θᾶπτον**, υπερθ. **τάχιστα**.

οἶμαι: οριστ. ενεστ. μέσ. φων. του αποθετικού **οἶμαι** και **οἶομαι** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὠόμην** και **ὠόμην**, μέλ. **οἰήσομαι**, αόρ. **ὠήθην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οἰησις, οἰηματίας, οἰητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, δοκεῖ μοι, δοξάζω, ἠγοῦμαι, νομίζω.

δηλώσειν: απαρέμφ. μέλ. ενεργ. φωνής του **δηλόω -ω** = αποδεικνύω, φανερώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδήλουν**, μέλ. **δηλώσω**, αόρ. **ἐδήλωσα**, παρκ. **δεδήλωκα**, υπερσ. **ἐδεδηλώκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δήλωσις, δηλωτέον, δηλωτός, ἀδήλωτος, δηλωτικός.

ἦν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της αναφορικής αντων. **ὅς, ἡ, ὅ** = ο οποίος.

γὰρ: σύνδεσμος αιτιολογικός = γιατί, δηλαδή.

μυρίων: γεν. πληθ. ουδ. γένους του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου β' κλίσης **μύριοι -αι -α**.

ταλάντων: γεν. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου ουσιαστικού **τάλαντον - τάλαντου** = τάλαντο.

οἴοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αναφορικής αντων. **οἴος - οἴα - οἴον** = τέτοιος που.

ἦμεν: παρ. οριστ. του **εἰμί** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β' **ἔγενόμην**, παρ. **γένεγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η αναφορική αντωνυμία **οἴος** μαζί με το ρήμα **εἰμί** σχηματίζουν περιφραση **οἴος τ' εἰμί** = μπορώ, **οἴος εἰμι** = εἶμαι τέτοιος που. Χρησιμοποιείται και ως απρόσωπο **οἴον τ' ἐστί** = εἶναι δυνατό.

διαφυλάξει: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **διαφυλάττω** = διατηρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρ. **διεφύλαττον**, μέλ. **διαφυλάξω**, αόρ. **διεφύλαξα**, παρ. **διαπεφύλαχα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φυλακή, ἀφύλακτος, φυλακτικός, φυλακτέος, φύλαγμα, διαφύλαξις, παραφύλαξις, ἐπιφύλαξις.

πῶς: επίρρημα τρόπου.

παρούσης: γεν. ενικ. θηλ. γένους της μετχ. ενεστ. του **πάρεμι** = εἶμαι παρών. Βλέπε πιο πάνω το **εἰμί**.

ἀπορίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἀπορία - ἀπορίας** = φτώχεια, δυσκολία.

κτήσασθαι: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του αποθετικού **κτάομαι - ὦμαι** = αποκτώ, κερδίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρ. **ἐκτόμην**, μέσ. μέλ. **κτῆσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐκτησάμην**, παθ. αόρ. **ἐκτήθην**, παρ. **κέκτημαι** και **ἐκτημαι**, υπερσ. **ἐκεκτήμην** και **κεκτημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κτήμα, κατάκτησις, ἐπίκτητος, κτητικός, κτητέος, πολυκτῆμων, ἀκτῆμων, κτήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λαμβάνω, πορίζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀποβάλλω, ἀπόλλυμι.

δυνηθεῖμεν: παθ. αόρ. ευκτικ. του **δύναμαι** = μπορώ. Βλέπε πιο πάνω.

ἄλλως: επίρρημα τρόπου = διαφορετικά.

χρώμενοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μετχ. ενεστ. του **χρήομαι - ὦμαι** = χρησιμοποιώ, ἔχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρ. **ἐχρώμην**, μέλ. **χρήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐχρησάμην**. παθ. αόρ. **ἐχρήσθην**, παρ. **κέχρημαι**, υπερσ. **ἐκεχρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χρεία, χρέος, χρήσις, χρησιμός, χρήσιμος, χρηστός, καταχραστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἔχω, κτῶμαι.

ἦθεσιν: δοτ. πληθ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόκλιτου ουσιαστ. **ἦθος = ἦθους**. **Χρῶμαι τοῖς ἦθεσιν** = ἔχω τις συνήθειες.

ἐλάβομεν: αορ. β' οριστ. ενεργ. φωνής του **λαμβάνω** = αποκτώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρ. **ἐλάμβανον**, μέλ. **λήψομαι**, αόρ. β' **ἔλαβον**, παρ. **εἶληφα**, υπερσ. **εἰλήφειν / εἰληφώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λαβή, λαβίς, λῆψις, ἀνάληψις, κατάληψις, ληπτός, εὔληπτος, ληπτέον, ἀντιληπτέον, παραληπτέον, παραλήπτης, ἀσύλληπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰρῶ, δέχομαι, λῆψίν τινος ἔχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δίδωμι, χορηγῶ.

- ἀπωλέσαμεν:** αόρ. οριστ. φωνής του ἀπόλλυμι / ἀπολλύω = χάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἀπόλλυν / ἀπόλλυον, μέλ. ἀπολω̄, αόρ. ἀπόλεσα, παρκ. ἀπολολόλεκα, υπερσ. ἀπωλωλέκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξώλης, προώλης, ὄλεθρος, πανωλεθρία, ἀπώλεια.
- τοίνυν:** σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, επομένως.
- δέξασθαι:** απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του δέχομαι = δέχομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδεχόμεν, μέλ. δέξομαι, αόρ. ἐδεξάμην, παρκ. δέδεγμα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀποδοχή, διαδοχή, ὑποδοχή, παραδεκτέος, ἀποδεκτέον, προσδεκτέον, δοχεῖον, δεκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** λαμβάνω.
- δίδομένην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του δίδομαι = προσφέρωμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδιδόμεν, μέσ. μέλ. δώσομαι και παθ. μέλ. δοθήσομαι, μέσ. αόρ. β' ἐδόμην και παθ. αόρ. ἐδόθην, παρκ. δέδομαι, υπερσ. ἐδεδόμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παράδοσις, δόσις, δοτός, δότης, δῶρον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** παρέχω, προσφέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.
- πόλι:** δοτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσιαστ. πόλις - πόλεως = πόλη.
- συμφέρει:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του συμφέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. συνέφερον, μέλ. συνοίσω, αόρ. α' συνήνεγκα, αόρ. β' συνήνεγκον, παρκ. συνενήνοχα, υπερσ. συνενήνοχεν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀμφορεύς, φερνή, φόρος, φόρτος, σύμφορος, διάφορος, εὐφορος, φορῶ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, ἔχω, ὑπομένω, ὑφίσταμαι.
- δοκεῖτε:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του δοκέω -ω̄ = φαίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐδόκουν, μέλ. δόξω, αόρ. ἔδοξα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόξα, δόκησις, δοξάζω, δόκιμος, δοκιμή, δοκίμιον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἠγοῦμαι, δοξάζω, οἶμαι, νομίζω, ὑπολαμβάνω.
- μοί:** δοτ. ενικ. α' προσ. της προσωπικής αντων. ἐγώ - σύ - [οὔ: γενική] = εγώ.
- τάχιστα:** επιρρ. υπερθ. βαθμού. Βλέπε πιο πάνω.
- ἐκεῖθεν:** επίρρημα τόπου = από εκεί.
- καταμαθεῖν:** απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φωνής του καταμανθάνω = κατανοώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. κατεμάνθανον, μέλ. καταμαθήσομαι, αόρ. β' κατέμαθον, παρκ. καταμεμάθηκα, υπερσ. κατεμεμαθήρειν και καταμεμαθηκῶς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μάθησις, μάθημα, ἀμαθής, πολυμαθής, μαθητέον, μαθητεύω, ἀμάθητος.
- μᾶλλον:** επιρρ. ποσού συγκρ. βαθμού = περισσότερο. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. μᾶλα, συγκρ. μᾶλλον, υπερθ. μάλιστα.
- βούλομαι:** ενεστ. οριστ. του βούλομαι = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐβουλόμην και ἤβουλόμην, μέλ. βουλήσομαι, αόρ. ἐβουλήθην και ἤβουλήθην, παρκ. βεβούλημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, βουλητός, ἀβούλητος, βουλητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ποθῶ.
- μικρά:** αιτ. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. μικρός. Βλέπε πιο πάνω.
- προειπεῖν:** απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φωνής του προλέγω = μιλῶ εκ των προτέρων. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. προέλεγον, μέλ. προλέξω, προερῶ, αόρ. προέλεξα, προεῖπα,

- αόρ. β' **προεῖπον**, παρκ. **προεῖρηκα**, υπερσ. **προεῖρήκειν**, **προεῖρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: λέξις, λεκτός, ἀναντίλεκτος, ῥῆμα, ῥήσις, ῥήτωρ, ἀντίρρησις, ἔπος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀγορεύω, δημηγορῶ, λαλῶ, φάσκω, φημί.
- δέδοικα**: παρακειμ. με σημασία ενεστώτα του **δεῖδω** = φοβούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔδεδοίκειν** / **ἔδεδῖεν** [: υπερσ. με σημασία παραπατικού], μέλ. **δεῖσομαι**, αόρ. **ἔδεισα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δέος, ἄδεής, δειλός, δεισιδαίμων, δείμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ὀκνῶ, ὀρρωδῶ, πτήσσω, φοβοῦμαι, ἐν φόβῳ εἰμί.
- πολλοῖς**: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του ἀνόμαλου επιθ. **πολύς** = πολὺς. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἠ πλέων και πλείων, το πλέον και πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.
- ἐπιτιμᾶν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνῆς του **ἐπιτιμάω -ῶ** = κατακρίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπετίμων**, μέλ. **ἐπιτιμήσω**, αόρ. **ἐπετίμησα**, παρκ. **ἐπιτετίμηκα**, υπερσ. **ἐπετετιμήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τιμητός, ἀτίμητος, πολυτίμητος, τίμημα, τίμησις, τιμητής. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀτιμάζω.
- δόξω**: αόρ. υποτακτ. ενεργ. φωνῆς του **δοκέω -ῶ** φαίνομαι. Βλέπε πιο πάνω.
- τισί**: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της ἀόριστης αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τι** = κάποιος.
- προηρῆσθαι**: απαρέμφ. παρακειμ. μέσης φωνῆς του **προαιροῦμαι** = προτιμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **προηρούμην**, μέλ. **προαιρήσομαι**, παθ. μέλλ. **προαιρεθήσομαι**, αόρ. β' **προειλόμην**, παθ. αόρ. **προηρέθην**, παρκ. **προήρημαι**, υπερσ. **προηρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: αἵρεσις, ἀφαίρεσις, ἀναίρεσις, αἵρετός, διαιρετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: καταλαμβάναω, χειροῦμαι, αἵρεσιν ποιοῦμαι, ἐθέλω, ἐκλέγω, προτιμῶ.
- πόλεως**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου ουσιαστ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.
- κατηγορεῖν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνῆς του **κατηγορέω -ῶ** = κατηγορῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **κατηγόρουν**, μέλ. **κατηγορήσω - κατερῶ**, αόρ. **κατηγόρησα**, αόρ. β' **κατεῖπον**, παρκ. **κατηγόρηκα - κατεῖρηκα**, υπερσ. **κατηγορήκειν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Χρόνος [: χρόνος] σύγχρονος, διαχρονικός, διαχρονικότητα, χρόνος, χρονιά, χρονάκια, χρονιάζω, χρονίζω, χρονικό, χρόνιος, χρονογραφία, χρονογράφημα, χρονολογία. **Δύναμαι** [: δυναθειμεν]: δύναμη, δυναμώνω, ενδυναμώνω, δυνατός, αδύνατος, αδύναμος, παντοδύναμος, ισοδύναμος, ισοδυναμία, ισοδυναμώ, δυναμικός, παντοδυναμία. **Δηλόω-ῶ** [: δηλώσειν]: δηλώνω, διαδηλώνω, εκδηλώνω, υποδηλώνω, δήλωση, δηλωτικός, διαδήλωση, εκδήλωση, εκδηλωτικός. **Φυλάττω(σσω)** [: φυλαξάλοι]: φυλακή, αφύλακτος, φυλαχτό, φύλαξη, φυλάω, φυλάγω, φυλακίζω, φυλάκιο, φυλακισμένος, φυλακώνω, προφυλάγω, προφύλαξη, διαφύλαξη, προφυλακή, προφυλάκιση. **Ἐπιτιμάω-ῶ** [: ἐπιτιμᾶν]: τιμή, διατίμηση, υποτίμηση, τιμητικός, ἀτίμος, ατιμία, τιμῶ, ἀτίμητος, ατιμαστικός, υποτιμῶ.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἔστί: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει.

[ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔστί, υποτ. ἦ, ευκτ. εἶη, προστ. ἔστω, απαρ. εἶναι, μτχ. ὄν, -οὔσα, -όν.

ἄρχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἄρξεινι, ἀόρ. ἄρξει.

τυγχάνομεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐτυγχάνομεν, μέλ. τευξόμεθα, ἀόρ. β' ἐτύχομεν, πρκ. τετυχήκαμεν, υπερσ. τετυχηκότες, ἐτετυχήκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνομεν, υποτ. τυγχάνωμεν, ευκτ. τυγχάνοιμεν, προστ. -, απαρ. τυγχάνειν, μτχ. τυγχάνων, -ουσα, -ον.

γινώσκοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γνωσόμενοι, ἀόρ. β' γνόντες, πρκ. ἐγνωκότες.

καθισταμένης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστησομένης / κατασταθησομένης, ἀόρ. καταστησαμένης και αόρ. β' καταστάσης / κατασταθείσης, πρκ. καθεστηκυίας / καθεστώσης.

δυναίμεθα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δυνασοίμεθα, ἀόρ. δυναθείμεν / δυναθειμεν και δυνασθείμεν / δυνασθειμεν, παρκ. δεδυνημένοι εἶμεν ή εἵμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐδυνήθημεν και ἠδυνήθημεν, υποτ. δυναθῶμεν, ευκτ. δυναθείμεν / εἵμεν, προστ. -, απαρ. δυναθῆναι, μτχ. δυναθείς, -εἶσα, -έν.

καθίστασθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστήσεσθαι / κατασταθήσεσθαι, ἀόρ. καταστήσασθαι και αόρ. β' καταστήναι / κατασταθῆναι, πρκ. καθεστηκέναι / καθεστάναι.

οἶμαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ᾠόμην / ᾠμην, μέλ. οἰήσομαι, ἀόρ. ᾠήθην.

δηλοῦν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δηλώσειν, ἀόρ. δηλώσαι, πρκ. δεδηλωκέναι.

ἔσμεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἦμεν, μέλ. ἐσόμεθα, ἀόρ. β' ἐγενόμεθα, πρκ. γεγόναμεν, υπερσ. ἐγεγόνεμεν.

διαφυλάττειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. διαφυλάξειν, ἀόρ. διαφυλάξαι, πρκ. διαπεφυλαχέναι.

παρούσης: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρεσομένης, ἀόρ. β' παραγενομένης, πρκ. παραγεγονυίας.

κτᾶσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. κτήσεσθαι, ἀόρ. κτήσασθαι / κτηθῆναι, πρκ. κεκτήσθαι.

χρῶμενοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. χρῶσομενοι, ἀόρ. χρῶσάμενοι / χρῶσθέντες, πρκ. κερῶμενοι.

λαμβάνομεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἐλαμβάνομεν, μέλ. ληψόμεθα, ἀόρ. β' ἐλάβομεν, πρκ. εἰλήφαμεν, υπερσ. εἰλήφεμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐλάβομεν, υποτ. λάβομεν, ευκτ. λάβομεν, προστ. -, απαρ. λαβεῖν, μτχ. λαβών, -οὔσα, -όν.

ἀπόλλυμεν / ἀπολλύομεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ἀπόλλυμεν / ἀπωλλύομεν, μέλ. ἀπολοῦμεν, ἀόρ. ἀπωλέσαμεν, πρκ. ἀπολωλέκαμεν, υπερσ. ἀπωλωλέκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπωλέσαμεν, υποτ. ἀπολέσωμεν, ευκτ. ἀπολέσαμεν, προστ. -, απαρ. ἀπολέσαι, μτχ. ἀπολέσας, -ασα, -αν.

- δέχεσθαι:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. δέξεσθαι, ἀόρ. δέξασθαι, πρκ. δεδέχθαι.
- διδομένην:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. δωσομένην / δοθησομένην, ἀόρ. β´ δομένην / δοθεΐσαν, πρκ. δεδομένην.
- συμφέρει:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνέφερε, μέλ. συνοίσει, ἀόρ. β´ συνήνεγκε, πρκ. συνενήνοχε, υπερασ. συνενηνόχει.
- δοκεΐτε:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. έδοκεΐτε, μέλ. δόξετε, ἀόρ. έδόξατε.
- καταμανθάνειν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταμαθήσεσθαι, ἀόρ. β´ καταμαθείν, πρκ. καταμαμαθήκέναι.
- βούλομαι:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. [έ]ήβουλόμην, μέλ. βουλήσομαι, ἀόρ. [έ]ήβουλήθην, πρκ. βεβούλημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. βούλομαι, υποτ. βούλωμαι, ευκτ. βουλοίμην, προστ. -, απαρ. βούλεσθαι, μτχ. βουλόμενος -η, -ον.
- έδδοικα και δέδια:** [ΧΡΟΝ.] παρτ. έδδοΐκειν και έδεδίειν, μέλ. δείσομαι, ἀόρ. έδεισα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δέδοικα, υποτ. -, ευκτ. -, προστ. -, απαρ. δεδοικέναι / δεδιέναι, μτχ. δεδοικώς, -υΐα, -ός και δεδιώς, δεδιυΐα, δεδιός.
- έπιτιμᾶν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. έπιτιμήσειν, ἀόρ. έπιτιμήσαι, πρκ. έπιτετιμηκέναι.
- δοκῶ** [: υποτακτική]: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. δόξω. [ΕΓΚΛ.] οριστ. έδοξα, υποτ. δόξω, ευκτ. δόξαιμι, προστ. -, απαρ. δόξαι, μτχ. δόξας, -ασα, -αν.
- προαιρεΐσθαι:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. προαιρήσεσθαι / προαιρεθήσεσθαι, ἀόρ. β´ προελέσθαι / προαιρεθῆναι, πρκ. προρηῆσθαι.
- κατηγορεΐν:** [ΧΡΟΝ.] μέλ. κατηγορήσειν / κατερεΐν, ἀόρ. κατηγορήσαι, ἀόρ. β´ κατειπεΐν, πρκ. κατηγορηκέναι / κατειρηκέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

δίκαιος [: δίκη], **πολιτεΐα** [: πολιτεύω], **καθίσταμαι** [: κατά + ἵσταμαι], **ἀρχή** [: ἄρχω], **διαφυλάττω** [: διά + φυλάττω], **πάρειμι** [: παρά + εΐμι], **ἀπορία** [: ἄπορος], **συμφέρω** [: σύν + φέρω], **καταμανθάνω** [: κατά + μανθάνω], **προλέγω** [: πρό + λέγω], **έπιτιμῶ** [: έπί + τιμῶ], **προαιροῦμαι** [: πρό + αΐροῦμαι], **κατηγορῶ** [: κατήγορος].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. "Οτι μὲν οὖν οὐ δίκαιόν ἐστι τοὺς κρείττους τῶν ἡττόνων ἄρχειν: δευτ. ειδ. πρότ. αντικείμενο στη μετοχή **έγνωκότες** της κύριας πρότασης που ακολουθεί. **τοὺς κρείττους:** υποκ. στο **ἄρχειν:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **οὐ δίκαιόν ἐστι** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῶν ἡττόνων:** αντικ. στο **ἄρχειν.**

2. **ἐν ἐκείνοις τε τοῖς χρόνοις τυγχάνομεν ἐγνωκότες, καὶ νῦν ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ἡμῖν καθεστηκυίας:** κύρ. πρότ. κρίσης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **τυγχάνομεν** [: το ρῆμα της πρότασης] και στη μτχ. **ἐγνωκότες:** κατηγ. μτχ. από το τυγχάνομεν συνημμένη στο υποκείμενό του. **ἐν τοῖς χρόνοις:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **ἐκείνοις:** επιθ. προσδ. στο τοῖς χρόνοις. **νῦν:** επιρρ. προσδ. του χρόνου. **ἐπὶ τῆς πολιτείας:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **τῆς καθεστηκυίας:** επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο τῆς πολιτείας. **τῆς παρ' ἡμῖν:** επιθ. προσδ. στη μτχ. καθεστηκυίας. **παρ' ἡμῖν** [χωρίς το άρθρο **τῆς**]: εμπρόθ. προσδ. τόπου ἢ του πλησίον.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι κατηγορηματικές και οι επιρρηματικές μετοχές, όταν βρίσκονται σε πτώση ονομαστική, ἔχουν πάντα το ίδιο υποκείμενο με το ρῆμα της πρότασης στην οποία ανήκουν οι μετοχές αυτές.

3. **ὡς δ' οὐδ' ἂν δυνηθῆμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην καταστήσασθαι:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο απαρέμφατο **δηλώσειν** της κύριας πρότασης που ακολουθεῖ· η ειδική πρόταση βρίσκεται μπροστά από την κύρια, για να δηλωθεῖ **έμφαση**. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **οὐδ' ἂν δυνηθῆμεν** [: το ρῆμα της πρότασης, δυνητική ενκτική] και στο **καταστήσασθαι:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ρῆμα. **ταύτην:** επιθ. προσδ. στο **ἀρχήν:** αντικ. στο καταστήσασθαι.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι ειδικές προτάσεις που εισάγει ο σύνδεσμος **ὡς**, δε δηλώνουν πάντα γνώμη υποκειμενική· δηλώνουν γνώμη υποκειμενική, όταν εξαρτώνται από ρήματα που ἔχουν τη σημασία του **πειθω** ἢ του **διαβάλλω** [= συκοφαντώ] ἢ από **λεκτικά** ἢ από **αρνητικά λεκτικά** [: ἄρνούμαι, αντιλέγω κ.λπ.] ἢ από **λεκτικά με ἄρνηση** [: οὐ λέγω, οὐ φημί κ.λπ.].

4. **ταχέως οἶμαι δηλώσειν:** κύρια πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **οἶμαι** [: το ρῆμα της πρότασης] και στο **δηλώσειν** [: ταυτοπροσωπία]: αντικ. στο δοξαστικό αἶμαι. **ταχέως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

5. **ἦν γὰρ μετὰ μυρίων ταλάντων οὐχ οἰοί τ' ἦμεν διαφυλάξαι:** δευτ. αναφορική υποθετική πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἦμεν** [: το ρῆμα της πρότασης] και στο **φυλάξαι:** τελ. απαρέμφ. αντικ. στη δυνητική έκφραση οἰοί τ' ἦμεν. **μετὰ ταλάντων:** εμπρόθ. προσδ. μέσου. **μυρίων:** επιθ. προσδ. στο ταλάντων.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η φράση **οἷόν τ' ἐστί** [= είναι δυνατό] με υποκείμενο απαρέμφατο εἶναι απρόσωπη έκφραση. Η φράση **οἷός τ' εἰμί** [μπορῶ] με απαρέμφατο, είναι **δυνητική** έκφραση και το απαρέμφατο απ' αυτήν είναι τελικό και αντικείμενό της.

6. **πῶς ἂν ταύτην ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας κτήσασθαι δυνηθῆμεν, ἄλλως τε καὶ χρώμενοι τοῖς ἥθεσιν:** ευθεία ερωτηματική, μερικής ἀγνοίας, κύρ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἂν δυνηθῆμεν** [: το ρῆμα της πρότασης], στο **κτήσασθαι** [: ταυτοπροσωπία: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἂν δυνηθῆμεν] και στη μτχ. **χρώμενοι:** τροπ. μτχ. **ταύτην:** αντικ. στο κτήσασθαι. **ἐκ τῆς ἀπορίας:** εμπρόθ. προσδ. μέσου.

- τῆς παρουσίας: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο ἀπορίας. **τοῖς ἤθεσιν**: αντικ. στη μτχ. χρώμενοι.
7. **οὐχ οἷς ἐλάβομεν**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση στο ἤθεσιν της προηγούμενης πρότασης. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἐλάβομεν [: το ρήμα της πρότασης]. **οἷς**: δοτ. του μέσου. [αὐτήν: ενν.]: αντικ. στο ἐλάβομεν.
8. **ἀλλ' οἷς ἀπωλέσαμεν αὐτήν**;; δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη αναφορική. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἀπωλέσαμεν [: το ρήμα της πρότασης]. **αὐτήν**: αντικ. στο ἀπωλέσαμεν. **οἷς**: δοτ. του μέσου.
- ἦν [: εἰ] **οὐχ οἰοί τ' ἦν** [: υπόθ.] - **ἄν δυνηθεῖμεν** [: απόδ.]: λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την αναφορική υποθετική πρόταση· δηλώνει το **πραγματικό**.
9. **ὡς τοῖνυν οὐδέ δέξασθαι διδομένην τῇ πόλει συμφέρει**: δευτ. ειδ. πρό. αντικ. στο ἄν καταμαθεῖν της κύριας πρότασης που ακολουθεῖ· η ειδική πρόταση βρίσκεται μπροστά από την κύρια για να δηλωθεῖ **έμφαση**. [αὐτήν: ενν.]: υποκ. στη μτχ. **διδόμενην** [: εναντιωμ. μτχ.] και αντικείμενο στο **δέξασθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **οὐ συμφέρει** [: το ρήμα της πρότασης]. **τῇ πόλει**: δοτ. προσ. στο συμφέρει. [τῆν πόλιν: ενν.]: υποκ. στο δέξασθαι [: ετεροπροσωπία].
10. **δοκεῖτέ μοι τάχιςτ' ἄν ἐκείθεν καταμαθεῖν**: κύρ. πρότ. κρίσης. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **δοκεῖτε** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **καταμαθεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: ειδ. δυνητικό απαρέμφ. αντικ. στο δοκεῖτε. **μοι**: δοτ. του κρίνοντος προσώπου από το δοκεῖτε. **τάχιςτα**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **ἐκείθεν**: επιρρ. προσδ. κίνησης από τόπο [: μεταφορικά].
- ΠΡΟΣΞΕΕ**: Το **δοκεῖ** απαντά ἄλλοτε **ὡς προσωπικό** και ἄλλοτε **ὡς απρόσωπο** [στο γ' ενικό]. Και ὡς προσωπικό και ὡς απρόσωπο μπορεί να συνοδεύεται από απαρέμφατο και δοτική· αν είναι προσωπικό, το απαρέμφατο [συνήθως ειδικό και σπάνια τελικό] είναι **αντικείμενό** του και η δοτική είναι του **κρίνοντος προσώπου**.
- Αν είναι απρόσωπο, το απαρέμφατο είναι **υποκείμενό** του και η δοτική **απλή δοτική προσωπική**.
- Το ρήμα αυτό ὡς **προσωπικό** σημαίνει: νομίζω, ἔχω τη γνώμη, πιστεύω, σκέφτομαι, φαίνομαι.
- Ὡς **απρόσωπο**: α) **με ειδικό απαρέμφατο** σημαίνει: φαίνεται ὅτι [ελευθέρη μετάφραση ὡς προσωπικό = κρίνω, νομίζω]. β) **με τελικό απαρέμφατο** σημαίνει: φαίνεται καλό, φαίνεται εύλογο να [ελευθέρη μετάφραση ὡς προσωπικό σημαίνει = αποφασίζω να].
11. **μᾶλλον δέ καί περὶ τούτων βούλομαι μικρά προειπεῖν**: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **βούλομαι** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **προειπεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο βούλομαι. **μᾶλλον**: επιρρ. προσδ. ποσού. **περὶ τούτων**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **μικρά**: σύστ. αντικ. στο προειπεῖν.

- 12. δέδοικα γάρ:** κυρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο δέδοικα [: το ρήμα της πρότασης].
- 13. μή διά τό πολλοῖς ἐπιτιμᾶν δόξω τισί προηρηῆσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν:** δευτ. ενδοιαστική πρότ. αντικείμενο στο δέδοικα της κύριας πρότασης· εκφέρεται με υποτακτική [: δόξω], επειδή εξαρτάται από αρχτικό χρόνο [: δέδοικα] και δηλώνει φόβο προσδοκώμενο. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο δόξω [: το ρήμα της πρότασης] και στα απαρέμφατα: τό ἐπιτιμᾶν [: έναρθρο τελ. απαρέμφ.] - προηρηῆσθαι [: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δόξω] - κατηγορεῖν: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο προηρηῆσθαι. διά τό ἐπιτιμᾶν: εμπρόθ. προσδ. αιτίας. πολλοῖς: αντικ. στο ἐπιτιμᾶν. τισί: δοτ. προσ. του κρίνοντος προσώπου από το δόξω. τῆς πόλεως: αντικ. στο κατηγορεῖν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. οὐδ' ἄν δυνηθῆμεν... καταστήσασθαι:** Καταδικάζοντας ο Ισοκράτης κάθε είδους επεκτατισμό των συμπολιτών του φτάνει στο σημείο να υποστηρίξει ότι η Αθηνά δεν είναι πια η ηγέτιδα πόλη του παρελθόντος και γι' αυτό αδυνατεί να αναλάβει την ηγεμονία των Ελλήνων.
- 2. μετά μυρίων ταλάντων:** Πρόκειται για ένα πολύ μεγάλο ποσό, το οποίο η αθηναϊκή ηγεμονία στην εποχή του Περικλή διέθετε, αν κανείς λάβει υπόψη τα 6.000 αποταμιευμένα τάλαντα στην Ακρόπολη για τις ανάγκες του Πελοποννησιακού πολέμου. Εδώ βέβαια ο αριθμός των 10.000 ταλάντων είναι στρογγυλοποιημένος, για να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα εναντίον των επεκτατικών βλέψεων των Αθηναίων. Και είναι ως επιχείρημα πολύ λογικό· αφού δεν μπόρεσε η οικονομική ισχύς του παρελθόντος να στηρίξει την ηγεμονία, πώς είναι δυνατό τώρα να τη στηρίξει η οικονομική αδυναμία.
- 3. μυρίων ταλάντων - ἀπορίας:** Η ρητορική ερώτηση είναι στηριγμένη στην ισχυρή αντίθεση των οικονομικών πόρων του παρελθόντος και του παρόντος.
Επομένως είναι αδύνατον οι Αθηναίοι να αποκτήσουν ηγεμονία με τους λίγους οικονομικούς πόρους που διαθέτουν.
- 4. ἦθεσιν:** Εδώ ο ρήτορας καυτηριάζει τα σφάλματα της πολιτικής των Αθηναίων, στα οποία οφείλεται η απώλεια της ηγεμονίας. Έμμεσα καταγγέλλει τους συμπολίτες του πως είναι υπεύθυνοι για το χάσιμο της εξουσίας ένεκα της επεκτατικής τους πολιτικής [: π.χ. εκστρατεία στη Σικελία].

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο ρήτορας υποστηρίζει ότι και στα παλαιότερα χρόνια και τώρα με την ίδρυση της Αθηναϊκής ηγεμονίας οι Αθηναίοι είχαν θεωρήσει σωστό ότι δεν είναι δίκαιο οι ισχυρισμοί να εξουσιάζουν τους αδύνατους.

Ο Ισοκράτης όμως υποστηρίζει ότι δε θα μπορούσαν να κατακτήσουν την εξουσία του παρελθόντος, γιατί αφού δεν μπόρεσαν να τη διατηρήσουν, όταν ήταν πλούσιοι, είναι αδύνατον να την κατακτήσουν τώρα που είναι φτωχοί και σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο, όπως τότε που την έχασαν.

Επίσης ο Ισοκράτης πιστεύει ότι κι αν ακόμη προσφερθεί αυτή η εξουσία στους Αθηναίους, δε θα πρέπει να τη δεχτούν, γιατί δε συμφέρει την πόλη. Στη συνέχεια λέει ότι θα εκθέσει τα γεγονότα με τα οποία θα υποστηρίξει αυτή την άποψη, αλλά θα κάνει πρώτα κάποια εισαγωγή γι' αυτά έτσι, ώστε να μη θεωρηθεί από κάποιους ότι με το να επικρίνει πολλούς κατηγορεί την πόλη.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντιθέσεις:** κρείττους — ήττόνων • ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις — νῦν ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ἡμῖν καθεστηκυίας • διαφυλάξαι — κτήσασθαι • ἐλάβομεν — ἀπωλέσαμεν • μετὰ μυρίων ταλάντων — ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας.
2. **Υπερβατό:** *διὰ τό πολλοῖς ἐπιτιμᾶν.*
3. **Περίφραση:** τυγχάνομεν ἐγνωκότες.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

- Ερώτηση 1η:** Ποιο πρακτικό επιχείρημα χρησιμοποιεί ο Ισοκράτης εναντίον των επεκτατικών βλέψεων των Αθηναίων;
- Ερώτηση 2η:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: *τούς κρείττους, τῶν ήττόνων, ἐγνωκότες, τοῖς ήθεσιν, οἷς, διδομένην, μικρά, διὰ τό ἐπιτιμᾶν.*
- Ερώτηση 3η:** Τι είναι συντακτικά η λέξη *καταστήσασθαι*;
- α. απαρέμφατο της αναφοράς
 - β. απαρέμφατο του σκοπού
 - γ. αντικείμενο στο «ἄν δυνηθῆιμεν»
 - δ. υποκείμενο στο «ἄν δυνηθῆιμεν»
- Ερώτηση 4η:** *τούς κρείττους, τῶν ήττόνων, μάλλον:* Να γράψετε τους άλλους δύο βαθμούς.

Ερώτηση 5η: *τυγχάνομεν, κτήσασθαι, ἀπωλέσασθαι, δέδοικα:* **Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων.**

Ερώτηση 6η: **Να γράψετε τρία ομόρριζα στη νέα ελληνική για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:** *δυνηθείμεν, δέξασθαι, κατηγορείν.*

Ερώτηση 7η: **Να συμπληρώσετε τα κενά με ομόρριζα της λέξης *ἐλάβομεν*:**

- α. Ο έχει αλλάξει διεύθυνση κι έτσι δεν ποτέ αυτό το γράμμα.
- β. Αυτό το βιβλίο έχει απλό και περιεχόμενο.
- γ. Μετά το συμβάν, ο πραγματογνώμων έγραψε μια έκθεση.
- δ. Ψάξε στο λεξικό, στο “αποκορύφωμα”.
- ε. Η του δράστη έγινε αργά τη νύχτα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: **Στην αρχή της § 69 ο Ισοκράτης διατυπώνει μια ηθική αρχή διαχρονικής αξίας. Πόσο σεβαστή νομίζετε πως είναι η ηθική αυτή αρχή στη σύγχρονη διεθνή πολιτική;**

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης διατυπώνει στην αρχή της § 69 την άποψη ότι δεν είναι δίκαιο οι ισχυρότεροι να εξουσιάζουν τους ασθενέστερους. Η αρχή αυτή ήταν αναγνωρισμένη από το ηθικό δίκαιο των Αθηναίων· η δημοκρατία προϋπέθετε και την ισότητα καθώς και τη διακυβέρνηση από εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού. Την αρχή αυτή οι Αθηναίοι σέβονταν και στις σχέσεις τους με άλλες πόλεις, παρ' όλο που με τη σύσταση της δικής τους ηγεμονίας πολλές φορές ξεχνούσαν τους όρκους τους και έπαιρναν το ρόλο του εξουσιαστή.

Στη σύγχρονη διεθνή πολιτική, αν και υπάρχει η ανάγκη επιβολής του ηθικού δικαίου, ωστόσο η αρχή των λόγων του Ισοκράτη δεν εφαρμόζεται. Οι υπερδυνάμεις στηρίζονται στον πλούτο και στο σύγχρονο πολεμικό εξοπλισμό αδιαφορώντας για το δίκαιο των ασθενεστέρων λαών. Πρόκειται για την επικράτηση του ισχυρότερου με βάση τα συμφέροντα των τάξεων που εξουσιάζουν και την καταπάτηση των δικαιωμάτων των λαών των ανίσχυρων κρατών.

Ερώτηση 2η: **Πόσο πειστικό, κατά τη γνώμη σας, είναι το επιχείρημα ότι με ελάχιστα οικονομικά μέσα δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί κάποιος στόχος και μάλιστα εθνικός;**

Απάντηση:

Το επιχείρημα αυτό είναι αρκετά πειστικό, αφού για την επίτευξη ενός σημαντικού εθνικού στόχου, όπως είναι για παράδειγμα η διατήρηση μιας ηγεμονίας, δε φτάνει η θέληση· πρέπει να υπάρχει και ο ανάλογος πλούτος για πολλούς λόγους όπως:

α) Οι τυχόν πολεμικές προετοιμασίες απαιτούν εξοπλισμό και εφόδια τα οποία κοστίζουν αρκετά.

β) Οι άλλες πόλεις θα δέχονταν να συμμαχήσουν με την Αθήνα μόνο εφόσον ήταν ισχυρή δύναμη και μπορούσε να τους προσφέρει προστασία, πράγμα που εξαρτιόταν από την οικονομία.

γ) Μια πόλη που ακμάζει και ανάγεται σε υπερδύναμη μπορεί ευκολότερα να διεκδικήσει σεβασμό, πειθαρχία, φήμη και να προκαλέσει το φόβο στους αντιπάλους.

Ερώτηση 3η: Να επισημάνετε την υπερβολή που χρησιμοποιεί ο ρήτορας για να πείσει τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν τις προσπάθειες ηγεμόνευσης των Ελλήνων και να τη σχολιάσετε.

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης, για να πείσει τους Αθηναίους ότι πρέπει να παραιτηθούν από την ιδέα ανάκτησης της ηγεμονίας τους, χρησιμοποιεί μια υπερβολή. Λέει ότι δεν μπόρεσαν να διατηρήσουν την εξουσία όταν είχαν 10.000 τάλαντα –αρκετά υψηλό ποσό– και οι συνθήκες ήταν καλύτερες γι’ αυτούς.

Ο Ισοκράτης θέλει μ’ αυτόν τον τρόπο να αποδείξει την ανικανότητα που έδειξαν οι Αθηναίοι σε δύσκολες ώρες για την πόλη τους. Εξάλλου, σχήματα λόγου όπως αυτό της υπερβολής χρησιμοποιούνται συχνά στη ρητορική, προκειμένου να πειστούν οι ακροατές. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο αριθμός των 10.000 ταλάντων, που είναι στρογγυλοποιημένος και χρησιμοποιείται ως υπερβολή, έχει σκοπό να προκαλέσει ζωνχή εντύπωση στους ακροατές και να τους βάλει σε σκέψεις.

Ερώτηση 4η: Να αναγνωρίσετε γραμματικώς τις αντωνυμίες των παραγρ. 69-70 και να προσδιορίσετε το συντακτικό ρόλο καθεμιάς.

Απάντηση:

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

• **ἐκείνοις:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος, εκείνη, εκείνο / επιθετικός προσδιορισμός στο **τοῖς χρόνοις**.

• **ἡμῖν:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους α΄ πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ]** = εγώ, εσύ, [αυτού]. / **παρ’ ἡμῖν:** εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου.

• **τούτων:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός, αυτή, αυτό, **περί τούτων:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς.

• **οἴοι:** ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. **οἷος, οἷα, οἷον** = τέτοιος, -α, -ο που. / κατηγορούμενο στο [ἡμεῖς].

• **αὐτήν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός, αυτή, αυτό. / αντικείμενο στο **ἀπολέσαμεν**

• **μοι:** δοτ. ενικ. [β΄ τύπος] αρσ. γένους α΄ πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ]** = εγώ, εσύ, [αυτού]. / δοτική του κρίνοντος προσώπου.

• **τισί:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους της αόρ. αντων. **τίς, τί** = κάποιος. / δοτική του κρίνοντος προσώπου.

Ερώτηση 5η: τούς κρείττους: Να κλιθεί το επίθετο στα τρία γένη και στον ίδιο αριθμό.

Απάντηση:

	Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό και θηλυκό		Ουδέτερο
Ον.	οἱ	κρείττονες	τά κρείττονα ή κρείττω
Γεν.	τῶν	κρείττόνων	τῶν κρείτόνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	κρείττοσι	τοῖς κρείττοσι
Αιτ.	τούς, τάς	κρείττονας ή κρείττους	τά κρείττονα ή κρείττω
Κλητ.	ὦ	κρείττονες ή κρείττους	ὦ κρείττονα ή κρείττω

Ερώτηση 6η: α) *καθεστηκυίας*: Να γίνει χρονική αντικατάσταση και να κλιθεί ο παρακείμενος σ' όλες τις εγκλίσεις. β) *άπωλέσαμεν*: Να γραφεί το γ' ενικό και γ' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις ενεστώτα και αορίστου.

Απάντηση:

α)	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Οριστ.	καθισταμένης
Υποτ.	καταστησομένης / καταστηθησομένης
Ενκτ.	καταστηαμένης / καταστάσης
Προστ.	καθεστηκυίας

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

Οριστική		Υποτακτική	
καθέστηκα	καθεστήκω	καθεστηκώς, -νῖα, -ός	ᾶ
καθέστηκας	καθεστήκης	»	ῆς
καθέστηκα[ν]	καθεστήκη	»	ῆ
καθεστήκαμεν	καθεστήκωμεν	καθεστηκότες, νῖαι, -ότα	ᾶμεν
καθεστήκατε	καθεστήκητε	»	ῆτε
καθεστήκασι[ν]	καθεστήκωσι[ν]	»	ᾶσι[ν]

	Ενκτική		Προστακτική	
καθεστήκοιμι	καθεστηκώς, -νῖα, -ός	εἶην	καθεστηκώς, -νῖα, -ός	ἴσθι
καθεστήκοις	»	εἶης	»	ἔστω
καθεστήκοι	»	εἶη	καθεστηκότες, -νῖαι, -ότα	ἔστε
καθεστήκοιμεν	καθεστηκότες, -νῖαι, -ότα	εἶημεν	»	ἔστων
καθεστήκοιτε	»	ἢ εἶμεν		
		εἶητε		
		ἢ εἶτε		
καθεστήκοιεν	»	εἶησαν		
		ἢ εἶεν		

β) **ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ**

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

Οριστ.	ἀπολλύσι / ἀπολλύει	ἀπολλύασι / ἀπολλύουσι[ν]
Υποτ.	ἀπολλύῃ	ἀπολλύωσι[ν]
Ενκτ.	ἀπολλύοι	ἀπολλύοιεν
Προστ.	ἀπολλύτω / ἀπολλέτω	

ΑΟΡΙΣΤΟΣ

Οριστ.	ἀπόλεσε[ν]	ἀπόλεσαν
Υποτ.	ἀπολλύῃ	ἀπολλύωσι[ν]
Ενκτ.	ἀπολέσαι και ἀπολέσειε[ν]	ἀπολέσαιεν και ἀπολέσειαν
Προστ.	ἀπολεσάτω	ἀπολεσάντων και ἀπολεσάτωσαν.

Ερώτηση 7η: ὡς δ' οὐδ' ἄν δυνηθῆμεν... δηλώσειν: **Να γίνῃ συντακτικὴ ἀνάλυση.**

Απάντηση:

ὡς δ' ἄν δυνηθῆμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην καταστήσασθαι: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στο απαρέμφατο **δηλώσειν** τῆς κύριας πρότασης που ακολουθεῖ· ἡ ειδικὴ πρόταση βρῖσκεται μπροστὰ ἀπὸ τὴν κύρια, γιὰ νὰ δηλωθεῖ **ἐμφαση**. [**ἡμεῖς:** ενν.]: υποκ. στο **οὐδ' ἄν δυνηθῆμεν** [: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης, δυνητικὴ ευκτική] καὶ στο **καταστήσασθαι:** τελ. απρομφ. αντικ. στο ρῆμα. **ταύτην:** επιθ. προσδ. στο **ἀρχήν:** αντικ. στο καταστήσασθαι.

ταχέως οἶμαι δηλώσειν: κύρια πρότ. κρίσις [**ἐγώ:** ενν.]: υποκ. στο **οἶμαι:** [: τὸ ρῆμα τῆς πρότασης] καὶ στο **δηλώσειν** [: ταυτοπροσωπία]: αντικ. στο δοξαστικὸ οἶμαι.

Ερώτηση 8η: δόξω: **Να χαρακτηρίσετε τὴν πρόταση στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ ρ. καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἐγκλίση.**

Απάντηση:

μὴ διὰ τὸ ... κατηγορεῖν: δευτερεύουσα ενδοιαστικὴ πρόταση· ἐκφέρεται με υποτακτικὴ ἐγκλίση γιὰτὶ δηλώνει φόβο προσδοκώμενο.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Ἰσοκράτης, προκειμένου νὰ αποθαρρύνῃ τὶς ἐπεκτατικὲς βλέψεις τῶν Ἀθηναίων, χρησιμοποιεῖ ἓνα ἐπιχείρημα πρακτικῆς φύσεως. Λέει δηλαδὴ ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ηγεμονίας απαιτεῖ μεγάλη οικονομικὴ ἄνεση, τὴν ὁποία δε διαθέτει ἡ πόλις. Γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὸ ἐπιχείρημά του προσθέτει πὼς οὔτε ἡ οικονομικὴ ἰσχὺς του παρελθόντος βοήθησε στὴ στήριξη τῆς ηγεμονίας. Ο ἀριθμὸς τῶν 10.000 ταλάντων που ἀναφέρει ὁ ρήτορας εἶναι στρογγυλοποιημένος γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς ἀκλόνητο ἐπιχείρημα.

2η: **τούς κρείττους:** υποκειμένο στο “ἄρχειν”, **τῶν ἡττόνων:** αντικείμενο στο “ἄρχειν”, **ἐγνωκότες:** κατηγορηματικὴ μτχ. ἀπὸ τὸ ρ. “τυγχάνομεν”, **τοῖς ἡθεῖσι:** αντικείμενο στὴ μτχ. “χρόμενοι”, **οἷς:** δοτικὴ του μέσου, **διδόμενην:** ἐναντιωματικὴ μτχ. **μικρὰ:** σύστοιχο ἀντικείμενο στο “προειπεῖν”, **διὰ τὸ ἐπιτιμᾶν:** ἐμπρόθ. προσδ. τῆς αἰτίας.

3η: Σωστὴ εἶναι ἡ γ ἐπιλογή.

4η: τούς ἀγαθοὺς – τούς κρείττους – τούς κρατίστους / τῶν μικρῶν – τῶν ἡττόνων – ἥκιστα (ἐπιρρ.) / μάλα – μᾶλλον – μάλιστα.

5η: **ενεστ.** τυγχάνω, **πρτ.** ἐτύγχανον, **μελ.** τεύξομαι, **ἀόρ.** β' ἔτυχον, **πρκ.** τετύχηκα, **υπερσ.** τετυχηκῶς ἦν / **ενεστ.** κτάομαι - ὦμαι, **πρτ.** ἐκτώμην, **μέλ.** κτήσομαι, **παθ.** μέλλ. κτηθήσομαι, **ἀόρ.** ἐκτησάμην, **παθ.** ἀόρ. ἐκθήθην, **πρκ.** κεκτημαι καὶ ἔκτημαι, **υπερσ.** ἐκεκτήμην καὶ κεκτημένος ἦν / **ενεστ.** ἀπόλλυμι καὶ ἀπολλύω, **πρτ.** ἀπόλλυν καὶ ἀπόλλυον, **μέλ.** ἀπολω, **ἀόρ.** ἀπόλεσα, **πρκ.** ἀπολώλεκα, **υπερσ.** ἀπωλελέκειν / **ενεστ.** δέδοικα (πρκ. με σημασία ενεστ.) καὶ δίδω, **πρτ.** ἐδεδοίκειν (υπερσ. με σημασία πρτ.) καὶ ἐδεδίειν, **μέλ.** δείσομαι.

6η: **δυνηθῆμεν:** ἀδύνατος, δύναμη, δυνάστης, **δέξασθαι:** ἀποδοχὴ, ἀποδέκτης, παραδεκτός, **κατηγορεῖν:** ἀγόρευση, δικηγόρος, συνήγορος.

7η: **α.** παραλήπτῃς, ἔλαβε, **β.** εὐλήπτο, **γ.** περιληπτικὴ, **δ.** λήμμα, **ε.** σύλληψη.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 133-135

*Μέτρα για να επανορθωθεί
η κατάσταση της πόλης.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

133. Ἐξ ὧν

ἄν ἐπανορθώσαιμεν
τά τῆς πόλεως
καί ποιήσαιμεν βελτίω,
ἔστιν πρῶτον μὲν
ἦν περί τῶν κοινῶν
ποιώμεθα συμβούλους τοιούτους
οἷους περ ἄν βουλευθεῖμεν
εἶναι ἡμῖν
περί τῶν ἰδίων,
καί παυσώμεθα νομίζοντες

τούς συκοφάντας εἶναι
δημοτικούς
τούς δέ καλοὺς κἀγαθοὺς
τῶν ἀνδρῶν
[εἶναι] ὀλιγαρχικούς,
γόντες
ὅτι φύσει
οὐδέϊς τούτων
ἐστὶν οὐδέτερον,
βούλονται [ἕκαστοι]
καθεστάναι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Από κείνα [δηλαδή τα μέτρα ή τους
τρόπους] με τα οποία
μπορούμε να επανορθώσουμε
τα πράγματα [ή την κατάσταση] της πόλης
και να τα κάνουμε καλύτερα,
είναι πρώτον,
αν για τις δημόσιες υποθέσεις
χρησιμοποιήσουμε συμβούλους τέτοιους,
τους οποίους ακριβώς θα θέλαμε
να έχουμε εμείς [ή να υπάρχουν σε μας]
για τις ιδιωτικές μας υποθέσεις
και [αν] σταματήσουμε να έχουμε τη
γνώμη
ότι οι συκοφάντες είναι
φίλοι του λαού
και [ότι] οι καλοί κι έντιμοι από
τους άνδρες
[είναι] ὀλιγαρχικοί,
έχοντας υπόψη μας
ότι εκ φύσεως
κανένας απ' αυτούς
δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο,
αλλά [ο καθένας] θέλει
να επικρατεί

ταύτην τήν πολιτείαν	αυτό το πολίτευμα
ἐν ἧ δ' ἄν ἕκαστοι τιμῶνται·	στο οποίο ο καθένας εκτιμάται·
134. δεύτερον δ'	δεύτερον,
ἦν ἐθελήσωμεν	αν θελήσουμε
χρησθαι τοῖς συμμάχοις ὁμοίως	να μεταχειριζόμαστε τους συμμάχους
	[μας] ὅμοια,
ὥσπερ [χρώμεθα] τοῖς φίλοις	ὅπως ακριβῶς [μεταχειριζόμαστε] τους φίλους [μας]
καί μὴ ἀφιῶμεν αὐτονόμους	και δεν [τους] αφήνουμε αυτόνομους
λόγω μὲν,	με τα λόγια,
ἔργῳ δέ	με τα ἔργα ὁμως
ἐκδιδῶμεν αὐτοῦς τοῖς στρατηγοῖς	τους παραδίνουμε στους στρατηγούς [μας]
ποιεῖν	για να τους κάνουν
ὅ,τι ἄν βούλωνται,	ὅ,τι θέλουν,
μηδὲ ἐπιστατῶμεν αὐτῶν	και [αν] δεν ἔχουμε την εποπτεία τους
δεσποτικῶς ἀλλὰ συμμαχικῶς,	με τρόπο τυραννικό, ἀλλὰ συμμαχικό,
καταμαθόντες ἐκεῖνο,	αφού καταλάβουμε καλά ἐκεῖνο,
ὅτι ἐσμέν κρείττους	ὅτι δηλαδή εἴμαστε πιο ἰσχυροί
μῖα μὲν ἐκάστης τῶν πόλεων	ἀπὸ κάθε μια πόλη χωριστά,
ἦττους δέ [ἐσμεν] ἀπασῶν·	ἐνώ [εἴμαστε] κατώτεροι ἀπ' ὅλες μαζί·
135. τρίτον,	τρίτον,
ἦν μηδὲν ἠγήσθε	αν δε θεωρεῖτε τίποτε
περὶ πλείονος,	σπουδαιότερο,
μετά γε τήν εὐσέβειαν	ὑστερα βέβαια ἀπὸ την εὐσέβεια
περὶ τοὺς θεοὺς,	προς τους θεοὺς,
τοῦ εὐδοκιμεῖν	ἀπὸ το να εἰσθε δημοφιλεῖς
παρὰ τοῖς Ἑλλησιν·	στους Ἑλληνας·
τοῖς γάρ οὕτω διακειμένοις	γιατί σε ὅσους ἔχουν αυτές τις διαθέσεις
ἐκόντες [οἱ ἄνθρωποι]	με τη θέλησή του [οἱ ἄνθρωποι]
διδόασιν	δίνουν
καί τὰς δυναστείας	καί τις ἐξουσίες
καί τὰς ἡγεμονίας.	και τις ἡγεμονίες.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα*

ἔστιν: οριστ. ενεστ. του εἰμί = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγονώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

ὄν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. ὅς, ἦ, ὅ = ο οποίος, εκείνος που.

ἐπανορθώσαιμεν: αορ. ευκτ. ενεργ. φωνής του ἐπανορθόω -ῶ = επανορθώνω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἐπηνόθουν, μέλ. ἐπανορθώσω, αόρ. ἐπηνόρθωσα.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐπανόρθωμα, ἐπανόρθωσις, ἐπανορθωτής, ἐπανορθωτικός.

πόλεως: γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόκλητου ουσ. πόλις - πόλεως = πόλη.

βελτίω: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους β' τύπου συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. ἀγαθός = καλός. **ΒΑΜΟΙ:** θετ. ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν, συγκρ. ὅ, ἦ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὅ, ἦ βελτίων, τό βέλτιον / ὅ, ἦ κρείττων, τό κρείττον / ὅ, ἦ λῶων, τό λῶων, υπερθ. ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον.

ποιήσαιμεν: αόρ. ευκτ. ενεργ. φωνής του ποιέω -ῶ = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐποίουν, μέλ. ποιήσω, αόρ. ἐποίησα, παρκ. πεποίηκα, υπερσ. ἐπεποιήκειν.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ποιητής, ποιήσις, ποίημα, χειροποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοῶ, ἐπιτελῶ, κατασκευάζω, πράττω.

πρῶτον: επίρρ. χρόνου = πρώτον. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. [πρό], συγκρ. πρότερον, υπερθ. πρῶτον.

συμβούλους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. σύμβουλος - συμβούλου = σύμβουλος.

ποιώμεθα: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του ποιέομαι -οῦμαι = κάνω, χρησιμοποιώ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. ἐποιούμην, μέσ. μέλ. ποιήσομαι, παθ. μέλ. ποιηθήσομαι, μέσ.

αόρ. ἐποιησάμην, παθ. αόρ. ἐποιήθην, παρκ. πεποίημαι, υπερσ. ἐπεποιήμην.

Βλέπε πιο πάνω.

τοιούτους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο(ν) = τέτοιος.

κοινῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. κοινός, -ή, -όν = δημόσιος. Στον πληθ. τά κοινά = οι δημόσιες υποθέσεις.

οἴους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αναφορ. αντων. οἴος, οἴα, οἶον = τέτοιος που.

πέρ: εγκλητικό μόριο = ακριβώς.

ιδίων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἴδιος, -ία, -ον** = ιδιωτικός.

ΒΑΘΜΟΙ: θετ. **ἴδιος, -α, -ον**, συγκρ. **ἰδιαίτερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἰδιαίτατος, -η, -ον**.

ΠΡΟΣΞΕ: Στον πληθ. **τά ἴδια** = οι ιδιωτικές υποθέσεις.

ἡμῖν: δοτ. πληθ. α΄ προσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ = γενική] = εγώ.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθητικού **εἶμι** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω.

βουληθεῖμεν: παθ. αόρ. ευκτ. του **βούλομαι** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην** και **ἤβουλόμην**, μέλ. **βουλήσομαι**, αόρ. **ἐβουλήθην** και **ἤβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, βουλητός, ἀβούλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ποθῶ.

πανσώμεθα: αόρ. υποτ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπανόμην**, μέσ. μέλ. **παύσομαι**, παθ. μέλλ. **παυθήσομαι** και **πανσθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπαύθην** και **ἐπαυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπαύσθην**, παρκ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **ἐπεπαύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παῦλα, ἀνάπαυλα, ἄπανστος, πανστέον, ἀνάπανσις, κατὰπανσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** τελευτῶ, παῦλαν ἔχω τινός. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄρχομαι.

δημοτικούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **δημοτικός** = φίλος του λαού. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **δημοτικός, -ή, -όν**, συγκρ. **δημοτικότερος, -α, -ον**, υπερθ. **δημοτικότατος, -η, -ον**.

νιμίζοντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. του **νομίζω** = έχω τη γνώμη. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνόμιζον**, μέλ. **νομῶ**, αόρ. **ἐνόμισα**, παρκ. **νενόμικα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** νόμισμα, νομιστός, νομιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοκῶ, ἠγοῦμαι, οἶομαι, ὑπολαμβάνω, φρονῶ.

συκοφάντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **συκοφάντης - συκοφάντου** = συκοφάντης.

ὀλιγαρχικούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὀλιγαρχικός, -ή, -όν** = ολιγαρχικός.

καλούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **καλός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **καλός, -ή, -όν**, συγκ. **ὁ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον**, υπερθ. **κάλλιστος, -η, -ον**.

κάγαθούς [: **καί ἀγαθούς** → **κράση**]: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀθαγός, -ή, ὄν** = καλός, ενάρετος. Βλέπε πιο πάνω.

ἀνδρῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου υγρόκλητου συγκοπτόμενου ουσ. **ἀνήρ - ἀνδρός** = άντρας.

ΠΡΟΣΞΕ: Το όνομα **ἀνήρ** ανήκει στα συγκοπτόμενα υγρόληκτα της γ΄ κλίσης που είναι διπλόθεμα. Λέγεται συγκοπτόμενο, γιατί συγκόπτει[(δηλ. αποβάλλει] το ε από το ασθενές θέμα στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και σε όλες του πληθυντικού και αναπτύσσει ένα δ ανάμεσα στα ν και ρ (ανδρ) για τη διευκόλυνση της προσφοράς. Στη γενική και δοτική του ενικού καθώς και στη γενική του πλη-

θυντικού τονίζεται στη λήγουσα: **ἄνδρός - ἀνδρί - ἀνδρῶν**. Στην κλητική του ενικού αναβιβάζει τον τόνο της ονομαστικής στην προηγούμενη συλλαβή: ὁ ἀνήρ [: **ὦ ἄνερ**]. **ΚΛΙΣΗ** του ουσιαστικού: **Ενικός**: ὁ ἀνήρ, τοῦ ἀνδρός, τῷ ἀνδρί, τόν ἄνδρα, ὦ ἄνερ. **Πληθυντικός**: οἱ ἄνδρες, τῶν ἀνδρῶν, τοῖς ἀνδράσι(ν), τοὺς ἄνδρας, ὦ ἄνδρες.

γνόντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. αορ. β' του **γιγνώσκω** = γνωρίζω, έχω υπόψη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐγίγνωσκον**, μέλ. **γνώσομαι**, αόρ. β' **ἔγνων**, παρκ. **ἔγνωκα**, υπερσ. **ἐγνώκειν** και **ἐγnowκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γνώμων, γνώμη, γνώσις, γνωστός, ἄγνωστος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐπίσταμαι, οἶδα, κρίνω, φρονῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἄγνωῶ.

φύσει: δοτ. ενικ. θηλ. γένους τους τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **φύσις - φύσεως** = φύση.

οὐδείς: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.

οὐδέτερον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον** = ούτε ο ένας ούτε ο άλλος.

τούτων: γεν. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός, αυτή, αυτο.

ἔστιν: Βλέπε πιο πάνω.

ἦ: δοτ. ενικ. θηλ. γένους της αναφορ. αντων. **ὅς, ἣ, ὃ** = ο οποίος, αυτός που.

ἕκαστοι: ονομ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον** = ο καθένας από τους πολλούς.

τιμῶνται: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του **τιμάομαι -ῶμαι** = εκτιμῶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐτιμῶμην**, μέσ. μέλ. **τιμήσομαι**, παθ. μέλλ. **τιμηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐτιμησάμην**, παθ. αόρ. **ἐτιμήθην**, παρκ. **τετίμημαι**, υπερσ. **ἐτετιμήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τιμητός, ἀτίμητος, πολυτίμητος, τίμημα, τιμητής, τιμητικός.

βούλονται: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **βούλομαι** = θέλω. Βλέπε πιο πάνω.

καθεστάναι: β' τύπος απαρέμφ. παρκμ. του **καθίσταμαι** = επικρατώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **καθιστάμην**, μέσ. μέλ. **καταστήσομαι** και παθ. **κατασταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **κατεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. **κατέστην**, παθ. αόρ. **κατεστάθην**, παρκ. **καθέστηκα**, υπερσ. **καθεστήκειν** και **καθειστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἰστός, σταθμός, στάσις, στήλη, σταθερός, κατάστασις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐγείρω, ἰδρύω, ὀρθῶ, τάπτω.

πολιτεῖαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **πολιτεία - πολιτείας** = πολιτεύμα.

δεύτερον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του τακτικού αριθμ. επιθ. **δεύτερος, -α, -ον** = δεύτερος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η λέξη **δεύτερον** εδώ έχει επιρρηματική σημασία και τίθεται σε αντιδιαστολή με το **πρώτον** της § 133.

ἐθελήσωμεν: αόρ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ἐθέλω / θέλω** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤθελον**, μέλ. **ἐθελήσω, θελήσω**, αόρ. **ἤθελησα**, παρκ. **ἠθέληκα**, υπερσ. **ἠθελήκειν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἐθελοντής, ἐθελούσιος, θέλησις, θεληματικός, ἀθέλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, ἐπιθυμῶ, γλίχομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀπεχθάνομαι, μισῶ.

χρηῶσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **χρήομαι -ῶμαι** = μεταχειρίζομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐχρώμην**, μέλ. **χρήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐχρησάμην**, παθ. αόρ. **ἐχρήσθην**, παρκ. **κέχρημαι**, υπερσ. **ἐκεχρήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χρεία, χρέος, χρῆμα, χρῆσις, χρησιμός, χρήσιμος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἔχω, κτῶμαι.

συμμάχοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ σύμμαχος, τό σύμμαχον** = σύμμαχος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το επιθ. **σύμμαχος** τίθεται και ως ουσιαστικό με την ίδια σημασία.

ὁμοίως: επίρρ. τρόπου = ὁμοια, με τον ἴδιον τρόπο.

ὥσπερ: επίρρ. τρόπου = ὅπως ακριβῶς.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το επίρρ. **ὥσπερ** προήλθε από την ένωση του αναφορ. επιρρ. **ὥς** και του εγκλιτικού μορίου **πέρ**, το οποίο επιτείνει τη σημασία του **ὥς**.

φίλοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **φίλος** = φίλος. **ΒΑΘΜΟΙ:**

θετ.: **φίλος, -η, -ον**, συγκρ.: **φίλτερος, -α, -ον** και **μᾶλλον φίλος, -η, -ον**, υπερθ.: **φίλτατος, -η, -ον** και **μάλιστα φίλος, -η, -ον**.

• Στα παραθετικά συνηθέστεροι είναι οι περιφραστικοί τύποι.

λόγῳ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **λόγος - λόγου** = λόγος, τα λόγια.

αὐτονόμους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ αὐτόνομος, τό αὐτόνομον** = αὐτόνομος.

ἀφιῶμεν: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ἀφήμι** = αφήνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀφίην**, μέλ. **ἀφήσω**, αόρ. β' **ἀφήκα**, παρκ. **ἀφεῖκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἄνεσις, ἄφρσις, ἔφρσις, σύνεσις, ἐφέτης, χειραφέτησις, συνेतός, ἔνεσις.

στρατηγοῖς: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **στρατηγός - στρατηγοῦ** = στρατηγός.

αὐτούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό** = αὐτός.

ὅτι [ἢ ὅ,τι]: αιτ. ενικ. ουδεν. γένους της αναφ. αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** = ὅποιος.

βούλωνται: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του **βούλομαι** = θέλω. Βλέπε πιο πάνω.

ποιεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ποιέω -ῶ** = κάνω. Βλέπε πιο πάνω.

ἐκδιδῶμεν: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ἐκδίδωμι** = παραδίδω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ.

ἐξεδίδουν, μέλ. **ἐκδώσω**, αόρ. β' **ἐξέδωκα**, παρκ. **ἐκδέδωκα**, υπερσ. **ἐξεδεδόκειν** και **ἐκδεδωκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, δότης, προδότης, ἐκδοσις, μεταδοτικός.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** λαμβάνω, κρατῶ.

δεσποτικῶς: επίρρ. τρόπου = με τρόπο τυραννικό.

συμμαχικῶς: επίρρ. τρόπου = με τρόπο συμμαχικό.

αὐτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

ἐπιστατῶμεν: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ἐπιστατέω -ῶ** = έχω την εποπτεία.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐπεστάτουν**, μέλ. **ἐπιστατήσω**, αόρ. **ἐπεστάτησα**, παρκ. **ἐπεστάτηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιστατητέον.

ἐκεῖνο: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος.

καταμαθόντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. αορ. β' του **καταμανθάνω** = καταλα-

βαίνω καλά. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατεμάνθανον**, μέλ. **καταμαθήσομαι**, αόρ. β' **κα-**

τέμαθον, παρκ. **καταμεμάθηκα**, υπερσ. **κατεμεμαθήκειν** και **καταμεμαθηκώς ἦν**.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ: μάθησις, μαθητής, μάθημα, ἀμαθής, πολυμαθής, μαθητεύω, ἀμάθητος.

μῆς: γεν. ενικ. θηλ. γένους του ἀπόλυτου αριθμ. επιθ. **εἷς, μία, ἓν** = ένας, μία, ένα.

ΚΛΙΣΗ

	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
Ον.	εἷς	μία	ἓν
Γεν.	ένός	μῆς	ένός
Δοτ.	ένί	μῆ	ένί
Αιτ.	ένα	μίαν	ἓν

ἐκάστης: γεν. ενικ. θηλ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντων. **ἕκαστος, ἐκάστη**,

ἕκαστον = ο καθένας ἀπό τους πολλούς.

κρείττους: ονομαστ πληθ. αρσ. γένους β' τύπου συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου

επιθ. **ἀγαθός** = καλός, ισχυρός. Βλέπε πιο πάνω.

ἐσμέν: ενεστ. οριστ. του βοηθητικού **εἰμί** = είμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ἀπασῶν: γεν. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **ἅπασα, ἅπασα**,

ἅπαν = ὅλος.

ἦττους: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους β' τύπου του συγκρ. βαθμού του δευτερόκλι-

του επιθ. **μικρός** = μικρό. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μικρόν, -ά, -όν**, συγκρ. **μικρότερος, -**

α, -ον / ὅ, ἡ ἐλάττων, τό ἐλάττων / ὅ, ἡ ἦττων, τό ἦττων, υπερθ. **μικρότατος, -η,**

-ον / ἐλάχιστος, -η, -ον / ἦμιστα [επίρρ.].

τρίτον: ονομαστ. ενικ. ουδετ. γένους του τακτικού αριθμ. επιθ. **τρίτος, -η, -ον** = τρί-

τος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η λέξη **τρίτον** ἔχει εδώ επιρρηματική σημασία και τίθεται σε αντιδια-

στολή με τα **πρῶτον** της § 133 και **δεύτερον** της § 134.

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντων. **μηδεῖς, μηδεμία**,

μηδέν = κανένας.

πλείονος: γεν. ενικ. ουδετ. γένους του συγκρ. βαθμού του ανωμάλου επιθ. **πολύς** = πολύς. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλείον**, ύπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.

ἡγήσθε: ενεστ. υποτ. μέσης φωνής του **ἡγέομαι -οὔμαι** = θεωρώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἡγούμην**, μέλ. **ἡγήσομαι** [και παθ. ἡγηθήσομαι: μετγν], αόρ. **ἡγησάμην**, παθ. αόρ. **ἡγήθην**, παρκ. **ἡγήμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: εισηγητής, ἡγήτωρ, ἡγεμών, ἡγημα, ἡγητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄρχω, ἡγεμονεύω, ἔπομαι, δοκῶ, δοξάζω, οἶμαι.

περί πλείονος ἡγούμαι = θεωρώ σπουδαιότερο.

μετά: κύρια πρόθεση = μαζί με, ύστερα.

θεούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **θεός - θεοῦ** = θεός.

εὐσέβειαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **εὐσέβεια - εὐσεβείας** = ευσεβεια.

Ἑλλησιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτίκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **Ἑλλην - Ἑλληνος** = Ἑλληνας.

εὐδοκιμεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **εὐδοκιμέω -ῶ** = εἶμαι δημοφιλής. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἠὺδοκίμουν / εὐδοκίμουν**, μέλ. **εὐδοκιμήσω**, αόρ. **ἠὺδοκίμησα / εὐδοκίμησα**, παρκ. **ἠὺδοκίμηκα / εὐδοκίμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: εὐδοκιμησις, εὐδοκία, εὐδοκουμένως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: διαπρέπω, ἐπαινοῦμαι, εὐδοξῶ, ὑπερέχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀδοξῶ, κακοδοξῶ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το ρήμα **εὐδοκιμῶ** ανήκει στα παρασύνθετα με α' συνθετικό το επίρρ. **εὔ** και παίρνει πιο **σπάνια** αύξηση και αναδιπλασιασμό σε **ἠὺ**, ενώ συνήθως το **εὐ** παραμένει.

οὔτω: επίρρ. τρόπου = έτσι.

διακειμμένοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μητ. ενεστ. μέσης φωνής του **διάκειμαι** = ἔχω κάποιες διαθέσεις. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **διεκίμην**, μέλ. **διακείσομαι**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **διάκειμαι** είναι ενεστ. με σημασία παρκ. του **διατίθεμαι** και το **διακίμην** παρτ. με σημασια υπερσ.

ἐκόντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου επιθ. [κανονικά είναι μετοχή ρήματος που δε χρησιμοποιείται] **ἐκόν, ἐκοῦσα, ἐκόν** = με τη θέλησή του.

δυναστείας: ονομ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δυναστεία - δυναστείας** = εξουσία.

ἡγεμονίας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἡγεμονία - ἡγεμονίας** = ηγεμονία.

διδάσιν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **δίδωμι** = δίνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐδίδουν**, μέλ. **δώσω**, αόρ. β' **ἔδωκα**, παρκ. **δέδωκα** και **δεδωκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δόσις, δοτός, δότης, δῶρον, προδότης, ἔκδοσις, μεταδοτικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω,. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: δέχομαι, λαμβάνω, κρατῶ.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Κοινός [: κοινῶν]: ανακοίνωση, ανακοινώνω, κοινός, συγκοινωνία, εποικωνο-
νία, κοινωνία, κοινωνικός, κοινωνικότητα, κοινωνιολόγος, κοινωνιολογία, κοι-
νωνισμός, κοινωνώ, κοινωφελής, συγκοινωνιακός. **Συκοφάντης** [: συκοφάντας]:
συκοφαντικός, συκοφάντης, συκοφαντία, συκοφαντώ, σύκο, συκιά, συκοπερίβο-
λο. **Ἐπιστατῶ** [: ἐπιστατῶμεν]: επιστάτης, επιστατώ, επιστασία, στάση, κατάστα-
ση, περίσταση, σύσταση, ασταθής, σταθερός, ανάστημα, άστατος, διάστημα, απο-
στασία. **Ἡγέομαι-οὔμαι** [: ἡγήσθε]: διηγούμαι, διήγηση, εξηγούμαι, εξήγηση, ει-
σηγούμαι, εισήγηση, εισηγητής, ηγεμόνας, ηγεμονία, ηγεμονεύω, εισηγητικός.
Εὐδοκιμέω-ῶ [: ευδοκιμείν]: ευδοκίμηση, ευδοκιμῶ, ευδόκιμος. **Δίδωμι** [: διδό-
σιν]: δόση, διάδοση, μετάδοση, απόδοση, επίδοση, παράδοση, έκδοση, δώρο, εκ-
δότης, φωτοδότης, δόσιμο, προδοσία.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἐπανορθοῖμεν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐπανορθώσοιμεν, ἄορ. ἐπανορθώσαιμεν. [ΕΓΚΛ.]
οριστ. ἐπανορθώσαμεν, υποτ. ἐπανορθώσωμεν, ευκτ. ἐπανορθώσαιμεν, προστ.
-, απαορ. ἐπανορθῶσαι, μηχ. ἐπανορθώσας, -ασα, -αν.

ποιοῖμεν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιήσοιμεν, ἄορ. ποιήσαιμεν, προκ. πεποιηκότες εἶμεν /
εἴμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐποιήσαμεν, υποτ. ποιήσωμεν, ευκτ. ποιήσαιμεν, προστ.
-, απαορ. ποιῆσαι, μηχ. ποιήσας, -ασα, -ῆσαν.

βουλοῖμεθα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βουλησοῖμεθα, ἄορ. βουληθεῖμεν, προκ. βεβουλημένοι
εἶμεν / εἴμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐβουλήθημεν, υποτ. βουληθῶμεν, ευκτ. βουλη-
θεῖμεν, προστ. -, απαορ. βουληθῆναι, μηχ. βουληθείς, -εῖσα, -έν.

παυόμεθα: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. παυσώμεθα / παυσθῶμεν και παυθῶμεν, προκ. πεπευμέ-
νοι ὄμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπαυσάμεθα, υποτ. παυσώμεθα, ευκτ. παυσαίμεθα,
προστ. -, απαορ. παύσασθαι, μηχ. παυσάμενος, -η, -ον.

νομίζοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. νομιούντες, ἄορ. νομίσαντες, προκ. νενομικότες.

γιγνώσκοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γνωσόμενοι, ἄορ. β' γνόντες, προκ. ἐγνωκότες.

βούλονται: [ΧΡΟΝ.] παοτ. ἐβούλοντο και ἠβούλοντο, μέλ. βουλήσονται, ἄορ. ἐβου-
λήθησαν και ἠβουλήθησαν, προκ. βεβούληνται.

καθίστασθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καταστήσασθαι / κατασταθήσασθαι, ἄορ. καταστήσα-
σθαι, ἄορ. β' καταστήναι / κατασταθῆναι, προκ. καθεστάναι / καθεστηκέναι.

ἐθέλωμεν: [ΧΡΟΝ.] ἄορ. ἐθελήσωμεν, προκ. ἠθεληκότες ὄμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐθε-
λήσαμεν, υποτ. ἐθελήσωμεν, ευκτ. ἐθελήσαιμεν, προστ. -, απαορ. ἐθελῆσαι, μηχ.
ἐθελήσας, -ασα, -αν.

- χρησθαι:** [XPON.] μέλ. χρήσεσθαι, ἀόρ. χρήσασθαι / χρησθῆναι, πρκ. κεχρησθαι.
ἀφιῶμεν: [XPON.] ἀόρ. ἀφιῶμεν, πρκ. ἀφεικότες ὦμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀφίεμεν, υποτ. ἀφιῶμεν, ευκτ. ἀφιέιμεν και ἀφίεμεν, προστ. -, απαρ. ἀφιέναι, μτχ. ἀφί-είς, -εῖσα, -έν.
βούλωνται: [XPON.] ἀόρ. βουληθῶσι[ν], πρκ. βεβουλημένοι ὄσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. βούλονται, υποτ. βούλωνται, ευκτ. βούλοιντο, προστ. βουλέσθων / -έσθωσαν, απαρ. βούλεσθαι, μτχ. βουλόμενος, -η, -ον.
ποιεῖν: [XPON.] μέλ. ποιήσιν, ἀόρ. ποιῆσαι, πρκ. πεποιημένοι.
ἐκδιδῶμεν: [XPON.] ἀόρ. ἐκδιῶμεν, πρκ. ἐκδεδωκότες ὦμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐκδίδομεν, υποτ. ἐκδιδῶμεν, ευκτ. ἐκδιδοῖμεν και ἐκδιδοῖμεν, προστ. -, απαρ. ἐκδιδόναι, μτχ. ἐκδιδούς, -οῦσα, -όν.
ἐπιστατῶμεν: [XPON.] ἀόρ. ἐπιστατήσωμεν, πρκ. ἐπιστατηρότες ὦμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπιστατοῖμεν, υποτ. ἐπιστατῶμεν, ευκτ. ἐπιστατοῖμεν, προστ. -, απαρ. ἐπιστατεῖν, μτχ. ἐπιστατῶν, -οῦσα, -οῦν.
καταμανθάνοντες: [XPON.] μέλ. καταμαθησόμενοι, ἀόρ. β' καταμαθόντες, πρκ. καταμαθησόμενοι.
ἐσμέν: [XPON.] παρτ. ἦμεν, μέλ. ἐσόμεθα, ἀόρ. β' ἐγενόμεθα, παρκ. γεγόναμεν, υπερσ. ἐγεγόμεμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐσμέν, υποτ. ὦμεν, ευκτ. εἶμεν / εἴμεν, προστ. -, απαρ. εἶναι, μτχ. ὦν, -οῦσα, -όν.
ἠγήσθε: [XPON.] ἀόρ. ἠγήσησθε / ἠγηθῆτε, πρκ. ἠγημένοι ἦτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἠγεῖσθε, υποτ. ἠγήσθε, ευκτ. ἠγοῖσθε, προστ. ἠγεῖσθε, απαρ. ἠγεῖσθαι, μτχ. ἠγοῦμενος, -η, -ον.
εὐδοκιμεῖν: [XPON.] μέλ. εὐδοκιμήσιν, ἀόρ. εὐδοκιμήσαι, πρκ. ηὐ[εὐ]δοκιμημένοι.
διακειμένοις: [XPON.] μέλ. διακησομένοις.
διδάσιν: [XPON.] παρτ. ἐδίδουσαν, μέλ. δώσουσιν, ἀόρ. β' ἔδουσαν, πρκ. δεδώκασιν, υπερσ. ἐδεδώκεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. διδάσιν, υποτ. διδῶσι[ν], ευκτ. διδοῖεν / διδοῖσαν, προστ. διδόντων / διδότησαν, απαρ. διδόναι, μτχ. διδούς, -οῦσα, -όν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ἐπανορθῶ [: ἐπί + ἀνά + ὀρθῶ], **σύμβουλος** [: σύν + βουλή], **δημοτικός** [: δήμος], **συνκοφάντης** [: σῦκον + φαίνω], **ὀλιγαρχικός** [: ὀλιγαρχία], **καθίστημι** [: κατά + ἵστημι], **πολιτεία** [: πολιτεύω], **σύμμαχος** [: σύν + μάχη], **ὁμοίως** [: ὅμοιος], **ὥσπερ** [: ὥς + περ], **λόγος** [: λέγω], **αὐτόνομος** [: αὐτός + νέμω], **ἀφίημι** [: ἀπό + ἵημι], **στρατηγός** [: στρατός + ἄγω], **ἐκδίδομι** [: ἐκ + δίδωμι], **δεσποτικῶς** [: δεσποτικός], **συμμαχικῶς** [: συμμαχικός], **ἐπιστατῶ** [: ἐπιστάτης], **εὐσέβεια** [: εὐσεβής], **εὐδοκιμῶ** [: εὐδόκιμος], **δυναστεία** [: δυναστεύω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἔστι δὲ πρῶτον μὲν: κύρ. πρότ. κρίσης. **πρῶτον**: κατ. στο [τοῦτο: ενν.]: υποκ. στο **ἔστι** [: το ρήμα της πρότασης]. **πρῶτον**: επιρρ. κατηγ. που δηλώνει τάξη.
2. ἐξ ὧν ἂν ἐπανορθώσασαιμεν τὰ τῆς πόλεως: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. ως εμπρόθ. προσδ. διηρημένου όλου. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἂν ἐπανορθώσασαιμεν [: το ρήμα της πρότασης, δυνητική ευκτική]. **τὰ τῆς πόλεως**: αντικ. ἐξ ὧν: εμπρόθ. προσδ. διηρημένου όλου.
3. καὶ βελτίω [ἂν] ποιήσασαιμεν: δευτ. αναφ. πρότ. ὅ,τι και η προηγούμενη αναφορική με την οποία συνδέονται παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο [ἂν] ποιήσασαιμεν [: το ρήμα της πρότασης]. **βελτίω**: κατηγ. στο [τὰ τῆς πόλεως: ενν.]: αντικ.
4. ἦν συμβούλους ποιώμεθα τοιούτους περὶ τῶν κοινῶν: δευτ. υποθ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ποιώμεθα [: το ρήμα της πρότασης]. **τοιούτους**: κατηγ. στο **συμβούλους**: αντικ. στο ποιώμεθα. **περὶ τῶν κοινῶν**: εμπρόθ. προσδ. αναφ.
5. οἷους περ ἂν περὶ τῶν ἰδίων ἡμῖν εἶναι βουλευθεῖμεν: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο **συμβούλους** της προηγούμενης υποθετικής πρότασης [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἂν βουλευθεῖμεν [: το ρήμα της πρότασης]. **οἷους**: υποκ. στο **εἶναι** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἂν βουλευθεῖμεν. **ἡμῖν**: δοτ. προσ. κτητική από το υπαρκτικό εἶναι. **περὶ τῶν ἰδίων**: εμπρόθ. προσδ. αναφ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η δοτική **προσωπική κτητική** δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο κυρίως ανήκει ή υπάρχει κάτι, αλλά δηλώνει και το πρόσωπο **στού οποίου τη διάθεση υπάρχει κάτι**, για να το χρησιμοποιήσει.

Η δοτική προσωπική κτητική συνοδεύει τα ρήματα **εἰμί, γίγνομαι και ὑπάρχω** [και ὅσα ἔχουν ὅμοια σημασία μ' αυτά], **μόνο**, ὅταν εἶναι **υπαρκτικά**. Αν τα ρήματα αυτά εἶναι συνδετικά, τότε η δοτική δεν εἶναι κτητική, αλλά ἄλλο εἶδος δοτικής προσωπικής.

Στην μετάφραση τα ρήματα αυτά μπορούν να πάρουν και τη σημασία του **ἔχω**, ὁπότε η δοτική προσωπική γίνεται υποκείμενο του **ἔχω**.

6. καὶ [ἦν] παυσώμεθα δημοτικούς μὲν εἶναι νομίζοντες τοὺς συκοφάντας, ὀλιγαρχικούς δὲ τοὺς καλοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀδνηρῶν, γνόντες: δευτ. υποθ. πρότ. η οποία συνδέεται με την προηγούμενη υποθετική παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **παυσώμεθα** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **νομίζοντες**: κατηγ. μτχ. από το παυσώμεθα. **τοὺς συκοφάντας - τοὺς καλοὺς - ἀγαθοὺς**: υποκείμενα στο **εἶναι** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στη

- μτχ. νομίζοντες. **δημοτικούς**: κατηγ. στο τούς συκοφάντας. **ὀλιγαρχικούς**: κατηγ. στο τούς καλούς κἀγαθούς. **τῶν ἀνδρῶν**: γεν. διαιρ. από το τούς καλούς κἀγαθούς. **γνόντες**: τροπ. μτχ. [κατ' ἄλλη ἀποψη χρονική].
- **ἦν ποιόμεθα - [ἦν] παυσόμεθα** [: υπόθ.] - **ἔστι** [: απόδ.]: σύνθετος υποθετικός λόγος με δύο υποθέσεις που δηλώνει την ἀόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον.
 - 7. ὅτι φύσει μὲν οὐδεὶς οὐδέτερον τούτων ἐστίν**: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **γνόντες** της προηγούμενης πρότασης. **οὐδεὶς**: υποκ. στο **ἐστίν** [: το ρήμα της πρότασης είναι συνδεδετικό]. **φύσει**: δοτ. του τρόπου. **τούτων**: γεν. διαιρ. από το οὐδεὶς. **οὐδέτερον**: κατηγ. στο οὐδεὶς.
 - 8. ἐν ᾗ δ' ἂν ἕκαστοι τιμῶνται**: δευτ. αναφ. υποθετική πρότ. **ἕκαστοι**: υποκ. στο **ἂν τιμῶνται** [: το ρήμα της πρότασης· το **ἂν** είναι το αοριστολογικό μόριο και συντάσσονται με την υποτακτική **τιμῶνται**. **ἐν ᾗ**: εμπρόθ. προσδ. τόπου.
 - 9. [ὅτι] ταύτην βούλονται καθεστάναι τήν πολιτείαν**: δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μτχ. **γνόντες** ὅπως και η προηγούμενη ειδική· οι ειδικές προτάσεις [7 και 9] συνδέονται μεταξύ τους με τους συνδέσμους **μὲν - δέ**, ο οποίος [δέ] βρίσκεται στην αναφορική υποθετική πρόταση. [**ἕκαστοι**: ενν.]: υποκ. στο **βούλονται** [: το ρήμα της πρότασης]. **ταύτην**: επιθ. προσδ. στο **τήν πολιτείαν**: υποκ. στο **καθεστάναι** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο βούλονται.
 - **ἐν ᾗ δ' ἂν τιμῶνται** [: ἦν... **τιμῶνται**]: υπόθ. - **βούλονται καθεστάναι** [: απόδ.]: λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την αναφορική υποθετική πρόταση· δηλώνει την **ἀόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον**.
 - 10. δεύτερον δ' [ἔστι]**: κύρ. πρότ. κρίσης. [**τούτο**: ενν.]: υποκ. στο [ἔστι: ενν.]: το ρήμα της πρότασης. **δευτέρον**: επιρρ. κατηγ. που δηλώνει τάξη.
 - 11. ἦν ἐθελήσωμεν χρῆσθαι τοῖς συμμάχοις ὁμοίως**: δευτ. υποθ. πρότ. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **ἐθελήσωμεν** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **χρῆσθαι** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἐθελήσωμεν. **τοῖς συμμάχοις**: αντικ. στο χρῆσθαι. **ὁμοίως**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
 - 12. ὥσπερ [χρώμεθα] τοῖς φίλοις**: δευτ. αναφ. παραβολική πρότ. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο [χρώμεθα: ενν.: το ρήμα της πρότασης]. **τοῖς φίλοις**: αντικ. στο [χρώμεθα]. **ὥσπερ**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
- ΠΡΟΣΕΞΕ** Πολλές φορές το ρήμα των παραβολικών προτάσεων παραλείπεται, όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα ή εννοείται ένας τύπος συνήθως του **γίγνομαι** ή του **εἶμι**. Ἐτσι και στην προηγούμενη πρόταση εννοείται το **χρώμεθα** λόγω του παρεμφάτου **χρῆσθαι** που προηγείται.
- 13. καὶ [ἦν] μὴ λόγῳ μὲν αὐτονόμους ἀφιῶμεν**: δευτ. υποθ. πρότ. που συνδέεται με την προηγούμενη υποθετική παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **μὴ ἀφιῶμεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **αὐτονόμους**: κα-

- τηγ. στο [τούς συμμαχούς: ενν.]: αντικ. στο μή αφιῶμεν. λόγῳ: δοτ. του τρόπου.
- 14. [ἦν] ἔργῳ δέ τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦς ποιεῖν ἐκδιδῶμεν:** δευτ. υποθ. πρόταση αυτή και η προηγούμενη υποθετική συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους μέν - δέ [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἐκδιδῶμεν [: το ρήμα της πρότασης]. αὐτοῦς [: άμεσο] - τοῖς στρατηγοῖς [: έμμεσο]: αντικείμενα στο ἐκδιδῶμεν. [τούς στρατηγούς: ενν.]: υποκ. στο ποιεῖν: απαρέμφ. του σκοπού από το ἐκδιδῶμεν. ἔργῳ: δοτ. του τρόπου.
- 15. ὅ,τι ἂν βούλωνται [ποιεῖν]:** δευτ. αναφορική υποθετική πρότ. αντικ. στο ποιεῖν της υποθετικής πρότασης. [οἱ στρατηγοί: ενν.]: υποκ. στο ἂν βούλωνται [: το ρήμα της πρότασης] και στο [ποιεῖν: ενν.: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο ἂν βούλωνται. ἂν [: είναι το αοριστολογικό μόριο], ὅ,τι: σύστ. αντικ. στο [ποιεῖν].
- 16. μηδέ [ἦν] δεσποτικῶς ἀλλά συμμαχικῶς αὐτῶν ἐπιστατῶμεν, ἐκεῖνο καταμαθόντες:** δευτ. υποθ. πρότ. που συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη υποθετική με το συμπλεκτικό σύνδεσμο μηδέ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἐπιστατῶμεν [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. καταμαθόντες: χρον. μτχ. αὐτῶν: αντικ. στο ἐπιστατῶμεν. δεσποτικῶς - συμμαχικῶς: επιρρηματικοί προσδ. τρόπου. ἐκεῖνο: αντικ. στη μτχ. καταμαθόντες.
- ἦν ἐβελήσωμεν - [ἦν] μή αφιῶμεν - [ἦν] ἐκδιδῶμεν - [ἦν] ἐπιστατῶμεν [: υπόθ.] - δεύτερον δέ [ἔστι] [: απόδ.]: σύνθετος υποθετικός λόγος με τέσσερις υποθέσεις: δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον.
- 17. ὅτι μιᾶς μέν ἐκάστης τῶν πόλεων κρείττους ἐσμέν:** δευτ. ειδ. πρότ. επεξήγηση στο ἐκεῖνο της προηγούμενης πρότασης. κρείττους: κατηγ. στο [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἐσμέν [: το ρήμα της πρότασης]. μιᾶς: επιθ. προσδ. στο ἐκάστης: γεν. συγκριτική από τη συγκριτική λέξη κρείττους. τῶν πόλεων: γεν. διαιωρ. από το ἐκάστης.
- 18. [ὅτι] ἦττους δέ [ἔσμεν] ἀπασῶν:** δευτ. ειδ. πρόταση αυτή και η προηγούμενη ειδική συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους μέν - δέ. ἦττους: κατηγ. στο [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο [ἔσμεν: ενν.: το ρήμα της πρότασης]. ἀπασῶν: γεν. συγκριτική από το ἦττους.
- 19. τρίτον [ἔστι]:** κύρ. πρότ. κρίσης. τρίτον: κατηγ. στο [τοῦτο: ενν.]: υποκ. στο [ἔστι: ενν.: το ρήμα της πρότασης]. τρίτον: επιρωρ. κατηγορούμενο που δηλώνει τάξη.
- 20. ἦν μηδέν περί πλείονος ἠγήσθε, μετά γε τήν περί τούς θεούς εὐσέβειαν, τοῦ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν εὐδοκιμεῖν:** δευτ. υποθ. πρότ. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ἠγήσθε [: το ρήμα της πρότασης] και στο τοῦ εὐδοκιμεῖν: ταυτοπροσωπία. περί πλείονος: εμπρόθ. προσδ. αξίας ή ποσού. μηδέν: αντικ. στο ἠγήσθε. τοῦ εὐδοκιμεῖν [: έναρθρο απαρέμφ.]: γεν. συγκριτική από το πλείονος. μετά τήν εὐσέβειαν:

εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει ακολουθία. **τήν περί τούς θεούς**: επιθ. προσδ. στο εὐσέβειαν. **περί τούς θεούς** [χωρίς το άρθρο **τήν**]: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **παρά τοῖς Ἑλλησιν**: εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει το πλησίον.

- **ἦν ἡγεῖσθε** [: υπόθ.] — **[ἔστι]** τρίτον [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει **τήν αόριστη επανάληψη** στο παρόν ή στο μέλλον.
- 21. τοῖς γάρ οὕτω διακειμένοις ἔκοντες καί τās δυναστείας καί τās ἡγεμονίας διδόασιν**: κύρ. πρότ. κρίσης. **[οἱ ἄνθρωποι**: ενν.]: υποκ. στο **διδόασιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἔκοντες**: επιρρ. κατηγ. τρόπου. **οὕτω**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **τās δυναστείας - τās ἡγεμονίας** [: άμεσα αντικ.] - **τοῖς διακειμένοις** [: επιθ. μτχ. αντικ. έμμεσο]: αντικείμενα στο διδόασιν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. ἦν συμβούλους ...βουλευθεῖμεν**: Ο Ισοκράτης επιμένει στην αξιοποίηση καλών συμβούλων για τη διαμόρφωση σωστής πολιτικής.
- 2. τούς καλούς κάγαθούς**: Με αυτό τον όρο χαρακτηρίζονταν συνήθως οι αριστοκρατικοί. Όμως εδώ έχει ευρύτερη σημασία.
- 3. φύσει μὲν οὐδείς ...καθεστάναι τήν πολιτείαν**: Η άποψη ότι κανένας δεν είναι εκ φύσεως ούτε δημοκρατικός ούτε ολιγαρχικός, *αλλά* υποστηρίζει το πολίτευμα που τον ευνοεί, εκφράζεται και από το Λυσία. Ο Κοραής υποστηρίζει ότι ο Ισοκράτης μιμείται το Λυσία, «οὐδείς ἔστιν ἀνθρώπων οὔτε ὀλιγαρχικός οὔτε δημοκρατικός, ἀλλ' ἦτις ἂν ἐκάστω πολιτεία συμφέρη, ταύτην προθυμεῖται καθεστάναι» [Λυσίας, *Δήμου καταλύσεως άπολογία* §8].
- 4. καί μή λόγῳ μὲν αὐτονόμους ἀφιῶμεν...**: Τα ζεύγη των τροπ. επιρρηματικών προσδιορισμών **λόγῳ-ἔργῳ** χρησιμοποιούνται συχνά στα αρχαία ελληνικά κείμενα.
- 5. ἔργῳ δέ ...ἐκδιδῶμεν**: Η συνεπής πολιτική προς τους συμμάχους επιβάλλει την ισχύ της αυτονομίας στην πράξη κι όχι μόνο στα λόγια.
Οι στρατηγοί ήταν υπεύθυνοι για την εκτέλεση των φορολογικών αποφάσεων του κράτους ως προς τους συμμάχους. Γι' αυτό πολλές φορές χρησιμοποιούσαν βίαια μέσα, για να εξαναγκάσουν τους συμμάχους να προσφέρουν τους φόρους προς την Αθήνα, τις «συντάξεις» όπως λέγονταν. Ο Ισοκράτης αναφέρεται στη θρακική χερσόνησο. Εκεί ο στρατηγός των Αθηναίων Χάρης με την απειλή βίας πέτυχε την υπογραφή συνθήκης με τους τρεις βασιλείς της Θράκης, Κερσοβλέπτη, Χαρίδημο και Βηρισάδη.
- 6. μηδέ περί πλείονος ἡγεῖσθε... τοῦ παρά τοῖς Ἑλλησιν εὐδοκίμειν**: Η εκτίμηση των Ελλήνων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση ηγεμονικής πολιτικής. Και σε άλλους λόγους του ο Ισοκράτης υποστηρίζει πως η ευσέβεια

προς τους θεούς και η δικαιοσύνη προς τους ανθρώπους είναι τα δύο που απαιτούνται.

- 7. ἀλλά και τούς Ἕλληνας ἅπαντας:** Ο Ισοκράτης υπήρξε ο κυριότερος εκφραστής του πανελληνίου ιδεώδους, της ένωσης δηλ. όλων των Ελλήνων υπό μίαν ηγεσία με σκοπό την αντιμετώπιση του περσικού κινδύνου.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης προτείνει κάποια μέτρα με τα οποία οι Αθηναίοι θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κατάσταση της πόλης τους. Το πρώτο από αυτά είναι η επιλογή των σωστών συμβούλων για τις δημόσιες υποθέσεις. Ο ρήτορας πιστεύει ότι θα πρέπει οι Αθηναίοι να επιλέγουν συμβούλους για τη δημόσια ζωή τους με τον ίδιο τρόπο που θα έψαχναν συμβούλους για την ιδιωτική τους ζωή. Επίσης τους προτρέπει να μη θεωρούν τους συκοφάντες φίλους και τους τίμιους ανθρώπους ολιγαρχικούς. Ο ρήτορας υποστηρίζει ότι κανένας απ' αυτούς δεν είναι έτσι από τη φύση του, αλλά και οι δύο αυτές περιπτώσεις ανθρώπων προτιμούν το πολίτευμα στο οποίο εκτιμούνται.

Το δεύτερο μέτρο που προτείνει ο Ισοκράτης για τη βελτίωση της κατάστασης της Αθήνας είναι η καλύτερη συμπεριφορά απέναντι στους συμμάχους τους. Στους συμμάχους πρέπει να φέρονται φιλικά, να τους αφήνουν ουσιαστικά [και όχι τυπικά] αυτόνομους και να τους εξουσιάζουν συμμαχικά και όχι τυραννικά. Σύμφωνα με το ρήτορα αυτό που πρέπει να καταλάβουν οι Αθηναίοι είναι ότι είναι μεν πιο ισχυροί από κάθε πόλη ξεχωριστά, απ' όλες μαζί όμως είναι πιο αδύναμοι.

Τέλος ο Ισοκράτης προτρέπει τους Αθηναίους να μη θεωρούν τίποτα σπουδαιότερο, εκτός βέβαια από την ευσέβεια στους θεούς, από την εκτίμηση των Ελλήνων. Γιατί, όταν οι άλλοι καταλάβουν ότι οι Αθηναίοι προσπαθούν να κερδίσουν την εκτίμησή τους, θα τους παραχωρήσουν και την εξουσία και την ηγεμονία.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** • περί τῶν κοινῶν — περί τῶν ἰδίων • τούς συκοφάντας — τούς καλούς κἀγαθούς • λόγῳ — ἔργῳ • δεσποτικῶς — συμμαχικῶς • μιᾶς ἐκάστης — ἅπασῶν • κρείττους — ἥττους.
- 2. Υπερβατό:** • ταύτην βούλονται καθεστάναι τήν πολιτείαν • τήν περί τούς Θεούς εὐσέβειαν.

3. Πολυσύνδετο: καί τās δυναστείας καί τās ἡγεμονίας.
 4. Παρομοίωση: ὁμοίως ὥσπερ τοῖς φίλοις.
 5. Περιφράσεις: βελτίω ποιήσαμεν —περί πλείονος ἡγεῖσθε.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Ποια μέτρα προτείνει ο Ισοκράτης στους συμπολίτες του για να βελτιώσουν την κατάσταση της Αθήνας;

Ερώτηση 2η: Τι είδους είναι η δευτερεύουσα πρόταση ἐξ ὧν ἂν ἐπανορθώσαμεν τὰ τῆς πόλεως και ποια η συντακτική της λειτουργία;

Ερώτηση 3η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

A	B
1. τῶν ἀνδρῶν	α. γενική διαιρετική
2. αὐτῶν	β. γενική συγκριτική
3. ἀπασῶν	γ. αντικείμενο του ρήματος της πρότασης.

Ερώτηση 4η: μιᾶς: Να κλίνετε το αριθμητικό επίθετο και στα τρία γένη.

Ερώτηση 5η: βελτίω, ἰδίωv, δημοτικούς, καλοῦς, πλείονος: Να γράψετε τους τρεις βαθμούς των επιθέτων και στα τρία γένη στην ονομαστική του ενικού αριθμού.

Ερώτηση 6η: Να γράψετε εκφράσεις συνώνυμες του ρήματος τιμῶμαι.

Ερώτηση 7η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.

A	B
1. οἶος	α. ούτε ο ένας ούτε ο άλλος
2. ἴδιος	β. τέτοιος που
3. δημοτικός	γ. ιδιωτικός
4. οὐδέτερος	α. περισσότερος
5. πλείων	β. δημοκρατικός

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ερώτηση 1η: ἐπανορθώσαμεν, βουληθεῖμεν: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να κλιθεῖ η μετοχή του δευτέρου στο χρόνο που βρίσκεται.

Απάντηση:

	Αόριστος	Παθητικός Αόριστος
Οριστ.	ἐπνηροθώσαμεν	ἐβουλήθημεν και ἠβουλήθημεν
Υποτ.	ἐπανορθώσαμεν	βουληθῶμεν
Ενκτ.	ἐπανορθώσαμεν	βουληθεῖμεν
Προστ.	—	—

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	βουληθείς	βουληθείσα	βουληθέν
Γεν.	βουληθέντος	βουληθείσης	βουληθέντος
Δοτ.	βουληθέντι	βουληθείση	βουληθέντι
Αιτ.	βουληθέντα	βουληθείσαν	βουληθέν
Κλητ.	βουληθείς	βουληθείσα	βουληθέν

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ον.	βουληθέντες	βουληθείσαι	βουληθέντα
Γεν.	βουληθέντων	βουληθεισών	βουληθέντων
Δοτ.	βουληθείσι	βουληθείσαις	βουληθείσι
Αιτ.	βουληθέντας	βουληθείσας	βουληθέντα
Κλητ.	βουληθέντες	βουληθείσαι	βουληθέντα

Ερώτηση 2η: *ἀφιῶμεν, ἐπιστατῶμεν:* Να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου και να γραφούν λέξεις [ἀρχαίας και νέας ελληνικής] που έχουν το ίδιο θέμα.

Απάντηση:

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστώτας

Οριστ.	ἀφίησι[ν]	ἐπιστατεῖ
Υποτ.	ἀφιῆ	ἐπιστατεῖ
Ευκτ.	ἀφιείη	ἐπιστατοῖ ἢ ἐπιστατοίη
Προστ.	ἀφιέτω	ἐπιστατεῖτω

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη Ν.Ε.:

ἀφιῶμεν: ἀφηση, αφητηρία, χειραφετώ, χειραφέτηση, χειραφετημένος.

ἐπιστατῶμεν: επιστασία, επιστάτης.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη Α.Ε.:

ἀφιῶμεν: ἄφεις, ἄφετος, ἄφετέον.

ἐπιστατῶμεν: ἐπιστατέον.

Ερώτηση 3η: *οὐδείς, ἐκόντες:* Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των λέξεων στον ενικό και πληθυντικό αριθμό και στο ίδιο γένος.

Απάντηση:

Ενικός αριθμός

Γεν.	οὐδενός	ἐκόντος
Δοτ.	οὐδενί	ἐκόντι
Αιτ.	οὐδένα	ἐκόντα

Πληθυντικός αριθμός

Γεν.	οὐδένων	ἐκόντων
Δοτ.	οὐδέσι[ν]	ἐκοῦσι
Αιτ.	οὐδένας	ἐκόντας

Ερώτηση 4η: βελτίω, τούς συκοφάντας, ὀλιγαρχικούς, τῶν ἀνδρῶν, φύσει, τούτων, τὴν πολιτείαν, τοῖς φίλοις, τοῖς στρατηγοῖς, ὅ,τι μιᾶς, ἐκάστης, ἐκόντες, τὰς δυναστείας: **Να χαρακτηριστὸν συντακτικῶς.**

Απάντηση:

- 1) **βελτίω:** κατηγορούμενο στο [: τὰ τῆς πόλεως].
- 2) **τούς συκοφάντας:** υποκείμενο στο εἶναι.
- 3) **ὀλιγαρχικούς:** κατηγορούμενο στο **τούς καλοὺς κάγαθούς.**
- 4) **τῶν ἀνδρῶν:** γενική διαιρετική ἀπὸ το **τούς καλοὺς κάγαθούς.**
- 5) **φύσει:** δοτική του τρόπου.
- 6) **τούτων:** γενική διαιρετική ἀπὸ το **οὐδέτερον.**
- 7) **τὴν πολιτείαν:** υποκείμενο στο **καθεστάναι.**
- 8) **τοῖς φίλοις:** αντικείμενο στο [: χρῶμεθα].
- 9) **τοῖς στρατηγοῖς:** ἔμμεσο αντικείμενο στο **ἐκδιδῶμεν.**
- 10) **ὅ,τι:** σύστοιχο αντικείμενο στο **ποιεῖν.**
- 11) **μιᾶς:** επιθετικὸς προσδιορισμὸς στο **ἐκάστης.**
- 12) **ἐκάστης:** γενική συγκριτική ἀπὸ το **κρείττους.**
- 13) **ἐκόντες:** επιρρηματικὸ κατηγορούμενο τρόπου.
- 14) **τὰς δυναστείας:** αντικείμενο στο **διδόασιν.**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Ισοκράτης προτείνει ορισμένα μέτρα με τα οποία οι Αθηναῖοι θα μπορέσουν να βελτιώσουν την κατάσταση στην πόλη τους. Αυτά είναι: **η επιλογή των σωστῶν συμβούλων για τις δημόσιες υποθέσεις, η καλύτερη συμπεριφορά ἀπέναντι στους συμμάχους τους,** στους οποίους πρέπει να φέρονται φιλικὰ και ὄχι τυραννικά, και το **να θεωροῦν ὡς σπουδαιότερο την ἐκτίμηση των Ελλήνων.** (ἐπειτα βέβαια ἀπὸ την ευσέβεια πρὸς τους θεοὺς).

2η: Η πρόταση **ἐξ ὧν ἂν ἐπανορθώσασιν τὰ τῆς πόλεως** εἶναι αναφορική προσδιοριστική και λειτουργεῖ ὡς εμπρόθετος προσδιορισμὸς του διηρημένου ὅλου.

3η: 1 → α, 2 → γ, 3 → β.

4η: **Αρσ.** εἷς, ἐνί, ἕνα, **Θηλ.** μία, μιᾶς, μιᾶ, μίαν, **Ουδ.** ἓν, ἐνός, ἐνί, ἓν.

5η: • ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν – ὁ, ἡ βέλτιον, τό βέλτιον – βέλτιστος, βελτίστη, βελτίστον, • ἴδιος, ἴδια, ἴδιον – ιδιαίτερος, ιδιαίτερα, ιδιαίτερον – ιδιαίτατος, ιδιαίτάτη, ιδιαίτατον, • δημοτικός, δημοτική, δημοτικόν – δημοτικότερος, δημοτικότερα, δημοτικότερον – δημοτικότατος, δημοτικότης, δημοτικότης, • καλός, καλή, καλόν – ὁ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον – κάλλιστος, καλλίστη, κάλλιστον, • πολὺς, πολλή, πολὺ – ὁ, ἡ πλείων, τό πλεόν – πλείστος, πλείστη, πλείστον.

6η: τιμὴν φέρομαι, τίμησιν ποιοῦμαι, ἐντίμως ἔχω, τιμῆς τυγχάνω, τίμησις γίνεταί, ἐν τιμῇ ἀγοραί.

7η: 1 → β, 2 → γ, 3 → ε, 4 → α, 5 → δ.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 136-138

*Η δίκαιη συμπεριφορά θα οδηγήσει
στην πρόοδο και την προγονική δόξα.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

136. Ἦν οὖν
ἐμμεΐνητε τοῖς εἰρημένοις,
καί πρόσ τούτοις
παράσχητε ὑμᾶς αὐτούς
ταῖς μελέταις καί ταῖς παρασκευαῖς
ὄντας μὲν πολεμικούς
εἰρηνικούς δέ [ὄντας]

τῷ μηδέν πράττειν
παρά τό δίκαιον,
οὐ μόνον ποιήσετε εὐδαίμονα
ταύτην τήν πόλιν,
ἀλλά καί ἅπαντας τούς Ἕλληνας.

137. Οὐδέ γάρ ἄλλη οὐδεμία
τῶν πόλεων τολμήσει
περί αὐτούς ἐξαμαρτάνειν,
ἀλλ' ὀκνήσουσι
καί ἄξουσιν πολλήν ἡσυχίαν,

ὅταν ἴδωσιν
ἐφεδρεύουσαν
τήν ἡμετέραν τήν δύναμιν
καί παρεσκευασμένην
βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Εάν λοιπόν
μείνετε πιστοί σ' αυτά που έπωθει
και επί πλέον
παρουσιάσετε τον εαυτό σας
με τις ασκήσεις και τις προετοιμασίες
από τη μια ότι είναι ικανοί για πόλεμο
και από την άλλη [ότι είναι] ειρηνικοί
[ή ότι αποβλέπουν στην ειρήνη]
με το να μην κάνουν τίποτε
αντίθετα προς το δίκαιο,
όχι μόνο θα κάνετε ευτυχισμένη
αυτήν την πόλιν,
αλλά και όλους τους Έλληνες.
γιατί καμιά άλλη
από τις πόλεις δε θα τολήσει
να τους βλάψει,
αλλά θα διστάζουν [όλες]
και θα ζουν πολύ ειρηνικά [ή θα μένουν
πολύ ήσυχες],
όταν δουν
ότι είναι σε αναμονή [ή καιροφυλακτεί]
η δική μας δύναμη
και ότι είναι έτοιμη
να δίνει βοήθεια σε κείνους που
αδικούνται.

Οὐ μὴν ἀλλά
 ὁπότερον ἂν ποιήσωσιν,
 τό ἡμέτερον
 καλῶς ἔξει
 καί συμφερόντως.
138. Ἦν τε γάρ δόξη
 ταῖς προεχούσαις τῶν πόλεων

ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων,
 ἡμεῖς ἔξομεν τὴν αἰτίαν

τούτων τῶν ἀγαθῶν·
 ἦν τ' ἐπιχειρῶσιν ἀδικεῖν
 ἐφ' ἡμᾶς καταφεύζονται
 ἅπαντες οἱ δεδιότες
 καί κακῶς πάσχοντες
 ποιούμενοι
 πολλὰς ἰκετείας καί δεήσεις
 καί διδόντες [ἡμῖν]
 οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν
 ἀλλά καί σφᾶς αὐτούς.

Ἀλλ' ὅμως
 οποιοδήποτε τυχόν κάνουν,
 ἡ δική μας κατάσταση
 θα εἶναι καλή
 καὶ ωφελημένη.
 Γιατί ἀν αποφασίσουν
 οἱ μεγάλες ἀπὸ τὶς πόλεις
 [ἢ ἀν φανεῖ καλὸ στὶς μεγάλες ἀπὸ τὶς
 πόλεις· ὡς ἀπρὸς ὅσην σύνταξη].
 νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὶς ἀδικίες,
 εμεῖς θὰ θεωρηθοῦμε υπαίτιοι
 [ἢ κατὰ λέξη: θὰ θεωρηθοῦμε ἡ αἰτία]
 γι' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ·
 ἀν πάλι ἐπιχειροῦν νὰ ἀδικοῦν
 σὲ μας θὰ βρουν καταφύγιο
 ὅλοι ὅσοι φοβοῦνται
 καί βλάπτονται
 κάνοντας [σὲ μας]
 πολλὰς ἰκεσίες καὶ παρακλήσεις
 καὶ δίνοντας [σὲ μας]
 ὄχι μόνον τὴν ἡγεμονία,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς εαυτοὺς τοὺς.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά**
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

οἶν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, ἄρα.

ἐμμείνητε: ἀόρ. υποτ. ενεργ. φωνῆς τοῦ ἐμμένω = μένω πιστός. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐνέμενον, μέλ. ἐμμενῶ, ἀόρ. ἐνέμεινα, παρτ. ἐμμεμένηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μονή, ἐμμονή, μόνος, μόνιμος, μονάζω.

ΠΡΟΣΞΕΞΕ: Ὁ μέλλ. τοῦ ἐμμένω εἶναι συνηρημένος, γιατί τὸ ρῆμα εἶναι ἐνρινόληκτο καὶ κλίνεται, ὅπως ὁ ἐνεστώτας τῶν σὲ -έω συνηρημένων ρημάτων: ὀριστ.: μενῶ, μενεῖς κ.λπ., ἐνκτ.: μενοῖμι, μενοῖς κ.λπ., ἀπαρ.: μενεῖν, μετ.: μενῶν, οὔσα, οὔν.

εἰρημένοις: δοτ. πληθ. ουδετ. γένους μτχ. παρκ. μέσης φωνής του λέγομαι = λέγομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐλεγόμην, μέλ. λεχθήσομαι και ῥηθήσομαι, παθ. αόρ. ἐλέχθην και ἐρρήθην, παρκ. εἴρημαι, υπερσ. εἰρήμην. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λέσχη, ἀδολέσχη, λογίζομαι, ἀπολογοῦμαι, λογικός, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ, ἀντίρρησις, ἀπόρρητος, ἔπος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύομαι, δημηγοροῦμαι.

τούτοις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. οὗτος, αὕτη, τοῦτο = αυτός.

ἑμαῖς αὐτοῖς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους β' πρόσ. της αυτοπαθ. αντων. ἑμαντοῦ - ἑμαντῆς [: α' πρόσ.], σεαυτοῦ - σεαυτῆς [: β' πρόσ.], ἑαυτοῦ - ἑαυτῆς [: γ' πρόσ.], = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

παράσχητε: αόρ. υποτ. ενεργ. φωνής του παρέχω = παρουσιάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. παρείχον, μέλ. παρέξω και παρασχήσω, αόρ. β' παρέσχον, παρκ. παρέσχηκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, εὐεξία, ἐφεξῆς, ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **Παρέχω ἑμαυτόν** = παρουσιάζω τον εαυτό μου.

πολεμικούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. πολεμικός = ικανός για πόλεμο. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. πολεμικός, -ή, -όν, συγκρ. πολεμικώτερος, -α, -ον, υπερθ. πολεμικώτατος, -η, -ον.

ὄντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του εἰμί = είμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν, και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγονός ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

μελέταις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. μελέτη - μελέτης = άσκηση. **παρασκευαῖς:** δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. παρασκευή - παρασκευῆς = προετοιμασία.

εἰρηνικούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. εἰρηνικός = ειρηνικός, φιλήσυχος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. εἰρηνικός, -ή, -ον, συγκρ. εἰρηνικώτερος, -α, -ον, υπερθ. εἰρηνικώτατος, -η, -ον.

μηδέν: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν = κανένας.

δίκαιον: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. δίκαιος, -α, -ον = δίκαιος· τό δίκαιον [: ως ουσιαστικό] = δίκαιο.

πράττειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του πράττω = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἔπραττον, μέλ. πράξω, αόρ. ἔπραξα, παρκ. πέπραχα και πέπραγα, υπερσ. ἐπεπράχειν και ἐπεπράγειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πράκτωρ, πρακτής, πράξις, πράγμα, άπρακτος, πρακτέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δρῶ, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, ποιῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** άπρακτῶ, άργῶ, κάθημαι.

οὐ μόνον - ἀλλά και: ζεύγος συμπλεκτικῶν συνδέσμων επιδοτικής σύνδεσης = όχι μόνο - αλλά και.

ποιήσετε: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ποιέω -ῶ = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐποίουν, μέλ. ποιήσω, αόρ. ἐποίησα, παρκ. πεποίηκα, υπερσ. ἐπεποιήκειν. **ΟΜΟΡ-**

- ΡΙΖΑ:** ποιητής, ποίησις, ποίημα, χειροποίητος, θεοποίητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δοῶ, ἐπιτελῶ, ἐργάζομαι, πράττω.
- ταύτην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.
- πόλιν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.
- Ἑλληνας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόληκτου ουσ. **Ἑλλην - Ἑλληνος** = Ἑλληνας.
- ἅπαντας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.
- ἄλλη:** ονομ. ενικ. θηλ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.
- οὐδεμία:** ονομαστ. ενικ. θηλ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν** = κανένας.
- τολμήσει:** μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τολμάω -ῶ** = τολμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτόλμων**, μέλ. **τολμήσω**, αόρ. **ἐτόλμησα**, παρκ. **τετόλμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τόλμησις, τολμηρός, τολμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνέχομαι, ὑπομένω, φέρω τόλμην. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ὀκνῶ, ὀρρωδῶ, φοβοῦμαι.
- αὐτούς:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.
- ἐξαμαρτάνειν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἐξαμαρτάνω** = βλάπτω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐξημάρτανον**, μέλ. **ἐξαμαρτήσομαι**, αόρ. β´ **ἐξήμαρτον**, παρκ. **ἐξημάρτηκα**, υπερσ. **ἐξημαρτήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἁμαρτία, ἁμάρτημα, ἀναμάρτητος, ἐξαμαρτητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀποτυγχάνω, ἀστοχῶ, σφάλλομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** βάλλω, εὐστοχῶ, τυγχάνω.
- ὀκνήσουσι:** μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ὀκνέω -ῶ** = διστάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὀκνοῦν**, μέλ. **ὀκνήσω**, αόρ. **ὤκνησα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὀκνητέον, ἀποκνητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, διστάζω, φοβοῦμαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** θαρρῶ, τολμῶ.
- πολλήν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολὺς. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἤ πλείων, τό πλείον**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.
- ἡσυχίαν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἡσυχία - ἡσυχίας** = ησυχία, ἀνάπαυση, ηρεμία.
- ἄξουσιν:** μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἄγω** = οδηγῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤγον**, μέλ. **ἄξω**, αόρ. β´ **ἤγαγον**, παρκ. **ἤγα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀγωγή, διαγωγή, ἀπαγωγή, μεταγωγή, ἀγωγός, παιδαγωγός, ἀγών, ἄγημα, λοχαγός, στρατηγός, χορηγός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἡγοῦμαι, φέρω, ὀδηγῶ, κομίζω. **Ἡσυχίαν ἄγω** = ζω ειρηνικά.
- ὅταν:** σύνδεσμος χρονικοὑποθετικός = ὅταν.
- ἴδωσιν:** αόρ. β´ υποτ. ενεργ. φωνής του **ὄράω -ῶ** = βλέπω, προσέχω, προνοῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἑώραον**, μέλ. **ἴψομαι**, αόρ. β´ **εἶδον**, παρκ. **ἑώρακα, ἑώρακα, ὄπωπα**, υπερσ. **ἑωράκειν, ἑωρακῶς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὄραμα, ὄρατός, ἄορατος, ὄρασις,

- ιδέα, ὄμμα, ὄψις, ἐπόπτης, ὑποπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** θεῶμαι, σκοπῶ, σκοποῦμαι.
ἐφεδρεύουσαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους μιχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ἐφεδρεύω = εί-
 μαι σε αναμονή, καιροφυλακτώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. – μέλ. –, αόρ. **ἐφήδρευσα.**
- δύναμις:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **δύναμις - δυ-
 νάμεως** = δύναμη.
- ἡμετέραν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους α΄ πρόσ. της κτητ. αντων. για πολλούς κτήτορες
ἡμέτερος, -α, -ον [: α΄ πρόσ.], **ὑμέτερος, -α, -ον** [: β΄ πρόσ.], **σφέτερος, -α, -ον**
 [: γ΄ πρόσ.], = δικός μας, δικός σας, δικός τους.
- παρεσκευασμένην:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους μιχ. παρκ. μέσης φωνής του παρασκευά-
 ζομαι = ετοιμάζομαι, είμαι έτοιμος. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρεσκευαζόμην**, μέσ. μέλ.
παρασκευάσομαι, παθ. μέλλ. **παρασκευασθήσομαι**, μέσ. αόρ. **παρεσκευασάμην**,
 παθ. αόρ. **παρεσκευάσθην**, παρκ. **παρεσκευάσμαι**, υπερσ. **παρεσκευάσμην**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: παρασκευαστής, παρασκευαστικός, παρασκευάσμα, παρασκευα-
 στός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐν παρασκευῇ είμι.
- ἀδικούμενος:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους μιχ. ενεστ. μέσης φωνής του ἀδικέομαι -οῦμαι
 = αδικούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠδικούμην**, μέλ. **ἀδικήσομαι**, αόρ. **ἠδικήθην**,
 παρκ. **ἠδίκημαι**, υπερσ. **ἠδικήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδικημα, ἀδικητέον, ἀδικος,
 ἀδικία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀσχημονῶ, βλάπτω, κακουργῶ.
- βοηθεῖν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του βοηθέω -ῶ = βοηθῶ, δίνω βοήθεια.
ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἐβοήθουν**, μέλ. **βοηθήσω**, αόρ. **ἐβοήθησα**, παρκ. **βεβοήθηκα**,
 υπερσ. **ἐβεβοηθήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βοήθημα, ἀβοήθητος, βοηθητικός.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἀμύνω, ἀρήγω, ἐπικουρῶ.
- οὐ μὴν ἀλλ΄** [: ἀλλά]: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά όμως, αλλά πραγματικά.
- ὀπότερον:** αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. **ὀπότερος, ὀπότερα, ὀπότε-
 ρον** = όποιος από τους δύο.
- ποιήσωσι:** αόρ. υποτ. ενεργ. φωνής του ποιέω -ῶ = κάνω. Βλέπε πιο πάνω.
- ἡμετέραν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους α΄ πρόσ. της κτητ. αντων. **ἡμέτερος** Βλέπε πιο πά-
 νω.
- καλῶς:** επίρρ. τρόπου = καλά. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **καλῶς**, συγκρ. **κάλλιον**, υπερθ. **κάλ-
 λιστα**.
- ἔξει:** μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = έχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω και
 σήσω**, αόρ. β΄ **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. Βλέπε πιο πάνω.
- καλῶς ἔχω:** είμαι καλά.
- συμφερόντως:** επίρρ. τρόπου = επωφελῶς. **συμφερόντως ἔχω** = είμαι ωφελημένος.
- δόξη:** αόρ. υποτ. ενεργ. φωνής του απροσ. **δοκεῖ [μοι]** = αποφασίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:**
 παρτ. **ἐδόκει**, μέλ. **δόξει**, αόρ. **ἔδοξε**, παρκ. **δέδοκται**, υπερσ. **ἐδέδοκτο**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: δόξα, ἄδοξος, δοξάζω, δόκησις, ἀδόκητος, δόκιμος.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: νομίζω, ὑπολαμβάνω, ἠγοῦμαι, οἶμαι / οἶμαι.

πόλεων: γεν. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου του φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

προεχούσαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους μιχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **προέχω** = προεξέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προεΐχον**, μέλ. **προεξώ** και **προσχήσω**, αόρ. β' **προέσχον**. Βλέπε πιο πάνω.

ἀπέχεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του **ἀπέχομαι** = ἀπέχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπειχόμεν**, μέλ. **ἀφέξομαι** και **ἀποσχήσομαι**, αόρ. β' **ἀπεσχόμεν**, παρκ. **ἀπέσχημαι**. Βλέπε πιο πάνω.

ΠΡΟΣΞΕΞΕ: Όταν το β' ενικό της προστακτικής αορ. β' **σχού** είναι σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται **παρά-σχου**. Δηλαδή στο ἀπέχομαι: **ἀπόσχου**].

ἀδικημάτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου οδοντόληκτου ουσ. **ἀδίκημα - ἀδικήματος** = αδικία.

ἡμεῖς: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ: γενική] = ἐγώ, εσύ, [αυτού].

τούτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ἀγαθῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθέτου **ἀγαθός**. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν**, συγκρ. **ὄ, ἢ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὄ, ἢ βελτίων, τό βέλτιον / ὄ, ἢ κρείττων, τό κρείττον / ὄ, ἢ λῶφον, τό λῶφον**, υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον**.

ἔξομεν: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = έχω. Βλέπε πιο πάνω.

αἰτίαν ἔχω = θεωροῦμαι αἰτιος.

ἐπιχειρῶσιν: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ἐπιχειρέω -ῶ** = επιχειρώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπεχείρουν**, μέλ. **ἐπιχειρήσω**, αόρ. **ἐπεχείρησα**, παρκ. **ἐπιπεχείρηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπιχείρησις, ἐπιχείρημα, ἐπιχειρητέον, ἐπιχειρηματικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀναλαμβάνω, ἐπιλαμβάνομαι, ἐγγειρῶ.

ἀδικεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀδικέω -ῶ** = αδικώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠδίκουν**, μέλ. **ἀδικήσω**, αόρ. **ἠδίκησα**, παρκ. **ἠδίκηκα**, υπερσ. **ἠδικήκειν**. Βλέπε πιο πάνω.

ἡμᾶς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ**. Βλέπε πιο πάνω.

ἅπαντες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπανσα, ἅπαν** = ὅλος.

δεδιότες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους β' τύπου μιχ. παρκα. ενεργ. φωνής του **δέδοικα / δέδια** = φοβούμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐδεδοίκειν / ἐδεδιειν**, μέλ. **δεῖσομαι**, αόρ. **ἔδεισα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δέος, ἀδεής, περιδεής, δειλός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀκνώ, ὀρρωδῶ, πτήσσω, φοβοῦμαι, ἐν φόβῳ εἰμί.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το *δέδοικα* / *δέδια* είναι παρακ. του ποιητικού *δείδω*: οι αττικοί πεζογράφοι το χρησιμοποιούν με σημασία ενεστώτα, και τον υπερσ. *έδεδοίκειν* / *έδεδίειν* με σημασία παρατατικού.

κακῶς: επίρρ. τρόπου = κακά. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. *κακῶς*, συγκρ. *κάκιον* / *χειρόν*, υπερθ. *κάκιστα* / *χείριστα*.

πάσχοντες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του *πάσχω* = παθαίνω, υποφέρω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. *ἔπασχον*, μέλ. *πείσομαι*, αόρ. β' *ἔπαθον*, παρκ. *πέπονθα*, υπερσ. *ἐπεπόνθειν* και *πεπονθώς ἦν*. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πάθημα, πάθησις, πάθος, πολυπαθής· *κακῶς πάσχω:* βλάπτομαι.

καταφεύζονται: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του *καταφεύγω* = βρίσκω καταφύγιο. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. *κατέφευγον*, μέλ. *καταφεύξομαι* και *καταφευξοῦμαι*, αόρ. β' *κατέφυγον*, παρκ. *καταπέφευγα*, υπερσ. *καταπεφεύγειν*. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φυγή, φυγὰς, φευκτός, καταφύγιον, πρόσφυξ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** κατάφευξιν ποιοῦμαι.

πολλάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του ανωμάλου επιθ. *πολύς, πολλή, πολύ* = πολὺς. Βλέπε πιο πάνω.

ίκετείας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. *ίκετεία - ίκετείας* = ικεσία.

δέησεις: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. *δέησις - δεήσεως* = παρακλήση.

ποιούμενοι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του *ποιέομαι - οῦμαι* = κάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. *ἔποιούμην*, μέσ. μέλ. *ποιήσομαι*, παθ. μέλ. *ποιηθήσομαι*, μέσ. αόρ. *ἔποιησάμην*, παθ. αόρ. *ἐποιήθην*, παρκ. *πεποίημαι*, υπερσ. *ἐπεποιήμην*. Βλέπε πιο πάνω.

διδόντες: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής του *δίδωμι* = δίνω, παραδίνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. *ἔδιδουν*, μέλ. *δώσω*, αόρ. β' *ἔδωκα*, παρκ. *δέδωκα*, υπερσ. *έδεδώκειν* / *δεδωκώς ἦν*. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** δόσις, αντίδοσις, κατάδοσις, διάδοσις, προδότης, ἀνέκδοτος, δοτέος, δότης. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** δωροῦμαι, παρῆχω, προσφέρω.

ἡγεμονίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. *ἡγεμονία - ἡγεμονίας* = ηγεμονία.

σφᾶς αὐτούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους γ' πρόσ. της αυτοπαθ. αντων. *ἔμμαντοῦ*. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Παρασκευή [: παρασκευαῖς]: διασκευή, διασκευάζω, επισκευή, επισκευάζω, συσκευή, συσκευάζω, παρασκευάζω, σκευή, σκευασία, σκεύασμα, παρασκευάσμα, σκεύος, σκευοφύλακας. **Τολμάω-ῶ** [: τολμήσειν]: τολμῶ, αποτολμῶ, τόλμημα, τολμηρότητα, τολμηρός, παρὰτολμος, ἀτολμος. **Ἐξαμαρτάνω** [: ἔξαμαρτάνειν]:

αμαρτία, αμαρτωλός, αμάρτημα, αναμάρτητος, αμαρταίνω. **Δόξα** [: δόξη]: δοξάζω, δόξα, δοξαστός, δοξομανής, δοξομανία, δοξολογώ, δοξοπηγή, ένδοξος, άδοξος. **Πάσχω** [: πάσχοντες]: παθαίνω, πάσχω, πάθος, πάθημα, πάθηση, παθός, παθολόγος, συμπαθής, συμπάθεια, συμπαθώ, συμπάθιο. **Καταφεύγω** [καταφεύζονται]: φυγή, φεύγω, καταφεύγω, καταφυγή, καταφύγιο, διαφεύγω, ξεφεύγω, προσφεύγω, προσφυγή, αποφεύγω, αποφυγή, φευγιά.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

έμμένητε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. έμμείνητε, πρκ. έμμεμενηκότες ήτε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ένεμείνατε, υποτ. έμμείνητε, ευκτ. έμμείναιτε, προστ. έμμείνατε, απαρ. έμμείναι, μτχ. έμμείνας, -ασα, -είναν.

λεγόμενοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λεχθησομένοις / ρηθησομένοις, άόρ. λεχθεισι / ρηθεισι, πρκ. είρημένοις.

παρέχητε: [ΧΡΟΝ.] άόρ. β' παράσχετε, πρκ. παρεσχηκότες ήτε [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρέσχετε, υποτ. παράσχετε, ευκτ. παράσχοιτε, προστ. παρέσχετε, απαρ. παρασχείν, μτχ. παρασχών, -ούσα, -όν.

όντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έσομένους, άόρ. β' γενομένους, πρκ. γεγονότας.

πράττειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πράξαι, άόρ. πράξαι, πρκ. πεπραχέναι / πεπραγέναι.

ποιείτε: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έποιείτε, μέλ. ποιήσετε, άόρ. έποιήσατε, πρκ. πεποιήκατε, υπερσ. έπεποιήκατε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ποιήσετε, υποτ. -, ευκτ. ποιήσοιτε, προστ. -, απαρ. ποιήσειν, μτχ. ποιήσων, -ούσα, -ον.

τολμά: [ΧΡΟΝ.] παρτ. έτόλμα, μέλ. τολμήσει, άόρ. έτόλμησε, πρκ. τετόλμηκε, υπερσ. έτετολμήκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τολμήσει, υποτ. -, ευκτ. τολμήσοι, προστ. -, απαρ. τολμήσειν, μτχ. τολμήσων, -ουσα, -ον.

έξαμαρτάνειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. έξαμαρτήσεσθαι, άόρ. β' έξαμαρτείν, πρκ. έξημαρτηκέναι.

όκνουσι[ν]: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ώκνουν, μέλ. όκνήσουσι, άόρ. ώκνησαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. όκνήσουσι, υποτ. -, ευκτ. όκνήσοιεν, προστ. -, απαρ. όκνήσειν, μτχ. όκνήσων, -ουσα, -ον.

άγουσιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. ήγον, μέλ. άξουσι, άόρ. β' ήγαγον, πρκ. ήχασιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. άξουσι, υποτ. -, ευκτ. άξοιεν, προστ. -, απαρ. άξειν, μτχ. άξων, -ουσα, -ον.

όρῶσιν: [ΧΡΟΝ.] άόρ. ίδωσιν, πρκ. έορακότες ώσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. είδον, υποτ. ίδωσιν, ευκτ. ίδοιεν, προστ. ιδόντων / -έτωσαν, απαρ. ιδείν, μτχ. ιδών, -ούσα, -όν.

έφεδρεύουσαν: [ΧΡΟΝ.] άόρ. έφεδρεύουσαν.

παρασκευαζομένην: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρασκευασομένην / παρασκευασθησομένην, άόρ. παρασκευασαμένην / παρασκευασθεισαν, παρκ. παρασκευασμένην.

ἀδικουμένοις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀδικησομένοις, ἀόρ. ἀδικηθεῖσι[ν], πρκ. ἡδικημένοις.

βοηθεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βοηθήσειν, ἀόρ. βοηθήσαι, πρκ. βεβοηθημένοι.

ποιῶσιν: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. ποιήσωσιν, πρκ. πεποιηκότες ὄσι[ν]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐποίησαν, υποτ. ποιήσωσιν, ευκτ. ποιήσαιεν / -εῖαν, προστ. ποιησάντων / -άτωσαν, απαρ. ποιῆσαι, μτχ. ποιήσας, -ασα, -ῆσαν.

ἔχει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. εἶχε, μέλ. ἔξει / σγήσει, ἀόρ. β' ἔσχε, πρκ. ἔσχηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔξει, υποτ. -, ευκτ. ἔξοι, προστ. -, απαρ. ἔξειν, μτχ. ἔξων, -ουσα, -ον.

δοκῆ: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. δοξῆ, πρκ. δεδομένον ἦ. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔδοξε, υποτ. δόξη, ευκτ. δόξαι, προστ. δοξάτω, απαρ. δόξαι, μτχ. δόξας, -ασα, -αν.

προεχούσαις: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προεξούσαις / προσχησούσαις, ἀόρ. β' προσχούσαις, πρκ. προεσχηκυίας.

ἀπέχεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀφέξεσθαι / ἀποσχήσεσθαι, ἀόρ. β' ἀποσχέσθαι, πρκ. ἀπεσχησθαι.

ἔχομεν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. εἶχομεν, μέλ. ἔξομεν / σγήσομεν, ἀόρ. β' ἔσχομεν, πρκ. ἐσχήκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔξομεν, υποτ. -, ευκτ. ἔξοιμεν, προστ. -, απαρ. ἔξειν, μτχ. ἔξων -ουσα, -ον.

ἐπιχειροῦσιν: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. ἐπιχειρήσωσι[ν], πρκ. ἐπικεχειρηκότες ὄσι[ν]. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπιχειροῦσιν, υποτ. ἐπιχειροῦσιν, ευκτ. ἐπιχειροῖεν, προστ. ἐπιχειροῦντων / -εῖτωσαν, απαρ. ἐπιχειρεῖν, μτχ. ἐπιχειροῶν, -οῦσα, -οῦν.

ἀδικεῖν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀδικήσειν, ἀόρ. ἀδικῆσαι, πρκ. ἡδικημένοι.

δεδιότες / δεδοικότες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δεισόμενοι, ἀόρ. δέισαντες.

πάσχοντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. πεισόμενοι, ἀόρ. β' παθόντες, πρκ. πεπονθότες.

καταφεύγουσι[ν]: [ΧΡΟΝ.] παρτ. κατέφευγον, μέλ. καταφεύξονται, ἀόρ. κατέφυγον, πρκ. καταπεφεύγασι[ν], υπερσ. καταπεφεύγεσαν.. [ΕΓΚΛ.] οριστ. καταφεύξονται, υποτ. -, ευκτ. καταφεύξοιντο, προστ. -, απαρ. καταφεύξεσθαι, μτχ. καταφευξόμενος, -η, -ον.

ποιούμενοι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ποιησόμενοι / ποιηθησόμενοι, ἀόρ. ποιησάμενοι / ποιηθέντες, πρκ. πεποιημένοι.

διδόντες: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δώσοντες, ἀόρ. β' δόντες, πρκ. δεδωκότες.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ἐμμένω [: ἐν + μένω], **πολεμικός** [: πόλεμος], **παρασκευή** [: παρασκευάζω], **εἰρηνικός** [: εἰρήνη], **δίκαιος** [: δίκη], **εὐδαίμων** [: εὖ + δαίμων], **τολμῶ** [: τόλμη], **ἔξαμαρτάνω** [: ἐκ + ἀμαρτάνω], **ὄκνω** [: ὄκνος], **ἡσυχία** [: ἡσυχος], **δύναμις** [: δύναμαι], **ἀδικῶ** [: ἄδικος], **βοηθῶ** [: βοηθός], **καλῶς** [: καλός], **συμφερόντως** [: συμφέρον], **ἀπέχομαι** [: ἀπό + ἔχομαι], **ἀδίκημα** [: ἀδικῶ], **κακῶς** [: κακός], **καταφεύγω** [: κατά + φεύγω], **ἰκετεία** [: ἰκέτης], **δέησις** [: δέομαι].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Ἦν οὖν ἐμμεΐνιτε τοῖς εἰρημένοις: δευτ. υποθ. πρότ. ὑμεῖς: υποκ. στο ἐμμεΐνιτε [: το ρήμα της πρότασης]. τοῖς εἰρημένοις: αντικ. στο ἐμμεΐνιτε, τοῖς: υποκ. της μτχ.
2. καί [ἦν] πρὸς πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτούς παρᾶσχητε πολεμικούς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικούς δέ τῷ μηδέν παρὰ τό δίκαιον πράττειν: δευτ. υποθ. πρότ. που συνδέεται με την προηγούμενη υποθετική παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο καί. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο παρᾶσχητε [: το ρήμα της πρότασης]. ὑμᾶς αὐτούς: αντικ. στο παρᾶσχητε και υποκ. στη μτχ. ὄντας: κατηγ. μτχ. από το παρᾶσχητε συνημμένη στο αντικείμενό του. πολεμικούς - εἰρηνικούς: κατηγορούμενα στο υποκ. της μτχ. ὄντας. πρὸς τούτοις: εμπρόθ. προσδ. προσθήκης. ταῖς μελέταις - ταῖς παρασκευαῖς: δοτικές του μέσου. τῷ πράττειν [: έναρθρο απαρέμφ.]: δοτ. του τρόπου. μηδέν: σύστ. αντικ. στο πράττειν. παρὰ τό δίκαιον: εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει αντίθεση [εναντίωσης].
3. οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τήν πόλιν, ἀλλά καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας: κύρ. πρότ. κρίσης. [ὑμεῖς: ενν.]: υποκ. στο ποιήσετε [: το ρήμα της πρότασης]. τήν πόλιν - τοὺς Ἕλληνας: αντικείμενα στο ποιήσετε. εὐδαίμονα: κατηγ. στο τήν πόλιν. ταύτην: επιθ. προσδ. στο τήν πόλιν. ἅπαντας: κατηγ. προσδ. στο τοὺς Ἕλληνας. μόνον: επιρρ. προσδ. ποσού.
- Ἦν ἐμμεΐνιτε - [ἦν] παρᾶσχητε [: υπόθ.] - ποιήσετε [: απόδ.]: σύνθετος υποθετικός λόγος με δύο υποθέσεις· δηλώνει το προσδοκώμενο.
4. οὐδέ γάρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία τολμήσει περὶ αὐτούς ἔξαμαρτάνειν: κύρ. πρότ. κρίσης. ἄλλη: επιθ. προσδ. στο οὐδεμία: υποκ. στο τολμήσει [: το ρήμα της πρότασης] και στο ἔξαμαρτάνειν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο τολμήσει. τῶν πόλεων: γεν. διαιω. περὶ αὐτούς: εμπρόθ. προσδ. αναφ.
5. ἀλλ' ὀκνήσουσι: κύρ. πρότ. κρίσης. [αἱ πόλεις: ενν.]: υποκ. στο ὀκνήσουσι [: το ρήμα της πρότασης].
6. καὶ πολλήν ἡσυχίαν ἄξουσιν: κύρ. πρότ. κρίσης. [αἱ πόλεις: ενν.]: υποκ. στο ἄξουσιν [: το ρήμα της πρότασης]. πολλήν: επιθ. προσδ. στο ἡσυχίαν: αντικ. στο ἄξουσιν.
7. ὅταν ἴδωσιν ἐφεδρεύουσιν τήν δύναμιν τήν ἡμετέραν καὶ παρεσκευασμένην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν: δευτ. χρονικοὑποθετική πρόταση που εκφέρεται με υποτακτική [: ἴδωσιν] και δηλώνει το προσδοκώμενο. [αἱ πόλεις: ενν.]: υποκ.

στο **ἴδωσιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὴν ἡμετέραν**: επιθ. προσδ. στο **τὴν δύναμιν**: αντικ. στο ἴδωσιν και υποκ. στις μτχ. **ἐφεδρεύουσιν - παρεσκευασμένην** [: κατηγορηματικές μτχ. από το αισθητικό ἴδωσιν συνημμένες στο αντικείμενο του] και στο **βοηθεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. παρεσκευασμένην. **τοῖς ἀδικουμένοις**: επιθ. μτχ. αντικ. στο βοηθεῖν.

ΠΡΟΣΕΞΕ Όταν το απαρέμφατο δεν εξαρτάται από ἐγγλιση [οριστική, υποτακτική κ.λπ.] αλλά από **μετοχή**, τότε κανονικά στην ταυτοπροσωπία το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι σε πτώση **γενική** ή **δοτική** ή **αιτιατική** [αν το απαρέμφατο εξαρτάται από μετοχή που έχει ως υποκείμενο της γενικής ή δοτικής ή αιτιατικής].

Έτσι και το υποκείμενο του **βοηθεῖν** στην παραπάνω πρόταση βρίσκεται σε αιτιατική και έχουμε **ταυτοπροσωπία** γιατί το υποκείμενό του **τὴν δύναμιν** είναι και υποκείμενο της μετοχής από την οποία εξαρτάται το απαρέμφατο.

• **ὅταν ἴδωσιν** [: υπόθ.] — **τολμήσει, ὀκνήσουσι, ἔξουσι** [: απόδοση]: σύνθετος χρονικοὑποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

8. οὐ μὴν ἀλλὰ τό γ' ἡμέτερον καλῶς ἔξει καὶ συμφερόντως: κύρ. πρότ. κρίσης. **τό ἡμέτερον**: υποκ. στο ἔξει [: το ρήμα της πρότασης]. **καλῶς - συμφερόντως**: επιρρηματικοί προσδ. τρόπου.

9. ὁπότερον ἂν ποιήσωσι: δευτ. αναφορικοὑποθετική πρότ. [**αἱ πόλεις**: ενν.]: υποκ. στο **ἂν ποιήσωσι** [: το ρήμα της πρότασης· το **ἂν** είναι αοριστολογικό]. **ὁπότερον**: σύστ. αντικ. στο ἂν ποιήσωσι.

• **ὁπότερον ἂν ποιήσωσι** [: υπόθ.] - **ἔξει** [: απόδ.]: λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την αναφορικοὑποθετική πρόταση· δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

Ευθύς λόγος: ἦν τι ποιήσωσι - ἔξει.

ΠΡΟΣΕΞΕ Λανθάνων λέγεται ο υποθετικός λόγος, του οποίου η υπόθεση είναι κυρίως **υποθετική μετοχή** ή **αναφορική υποθετική** πρόταση [η υπόθεση δηλ. του υποθετικού αυτού λόγου **λανθάνει**, είναι κρυμμένη, στην υποθετική μετοχή ή στην αναφορική υποθετική πρόταση].

10. ἦν τε γάρ δόξη τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων: δευτ. υποθ. πρότ. **ἀπέχεσθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **δόξη** [: το ρήμα της πρότασης]. **ταῖς προεχούσαις**: επιθ. μτχ. δοτ. προσ. στο δόξη. [**τάς προεχούσας**: ενν.]: υποκ. στο ἀπέχεσθαι. **τῶν πόλεων**: γεν. διαιρ. από το ταῖς προεχούσας. **τῶν ἀδικημάτων**: αντικ. στο ἀπέχεσθαι.

11. ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἔξομεν: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἡμεῖς**: υποκ. στο ἔξομεν [: το ρήμα της πρότασης]. **τὴν αἰτίαν**: αντικ. στο ἔξομεν. **τούτων**: επιθ. προσδ. στο **τῶν ἀγαθῶν**: γεν. της αιτίας από την αιτίαν.

• **ἦν δόξη** [: υπόθ.] - **ἔξομεν** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

12. ἦν τ' ἐπιχειρῶσιν ἀδικεῖν: δευτ. υποθ. πρότ. [αἱ πόλεις: ενν.]: υποκ. στο ἐπιχειρῶσιν [: το ρήμα της πρότασης] και στο ἀδικεῖν [: ταυτοπροσωπία]: τέλ. απαρέμφατο αντικ. στο ἐπιχειρῶσιν.
13. ἐφ' ἡμᾶς ἅπαντες οἱ δεδιότες καὶ κακῶς πάσχοντες καταφεύξονται, πολλὰς ἰκετείας καὶ δεήσεις ποιούμενοι, καὶ δίδόντες οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτούς: κύρ. πρότ. οἱ δεδιότες - [οἱ] πάσχοντες: επιθετικές μτχ. υποκείμενα στο καταφεύξονται [: το ρήμα της πρότασης] και στις μτχ. ποιούμενοι - δίδόντες: τροπικές μτχ. ἐφ' ἡμᾶς: εμπρόθ. προσδ. κατεύθυνσης σε πρόσωπο. ἅπαντες: κατηγ. προσδ. στα υποκείμενα. κακῶς: επιρρ. προσδ. τρόπου. πολλὰς: επιθ. προσδ. στα ἰκετείας - δεήσεις: αντικείμενα στη μτχ. ποιούμενοι. μόνον: επιρρ. προσδ. ποσού. τὴν ἡγεμονίαν - σφᾶς αὐτούς: ἄμεσα αντικ. στη μτχ. δίδόντες [ἡμῖν: ενν.]: ἔμμεσο αντικ. στη μτχ. δίδόντες.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις: Ο Ισοκράτης πιστεύει ότι οι Αθηναίοι έχουν ήδη διαμορφώσει άποψη πάνω στο θέμα που τους απασχολεί, γι' αυτό και ἔμμεσα τους ζητά να παραβλέψουν τις τυχόν αποφάσεις τους και να συμμορφωθούν με τις προτάσεις του.
2. εὐδαιμόνα: Ο Ισοκράτης υπενθυμίζει στους Αθηναίους ότι η ευδαιμονία της πόλης εξαρτάται από την εφαρμογή του δικαίου. Άλλωστε είναι γνωστό ότι η σωστή νομοθεσία και η συμμόρφωση στους κανόνες δικαίου ήταν ανέκαθεν επιδίωξη των Αθηναίων για μια ευνομούμενη πολιτεία.
3. ...τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν: Οι Αθηναίοι πάντοτε υπερηφανεύονταν για την ανιδιοτελή προσφορά βοήθειας προς τους αδικουμένους. Ίσως ο Ισοκράτης υπαινίσσεται τη συμφεροντολογική πολιτική των Σπαρτιατών και εμμέσως θέλει να την αντιπαραβάλει με εκείνη των Αθηναίων, αναδεικνύοντας την Αθηναϊκή πολιτική ηθικά ανώτερη.
- Επίσης ο Ισοκράτης με μια σειρά ρητορικών ερωτημάτων εκφράζει τη βεβαιότητα ότι η εφαρμογή δίκαιης και ηθικής πολιτικής θα ενισχύσει και θα ωφελήσει πολλαπλώς την πόλη.
4. πολλὰς ἰκετείας καὶ δεήσεις ποιούμενοι: Ο Ισοκράτης προφανώς αναφέρεται στους Χίους, Βυζαντίους, Ροδίους και Κώους, οι οποίοι παρακαλούσαν τους Αθηναίους να τους σώσουν από τα τυραννικά καθεστώτα που είχαν εγκαθιδρυθεί στις πόλεις τους.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. **Αντίθεση:** πολεμικούς μέν — ειρηνικούς δέ.
2. **Υπερβατό:** τῷ μηδέν παρά τό δίκαιον **πράττειν**.
3. **Πολυσύνδετο:** πολλές ίκετείας **καί** δεήσεις ποιούμενοι, **καί** διδόντες οὐ μόνον τήν ἡγεμονίαν **ἀλλά καί** σφᾶς αὐτούς.
4. **Περιφράσεις:** ἡσυχίαν ἄξουσιν — τήν αἰτίαν ἔξομεν — κακῶς πάσχοντες.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Να σημειώσετε χ στο κατάλληλο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) Ο Ισοκράτης προτείνει στους Αθηναίους να παρατηθούν από κάθε είδους πολεμικές προετοιμασίες, ώστε να αποδείξουν τη φιλειρηνική τους πολιτική.	☐	☐
β) Οι Αθηναίοι πάντοτε ήταν υπερήφανοι για την ανιδιοτελή προσφορά βοήθειας προς τους αδικούμενους.	☐	☐
γ) Ο ρήτορας πιστεύει ότι η ευδαιμονία της Αθήνας εξαρτάται από την εφαρμογή του δικαίου.	☐	☐

Ερώτηση 2η: Τι είναι ο *σύνθετος υποθετικός λόγος*; Να δώσετε ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο της παραγράφου 136.

Ερώτηση 3η: Τι είναι ο *λανθάνων υποθετικός λόγος*; Να δώσετε ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο της παραγράφου 137.

Ερώτηση 4η: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: *εφεδρεύουσαν, τῶν ἀδικημάτων, τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' ἡμᾶς*.

Ερώτηση 5η: *ἡμᾶς αὐτούς*: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο.

Ερώτηση 6η: *δεδιότες, πάσχοντες, διδόντες*: Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

Ερώτηση 7η: Να δώσετε την ετυμολογία των λέξεων *ἀμφοτέρως* και *πλοῦτος*.

Ερώτηση 8η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις και εκφράσεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.

A

1. παρέχω ἐμαυτόν
2. παρασκευή
3. ἐξαμαρτάνω
4. ὀκνῶ
5. ἡσυχίαν ἄγω
6. οὐ μὴν ἀλλά
7. καλῶς ἔχω
8. συμφερόντως ἔχω
9. κακῶς πάσχω

B

- α. προετοιμασία
- β. διστάζω
- γ. προσφέρομαι
- δ. σφάλω, αποτυγχάνω
- ε. ἀλλά ὁμως, ἀλλά πραγματικά
- στ. ζω ειρηνικά
- ζ. εἶμαι ωφελημένος
- η. εἶμαι καλά
- θ. βλάπτομαι

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι αν οι Αθηναίοι ακολουθήσουν τις τρεις συμβουλές που τους έδωσε για την καλύτερευση της πόλης τους συνδυάζοντάς τες με πολεμική ικανότητα αλλά και ειρηνοφιλία, θα κάνουν ευτυχισμένη και την Αθήνα και ολόκληρη την Ελλάδα.

Γιατί κανείς δε θα τολμήσει να βλάψει τις Ελληνικές πόλεις από τη στιγμή που θα ξέρουν όλοι ότι η Αθήνα είναι έτοιμη να υπερασπίσει όποια πόλη αδικείται. Και σε οποιαδήποτε περίπτωση η Αθήνα θα βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση.

Την τελευταία θέση του την υποστηρίζει λέγοντας ότι εάν οι μεγάλες πόλεις παύουν να αδικούν αυτό θα θεωρηθεί επιτυχία της Αθήνας. Αν αντίθετα αδικούν, όλες οι αδικημένες πόλεις θα καταφύγουν στην Αθήνα παρακαλώντας την να τις βοηθήσει και έτσι θα της παραχωρήσουν άνετα την ηγεμονία.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Σωστό: β, γ, Λάθος: α.

2η: **Σύνθετος** λέγεται ο υποθετικός λόγος που έχει περισσότερους από μία υποθέσεις ή αποδόσεις. Π.χ. **ἢν ἐμμείνητε – ἢν παράσχητε** (υποθέσεις) → **ποιήσετε** (απόδοση): σύνθετος υποθετικός λόγος με δύο υποθέσεις, που δηλώνει το προσδοκώμενο.

3η: **Λανθάνων** λέγεται ο υποθετικός λόγος του οποίου η υπόθεση είναι κυρίως **υποθετική μτχ.** ή **αναφορική υποθετική πρόταση** δηλαδή η υπόθεση λανθάνει, είναι κρυμμένη στην υποθετική μτχ. ή στην αναφορική υποθετική πρόταση, π.χ. **ὀπότερον ἂν ποιήσωσι** (υπόθεση) → **ἔξει** (απόδοση): λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση την αναφορική υποθετική πρόταση, ο οποίος δηλώνει το προσδοκώμενο.

4η: **ἐφεδρεύουσαν:** κατηγορηματική μτχ. από το αισθήσεως σημαντικό ρ. «ἴδωσιν», **τῶν ἀδικημάτων:** αντικείμενο στο «ἀπέχεσθαι», **τῶν ἀγαθῶν:** γενική της αιτίας, **ἐφ' ἡμᾶς:** εμπρόθ. προσδ. κατεύθυνσης σε πρόσωπο.

5η: **ἡμᾶς αὐτούς:** αιτιατική πληθ., αρσ. γένους, β' πρόσωπο, της αυτοπαθούς αντωνυμίας «ἑμαυτοῦ, ἑμαντῆς – σεαυτοῦ, σεαυτῆς – ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς».

6η: ενεστ. δεδιότες και δεδοικότες, μελ. δεισόμενοι, αόρ. δείσαντες / ενεστ. πάσχοντες, μελ. πεισόμενοι, αόρ. β'. παθόντες, πρκ. πεπονθότες / ενεστ. διδόντες, μελ. δώσοντες, αόρ. δόντες, πρκ. δεδωκότες.

7η: **ἄμφοτερος** < ἀμφί + ἕτερος / **πλουῦτος** < ρ. πίμπλημι.

8η: 1 → γ, 2 → α, 3 → δ, 4 → β, 5 → στ, 6 → ε, 7 → η, 8 → ζ, 9 → θ.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 139-141

*Η δίκαιη συμπεριφορά θα οδηγήσει
στην πρόοδο και την προγονική δόξα.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

139. Ὡστ' οὐκ ἀπορήσομεν [ἐκείνων]
μεθ' ὧν κωλύσομεν
τούς ἐξαμαρτάνοντας
ἀλλά ἔξομεν πολλούς
τούς συναγωνιζομένους ἡμῖν
ἐτοίμως καί προθύμως
Ποία γάρ πόλις
ἢ τίς ἀνθρώπων
οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν
τῆς ἡμετέρας
τῆς φιλίας καί τῆς συμμαχίας,
ὅταν ὀρώσιν τούς αὐτούς,
[κεκτημένους] ἀμφοτέρα,
καί ὄντας δικαιοτάτους
καί κεκτημένους μεγίστην δύναμιν,
καί βουλομένους καί δυναμένους
σώζειν καί τούς μὲν ἄλλους,
αὐτούς δέ
μηδεμιᾶς δεομένους βοηθείας.

140. Πόσῃν δέ ἐπίδοσιν χροῆ
προσδοκᾶν
λήψεσθαι
τά τῆς πόλεως
ὑπαρξάσης παρά τῶν ἄλλων

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατά τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Ὡστε δε θα στερηθοῦμε [εκείνους]
με τους οποίους θα εμποδίσουμε
αυτούς που βλάπτουν [τους άλλους],
ἀλλά θα ἔχουμε πολλούς
που θα αγωνίζονται μαζί μας
φανερὰ [ή δραστήρια] και πρόθυμα.
Γιατί ποια πόλη
ή ποιος από τους ανθρώπους
δε θα θελήσει να πάρει μέρος
στη δική μας
τη φιλία και τη συμμαχία,
ὅταν βλέπουν ότι εμεῖς οι ἴδιοι
[έχουμε] και τα δύο,
δηλ. και ότι εἴμαστε πολύ δίκαιοι
και ότι ἔχουμε πολύ μεγάλη δύναμη,
και ότι θέλουμε και μπορούμε
να σώσουμε και τους άλλους,
καί ότι [εμεῖς] οι ἴδιοι
δεν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό καμιά βοήθεια;
Και πόση πρόοδο πρέπει
να περιμένουμε
ὅτι θα πάρουν [ή θα σημειώσουν]
οι υποθέσεις της πόλης,
αν υπάρξει ἀπό τους άλλους

τοιαύτης εὐνοίας ἡμῖν;
 πόσον δέ πλοῦτον
 [χρῆ προσδοκᾶν]
 εἰσρῆσεσθαι εἰς τὴν πόλιν,
 σφζομένης ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος
 δι' ἡμῶν;
 Τίνας δέ [χρῆ προσδοκᾶν]
 οὐκ ἐπαινέσεσθαι
 τοὺς γεγενημένους αἰτίους

τοσοῦτων
 καί τηλικούτων ἀγαθῶν;
141. Ἀλλὰ γάρ
 οὐ δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν
 περιλαβεῖν τῷ λόγῳ ἅπαντα,
 ἅ τυγχάνω
 καθορῶν
 τῇ διανοίᾳ,
 πλὴν ὅτι ἐστὶν καλόν
 ἐν ταῖς ἀδικίαις καὶ μανίαις
 τῶν ἄλλων
 πρώτους [ἡμᾶς]
 εὖ φρονήσαντας
 προστῆναι
 τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων
 καὶ κληθῆναι [ἡμᾶς] σωτήρας
 ἀλλὰ μὴ λυμεῶνας αὐτῶν,
 καὶ γενομένους περιβλέπτους
 ἐπ' ἀρετῇ
 ἀναλαβεῖν
 τὴν δόξαν τὴν τῶν προγόνων.

τέτοια εὐνοία για μας;
 Και πόσος πλούτος
 [πρέπει να περιμένουμε]
 ότι θα εισρεύσει στην πόλη,
 αν σώζεται όλη η Ελλάδα
 με την παρέμβασή μας.
 Και ποιοι [πρέπει να περιμένετε]
 ότι δε θα επαινέσουν
 αυτούς που έχουν γίνει αἰτίοι
 [ή πρόξενοι]
 τόσο πολλών
 και τόσο μεγάλων αγαθών;
 Αλλά βέβαια
 δεν μπορώ λόγω της ηλικίας [μου]
 να περιλάβω στο λόγο μου όλα,
 όσα συμβαίνει
 να βλέπω καθαρά [ή να διακρίνω]
 με το νου [μου],
 παρά μόνο ότι είναι ωραίο
 μέσα στις αδικίες και παραφροσύνες
 των άλλων
 πρώτοι [εμείς],
 αφού σκεφτοῦμε σωστά,
 να προασπίσουμε
 την ελευθερία των Ελλήνων
 και να ονομαστοῦμε [εμείς] σωτήρες
 αλλά όχι καταστροφεῖς αὐτῶν
 και αφού γίνουμε αξιοθαύμαστοι
 για την αρετή [μας]
 να ξαναπάρουμε
 τη δόξα των προγόνων [μας].

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ✓ **Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά
Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων
Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα**

ὥστ' [: ὥστε]: σύνδεσμος συμπερασματικός = ὥστε.

ἀπορήσομεν: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἀπορέω -ῶ = στεροῦμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἠπόρουσιν, μέλ. ἀπορήσω, αόρ. ἠπόρησα, παρκ. ἠπόρηκα, υπερσ. ἠπορή-κειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀπόρημα, ἀπορηματικός, ἀπόρησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δέομαι, πένομαι, στεροῦμαι, ἐν ἀπορία εἰμί. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: εὐπορῶ, πλουτῶ.

ὄν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. ὄς, ἦ, ὅ = ο οποίος.

κωλύσομεν: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του κωλύω = εμποδίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐκώ-λυον, μέλ. κωλύσω, αόρ. ἐκώλυσα, παρκ. κεκώλυκα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κώλυμα, κω-λυτικός, κωλυτέον, ἀκολύτως, ἀκώλυτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀντικόπτω, ἀποτρέ-πω, εἴργω, ἐμποδίζω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀφίημι, ἐῶ.

ἐξαμαρτάνοντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ἐξαμαρτάνω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐξημάρτανον, μέλ. ἐξαμαρτήσομαι, αόρ. β' ἐξημαρτον, παρκ. ἐξημάρτηκα, υπερσ. ἐξημαρτήκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἁμαρτία, ἁμάρτημα, ἀναμάρ-τητος, ἐξαμαρτητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀποτυγχάνω, ἀστοχῶ, σφάλλομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: βάλλω, εὐστοχῶ, τυγχάνω.

πολλούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του ανωμάλου επιθ. **πολύς**. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς**, **πολλή**, **πολύ**, συγκρ. **ὁ, ἡ πλείων, τό πλείον**, υπεθρ. **πλείστος, -η, -ον**.

ἔξομεν: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = ἔχω. Βλέπε πιο πάνω.

έτοιμός: επίρρ. τρόπου = φανερά. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **έτοιμός**, συγκρ. **έτοιμότερον**, υπεθρ. **έτοιμότατα**.

προθύμως: επίρρ. τρόπου = πρόθυμα, με προθυμία. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **προθύμως**, συ-γκρ. **προθυμότερον**, υπεθρ. **προθυμότατα**.

συναγωνιζομένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του συναγωνί-ζομαι = αγωνίζομαι μαζί με κάποιους. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνηγωνιζόμεν**, μέσ. μέλ. **συναγωνιούμαι**, μέσ. αόρ. **συνηγωνισάμην** και παθ. **συνηγωνίσθην**, παρκ. **συνηγόνισμαι**, υπερσ. **συνηγωνίσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀγώνισμα, ἀγωνισμός, ἀγωνιστής, ἀγωνιστικός, διαγωνισμός, συναγωνισμός.

ἡμῖν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ: γενική] = ἐγώ, εσύ, [αυτού].

ποιά: ονομαστ. ενικ. θηλ. γένους της ερωτημ. αντων. **ποιός, ποία, ποῖον** = ποιος.

πόλις: ονομ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλε-ως** = πόλη.

ἦ: σύνδεσμος διαζευκτικός = ἦ.

τίς: ονομ. ενικ. αρσ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος.

ἄνθρώπων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **ἄνθρωπος - ἄνθρώπου** = ἄνθρωπος.

ἐπιθυμήσει: μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἐπιθυμέω -ῶ** = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπεθύμουν**, μέλ. **ἐπιθυμήσω**, αόρ. **ἐπεθύμησα**, παρκ. **ἐπιτεθύμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐπιθυμητής, ἐπιθυμητικός, ἀνεπιθύμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: βούλομαι, γλίχομαι, ὀρέγομαι, ποθῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: μισῶ, ἀποστρέφομαι.

μετασχεῖν: απαρέμφ. αορ. β´ ενεργ. φωνής του **μετέχω** = παίρνω μέρος. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **μετεῖχον**, μέλ. **μεθέξω** και **μετασχίσω**, αόρ. β´ **μετέσχον**, παρκ. **μετέσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: μεθέξις, μετοχή, μέτοχος.

φιλίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **φιλία - φιλίας** = φιλία.

συμμαχίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **συμμαχία - συμμαχίας** = συμμαχία.

ἡμέτερας: γεν. ενικ. θηλ. γένους, α´ προσ. της κτη. αντων. [για πολλούς κτήτορες] **ἡμέτερος, -α, -ον** [: α´ πρόσ.], **ὑμέτερος, -α, -ον** [: β´ πρόσ.], **σφέτερος, -α, -ον** [: γ´ πρόσ.], = δικός μας, δικός σας, δικός τους.

ὅταν: σύνδεσμος χρονικοῦποθετικός = ὅταν.

ὄρῳσι: ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του **ὄραω -ῶ** = βλέπω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **έώραων**, μέλ. **ὄψομαι**, αόρ.β´ **εἶδον**, παρκ. **έώρακα** και **έώρακα** και **ὄπωπα**, υπερσ. **έωράκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ὄραμα, ἄορατος, ὄρατός, ιδέα, ὄμμα, ὀπή, ὀφθαλμός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐξετάζω, θεῶμαι, θεωρῶ, σκοπῶ, βλέπω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: τυφλώνω.

αὐτούς: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της οριστ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αὐτός ο ἴδιος.

ἀμφοτέρα: ονομαστ. πληθ. ουδεν. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντων. **ἀμφοτεροι, ἀμφοτεραι, ἀμφοτερα** = και οι δύο.

δικαιοτάτους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους υπερθ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **δίκαιος** = δίκαιος, κόσμιος, νομοταγής. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **δίκαιος, -α, -ον**, συγκρ. **δικαιότερος, -α, -ον**, υπερθ. **δικαιοτάτος, -η, -ον**.

ὄντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετχ. του βοηθητικού **εἰμί** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἦν** και **ἦ**, μέλ. **ἔσομαι**, αόρ. β´ **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.

μεγίστην: αιτ. ενικ. θηλ. γένους υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **μέγας** = μεγάλης. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὄ, ἦ μείζων, τό μείζων**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.

κεκτημένος: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μετχ. παρκ. μέσης φωνής του αποθ. **κτάομαι - ὦμαι**. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐκτόμην**, μέσ. μέλ. **κτήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐκτησάμην**, παθ. αόρ. **ἐκτίθην**, παρκ. **κέκτημαι** και **ἐκτημαι**, υπερσ. **ἐκεκτήμην** και **κεκτημένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: κτήμα, κτήσις, κατάκτησις, κτητός, ἐπίκτητος, πολυκτῆμων, ἀκτῆ-

- μων, κήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: κερδαίνω, λαμβάνω, πορίζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: αποβάλλω, απόλλυμι.
- ἄλλους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο = ἄλλος.
- σφῆζειν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του σφῆζω = σώζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἔσφζον, μέλ. σώσω, αόρ. ἔσωσα, παρκ. σέσωκα, υπερσ. ἐσεσώκειν - σεσωκώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: σωτήρ, διάσωσις, διασωσμός, σωστικός, σῆφος, ἄσωτος, σωστός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀπαλάττω, διαφυλάττω, ἐλευθερῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀναιρῶ, αποβάλλω, απόλλυμι.
- βουλομένους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μιχ. ενεστ. μέσης φωνής του βούλομαι = θέλω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐβουλόμεν / ἠβουλόμεν, μέλ. βουλήσομαι, αόρ. ἐβουλήθην / ἠβουλήθην, παρκ. βεβούλημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: βούλησις, βούλημα, βουλευτός, ἀβούλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι, ποθῶ.
- δυναμένους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μιχ. ενεστ. μέσης φωνής του δύναμαι = μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐδυναμην και ἠδυναμην, μέσ. μέλ. δυνήσομαι, παθ. αόρ. ἐδυνήθην και ἠδυνήθην και ἐδυνάσθην, παρκ. δεδύνημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀδύνατος, δυνατός, δυνάστης, δύναμις, δυναμικός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: δυνατός εἶμι, δύναμιν ἔχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀδυνατῶ, ἀσθενῶ.
- αὐτούς**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. αὐτός, αὐτή, αὐτό = αὐτός.
- μηδεμιάς**: γεν. ενικ. θηλ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν = κανένας.
- βοηθείας**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. βοήθεια - βοηθείας = βοήθεια.
- δεομένους**: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μιχ. ενεστ. του δέομαι = ἔχω ανάγκη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐδεόμην, μέσ. μέλ. δεήσομαι, παθ. αόρ. ἐδεήθην, παρκ. δεδέημαι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: δέησις, δέημα, ἀνευδεής, ἐνδεής. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: ἀντιβολῶ, ἱκετεύω, λιπαρῶ.
- πόσιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της ερωτημ. αντων. πόσος, πόση, πόσον = πόσος.
- χρή**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρόσ. χρή = εἶναι ανάγκη. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. ἐχρῆν και χρῆν, μέλ. χρήσει, αόρ. ἔχρησε. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: χρήομαι, ἀπόχρη ή ἀποχρη. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀρμόττει, δεῖ, πρέπει, προσήκει.
- προσδοκᾶν**: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του προσδοκάω -ῶ = περιμένω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. προσεδόκων, αόρ. προσεδόκησα. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: προσδόκημα, προσδόκιμος, προσδοκία, προσδόκητος, προσδοκητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἐλπίζω, προσδέχομαι, πιστεύω, προσδοκίαν ἔχω.
- ἐπίδοσιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. ἐπίδοσις - ἐπιδόσεως = πρόοδος.
- πόλεως**: γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. πόλις - πόλεως = πόλη.

- λήψεσθαι:** απαρέμφ. μέλ. ενεργ. φωνής του λαμβάνω = παίρνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐλάμβανον, μέλ. λήψομαι, αόρ. β' ἔλαβον, παρκ. εἴληφα, υπερσ. εἰλήφειν / εἰληφώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λαβή, παραλαβή, ἀπολαβή, λαβίς, λήψις, ἀνάληψις, κατάληψις, σύλληψις, ληπτός, εὐληπτος, λήπτης, παραλήπτης, ἀσύλληπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰρῶ, δέχομαι, λήψιν τινος ἔχω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δίδωμι, χορηγῶ.
- τοιαύτης:** γεν. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν)** = τέτοιος.
- εὐνοίας:** γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **εὖνοια - εὐνοίας** = εὐνοια.
- ἡμῖν:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους α' προσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ: γενική]** = εγώ.
- ἄλλων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.
- ὑπαρξάσης:** γεν. ενικ. θηλ. γένους μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του ὑπάρχω = υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ὑπῆρχον, μέλ. ὑπάρξω, αόρ. ὑπῆρξα.
- πόσον:** αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της ερωτημ. αντων. **πόσος, πόση, πόσον** = πόσος.
- πλοῦτον:** αιτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **πλοῦτος - πλούτου** = πλούτος.
- πόλιν:** αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.
- εἰσρῆσσεσθαι:** απαρέμφ. μέλ. ενεργ. φωνής του εἰσρέω = εισρέω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. εἰσέρορον, μέλ. εἰσρῆσομαι, αόρ. β' παθ. ως ενεργ. εἰερορῶν, αόρ. α' εἰσέρορυνσα, παρκ. εἰσερορῆκα, υπερσ. εἰσερορῆκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ῥέυμα, ῥευματικός, ῥοή, ἀπορροή, ῥυθμός, ῥυθμικός, ῥυθμιζῶ, ῥύσις, ῥευστικός, καταρροή.
- ἀπάσης:** γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.
- Ἑλλάδος:** γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόληκτου ουσ. **Ἑλλάς - Ἑλλάδος** = Ελλάδα.
- σφωζομένης:** γενικ. ενικ. θηλ. γένους μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του σῶζομαι: σώζομαι, διασώζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐσφωζόμην, μέσ. μέλ. σώσομαι και παθ. μέλ. σωθήσομαι, μέσ. αόρ. ἐσφωσάμην και παθ. αόρ. ἐσώθην, παρκ. σέσωμαι και σέσωσμαι, υπερσ. ἐσεσώμην και ἐσεσώσμην. Βλέπε πιο πάνω.
- τίνας:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της ερωτημ. αντων. **τίς** [: αρσ. και θηλ.], **τί** = ποιος.
- ἐπαινέσεσθαι:** απαρέμφ. μέλλ. του ἐπαινέω -ῶ = επαινῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἐπῆνουν, μέλ. ἐπαινέσομαι / ἐπαινέσω, αόρ. ἐπῆνεσα, παρκ. ἐπῆνεκα, υπερσ. ἐπῆνεκειν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπαινετής, ἐπαινετός, ἐπαινετέον, ἔπαινος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, ὑμνῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** αἰσχύνω, κατηγορῶ, μέμφομαι.
- τοσοῦτων:** γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν)** = τόσο πολὺς.

τηλικούτων: γεν. πληθ. ουδ. γένους της δεικτ. αντων. **τηλικούτος, τηλικαυτή, τηλικούτο(ν)** = τόσος μεγάλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ Η αντωνυμία αυτή προήλθε από την ένωση του παλαιότερου τύπου **τηλίκος** με την αντωνυμία **ούτος**.

ἀγαθῶν: γεν. πληθ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός** = καλός: ουδ. πληθ. **τά ἀγαθά** = πλούτη, αγαθά. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ: **ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν**, συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον / ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον / ὁ, ἡ κρείττων, τό κρείττων / ὁ, ἡ λῶφον, τό λῶφον**, υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον**.

αἰτίους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **αἴτιος, -α, -ον** = αίτιος, υπαίτιος, υπεύθυνος.

γεγεννημένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. παρκ. του αποθετικού **γίγνομαι** = γίνομαι, γεννιέμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγιγνόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα και γεγένημαι και γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν και ἐγεγενήμην και γεγενήμην και γεγενημένος εἰμί**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονεύς, ἀπόγονος, ἐπίγονος, γενητός, ἀγένητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννώμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

ἀλλά: σύνδεσμος αντιθετικός = αλλά.

δύναμαι: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **δύναμαι** = μπορώ, εἶμαι ικανός. Βλέπε πιο πάνω.

ἡλικίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἡλικία - ἡλικίας** = ηλικία.

ἅπαντα: αιτ. πληθ. ουδ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπασ, ἅπανσα, ἅπαν** = ὅλος.

λόγῳ: δοτ. ενικ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **λόγος - λόγου** = λόγος.

περιλαβεῖν: απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φωνής του **περιλαμβάνω** = περιλαμβάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **περιελάμβανον**, μέλ. **περιλήψομαι**, αόρ. β' **περιέλαβον**, παρκ. **περιείληφα**, υπερσ. **περιειλήφειν και περιειληφώς ἦν**. Βλέπε πιο πάνω.

ᾗ: αιτ.πληθ. ουδ. γένους της αναφορ. αντων. **ὅς, ἧ, ὅ** = ο οποίος, ὅσος.

τυγχάνω: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω**. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτύγγανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τυχαῖος, τύχη, ἐπίτευγμα, τευκτός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐφικνοῦμαι τινος, ἀπαντῶ τινι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἁμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.

διανοία: δοτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **διάνοια - διανοίας** = νους.

καθορῶν: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. ενεργ. φωνής του **καθοράω -ῶ** = βλέπω καθαρά. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **καθεώρων**, μέλ. **κατόψομαι**, αόρ. β' **κατεῖδον**, παρκ. **καθεόρακα / καθεώρακα / κατόπωπα**, υπερσ. **καθεωράκειν / καθεορακώς ἦν**. Βλέπε και πιο πάνω.

πλήν: πρόθεση καταχρηστική = παρά μόνο.

καλόν: αιτ. ενικ. ουδ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **καλός** = ωραίος. **ΒΑΘΜΟΙ:**

θετ. **καλός, -ή, -όν**, συγκρ. **ὁ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον**, υπερθ. **κάλλιστος, -η, -ον ἐστίν:** οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής γ' ενικ. πρόσ. του **εἰμί** = εἶμαι. Βλέπε πιο πάνω. **ἄλλων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.

ἀδικίαι: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἀδικία - ἀδικίας** = αδικία.

μανίαι: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **μανία, - μανίας** = παραφροσύνη.

εὖ: επίρρ. τρόπου = σωστά.

φρονήσαντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του **φρονέω -ῶ** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐφρόνουν**, μέλ. **φρονήσω**, αόρ. **ἐφρόνησα**, παρκ. **πεφρόνηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** φρόνημα, φρονηματίας, φρόνησις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἠγοῦμαι, νομίζω, οἶμαι, βουλεύομαι, λογίζομαι, σκοπῶ.

προστήναι: απαρέμφ. αόρ. β' του **προΐσταμαι** = προασπίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προΐστάμην**, μέσ. μέλ. **προστήσομαι**, παθ. μέλλ. **προσταθήσομαι**, μέσ. αόρ. μετβ. **προεστησάμην**, αόρ. β' ως μέσ. και παθ. **προέστην**, παθ. αόρ. **προεστάθην**, παρκ. **προέστηκα**, υπερσ. **προεστήκειν** και **προειστήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** στάσις, κατάστασις, διάστασις, ὑπόστασις, ἀποστάτης, ἀποστασία, ἐπιστάτης, ἄστατος. **Ἑλλήνων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **Ἑλλην - Ἑλληνος** = Ἑλληνας.

ἐλευθερίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἐλευθερία - ἐλευθερίας** = ελευθερία.

σωτήρας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου υγρόκλητου ουσ. **σωτήρ - σωτήρος** = σωτήρας.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η κλητική του ουσιαστικού **σωτήρ** είναι **ὦ σῶτερ**.

λυμεῶνας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **λυμεῶν - λυμεῶνος** = καταστροφέας.

αὐτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.

κληθῆναι: απαρέμφ. παθ. αορ. του **καλέομαι -οῦμαι** = ονομάζομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐκαλούμην**, μέσ. μέλ. **καλοῦμαι**, παθ. μέλλ. **κληθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐκαλεσάμην**, παθ. αόρ. **ἐκλήθην**, παρκ. **κέκλημαι**, υπερσ. **ἐκεκλήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κλησις, κλητήρ, κλητός, κλητέος, ἔγκλημα, ἔκκλητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι, κελεύομαι.

περιβλέπτους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους τους δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ, ἡ περιβλεπτος, τό περιβλεπτον** = αξιολογούμενος.

ἀρετῆ: δοτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἀρετή - ἀρετῆς** = αρετή.

γενομένους: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. αορ. β' του αποθ. **γίνομαι** = γίνομαι. Βλέπε πιο πάνω.

δόξαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δόξα - δόξης** = γνώμη, φήμη, δόξα.

προγόνων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **πρόγονος - προγόνου** = πρόγονος.

ἀναλαβείν: απαρέμφ. αορ. β' ενεργ. φωνής του **ἀναλαμβάνω** = ξεπερνά, αναλαμβάνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνελάμβανον**, μέλ. **ἀναλήψομαι**, αόρ. β' **ἀνέλαβον**, παρκ. **ἀνειλήφα**, υπερσ. **ἀνειλήφειν** και **ἀνειληφώς ἦν**. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Έτοιμος: ετοιμάζω, ετοιμασία, ετοιμόγεννος, ετοιμόλογος, ετοιμοπαράδοτος, ετοιμοπόλεμος, ετοιμόρροπος, έτοιμος, ετοιμότητα, ετοιμοφόρτωτος, ανέτοιμος. **Συναγωνίζομαι** [: συναγωνιζομένους]: συναγωνισμός, συναγωνιστής, συναγωνίζομαι, ανταγωνίζομαι, ανταγωνισμός, ανταγωνιστής, διαγωνίζομαι, διαγωνισμός. **Όραω-ω:** όραμα, όραση, ορατός, όψη, πρόσοψη, οπή, αόρατος, είδος, είδωλο, ιδέα, υποπτος, αυτόπτης, περίοπτος, μάτι. **Σφάζομαι:** σώος, σώμα, σωτήρας, σωτήριος, σώζω, διασώζω, διάσωση, περισώζω. **Αίτιος:** αναίτιος, υπαίτιος, υπαιτιότητα, αναιτιότητα, αιτιότητα, αιτία, αιτιολογώ, αιτιολογικό, αιτιώδης, αιτιολόγηση, αιτίαση. **Φρονέω-ω** [φρονήσαντας]: φρόνημα, φρόνηση, φρόνιμος, περιφρόνηση, περιφρονητής, περιφρονώ, καταφρονώ, καταφρόνια, παραφρονώ, παράφρονας. **Πρόγονος:** απόγονος, γόνος, εγγονός, εγγόνια, γονιός, γενεά, γένος, αγέννητος, γίνομαι, απογίνομαι.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἀποροῦμεν: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἠποροῦμεν, μέλ. ἀπορήσομεν, αόρ. ἠπορήσαμεν, παρκ. ἠπορήκαμεν, υπερσ. ἠπορήγεμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἀπορήσομεν, υποτ. -, ευκτ. ἀπορήσοιμεν, προστ. -, απαρ. ἀπορήσειν, μηχ. ἀπορήσων, -ουσα, -ον.

κωλύομεν: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐκωλύομεν, μέλ. κωλύσομεν, αόρ. ἐκωλύσαμεν, παρκ. κωλύκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. κωλύσομεν, υποτ. -, ευκτ. κωλύσοιμεν, προστ. -, απαρ. κωλύσειν, μηχ. κωλύσων, -ουσα, -ῶσον.

ἐξαμαρτάνοντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἐξαμαρτησομένους, αόρ. β' ἐξαμαρτόντας, παρκ. ἐξημαρτηρότας.

ἔχομεν: [ΧΡΟΝ.] παρ. εἶχομεν, μέλ. ἔξομεν / σχήσομεν, αόρ. β' ἔσχομεν, παρκ. ἐσχόκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔξομεν, υποτ. -, ευκτ. ἔξοιμεν, προστ. -, απαρ. ἔξειν, μηχ. ἔξων, -ουσα, -ον.

συναγωνιζομένους: [ΧΡΟΝ.] μέλ. συναγωνιουμένους, αόρ. συναγωνισαμένους / συναγωνισθέντας, παρκ. συνηγωνισμένους.

ἐπιθυμει: [XPON.] παρ. ἐπεθύμει, μέλ. ἐπιθυμήσει, ἀόρ. ἐπεθύμησε, πρκ. ἐπιτεθύμμηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐπιθυμήσει, υποτ. –, ευκτ. ἐπιθυμήσοι, προστ. –, απαρ. ἐπιθυμήσειν, μτχ. ἐπιθυμήσων, -ουσα, -ον.

μετέχειν: [XPON.] μέλ. μεθέξειν / μετασχίσειν, ἀόρ. β' μετασχεῖν, πρκ. μετεσχηκέναι.

ὀρῶσι: [XPON.] [: υποτακτική]: ἴδωσι[ν], υπερσ. ἐορακότες ὄσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὀρῶσι, υποτ. ὀρῶσι, ευκτ. ὀρῶεν, προστ. ὀρώντων / -άτωσαν, απαρ. ὀρᾶν, μτχ. ὀρῶν, -ῶσα, -ῶν.

κτωμένους: [XPON.] μέλ. κτησομένους, ἀόρ. κτησάμενους / κτηθέντας, πρκ. κηκτημένους.

σφῶζειν: [XPON.] μέλ. σώσειν, ἀόρ. σῶσαι, πρκ. σεσωκέναι.

βουλομένους: [XPON.] μέλ. βουλησομένους, ἀόρ. βουληθέντας, πρκ. βεβουλημένους.

δυναμένους: [XPON.] μέλ. δυνησομένους, ἀόρ. δυνηθέντας / δυνασθέντας.

δεομένους: [XPON.] μέλ. δεησομένους, ἀόρ. δεηθέντας, πρκ. δεδεημένους.

χρή: [XPON.] παρ. ἐχρήν / χρήν, μέλ. χρήσει, ἀόρ. ἐχρησε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. χρή, υποτ. χρή / <χρεών ἦ>, ευκτ. χρείη / χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρ. χρήναι / χρεών εἶναι, μτχ. χρεόν.

προσδοκᾶν: [XPON.] ἀόρ. προσδοκῆσαι.

λαμβάνειν: [XPON.] μέλ. λήψεσθαι, ἀόρ. β' λαβεῖν, πρκ. εἰληφέναι.

ὑπαρχούσης: [XPON.] μέλ. ὑπαρξούσης, ἀόρ. ὑπαρξάσης,

εἰσρεῖν: [XPON.] μέλ. εἰσρησέσθαι, ἀόρ. εἰσρεῦσαι / εἰσρηῆναι, πρκ. εἰσερρηκέναι.

σφωζομένης: [XPON.] μέλ. σωσομένης / σωθησομένης, ἀόρ. σωσαμένης / σωθείσης, πρκ. σεσωσμένης.

ἐπαινεῖν: [XPON.] μέλ. ἐπαινέσεσθαι, ἀόρ. ἐπαινέσαι, πρκ. ἐπηνεκέναι.

γιγνομένους: [XPON.] μέλ. γενησομένους, ἀόρ. β' γενομένους, πρκ. γεγενημένους / γεγονότας.

δύναμαι: [XPON.] παρ. ἐδυνάμην και ἠδυνάμην, μέλ. δυνήσομαι, ἀόρ. ἐδυνήθην και ἠδυνήθην, ἐδυνάσθην, πρκ. δεδύνημαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δύναμαι, υποτ. δύνωμαι, ευκτ. δυναίμην, προστ. –, απαρ. δύνασθαι, μτχ. δυνάμενος, -η, -ον.

περιλαμβάνειν: [XPON.] μέλ. περιλήψεσθαι, ἀόρ. β' περιλαβεῖν, πρκ. περιεληφέναι.

τυγχάνω: [XPON.] μέλ. τεύξομαι, ἀόρ. ἐτύχανον, ἀόρ. β' ἔτυχον, πρκ. τετύχηκα, υπερσ. ἐτετυχήκειν και τετυχηκώς ἦν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνω, υποτ. τυγχάνω, ευκτ. τυγχάνοιμι, προστ. –, απαρ. τυγχάνειν, μτχ. τυγχάνων, -ουσα, -ον.

καθορῶν: [XPON.] μέλ. κατοψόμενος, ἀόρ. β' κατιδών, πρκ. κηθεορακώς.

ἔστιν: [XPON.] παρ. ἦν, μέλ. ἔσται, ἀόρ. β' ἐγένετο, πρκ. γέγονε, υπερσ. ἐγεγόνει.

φρονοῦντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. φρονήσοντας, ἀόρ. φρονήσαντας, πρκ. πεφρονηκότας.
προϋίστασθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προστήσεσθαι / προσταθήσεσθαι, ἀόρ. προστήσασθαι, ἀόρ. β' προστῆναι / προσταθῆναι, πρκ. προεστηρέναι / προεστάναι.
καλεῖσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. καλεῖσθαι / κληθήσεσθαι, ἀόρ. καλέσασθαι / κληθῆναι, πρκ. κεκληῖσθαι.
ἀναλαμβάνειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀναλήψεσθαι, ἀόρ. β' ἀναλαβεῖν, πρκ. ἀνειληφέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ἀπορῶ [: ἄπορος], **ἕξαμαρτάνω** [: ἕκ + ἄμαρτάνω], **ἔτοιμος** [: ἔτοιμος], **προθύμως** [: πρόθυμος], **συναγωνίζομαι** [: σύν + ἀγωνίζομαι], **ἐπιθυμῶ** [: ἐπί + θυμός], **μετέχω** [: μετά + ἔχω], **φιλία** [: φιλῶ], **συμμαχία** [: συμμαχῶ], **δίκαιος** [: δίκη], **δύναμις** [: δύναμαι], **βοήθεια** [: βοηθός], **ἐπίδοσις** [: ἐπιδίδωμι], **εὐνοια** [: εὖνοιος], **εἰσρέω** [: εἰς + ῥέω], **λόγος** [: λέγω], **περιλαμβάνω** [: περί + λαμβάνω], **διάνοια** [: διανοοῦμαι], **ἀδικία** [: ἀδικῶ], **μανία** [: μαινομαι], **φρονῶ** [: φρήν], **προϋίσταμαι** [: πρό + ἴσταμαι], **ἐλευθερία** [: ἐλευθερος], **σωτήρ** [: σφῆζω], **λυμεών** [: λύμη], **περιβλεπτος** [: περιβλέπω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. "Ὄστ' οὐκ ἀπορήσομεν [ἐκείνων]: κύρ. συμπερασματική πρότ. που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το αποτέλεσμα ως πραγματικό. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο οὐκ ἀπορήσομεν [: το ρήμα της πρότασης]. [: ἐκείνων: ενν.]: αντικ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι σύνδεσμοι ὥστε και ὡς, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο ή την ημιπερίοδο αυτήν, εισάγουν κύριες προτάσεις.

Στις περιπτώσεις αυτές οι συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με **οποιαδήποτε ἐγκλιση κρίσης ή επιθυμίας** και οι σύνδεσμοι μεταφράζονται με τα: **επομένως, λοιπόν, γι' αυτό.**

2. **μεθ' ὧν κωλύσομεν τούς ἕξαμαρτάνοντας:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. που αναφέρεται στο [ἐκείνων] της προηγούμενης πρότασης ως εμπρόθ. προσδ. συνεργασίας. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο κωλύσομεν [: το ρήμα της πρότασης]. **μεθ' ὧν:** εμπρόθ. προσδ. συνεργασίας. **τούς ἕξαμαρτάνοντας:** επιθ. μτχ. αντικ. στο κωλύσομεν.

3. **ἀλλά πολλούς ἔξομεν τούς ἔτοιμος καί προθύμως συναγωνιζομένους ἡμῖν:** κύρια συμπερασματική πρόταση που συνδέεται με την προηγούμενη συμπερασματική

παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο **ἀλλά**. [ἡμεῖς: ενν.]: υποκ. στο **ἔξομεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούς συναγωνιζομένους**: επιθ. μτχ. αντικ. στο **ἔξομεν**. **πολλούς**: κατηγ. στο αντικ. μέσω του **ἔξομεν**. **έτοιμος - προθύμως**: επιρρηματικοί προσδ. τρόπου. **ἡμῖν**: αντικ. στη μτχ. τούς συναγωνιζομένους.

4. ποία γάρ πόλις ἢ τίς ἀνθρώπων οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν τῆς φιλίας καί τῆς συμμαχίας τῆς ἡμετέρας: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής άγνοιας, κύρια πρότ. **πόλις - τίς**: υποκειμένα στο **οὐκ ἐπιθυμήσει** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **μετασχεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο **οὐκ ἐπιθυμήσει**. **ποία**: επιθ. προσδ. στο **πόλις**. **ἀνθρώπων**: γεν. διαιω. από το **τίς**. **τῆς φιλίας - τῆς συμμαχίας**: αντικείμενα στο **μετασχεῖν**. **τῆς ἡμετέρας**: επιθ. προσδ. στα αντικείμενα.

5. ὅταν ὀρῶσι τούς αὐτούς, ἀμφότερα, καί δικαιοτάτους ὄντας καί μεγίστην δύναμιν κεκτημένους, καί τούς μὲν ἄλλους σφάζειν καί βουλομένους καί δυναμένους, αὐτούς δέ μηδεμιᾶς βοηθείας δεομένους:: δευτ. χρονικοὔποθετική πρότ. που δηλώνει το προσδοκώμενο. **πόλις - τίς**: υποκειμένα στο **ὀρῶσιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούς αὐτούς**: αντικ. στο **ὀρῶσιν** και υποκ. στις μτχ. [**κεκτημένους**: ενν.] - **ὄντας - κεκτημένους - βουλομένους - δυναμένους - δεομένους** [: κατηγορηματικές μτχ. από το ὀρῶσιν συνημμένες στο αντικείμενό του] και στο **σφάζειν** [: ετεροπροσωπία]. **ἀμφότερα**: επιρρ. προσδ. τρόπου. [κατά το σχολικό το **ἀμφότερα** ἔχει επιρρημ. σημασία]. **δικαιοτάτους**: κατηγ. στο τούς αὐτούς μέσω του συνδετικού τύπου ὄντας. **μεγίστην**: επιθ. προσδ. στο **δύναμιν**: αντικ. στη μτχ. **κεκτημένους**. **σφάζειν**: τελ. απαρέμφ. αντικ. στις μτχ. **βουλομένους - δυναμένους**. **τούς ἄλλους**: αντικ. στο **σφάζειν**. **μηδεμιᾶς**: επιθ. προσδ. στο **βοηθείας**: αντικ. στη μτχ. **δεομένους**. **αὐτούς**: υποκ. στη μτχ. **δεομένους**: κατηγ. μτχ. από το ὀρῶσι.

• **ὅταν ὀρῶσι** [: υπόθ.] — **οὐκ ἐπιθυμήσει** [: απόδ.]: χρονικοὔποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Όταν το προσδιοριζόμενο παραλείπεται ο **κατηγορηματικός** προσδιορισμός παίρνει τη θέση του προσδιοριζόμενου που παραλείπεται, όπως στην παραπάνω πρόταση τα: **τούς αὐτούς** και **αὐτούς** ὕστερα από την παράλειψη του προσδιοριζόμενου [ἡμᾶς].

6. πόσῃν δέ χρῆ προσδοκᾶν ἐπίδοσιν τά τῆς πόλεως λήψεσθαι, τοιαύτης εὐνοίας ἡμῖν παρὰ τῶν ἄλλων ὑπαρξάσης:: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής άγνοιας, κύρ. πρότ. [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο **προσδοκᾶν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρῆ** [: το ρήμα της πρότασης]. **πόσῃν**: επιθ. προσδ. στο **ἐπίδοσιν**: αντικ. στο **λήψεσθαι**: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο **προσδοκᾶν**. **τά τῆς πόλεως**: υποκ. στο **λήψεσθαι** [: ετεροπροσωπία]. **τοιαύτης**: επιθ. προσδ. στο **εὐνοίας**: υποκ. στη μτχ. **ὑπαρξάσης**: γεν. απόλυτη, υποθ. μτχ. **ἡμῖν**: δοτ. προσωπική κτητική από τη μτχ. **ὑπαρξάσης**. **παρὰ τῶν ἄλλων**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.

- **ὑπαρξάσης** [: ἄν ὑπάρξει]: υποθ. — **χρή προσδοκᾶν λήψεσθαι** [: απόδ.]: λανθάνων υποθ. λόγος με υπόθεση την υποθ. μετοχή· δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Από τα ρήματα που σημαίνουν **προσδοκία**, όπως το **προσδοκῶ** της προηγούμενης πρότασης, επειδή δηλώνουν κυρίως ότι μια πράξη θα γίνει στο μέλλον, συντάσσονται συνήθως με απαρέμφατο **μέλλοντα** ή **αορίστου** με το δυνητικό **ἄν** ή χωρίς αυτό [πιο σπάνια]: το απαρέμφατο σε αόριστο ισοδυναμεί με **δηνητική ευκτική** [μελλοντική έκφραση].

Το απαρέμφατο από τα ρήματα αυτά είναι **ειδικό** και μεταφράζεται με: **ὅτι + μέλλοντα οριστικής** ή **να + υποτακτική**.

- Το απαρέμφατο, αν και ειδικό, δέχεται συνήθως ἄρνηση **μή**, γιατί δηλώνεται κυρίως επιθυμία, και πιο σπάνια **οὐ**].

7. πόσον δέ [χρή προσδοκᾶν] πλοῦτον εἰς τὴν πόλιν εἰσρῆσεσθαι, δι' ἡμῶν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος σφζομένης:: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερική ἄγνοιας, κύρια πρόταση. [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο [προσδοκᾶν: ενν.]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο [χρή: ενν. το ρήμα της πρότασης]. **πόσον**: επιθ. προσδ. στο **πλοῦτον**: υποκ. στο **εἰσρῆσεσθαι** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο [προσδοκᾶν]. **εἰς τὴν πόλιν**: εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο. **δι' ἡμῶν**: εμπρόθ. προσδ. του μέσου. **ἀπάσης**: κατηγ. προσδ. στο **τῆς Ἑλλάδος**: υποκ. στη μετχ. **σφζομένης**: γεν. απόλυτη, υποθ. μετχ.

- **σφζομένης** [: ἄν σφῆται]: υποθ. — [χρή προσδοκᾶν] **εἰσρῆσεσθαι** [: απόδ.]: λανθάνων υποθ. λόγος με υπόθεση τη μετοχή· δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

8. τίνας δ' οὐκ ἐπαινέσεσθαι τοὺς τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους γεγεννημένους:: ευθεία ερωτηματική πρότ. μερικής ἄγνοιας, κύρια πρόταση [ὑμᾶς: ενν.]: υποκ. στο [προσδοκᾶν: ενν.]: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρή** [: το ρήμα της πρότασης]. **τίνας**: υποκ. στο **οὐκ ἐπαινέσεσθαι** [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο [προσδοκᾶν]. **τοὺς γεγεννημένους**: επιθ. μετχ. αντικ. στο οὐκ ἐπαινέσεσθαι. **αἰτίους**: κατηγ. **τοσοῦτων - τηλικούτων**: επιθετικοί προσδ. στο **ἀγαθῶν**: γεν. αντικειμενική από το αἰτίους.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **αἴτιος** συντάσσεται με γενική της **αιτίας**, αλλά και με γενική **αντικειμενική**. Με τη γενική της αιτίας συντάσσεται, όταν η γενική δηλώνει **βλάβη** και τότε το **αἴτιος** σημαίνει **υπαίτιος, υπεύθυνος** κ.λπ.

Όταν όμως η γενική δηλώνει **ὄφελος**, τότε είναι αντικειμενική και το **αἴτιος** σημαίνει **πρόξενος, χορηγός, δημιουργός**. Έτσι και το **αἰτίους** στην παραπάνω πρόταση συντάσσεται με τη γενική αντικειμενική **ἀγαθῶν**.

9. Ἀλλὰ γὰρ οὐ δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν ἅπαντα τῷ λόγῳ περιλαβεῖν: κύρ. πρότ. κρισης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο **οὐ δύναμαι** [: το ρήμα της πρότασης] και στο **περιλαβεῖν** [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απρέμφ. αντικ. στο οὐ δύναμαι. **διὰ τὴν ἡλικίαν**: εμπρόθ. προσδ. αιτίας. **ἅπαντα**: αντικ. στο περιλαβεῖν. **τῷ λόγῳ**: δοτ. του τόπου.

- 10. ἃ τυγχάνω τῇ διανοίᾳ καθορῶν:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο ἅπαντα της προηγούμενης πρότασης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο τυγχάνω [: το ρήμα της πρότασης] και στη μετχ. καθορῶν: κατηγ. μετχ. από το τυγχάνω. ἃ: αντικ. στη μετχ. καθορῶν. τῇ διανοίᾳ: δοτ. του μέσου.
- 11. πλὴν ὅτι καλόν ἐστιν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις καὶ μανίαις πρότους εὖ φρονήσαντας προστῆναι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ σωτήρας ἀλλὰ μὴ λυμεῶνας αὐτῶν κληθῆναι, καὶ περιβλέπτους ἐπ' ἄρετῇ γενομένους τὴν δόξαν τῆν τῶν προγόνων ἀναλαβεῖν:** δευτ. ειδ. πρότ. αντικ. στη μετχ. καθορῶν της προηγούμενης αναφορικής πρότασης [κατ' ἄλλη ἄποψη εμπρόθετος προσ. εξαίρεσης]. προστῆναι - κληθῆναι - ἀναλαβεῖν: τελικά απαρέμφ. υποκείμενα στην απρόσωπη ἔκφραση καλόν ἐστιν [: το ρήμα της πρότασης]. ἐν ταῖς ἀδικίαις - [ἐν ταῖς] μανίαις: εμπρόθετοι προσδ. κατάσταση, ταῖς τῶν ἄλλων: επιθ. προσδ. στο ἀδικίαις και μανίαις. τῶν ἄλλων [χωρίς το ἄρθρο ταῖς]: γεν. υποκειμ. στα ἀδικίαις - μανίαις. πρότους: επιρρ. κατηγ. τάξης στο [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο προστῆναι [: ετεροπροσωπία] και στη μετχ. φρονήσαντας: χρον. μετχ. εὖ: επιρρ. προσδ. τρόπου. τῆς ἐλευθερίας: αντικ. στο προστῆναι. τῆς τῶν Ἑλλήνων: επιθ. προσδ. στο ἐλευθερίας. τῶν Ἑλλήνων [χωρίς το ἄρθρο τῆς]: γεν. κτητ. από το ἐλευθερίας. [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο κληθῆναι [: ετεροπροσωπία]. σωτήρας - λυμεῶνας: κατηγορούμενα στο [ἡμᾶς] μέσω του συνδετικού κληθῆναι. αὐτῶν: γεν. αντικειμ. από τα σωτήρας - λυμεῶνας. [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο ἀναλαβεῖν [: ετεροπροσωπία] και στη μετχ. γενομένους: χρον. μετχ. περιβλέπτους: κατηγ. στο [ἡμᾶς] μέσω του συνδετικού γενομένους. ἐπ' ἄρετῇ: εμπρόθ. προσδ. αιτίας [: αναγκαστικό αίτιο]. τὴν δόξαν: αντικ. στο ἀναλαβεῖν. τὴν τῶν προγόνων: επιθ. προσδ. στο τὴν δόξαν. τῶν προγόνων [χωρίς το ἄρθρο τὴν]: γεν. υποκειμ. στο δόξαν.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η καταχρηστική πρόθεση πλὴν δέ συντάσσεται μόνο με πτώσεις, ἀλλὰ πολλές φορές συντάσσεται και με συνδέσμους, ὅπως πλὴν ἄν = εκτός αν, μόνο αν, πλὴν ὅταν = εκτός όταν, παρὰ μόνο όταν, πλὴν εἰ = εκτός αν, μόνο αν, πλὴν ὅτι = εκτός ότι, παρὰ μόνο ότι. Ἐτσι και στην πρόταση αὐτή συντάσσεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. διὰ τὴν ἡλικίαν:** Είναι γνωστό ότι ο Ισοκράτης ήταν ἤδη σε βαθιά γεράματα, ὅταν ἔγραψε το λόγο του Περί Ειρήνης. Ἦταν ἤδη 81 χρόνων.
- 2. εὖ φρονήσαντας:** Από την αρχή του λόγου του ο Ισοκράτης προτρέπει τους Αθηναίους να σκεφτούν, ὅσο πιο σωστά γίνεται, για το καλό της πόλης τους, γιατί, ὅπως πιστεύει, αὐτό θα φέρει ευτυχία στην Αθήνα. Ἐτσι και σ' αὐτό το

σημείο του λόγου του τους καλεί να σκεφτούν με τον καλύτερο τρόπο και να μεριμνήσουν για την ελευθερία των Ελλήνων, βασιζόμενοι στην ειρήνη που πρέπει να επικρατήσει ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις.

- 3. σωτήρας αλλά μη λυμεῶνας:** Ο ρήτορας στην προσπάθειά του να πείσει τους Αθηναίους να προστατέψουν την ελευθερία των Ελλήνων δίνει μια αντίθεση: Πρέπει να ονομαστούν **σωτήρες** και όχι **καταστροφείς** των Ελλήνων. Έτσι ώστε να αποκτήσουν πάλι τη δόξα των προγόνων τους και να τους θαυμάζουν όλοι. Πρέπει βέβαια σ' αυτό το σημείο να επισημάνουμε ότι η αντίθεση των δύο λέξεων φαίνεται εντονότερα στον Πανηγυρικό.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι με όσα ανέφερε παραπάνω οι Αθηναίοι θα πετύχουν να έχουν τη συμπαράσταση όσων θα τους βοηθήσουν να αποτρέψουν κάποιους να κάνουν κακό σε άλλους και θα συγκεντρώσουν γύρω τους πολλούς που θα αγωνίζονται μαζί τους. Ο ρήτορας θεωρεί ότι οποιαδήποτε πόλη θα θέλει να είναι σύμμαχος με την Αθήνα, καθώς θα βλέπει ότι είναι δικαιοτάτη αλλά και πολύ δυνατή και ότι θέλει και μπορεί να βοηθάει τους άλλους, ενώ εκείνη δεν έχει ανάγκη από βοήθεια.

Με βάση όλα τα παραπάνω ο ρήτορας πιστεύει ότι η πόλη θα προοδεύσει σημαντικά, χάρη στην εύνοια των άλλων, θα πλουτίσει, αφού θα θεωρηθεί σωτήρας της Ελλάδας και θα επαινεθεί απ' όλους για τη μεγάλη προσφορά της στην Ελλάδα.

Ο Ισοκράτης τονίζει στο τέλος αυτής της ενότητας ότι δεν είναι δυνατόν να πει όλα όσα είχε στο μυαλό του. Για άλλη μια φορά όμως προτρέπει τους Αθηναίους να σκεφτούν σωστά μέσα στην γενικότερη τρέλα και την αδικία που επικρατεί και να υπερασπιστούν την ελευθερία των Ελλήνων, έτσι ώστε να ονομαστούν σωτήρες τους και όχι καταστροφείς τους. Με αυτό τον τρόπο υποστηρίζει ότι θα τους θαυμάσουν για την αρετή τους και θα αποκτήσουν και πάλι τη δόξα των προγόνων τους.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση:** σωτήρας — μη λυμεῶνας.
- 2. Υπερβατό:** 1) πόσῃν δέ χρῆ πρόσοδοκᾶν ἐπίδοσιν, 2) ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις, 3) τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας.
- 3. Πολυσύνδετο:** 1) καί δικαιοτάτους ὄντας καί μεγίστην δύναμιν κεκτημένους,

καί τούς μέν ἄλλους καί βουλομένους καί δυναμένους, 2) καί σωτήρας... κληθῆναι καί περιβλεπτους... ἀναλαβεῖν.

4. Μεταφορά: τῆ διανοία καθορῶν.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 2η: Η πρόταση ὅστ' οὐκ ἀπορήσομεν εἶναι:

- α. κύρια συμπερασματική
- β. δευτερεύουσα συμπερασματική

Ερώτηση 3η: Τι εἶδους εἶναι ἡ πρόταση μεθ' ἧν κωλύσομεν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας καὶ ποία εἶναι ἡ συντακτικὴ τῆς λειτουργία;

Ερώτηση 4η: ἀπορήσομεν, μετασχεῖν, δεομένους, καθορῶν, προστῆναι: **Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους.**

Ερώτηση 5η: πόλις, ἐπίδοσιν, σωτήρας, λυμεῶνας: **Να γράψετε τη γενική ενικού και τη δοτική πληθυντικού.**

Ερώτηση 6η: **Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τις σημασίες τους στη Β στήλη.**

A

1. κωλύω
2. ἐξαμαρτάνω
3. ἀμφότερα
4. δέομαι
5. ἐπίδοσις

B

- α. και τα δύο
- β. έχω ανάγκη
- γ. εμποδίζω
- δ. πρόοδος
- ε. βλάπτω

Ερώτηση 7η: **Να γράψετε τρία απλά και τρία σύνθετα ομόρριζα των λέξεων εἰσρησέσθαι, φρονήσαντας, κληθῆναι.**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§§ 136-140

Ερώτηση 1η: παράσχητε, ἴδωσιν: **Να γραφεί το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.**

Απάντηση:

ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Αόριστος β'

Οριστ.	παρέσχες	παρέσχετε	εἶδε	εἶδετε
Υποτ.	παράσχης	παράσχητε	ἴδης	ἴδητε
Ενκτ.	παράσχοις	παράσχοιτε	ἴδοις	ἴδοιτε
Προστ.	παράσχε	παράσχετε	ιδέ	ἴδετε

Ερώτηση 2η: πάσχοντες, καταφεύξονται: **Να γίνει χρονική αντικατάσταση και να κλιθῆ ἡ υποτακτικὴ και ἡ ευκτικὴ αορ. β'.**

Απάντηση:

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστ.	πάσχοντες	καταφεύγουσι[ν]
Πρτ.	—	κατέφευγον
Μέλ.	πέισοντες	καταφεύξονται
Αορ.	παθόντες	κατέφυγον
Πρξ.	πεπονθότες	καταπεφεύγασι[ν]
Υπερσ.	—	καταπεφεύγεσαν

Αόριστος β'

Υποτακτική

πάθω	καταφύγω
πάθης	καταφύγης
πάθη	καταφύγη
πάθωμεν	καταφύγωμεν
πάθητε	καταφύγητε
πάθωσι[ν]	καταφύγωσι[ν]

Ευκτική

πάθοιμι	καταφύγοιμι
πάθοις	καταφύγοις
πάθοι	καταφύγοι
πάθοιμεν	καταφύγοιμεν
πάθοιτε	καταφύγοιτε
πάθοιεν	καταφύγοιεν

Ερώτηση 3η: μετασχεῖν, λήψεσθαι. Να γραφούν οι ονομαστικοί τύποι [απαρέμφ. και μετοχές] όλων των χρόνων και να βρεθούν παράγωγες λέξεις [αρχαίας και νέας ελληνικής].

Απάντηση:

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Απαρέμματα

Μετοχές

Ενεστ.	μετέχειν	λαμβάνειν	μετέχων-ουσα-ον	λαμβάνων-ουσα-ον
Μέλ.	μετασχήσειν	λήψεσθαι	μετασχήσων-ουσα-ον	ληψόμενος-η-ον
Αορ.	μετασχεῖν	λαβείν	μετασχών-ούσα-όν	λαβών-ούσα-όν
Πρξ.	μετεσχηκέναι	εἰληφέναι	μετασχηκώς-υῖα-ός	εἰληφώς-υῖα-ός

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη Ν. Ε.:

μετασχεῖν: μετοχή, μέτοχος, συμμετοχή, συμμετοχος, μετοχικός, μετόχι, μέθεξη.
λήψεσθαι: λαβή, χειρολαβή, λήμμα, λήψη, σύλληψη, επιληψία, θρησκοληψία, παραλήπτης, ασύλληπτος, επιληπτικός, υπόληψη, εργολάβος, δικολάβος, λάφυρο.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη Α. Ε.:

μετασχεῖν: μέθεξις, μέτοχος, σχολεῖον, σχολή, ἐξῆς, ἐφεξῆς, σχολάζω, σχεδόν, σχεδιάζω, σχέσις.
λήψεσθαι: ληπτός, λήψις, ληπτέον, λαβίς, λάφυρο, ἀμφιλαφής, λαβή, ἀνεπιληπτος, ὑπόληψις, δυσανάληπτος.

Ερώτηση 4η: Ἦν οὖν ἐμμεῖνῃτε ...ἅπαντας: Να ξαναγράψετε ολόκληρη την περίοδο τοποθετώντας τους ρηματικούς τύπους στον αντίστοιχο ενικό αριθμό.

Απάντηση:

Ἦν οὖν ἐμμεῖνῃς τῷ εἰρημένῳ, καί πρὸς τούτῳ σεαυτὸν παράσχης πολεμικὸν μὲν ὄντα ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸν δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσεις ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας.

Ερώτηση 5η: *ὑπαρξιάσης, σωζομένης:* **Να αναπτύξετε τις μετοχές στις αντίστοιχες ισοδύναμες προτάσεις.**

Απάντηση:

- α) ἔάν ὑπάρξῃ εὖνοια.
β) ἔάν σώζῃται ἡ Ἑλλάς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Οι ρητορικές ερωτήσεις που χρησιμοποιεί ο Ισοκράτης στις παραγράφους 139-140 είναι οι εξής:

α. “ποία γὰρ πόλις ἢ τίς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν τῆς φιλίας καί τῆς συμμαχίας τῆς ἡμετέρας... δεομένους;”

β. “πόσῃν δέ χρῆ πρόσοδοκᾶν ἐπίδοσιν τά τῆς πόλεως λήψεσθαι, τοιαύτης εὐνοίας ἡμῖν παρὰ τῶν ἄλλων ὑπαρξιάσης;”

γ. “πόσον δέ πλοῦτον εἰς τὴν πόλιν εἰσρῦσεσθαι, δι’ ἡμῶν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδας σωζομένης;”

δ. “τίνας δ’ οὐκ ἐπαινέσεσθαι τοὺς τοσοῦτων καί τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους γεγεννημένους;”

2η: Σωστή είναι η α επιλογή.

3η: Η πρόταση μεθ’ ὧν κολύσομεν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας είναι δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική και λειτουργεί ως εμπρόθετος προσδιορισμός της συνεργασίας.

4η: **ενεστ.** ἀπορέω-ῶ, **πρτ.** ἠπόρουν, **μελ.** ἀπορήσω, **αορ.** ἠπόρησα, **πρκ.** ἠπόρηκα, **υπο.** ἠπορήκειν / **ενεστ.** μετέχω, **πρτ.** μετείχον, **μελ.** μεθέξω και μετασχίσω, **αόρ.** β’ μετέσχον, **πρκ.** μετέσχηκα / **ενεστ.** δέομαι, **πρτ.** ἐδεόμην, **μελ.** δεήσομαι, **παθ.** **αόρ.** ἐδεήθην, **πρκ.** δεδέημαι / **ενεστ.** καθοράω-ῶ, **πρτ.** καθεώρων, **μελ.** κατόψομαι, **αόρ.** β’ κατεΐδον, **πρκ.** καθεόρακα / καθεορακῶς ἦν / **ενεστ.** προΐσταμαι, **πρτ.** προΐστάμην, **μελ.** προστήσομαι, **παθ.** **μελ.** προσταθήσομαι, **αόρ.** προεστησάμην, **αόρ.** β’ προέστην, **παθ.** **αόρ.** προεστάθην, **πρκ.** προέστηκα, **υπο.** προεστήκειν και προειστήκειν.

5η: τῆς πόλεως – ταῖς πόλεσι(ν), τῆς ἐπιδόσεως – ταῖς ἐπιδόσεσι(ν), τοῦ σωτήρος – τοῖς σωτήρσι(ν) τοῦ λυμεῶνος – τοῖς λυμεῶσι(ν).

6η: 1 → γ, 2 → ε, 3 → α, 4 → β, 5 → δ.

7η: **εἰσρῦσεσθαι:** ροή, ρεύμα, ρυάκι – χεῖμαρρος, καταρροή, ἀπόρροια / **φρονήσαντα:** φρόνηση, φρόνημα, φροντίδα – περιφρόνηση, ἀλλόφρων, περιφρονητέος / **κληθῆναι:** κλήση, κλητήρας, κλητός – ἐγκλημα, ἐκκλησία, σύγκλητος.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 142-144

Καταδίκη κάθε τυραννικής εξουσίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ

142. Κεφάλαιον δέ τούτων
ἔχω λέγειν ἐκεῖνο,
εἰς ὃ συντείνει
πάντα τά προειρημένα
καί πρὸς ὃ βλέποντας
χρῆ δοκιμάζειν
τάς πράξεις τὰς τῆς πόλεως.
Δεῖ γάρ ἡμᾶς
εἶπερ βουλόμεθα
διαλύσασθαι μὲν τὰς διαβολὰς
ἃς ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι,
παύσασθαι δέ τῶν πολέμων
τῶν γιγνομένων μάτην,
κτήσασθαι δέ τῇ πόλει
τὴν ἡγεμονίαν
εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον,
μισῆσαι μὲν
ἅπάσας τὰς τυραννικάς ἀρχάς
καὶ τὰς δυναστείας,
ἀναλογισαμένους τὰς συμφορὰς
τὰς γεγεννημένας ἐξ αὐτῶν,
ζηλωσαὶ δέ
καὶ μιμησασθαι
τὰς ἐν Λακεδαιμόνι βασιλείας.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τα σχόλια του σχολ. βιβλ.]

Και ως συμπέρασμα αὐτῶν
μπορῶ να λέω ἐκεῖνο
στο οποίο συντείνουν [αποσκοπούν]
ὅλα ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ πρωτύτερα
καὶ πρὸς το οποίο ἀποβλέποντας
πρέπει να ἐξετάζουμε,
τις πράξεις τῆς πόλης.
Πρέπει δηλαδὴ εμεῖς,
αν βέβαια θέλουμε
να διαλύσουμε τις συκοφαντίες
τις ὁποῖες ἔχουμε τώρα
καὶ να σταματήσουμε τους πολέμους
που γίνονται ἄσκοπα,
καὶ να ἀποκτήσουμε γιὰ τὴ πόλη [μας]
τὴν ἡγεμονία
γιὰ πάντα,
ἀπὸ τὴ μια να μισήσουμε
ὅλες τις τυραννικὲς ἐξουσίες
καὶ τις καταδυναστεύσεις,
ἀφοῦ σκεφτοῦμε τις συμφορὲς
που ἔχουν προέλθει ἀπ' αὐτές,
καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη να γίνουμε ζηλωτὲς
καὶ να μιμηθοῦμε
τῆς Σπαρτιατικῆς βασιλείας.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

κεφάλαιον: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **κεφάλαιον - κεφαλαίου** = συμπέρασμα.

τούτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ἐκεῖν' [: ἐκεῖνο]: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος.

ἔχω: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ἔχω = ἔχω, μπορώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **εἶχον**, μέλ. **ἔξω** και **σχήσω**, αόρ. β' **ἔσχον**, παρκ. **ἔσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἔξις, ἔξις, ἐφεξις ἠνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἄγω, δύναμαι, κρατῶ, φέρω.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του λέγω: λέγω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω** και **ἔρῶ**, αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** [απαντά μόνο στην οριστική], και αορ. β' **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερασ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, ἀπολογοῦμαι, ἄρρητος, ῥήτος, ῥήσις, ῥήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀγορεύω, δημηγορῶ, φάσκω, φημί.

ὃ: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. **ὃς, ἡ, ὅ** = ο οποίος, αυτός που.

πάντα: ονομαστ. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόκλητου επιθ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** = ὅλος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** απαντά και ως ἀόριστη επιμεριστική αντωνυμία και σημαίνει **ο καθένας**.

προειρημένα: ονομαστ. πληθ. ουδετ. γένους μετκ. παρκμ. μέσης φωνής του προλέγομαι = λέγομαι από πριν. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **προελεγόμην**, μέλ. **προλεχθήσομαι** και **προρρηθήσομαι**, παθ. αόρ. **προελέχθην** και **προερρήθην**, παρκ. **προείρημαι**, υπερασ. **προειρήμην**. Βλέπε πιο πάνω λέγω.

συντείνει: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του συντείνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συντέτινον**, μέλ. **συντενῶ**, αόρ. **συντέτινα**, παρκ. **συντέτακα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τάσις, ἔντασις, ἔκτασις, ἐπίτασις, ταινία, σύντονος.

ὃ: αιτ. ενικ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. **ὃς, ἡ, ὅ** = ο οποίος, αυτός που.

χρή: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του απρὸς. **χρή** = πρόπει. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐχορῆν** και **χορῆν**, μέλ. **χορήσει**, αόρ. **ἔχορησε**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** χορῶ, χορήομαι. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀρμόττει, δεῖ, πρόπει, προσήκει.

βλέποντας: αιτ. πληθ. αρσ. γένους μετκ. ενστ. ενεργ. φωνής του βλέπω = αποβλέπω, παρατηρῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔβλεπον**, μέλ. **βλέψομαι**, αόρ. **ἔβλεψα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:**

- βλέμμα, βλέφαρον, περίβλεπτος, βλεπτέος, βλεπτός, ἀπρόβλεπτος, πρόβλεψις.
ΣΥΝΩΝΥΜΑ: ἀθροῶ, θεῶμαι, ὄρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** τυφλοῦμαι, τυφλώπτω.
- πράξεις:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πράξις - πράξεως** = πράξη.
- πόλεως:** γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.
- δοκιμάζειν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **δοκιμάζω** = εξετάζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔδοκίμαζον**, μέλ. **δοκιμάσω**, αόρ. **ἔδοκίμασα**, παρκ. **δεδοκίμακα**.
ΟΜΟΡΡΙΖΑ: ἀδοκίμαστος, δοκιμασία, δοκιμαστήριον, δοκιμαστικός, δοκιμαστής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βασανίζω, εξετάζω, πειροῶμαι.
- ἡμᾶς:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους α΄ προσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ: γενική]** = εγώ, εσύ, [αυτού].
- εἶπερ:** σύνδεσμος υποθετικός με το μόριο **περ** = εάν βέβαια.
- βουλόμεθα:** ενεστ. οριστ. μέσ. φων. του **βούλομαι** = θέλω, επιθυμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐβουλόμην / ἠβουλόμην**, μέλ. **βουλήσομαι**, αόρ. **ἐβουλήθην / ἠβουλήθην**, παρκ. **βεβούλημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** βούλησις, βούλημα, ἀβούλητος, βουλητέος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γλίχομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐφίεμαι, ὀρέγομαι, ποθῶ.
- διαλύσασθαι:** απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **διαλύομαι** = διαλύω, καταργῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **διελύομην**, μέσ. μέλ. **διαλύσομαι**, παθ. μέλ. **διαλυθήσομαι**, μεσ. αόρ. **διελυσάμην**, παθ. αόρ. **διελύθην**, παρκ. **διαλέλυμαι**, υπερσ. **διελελύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λύσις, ἀνάλυσις, ἀπόλυσις, διάλυσις, κατάλυσις, διαλυτός, ἀδιάλυτος, διαλυτικός, λυτήριος, ἀπολυτήριος.
- διαβολάς:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **διαβολή - διαβολῆς** = συκοφαντία: **διαλύομαι τὰς διαβολάς** = διαλύω τις συκοφαντίες.
- ἄς:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους της αναφορ. αντων. **ὃ, ἣ, ὅ** = ο οποίος, αυτός που.
- ἔχομεν:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω. Βλέπε πιο πάνω.
- παρόντι:** δοτ. ενικ. αρσ. γένους μιχ. του **πάρειμι** = εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **παρῆν / παρῆ**, μέλ. **παρέσομαι**, αόρ. β΄ **παρεγενόμεν**, παρκ. **παραγέγονα**, υπερσ. **παρεγεγόνειν και παραγεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, παρουσία, ὄντως.
- παύσασθαι:** απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματῶ, απολύομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐπαύομην**, μέσ. μέλ. **παύσομαι**, παθ. μέλ. **παυθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπανυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπαύσθην**, παρκ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **ἐπεπαύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** παῦλα, ἀνάπαυλα, ἄπαυστος, παυστέον, ἀνάπαυσις, κατάπαυσις. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** καταλήγω, τελευτῶ, παῦλαν ἔχω τινός. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἄρχομαι.
- πολέμων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους τους δευτερόκλιτου ουσ. **πόλεμος - πολέμου** = πόλεμος, μάχη.
- μάτην:** επίορ. τρόπου = ἀσκοπα, ἀνώφελα, ἀπερίσκεπτα.

γγυνομένων: γεν. πληθ. αορ. γένους μτχ. του αποθ. **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγγιγνόμην**, μέσ. μέλ. **γενήσομαι**, μέσ. αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γέγονα** και **γεγένημαι** και **γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγόνειν** και **ἐγεγενήμην** και **γεγενήμην** και **γεγενημένος ἦν** και **γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γόνος, γονή, γονεύς, ἀπόγονος, ἔγγονος, ἐπίγονος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννώμαι, φύομαι.

κτήσασθαι: απαρέμφ. αορ. του **κτάομαι -ῶμαι** = αποκτώ, κερδίζω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐκτώμην**, μέλ. **κτήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐκτησάμην**, παθ. αόρ. **ἐκτήθην**, παρκ. **κέκτημαι** και **ἔκτημαι**, υπερσ. **ἐκεκτήμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κτήμα, κτήσις, ἄκτητος, πολυκτήμων, ἀκτήμων, κτήτωρ. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** κερδαίνω, λαμβάνω, πορίζομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀποβάλλω, ἀπόλλυμι.

πόλει: δοτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου του φωνηεντόληκτου ουσ. **πόλις - πόλεως** = πόλη.

ἡγεμονίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἡγεμονία - ἡγεμονίας** = ηγεμονία, αρχηγία.

ἅπαντα: αιτ. ενικ. αορ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.

χρόνον: αιτ. ενικ. αορ. γένους δευτερόκλιτου ουσ. **χρόνος - χρόνου** = χρόνος, χρονικό διάστημα.

μισῆσαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **μισέω -ῶ** = μισώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐμίσον**, μέλ. **μισήσω**, αόρ. **ἐμίσησα**, παρκ. **μεμίσηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μισητός, μισητός, μίσσημα, μισητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐχθαίρω τινά. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἀγαπῶ, ἀσπάζομαι, φιλῶ.

ἀπάσας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου αφωνόληκτου επιθ. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** = ὅλος.

τυραννικάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **τυραννικός** = τυραννικός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **τυραννικός, -ή, -όν**, συγκρ. **τυραννικώτερος, -α, -ον**, υπερθ. **τυραννικώτατος, -α, -ον**.

ἀρχάς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἀρχή - ἀρχῆς** = εξουσία.

δυναστείας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δυναστεία - δυναστείας** = καταδυνάστευση.

ἀναλογισαμένους: αιτ. πληθ. αορ. γένους μτχ. αορ. μέσης φωνής του **ἀναλογίζομαι** = σκέφτομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀνελογιζόμην**, μέσ. μέλ. **ἀναλογοῦμαι**, μέσ. αόρ. **ἀνελογισάμην**, παθ. αόρ. **ἀνελογίσθην**, παρκ. **ἀναλελόγισμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** συλλογισμός, ἀναλογισμός, ἀλόγιστος, λογιστέον, ὑπολογιστέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βουλευομαι, σκοποῦμαι.

συμφοράς: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **συμφορά - συμφορᾶς** = συμφορά.

- αὐτῶν:** γεν. πληθ. θηλ. γένους της επαναλ. αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** = αυτός.
- γεγεννημένας:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους μτχ. παρκμ. του αποθ. **γίγνομαι** = γίνομαι, προέρχομαι. Βλέπε πιο πάνω.
- ζηλώσαι:** απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του **ζηλώω -ῶ** = γίνομαι ζηλωτής. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐζήλουν**, μέλ. **ζηλώσω**, αόρ. **ἐζήλωσα**, παρκ. **ἐζήλωκα**, υπερσ. **ἐζηλώκειν**.
- ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ζηλωτής, ζηλωσις, ζηλωτός, ἀζηλωτος, ζηλωμα, ζηλήμην.
- ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** θαυμάζω, μακαρίζω, ζηλωτής είμι τινος
- μιμήσασθαι:** απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **μιμέομαι -οῦμαι** = μιμούμαι.
- ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐμιμούμην**, μέσ. μέλ. **μιμήσομαι**, παθ. μέλ. **μιμηθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐμιμησάμην**, παθ. αόρ. **ἐμιμήθην**, παρκ. **μεμίμημαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μίμησις, μιμητικός, μιμητής, μιμητός, ἀμίμητος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ζηλω, μιμητής ή ζηλωτής είμι ή γίγνομαι τινος.
- Λακεδαίμονι:** δοτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου ενρινόκλητου ουσ. **Λακεδαίμων - Λακεδαίμονος** = Λακεδαίμονα, Σπάρτη.
- βασιλείας:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **βασιλεία - βασιλείας** = βασιλική εξουσία, βασιλεία.
- ἐκείνοις:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος.
- ἀδικεῖν:** απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀδικέω -ῶ** = αδικώ, βλάπτω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἠδίκουν**, μέλ. **ἀδικήσω**, αόρ. **ἠδίκησα**, παρκ. **ἠδίκηκα**, υπερσ. **ἠδικήκειν**.
- ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀδικημα, ἀδικητέον, ἀδικητής. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀσχημονῶ, βλάπτω, κακουργῶ, κακῶς ποιῶ.
- ἦττον:** επίρρ. ποσού συγκρ. βαθμού του επιθέτου **μικρός** και του επιθέτου **ὀλίγος**.
- ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ὀλίγον**, συγκρ. **ἔλαττον / μείον / ἦττον**, υπερθ. **ὀλίγιστα / ἐλάχιστα / ἦριστα**.
- ἔξεστιν:** ενεστ. οριστ. του απρὸς. **ἔξεστιν** = εἶναι δυνατόν, επιτρέπεται. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐξῆν**, μέλ. **ἐξέσται**, αόρ. β' **ἐξεγένετο**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐξουσία.
- ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἔνεστι, πάρεστι.
- ιδιώταις:** δοτ. πληθ. αρσ. γένους τους πρωτόκλιτου ουσ. **ιδιωτής - ιδιώτου** = απλὸς πολίτης.
- τοσοῦτω:** δοτ. ενικ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν)** = τόσο πολὺς.
- μακαριστότεροι:** ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **μακαριστός** = αξιοζήλευτος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μακαριστός, -ή, -όν**, συγκρ. **μακαριστότερος, -α, -ον**, υπερθ. **μακαριότατος, -η, -ον**.
- τυγχάνουσιν:** ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **τυγχάνω** = βρίσκω, συναντώ τυχαία.
- ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτύγγανον**, μέλ. **τεύξομαι**, αόρ. β' **ἔτυχον**, παρκ. **τετύχηκα**, υπερσ. **τετυχηκῶς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τυχαῖος, τύχη, ἐπίτευγμα, τευκτός.

- ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐφικνοῦμαι τινος, ἀπαντῶ τινι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ἁμαρτάνω, ἀποτυγχάνω, σφάλλομαι.
- ὄντες:** ονομ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. του βοηθητικού **εἰμί** = εἶμαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. ἦν και ἦ, μέλ. ἔσομαι, αόρ. β' ἐγενόμην, παρκ. γέγονα, υπερσ. ἐγεγόνειν και γεγονώς ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** οὐσία, ὄντως. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω.
- βία:** δοτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **βία - βίας** = βία.
- τυραννίδας:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόληπτου ουσ. **τυραννίς - τυραννίδος** = τυραννική εξουσία.
- κατεχόντων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **κατέχω** = κατέχω, παίρνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **κατεῖχον**, μέλ. **καθέξω** και **κατασχίσω**, αόρ. β' **κατέσχον**, παρκ. **κατέσχηκα**. Βλέπε και πιο πάνω.
- ὅσον:** επιρρ. ποσοτικό = ὅσον· από την αναφορική αντωνυμία **ὅσος**.
- τοιούτους:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο(ν)** = τέτοιου είδους.
- ἀποκτείναντες:** αιτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του **ἀποκτείνω** = φονεύω, σκοτώνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** ενεστ. **ἀποκτείνω**, παρτ. **ἀπέκτεινον**, μέλ. **ἀποκτενῶ**, αόρ. **ἀπέκτεινα**, παρκ. **ἀπέκτονα**, υπερσ. **ἀπεκτόνειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** μητροκτόνος, πατροκτόνος, ἀνδροκτόνος, κτόνος, αὐτοκτονῶ, αὐτοκτονία. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀναιρῶ, διαφθείρω, θανατῶ, φονεύω.
- μεγίστας:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους υπερθ. βαθμού του ανωμαλού επιθ. **μέγας** = μέγας. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὄ, ἡ μείζων, τό μείζων**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.
- δωρεάς:** αιτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **δωρεά - δωρεάς** = δῶρο.
- συμπολιτευομένων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του **συμπολιτεύομαι** = εἶμαι συμπολίτης. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **συνεπολιτευόμην**, μέσ. μέλ. **συμπολιτεύσομαι**, μέσ. αόρ. **συνεπολιτεύσάμην**, παθ. αόρ. **συνεπολιτεύθην**, παρκ. **συμπεπολίτευμαι**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** πολιτεία, πολιτεύμα, συμπολιτεία, πολιτευτής, πολιτευτέον, συμπολίτευσις.
- λαμβάνουσιν:** ενεστ. οριστ. ενεργητ. φωνής του **λαμβάνω** = παίρνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐλάμβανον**, μέλ. **λήψομαι**, αόρ. β' **ἔλαβον**, παρκ. **εἴληφα**, υπερσ. **εἰλήφειν / εἰλήφως ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** λαβή, λαβίς, λήμμα, λήψις, σύλληψις, εὐληπτος, παραληπτός, ληπτέον, λήπτης, παραλήπτης, ἀσύλληπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** αἰρῶ, δέχομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δίδωμι, χορηγῶ.
- ἐκείνων:** γεν. πληθ. αρσ. γένους της δεικτ. αντων. **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** = εκείνος.
- τολμώντες:** ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του **τολμάω -ῶ** = έχω την τολμη, τολμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐτόλμων**, μέλ. **τολμήσω**, αόρ. **ἐτόλμησα**, παρκ. **τετόλμηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** τόλμησις, τολμητής, τολμηρός, τολμητέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνέχομαι, ὑπομένω, φέρω. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** δέδοικα, ὀκνῶ, ὀρρωδῶ, φοβοῦμαι.

μάχαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **μάχη - μάχης** = μάχη.

ἀποθνήσκειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀποθνήσκω** = σκοτώνομαι.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **ἀπέθνησκον**, μέλ. **ἀποθανούμαι**, αόρ. β' **ἀπέθανον**, παρκ. **ἀποτέθνηκα**, υπερσ. **ἀπετεθνήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** θάνατος, θανατικός, θνητός, ἀθάνατος, ἡμιθανής, θνησιμότης. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀπογίγνομαι, ἀποίχομαι, θανατοῦμαι, τελευτῶ, φονεύομαι. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** ζῶ.

ἀτιμότεροι: ονομαστ. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθέτου ὁ **ἄτιμος** = περιφρονημένος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. ὁ, ἡ **ἄτιμος**, τό **ἄτιμον**, συγκρ. **ἀτιμότερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἀτιμότητος, -η, -ον**.

γίγνονται: ενεστ. οριστ. του **γίγνομαι** = γίνομαι. Βλέπε πιο πάνω.

ἀτιμότερος γίγνομαι = περιφρονούμαι πιο πολύ.

τάξεις: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **τάξις - τάξεως** = στρατός, στρατιωτική παράταξη.

λειπόντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **λείπω** = εγκαταλείπω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔλειπον**, μέλ. **λείπω**, αόρ. β' **ἔλιπον**, παρκ. **λέλοιπα**, υπερσ. **ἔλελοίτειν και λειοιπῶς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** διάλειμμα, ἔλλειμμα, ἔλλιπής, λοιπός, ἔλλειψις, λειπτέον, παραλειπτέον. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀφίημι, ἐῶ, ἀποβάλλω.

ὁ τὴν τάξιν λείπων = ο λιποτάκτης, αὐτός που εγκαταλείπει το στρατό.

ἀσπίδας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόληκτου ουσ. **ἀσπίς - ἀσπίδος** = ασπίδα.

ἀποβαλλόντων: γεν. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. του **ἀποβάλλω** = ρίχνω μακριά, πετώ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἀπέβαλλον**, μέλ. **ἀποβαλῶ**, αόρ. β' **ἀπέβαλον**, παρκ. **ἀποβέβληκα**, υπερσ. **ἀπεβεβλήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἀπόβλητος, ἀδιάβλητος, βέλος, βόλος, ἀναβολή, ἐμβολή, ὑποβλητέος, ἀναβλητικός, βλήμα, ἐμβλημα.

ὁ τὴν ἀσπίδαν ἀποβάλλον = αὐτός που εγκαταλείπει τη μάχη.

ἄξιον: ονομαστ. ενικ. ουδεν. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **ἄξιος** = ἄξιος, αξιόλογος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἄξιος, -α, -ον**, συγκρ. **ἀξιώτερος, -α, -ον**, υπερθ. **ἀξιότατος, -η, -ον**.

οὖν: σύνδεσμος συμπερασματικός = λοιπόν, ἄρα.

ὀρέγεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. του **ὀρέγομαι** = επιθυμῶ. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ὠρεγόμεην**, μέσ. μέλ. **ὀρέξομαι**, μέσ. μέλ. **ὠρεξάμην**, παθ. αόρ. **ὠρέχθην**, παρκ. **ὠρεγμαί**, υπερσ. **ὠρέγγμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ὄρεξις, ὄρεκτός, ὄρεκτόν, ὄρεκτικός, ἀνὸρεκτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** βούλομαι, ἐθέλω, ἐπιθυμῶ, ἐφίεμαι, ποθῶ.

τοιαύτης: γεν. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν)** = τέτοιους είδους.

ἡγεμονίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **ἡγεμονία - ἡγεμονίας** = ηγεμονία, αρχηγία.

ἔνεστι: ενεστ. οριστ. του απροσ. **ἔνεστι** = εἶναι δυνατόν. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐνήην**, μέλ.

ἐνέσται, αόρ. β' ἐνεγένετο, παρκ. ἐγγέγονα, υπερσ. ἐνεγεγόνοι. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: οὐσία, ὄντως.

πράγμασιν: δοτ. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόκλητου ουσ. **πράγμα** - **πράγματος** = πράγμα, ζήτημα, γεγονός. Στον πληθ. **τά πράγματα** = οι υποθέσεις της πόλης, τα κοινά.

ἡμῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ [οὔ : γενική]** = εγώ, εσύ, [αυτού].

τυχεῖν: απαρεμφ. αορ. β' ἐνέργ. φωνής του **τυχάνω** = πετυχαίνω, βρίσκω. Βλέπε πιο πάνω.

τιμῆς: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **τιμή - τιμῆς** = τιμή, αξία.

ταύτης: γεν. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.

ἦπερ: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της αναφορ. αντων. **ὅσπερ, ἦπερ, ὅπερ** = ο οποίος ακριβώς.

πολιτῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **πολίτης - πολίτου** = συμπολίτης, πολίτης.

ἔχουσιν: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **ἔχω** = ἔχω, κρατώ, κατέχω. Βλέπε πιο πάνω.

ὑποβάλλωσι: αόρ. β' υποτ. ενεργ. φωνής του **ὑπολαμβάνω** = νομίζω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ὑπελάμβανον**, μέλ. **ὑπολήφομαι**, αόρ. β' **ὑπέλαβον**, παρκ. **ὑπέιληφα**, υπερσ. **ὑπέιληφειν** και **ὑπειληφώς ἦν**. Βλέπε πιο πάνω.

δύναμιν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόκλητου ουσ. **δύναμις - δυνάμεως** = δύναμη, ισχύς.

ἡμετέραν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. για πολλούς κτήτορες **ἡμέτερος, -α, -ον** [: α' πρόσ.], **ὑμέτερος, -α, -ον** [: β' πρόσ.], **σφέτερος, -α, -ον** [: γ' πρόσ.] = δικός μας, δικός σας, δικός τους.

δουλείας: γεν. ενικ. θηλ. γένους πρωτόκλιτου ουσ. **δουλεία - δουλείας** = δουλεία.

σωτηρίας: γεν. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **σωτηρία - σωτηρίας** = σωτηρία.

αἰτίαν: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **αἰτία - αἰτίας** = αιτία, αφορμή, κατηγορία.

αὐτοῖς [: ἑαυτοῖς]: δοτ. πληθ. αρσ. γένους, γ' προσ. της αυτοπαθ. αντων. **ἑμαυτοῦ** - **ἑμαυτῆς** [: α' πρόσ.], **σεαυτοῦ** - **σεαυτῆς** [: β' πρόσ.], **ἑαυτοῦ** - **ἑαυτῆς** [: γ' πρόσ.] = του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: • Οι αντωνυμίες αυτές έχουν μόνο πλάγιες πτώσεις.

- Οι τύποι **σεαυτοῦ, σεαυτῆς, κ.λπ. ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς** κ.λπ. απαυτύν και σηνηρημένοι: **σαντοῦ, σαντῆς, κ.λπ. αὐτοῦ, αὐτῆς** κ.λπ.
- Οι αυτοπαθείς αντωνυμίες προέρχονται από τις πλάγιες πτώσεις των **προσωπικῶν αντωνυμιῶν** και τις πλάγιες πτώσεις της αντωνυμίας **αὐτός**: ἐμέ + αὐτόν = ἑμαυτόν· σέ + αὐτόν: **σεαυτόν** κ.λπ.

Η προέλευση είναι φανερή και στον πληθυντικό αριθμό: ἡμῶν αὐτῶν, ἡμῖν αὐτοῖς κ.λπ..

ἔσσεσθαι: απαρέμφ. μέλλ. του βοηθητικού **εἰμί** = είμαι. Βλέπε πιο πάνω.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Βλέπω [: βλέποντας]: βλέμμα, βλέφαρο, βλεφαρίδα, αβλεψία, προβλέπω, πρόβλεψη, διαβλέπω, βλέπω, αποβλέπω. **Πόλεμος:** πολεμῶ, πόλεμος, πολεμικός, πολεμικό, πολεμικότητα, πολεμιστής, πολεμιστρα, πολεμοκάπηλος, πολεμοπαθής, πολεμοφόδια, πολεμοχαρής, πολέμαρχος. **Μάτην:** μάταιος, ματαιότητα, ματαιοδοξῶ, ματαιώνω, ματαιώση, ματαιόδοξος, ματαιοδοξία, ματαιοπονῶ. **Τυγχάνω:** τύχη, τυχερός, άτυχος, αποτυχία, επιτυχία, τυχοδιώκτης, τυχαίος, ευτυχής, ατυχής, ατυχία, επίτευξη, συνέντευξη. **Τάξις:** παρατάξη, διάταξη, σύνταξη, συνταξιούχος, παρατάσσω, προτάσσω, διατάσσω, διαταγή, προσταγή, συνταγή, υποταγή, τάξη. **Λείπω** [: λειπόντων]: ἔλλειψη, ἔκλειψη, διάλειμμα, ἔλλειμμα, ὑπόλειμμα, ελλιπής, ελλειπτικός, παραλείπω, εγκαταλείπω, παράλειψη, εγκατάλειψη. **Δουλεία:** δουλεύω, δούλεψη, δουλικός, δουλικό, δουλικότητα, δουλοπάροικος, δουλοπρεπώς, δούλος, δουλοσύνη, δουλεία.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ἔχω: [ΧΡΟΝ.] παρ. εἶχον, μέλ. ἔξω / στήσω, ἄορ. β' ἔσχον, πρκ. ἔσχηκα. [ΕΓΚΛ.]

οριστ. ἔχω, υποτ. ἔχω, ευκτ. ἔχοιμι, προστ., απαρ. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξιν / ἐρεῖν, ἄορ. λέξαι, και ἄορ. β' εἰπεῖν, πρκ. εἰρηγήναι.

προλεγόμενα: [ΧΡΟΝ.] μέλ. προλεχθησόμενα / προρορηθησόμενα, ἄορ. προλεχθέντα / προρορηθέντα, πρκ. προειρημένα.

συντείνει: [ΧΡΟΝ.] παρ. συντέεινε, μέλ. συντενεῖ, ἄορ. συντέεινε, πρκ.συντέτακε.

[ΕΓΚΛ.] οριστ. συντείνει, υποτ.συντείνη, ευκτ. συντεῖνοι, προστ. συντείνετω, απαρ. συντείνειν, μτχ. συντείνων, -ουσα, -ον.

χρή και χρεών ἔστι: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐχρῆν - χρῆν, μέλ. χρήσει, ἄορ. ἔχρησε. [ΕΓΚΛ.]

οριστ. χρή και χρεών ἔστι, υποτ.χρῆ / χρεών ἦ, ευκτ. χρεῖη και χρεών εἶη, προστ. χρεών ἔστω, απαρ. χρῆναι / χρεών εἶναι, μτχ. χρεόν.

βλέποντας: [ΧΡΟΝ.] μέλ. βλεπομένους, ἄορ. βλέψαντας.

δοκιμάζειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. δοκιμάσειν, ἄορ. δοκιμάσαι, πρκ. δεδοκιμαμένα.

δεῖ: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἔδει, μέλ. δεήσει, ἄορ. ἐδέησε, πρκ. δεδέηκε. [ΕΓΚΛ.] οριστ. δεῖ,

υποτ. δέη, ευκτ. δέοι, προστ. δείτω, απαρ. δεῖν, μτχ. δέον.

βουλόμεθα: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἠβουλόμεθα και ἔβουλόμεθα, μέλ. βουλησόμεθα, ἄορ.

ἔβουλήθημεν / ἠβουλήθημεν, πρκ. βεβουλήμεθα. [ΕΓΚΛ.] οριστ. βουλόμεθα,

υποτ. βουλώμεθα, ευκτ. βουλοίμεθα, προστ., απαρ. βούλεσθαι, μτχ. βουλόμενος, -η, -ον.

διαλύεσθαι: [XPON.] μέλ. διαλύσεσθαι / διαλυθήσεσθαι, άόρ. διαλύσασθαι / διαλυθῆναι, πρκ. διαλελύσθαι.

ἔχομεν: [XPON.] παρ. εἶχομεν, μέλ. ἔξομεν / στήσομεν, άόρ. β' ἔσομεν, πρκ. ἐσχήκαμεν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχομεν υποτ. ἔχομεν, ευκτ. ἔχομεν, προστ., απαρ. ἔχειν, μτχ. ἔχων, -ούσα, -ον.

παρόντι: [XPON.] μέλ. παρесоμένω, άόρ. β' παραγενομένω, πρκ. παραγεγονότι.

παύεσθαι: [XPON.] μέλ. παύσεσθαι / παυσθήσεσθαι, άόρ. παύσασθαι / παυσθῆναι, πρκ. πεπαῦσθαι.

γεννομένων: [XPON.] μέλ. γενησομένων, άόρ. β' γενομένων, πρκ. γεγονότων.

κτᾶσθαι: [XPON.] μέλ. κτήσεσθαι, άόρ. κτήσασθαι / κτηθῆναι, πρκ. κεκτῆσθαι.

μισεῖν: [XPON.] μέλ. μισήσειν, άόρ. μισῆσαι, πρκ. μεμισήκεναι.

ἀναλογιζομένους: [XPON.] μέλ. ἀναλογιζομένους, άόρ. ἀναλογισαμένους / ἀναλογισθέντας, πρκ. ἀναλελογισμένους.

γεννομένας: [XPON.] μέλ. γενησομένας, άόρ. β' γενομένας, πρκ. γεγενημένας / γεγονυίας.

ζηλοῦν: [XPON.] μέλ. ζηλώσειν, άόρ. ζηλώσαι, πρκ. ἐζηλωκέναι

μιμῆσθαι: [XPON.] μέλ. μιμήσεσθαι / μιμηθήσεσθαι, άόρ. μιμήσασθαι / μιμηθῆναι, πρκ. μεμιμήσθαι.

ἀδικεῖν: [XPON.] μέλ. ἀδικήσειν, άόρ. ἀδικῆσαι, πρκ. ἠδίκηκεναι.

ἔξεστιν: [XPON.] παρ. ἔξην, μέλ. ἐξέσται, άόρ. β' ἐξεγένετο.

τυγχάνουσιν: [XPON.] παρ. ἐτύχανον, μέλ. τεύξονται, άόρ. β' ἔτυχον, πρκ. τετυχήκασιν, υπερσ. τετυχηρότες ἦσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. τυγχάνουσιν, υποτ. τυγχάνωσιν, ευκτ. τυγχάνοιεν, προστ. τυχανόντων / -ετώσαν, απαρ. τυγχάνειν, μτχ. τυγχάνων, -ουσα, -ον.

ὄντες: [XPON.] μέλ. ἐσόμενοι, άόρ. β' γενόμενοι, πρκ. γεγονότες.

κατεχόντων: [XPON.] μέλ. καθεξόντων / κατασχισόντων, άόρ. β' κατασχόντων, πρκ. κατεσχηρότων.

ἀποκτείνοντες: [XPON.] μέλ. ἀποκτενοῦντες, άόρ. ἀποκτείναντες, πρκ. ἀπεκτονότες.

συμπολιτευομένων: [XPON.] μέλ. συμπολιτευσόμενων, άόρ. συμπολιτευσάμενων / συμπολιτευθέντων, πρκ. συμπεπολιτευμένων.

λαμβάνουσιν: [XPON.] παρ. ἐλάμβανον, μέλ. λήψονται, άόρ. β' ἔλαβον, πρκ. εἰλήφασιν, υπερσ. εἰλήφασαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. λαμβάνουσιν, υποτ. λαμβάνωσιν, ευκτ. λαμβάνοιεν, προστ. λαμβανόντων / -ετώσαν, απαρ. λαμβάνειν, μτχ. λαμβάνων, -ουσα, -ον.

τολμῶντες: [XPON.] μέλ. τολμήσοντες, άόρ. τολμήσαντες, πρκ. τετολμηρότες.

ἀποθνήσκειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποθανεῖσθαι, ἀόρ. β´ ἀποθανεῖν, προκ. τεθνηκέναι και τεθνάναι.

γίγνονται: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐγίγνοντο, μέλ. γενήσονται, ἀόρ. β´ ἐγένοντο, προκ. γεγένηται / γεγόνασιν, υπερσ. ἐγεγένητο / ἐγεγόνεσαν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. γίγνονται, υποτ. γίνωνται, ευκτ. γίγνοιτο, προστ. γιγνέσθων / -έσθωσαν, απαρ. γίγνεσθαι, μη. γιγνόμενος, -η, -ον.

λειπόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λειπόντων, ἀόρ. β´ λιπόντων, προκ. λειλοπτότων.

ἀποβαλλόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἀποβαλούντων, ἀόρ. β´ ἀποβαλόντων, προκ. ἀποβεβληκόντων.

ὀρέγεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ὀρέξεσθαι, ἀόρ. ὀρέξασθαι / ὀρεχθῆναι.

ἐνεστι: [ΧΡΟΝ.] παρ. ἐνήν, μέλ. ἐνέσται, ἀόρ. β´ ἐνεγένετο. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἐνεστιν, υποτ. ἐνή, ευκτ. ἐνεή, προστ. ἐνέστω, απαρ. ἐνεῖναι, μη. ἐνόν.

τυγχάνειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. τεύξεσθαι, ἀόρ. β´ τυχεῖν, προκ. τετυχηκέναι.

ἔχουσιν: [ΧΡΟΝ.] παρ. εἶχον, μέλ. ἔξουσι / σχήσουσιν, ἀόρ. β´ ἔσχον, προκ. ἐσχήκασιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ἔχουσιν, υποτ. ἔχωσιν, ευκτ. ἔχουεν, προστ. ἐχόντων / -έτωσαν, απαρ. ἔχειν, μη. ἔχων, -ουσα, -ον.

ὑπολαμβάνωσιν: [ΧΡΟΝ.] ἀόρ. β´ ὑπολάβωσιν, προκ. ὑπειλοφότες ὄσιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. ὑπέλαβον, υποτ. ὑπολάβωσι, ευκτ. ὑπολάβουεν, προστ. ὑπολαβόντων, απαρ. ὑπολαβεῖν, μη. ὑπολαβών, -οῦσα, -όν.

εἶναι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ἔσεσθαι, ἀόρ. β´ γενέσθαι, προκ. γεγονέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

κεφάλαιον [: κεφάλαιος], **προλέγω** [: πρό + λέγω], **συντείνω** [: σύν + τείνω], **πραῖξις** [: πράττω], **δοκιμάζω** [: δόκιμος], **διαλύω** [: διά + λύω], **διαβολή** [: διαβάλλω], **πάρειμι** [: παρά + εἶμι], **ἡγεμονία** [: ἡγεμών], **μισῶ** [: μῖσος], **δυναστεία** [: δυναστεύω], **συμφορά** [: συμφέρω], **ζηλῶ** [: ζηλος], **ιδιότης** [: ἴδιος], **μακαριστός** [: μακαρίζω], **τυραννίς** [: τύραννος], **κατέχω** [: κατά + ἔχω], **ἀποκτείνω** [: ἀπό + κτείνω], **συμπολιτεύομαι** [: σύν + πολιτεύομαι], **τολμῶ** [: τόλμη], **ἄτιμος** [: ἄ-στερ. + τιμή], **τάξις** [: τάττω], **ἀποβάλλω** [: ἀπό + βάλλω], **πραῖγμα** [: πράττω], **ὑπολαμβάνω** [: ὑπό + λαμβάνω], **δουλεία** [: δουλεύω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ *Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση*

1. Κεφάλαιον δέ τούτων ἐκεῖν' ἔχω λέγειν: κύρ. πρότ. κρίσης. [ἐγώ: ενν.]: υποκ. στο ἔχω [: το ρῆμα της πρότασης] και στο λέγειν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απα-

ρέμφ. αντικ. στο ἔχω. **τούτων**: γεν. αντικειμενική στο **κεφάλαιον**: κατηγ. στο ἐκεῖνο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **λέγω** πολλές φορές συντάσσεται με δύο αιτιατικές από τις οποίες η μια είναι αντικείμενό του και η άλλη κατηγορούμενο στο αντικείμενο, όπως το **κεφάλαιον** στο αντικείμενο **ἐκεῖνο** της πρότασης αυτής. Με τη σύνταξη αυτή το **λέγω** κανονικά σημαίνει **ονομάζω**.

2. εἰς ὃ πάντα τά προειρημένα συντείνει: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρότ. στο **ἐκεῖνο** της κύριας πρότασης. **τά προειρημένα**: επιθ. μτχ. υποκ. στο **συντείνει** [: το ρήμα της πρότασης, αττική σύνταξη]. **πάντα**: κατηγ. προσδ. στο **τά προειρημένα**. **εἰς ὃ**: εμπρόθ. προσδ. διεύθυνσης.

3. καί πρὸς ὃ χρῆ βλέποντας τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως δοκιμάζουσιν: δευτ. αναφ. πρότ. ὅτι και η προηγούμενη αναφορική με την οποία συνδέεται παρατακτικά με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. **δοκιμάζουσιν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **χρῆ** [: το ρήμα της πρότασης]. [**ἡμᾶς**: ενν.]: υποκ. στο **δοκιμάζουσιν** [: ετεροπτοσωπία] και στη μτχ. **βλέποντας**: τροπ. μτχ. **πρὸς ὃ**: εμπρόθ. προσδ. διεύθυνσης. **τὰς πράξεις**: αντικ. στο **δοκιμάζουσιν**. **τὰς τῆς πόλεως**: επιθ. προσδ. στο **τὰς πράξεις**. **τῆς πόλεως** [χωρίς το άρθρο **τὰς**]: γεν. υποκειμ. στο **πράξεις**.

4. δεῖ γὰρ ἡμᾶς μισῆσαι μὲν ἀπάσας τὰς τυραννικάς ἀρχάς καὶ τὰς δυναστείας, ἀναλογισαμένους τὰς συμφοράς τὰς ἐξ αὐτῶν γεγεννημένας, ζηλῶσαι δὲ καὶ μιμήσασθαι τὰς ἐν Λακεδαιμόνι βασιλείας: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἡμᾶς**: υποκ. στη μτχ. **ἀναλογισαμένους**: χρον. μτχ. και στα **μισῆσαι - ζηλῶσαι - μιμήσασθαι** [: ετεροπροσωπία]: τελικά απαρέμφ. υποκείμενα στο απρόσωπο **χρῆ** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὰς τυραννικάς**: επιθ. προσδ. στα **ἀρχάς - δυναστείας**: αντικείμενα στο **μισῆσαι**. **ἀπάσας**: κατηγ. προσδ. στὰς **τυραννικάς ἀρχάς - δυναστείας**. **τὰς γεγεννημένας**: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο **τὰς συμφοράς**: αντικ. στη μτχ. **διαλογισαμένους**. **ἐξ αὐτῶν**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης. **τὰς βασιλείας**: αντικ. στα **ζηλῶσαι και μιμήσασθαι**. **τὰς ἐν Λακεδαιμόνι**: επιθ. προσδ. στο **βασιλείας**. **ἐν Λακεδαιμόνι** [χωρίς το άρθρο **τὰς**]: εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Ο επιθετικός προσδιορισμός και το προσδιοριζόμενο, επειδή αποτελούν μια εννοια [: μεγάλη πόλις: **μεγαλόπολις**], πολλές φορές προσδιορίζονται από ένα άλλο κοινό προσδιορισμό (επιθετικό ή κατηγορηματικό). Οι προσδιορισμοί αυτοί δεν συνδέονται μεταξύ τους. Έτσι και στην πρόταση αυτή το **ἀπάσας** προσδιορίζει τις λέξεις **τὰς τυραννικάς ἀρχάς**.

5. εἶπερ βουλόμεθα διαλύσασθαι μὲν τὰς διαβολάς, παύσασθαι δὲ τῶν πολέμων τῶν μάτην γιγνομένων, κτήσασθαι δὲ τῇ πόλει τὴν ἡγεμονίαν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον: δευτ. υποθ. πρότ. [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **βουλόμεθα** [: το ρήμα της πρότασης] και στα **διαλύσασθαι - παύσασθαι - κτήσασθαι** [: ταυτοπροσωπία]:

τελικά απαρέμφ. αντικείμενα στο βουλόμεθα. **τάς διαβολάς**: αντικ. στο διαλύσασθαι. **τῶν γιγνομένων**: επιθ. μτχ. επιθ. προσδ. στο **τῶν πολέμων**: αντικ. στο παύσασθαι. **μάτην**: επιρρ. προσδ. τρόπου. **τήν ἡγεμονίαν**: αντικ. στο κήσασθαι. **τῇ πόλει**: δοτ. προσ. χαριστική. **εἰς τόν χρόνον**: εμπρόθ. προσδ. χρόνου. **τόν ἅπαντα**: επιθ. προσδ. στο χρόνον.

6. **ἄς ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι**: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση ως παράθεση στο **διαβολάς** της υποθετικής πρότασης [**ἡμεῖς**: ενν.]: υποκ. στο **ἔχομεν** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἄς**: αντικ. στο ἔχομεν. **ἐν τῷ παρόντι**: εμπρόθ. προσδ. χρόνου.
- **εἴπερ βουλόμεθα** [: υπόθ.] - **δεῖ μισῆσαι...** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει **το πραγματικό**.
7. **ἐκείνοις γάρ ἀδικεῖν μὲν ἦττον ἔξεστιν ἢ τοῖς ἰδιώταις**: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἐκείνοις - [ἢ] τοῖς ἰδιώταις**: δοτικές προσ. από το απρόσωπο **ἔξεστιν** [: το ρήμα της πρότασης] και ταυτόχρονα **α'** και **β'** ὅρος σύγκρισης αντίστοιχα από τη συγκριτική λέξη **ἦττον**: επιρρ. προσδ. ποσού. [**ἐκείνους - τούς ἰδιώτας**: ενν.]: υποκείμενα στο **ἀδικεῖν**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο **ἔξεστιν**.
8. **τοσοῦτῳ δὲ μακαριστότεροι τυγχάνουσιν ὄντες τῶν βία τάς τυραννίδας κατεχόντων**: κύρ. πρότ. κρίσης· αυτή και η προηγούμενη συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους **μὲν - δέ** [**ἐκείνοι**: ενν.]: υποκ. στο **τυγχάνουσιν** [: το ρήμα της πρότασης] και στη μτχ. **ὄντες**: κατηγ. μτχ. από το τυγχάνουσιν συνημμένη στο υποκείμενό του. **τοσοῦτῳ**: δοτ. του ποσού [του μέτρου ή της διαφοράς]. **μακαριστότεροι**: κατηγ. στο [ἐκείνοι]. **τῶν κατεχόντων**: επιθ. μτχ. γεν. συγκριτική [: β' ὅρος σύγκρισης με α' ὅρο το ἐκείνοι] από τη συγκριτική λέξη μακαριστότεροι. **βία**. δοτ. τρόπου. **τάς τυραννίδας**: αντικ. στη μτχ.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η **δοτική του ποσού** δηλώνει ένα ποσό, δηλ. **μέτρο** ή **διαφορά**. Συντάσσεται κυρίως με **συγκριτικό** ή **υπερθετικό** βαθμό επιθέτων και επιρρημάτων και γενικά με **λέξεις** που έχουν έννοια **συγκριτικού** ή **υπερθετικού βαθμού** [ακόμα και με ρήματα που έχουν τέτοια σημασία].

- Συνήθεις δοτικές του ποσού είναι οι: **ὀλίγῳ, μικρῷ, πολλῷ, ὅσῳ, τοσοῦτῳ** [= τόσο πολύ].

9. **ὅσον οἱ μὲν τούς τοιούτους ἀποκτείναντες τάς μεγίστας δωρεάς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνουσιν**: δευτ. αναφ. παραβολική πρότ. **οἱ ἀποκτείναντες**: επιθ. μτχ. υποκ. στο **λαμβάνουσιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τούς τοιούτους**: αντικ. στη μτχ. **τάς μεγίστας**: επιθ. προσδ. στο **δωρεάς**: αντικ. στο λαμβάνουσιν. **παρὰ τῶν συμπολιτευομένων**: εμπρόθ. προσδ. προέλευσης **τῶν συμπολιτευομένων**: επιθ. μτχ. **τῶν**: υποκ. της μτχ. **ὅσον**: επιρρ. προσδ. ποσού

ΠΡΟΣΕΞΕ: Πολλές φορές οι λέξεις, οι οποίες εισάγουν τις προτάσεις αυτές, συ-

γκρίνονται με δεικτικές αντωνυμίες ή δεικτικά επιρρήματα που βρίσκονται στο άλλο μέρος της παραβολής (δηλ. στην πρόταση στην οποία αναφέρονται οι παραβολικές) και σχηματίζουν ζεύγη παραβολικά.

Έτσι και το ὄσον της παραβολικής πρότασης σχηματίζει παραβολικό ζεύγος με το τοσοῦτω της κύριας πρότασης: τοσοῦτω — ὄσον.

- 10. ὑπὲρ ἐκείνων δ' οἱ μὴ τολμῶντες ἐν ταῖς μάχαις ἀποθνήσκειν ἀτιμότεροι γίνονται τῶν τὰς τάξεις λειπόντων καὶ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλλόντων:** δευτ. αναφ. παραβολική πρόταση· αυτή και η προηγούμενη παραβολική συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους μέν - δέ. ἀτιμότεροι: κατηγ. στο οἱ μὴ τολμῶντες: επιθ. μτχ. υποκ. στο γίνονται [: το ρήμα της πρότασης] και στο ἀποθνήσκειν [: ταυτοπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στη μτχ. οἱ μὴ τολμῶντες. ὑπὲρ ἐκείνων: εμπρόθ. προσδ. υπεράσπισης. ἐν ταῖς μάχαις: εμπρόθ. προσδ. χρόνου. τῶν λειπόντων - [τῶν] ἀποβαλλόντων: επιθετικές μτχ. γεν. συγκριτικές [β' ὅροι σύγκρισης με α' ὄρο το οἱ μὴ τολμῶντες] από τη συγκριτική λέξη ἀτιμότεροι. τὰς τάξεις: αντικ. στη μτχ. τῶν λειπόντων. τὰς ἀσπίδας: αντικ. στη μτχ. ἀποβαλλόντων.
- 11. ἄξιον οὖν [ἔστι] ὀρέγεσθαι τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας:** κύρ. πρότ. κρίσης [ἡμᾶς: ενν.]: υποκ. στο ὀρέγεσθαι: τελ. απαρέμφ. υποκ. στην απρόσωπη έκφραση ἄξιόν [ἔστι] : το ρήμα της πρότασης. τῆς τοιαύτης: επιθ. προσδ. στο ἡγεμονίας: αντικ. στο ὀρέγεσθαι.
- 12. ἔνεστι δὲ τοῖς πράγμασιν ἡμῶν τυχεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς τιμῆς ταύτης:** κύρ. πρότ. κρίσης. τοῖς πράγμασιν [: τοῖς πράγμασιν ἡμῶν: η φράση είναι ισοδύναμη με τη δοτική προσωπική ἡμῖν και γι' αυτό θεωρεῖται προσωπική η δοτική πράγμασιν, αν και δε δηλώνει πρόσωπο]: δοτ. προσωπ. στο απρόσωπο ἔνεστι [: το ρήμα της πρότασης]. [τά πράγματα: ενν.]: υποκ. στο τυχεῖν: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο ἔνεστι. ἡμῶν: γεν. υποκειμ. [κατ' ἄλλη εκδοχή κτητική] από τό τοῖς πράγμασιν. παρὰ τῶν Ἑλλήνων: ποιητικό αίτιο στην παθητικής διάθεσης [σημασίας] φράση: τυχεῖν τιμῆς [: τιμῶνται]· κατ' ἄλλη εκδοχή εμπροθ. προσδ. προέλευσης. ταύτης: επιθ. προσδ. στο τῆς τιμῆς: αντικ. στο τυχεῖν.
- 13. ἦνπερ ἐκεῖνοι παρὰ τῶν πολιτῶν ἔχουσι:** δευτ. αναφ. προσδιοριστική προτ. στο τιμῆς της προηγούμενης κύριας πρότασης. ἐκεῖνοι: υποκ. στο ἔχουσι [: το ρήμα της πρότασης]. ἦνπερ: αντικ. παρὰ τῶν πολιτῶν: ποιητικό αίτιο στην παθητικής διάθεσης [σημασίας] φράση ἦνπερ [: τιμῆν] ἔχουσι [: τιμῶνται]· κατ' ἄλλη εκδοχή εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.
- 14. ἦν ὑπολάβωσι τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν μὴ δουλείας ἀλλὰ σωτηρίας αἰτίαν αὐτοῖς ἔσεσθαι:** δευτ. υποθ. πρότ. [οἱ Ἕλληνες: ενν.]: υποκ. στο ὑπολάβωσι [: το ρήμα της πρότασης]. τὴν ἡμετέραν: επιθ. προσδ. στο τὴν δύναμιν: υποκ. στο

ἔσεσθαι [: ετεροπροσωπία]: ειδ. απαρέμφ. αντικ. στο δοξαστικό ὑπολάβωσι. **αἰτίαν**: κατηγ. στο δύναμιν. **δουλείας - σωτηρίας**: γενικές αντικειμενικές από το αἰτίαν. **αὐτοῖς**: δοτ. προσωπ. χαριστική.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Το **αἴτιος** [αἰτία, αἴτιον] συντάσσεται με γενική της **αιτίας**, αλλά και με γενική **αντικειμενική**. Με γενική της αιτίας συντάσσεται, όταν η γενική δηλώνει **βλάβη** και τότε το **αἴτιος** σημαίνει **υπαίτιος, υπεύθυνος** κ.λπ.

Όταν όμως η γενική δηλώνει **όφελος** τότε είναι αντικειμενική και το **αἴτιος** μεταφράζεται κανονικά με τα: **πρόξενος, χορηγός, δημιουργός**.

• **ἦν ὑπολάβωσι** [: υπόθ.] - **ἔνεστι** [: απόδ.]: υποθετικός λόγος που δηλώνει το **προσδοκώμενο**.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Η απόδοση του **προσδοκώμενου** είναι κανονικά **μέλλοντας οριστικής**. Πολύ σπάνια, όπως στον προηγούμενο υποθετικό λόγο, είναι **ενεστώτας οριστικής**.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Τάς τυραννικάς ἀρχάς καί τάς δυναστείας**: Εδώ ο Ισοκράτης αναφέρεται σε δύο βασικά χαρακτηριστικά της Αθηναϊκής ηγεμονίας, τη ναυτική δύναμη της Αθήνας [ἀρχάς] και στις ξένες κτήσεις της, που εκφράζονταν κυρίως με την καταδυνάστευση των συμμαχικών πόλεων [δυναστείας]. Το δεύτερο αυτό χαρακτηριστικό στηριζόταν στο πρώτο, δηλ. η Αθήνα με το ισχυρό ναυτικό της επέβαλε τις θελήσεις της σε εχθρικές αλλά και συμμαχικές πόλεις.
- 2. τάς ἐν Λακεδαιμόνι βασιλείας**: Παρατηρούμε εδώ ότι ο Ισοκράτης αναφέρεται σε διπλή Σπαρτιατική βασιλεία. Η εξήγηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι ίσως υπήρχαν δυο κοινότητες, που μετά τη συνένωσή τους η καθεμιά διατήρησε το δικό της αρχηγό. Οι βασιλείς στη Σπάρτη απολάμβαναν πολλές τιμές και προνόμια και, όταν πέθαιναν, κηρυσσόταν δημόσιο πένθος στη Σπάρτη. Στην κλασική εποχή βέβαια η εξουσία τους είχε περιοριστεί από τους πέντε εφόρους.
- 3. οἱ μὲν τούτοιους ἀποκτείναντες τάς μεγίστας δωρεάς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνουσιν**: Είναι γνωστό ότι οι τυραννοκτόνοι τιμούνταν ιδιαίτερα στην Αθήνα. Οι πιο ένδοξοι ήταν ο Αρμόδιος και ο Αριστογείτονας, για τους οποίους στήθηκαν χάλκινα αγάλματα στην Αθήνα και οι συγγενείς και οι απόγονοί τους έλαβαν διάφορες τιμές.
- 4. ἀτιμότεροι γίνονται τῶν τάς τάξεις λειπόντων καί τάς ἀσπίδας ἀποβαλλόντων**: Οι λιποτάκτες και οι ριψάσπιδες, είχαν κυρώσεις τόσο στην Αθήνα όσο και στη Σπάρτη. Στην Αθήνα οι κυρώσεις ήταν πολιτικές. Τους στερούσαν τα πολιτικά τους δικαιώματα [ἀτιμία] και έχαναν το δικαίωμα να μιλάνε στην εκκλησία του δήμου. Στη Σπάρτη οι κυρώσεις ήταν περισσότερο κοινωνικές

και πιο σκληρές, καθώς τους περιφρονούσαν όλοι και ουσιαστικά τους απομόνωναν από το κοινωνικό σύνολο. Έτσι ζούσαν ντροπιασμένοι και απομωμμένοι από όλους.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Ο ρήτορας συνεχίζει τις προτροπές του προς τους Αθηναίους λέγοντας πως για να διαλύσουν τις εις βάρος τους συκοφαντίες, να σταματήσουν τους πολέμους και να πάρουν την ηγεμονία της Ελλάδας, θα πρέπει να σταματήσουν τις καταδυναστεύσεις των συμμαχικών πόλεων αναλογιζόμενοι όλες τις συμφορές που ήρθαν απ' αυτές, και να προσπαθήσουν να μιμηθούν τη Σπαρτιάτικη βασιλεία.

Θεωρεί λοιπόν ότι οι Σπαρτιάτες βασιλιάδες έχουν και πολύ μικρή δυνατότητα να αδικούν και είναι τόσο αξιοθαύμαστοι όσο οι τυραννοκτόνοι που απολαμβάνουν τις τιμές των συμπολιτών τους. Αν όμως στις μάχες δε δείξουν θάρρος περιφρονούνται, όπως οι λιποτάκτες και οι ριψάσπιδες.

Ο Ισοκράτης λοιπόν πιστεύει πως μπορεί η Αθήνα να έχει μια τέτοια θέση ανάμεσα στους άλλους Έλληνες, όπως και οι Σπαρτιάτες βασιλιάδες ανάμεσα στους πολίτες τους. Βασική προϋπόθεση όμως γι' αυτό είναι να πειστούν οι Έλληνες ότι η Αθηναϊκή δύναμη θα είναι γι' αυτούς σωτηρία και όχι δουλεία.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντιθέσεις:** • *μισείται μὲν ἀπάσας* — *ζηλωσαι δέ* • *ἀδικεῖν μὲν ἤττον...* — *τοσούτῳ δέ...* • *ἐκείνοις* — *τοῖς ἰδιόταις* • *οἱ ἀποκείναντες μὲν* τούς τοιούτους... — *οἱ μὴ τολμῶντες δέ* ἐν ταῖς μάχαις... • *δειλίας* — *σωτηρίας*.
- 2. Υπερβατό:** *τῶν μάτην γιγνομένων*, — *τάς* ἔξ αὐτῶν *γεγενημένας* — *τάς* ἐν Λακεδαίμονι *βασιλείας*, — *οἱ* μὲν τούς τοιούτους *ἀποκτείναντας* — *τῶν* τάς τάξεις *λειπόντων*.
- 3. Πολυσύνδετο:** *διαλύσασθαι μὲν...* *παύσασθαι δέ* ... *κῆσασθαι δέ*, — *μισῆσαι μὲν...* *ζηλωσαι δέ καί* *μιμήσασθαι*.
- 4. Υπερβολή:** εἰς τόν ἅπαντα χρόνον.
- 5. Μεταφορά:** ὀρέγεσθαι.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: *τάς τυραννικάς ἀρχάς και τάς δυναστείας: Σε τι αναφέρεται ο Ισοκράτης;*

Ερώτηση 2η: *Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.*

Α	Β
1. εις ὃ	α. εμπρόθ. προσδ. του σκοπού
2. ἕξ αὐτῶν	β. εμπρόθ. προσδ. του χρόνου
3. εις τόν χρόνον	γ. εμπρόθ. προσδ. της προέλευσης
4. πρὸς ὃ	δ. εμπρόθ. προσδ. της υπεράσπισης
5. ἐν τῷ παρόντι	ε. εμπρόθ. προσδ. της κατάστασης
6. παρὰ τῶν πολιτῶν	
7. παρὰ τῶν Ἑλλήνων	
8. ὑπὲρ ἐκείνων	
9. ἐν ταῖς μάχαις	
10. παρὰ τῶν συμπολιτευομένων	

Ερώτηση 3η: *Οι γενικῆς δουλείας και σωτηρίας δηλώνουν:*

- α. αναφορά
- β. αιτία
- γ. σκοπό

Ερώτηση 4η: *ἔξεστι, ὑπολάβωσι: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση και να γραφεί το απαρέμφατο και η μετοχή του ίδιου χρόνου.*

Ερώτηση 5η: *Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.*

Α	Β
1. ὃ	α. επίθετο
2. πάντα	β. ουσιαστικό
3. προειρημένα	γ. δεικτική αντωνυμία
4. πολέμων	δ. επίρρημα
5. τοσοῦτω	ε. αναφορική αντωνυμία
6. μάτην	στ. μετοχή

Ερώτηση 6η: *Να γράψετε δύο απλά και δύο σύνθετα ομόρριζα στη νέα ελληνική για καθενιά από τις παρακάτω λέξεις: συντείνει, βλέποντας, κτήσασθαι, ἀποθνήσκειν, ὀρέγεσθαι.*

Ερώτηση 7η: *Να αντιστοιχίσετε τις εκφράσεις της στήλης Α με τις σημασίες τους στη στήλη Β.*

Α	Β
1. διαλύομαι τάς διαβολάς	α. αυτός που εγκαταλείπει το στρατό
2. ὁ τήν τάξιν λείπων	β. θέτω τέρμα στις συνοφαντίες
3. ὁ τήν ἀσπίδα ἀποβάλλων	γ. αυτός που εγκαταλείπει τη μάχη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§§ 141-144

Ερώτηση 1η: περιλαβείν, προστήναι, κληθήναι: Να γραφούν τα απαρέμφατα όλων των χρόνων και να βρεθούν δύο τουλάχιστον παράγωγες λέξεις από τον κάθε ρηματικό τύπο, με τις οποίες να σχηματίσετε προτάσεις.

Απάντηση:

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστ.	περιλαμβάνειν	προϊστασθαι	καλείσθαι
Μέλ.	περιλήψεσθαι	προστήσεσθαι	κληθήσεσθαι
Αόρ.	περιλαβείν	προστήναι	κληθήναι
Προκ.	περιειληφέναι	προεστηκέναι	κεκλησθαι

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη Ν. Ε.:

περιλαβείν: περίληψη, περιληπτικός, συμπεριλαμβάνομαι.

προστήναι: προϊστάμενος, προεστός, προστάτης, προστασία.

κληθήναι: κλήση, κάλεσμα, κλητική, κλητήρας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

περιλαβείν: α) Η **περίληψη** ενός κειμένου είναι συνοπτικότερη από το νόημά του. β) Εξαιτίας της χαμηλής του βαθμολογίας **συμπεριλήφθηκε** στους μεταξισταστέους.

προστήναι: α) Ο **προϊστάμενος** τον παρατήρησε έντονα για την καθημερινή αργοπορία του. β) Ζήτησε την **προστασία** της αστυνομίας έπειτα από τη διάρρηξη του διαμερισμάτος του.

κληθήναι: α) Μας έκανε επίσημο **κάλεσμα** για τη γιορτή του. β) Η **κλητική** είναι η τελευταία από τις πτώσεις της ελληνικής γλώσσας.

Ερώτηση 2η: ζηλώσαι, άδικείν, τολμώντες: Να κλιθεί η οριστική ενεστώτα και παρατατικού.

Απάντηση:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

ζηλω	άδικω	τολμω	έζήλουν	ήδίκουν	έτόλμων
ζηλοῖς	άδικεις	τολμᾶς	έζήλους	ήδίκεις	έτόλμας
ζηλοῖ	άδικεῖ	τολμᾶ	έζήλου	ήδίκει	έτόλμα
ζηλοῦμεν	άδικοῦμεν	τολμῶμεν	έζηλοῦμεν	ήδικοῦμεν	έτολμῶμεν
ζηλοῦτε	άδικεῖτε	τομᾶτε	έζηλοῦτε	ήδικεῖτε	τολμᾶτε
ζηλοῦσι[ν]	άδικοῦσι[ν]	τολμῶσι[ν]	έζήλουν	ήδίκουν	έτόλμων

Ερώτηση 3η: κατεχόντων, λειπόντων, αποβαλλόντων: Να αντικατασταθούν χρονικά και να κλιθεί η ευκτική μέλλοντα και αορίστου.

Απάντηση:

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ενεστ.	κατεχόντων	λειπόντων	αποβαλλόντων
Μέλλ.	καθεξόντων/κατασχησάντων	λιπόντων	αποβαλούντων
Αόρ.	κατασχόντων	λιπόντων/λείψάντων	αποβαλούντων
Προμ.	κατεσχηκότων	λελοιπότων	αποβεβληκότων

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

καθέξοιμι	/ κατασχήσοιμι	λείψοιμι	αποβαλοῖμι	ή αποβαλοίην
καθέξοις	/ κατασχήσοις	λείψοις	αποβαλοῖς	ή αποβαλοίης
καθέξοι	/ κατασχήσοι	λείψοι	αποβαλοῖ	ή αποβαλοίη
καθέξοιμεν	/ κατασχήσοιμεν	λείψοιμεν	αποβαλοῖμεν	
καθέξοιτε	/ κατασχήσοιτε	λείψοιτε	αποβαλοῖτε	
καθέξοιεν	/ κατασχήσοιεν	λείψοιεν	αποβαλοῖεν	

ΑΟΡΙΣΤΟΣ

κατάσχοιμι	λίποιμι	/ λείψαιμι	αποβάλοιμι
κατάσχοις	λίποις	/ λείψαις και λείψαις	αποβάλοις
κατάσχοι	λίποι	/ λείψαι και λείψαιε[ν]	αποβάλοι
κατάσχοιμεν	λίποιμεν	/ λείψαιμεν	αποβάλοιμεν
κατάσχοιτε	λίποιτε	/ λείψαιτε	αποβάλοιτε
κατάσχοιεν	λίποιεν	/ λείψαιεν και λείψαιεν	αποβάλοιεν

Ερώτηση 4η: τάς τῆς πόλεως, τῶν πολέμων, ἀπάσας, μιμήσασθαι, ἢ τοῖς ἰδιώταις, τοσοῦτω, βία, ἀποθνήσκειν, ἀτιμότεροι, παρὰ τῶν πολιτῶν: Να χαρακτηριστούν συντακτικώς οι λέξεις.

Απάντηση:

- 1) **τάς τῆς πόλεως:** επιθετικός προσδιορισμός στο **τάς πράξεις**.
- 2) **τῶν πολέμων:** αντικείμενο στο **παύσασθαι**.
- 3) **ἀπάσας:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στα **τάς τυρανικάς ἀρχάς – δυναστείας**.
- 4) **μιμήσασθαι:** τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο **χρή**.
- 5) **ἢ τοῖς ἰδιώταις:** δοτική προσωπική από το απρόσωπο **ἔξεστιν**.
- 6) **τοσοῦτω:** δοτική του ποσού.
- 7) **βία:** δοτική του τρόπου.
- 8) **ἀποθνήσκειν:** τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στη μετοχή **οἱ μή τολμῶντες**.
- 9) **ἀτιμότεροι:** κατηγορούμενο στο **οἱ μή τολμῶντες**.
- 10) **παρὰ τῶν πολιτῶν:** εμπρόθετος προσδιορισμός προέλευσης.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1 η: Ο Ισοκράτης αναφέρεται σε δύο βασικά χαρακτηριστικά της αθηναϊκής ηγεμονίας, στη ναυτική δύναμη της Αθήνας (τάς τυραννικάς ἀρχάς) και στις ξένες κτήσεις της, που εκφράζονταν κυρίως με την καταδυνάστευση των συμμαχικών πόλεων (τάς δυναστείας). Η Αθήνα με το ισχυρό της ναυτικό κατόρθωσε να επιβάλλει τις θελήσεις της σε εχθρικές αλλά και σε συμμαχικές δυνάμεις.

2 η: 1 → α, 2 → γ, 3 → β, 4 → α, 5 → β, 6 → γ, 7 → γ, 8 → δ, 9 → ε, 10 → γ.

3 η: Σωστή είναι η β επιλογή.

4 η: **οριστ.** ἔξεστι, **υποτ.** ἔξιη, **ευκτ.** ἔξειη, **προστ.** ἔξεστω, **απρμφ.** ἔξεῖναι, **μτχ.** ἔξόν / **οριστ.** ὑπέλαβον, **υποτ.** ὑπολάβωσι, **ευκτ.** ὑπολάβοιεν, **προστ.** ὑπολαβόντων, **απρμφ.** ὑπολαβεῖν, **μτχ.** ὑπολαβών, -οῦσα, -όν.

5 η: 1 → ε, 2 → α, 3 → στ, 4 → β, 5 → γ, 6 → δ.

6 η: **συντείνει:** τάση, ταινία – έκταση, ένταση / **βλέποντας:** βλέμμα, βλέψη – περιβλεπτος, αβλεψία / **κτήσασθαι:** κτήμα, κτήνος – απόκτημα, ακτήμων / **ἀποθνήσκειν:** θάνατος, θνητός – θνησιγενής, αριθανής / **ὀρέγεσθαι:** ὄρεξη, ορεκτικός – ανόρεκτος, ανορεξία.

7 η: 1 → β, 2 → α, 3 → γ.

ΚΕΙΜΕΝΟ §§ 145

*Ἐκκλήση πρὸς τοὺς νεότερους
ρήτορες.*

ΚΕΙΜΕΝΟ

145. Ἐνόντων δέ
πολλῶν καὶ καλῶν λόγων
περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην,
ἀμφοτέρω μὲν ἐμοὶ συμβουλευεῖ
παύσασθαι λέγοντι,
καὶ τό μῆκος τοῦ λόγου
καὶ τό πλῆθος τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν·

παραινῶ δέ καὶ παρακελεύομαι
τοῖς νεωτέροις καὶ μᾶλλον ἀκμαίζουσιν
ἢ ἐγώ
καὶ λέγειν καὶ γράφειν τοιαῦτα,
ἐξ ὧν
τάς μεγίστας τῶν πόλεων
καὶ τάς εἰθισμένας
παρέχειν κακὰ ταῖς ἄλλαις
προτρέψουσιν
ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην
ὡς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις
συμβαίνει
καὶ τὰ πράγματα τῶν φιλοσόφων
γίγνεσθαι πολλῶ βελτίω.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[κατὰ τὰ σχόλια τοῦ σχολ. βιβλ.]

Ἀλλά, ἀν καὶ ὑπάρχουν
πολλὰ καὶ καλά ἐπιχειρήματα
γιὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτή,
δύο πράγματα με συμβουλευοῦν
να σταματήσω νὰ μιῶ,
δηλ. καὶ τὸ μῆκος τοῦ λόγου [μου]
καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν δικῶν μου
χρόνων·
ὁμῶς συμβουλευῶ καὶ προτρέπω
τοὺς πιο νέους καὶ πιο ἀκμαίους
ἀπὸ μένα
καὶ νὰ λένε καὶ νὰ γράφουν τέτοια,
με τὰ οποία
τις πιο μεγάλες ἀπὸ τις πόλεις
καὶ κείνες ποὺ ἔχουν τὴ συνήθεια
νὰ προξενοῦν κακὰ στὶς ἄλλες
θα παρακινήσουν
στὴν ἀρετὴ καὶ στὴ δικαιοσύνη
γιατί, ὅταν ἡ Ἑλλάδα εὐτυχεῖ,
συμβαίνει
καὶ οἱ θέσεις τῶν μορφωμένων
νὰ γίνονται πολὺ καλύτερες.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Γραμματική αναγνώριση – Σημασιολογικά Αρχικοί Χρόνοι ρημάτων – Κλίση ονομάτων Ομόρριζα – Συνώνυμα – Αντώνυμα

- πολλῶν**: γεν. πληθ. αρσ. γένους του ανωμάλου επιθ. **πολύς** = πολὺς. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **πολύς, πολλή, πολύ**, συγκρ. **ὄ, ἢ πλείων, τό πλείων**, υπερθ. **πλείστος, -η, -ον**.
- καλῶν**: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **καλός** = καλός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **καλός, -η, -όν**, συγκρ. **ὄ, ἢ καλλίων, τό κάλλιον**, υπερθ. **κάλλιστος, -η, -ον**.
- λόγων**: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **λόγος - λόγου** = λόγος, επιχείρημα.
- ἐνόnton**: γεν. πληθ. αρσ. γένους μτχ. του **ἔνειμι** = υπάρχω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐνῆν** και **ἐνή**, μέλ. **ἐνέσομαι**, αόρ. β' **ἐνεγενόμην**, παρκ. **ἐγγέγονα**, υπερσ. **ἐνεγεγόνειν** και **ἐγγεγόνειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: **ἄπειμι, εἰμί, οὐσία, ὄντως**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: **γίγνομαι, ζῶ, ὑπάρχω**.
- ὑπόθεσιν**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόληκτου ουσ. **ὑπόθεσις - ὑποθέσεως** = υπόθεση.
- ταύτην**: αιτ. ενικ. θηλ. γένους της δεικτ. αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** = αυτός.
- ἐμοί**: δοτ. ενικ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσ. αντων. **ἐγώ, σύ, [οὔ: γενική]** = εγώ, εσύ, [αυτού].
- ἀμφοτέρα**: ονομαστ. πληθ. ουδεν. γένους της αόριστης επιμεριστικής αντων.: **ἀμφοτέροι, ἀμφοτέραι, ἀμφοτέρα** = και οι δύο.
- συμβουλεύει**: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **συμβουλεύω** = συμβουλεύω, δίνω συμβουλή. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνεβούλευον**, μέλ. **συμβουλεύσω**, αόρ. **συνεβούλευσα**, παρκ. **συμβεβούλευκα**, υπερσ. **συνεβεβουλεύκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: **βούλευμα, βουλευτήριο, βουλευτής, συμβουλευτέον**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: **διδάσκω, νουθετώ**.
- παύσασθαι**: απαρέμφ. αορ. μέσης φωνής του **παύομαι** = σταματώ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἐπαυόμην**, μέσ. μέλ. **παύσομαι**, παθ. μέλλ. **παυθήσομαι / παυσθήσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐπαυσάμην**, παθ. αόρ. **ἐπαύσθην**, παρκ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **ἐπεπαύμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: **παύλα, ανάπαυλα, ἄπαυστος, ανάπαυσις, κατάπαυσις**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: **τελευτώ, παύλαν ἔχω τινός, πορίζομαι ἀναπαύλας**. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ**: **ἄρχομαι**.
- λέγοντι**: δοτ. ενικ. αρσ. γένους μτχ. ενεργ. φωνής του **λέγω** = λέγω, μιλάω. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **ἔλεγον**, μέλ. **λέξω** και **ἔρῶ**, αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** [απαντά μόνο στην οριστική] και αόρ. β' **εἶπον**, παρκ. **εἶρηκα**, υπερσ. **ειρήκειν** και **ειρηκώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: **λέξις, λεκτικός, λόγος, λογίζομαι, ἄρρητος, ῥητός, ῥῆμα, ῥῆσις, ῥήτωρ**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: **ἀγορεύω, δημηγορῶ, φημί, φωνῶ**.

μήκος: ονομ. ενικ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου ουσ. **μήκος - μήκους** = μήκος, μάκρος.

πλήθος: ονομ. ενικ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου ουσ. **πλήθος - πλήθους** = πλήθος, μεγάλος αριθμός.

ἔτων: γεν. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου σιγμόληκτου ουσ. **ἔτος - ἔτους** = ἔτος, χρονιά.

ἐμῶν: γεν. πληθ. αρσ. γένους α' πρόσ. της κτητ. αντων. [για έναν κτήτορα] **ἐμός, -ή, -όν** [: α' πρόσ.], **σός, -ή, -όν** [: β' πρόσ.], **ἑός, -ή, ὄν** [: γ' πρόσ.], = δικός μου, δικός σου, δικός του.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Οι τύποι **ἑός, ἐή, ἑόν** του τρίτου προσώπου της κτητικής αντωνυμίας είναι ποιητικοί και δε χρησιμοποιούνται καθόλου από τον Αττικό πεζό λόγο.

νεωτέροις: δοτ. πληθ. αρσ. γένους συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **νέος** = νέος, νεαρός. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **νέος, -α, -ον**, συγκρ. **νεώτερος, -α, -ον**, υπερθ. **νεώτατος, -η, -ον**.

μᾶλλον: επίρρ. ποσού συγκρ. βαθμού = περισσότερο. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **μᾶλα**, συγκρ. **μᾶλλον**, υπερθ. **μάλιστα**.

ἀκμάζουσιν: δοτ. πληθ. αρσ. γένους μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **ἀκμάζω** = ακμάζω, είμαι ακμαίος. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἤκμαζον**, μέλ. **ἀκμάσω**, αόρ. **ἤκμασα**, παρκ. **ἤκμακα**. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἀνδροῦμαι, ἠβῶ, θάλλω, νεάζω.

ἦ: συνδεσμος διαζευτικός = ἦ.

ἐγώ: ονομαστ. ενικ. αρσ. γένους α' πρόσ. της προσωπ. αντων. **ἐγώ, σύ** [οὔ: γενική] = εγώ, εσύ, [αυτού].

παραινῶ: οριστ. ενεστ. ενεργ. φων. α' ενικ. πρόσ. του **παραινέω - ῶ** = συμβουλεύω.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **παρήνουν**, μέλ. **παραινέσομαι - παραινέσω**, αόρ. **παρήνεσα**, παρκ. **παρήνεκα**, υπερσ. **παρηνέκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** ἐπαινήτης, αἰνήτης, ἐπαινέσεις, παραινέσεις, ἐπαινετός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** ἐγκωμιάζω, ὑμνῶ. **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:** κατηγορῶ, λαιδορῶ, μέφομαι, ψέγω.

παρακελεύομαι: ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του **παρακελεύομαι** = προτρέπω, παραινῶ.

ΧΡΟΝΟΙ: παρτ. **παρεκελύομην**, μέσ. μέλ. **παρακελεύσομαι**, παθ. μέλλ. **παρακελευσθήσομαι**, μέσ. αόρ. **παρεκελευσάμην**, παθ. αόρ. **παρεκελεύσθην**, παρκ. **παρακελέυσμαι**, υπερσ. **παρεκεκελεύσμην**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** κέλευσμα, κελουστής, κελουστικός, παρακελευσμός, ἀκελευστος, κελουστόν, κελουσις, κελουστός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** παραγγέλλω, παραινῶ, προτρέπω.

τοιαῦτα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους της δεικτ. αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν)** = τέτοιος, τέτοιου είδους.

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **λέγω** = λέγω, μιλάω. Βλέπε πιο πάνω.

γράφειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **γράφω** = γράφω, προτείνω. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἔγραφον**, μέλ. **γράφο**, αόρ. **ἔγραψα**, παρκ. **γέγραφα**, υπερσ. **ἐγεγράφειν**

- και γεγραφός ἦν. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: γράφω, διαγράφω, γραφή, γραφεύς, γραφεῖον, γραμμή, γραπτός, ἀπερίγραπτος. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ζωγραφῶ, ἐγκαλῶ, κατηγορῶ.
ῶν: γεν. πληθ. ουδετ. γένους της αναφορ. αντων. **ὅς, ἧ, ὄν** = ο οποίος, αυτός που.
μεγίστας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους του υπερθ. βαθμού του ανώμαλου επιθ. **μέγας** = μέγανος. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **μέγας, μεγάλη, μέγα**, συγκρ. **ὄ, ἧ μείζων, τό μείζων**, υπερθ. **μέγιστος, -η, -ον**.
πόλεων: γεν. πληθ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου φωνηεντόκλητου ουσ. **πόλις - πόλιως** = πόλη.
εἰθισμένας: αιτ. πληθ. θηλ. γένους μετ. παρκμ. μέσης φωνης του **εἰθίζομαι** = εἶμαι συνηθισμένος, ἔχω τη συνήθεια. **ΧΡΟΝΟΙ**: παθ. αόρ. **εἰθίσθην**, παρκ. **εἰθισμαι**, υπερσ. **εἰθίσμην** και **εἰθισμένος ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἔθισμα, ἐθιστέον, συνεθιστέον, ἐθισμός, ἐθιστός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἀσκοῦμαι, διδάσκομαι, παιδεύομαι.
ἄλλαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους της ἀόριστης επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** = ἄλλος.
κακά: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του δευτερόκλιτου επιθ. **κακός** = κακός. **ΒΑΘΜΟΙ**: θετ. **κακός, -ή, -ον**, συγκρ. **ὄ, ἧ κακίον, τό κάκιον / ὄ, ἧ χείρον, τό χείρον**, υπερθ. **κάκιστος, -η, -ον / χείριστος, -η, -ον**.
παρέχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **παρέχω** = παρέχω, προξενῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **παρεῖχον**, μέλ. **παρέξω** και **παρασχίσω**, αόρ. β' **παρέσχον**, παρκ. **παρέσχηκα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἐξῆς, ἔξις, ἐφεξῆς, ἡνίοχος, σχεδόν, σχῆμα. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ**: ἄγω, δίδωμι.
προτρέψουσιν: μέλ. οριστ. ενεργ. φωνής του **προτρέπω** = προτρέπω, παρακινῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **προέτρεπον** και **προούτρεπον**, μέλ. **προτρέψω**, αόρ. **προέτρεψα** και **προούτρεψα**, παρκ. **προτέτροφα**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: τροπή, τρόπαιον ἢ τροπαῖον, τρόπος, ἄτροπος, πολύτροπος, τρεπτός, ἐπιτρεπτός.
Ἑλλάδος: γεν. ενικ. θηλ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόκλητου ουσ. **Ἑλλάς - Ἑλλάδος** = Ελλάδα.
εὐπραγίαις: δοτ. πληθ. θηλ. γένους του πρωτόκλιτου ουσ. **εὐπραγία - εὐπραγίας** = ευτυχία, ευημερία.
συμβαίνει: ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του **συμβαίνω** = συμβαίνω, συμφωνῶ. **ΧΡΟΝΟΙ**: παρτ. **συνέβαινον**, μέλ. **συμβήσομαι**, αόρ. β' **συνέβην**, παρκ. **συμβέβηκα**, υπερσ. **συνεβεβήκειν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ**: ἀνάβασις, κατάβασις, ἀναβάτης, βατήρ, βῆμα, βαθμός, βατός, ἄβατος, βάδην.
φιλοσόφων: γεν. πληθ. αρσ. γένους του δευτερόκλιτου ουσ. **φιλόσοφος - φιλοσόφου** = μορφωμένος.
πράγματα: αιτ. πληθ. ουδετ. γένους του τριτόκλιτου οδοντικόκλητου ουσ. **πράγμα - πράγματος** = πράγμα, θέση.
πολλῶ: δοτ. ενικ. ουδετ. γένους του ανώμαλου επιθ. **πολύς** = πολύς. Βλέπε πιο πάνω.

βελτίω: αιτ. πληθ. ουδεν. γένους, β' τύπου συγκρ. βαθμού του δευτερόκλιτου επιθ. **ἀγαθός** = καλός, ενάρετος. **ΒΑΘΜΟΙ:** θετ. **ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν**, συγκρ. **ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἀμεινον / ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον / ὁ, ἡ κρείττων, τό κρείττον / ὁ, ἡ λῶων, τό λῶων**, υπερθ. **ἄριστος, -η, -ον / βέλτιστος, -η, -ον / κράτιστος, -η, -ον / λῶστος, -η, -ον**.

πολλῶ βελτίω = πολύ καλύτερα· το **πολλῶ** ως επίρρ. επιτείνει την έννοια του συγκρ. βαθμού **βελτίω**.

γίγνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ του **γίγνομαι** = γίνομαι. **ΧΡΟΝΟΙ:** παρτ. **ἐγινόμην**, μέλ. **γενήσομαι**, αόρ. β' **ἐγενόμην**, παρκ. **γεγένημαι, γέγονα και γεγονώς εἰμι**, υπερσ. **ἐγεγενήμην και ἐγεγόνειν και γεγενημένος ἦν και γεγονώς ἦν**. **ΟΜΟΡΡΙΖΑ:** γενεά, γένεσις, γένος, γεγενής, ἀπόγονος, ἐπίγονος, γενητός. **ΣΥΝΩΝΥΜΑ:** εἰμί, γεννῶμαι, ποιοῦμαι, φύομαι.

ΟΜΟΡΡΙΖΑ στη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Πολύς [πολλῶν]: πολυαγαπημένος, πολυαγάπητος, πολυανδρία, πολυάνθος, πολυάνθρωπος, πολυάριθμος, πολυάσχολος, πολυγαμία, πολυγνωσσία, πολύγνωμος, πολυγραφικός, πολύγραφος. **Υπόθεσις:** υπόθεση, μετάθεση, επίθεση, διάθεση, ανάθεση, έκθεση, θέση, υποθέτω, μεταθέτω, διαθέτω, αναθέτω, εκθέτω. **Πλήθος:** πληθαίνω, πλήθος, πληθυντικός, πληθυσμός, πληθώρα, πληθωρισμός. **Προτρέπω** [: προτρέφουσιν]: τρόπος, τροπή, πολύτροπος, άτροπος, τροπή, επίτροπος, ανατρέπω, επιτρέπω, αποτρέπω, εκτρέπω.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ και ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ένόντων: [ΧΡΟΝ.] μέλ. ένεσομένων, αόρ. β' ἐγγενομένων, παρκ. ἐγγεγονότων.
συμβουλεύει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνεβούλευε, μέλ. συμβουλεύσει, αόρ. συνεβούλευσε, παρκ. συμβεβούλευκε, υπερσ. συνεβεβουλεύκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συμβουλεύει, υποτ. συμβουλεύη, ευκτ. συμβουλεύοι, προστ. συμβουλεύετω, απαρ. συμβουλεύειν, μηχ. συμβουλεύων, -ουσα, -ον.
παύεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παύσεσθαι / παυσθήσεσθαι, αόρ. παύσασθαι / παυσθήναι, παρκ. πεπαῦσθαι.
λέγοντι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. λέξοντι / ἐροῦντι, αόρ. λέξαντι, αόρ. β' εἰπόντι, παρκ. εἰρηκότι.
ἀκμάζουσιν: [ΧΡΟΝ.] αόρ. ἀκμάσασιν[ν], παρκ. ἠκμακόσιν[ν].
παραινῶ: [ΧΡΟΝ.] παρτ. παρήνουν, μέλ. παραινέσω / παραινέσομαι, αόρ. παρήνεσα, παρκ. παρήνεκα, υπερσ. παρηνέκειν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παραινῶ, υποτ. παραινῶ, ευκτ. παραιοῖμι / παραιοίην, προστ. -, απαρ. παραινεῖν, μηχ. παραινῶν, -οῦσα, -οῦν.

παρακελεύομαι: [ΧΡΟΝ.] παρτ. παρεκελευόμην, μέλ. παρακελεύσομαι / παρακελευθήσομαι, άόρ. παρεκελευσάμην / παρεκελεύσθην, πρκ. παρακεκέλευσμαι. [ΕΓΚΛ.] οριστ. παρακελεύομαι, υποτ. παρακελεύωμαι, ευκτ. παρακελευοίμην, προστ. -, απαρ. παρακελεύεσθαι, μτχ. παρακελευόμενος, -η, -ον.

λέγειν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. -, μέλ. λέξειν / έρεΐν, άόρ. λέξαι, αόρ. β' είπειν, πρκ. είρηκέναι.

γράφειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γράφειν, άόρ. γράψαι, πρκ. γεγραφέναι.

έθιζόμενας: [ΧΡΟΝ.] άόρ. έθισθείσας, πρκ. είθισμένας.

παρέχειν: [ΧΡΟΝ.] μέλ. παρέξειν / παρασχήσειν, άόρ. β' παρασχεΐν, πρκ. παρεσχηνέναι.

προτρέπουσιν: [ΧΡΟΝ.] παρτ. προέτρεπον, μέλ. προτρέψουσιν, άόρ. προέτρεψαν, πρκ. προτετρόφασιν. [ΕΓΚΛ.] οριστ. προτρέπουσιν, υποτ. -, ευκτ. προτρέποιεν, προστ. -, απαρ. προτρέψειν, μτχ. προτρέψων, -ουσα, -ον.

συμβαίνει: [ΧΡΟΝ.] παρτ. συνέβαινε, μέλ. συμβήσεται, άόρ. β' συνέβη, πρκ. συμβέβηκε, υπερσ. συνεβεβήκει. [ΕΓΚΛ.] οριστ. συμβαίνει, υποτ. συμβαΐνη, ευκτ. συμβαΐνοι, προστ. συμβαινέτω, απαρ. συμβαΐνειν, μτχ. συμβαΐνων, -ουσα, -ον.

γίγνεσθαι: [ΧΡΟΝ.] μέλ. γενήσεσθαι, άόρ.β' γενέσθαι, πρκ. γεγενήσθαι και γεγονέναι.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

νέος [: νεάζω], **λόγος** [: λέγω], **ύπόθεσις** [: ύποτίθημι], **συμβουλευώ** [: σύν + βουλεύω], **άμφότεροι** [: άμφω], **πλήθος** [: πίμπλημι], **άκμάζω** [: άκμή], **παραινώ** [: παρά + αϊνω], **παρακελεύομαι** [: παρά + κελεύομαι], **παρέχω** [: παρά + έχω], **προτρέπω** [: πρό + τρέπω], **δικαιοσύνη** [: δίκαιος], **εύπραγία** [: εύπραγώ], **συμβαίνω** [: σύν + βαίνω], **φιλόσοφος** [: φίλος + σοφία], **πράγμα** [: πράττω].

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

✓ Δεπτομερής συντακτική ανάλυση και αιτιολόγηση

1. Πολλών δέ και καλών λόγων ένόντων περί τήν ύπόθεσιν ταύτην, έμοί μέν άμφότερα συμβουλεύει παύσασθαι λέγοντι, και τό μήκος του λόγου και τό πλήθος των έτών των έμών: κύρ. πρότ. κρίσης. **άμφότερα:** υποκ. στο συμβουλεύει [: το ρήμα της πρότασης, αττική σύνταξη]. **έμοί - παύσασθαι** [: ετεροπροσωπία] [: τελ. απαρέμφ.]: αντικείμενα του συμβουλεύει. [**έμέ:** ενν.] υποκ. στο παύσασθαι. **λέγοντι:** κατηγ. μτχ. από το παύσασθαι συνημμένη στο έμοί: υποκ. της μτχ. **λέγοντι** [η μετοχή έπρεπε να τεθεί σε αιτιατική, αφού προσδιο-

ρίζει το εννοούμενο υποκειμένο του παύσασθα **ἐμέ**: όμως έχει τεθεί σε δοτική από έλξη στη δοτική **ἐμοί**]. **πολλῶν - καλῶν**: επιθετικοί προσδ. στο **λόγων**: υποκ. στη μτχ. **ἐνότων**: γεν. απόλυτη εναντιωμ. μτχ. **περί τήν ὑπόθεσιν**: εμπρόθ. προσδ. αναφ. **ταύτην**: επιθ. προσδ. στο ὑπόθεσιν. **τό μῆκος - τό πλήθος**: επεξηγήσεις στο ἀμφοτέρα. **τοῦ λόγου**: γεν. αντικ. από το μῆκος. **τῶν ἐμῶν**: επιθ. προσδ. στο **ἐτῶν**: γεν. του περιεχομένου από το πλήθος.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Από τη λέξη **πλήθος** εξαρτάται κυρίως γενική του περιεχομένου: **πλήθος ἀνδρῶν τε καί νεῶν - Ἀθηναίων τό πλήθος**.

2. τοῖς δέ νεωτέροις καί μᾶλλον ἀκμάζουσιν ἢ ἐγώ παραινῶ: κύρ. πρότ. κρίσης. **ἐγώ**: υποκ. στο **παραινῶ** [: το ρήμα της πρότασης] και ταυτόχρονα β' ὅρος σύγκρισης [: ἢ ἐγώ]. **τοῖς νεωτέροις - [τοῖς] ἀκμάζουσιν** [: επιθ. μτχ.]: αντικείμενα στο **παραινῶ** και ταυτόχρονα α' ὅρο σύγκρισης από το συγκριτικό **μᾶλλον**: επιρρ. προσδ. ποσού.

3. καί παρακαλέομαι τοιαῦτα καί λέγειν καί γράφειν: κύρ. πρό. κρίσης που συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καί**. [**ἐγώ**: ενν.]: υποκ. στο **παρακαλέομαι** [: το ρήμα της πρότασης]. [**τοῖς νεωτέροις - ἀκμάζουσιν**: ενν.] - **λέγειν - γράφειν** [: τελικά απαρέμφ.]: αντικείμενα στο **παρακαλέομαι**. **τοιαῦτα**: σύστ. αντικ. στα απαρέμφοτα [**τούς νεωτέρους - τούς ἀκμάζοντας**: ενν.]: υποκείμενα στα απαρέμφοτα [: ετεροπροσωπία].

4. ἐξ ὧν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων καί τὰς εἰθισμένας ταῖς ἄλλαις κακά παρέχειν προτρέψουσιν ἐπ' ἀρετήν καί δικαιοσύνην: δευτ. αναφ. προσδιοριστική πρόταση ως εμπρόθ. προσδ. μέσου. [**οἱ νεώτεροι - οἱ ἀκμάζοντες**: ενν.]: υποκείμενα στο **προτρέψουσιν** [: το ρήμα της πρότασης]. **τὰς μεγίστας - τὰς εἰθισμένας** [: επιθ. μτχ.]: αντικείμενα στο **προτρέψουσιν** και υποκείμενα στο **παρέχειν** [: ετεροπροσωπία]: τελ. απαρέμφ. αντικ. στο **προτρέψουσιν**. **τῶν πόλεων**: γεν. διαιρ. **ταῖς ἄλλαις** [: ἔμμεσο] - **κακά** [: ἄμεσο]: αντικείμενα στο **παρέχειν**. **ἐξ ὧν**: εμπρόθ. προσδ. μέσου. **ἐπ' ἀρετήν - [ἐπί] δικαιοσύνην**: εμπρόθετοι προσδ. σκοπού.

ΠΡΟΣΕΞΕ: Πολλές φορές από τα ρήματα που σημαίνουν **προτροπή**, όπως το **προτρέψουσι** της προηγούμενης πρότασης, εξαρτώνται δύο αντικείμενα: το ένα **αιτιατική** και το άλλο τελικό απαρέμφοτο. Η αιτιατική είναι ταυτόχρονα και υποκείμενο στο απαρέμφοτο, όπως **τὰς μεγίστας** και **τὰς εἰθισμένας** της προηγούμενης πρότασης.

5. ὡς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις συμβαίνει καί τὰ τῶν φιλοσόφων πράγματα πολλῷ βελτίῳ γίνεσθαι: δευτερ. αιτιολ. πρότ. **καί**: προσθετικός. **τὰ πράγματα**: υποκ. στο **γίνεσθαι**: τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσωπο **συμβαίνει** [: το ρήμα της πρότασης]. **ἐν ταῖς εὐπραγίαις**: εμπρόθ. προσδ. χρόνου [κατ' ἄλ-

λη εκδοχή κατάστασις]. **τῆς Ἑλλάδος**: γεν. υποκ. στο εὐπραγίαις. **ταῖς τῆς Ἑλλάδος**: επιθ. προσδ. στο εὐπραγίαις. **τά τῶν φιλοσόφων**: επιθ. προσδ. στο πράγματα. **τῶν φιλοσόφων**: [χωρίς το άρθρο **τά**]: γεν. υποκ. από το πράγματα [: πράττουσιν οἱ φιλόσοφοι]. **πολλῶ**: δοτ. του ποσού από το **βελτίω**: κατηγ. στο πράγματα.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ – ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Ἐμοὶ μὲν ἀμφοτέρω συμβουλευεὶ παύσασθαι λέγοντι, καὶ τό μῆκος του λόγου καὶ τό πλήθος τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν**: Κλείνοντας το λόγο του ο ρήτορας θεωρεῖ ὅτι πρέπει να σταματήσει και γιατί μακρογόρησε αλλά και εξαιτίας της μεγάλης του ηλικίας· ἦταν 81 ἐτῶν.
- 2. τοῖς δέ νεωτέροις καὶ μᾶλλον ἀκμάζουσιν ἢ ἐγὼ παραινῶ**: Στον ἐπίλογό του λοιπὸν προτρέπει τους νεότερους ρήτορες να συνεχίσουν το ἔργο του και να προσπαθήσουν να πείσουν τις μεγάλες πόλεις να αποφασίζουν και να ενεργούν με γνώμονα την ἀρετή και τη δικαιοσύνη για να ευτυχήσει η Ελλάδα.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟΔΟΣΗ του κειμένου

Στον ἐπίλογο του λόγου του ο Ισοκράτης θεωρεῖ ὅτι πρέπει να κλείσει το λόγο του και για να μη μακρογορήσει και εξαιτίας των γηρατειῶν του, που σίγουρα τον κάνουν αδύναμο να συνεχίσει. Προτρέπει ὁμως τους νεότερους του ρήτορες να συνεχίσουν το ἔργο του, ὥστε να πείσουν τις μεγάλες πόλεις και αυτές που κάνουν κακό στις ἄλλες, να ακολουθήσουν το δρόμο της ἀρετῆς και της δικαιοσύνης, γιατί, ὅπως πιστεύει ο ρήτορας, ὅταν η Ελλάδα εἶναι ευτυχισμένη, και η θέση των μορφωμένων ἀνθρώπων βελτιώνεται πολύ.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- 1. Αντίθεση**: τό πλήθος τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν — τοῖς δέ νεωτέροις καὶ μᾶλλον ἀκμάζουσιν.
- 2. Υπερβατό**: ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις — τά τῶν φιλοσόφων πράγματα.
- 3. Πολυσύνδετο**: καὶ τό μῆκος του λόγου καὶ τό πλήθος τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν — καὶ λέγειν καὶ γράφειν.
- 4. Μεταφορά**: συμβουλευεὶ.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1η: Για ποιους λόγους ο Ισοκράτης προτρέπει τους νέους να συνεχίσουν το έργο του;

Ερώτηση 2η: Τι είδους είναι η πρόταση *ἔξ ὧν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων καὶ τὰς εἰθι-
σμένας ταῖς ἄλλαις κακὰ παρέχειν προτρέψουσιν ἐπ' ἀρετὴν καὶ δι-
καιοσύνην* και ποια η συντακτική της λειτουργία;

Ερώτηση 3η: *ὡς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος... γίνεσθαι.* Να προσδιορίσετε το είδος της πρότασης και να κάνετε αναλυτική σύνταξη.

Ερώτηση 4η: *συμβουλεύει, προτρέψουσιν.* Να αντικατασταθούν χρονικά.

Ερώτηση 5η: Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στη στήλη Β.

Α	Β
1. ταύτην	α. δεικτική αντωνυμία
2. ἀμφοτέρω	β. αναφορική αντωνυμία
3. ἐμῶν	γ. κτητική αντωνυμία
4. ὧν	δ. προσωπική αντωνυμία
5. ἐγώ	ε. επιμεριστική αντωνυμία

Ερώτηση 6η: Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α στήλης με τα συνώνυμά τους στη Β στήλη.

Α	Β
1. ἀκμάζω	α. ἀσκοῦμαι
2. παρακελεύομαι	β. φέρω
3. ἐθίζομαι	γ. ποιοῦμαι
4. παρέχω	δ. θάλλω
5. γίγνομαι	ε. προτρέπω

Ερώτηση 7η: Να γράψετε δύο ομορρiza, ένα απλό και ένα σύνθετο, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: *λόγος, παύω, γράφω, πόλις.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

§ 145

Ερώτηση 1η: *λόγων ἐνόνητων, τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν, πράγματα βελτιῶν.* Να γράψετε τα ζεύγη των λέξεων στις άλλες πλάγιες πτώσεις του ίδιου αριθμού.

Απάντηση:

Πληθυντικός αριθμός

Γεν.	λόγων ἐνόνητων	τῶν ἐτῶν τῶν ἐμῶν	πράγματων βελτιῶνων
Δοτ.	λόγοις ἐνοῦσι	τοῖς ἐτεσι τοῖς ἐμοῖς	πράγμασι βελτιόσι
Αιτ.	λόγους ἐνόνητας	τά ἐτη τά ἐμά	πράγματα βελτιῶ

Ερώτηση 2η: *παύσασθαι, παρέχειν:* **Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και αορίστου.**

Απάντηση:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

ΑΟΡΙΣΤΟΣ

παύου	πάρεχε	παῦσον	παράσχε
παυέσθω	παρεχέτω	παυσάτω	παρασχέτω
—	—	—	—
παύεσθε	παρέχετε	παύσατε	παρασχετε
παυέσθων	παρεχόντων	παυσάντων	παρασχόντων
παυέσθωσαν	/παρεχέτωσαν	/παυσάτωσαν	

Ερώτηση 3η: *ἐμοί, τοῦ λόγου, τῶν ἐτῶν, τοῖς νεωτέροις, ἢ ἐγώ, τοιαῦτα, ταῖς ἄλλαις, κακά, γίγνεσθαι.* **Να χαρακτηρίσετε τις λέξεις συντακτικῶς.**

Απάντηση:

- 1) **ἐμοί:** αντικείμενο στο **συμβουλεύει**.
- 2) **τοῦ λόγου:** γενική αντικειμενική από το **μήκος**.
- 3) **τῶν ἐτῶν:** γενική του περιεχομένου από το **πλήθος**.
- 4) **τοῖς νεωτέροις:** αντικείμενο στο **παραινῶ** και α΄ ὀρος σύγκρισης από το **μᾶλλον**.
- 5) **ἢ ἐγώ:** β΄ ὀρος σύγκρισης.
- 6) **τοιαῦτα:** σύστοιχο αντικείμενο.
- 7) **ταῖς ἄλλαις:** αντικείμενο στο **παρέχειν**.
- 8) **κακά:** αντικείμενο στο **παρέχειν**.
- 9) **γίγνεσθαι:** τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο **συμβαίνει**.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
§§134-145

Ερώτηση 1η: **Ποιες προϋποθέσεις θεωρεί ο Ισοκράτης απαραίτητες για την αναδιοργάνωση της Αθηναϊκής συμμαχίας, και με ποιους τρόπους κι εκφραστικά μέσα τις παρουσιάζει;**

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης θεωρεί απαραίτητες τις εξής προϋποθέσεις για την αναδιοργάνωση της Αθηναϊκής συμμαχίας:

- α) Να οριστούν σύμβουλοι για τις δημόσιες υποθέσεις, αφού πάψουν να θεωρούνται οι ολιγαρχικοί έντιμοι.
 - β) Να μεταχειρίζονται οι Αθηναίοι τους συμμάχους τους όπως ακριβώς και τους φίλους τους και να τους αφήσουν αυτόνομους.
 - γ) Να προσπαθήσουν να κερδίσουν τη συμπάθεια όλων των Ελλήνων και να γίνουν δημοφιλείς, ώστε να τους δοθεί η εξουσία με τη θέληση όλων.
 - δ) Να είναι έτοιμοι τόσο για πόλεμο κατά όσων αδικούν όσο και για ειρήνη βοηθώντας τους αδικημένους.
 - ε) Να μισήσουν τα τυραννικά καθεστώτα και να μμηθούν τις Σπαρτιατικές βασιλείες που τιμώνται από το λαό.
- Ο Ισοκράτης παρουσιάζει τις προϋποθέσεις αυτές χρησιμοποιώντας υποθετικούς λόγους, αντιθέσεις, ρητορικές ερωτήσεις και παραδείγματα.

Ερώτηση 2η: Πώς κρίνετε τις προτάσεις του ρήτορα προς τους Αθηναίους σχετικά με τη συμπεριφορά τους προς τους συμμάχους;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης προτείνει στους Αθηναίους να συμπεριφέρονται ανθρώπινα στους συμμάχους τους, να τους μεταχειρίζονται όπως τους φίλους τους, να μην υπόσχονται στα λόγια αυτονομία και στην πράξη να τους καταστρέφουν. Προτείνει επίσης να τους προστατεύουν όταν αδικούνται, ώστε κι εκείνοι να αγωνίζονται μαζί τους πρόθυμα.

Τα όσα λέει ο Ισοκράτης εδώ φαίνονται αρκετά σωστά και δίκαια. Είναι γνωστό ότι ο ίδιος ήταν εκφραστής της ιδέας για πανελλήνια ενότητα. Οι συμβουλές του για τους συμμάχους των Αθηναίων ίσως αποσκοπούσαν στη δημιουργία μιας μεγάλης δύναμης που θα συμπεριλάμβανε και την Αθήνα. Οι συγκεκριμένες προτάσεις είναι εκτός των άλλων και πολύ λογικές, καθώς η οποιαδήποτε βοήθεια στους συμμάχους οδηγεί στην ανταπόδοση της καλοσύνης. Ο Ισοκράτης με τις προτάσεις αυτές φαίνεται ότι είχε κατανοήσει τη σοβαρότητα της κατάστασης· ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να συμβουλευσει τους συμπολίτες του.

Ερώτηση 3η: Ποια πλεονεκτήματα θα απολαύσει η Αθήνα, αν επιβάλει τη δικαιοσύνη στον ελληνικό κόσμο; Ποια επιχειρήματα θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε εσείς για ν' αντικρούσετε τις απόψεις του Ισοκράτη;

Απάντηση:

Η Αθήνα θα απολαύσει αρκετά πλεονεκτήματα αν επιβάλει τη δικαιοσύνη στον ελληνικό κόσμο:

- α) Θα κερδίσει τη συμπάθεια και τη συμπαράσταση των συμμάχων της.
- β) Θα αποκτήσει καλή φήμη, εύνοια και τιμές.
- γ) Θα αποκτήσει πλούτο.
- δ) Θα διαλυθούν οι συκοφαντίες εις βάρος της.
- ε) Θα δυναμώσει η ηγεμονία της.
- στ) Θα ανακτήσει την προγονική δόξα.

Επιχειρήματα για να αντικρουστούν αυτά τα Ισοκράτη θα μπορούσαν να είναι τα εξής:

α) Η αυστηρότητα απέναντι στους συμμάχους οδηγεί στο να διατηρείται ισχυρή η Αθηναϊκή ηγεμονία, αφού οι σύμμαχοι από φόβο δεν θα μπορούν να αντιδράσουν.

β) Οι πρόγονοι έκαναν τα πάντα για να είναι η πόλη αξιοζήλευτη και δυνατή. Αν λοιπόν η Αθήνα παραμείνει πρώτη δύναμη στην Ελλάδα θα φανεί αντάξια των προγόνων.

γ) Η Αθήνα θα αποκτήσει πλούτο μόνο αν καταφέρει να υποδουλώσει τις άλλες πόλεις και να έρθει ενδεχομένως σε κάποια συμφωνία με τους Πέρσες.

δ) Σημασία δεν έχουν τα λόγια ακόμα κι αν είναι συκοφαντικά, αλλά τα έργα· καμιά δύναμη δεν πρέπει να εναντιωθεί στην Αθήνα.

ε) Αντί να προσπαθούν οι Αθηναίοι να μιμηθούν τους Σπαρτιάτες, θα ήταν καλύτερα να τους ξεπεράσουν και να τους νικήσουν σε πόλεμο, θυμούμενοι την προαιώνια έχθρα τους.

στ) Οι σύμμαχοι δεν πρέπει να αφεθούν αυτόνομοι γιατί θα στραφούν εναντίον της Αθήνας εξαιτίας της κακής μεταχείρισής τους απ' αυτήν στη διάρκεια της ηγεμονίας της.

Ερώτηση 4η: Για ποιους λόγους προτρέπει ο Ισοκράτης τους νεότερους ρήτορες να συνεχίσουν το έργο του;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης προτρέπει τους νεότερους ρήτορες να συνεχίσουν το έργο του για τρεις λόγους:

α) Επειδή ο ίδιος είναι πολύ μεγάλος σε ηλικία για να συνεχίσει.

β) Επειδή πρέπει οι πόλεις που αδικούν και προξενούν κακό, αλλά και οι μεγάλες, να οδηγούνται στην αρετή και στη δικαιοσύνη.

γ) Επειδή όταν η Ελλάδα ευτυχεί ευημερούν και οι μορφωμένοι· δηλαδή οι νέοι ρήτορες θα είχαν σημαντικές θέσεις σε μια ευνομούμενη πολιτεία.

Ερώτηση 5η: Ο ρήτορας τονίζει την ανάγκη επιλογής κατάλληλων συμβούλων. Πιστεύετε ότι η διαμόρφωση της κοινής γνώμης έπαιξε σπουδαιότερο ρόλο την εποχή εκείνη και γιατί;

Απάντηση:

Πολύ σωστά συμβουλεύει ο Ισοκράτης τους συμπολίτες του να προσέχουν στην επιλογή συμβούλων. Οι σύμβουλοι μπορούσαν να οδηγήσουν τόσο έναν άνθρωπο, όσο και μια πόλη ολόκληρη ψηλά ή χαμηλά ανάλογα με τα δικά τους συμφέροντα. Έτσι η εικόνα της πόλης που έβγαινε προς τα έξω μπορούσε να είναι καλή ή κακή. Δεν συνέφερε καμία πόλη να αποκτήσει κακή φήμη, καθώς αυτό επιδρούσε αρνητικά στην οικονομία και στις συναλλαγές της, στα πολεμικά έργα, όπου θα ήταν αβοήθητη από συμμάχους, και στην εσωτερική της οργάνωση. Επομένως η διαμόρφωση κοινής γνώμης έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο την εποχή εκείνη.

Ερώτηση 6η: «ἢ μηδὲν περὶ πλείονος ἠγήσθε, ... τοῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκίμειν»:
Να σχολιάσετε τη φράση.

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης θεωρεί ότι δύο από τις σημαντικότερες αξίες που θα έπρεπε να δεσπόζουν στη ζωή των Αθηναίων ήταν ο σεβασμός προς τους θεούς και το να είναι δημοφιλείς.

Και το μὲν πρώτο ήταν κάτι που δεν μπορούσε να αναιρεθεί, καθώς οι Αθηναίοι στήριζαν τις τύχες τους στους θεούς, όσο για το δεύτερο έπρεπε να αποτελεί βασική επιδίωξη τους να φέρονται δίκαια σε όλους, προκειμένου να τύχουν της εκτίμησής τους. Επομένως οι Αθηναίοι και προς τους θεούς έπρεπε να δείχνουν ευσέβεια και στους ανθρώπους να φέρονται δίκαια, ώστε να μπορούν να απολαμβάνουν τα αγαθά της ηγεμονίας. Ουσιαστικά ο Ισοκράτης προτρέπει τους Αθηναίους να ασκούν όσο το δυνατόν καλύτερα την εσωτερική αλλά και την εξωτερική τους πολιτική.

Ερώτηση 7η: Ο Ισοκράτης ισχυρίζεται ότι κανείς δεν είναι από τη φύση του ούτε ολιγαρχικός ούτε δημοκρατικός. Να παρουσιάσετε την προσωπική σας άποψη τεκμηριωμένη.

Απάντηση:

Όπως πιστεύει ο Ισοκράτης, ο καθένας γίνεται ολιγαρχικός ή δημοκρατικός ανάλογα με τα οφέλη που ο ίδιος έχει στα ανάλογα πολιτεύματα. Η άποψη του Ισοκράτη είναι σωστή. Κανένας δε γεννιέται με διαμορφωμένες πολιτικές αντιλήψεις. Αυτές εξαρτώνται από την εμπειρία πάνω σε πολιτικά θέματα και από τα συμφέροντα του καθενός. Όπως βλέπουμε στη δική μας πολιτική ζωή, κάθε άνθρωπος δέχεται μια συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία που τον εκφράζει· πρόκειται για έτοιμες και διαμορφωμένες γνώμες των οποίων η αποδοχή εξαρτάται κάποιες φορές από το τι μπορεί να προσφέρει η κάθε πολιτική παράταξη στο συγκεκριμένο άνθρωπο. Γι' αυτό και βλέπουμε πολύ συχνά τους ανθρώπους να αλλάζουν πολιτικές απόψεις, καθώς κάθε φορά αποδέχονται εκείνη που τους συμφέρει.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ερώτηση 1η: Να καταγράψετε στοιχεία από τον περί ειρήνης λόγο, που επιβεβαιώνουν τις αρετές της Ισοκράτειας ρητορικής τέχνης.

Απάντηση:

Όπως διαβάζουμε και στη συνολική θεώρηση του λόγου, πλείστες είναι οι αρετές της ρητορικής τέχνης του Ισοκράτη:

α) Αρμονία αρχιτεκτονικού σχεδίου: Πράγματι ο λόγος παρουσιάζει μια ολοκληρωτική δομή [προοίμιο, πρόθεση, πίστη, επίλογος]. Ξεκινά και τελειώνει το λόγο του ο Ισοκράτης ομαλά και ήσυχα, χωρίς βαρυσήμαντες προτάσεις και ακατανόητες εκφράσεις, στηριζόμενος στην κοντινή πραγματικότητα και σε αληθινά συμβάντα.

β) Στέρηση επιχειρηματολογία: Ο λόγος *Περί Ειρήνης* είναι γεμάτος από συμβουλές που τεκμηριώνονται με επιχειρήματα απλά και κατανοητά, που στοχεύουν ακριβώς στο πρόβλημα των Αθηναίων να διατηρήσουν την ηγεμονία τους. Οι προτάσεις του ρήτορα είναι ορθές και τα μέτρα επίλυσης των προβλημάτων πραγματοποιήσιμα.

γ) Υψηλός ηθικός τόνος: Ο Ισοκράτης βλέπει τον έξω από την Αθήνα κόσμο όχι έτοιμο να παραδοθεί στη δύναμη της Αθηναϊκής ηγεμονίας, αλλά ικανό να συμβάλει στην πραγματοποίηση της πανελληνίας ενότητας. Γι' αυτό θεωρεί χρέος των συμπολιτών του να βοηθήσουν τους συμμάχους τους και τους αδικημένους, καθώς μεγαλύτερο κέρδος θα έχουν από την ειρήνη παρά από τον πόλεμο. Θεωρεί ηθικό χρέος τον πόλεμο κατά των Περσών, τη δόξα της Αθήνας (που τη θεωρεί αντάξια των προγόνων), την επικράτηση της δημοκρατίας με την κατανίκηση της διαφθοράς, το σεβασμό στους θεούς και τη συνέχιση του έργου του από τους νεότερους.

δ) Αποστρωγγλωμένη περίοδος: Ο Ισοκράτης σε κάθε περίοδο εξαντλεί το θέμα που θέλει να θίξει· τα μικρά αυτά τμήματα του λόγου ενωμένα πια, δίνουν την εικόνα ενός ολοκληρωμένου νοήματος. Γι' αυτό το λόγο και οι περισσότερες περιόδους είναι αρκετά μεγάλες σε έκταση, πράγμα που σημαίνει ότι ο Ισοκράτης βλέπει τις περιόδους σαν μικρούς λόγους με αρχή, μέση και τέλος. Έτσι, στην αρχή θέτει το θέμα, κάνει ύστερα μια μικρή ανάλυση στηριζόμενη σε πραγματικά δεδομένα και κλείνει την περίοδο αφήνοντας προοπτική για συνέχεια. Άρα ο λόγος του παρουσιάζει διάρκεια και συνοχή, με έντονη αποδεικτικότητα των λεγομένων του.

ε) Απόλυτη ισορροπία μεταξύ των μερών της περιόδου: Τα μέρη της περιόδου [αρχή, μέση, τέλος] έχουν περίπου την ίδια έκταση και ανάλογη σπουδαιότητα. Στην αρχή αναφέρεται στο πώς έχει η κατάσταση, έπειτα στο τι πρέπει να γίνει και τέλος στο πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τον καλύτερο τρόπο.

στ) Καθαρή και σαφής διατύπωση: Ο Ισοκράτης, σαν να απαντά σε συνεχή ερωτήματα, δομεί το λόγο του ώστε να είναι κατανοητός. Παρουσιάζει ο λόγος απλότητα στην έκφραση με συνηθισμένα εκφραστικά μέσα [ρητορικές ερωτήσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, υποθετικούς λόγους], που όμως αναδεικνύουν υψηλά νοήματα. Δίνει το θέμα του χωρίς περιστροφές και στοχεύει ακριβώς στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

ζ) Τέλεια ανταπόκριση νοήματος και έκφρασης: Όσο πιο απλή και κατανοητή είναι η έκφραση τόσο πιο καλά γίνεται αντιληπτό το σπουδαίο νόημα, το οποίο δεν κρύβεται στα εκφραστικά μέσα, αλλά δίνεται άμεσα, όπως ακριβώς έχει. Πότε με συμβουλές, πότε με επιχειρήματα, πότε με επικρίσεις, ο Ισοκράτης καταφέρνει να ισορροπεί το νόημα με την έκφραση· υπάρχει μεταξύ τους μια αναλογία που δίνεται με μεγάλη φυσικότητα.

η) Μουσικότητα: Η σειρά των λέξεων και τα διάφορα εκφραστικά μέσα φαίνεται

πως δεν είναι τυχαία. Η ανάγνωση και μόνο ενός τμήματος του λόγου δημιουργεί την αίσθηση πως όλα είναι καλοφροντισμένα· υπάρχει αρμονία και παιχνιδίσμα μεταξύ των λέξεων και των φράσεων και ο τονισμός τους δίνει πολλές φορές την εντύπωση πως πρόκειται για ποιητικούς λόγους.

Όλα τα παραπάνω συντελούν στη δημιουργία ενός αριστουργηματικού λόγου, που επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τις εξελίξεις της εποχής που γράφτηκε και που αποτελεί ένα αρκετά διδακτικό κείμενο για τις νεότερες γενιές.

Ερώτηση 2η: Ποια είναι τα επιχειρήματα του ρήτορα για την αναγκαιότητα της ειρήνης; Κατά πόσον τα θεωρείτε πειστικά;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης προσπαθώντας να πείσει τους συμπολίτες του να συνάψουν ειρήνη χρησιμοποιεί τα εξής επιχειρήματα:

α) Ο πόλεμος είναι καταστροφικός και οδηγεί σε έξοδα (π.χ. τριηραρχίες) και ταιλωρίες· παράλληλα στερεί από την πόλη τον πλούτο, την ασφάλεια και την καλή φήμη στα οποία μπορούν να στηριχτούν συμμαχίες. Η ειρήνη αντίθετα προσφέρει ασφάλεια και πλούτο.

β) Οι Αθηναίοι θα μπορέσουν να πάρουν εδάφη από τη Θράκη και να μοιράσουν μερικά και στους φτωχούς.

γ) Η ησυχία, δηλαδή η ειρήνη, είναι ωφελιμότερη από την πολυπραγμοσύνη, δηλαδή τον πόλεμο· η πολυπραγμοσύνη οδηγεί στην αδικία και τη διαφθορά.

δ) Η ειρήνη είναι αναγκαία για την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας που την κατέλυσε η θαλάσσια ηγεμονία.

ε) Οι ισχυροί δεν πρέπει να εξουσιάζουν τους ασθενέστερους.

στ) Ο πόλεμος οδηγεί σε απώλειες ανθρώπινου δυναμικού.

ζ) Οι Αθηναίοι θα γίνουν αντάξιοι της δόξας των προγόνων.

θ) Θα διαλυθούν οι συκοφαντίες εις βάρος της Αθήνας.

ι) Θα ευνοηθούν οι μορφωμένοι και η πόλη θα ευημερεύσει.

Τα παραπάνω επιχειρήματα είναι πολύ πειστικά καθώς ο Ισοκράτης στοχεύει ακριβώς στα θετικά στοιχεία που προσφέρει η ειρήνη· πλούτος, ασφάλεια, φήμη, συμμαχίες, δόξα, ευημερία, δικαιοσύνη, δημοκρατία. Αυτά συμφωνούσαν με το πνεύμα της εποχής και με τις επιδιώξεις των Αθηναίων.

Ερώτηση 3η: Να επισημάνετε λέξεις και φράσεις, που φανερώνουν το ήθος των Αθηναίων [ηγετών και λαού].

Απάντηση:

Μερικές από τις λέξεις και τις φράσεις που φανερώνουν το ήθος των Αθηναίων είναι:

§14: οὐκ ἔστι παρρησία, ἀφρονεστάτοις, μηδὲν φροντίζουσιν, οὕτω διατίθεσθε δυσκόλως.

§26: γι' αυτά όμως τα θέματα κανένας από τους ρήτορες δεν τόλμησε ποτέ ως τώρα να μιλήσει ενώπιόν σας.

§27: με δυσκολία θα μπορέσει κανείς να σας κάνει να σκεφτείτε καλύτερα.

§§28-62: υποκριτές, δημαγωγοί, η διοίκηση της πόλεως έχει παραδοθεί σε διεφθαρμένους ανθρώπους, ανίκανων συμβούλων, φαυλοκράτες.

§65: καί μή καταγνῶναι μου τοιαύτην μανίαν.

§133: δημοτικούς μὲν εἶναι νομίζοντες τοὺς συκοφάντας, ὀλιγαρχικοὺς δὲ τοὺς καλοὺς κάγαθούς τῶν ἀνδρῶν.

§134: λόγῳ , ἔργῳ, δεσποτικῶς.

Ερώτηση 4η: Οι ιδέες του Ισοκράτη υπέρ της ειρήνης και τα επιχειρήματα με τα οποία τις τεκμηριώνει, έρχονται σε αντίθεση με την όλη πολιτική του ρήτορα; Πιστεύετε πως σ' αυτήν την περίπτωση αποδείχτηκε πραγματιστής; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Απάντηση:

Στο κέντρο της πολιτικής σκέψης του Ισοκράτη βρισκόταν η ιδέα της ένωσης όλων των Ελλήνων, ώστε να στραφούν εναντίον των Περσών. Στον *περί ειρήνης* λόγο αναφέρεται σ' αυτά που θα κερδίσει η Αθήνα με την ειρήνευση στην Ελλάδα.

Προτείνει λοιπόν καλή μεταχείριση στους συμμάχους και παραίτηση από την ηγεμονία στη θάλασσα προκειμένου να αναδιοργανωθεί η Αθηναϊκή πολιτεία. Αν λάβουμε υπόψη ότι ο Ισοκράτης ήταν κατά του θεσμού της πόλης-κράτους και υπέρ της πανελληνίας ένωσης, συμπεραίνουμε ότι στην περίπτωση αυτή ήταν πραγματιστής, αφού, απογοητευμένος από την τροπή των πραγμάτων μέσα στην πόλη του, θέλησε να συμβουλευθεί τα καλύτερα για το ενδυνάμωμα της οικονομίας, του εμπορίου και γενικά της βελτίωσης των εσωτερικών υποθέσεων της Αθήνας.

Προσαρμόστηκε λοιπόν ο ρήτορας στα δεδομένα της συγκεκριμένης στιγμής, προσπαθώντας να προτείνει λύσεις στα σοβαρά προβλήματα της Αθήνας εκείνη την εποχή. Φαίνεται λοιπόν σαν να επικροτεί το θεσμό της πόλης-κράτους και να τον υποστηρίζει, παρ' όλο που οι στόχοι του ήταν υψηλότεροι.

Ερώτηση 5η: Πώς φαντάζεστε τον Ισοκράτη ως πνευματική και πολιτική προσωπικότητα;

Απάντηση:

Ο Ισοκράτης ήταν ένας από το σημαντικότερους –αν όχι ο σημαντικότερος– ρήτορας της Αθήνας. Παρ' όλο που οι λόγοι του δεν εκφωνήθηκαν, αποτέλεσαν αριστουργηματικά παραδείγματα ρητορικής στις νεότερες γενιές και κείμενα με υψηλά ιδανικά και πλούσια επιχειρηματολογία.

Ως άνθρωπος ο Ισοκράτης πρέπει να ήταν αδύναμος, ήσυχος και ρεαλιστής. Συμβιβαζόταν με τα πράγματα γύρω του, παρ' όλα αυτά όμως διατηρούσε και τις δικές του απόψεις τις οποίες δεν έλεγε δημόσια.

Ως ρήτορας δεν ήταν τολμηρός και εύφωνος, όπως άλλωστε και ο ίδιος υποστήριξε. Ως ρητοροδιδάσκαλος όμως ήταν επιτυχημένος καθώς η εκπαίδευση που προσέφερε ήταν απαλλαγμένη από τις θεωρητικές-μεταφυσικές ενασχολήσεις του Πλάτωνα, όσο και από τη χρησιμοθηρική εξειδίκευση στη ρητορική τεχνική, όπως αναφέρει η εισαγωγή του σχολικού βιβλίου. Κρίνοντας από τον τρόπο που επιχειρηματολογεί στον *Περί Ειρήνης* λόγο βγαίνει το συμπέρασμα ότι ήταν σαφής, λογικός, δίκαιος και ότι προπορευόταν της εποχής του με τις προοδευτικές ιδέες του.

Επομένως ο Ισοκράτης μπορεί ως πολιτικός να μην εκφράστηκε δημόσια από φόβο μην προκαλέσει περισσότερο κακό παρά καλό στον εαυτό του και στην πόλη, ως πνευματικός άνδρας όμως ήταν ισχυρός, εύστοχος, οξύνους, οξυδερχής, με αυξημένη πολιτική αντίληψη, ικανότατος δάσκαλος, προοδευτικός συμβουλάτορας, με ενδιαφέρον για τους νέους και τη σωστή διαμόρφωση του χαρακτήρα τους. Γι' αυτό άλλωστε το λόγο ασχολήθηκε με τη σωστή διαπαιδαγώγησή τους.

Ερώτηση 6η: Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιούσατε, αν υπήρχε ανάγκη ν' αντιμετώπισετε τον Ισοκράτη;

Απάντηση:

Τα επιχειρήματα που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε είναι τα εξής:

α) Ο πόλεμος έχει ως αποτέλεσμα την κατάκτηση εδαφών, το να κερδίσουν οι Αθηναίοι το σεβασμό και να προκαλέσουν το φόβο των συμμάχων τους και συνεπώς ως νικητές να μπορούν να διεκδικήσουν ακόμα περισσότερα.

β) Η νίκη στον πόλεμο θα τους χαρίσει ασφάλεια και πλούτο, γι' αυτό πρέπει να εντείνουν τα πολεμικά έργα.

γ) Δεν ευθύνεται η θαλάσσια ηγεμονία για την κατάλυση της δημοκρατίας, αλλά, αντίθετα, λόγω αυτής η Αθήνα έγινε πρώτη δύναμη.

δ) Η πολυπραγμοσύνη και όχι η ησυχία έκανε την Αθήνα δυνατή, της χάρισε δόξα και φήμη. Στους Αθηναίους ήταν άγνωστη η αδράνεια και με κανέναν τρόπο δεν έπρεπε να γίνει τρόπος ζωής. Εξάλλου η αδράνεια ήταν χαρακτηριστικό των Σπαρτιατών, των μεγαλύτερων εχθρών της Αθήνας, γι' αυτό και δεν ήταν δυνατόν να τους μιμηθούν.

ε) Οι Αθηναίοι δεν χρειάζονταν την ειρήνη και την παραχώρηση αυτονομίας στους συμμάχους τους για να γίνουν δημοφιλείς, γιατί ήταν ήδη δημοφιλείς από τις ένδοξες πράξεις του παρελθόντος.

στ) Η δημοκρατία στην Αθήνα δεν εξαρτάται από την εξωτερική πολιτική, αλλά από το σωστό χειρισμό των εσωτερικών υποθέσεων. Επομένως δεν έχει σχέση ούτε η ηγεμονία στη θάλασσα, ούτε και η παραχώρηση αυτονομίας στους συμμάχους με την άσκηση δημογωγικής πολιτικής από ορισμένους διαφθορείς. Η κατάσταση της διαφθοράς έπρεπε να διευθετηθεί από τους δημοκρατικούς της πόλης με το να ανανεώσουν τις δημοκρατικές αρχές.

ζ) Οι Αθηναίοι θα γίνουν αντάξιοι των προγόνων αν καταφέρουν να γίνει η πόλη τους μια τεράστια ηγεμονία με σπουδαίο πολιτισμό. Τότε μόνο η πόλη θα είναι ευνομούμενη, όταν δηλαδή θα ασκείται η δημοκρατία με αυστηρό τρόπο μέσα σε καθορισμένα πλαίσια.

η) Αυτό που χρειάζεται η Αθήνα άμεσα δεν είναι η ειρήνευση μεταξύ των πόλεων-κρατών, αλλά η καταγραφή καινούργιας νομοθεσίας βάσει της οποίας οι Αθηναίοι θα ζουν δίκαια και θα κερδίζουν όλο και περισσότερα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1η: Ο Ισοκράτης προτρέπει τους νεότερους ρήτορες να συνεχίσουν το έργο του για τρεις λόγους:

α. Ο ίδιος είναι πολύ μεγάλος σε ηλικία.

β. Πρέπει όλες οι πόλεις, και αυτές που αδικούν και οι μεγάλες, να οδηγούνται στη δικαιοσύνη και στην αρετή.

γ. Όταν η Ελλάδα ευτυχεί, ευημερούν και οι μορφωμένοι. Δηλαδή, σε μια ευνομούμενη πολιτεία, οι νέοι ρήτορες θα έχουν σημαντική θέση.

2η: Η πρόταση *ἔξ' ὧν... καί δικαιοσύνην* είναι δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική και λειτουργεί ως εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς.

3η: Η πρόταση *ὡς ἐν ταῖς... γίγνεσθαι* είναι δευτερεύουσα αιτιολογική.

συμβαίνει: ρήμα, **γίγνεσθαι:** τελικό απρμφ. υποκείμενο στο απρόσ. ρ "συμβαίνει", **τά**

πράγματα: υποκειμένο στο “γίγνεσθαι”, **τῶν φιλοσόφων**: γενική υποκειμενική στο “πράγματα”, **τά τῶν φιλοσόφων**: επιθετικός προσδ. στο “πράγματα”, **ἐν ταῖς εὐπραγίαις**: εμπρόθ. προσδ. του χρόνου (ή της κατάστασης), **τῆς Ἑλλάδος**: γενική υποκειμενική στο “εὐπραγίαις”, **πολλῶ**: δοτική του ποσού από το “βελτίω”, **βελτίω**: κατηγορούμενο στο “πράγματα”.

4 η: • **ενεστ.** συμβουλεύει, **πρτ.** συνεβούλευε, **μελ.** συμβουλεύσει, **αόρ.** συνεβούλευσε, **πρξ.** συμβεβούλευκε, **υπρ.** συνεβεβούλεύκει • **ενεστ.** προτρέπουσιν, **πρτ.** προέτρεπον, **μελ.** προτρέψουσιν, **αόρ.** προέτρεψαν, **πρξ.** προτετρόφασιν.

5 η: 1 → α, 2 → ε, 3 → γ, 4 → β, 5 → δ.

6 η: 1 → δ, 2 → ε, 3 → α, 4 → β, 5 → γ.

7 η: **λόγος**: λογισμός – λογοθεραπεία, **παύω**: παύση – ανάπαυλα, **γράφω**: γράμμα – αναγραμματισμός, **πόλις**: πολίτευμα – συμπολιτεία.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Λ Υ Σ Ι Α Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 45']

ΛΥΣΙΑ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ § 14

14. Συλλεγέντων τίνυν τῶν δημοτῶν πρό τῆς ἐξόδου, εἰδὼς αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους, ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον ὅτι χρή τοῦς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις. καὶ οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμάς ἑκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται. Καὶ μοι ἀνάβητε.

A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: **Συλλεγέντων... διακειμένοις.**

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B. Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:

B1. Τι γνωρίζετε για τη μισθοδοσία των στρατιωτών στην αρχαία Αθήνα;

B2. **αὐτῶν, ἐφοδίων, ἀποροῦντας, ἔχοντας, ἀνδροῖν:** Να δοθεῖ η δοτική πτώση στον ενικό και στον πληθυντικό.

B3. **τῶν δημοτῶν, αὐτῶν, ἐφοδίων, τοῦς ἔχοντας, τοῖς διακειμένοις:** Να αιτιολογήσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 45']

ΛΥΣΙΑ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ §§ 20-21

20. Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμην, ὃ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. ἐγὼ δὲ τό μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἑμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδέν πέ-
παινανται τὰ τῆς πόλεως

21. πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὀρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρή λέγειν) τοῦς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξιῶς νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὀρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: **ἐγὼ δὲ τό μὲν πρῶτον... πόλεως;**

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B. Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:

- B1.** Να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **τινων:** αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους, **πρωτον:** οι άλλοι βαθμοί, **πραγμάτων:** δοτική πληθυντικού, **πόλεως:** δοτική πληθυντικού, **ὕμας:** δοτική εν. τρίτου προσ.
- B2. ἡσθόμεν, ἐπαρθείη:** Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση.
- B3. τινων, τῶν ἑαυτοῦ, ἑαυτῶ, τῶν προγόνων, πρῶττοντες:** Να αιτιολογήσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.
- B4.** Να γράψετε από ποια ρήματα των §§ 20-21 παράγονται οι παρακάτω λέξεις: **ακαλαίσθητος, επιχειρηματίας, παύλα, δόξα.**

Δ Η Μ Ο Σ Θ Ε Ν Η Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 4 5 ']

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ, Ὑπέρ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας § 17-18

17. Ὅρατε δέ κάκειν' ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλοὺς ὑμεῖς πολέμους πεπολεμήκατε καί πρὸς δημοκρατίας καί πρὸς ὀλιγαρχίας. καί τοῦτο μὲν ἴστε καὶ αὐτοί· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔσθ' ὑμῖν ὁ πόλεμος, τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. ὑπὲρ τίνων οὖν ἐστίν; πρὸς μὲν τοὺς δήμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὄρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγεμονίας· πρὸς δέ τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ μὲν τούτων
18. οὐδένος, ὑπὲρ δέ τῆς πολιτείας καί τῆς ἐλευθερίας· ὥστ' ἔγωγ' οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ' εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας πολεμεῖν ὑμῖν ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. πρὸς μὲν γάρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι νομίζω, ὅποτε βουλευθείητε, πρὸς δ' ὀλιγαρχουμένους οὐδέ τήν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω· οὐ γάρ ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς καί ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ἠρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν.
- A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: **πρὸς μὲν γάρ ἐλευθέρους... γένοιντ' ἄν.**

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

- B.** Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:
- B1.** Ποια είναι η βασική διαφορά ανάμεσα στο δημοκρατικό και στο ολιγαρχικό πολίτευμα;
- B2.** Να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **τοῦτο:** κλητική ενικού θηλυκού γένους, **τίνων:** δοτική ενικού ουδετέρου γένους, **ἐστίν:** το τρίτο ενικό μέλλοντα οριστικής, **ἅπαντας:** δοτική ενικού θηλυκού γένους.
- B3. ἴστε, εἰπεῖν:** Να δοθεῖ το β' ενικό πρόσωπο των χρόνων αυτών σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο, μετοχή.
- B4. Ἀθηναῖοι, πολέμους, ὑμῖν, τούτων, ἡμῖν:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά της παραπάνω λέξεις του κειμένου.

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 45']

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ, Ὑπέρ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας § 34-35

34. Ἀλλά γάρ οὐχ ὅ τι τις κατηγορήσει τούτων ἢ τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξει χαλεπὸν εὐρεῖν, ἀλλ' ἀφ' ὁποίων λόγων ἢ πράξεως ποίας ἐπανορθώσεται τις ἅ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ' ἔργον εὐρεῖν. ἴσως μὲν οὖν οὐδέ τοῦ παρόντος καιροῦ περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ' ἐάν ἅ προήρησθε δυνήθητ' ἐπικυρῶσα· συμπερουσῆ τινὶ πράξει, καὶ τᾶλλ' ἂν ἴσως καθ' ἓν
35. αἰεὶ βέλτιον σχοίη, ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων τούτων ἐρρωμένους, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πόλεως, ἐνθυμουμένους ὅτι χαίρειτ' ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ τὰ πεπραγμέν' ἐκείνοις διεξίη καὶ τὰ τρόπαια λέγη. νομίζετε τοίνυν ταῦτ' ἀναθεῖναι τοὺς προγόνους ὑμῶν οὐχ ἵνα θαυμάζητ' αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.
- A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: Ἐλλά γάρ οὐχ ὅ,τι... περὶ πάντων λέγειν·

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

- B. Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:
- B1.** Πώς τελειώνει το λόγο του ο Δημοσθένης;
- B2.** Να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **πράξεως**: δοτική πληθυντικού, **ὀρθῶς**: συγκριτικός και υπερθετικός, **βέλτιον**: κλητική ενικού θετικού, **ἐπαινῇ**: απαρέμφατο μέλλοντα, **λέγη**: δοτική μτχ. αορίστου β' αοσ. γένους.
- B3.** **προήρησθε, σχοίη**: Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση.
- B4.** **εὐρεῖν, βέλτιον, ἄξια, ἀκούοντες, ὑμῶν**: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Ι Σ Ο Κ Ρ Α Τ Η Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 45']

ΙΣΟΚΡΑΤΗ, Περί Ειρήνης §§ 1-2

1. Ἄπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει, περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλευσείν· οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι
2. τὴν ἀρχήν. ἤκομεν γάρ ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μέγιστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἀμεινόν τῶν ἄλλων πράττειν. τό μὲν οὖν μέγεθος, ὑπέρ ὧν συνεληλύθαμεν, τηλικούτόν ἐστιν.

- A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: "Απαντες μὲν... ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν."

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B. Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:

B1. παριόντες, προειπεῖν: Να γίνει χρονική αντικατάσταση.

B2. ταῦτα, μέγιστα, τοιαῦτα, ἐκκλησιάσοντες, τοὺς βουλευομένους: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις.

B3. εἰώθασιν, φάσκειν, σπουδῆς: Να γράψετε τρία ομόρριζα για κάθε λέξη στη νέα ελληνική.

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

[δ ι ά ρ κ ε ι α 4 5 ']

ΙΣΟΚΡΑΤΗ, Περί Ειρήνης §§ 63-64

63. Ἄ μὲν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μέλλουσι εὐδαιμονήσειν τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ὀλίγω πρότερον εἰρήκαμεν· ὡς δ' ἂν τάχιστα πρὸς τό τοιοῦτοι γενέσθαι παιδευθήμεν, ἀληθές μὲν ἐστὶ τό ῥηθησόμενον, ἴσως δ' ἂν ἀκούσασιν ὑμῖν δεινόν εἶναι δόξειε καὶ παρὰ πολὺ τῆς τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας.

64. ἐγὼ γάρ ἡγοῦμαι καὶ τὴν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκῆσειν καὶ βελτίους αὐτοὺς ἔσθαι καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πράξεις ἐπιδώσειν, ἣν παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμοῦντες, αὕτη γάρ ἐστὶν ἢ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν ἡμᾶς ἐπιθυμοῦντες. αὕτη γάρ ἐστὶν ἢ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν ἡμᾶς καθιστάσα, καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν, καὶ σχεδὸν ἀπάντων αἰτία τῶν κακῶν ὧν αὐτοὶ τ' ἔχομεν καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν.

- A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε το τμήμα: ἐγὼ γάρ ἡγοῦμαι... ἄλλοις παρέχομεν·

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B. Να απαντήσετε στις παρακάτω παρατηρήσεις:

B1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές;

α. Ο Ισοκράτης πιστεύει ότι η θαλάσσια ηγεμονία υπήρξε επιζήμια για την αθηναϊκή δημοκρατία.

β. «αὕτη... καταλύσασα»: εννοείται η δημοκρατία που ίδρυσε ο Σόλων και ο Κλεισθένης.

γ. Αν οι Αθηναίοι παραιτηθούν από τη θαλάσσια ηγεμονία, θα υπάρξει μεγάλη οικονομική ύφεση.

B2. γενέσθαι, ἀκούσασιν: Να δοθεί το β' ενικό πρόσωπο των χρόνων αυτών σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή.

B3. ἄ, τοῖς μέλλουσιν, ἀληθές, ἡμᾶς, ἀρχῆς: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ ΣΤΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Λ Υ Σ Ι Α Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς**A. Μετάφραση:**

14. Όταν λοιπόν συγκεντρώθηκαν οι συνδημότες πριν από την εκστρατεία, επειδή γνώριζα ότι μερικοί απ' αυτούς ήταν τίμιοι πολίτες και πρόθυμοι [στον πόλεμο ή να πολεμήσουν], αλλά ότι είχαν έλλειψη από εφόδια [για την εκστρατεία], είπα ότι πρέπει οι εύποροι να παρέχουν στους φτωχούς τα απαραίτητα.

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B1. Βλ. «Απαντήσεις στις Πρόσθετες Ερωτήσεις», ερωτ. 1, σελ. 140.

B2. αὐτῶ — αὐτοῖς, ἐφοδίῳ — ἐφοδίοις, ἀποροῦντι — ἀποροῦσι, ἔχοντι — ἔχουσι, ἀνδρὶ — ἀνδράσι(ν).

B3. τῶν δημοτῶν: υποκ. στη μτχ. συλλεγέντων [η μετοχή δέχεται το υποκείμενο της στην ίδια πτώση που βρίσκεται κι αυτή]. αὐτῶν: γεν. διαιω. από το ἐνίους. ἐφοδίων: αντικ. στη μτχ. ἀποροῦντας [τα ρήματα που σημαίνουν στέρηση και έλλειψη συντάσσονται με αντικείμενο σε γενική]. τοὺς ἔχοντας: επιθ. μτχ. υποκ. στο παρέχειν. [: ετεροπροσωπία]. τοῖς διακειμένοις: επιθ. μτχ. ἔμμεσο αντικ. στο παρέχειν [τα ρήματα που έχουν τη σημασία του παρέχω παίρνουν δύο αντικείμενα, σε αιτιατική [ἄμεσο] και δοτική [ἔμμεσο]].

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς**A. Μετάφραση:**

20-21. Εγώ όμως στην αρχή εξαναγκάστηκα να μιλήσω δημόσια για τις δικές μου υποθέσεις, ύστερα όμως κι εγώ ο ίδιος νομίζω ότι έδειξα μεγαλύτερη φιλοδοξία απ' όσο έπρεπε, από τη μια γιατί σκεφτόμουν τους προγόνους, ότι [οι πρόγονοι] καθόλου δεν είχαν σταματήσει να ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα κι από την άλλη, επειδή έβλεπα [γιατί πρέπει να λέει κανείς την αλήθεια] ότι εσείς είχατε τη γνώμη ότι μόνο οι τέτοιου είδους [που ασχολούνται με τα δημόσια] είναι άξιοι [για κάτι]. επομένως, ποιος αν έβλεπε να έχετε εσείς τη γνώμη αυτή δεν θα παραινιόταν να ενεργεί και να μιλά για την πόλη;

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B1. τινων: τινά-ἄττα, πρῶτον: πρό-πρότερον, πραγμάτων: πράγμασι, πόλεως: πόλεσι, ὑμᾶς: οἱ, οἱ.

B2. οριστ. ἡσθόμην, υποτ. αἰσθῶμαι, ενκτ. αἰσθοίμην, προστ. — ἀπαρρημ. αἰσθέσθαι, μτχ. αἰσθόμενος, -η, -ον.

B3. τινων: αντικ. στο ἡσθόμην [τα αισθητικά ρήματα, εκτός του ὀρῶ και τοῦ θεῶμαι, παίρνουν αντικείμενο σε γενική]. τῶν ἑμαυτοῦ: επιθ. προσδ. στο πραγμάτων [η γενική αντωνυμίας αυτοπαθούς, όταν έχει μπροστά της το άρθρο του προσδιοριζόμενου απ' αυτήν, ουσιαστικού, όπως η γενική των ἑμαυτοῦ, είναι επιθετικός προσδ. στο προσδιοριζόμενο]. ἑμαυτῶ: δοτ. προσ. του κρίνοντος προσώπου από το δοκῶ [η δοτική

προσώπου από το δοκῶ, όταν είναι προσωπικό, είναι του κρίνοντος προσώπου]. **τῶν προγόνων**: αντικ. στη *μτχ.* ἐνθυμούμενος [τα ρήματα που σημαίνουν μνήμη παίρνουν αντικείμενο σε γενική]. **πράττοντες**: κατηγ. *μτχ.* από το πέπαινται [τα ρήματα που σημαίνουν λήξη συντάσσονται με κατηγ. *μτχ.* που αναφέρεται στο υποκείμενό τους].

B4. Βλ. «Απαντήσεις στις Πρόσθετες Ερωτήσεις», ερωτ. 7, σελ. 197.

Δ Η Μ Ο Σ Θ Ε Ν Η Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

A. Μετάφραση:

17-18. Γιατί νομίζω ότι μ' εκείνους που είναι ελεύθεροι όχι δύσκολα εσείς θα μπορούσατε να κάνετε ειρήνη, όποτε θέλατε [να κάνετε], νομίζω όμως ότι ούτε [είναι] η φιλία σταθερή με όσους έχουν ολιγαρχικό πολίτευμα: γιατί με κανένα τρόπο δε θα γίνονταν οι ολιγαρχικοί φιλικόι με τους δημοκρατικούς και αυτοί που επιδιώκουν να ασκούν απόλυτη εξουσία με όσους έχουν προτιμήσει να ζουν με ισονομία.

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B1. Βλ. «Απαντήσεις στις πρόσθετες Ερωτήσεις», ερωτ. 1, σελ. 251.

B2. **τούτο**: ὃ αὕτη, **τίνων**: τίνι ἢ τῶ, **ἔστιν**: ἔσται, **δυνηθέντων**: δυνήσεσθαι, **ἅπαντας**: ἅπασι.

B3. **οριστ.** οἶσθα, **υποτ.** εἰδῆς, **ευκτ.** εἰδείης, **προστ.** ἴσθι, **απαρμφ.** εἰδέναι, **μτχ.** εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός. — **οριστ.** εἴπες, **υποτ.** εἴπης, **ευκτ.** εἴποις, **προστ.** εἰπέ, **απαρμφ.** εἰπεῖν, **μτχ.** εἰπών, οὔσα, ὄν.

B4. **Ἀθηναίοι**: επιθ. προσδ. στο ἄνδρες. **πολέμους**: συστ. αντικ. στο πεπολεμηκάτε. **ἡμῖν**: δοτ. προσωπική κητ. από το ἐστί. **τούτων**: γεν. διαιρ. από το οὐδενός. **ἡμῖν**: αντικ. στο πολεμεῖν.

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

A. Μετάφραση:

34-35. Αλλά πραγματικά δεν [είναι] δύσκολο να βρεί [κανείς] ποιες κατηγορίες θα εκτοξεύσει κάποιος εναντίον αυτών ή ποιες επικρίσεις θα διατυπώσει σε βάρος σας για τα υπόλοιπα [θέματα], αλλά αυτό [είναι] επίπονο να βρεί [κανείς] με ποια λόγια δηλαδή ή με ποια πράξη θα επανορθώσει κανείς όσα τώρα δεν είναι σωστά. Ίσως λοιπόν ούτε [είναι πράξη] της τωρινής περιστασης να μιλάει [κανείς] για όλα [τα θέματα].

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

B1. Βλ. «Απαντήσεις στις Πρόσθετες Ερωτήσεις», ερωτ. 2, σελ. 329.

B2. **πράξεως**: πράξει, **ὀρθῶς**: ὀρθότερον, ὀρθότατα, **βέλτιον**: ὃ ἀγαθέ, **ἐπαινῆ**: ἐπαινέσεσθαι και ἐπαινέσειν. **λέγη**: εἰπόντι.

B3. **οριστ.** προήρησθε, **υποτ.** προηρημένοι ἦτε, **ευκτ.** προηρημένοι εἴτε, **παρμ.** προήρησθε, **ἀπαρμφ.** προηρησθαι, **μτχ.** προηρημένος, -η, -ον — **οριστ.** ἔσχε, **υποτ.** σχῆ, **ευκτ.** σχοίη, **προστ.** σχέτω, **απαρέμφ.** σχεῖν, **μτχ.** σχών, σχοῦσα, σχόν.

B4. **εὔρειν**: τελ. ἀπαρέμφ. υποκ. στην απρὸς. ἐκφραση οὐ χαλεποὸν [ἔστιν]. **βέλτιον**: επιρρ. προσδ. τρόπου, **ἄξια**: σύστ. αντικ. στο πράττειν. **ἀκούοντες**: κατηγ. *μτχ.* από το

χαίρετε [τα ρήματα ψυχικού πάθους συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενό τους].

Ι Σ Ο Κ Ρ Α Τ Η Σ

1 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

A. Μετάφραση:

1-2. Όλοι όσοι ανέρχονται στο βήμα εδώ [δηλ. στο βήμα της εκκλησίας του δήμου] συνηθίζουν να ισχυρίζονται ότι είναι πάρα πολύ σπουδαία και προπάντων άξια φροντίδας για την πόλη αυτά, για τα οποία αυτοί πρόκειται να συμβουλευθούν· και όμως, αν και για κάποια άλλα ζητήματα είναι πρόπον να κάνεις [κάνεις] ένα τέτοιο πρόλογο, μου φαίνεται ότι επιβάλλεται και για τα σημερινά ζητήματα να αρχίσει [κάνεις] από εδώ.

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

- B1. ενεστ.** παριόντες, **μέλ.** παριόντες, **αόρ. β'** ἔλθόντες, **παρκ.** ἐλλυθότες — **ενεστ.** προλέγειν, **μέλ.** προλέξειν και προερείν, **αόρ. α'** προλέξει και **β'** προειπείν, **παρκ.** προειρηκέναι.
- B2. ταῦτα:** υποκ. στο φάσκειν [: ετεροπροσωπία], **μέγιστα:** κατηγ. στο ταῦτα [μέσω του συνδεδεικτοῦ εἶναι], **τοιαῦτα:** σύστ. αντικ. στο προειπείν, **ἐκκλησιάσονται:** τελική μητ. από το ἦκομεν [τα ρήματα που σημαίνουν κίνηση πολλές φορές συντάσσονται με τελική μετοχή], **τούς βουλευομένους:** επιθ. μητ. υποκ. στο πρᾶττειν [: ετεροπροσωπία].
- B3.** Βλ. «Απαντήσεις στις Πρώσθητες Ερωτήσεις», ερωτ. 6,σελ. 349.

2 ο υ π ό δ ε ι γ μ α α ξ ι ο λ ό γ η σ η ς

A. Μετάφραση:

363-64. Εγώ δηλαδή έχω τη γνώμη ότι εμείς και θα διοικήσουμε την πόλη καλύτερα και θα είμαστε οι ίδιοι καλύτεροι [δηλ. θα βρισκόμαστε σε πιο πλεονεκτική θέση] και θα προοδεύσουμε σε όλες μας τις ενέργειες, αν σταματήσουμε να επιθυμούμε την ηγεμονία στη θάλασσα. Γιατί είναι αυτή που και τώρα μας μπλέκει σε ταραχές και που κατέλυσε εκείνη τη δημοκρατία υπό την οποία οι πρόγονοι [μας] ζώντας ήταν οι πιο ευτυχισμένοι από τους Έλληνες, και [είναι] αιτία σχεδόν όλων των συμφορών τις οποίες και οι ίδιοι έχουμε και στους άλλους προξενούμε.

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

- B1.** Σωστές είναι οι προτάσεις α και β.
- B2. οριστ.** ἐγένου, **υποτ.** γένη, **ευκτ.** γένοιο, **προστ.** γενουῖ, **ἀπαρεμφ.** γενέσθαι, **μητ.** γενόμενος, -η, -ον — **οριστ.** ἦκουσας, **υποτ.** ἀκούσης, **ευκτ.** ἀκούσαις, **προστ.** ἄκουσον, **ἀπαρέμφ.** ἀκούσαι, **μητ.** ἀκούσας, -σασα, -οῦσαν.
- B3. ᾧ:** υποκ.του ὑπάρχειν [: ετεροπροσωπία], **τοῖς μέλλουσιν:** επιθ. μητ. δοτ. προσωπική κτητική από το ὑπάρχειν [: ρήμα, υπαρκτικό και συντάσσεται με δοτική προσωπική κτητική. **ἀληθές:** κατηγορούμενο στη επιθ. μητ. τό ῥηθησόμενον. **ἡμᾶς:** υποκ. στο οἰκῆσιν [: ετεροπροσωπία], **ἀρχῆς:** αντικ. στη μητ. ἐπιθυμοῦντες.

